

IEDE R MENS S K NST ©

J a n A n o n i e m E x p o s e e r t . n l

Pulchri Studio

4 augustus tot 3 september 2023

INLEIDING	4	Gesprek 18	57	Gesprek 36	110
4 augustus	6	Gesprek 19	57	Gesprek 37	112
Gesprek 1	6	Gesprek 20	59	Gesprek 38	116
Gesprek 2	6	Gesprek 21	60	Gesprek 39	120
Gesprek 3	8	Gesprek 22	61	13 augustus	122
Gesprek 4	10	Gesprek 23	65	Gesprek 40	122
Gesprek 5	13	Gesprek 24	65	Gesprek 41	124
Gesprek 6	17	9 augustus	67	Gesprek 42	134
5 augustus	20	Gesprek 25	67	Gesprek 43	141
Gesprek 7	20	Gesprek 26	68	Gesprek 44	147
Gesprek 8	20	Gesprek 27	70	14 augustus	153
Gesprek 9	21	10 augustus	82	Gesprek 45	153
Gesprek 10	26	Gesprek 28	82	15 augustus	155
6 augustus	26	Gesprek 29	82	Gesprek 46	155
Gesprek 11	26	Gesprek 30	83	Gesprek 47	157
Gesprek 12	38	11 augustus	86	Gesprek 48	161
Gesprek 13	46	Gesprek 31	86	Gesprek 49	163
8 augustus	47	Gesprek 32	90	16 augustus	163
Gesprek 14	47	Gesprek 33	90	Gesprek 50	163
Gesprek 15	51	Gesprek 34	97	Gesprek 51	172
Gesprek 16	54	Gesprek 35	102	Gesprek 52	173
Gesprek 17	54	12 augustus	110	17 augustus	175

Gesprek 53	175	Gesprek 70	214	Gesprek 86	260
Gesprek 54	178	Gesprek 71	215	2 september	262
Gesprek 55	180	24 augustus	216	Gesprek 87	262
Gesprek 56	181	Gesprek 72	216	Gesprek 88	269
18 augustus	185	Gesprek 73	216	3 september	273
Gesprek 57	185	Gesprek 74	217	Gesprek 89	273
Gesprek 58	189	26 augustus	218	Gesprek 90	273
Gesprek 59	192	Gesprek 75	218	Gesprek 91	275
Gesprek 60	193	27 augustus	226	Gesprek 92	279
19 augustus	198	Gesprek 76	226	Gesprek 93	280
Gesprek 61	198	Gesprek 77	229	Gesprek 94	280
21 augustus	198	Gesprek 78	235	Gesprek 95	280
Gesprek 62	198	Gesprek 79	235		
Gesprek 63	202	Gesprek 80	241		
Gesprek 64	202	Gesprek 81	241		
22 augustus	204	Gesprek 82	241		
Gesprek 65	204	28 augustus	247		
Gesprek 66	204	Gesprek 83	247		
Gesprek 67	205	29 augustus	250		
23 augustus	209	Gesprek 84	250		
Gesprek 68	209	Gesprek 85	256		
Gesprek 69	211	31 augustus	260		

INLEIDING

Beste lezer,

In jouw handen, voor jouw ogen of in jouw oren ligt (of hoor je) een verzameling gesprekken die ik gevoerd heb met de bezoekers van mijn expositie “Ieder Mens is Kunst”.

Wij hebben elkaar ontmoet in onze kwetsbaarheid, want zijn wij kunst? Vind jij jezelf eigenlijk kunst; vind ik het?

Diepgaande gesprekken over de vreugde van het leven vloeiden soms moeiteloos over in intens verdriet, of andersom. Er was boosheid, er was verrukking, er was zoveel kostbaars..

Ik ben dankbaar voor elke bezoeker. Voor diegenen die bij mij aan tafel kwamen zitten en voor diegenen die niet in gesprek zijn gegaan. Sommige verhalen zijn van de schrijftolken zelf; ook voor hun openheid ben ik dankbaar.

Als jij één van de bezoekers bent, weet dan dat jouw vragen en antwoorden mij diep hebben geraakt. Alle verhalen hebben me geholpen om mezelf beter te begrijpen; om mezelf vanuit een ander perspectief te bekijken.

De dialogen – de tekst van een schrijftolk

Wat jij gaat lezen, horen, voelen is een letterlijke transcriptie van de gesprekken die ik vier weken lang heb gevoerd met bezoekers van mijn expositie en misschien wel ook met jou.

Tijdens het lezen kan het zomaar zijn dat je ziet dat er een woord is weggefallen, dat er zinnen ontbreken en dat er talloze fouten en foutjes zijn.

Dit is bewust.

Niet alleen wil ik jou in minimale mate laten ervaren hoe storend het is als een tekst niet helemaal correct is, ook wil ik je laten zien wat een tolkgebruiker - zoals ikzelf ben - in realtime moet (snel)lezen als gesprekken op hoog tempo verlopen. Woorden verschijnen op mijn

beeldscherm, zinnen vallen alweer weg; ik kan en mag niet te lang wegstaren, want dan mis ik wat er gezegd wordt.

Gesticulaties, gezichtsuitdrukkingen en lichaamstaal; vanzelfsprekend zijn zij hier niet terug te lezen of te zien, ondanks de niet te overschatten grote rol die zij bij elk gesprek hebben gespeeld.

Met “...” wordt aangegeven dat er op dat moment een stilte was, werd nagedacht of dat er gebaren werden gemaakt die niet hardop werden genoemd. Ook als uit de context duidelijk wordt dat er een ander woord zou moeten staan, heb ik de originele tekst behouden.

Mensen kunnen ontzettend snel spreken - zeker als het gaat om zaken van het hart; in minder dan een milliseconde nemen zij een gesprek van elkaar over, of vullen zij elkaar aan. Door het hoge tempo, het snelle schakelen en de omgevingsgeluiden ontstaan er fouten; woorden vallen weg, zinnen worden ingekort. Het enige wat ik heb gedaan is de tekst zo opoetsen, dat het goed leesbaar is voor de voorleessoftware.

Deze gaten in de informatie zijn de dagelijkse realiteit voor slechthorenden; dit is een kijkje in mijn leven waarin ik elke dag weer opnieuw de puzzel moet leggen om te weten wat er gezegd wordt.

Welkom in mijn wereld.

Toen ik de teksten teruglas ter voorbereiding van deze bundel, realiseerde ik me hoeveel informatie ik tijdens onze gesprekken gemist had, ondanks de schrijftolken. Soms “hoor” ik het niet en wat ik wel versta, versta ik soms helemaal verkeerd.

Dit is confronterend.

Deze bundel heeft dus ook de intentie om jou te laten ervaren hoe het is als je niet kunt verstaan en daardoor niet kunt begrijpen waar gesprekken over gaan.

Maar ook om te laten zien hoe krachtig het brein is om toe te voegen wat er ontbreekt.

Ik kan mij voorstellen dat je op een gegeven moment niet meer door wil lezen. De hoeveelheid fouten, de niet opgeschoonde lay-out, weer een woord dat ontbreekt, enz.

Ik heb dit alles live moeten lezen; ik moest doorgaan. Want als ik stop met lezen, dan gaat het gordijn tussen mij en mijn gesprekspartners dicht en hoor ik alleen nog het ruizen/piepen van mijn Tinnitus.

Dus, wees net zo dapper als de slechthorende: Lees door tot het laatste woord.

Jan Anoniem

Wat Jan zegt is soms generaliserend. Wat Jan over handicaps zegt, geldt niet voor iedereen. Jan en ik zijn innig met elkaar verweven. Het is zijn mening die gebaseerd is op mijn eigen ervaring.

Deze mening kan in de loop van het gesprek, de dialogen veranderen. Het delen en ontvangen van de kwetsbare kant van een ander, van mijzelf, vergde veel van mijn perceptieve lenigheid; de moeite om je te verplaatsen in een ander.

Ik hoop dat deze bundel - dit kijkje in zoveel kwetsbare levens - je helpt om lief te hebben en je eigen mening te delen zonder een ander te veroordelen.

Ieder mens is kunst, want wat een kunst is het om mens te zijn.

Marcin Karwinski/Jan Anoniem

NB: Deze tekst is met toestemming van alle bezoekers/sprekers gedeeld, en conform de beroepscode voor schrijftolken. Aan deze tolktekst (dus geen verslag of notulen) kunnen geen rechten worden ontleend.

Wil je de digitale versie van deze dialogen (gratis) ontvangen? Kijk voor de mogelijkheden op www.jananoniemexposeert.nl onder het tabblad "Ieder Mens is Kunst" of stuur een e-mail naar bericht@jananoniemexposeert.nl

Gebruiksaanwijzing digitale versie

Door bij de inhoudsopgave op een datum of gesprek te klikken, gaat u automatisch naar het desbetreffende gesprek.

Ook ziet u linksboven drie streepjes met daarnaast drie puntjes, hier kunt u te allen tijde inhoudsopgave openen.

4 augustus

Gesprek 1

Bezoeker: wie is schrijver?

Jan: dit zijn uitspraken van Krishnamurti. Sommigen heb ik uitgekozen, die kunnen hier passen. Het gaat over kwetsbaarheid. Over kunst zijn. Op deze manier kan je gesprekken beginnen om te kijken: ben jij kunst?

Bezoeker: ik ben 90 jaar, ben ik kunst?

Jan: ja, precies. Waarom staan we niet stil bij het leven, welke manier wij leven... Op welke manier leven kunst is. Deze foto is 15 jaar geleden gemaakt. Zelfportret, gaat over kwetsbaarheid. Laagjes van handschoenen en dan het binnenste stuk. Over het kwetsbaar opstellen. Ik ben doof.

Bezoeker: hm? Doof.

Jan: ik hoor nog maar versta niet zonder liplezen. Ik heb schrijftolken die typen alles. Op die manier wil ik het over kwetsbaarheid hebben. Die teksten hangen zo hoog om voorbeeld te geven hoe de mensen in de rolstoel moeten naar boven kijken.

Bezoeker: het is ook leesbaar.

Jan: het is bedoelt in deze ruimte... kwetsbaarheid beetje filosofisch benaderen.

Bezoeker: oke, bedankt!

Bezoeker 2: en?

Bezoeker: hij is de kunstenaar van dit.

Bezoeker 2: oh!

Gesprek 2

Jan: ben je kunst?

Bezoeker: ik ga dan denken van, ik heb kunst gemaakt. Betekent dat ook dat ik gelijk kunst ben?

Jan: dat is een andere vraag ben je een kunst object?

Bezoeker: misschien wel.

Jan: waar komt de twijfel vandaan?

Bezoeker: Ik ben een introvert kan beetje....

Jann: als je iets niet wil delen dat hoeft niet. Maar je vind je zelf wel kunst? Beetje?

Bezoeker: ja ik denk dat je, jezelf wel als kunst kunt profileren door hoe je je kleed of ...

Jan: dat is meer kunst object zijn maar kunst zijn wat betekent dat voor jou de term? Dat je als mens kunst bent? De manier hoe je eet kan ook kunst zijn of hoe je denkt kan ook kunst zijn en jij als mens, ben je kunst.

Bezoeker: ik ga er goed over nadenken mag dat?

Jan: ja tuurlijk. Filosofische vraag.

Bezoeker: ben ik niet zo goed in ik hoeft nooit zoveel na te denken, dat is wel lekker.

Jan: denken is ook kunst.

Bezoeker: ja.

Jan: Als je op die manier gaat relativieren alles is kunst hoe je eet, loopt en slaapt alles in een manier van kunst maar je staat er niet bij stil.

Bezoeker: dat is klopt.

Jan: ik heb je aan het denken gezet, ik zie het.

Bezoeker: ik denk de manier van bewegen is ook kunst maar betekent dat niet dat je kunst uitvoert.

Jan: ja precies waar is de grens? Het gaat om werk- en naamwoorden. Kunst maken, doen, dus handelen maar kunst object. En kunst zijn als naamwoord is moeilijk om te vatten want je hebt kunst maar je bent geen kunst, denken wij. Daarom heb ik de vraag gesteld: ben je kunst? Ik vind wel dat iedere mens kunst is. En dan het deurtje open maken in het leven om anders te bekijken. Er zijn mensen die duidelijk zeggen ik ben geen kunst dat kan niet. Dat is ook kunst om dat te zeggen.

Bezoeker: precies. Ja. Ik ei heb er nooit over nagedacht.

Jan: oké duidelijk.

Bezoeker: ik zit... Volgende keer dat we elkaar zien.. Ben ik kunst?

Jan: dat stuk wat we missen is hier de lichaamstaal, je kijkt weg en zoekt naar antwoord, dat zien we niet (in deze tekst) dat missen we. Dat stukje.

Bezoeker: ik zit nu na te denken heel veel dingen die ik doe dat is kunst. Ik vind het een kunst dat ik dit kan doen.

Bezoeker: ik denk uiteindelijk omdat ik het doe, ben ik wel kunst. Kan dat??

Jan: alles kan, ik oordeel niet ik ben heel nieuwsgierig.

Bezoeker: volgens mij zeg ik rare dingen.

Jan: nee dat is jouw manier van denken. Ik ben nieuwsgierig welke manieren van denken hebben we over kunst. Om die vraag naar mezelf te stellen: ben ik kunst? Ja tuurlijk, maar door handelen naar kunst zelf kunst zijn?

Bezoeker: vind jij dat jij kunst bent?

Jan: lang over nagedacht, ik zit op de splitsing - heeft een kunst object ook een ziel? Een kunst object maakt die bepaalde emotie veroorzaakt. Iets door kunst zijn en niet kunst maken. Het maakt geen kunst. En dat geeft een emotie erbij.

Bezoeker: dat doen we als mens ook.

Jan: we maken emoties.

Bezoeker: en maken wat los.

Jan: ja wat we doen en denken dat maakt kunst. Maar is dat zeker?

Bezoeker: heb je in het woorden boek de definitie opgezocht?

Jan: hier een handschoen van een kunst objecten maken, kunstenaar, de algemene betekenis.

Bezoeker: "kunst is de bewuste creatie van iets betekenis en zinvols met behulp van vaardigheid en verbeelding... Het bevat een serie menselijke activiteiten, schilderen tekenen, grafiek, beeldhouwen, moderne mediakunst en dans theater zang fotografie en film. En architectuur, en literatuur, en poëzie.

Jan: kunst vormen. We handelen naar kunst. Zonder ons zou kunst niet ontstaan. We moeten kunst zijn om kunst te kunnen maken. toch?

Bezoeker: ja...!

Jan: het is mooie van dit. Het is een kwestie van wat kiezen we. Omdat mensen die niet eens zijn met kunst zijn.... die hebben een eigen mening en het is een kunst om nee te zeggen. Het is een gebied waar we niet bij stil staan. Zelf de kunstenaar. Waarom niet? Het is een gebied, waar we constant naast lopen maar niet raken. Hetzelfde bij een galerie ik loop langs: leuk, niet leuk.

Bezoeker: dat doe je bij mensen ook. Leuk, niet leuk, leuk...

Jan: ja precies.

Bezoeker: oké, we zijn allemaal kunst.

Jan: daarom vind ik dat iedereen kunst is. Bedankt voor jou verhaal. Je lijkt tevreden.

Bezoeker: ik ben wel tevreden.

Jan: met je zoektocht?

Bezoeker: kijken wat er nog meer staat...

Gesprek 3

Bezoeker: Ja. Oke.

Jan: dat gaat over het geraakt worden in het meest pijnlijkste stuk. Actueel stuk. Ja ik denk net als jij, die kwetsbaarheid ben ik al voorbij gelukkig. Want ik vind heet niet erg om kwetsbaar te zijn ik lach wanneer ik lach en ik huil wanneer ik huil.

Jan: moeilijk?

Bezoeker: ja moeilijke weg maar als je die ingaat dan... ja maar ik vind het leuk ik leef het even en ik denk... ja heel goed. Communiceren in deze tijd is hartstikke moeilijk. Mensen houden afstand. Mensen, eh die

communiceren niet meer als je in de stad loopt je ziet de bus voorbij gaan iedereen zit zo (naad beneden kijken) met telefoon.

Jan: daarom heb ik deze teksten zo hoog opgehangen.

Bezoeker: dat je het laat zien, en dat mensen zeg maar bewust worden van waar we nu staan en als we zo doorgaan dat we gewoon, niet meer communiceren dat doen we al bijna niet meer. Ik vind het heel gaaf dat je dit aankaart.

Jan: dit stukje is om te kijken hoe kinderen kijken die kijken altijd omhoog hoe ouder we worden kijken we naar bedren.

Bezoeker: het is de constatering maken, dat komt hoe we... je word als klein kind opgevoed door de ouders en omgeving en, ja dan moet je er weer van af willen, je jezelf zijn. Ik vind het leuk.

Jan: misschien wat thee of koffie water?

Bezoeker: glaasje water is goed.

Jan: ik wil een vraag stellen.

Bezoeker: ja is goed.

Jan: want de hoofdvraag van deze expositie is: ben jij kunst?

Bezoeker: ja tuurlijk ben ik kunst! Iedereen is kunst.

Jan: kan jij vertellen waarom?

Bezoeker: iedereen kan uniek zijn in wat die doet en waar die voor staat. Ik denk dat iedereen kunstenaar kan zijn en dat ook is. Als je er maar zelf in gelooft dat is het belangrijkste. Als je gelooft in wie je bent en wat je doet en je manifesteert dat, dan gebeurt dat in deze tijd.

Jan: je noem kunstenaar zijn maar ben je het ook?

Bezoeker: ja ik ben zeker kunstenaar!

Jan: dank je, dat is een vraag die we nooit stellen, we maken kunst en bekijken kunstobjecten maar ben je het zelf ook ?

Bezoeker: ja zeker want zeker als je gaat reflecteren en naar je zelf gaat kijken zie je dat je een giga verandering gaat maken van wanneer je klein bent tot nu.

Jan:...

Bezoeker: eigenlijk zijn we zo klein bij de wereld waar we in staan, de wereld en de natuur is de kunstenaar we zijn maar een klein radertje, we raken wat aan waardoor mensen in beweging komen maar de natuur is de kunstenaar. En wij zijn ook kunst.

Jan: en daarom de titel ook - ieder mens is kunst. Kunst maken en bewonderen maar we staan er niet bij stil dat we, wie we zijn, dat dat ook kunst is, op zichzelf. Ik vind het fijn dat je ook het gesprek ingaat.

Bezoeker: natuurlijk.

Jan: want er zijn mensen die het niet doen en ik forceer het niet.

Bezoeker: je laat iedereen vrij in de beleving die die heeft. Als die ergens naar kijkt of mensen ontmoet dat is gewoon hartstikke goed. Dat is goed om dat op die manier te doen en ik denk dat het genoeg uitdaagt. Ik moest kijken wat gebeurt er. En even kijken wat bedoel je ermee en ik pak dit en ik ging lezen, ja wel heel gaaf.

Jan: mooi.

Bezoeker: je onderwerpen die je raakt.

Jan: vind ik echt...

Bezoeker: die onderwerpen breng ik ook naar buiten als ik over kunst praat. Mooi om te zien.

Jan: een stuk over kwetsbaarheid. Ik ben doof, ik versta door liplezen en hier zijn schrijftolken bij, die typen alles wat we bespreken.

Bezoeker: oké, je kijkt, was me niet op gevallen.

Jan: je bleef kijken maar je kon het negeren.

Bezoeker: ik zag wat gebeuren maar ik communiceer met jou. Kijk, onze ogen daar kijken we niet mee.

Jan: ik moet liplezen, ik maak steeds oogcontact en dat is het stukje kwetsbaarheid net als de tekst die daar hoog hangt. Kunst bewonderen maar de kunst is hoog opgehangen. Het is niet toegankelijk voor bezoeker in rolstoel. Maar voor kinderen dit is ook niet toegankelijk. En kinderen bij opvoeding beginnen van laag en naar omhoog en later beseft je dat hoeft niet. Dus kunst is loslaten.

Bezoeker: dat is heel mooi.

Jan: dank je wel.

Bezoeker: ja alsjeblieft ik bedoel, als ik naar mezelf kijk eventjes. Ben ik ook meer over kunst gaan praten. En makkelijker over gaan praten naarmate je er wat langer mee bezig bent.

Jan: be je zelf ook kunstenaar? Wat maak je?

Bezoeker: Landart. Tekeningen van vroeger, A6 formaat maak ik nu in 20 - 30 meter doorsnee op het strand in het zand en in het bos. Ik maak kunst in de natuur en met de natuur.

Jan: ja. Ze is ook kunst.

Bezoeker: het mooie is dat als je dus dat doet, dan ga je bepaalde synergie creëren met alle natuurlijke, elementen die er zijn dus ik zei al - ik ben maar zo 'n klein stuk in het geheel de natuur is kunstenaar. Dat kan synergie opleveren als je wat maakt in de natuur dan krijg je in plaats van 1 en 1 is 2 dan krijg je 1 en 1 is 3 of 4 of 5. Je krijgt een mooie beweging, mooi om te zien. Dat zorgt voor een mooie energie voor een enthousiasme en wat je maakt. Als je naar mijn werk kijkt word je enthousiast wat ik laat zien en dat is de bedoeling.

Jan: ja precies ik ben van dezelfde mening het gaat om enthousiasme. Dat je de emotie die het opwekt plaats geeft. En positief zijn en in communicatie zijn. En andere dimensie. Ja makkelijk omgaan.

Bezoeker: dat is voor veel mensen niet makkelijk, veel mensen zitten in hun eigen ei en die laten dat zo.

Jan: en dat mag ook.

Bezoeker: ja tuurlijk ik oordeel en veroordeel zo min mogelijk maar het is wel zo.

Jan: dank je wel, ik heb nog een vraagje - mijn idee is ik wil de verhalen verzamelen. Ik zou willen vragen, kan ik dit gebruiken om later deze verhalen kan publiceren. En dit op de site.

Bezoeker: ja dat mag.

Jan: het gaat erom dat we dit kunnen lezen en elkaar verrijken.

Bezoeker: goed. Zeker ik wens je veel succes. En kan je ook gewoon lipl lezen zonder daarnaar (tablet) kijken.

Jan: ja. jij heeft hele mooie dingen ook gezegd en dat wil ik ook mensen verder enthousiasmeren.

Bezoeker: superleuk ik ben blij dat je open prat en dat doe ik ook altijd en dat werkt het beste.

Jan: bedankt.

Bezoeker: Bedankt en jij bedankt voor het tikken. Veel succes. Leuk gesprek.

Gesprek 4

Bezoeker: slechte letter voor gekozen. Mogen we kiezen? Mogen we kiezen, wat ons het meeste aanspreekt? Dat gaan we niet doen, het zijn er te veel. Nee, ik vind het erg slecht leesbare letter.

Jan: dat is een bewuste keuze. Hier gaat over kwetsbaarheid, en beperking die we als mensen hebben. Door de foto vertel ik kwetsbaarheid. En als mensen, de maatschappij bouwen we laagjes op. En dan met name die binnenkant laten zien. Die teksten zijn heel bewust minder leesbaar gemaakt. En ook hoogte.

Bezoeker 2: dat is een andere letter dan daar.

Jan: ja.

Bezoeker 2: ja, naar beneden, is dat zo...

Bezoeker: ja, die gedachte... Ja...

Jan: ja, dat is iets kleins.

Bezoeker: maar... Ik hanteer een andere norm. Uhm.. Namelijk, als je iets schrijft dan, je wilt dat het gelezen wordt. Dan... Kijk incidentele tekst, laat ik het anders illustreren. Vroeger op een sigaretten, leesbare kant, en onleesbare kant. Dat waren de kleine letters, dat waren kapitalen, want die lees je niet.

Jan: in Rome hebben ze wel allen kapitalen gebruikt.

Bezoeker: ja, maar ik ben geen Romein

Jan: het is een spelletje hier, wat we hier doen. Ik ben namelijk doof. Ik kan u niet verstaan zonder lipl lezen. Dat is de vergelijking. Ik heb schrijftolken bij me, die typen alles ja gezegd is. Ik kan nog lipl lezen. Maar ik wil u graag thee aanbieden en paar vragen stellen, kan dat?

Bezoeker: ja, u weet mijn antwoord al!

Jan: Ja? Zullen we dat doen of niet?

Bezoeker 2: andere keer misschien.

Bezoeker: we lopen al lang te dwalen in de kunst...

Jan: ik snap het. Mijn vraag is: ben jij kunst?

Bezoeker 1: ja, dat is een goede vraag...

Jan: de titel is: ieder mens is kunst.

Bezoeker: ja...

Bezoeker 2: ja... Dat zou ik nooit van mezelf willen zeggen. Dat ik kunst ben (glimlachje).

Bezoeker: nee, maar als ik... Als ik kijk naar wat ik mooi vindt, dan voel je verwantschap, en verwantschap dat is een verwantschap met jezelf.

Jan: ja. Maar dat is ook een vorm van kunst zijn. Jezelf zijn.

Bezoeker: dat is ook een manier van benaderen.

Bezoeker 2: dat is wat je aanspreekt.

Bezoeker: waarom spreekt het mij aan?

Jan: dus een kunstobject die je aanspreekt. Maar zelf kunst zijn?

Bezoeker: nee, dat begrijp ik.

Jan: ik ben van mening dat iedereen kunst is. Hoe wij leven, slapen, eten. De normen die u noemt, dat vind ik ook kunst. Een norm creëren... Dus waarom kunnen we ook geen kunst zijn?

Bezoeker: ja.. Nu u het hebt over lopen. Uhm... Ik liep eens ergens, ik vergeet het nooit, in het donker. Er kwam een stel mij tegemoet. Uit de verte hoorde ik: hoi E... (uit de privacy redenen is de naam verborgen). We benaderen elkaar. Hoe weet je dat ik het was? Hij zei: je zwaait met je rechter been, dus ik herkende je. Iedereen heeft zijn eigen loop.

Bezoeker 2: je herkent mensen meestal aan het loop.

Bezoeker: loop en stem.

Jan: ook je uiting.

Bezoeker: ja.

Jan: dat is ook kunst.

Bezoeker: uw oren, dat vind ik ook kunst, wat u er over verteld.

Jan: Ik wil graag die verhalen verzamelen, ik wil vragen, wat we nu hebben verteld, mag ik dat gebruiken en delen? Niet voor commerciële doeleinden. Maar de verhalen worden getypt. Het idee is om na de 4 weken alles terug te kunnen lezen.

Bezoeker: ze heeft het al opgeschreven.

Jan: alles kan weggehaald worden.

Bezoeker: je hoeft het niet weg te halen.

Jan: kunstvormen van bezoekers, hun mening, zo ben je voor mij kunst. Toch bij iedereen wekt het wat vrolijks op.

Bezoeker: er loopt een mevrouw achter het randje. Oranje - groen. Een kunstobject. Die voelt zich kunst, kijk maar! Dat is anders.

Jan: het kunst zijn, een werkwoord.

Bezoeker 2: maar als iedereen kunst is, dan is kunst niks bijzonders.

Bezoeker : kunst is ook niks bijzonders.

Bezoeker 2: voor mij wel, het is een uiting.

Bezoeker: voor mij niet. Voor mij is alles kunst, jij ook (glimlachje) .Alleen...

Jan: was dat een compliment?

Bezoeker: bedoelt als compliment... Namelijk, alleen je vindt niet alles mooi. Je relateert niet over... Visgraat parket doet mij niks.. Maar ik weet dat het...

Bezoeker 2: kunst heeft voor mij wel iets unieks.

Jan: precies, dat is ook mooi vinden, maar ook manier van handelen. Manier van lopen dat is ook kunst.

Bezoeker 2: het begrip "kunst" zegt wel iets.

Bezoeker: waarom staan er 2 puntjes in kunst.

Jan: dat is letter "u" in Braille. Bij de "i" staat de letter in gebarentaal. Ik ben hier 4 weken, elke dag doe ik wat anders. Klankschalen, puzzels, elke dag wat anders. En één dag ga ik ook bepaalde verhalen typen in Braille. Dat je het kan voelen. Na afloop van de dag, hang ik het op, dan kan je het een beetje teruglezen.

Bezoeker: achter deze muren hangen kunstwerken. Ook met die druk, die papier. Typedruk maken, dat je profiel verschil hebt, net als Braille.

Jan: voelbare kunst maken. Alle mooie kunstwerken die hier zijn. Maar ook schilderen... Dus hoe zorgen wij dat het wel zichzelf zijn met blind of

doof zijn, dat is ook kunst. Je bent helemaal alleen, de wereld vind niks van jouw werk. Hoe kom je dan toch in contact.

Bezoeker: maar toen had je een truc uitgehaald. Toen had je gezegd: geef me je hand en leg hem op het vlees, dan voel je dat. Dan plakt het een beetje.

Jan: dat is ook kunst vertalen. Wat je ziet aan iemand anders. Als ik gebarentaal gebruik, dan begrijp je mij niet.

Bezoeker: gister vertelde iemand mij over een blinden museum in Nijmegen.

Bezoeker 2: ben ik wel eens geweest.

Bezoeker: ik had er nog nooit van gehoord. Waar op de zolder ook helemaal donker is. Ben je daar ook geweest?

Bezoeker 2: Ja, dan heb je ook een bijzonder, als ziende, een bijzondere ervaring, waardoor je je kan inleven. Ik werd er heel onzeker van.

Jan: op deze site staat mijn eerdere exposities terug te zien, het idee is voelbare kunstwerken maken en dat het laag is opgehangen - voor iedereen toegankelijk. Nu is de derde expositie in de rij en ik wil wat anders doen. Geen kunst object maken. Mijn zelfportret van 15 jaar geleden nu in grote formaat geprint is maar slechts inspiratie om in gesprek te gaan. Mensen lopen dan binnen en de meesten gaan dan weg.

Bezoeker: wij zijn hier vallen daar niet onder.

Jan: ja en de maatschappij hoe zien we dat?

Bezoeker: voor mij is zoals ik net zei, voor mij is kunst relatie, soms ook houden van...

Jan: ja zeker. Stel je bent kunst op de wand ik kom jou bekijken - dat voelt anders.

Bezoeker: kijken mag aankomen niet (glimlachje).

Bezoeker 2: mooi woord: levenskunst.

Jan: ja levenskunst. En wat houdt het in?

Bezoeker 2: evenwichtsbalk.

Jan: ongemakkelijk lezen, provocatie naar...

Bezoeker: snap het dank je wel.

Jan: ook bedankt ik hoop jullie terug te zien.

Bezoeker: ik kom niet uit Den Haag.

Bezoeker 2: ik wel.

Jan: nou tot volgende keer dan.

Gesprek 5

Jan: wat ik hier heb gedaan is mijn zelf portret van 15 jaar geleden. Op deze manier vertel ik over onze kwetsbaarheid als mensen. De lagen die we over ons leven plaatsen en leren omgaan met normen en waarden en binnen zit de kwetsbaarheid. Meeste "ik" die we zijn en als we dat open stellen. En dat is de bedoeling, dat is het uitgangspunt.

Bezoeker: dat werkt goed dat het zo groot is. Ja het werkt heel goed.

Jan: ander effect gewoon, daar begin ik mee. Het woord kwetsbaarheid. Ik pas me aan om mee te doen met de maatschappij maar de maatschappij doet het niet voor mij. Ik moet me blijven aanpassen. Het is 15 jaar geleden. Maar wel heel actueel.

Bezoeker: dat blijft wel actueel.

Jan: ja levenslang. Dit zijn uitspraken van Krishnamurti uit de kalender. Daar staan verschillende uitspraken en ik heb die uitgekozen die mij heet meest aanspreken. En dat is de ruimte die ik aan bezoekers geven om zelf te bepalen of ze met mij in gesprek gaan. Normaal heb je geen kunstenaar in de galerie. Ik heb het omgedraaid. Verhalen van de mensen worden kunstobject. Dat is is de titel van de expositie: Ieder Mens is Kunst.

Bezoeker: ik ben het met je eens en ik las het en werd erdoor getriggerd door de uitspraak.

Jan: vind je je zelf kunst?

Bezoeker: oh ja ik vind dat ieder mens kunst is dan ben ik het ook. Zo had ik er niet over nagedacht.

Jan: dat is dus de vraag, niet de kunstobject maar het gaat om jou. Ben jij kunst en waarom?

Bezoeker: omdat ik net als ieder ander mens en levend wezen, uniek ben, in, eh, in mijn bestaan zeg maar. In het bestaan in tijd. Ik heb deze. Ja.

Jan: Toevallig. Beschermd. Uniek. Precies. Mooi.

Bezoeker: alleen ik zou dan willen toevoegen dat het gaat niet om, je bent wel bijzonder maar dat is niest waar het om gaat. Want omdat je met... want tenminste dan zou het over ego alleen gaan maar dat is niet zo.

Jan: ego en ik zijn twee verschillende dingen. En die krijgen we niet hersteld. We maken kunst zelf maar leven zelf is ook kunst en functioneren op je eigen manier is ook kunst. De teksten die hoog hangen zijn bewust hoog gehangen zo voel je hoe mensen in een rolstoel

kunst bekijken. Elke kunst is op oog hoogte van de staande mens. Niet voor mensen in rolstoel. En kind.

Bezoeker: ja ik zat te lezen...

Jan: ik had gekozen als lokker. Je kijkt naar de hemel. Heb ik zelf ook dat je bewust over toegankelijkheid en diversiteit en inclusie gaat, dat is van ons allemaal en de kunst. Ik wil de verhalen zoals die van jou, later delen. Mensen kunnen het dan terug lezen. En op de website laten plaatsen. Zou je willen instemmen om dit te kunnen delen? Dat hoeft niet je zal anoniem zijn. Het gaat om deze verhalen dat is pas kunstwerk.

Bezoeker: leuk maar ik zit nog even dat ieder mens kunst is ik zit er over na te denken, ik vind namelijk wel dat, eh, je ten diepste allemaal kunst hebben en het maken en beleven. Kunst is, licht bij de mensheid. Dicht bij je mensheid. Ik ben dan aan het denken.

Jan: in de lucht zoeken naar de antwoord en dat is ook mooi en die simpele vraag brengt je aan het denken. Dat is de kwetsbaarheid die we hebben en ik wil dat we een beetje naar die kwetsbaarheid gaan. Dat is vermijden. En met wie ik in gesprek kom, die verhalen verzamelen en dat ik het als boek kan lezen. Ik weet niet hoe het samen komt. Over 4 weken ben ik klaar en dan heb ik verhalen en dan komt het als kunst object.

Bezoeker: hoe verhoudt je dan? Ik kan je goed volgen en ik voel het ook op die manier. Ik vind het heel lastig hoe zich dat verhoudt tot, eh, tot het leven zoals het zich aandient? Met alle problemen die er op dit moment zijn.

Jan: hadden we net toevallig over ik had net een harde muziek aangezet niemand reageert want niemand die durft mening te delen. Zelfs een glimlachje laten zien.

Bezoeker: ik vond het mooi muziek het was met een goede beat.

Jan: dat is wat jij noemt hoe verhoudt zich dat tot leven.

Bezoeker: het is moeilijk om je in de bubbel terug te trekken. Die behoefte kan ik wel voelen maar tegelijkertijd het is niet, het is niet zoals het leven door de meeste mensen geleefd wordt. Kan wel ingewikkeld zijn.

Jan: hoe kunnen we dan kunst van maken?

Bezoeker: je hebt geen andere keuze dan er kunst van te maken door het op die manier ook zichtbaar te maken. Denk ik.

Jan: misschien met.. Om wat te veranderen.

Bezoeker: dat heeft met bewustzijn te maken.

Jan: ik wil de bewustwording creëren. En alle mensen die hier in gesprek zijn. Die we hebben, jij en ik ook. Hebben we ook onze gedachten en dat zorgt voor effect in de tijd. Ik denk anders en ik zie het anders en iedereen ook, dat jij kunst bent dat het leidt tot anders handelen maar ik kan het niet veranderen. Ik vind dat mooi van de kwetsbaarheid. Ik hoef niet de kwetsbaarheid bloot stellen en pijn ervaren maar wel over hebben.

Bezoeker: het is soms wel noodzakelijk om eerst door de pijn heen te gaan.

Jan: ik ervaar die (ziel)pijn mijn hele leven. Hoe dichterbij ik met iemand was hoe meer pijn en meer ingrijpt heb ik ervaart. En nu heb ik gevonden van wel dat kunst zijn en pijn voelen tegelijk kan. En dat is kunst ik heb dat proces gelopen. Om eigen kwetsbaarheid te voelen en niet schuld gevoel hebben. Maar ook kleine stapjes maken om dat te veranderen.

Bezoeker: ja is heel mooi. Dat zijn kleine stapjes? Nou, hè? Ja... Vind ik zelf ook! Dank je wel!

Jan: zou ik dit.

Bezoeker: het is een bestaand uh...

Jan: standaard symbool voor copyright.

Bezoeker: ja, een bestaand symbool, ik heb hem als het ware... Hoe zeg ik het nou? Ik ken je de appropriation art, dat je dingen leent... Dat je eigenlijk iets bestaands leent en transformeert naar wat anders.

Jan: super. Laatste vraag. Stem je mee om je verhaal te kunnen delen? Je naam komt er niet op.

Bezoeker: wat bedoel je met "stemmen"?

Jan: hier staat alles wat ik bedoel, lees het maar even.

Bezoeker:: ja, tuurlijk! Ik ben heel benieuwd hoe je het transformeert naar een groter geheel...

Jan: dank je, dat wil ik delen, zodat we elkaar inzichten geven in onze kwetsbaarheid, zonder kwetsbaar te zijn. Dat wordt anoniem, jouw naam komt hier niet. Als je een stuk willen weghalen, dan mag dat. Ik stuur de tekst naar je. Ook editten.

Bezoeker: ik ben wel benieuwd naar de tekst, maar het is goed zoals het is. Ik denk dat het een fijn gesprek was. Hoeveelste is het vandaag?

Jan: vijfde.

Bezoeker: Oh ja! Wanneer ben je begonnen? Oh vandaag ook? Geweldig! Ik ben heel benieuwd. Dat je ook... Je kan zo snel typen?

Jann: ja een speciaal toetsenbord. Met lettergrepen.

Bezoeker: oh je hebt hem op je schoot.

Jan: en dan komt hier gewoon de tekst. En dat is ook in de doven en slechthorende wereld een soort van schaamte, kwetsbaar opstellen, vertellen dat de tolk komt, dat je gebarentaal gebruikt.

Bezoeker: nog nooit over nagedacht. En dat heeft er mee te maken met dat ik eigenlijk... Uh... Ja, ik weet.. Ik zie dan, dit is een vooroordeel hè? Ik zie dan zelf doofheid, zeg maar, helemaal niet als een grote belemmering, maar dat komt omdat ik het zelf niet ervaar. Ik kan het moeilijk indenken, dat het iets... Uh... Dat het dus ook over aanpassingen gaat.

Jan: ik kan je iets laten ervaren. Kijk doof zijn is geen belemmering, maar de maatschappij is enorm beperkt. Niemand in de maatschappij kent gebarentaal behalve mensen in doven wereld. Dat is een belemmering. Maar de maatschappij dat die je uitslaat, dat is een grote belemmering.

Bezoeker: zo heb ik het nooit bekeken.

Jann: ken je gebarentaal Irma? Weet je nog welk gebaar bekend was?

Bezoeker: nee, iets zo met naar binnen toch?

Jan: maar niemand (van horenden die ik vraag), 3 jaar lang heeft geen meer gebaren geleerd dan dit gebaar.

Bezoeker: dat komt omdat je het niet opmerkt.

Jan: mensen hebben de vrijheid om het niet te moeten doen.

Bezoeker: omdat je luistert valt het je niet op.

Jan: en wij worden geïsoleerd. Het is ongeloofwaardig als ik zeg dat ik doof ben, omdat ik me zo aanpas.

Bezoeker: da is mijn kwetsbaarheid.

Jan: er over kunnen vertellen koste me jaren om te ontwikkelen, hoe kan je het vertellen? Ik heb hier iets voor je.

Bezoeker: hoor je wel geluid in je hoofd? Je eigen gedachtes, bijvoorbeeld? Moet ik deze even op doen?

Jan: het is ongeveer 5% zicht.

Bezoeker: oh ja, dit is 5% zicht?

Jan: dat is bij mij ook, ik hoor iets maar ik weet niet wat die geluid betekent. Je herkent nu donker en licht en beweging. Maar je weet niet wat het precies is.

Bezoeker: oh...

Jan: dat was 15 jaar, hoe vertel je dat in één moment? Het is een matte bril. Het gaat niet om hoe blinden mensen of slechtziende mensen het ervaren. Maar je moet het omdraaien (om ervaring te geven van horen maar niet verstaan).

Bezoeker: je hebt het visueel gemaakt.

Jan: pas als je ouder wordt ga je minder horen, zien etc.

Bezoeker: je moet harder werken om te interpreteren en te duiden.

Jan: ja, ik heb progressief gehoorverlies, elk jaar hoor ik weer anders.

Bezoeker: compenseer je meer met wat je ziet?

Ja: ja, liplezen, ik praat met jou, maar ik neem op alles wat er om me heen gebeurt. Maar het kost me wel veel energie. Ik heb ook nog tinnitus. Dus als het stil is heb ik oorsuizen.

Bezoeker: dat bedoel ik, dat is dan...

Jan: teken dat bepaalde frequenties heb ik verloren en mijn hersenen compenseren dat met een pieptoon. Ik heb geen stilte.

Bezoeker: dat vroeg ik me af!

Jan: dat is erg. Doof zijn, maar geen stilte ervaren. Ook kwetsbaarheid, maar onbesproken kwetsbaarheid. Beoordeeld en veroordeeld.

Bezoeker: je moet je leven aanpassen aan omgeving, je raakt eerder overprikkeld?

Jan: ja, elke dag.

Bezoeker: dan is dit ook al heel veel?

Ja: ja, gelukkig één keer per uur komt iemand op gesprek, maar het is intensief. Maar het is mooi dat ik het kan delen. Mensen die komen op gesprek zitten dat wij op een bepaalde manier dit kunnen delen, zonder schuldgevoel voor elkaar, zonder bang zijn. Maar wel bewustwording creëren op een fijne manier. Niet omdat we moeten, maar omdat we wel willen. Op deze manier... Kan het een klein beetje beter.

Bezoeker: ik vind dat je een geweldige vorm hebt gevonden.

Jan: ik heb nog 4 weken, als je meer wil vertellen.

Bezoeker: dan weet ik je te vinden! Kan je deze (klankschaal) bedienen? Voel je dat? Kan je het vertalen?

Jan: meer voelen voor mij dan horen.

Bezoeker: ja, dank je wel! Binnenkant of de buitenkant? Oh...

Jan: zien kan je storen...

Bezoeker: Het lijkt wel magic hè? Dank je wel! Heel veel succes!

Gesprek 6

Jan: ook de wereld van kinderen.

Bezoeker: kinderen kijken omhoog.

Marcin: hoe ouder je wordt... niet te makkelijk maken.

Bezoeker: die woorden.

Jan: een kalender van Krishnamurti.

Bezoeker: is van hem.

Jan: ja en sommige dagen vond ik de uitspraak heel mooi. Gekozen die hier op te hangen om in gesprek te gaan. Dit is mijn zelf portret van 15 jaar geleden. Over kwetsbaarheid. Dunne laagjes bouwen om sterk te zijn tegen buiten werk en situaties die onveilig zijn maar de binnenkant, kwetsbare kant laten zien moet kunnen.

Bezoeker: levens lijnen.

Jan: precies, als je kwetsbaar opstelt kunnen mensen ons raken zonder bedoeling. Hoe leer je daarmee omgaan. Ik heb tussen tijds exposities gemaakt voor doven, blinden, rolstoel gebruikers. En heb het ge transformeert dit is de 3e expositie in de rij. Ik ben tot conclusie gekomen mensen zijn kunst. In de titel. Rondje is braille en dat is gebaren taal. En mijn vraag aan jou is: ben je kunst?

Bezoeker: ik voel wel kunst.

Jan: wil je thee of water.

Bezoeker 2: is er koffie?

Jan: Nee thee of water. Kopje?

Bezoeker: Dat is snel.

Jan: kijk eens.

Bezoeker: ja ik zag een klankschaal.

Jan: ja. Ik heb jullie net gevraagd: ben je kunst.

Bezoeker: ik ik voel me kunst want ik heb het gevoel dat ik meer in mij heb zitten dan de wereld denkt. Ik ben meer geïnteresseerd. Ja ik vind dat kunst.

Jan: en jij ben jij kunst?

Bezoeker: 2: nee.

Jan: waarom niet?

Bezoeker 2: ik ben een sportman. Is dat ook kunst?

Jan: ik kan niet sporten, alleen beetje bewegen.

Bezoeker 2: ik heb 24 uur geschaatst achter elkaar een paar keer en de Elfstedentocht gereden de laatste keer de 10 steden tocht gedaan want ik vond Dokkum te ver. En voetbal. Maar ja dat vind niet iedereen kunst.

Bezoeker: wat je zegt.

Jan: wat is dat? Dat zijn schrijf tolken want ik ben doof. Ik versta niet zonder liplezen ik heb schrijftolken die schrijven wat jullie zeggen en wat ik zeg. Ik ben van plan de gesprekken die ik doe ook van anderen mensen, beschikbaar stellen. We gaan verder in gesprek. Dan ga ik jullie vragen of jullie willen mee stemmen om het te delen. Want kunst, ja je vind jezelf geen kunst maar alles wat u vertelt dat is echte kunst dat is zo uniek om dat te kunnen. En daarom stel ik de vraag ook, een filosofische vraag. Ik voel dat in de maatschappij zitten we op een moment dat we onderscheiden. Dat je klein maakt wat we kunnen. Juist door corona tijd minder contact met elkaar hebben gehad, minder mening kunnen uiten

en daarom kan de expositie, elk mens is kunst dit aanraken. Ik vind dat iedereen kunst is. Ik wil dat bespreekbaar maken. Ben blij jou te kunnen overtuigen dat wij je kunst vinden. Hoe ervaar je dat als wij jou kunst vinden en jij niet?

Bezoeker 2: ja hoe voelt het?

Bezoeker: gewoon zeggen hoe je het voelt.

Jan: hoeft geen antwoord te geven maar... Ik ga niet dwingen tot antwoord maar ik vind het belangrijk dat we die kwetsbaarheid kunnen laten zien en ervaren zonder elkaar te kwetsen. Het is kwetsbaar zijn en kwetsen, dat is een dunne laag zoals deze. Ik heb dat proces doorgelopen, ik ben doof ik moet liplezen ik maak me aanpassen aan de maatschappij want die kent geen gebarentaal. Dat zou mij helpen. Over een paar weken heb ik een verhaal en als ik ze door ga lezen, wat komt er uit? Dat weet ik niet ik heb jullie als bezoekers nodig. En aan het eind van het proces een jullie verhalen maken kunstwerk.

Bezoeker: je zegt net 'ik moeten me aanpassen aan de maatschappij' maar we moeten niks, de maatschappij zou moeten accepteren hoe iedereen is maar dat gebeurt niet.

Jan: dat is een voorbeeld ik heb in gebaren taal wat pas paar jaren geleden geleerd. We moeten niet aanpassen, maar helaas we moeten wel.

Bezoeker: ja helaas wel.

Jan: hoor je minder, loop je langzamer jij moet je aanpassen. Niet andersom. Omgeving, ongeduld en frustratie die opbouwt. Dat als je klein bent is nog draagbaar maar hoe ouder je bent dat komt terug en is erger. Dat is voor mij bekend vanaf klein kind, ben door overgrootouders opgevoed. Dat ken ik. Werd mij steeds verteld als je 40, 50 of 60 bent of 90 dan is dit en dat moeilijk. Dat ken ik van mijn kindertijd. Maar het wordt vaak genoemd dat het een handicap is wat ik heb. Dat voel ik

niet, de maatschappij maakt het een handicap. We moeten het met de wereld delen zodat we ons niet eenzaam voelen. Mooi is, ik heb schrijftolken ik hoef niet te typen. De tekst is er, kan het inzetten als een kunstvorm in de vorm van teksten. Ik ga de teksten niet redigeren alleen de type foutjes corrigeren. En ik laat de rest staan. Maar het zijn echte woorden, gesproken taal en dat lees je anders. Ik wil jullie vragen of ik dit wat jullie vertellen mag gebruiken. Jullie namen komen er niet op dat is anoniem. Kunnen jullie nog wat vertellen over kunst zijn?

Bezoeker: ik vind, ik ben gek op koken en leuk om gerechten te maken voor mezelf, ik vind dat kunst. Of dingen te maken en ik lees veel over koken en kijk naar programma's van koken en ik leer zo. Ook elke kok heeft zo zijn dingen. Dat ken ik niet. Weer wat geleerd.

Jan: creatief bezig.

Bezoeker: ja heel creatief bezig en veel kookboeken.

Bezoeker 2: moeder kon ook goed koken. Komt uit Aruba. Kook cultuur.

Bezoeker: Mijn moeder is half chinees die komt uit Suriname en kent veel keukens. Hindostaanse, Javaanse en ook wel Nederlands.

Jan: kunst is uiting van cultuur en kunst komt terug, maar we staan er niet bij stil. Daarom stel ik de vraag wat roep het op en bij iedereen roep het wat anders en dat is mooi. Zo uniek en divers zijn wij.

Bezoeker: wat ik leuk vind in Nederland zijn verschillende culturen. Sommige mensen passen zich aan aan de Nederlandse cultuur maar er zijn ook mensen die hun eigen cultuur behouden.

Jan: diversiteit.

Bezoeker: dat is.

Jan: horen we dat we moeten inclusief zijn maar ik zeg altijd, we zijn al inclusief genoeg maar we kennen elkaar niet. We sluiten in kleine

groepjes. En ik wil dat op deze manier losser maken en iedereen kan zeggen: ik ben kunst want... Wat gat het meebrengen en wat gaat het veranderen. En wat doe je en wat ga je doen. Een nieuwe kunst maken.

Bezoeker: als je positief bent dan kom je verder dan als je alles zwart wit ziet

Jan: ja tuurlijk.

Bezoeker: er zijn mensen die zeggen: ja, maar dat is niet goed en dat niet. Je draai het om zet het naar de andere kant.

Jan: ja dat is de kunst, anders kunnen zien. Toch begrijpen dat een ander het anders ervaart en respectvol zijn.

Bezoeker: iedereen in zijn waarde laten. Ja vind ik ook heel belangrijk. Ja ik vind het leuk dat je hier exposeert. Dat wist ik niet.

Jan: ja ik heb een tijdje gehad dat ik minder kunst kon maken en dit kwam terug met die foto van 15 jaar geleden. Kon ik groot afdrukken en dat is in de lijn van de andere exposities. Daar ben ik blij mee.

Bezoeker: als ik jou bij de receptie zie en dan denk ik, oh dan ga je binnen kort wat doen.

Jan: ja precies.

Bezoeker: ik vind het wel heel leuk. En wat is dat op de muur apart.

Jan: ja spiegel, ik heb de lettertypen gemengd.

Bezoeker: en dit de klankschaal.

Jan: ik neem verschillende dingen meer. Morgen neem ik een puzzel. We hoeven niet alleen te presteren, maar ook beleven. Dus ik heb een klankschaal meegenomen om te ervaren.

Bezoeker: ja.

Bezoeker 2: het geeft een beetje rust hè? (glimlachje)

Jan: en de vlieg komt!

Bezoeker 2: die valt niet dood!

Jan: uit het niks kwam die vlieg. Dat is die positiviteit. Het brengt soms rare dingen. Alleen een stukje metaal, een stokje. Maar iemand het heeft ooit kunnen uitvinden, dat het werkt. Ik breng verschillende dingen mee. Wat ik jullie ga geven, is de glazen... Kijk... Het is ongeveer 5% zicht.

Bezoeker 2: ja ja...

Jan: dat is om een beetje te vertellen hoe ik hoor. Ik hoor iets maar ik versta het niet. Je ziet iets, maar je weet niet wat. Je kan licht en donker, beweging, maar geen betekenis eraan geven. Dat is mijn gehoor ook.

Bezoeker: ik heb ook oortjes in. Ik kan mensen wel verstaan, maar ieder mens heeft een accent. De één harder, de ander zachter. De één kan ik goed verstaan zonder oortjes, en bij de ander denk ik: ik moet hem wat harder zetten.

Bezoeker 2: bedankt.

Jan: Jullie ook bedankt.

Bezoeker 2: ik ga er over nadenken!

Bezoeker: ik denk dat hij er echt over gaat nadenken..

Jan: dat denk ik wel, we hebben iets geraakt hè?! Prachtig. Dank je wel voor het delen.

Bezoeker: dag!

Een anonieme notitie gelaten in de expositiezaal

dan is kunst hulpeloos en wreed maar dat geldt niet voor de kunst

5 augustus

Gesprek 7

Bezoeker: Weet u wat het voorstelt? Ik vind het zo bijzonder!

Jan: om de kwetsbaarheid betekenis te geven. Menszijn. 15 Jaar geleden gemaakt. Alle laagjes die we bouwen. Hoe we voldoen aan verwachtingen van anderen. Kern van ons, meest kwetsbaar. Ook als mensen geen kwaad bedoelen. Dat is begin. Van de hele verhaal. De teksten zijn uitspraken die ik meest inspirerend vind. Ben je kunst?

Bezoeker oké! Oh..!

Jan: ben je zelf kunst? Kan je hier antwoord op geven? Ben je kunst?

Bezoeker: ja, ik vind van wel. Ja.

Jan: Wil je koffie of thee? Meer vertellen?

Bezoeker: nee.

Jan: misschien vertellen waarom ben jij kunst?

Bezoeker: oorspronkelijk ben. Ja.

Jan: kan je klein stukje van mij vertellen ik ben doof. Versta niks zonder liplezen. Functioneren. Ben ik kunst? Levenskunst is ook een uitspraak. Alles wat wij doen is kunst. En is deze ruimte om deze vraag te stellen eventjes over nadenken. Wij stellen die vraag nooit. Ben je kunst. Kunstvoorwerpen hebben we heleboel. Ik als persoon? Of ik kunst ben?

Kunstenaars, zeggen is geen kunst. kunst maken vinden ze écht kunst! De verhalen die ik hoor wil ik verzamelen. Allemaal beschikbaar maken op de site. Dan wordt het kunst van deze expositie. Foto's geven aanleiding. Gesprekken is het kunstproject. Dat is het idee erachter. Dit is de schrijftolk, die alles typen, mag ik gebruiken wat je net hebt gezegd?

Bezoeker: zeker.

Jan: anoniem.

Bezoeker: prima. Prima.

Jan: in september op de site teruglezen als een kunstobject.

Bezoeker: nou heel leuk bedankt voor de uitleg! En voor het gesprek.

Jan: dankjewel. Ik ga even beneden kijken.

Gesprek 8

Bezoeker: mooie teksten. Kijken waar de zin loopt, afbreekt en verder gaat. Extra geconcentreerd, wat staat er nou?

Jan: bewust gekozen. Om gevoel te geven hoe is het vanuit rolstoel te kijken en ook als kind, die kijkt altijd omhoog.

Bezoeker: ja ja

Jan: kinderen kijken naar boven en oudere mensen kijken naar beneden. Wij hebben elkaar nodig. Gelijkwaardigheid.

Jan: ik ben van mening dat ieder mens is kunst. Ben jij zelf kunst?

Bezoeker: ja ja

Jan: ben je kunst?

Bezoeker: in zekere zin wel. Je bent op één manier geschapen, en ja... dat is meer dan voldoende, iedereen is kwaliteit in zichzelf. En alleen niet iedereen ontdekt dat. Daarom val je uiteindelijk op iemand. Er ontstaat een relatie met de één en niet met de ander. Betekent niet dat de ander waardeloos is. Die wordt in z'n totale zijn, door een ander aangegrepen. Dus ja.

Jan: ik wil over mijn kwetsbaarheid vertellen ik ben doof.

Bezoeker: ja heb ik begrepen ja.

Jan: ik kan niet mezelf zijn, niemand kent gebarentaal.

Bezoeker: nee dat is ook waar! Ja!

Jan: je moet je blijven aanpassen aan de omgeving. Na de expositie wordt de kunstwerk zelf. Mag ik de tekst bewaren?

Bezoeker: ja.

Jan: in september komt het op de site.

Bezoeker: oké.

Jan: dan zie je wat is kunst.

Bezoeker: ja ja prima.

Jan: dank je wel.

Bezoeker: ook goed en mooi dat we zo goed met elkaar kunnen communiceren. Ik hoef er niet veel aan te doen. Jij moet het zien en omschakelen.

Ja: klopt daarom heb ik schrijftolken, die ondersteunen mij. Liplezen is inderdaad wat ik doe voor de ander.

Bezoeker: dat is heel knap. Ook als je slechter hoort, dat je duidelijk Nederlands praat. Dat leer je ook in de loop der tijd. Maar bij mensen

zoals ik of zo (schrijftolk) die normaal kunnen lezen en praten, zie je hele grote verschillen dan dat je de ene nauwelijks kan verstaan, die praat binnensmonds en andere die duidelijk praten en elke punt en komma hoort. Heel mooi. Mooie tentoonstelling ik kom er paar keer per week eens kijken en zag ik langzamerhand, zal ik de tekstjes lezen.

Jan: neem de tijd.

Bezoeker: een aantal teksten gelezen, nu ga ik naar beneden maar kom terug om te lezen. Succes ermee!

Gesprek 9

Bezoeker: hebt u dat geschilderd?

Jan: dit is een foto geprint.

Bezoeker 2: en die is vergroot.

Jan: kwetsbaarheid opgebouwd. Laagjes. Wat kunst is. Ben je kunst? Koffie erbij?

Bezoeker: dan presteer je iets, schilderen.

Jan: vertel waarom. Neem plaats?

Bezoeker: heb niet zoveel te vertellen! Nee, dus ik heb zo'n bewondering voor kunstenaars die iets hè, iets moois maken. En die gedachten erachter. Probeer je te bedenken waar komt die gedachte vandaan. Waar put die uit. Het eerste schilderij, was ik jong, er zijn 3 schilders, één is hij, maar weet niet welke. Kunstmuseum heet het nu. En toen werd ik zo geraakt door een schilderij dat ik bijna begon te huilen. Dit was voor het eerst dat ik dat ervaarde. Leek net of die man, mijn ziel had geraakt. Ja. Die mij begreep. Een schilderij over nou ja, een gescheiden vrouw met klein kindje ernaast. Daarna nooit meer gezien. En toen was ik net gescheiden met een klein jongetje. Het was net zo. Oh. Maar, dat profiel van die vrouw en dat kindje, leek net of ik het was. Ja.

Bezoeker 2: leuk dat je dat vertelt ik ken haar al heel lang. Zoveel schilders, ik ken niks. Toen ben ik me gaan verdiepen eigenlijk en nu doen we veel dingen samen. Maar dat hoor ik voor het eerst! Zo is het gekomen.

Bezoeker: ervaring dat ik naar een museum ga. Zou kunstschilder moeten worden maar...

Bezoeker 2: ik heb kunstgeschiedenis, dus het is leuk om te leren. Je bent nooit te oud om te leren. Zeg ik dan wel eens.

Jan: heb je kleine kwetsbaarheden te vertellen ik ben doof. Zonder liplezen hoor ik niks. Dat is mijn manier van communicatie en ik heb ook een Schrijftolk vandaag. Ze typt alles wat we zeggen. Om mij te ondersteunen. Dat is ook stukje kwetsbaar zijn. Ook die teksten die hier hangt.

Bezoeker: u praat goed!

Jan: dank u wel. Dat is die angst. Ik heb me aangepast aan de maatschappij.

Bezoeker 2: ja.

Bezoeker: met een doof meisje gewerkt. Al jaren geleden, en toen ging ik boodschappen doen ik wil graag een doosje... Maar dat hoeft nu niet! Ik zat heel de dag met haar te communiceren. Toen ik ging boodschappen doen, zie ik die vrouw zo kijken maar ik hoef niet zo overdreven te doen. Mensen... Horen het wel!

Jan: klopt. 10 Jaar geleden mochten doven geen gebarentaal gebruiken in openbaar.

Bezoeker 2: bij ons had je Effatha in Voorburg. Was heel bekend.

Jan: je moet blijven leren praten, je mocht geen gebarentaal gebruiken. Dat is een voorbeeld van kwetsbaar zijn en gekwetst worden.

Bezoeker 2: het is makkelijk, m'n oudste dochter wilde het leren. Het is heel mooi als je dat kan.

Jan: ja kijk woordenboek met gebaren! Bijvoorbeeld.

Bezoeker 2: ja.

Jan: wij moeten zich aanpassen. Niemand kent gebarentaal.

Bezoeker 2: ja wel, sommige wel.

Bezoeker: moet je leren.

Jan: de maatschappij is te beperkt. Mensen zijn kunst, mensen die handicap hebben is extra kunstwerk bij leven. Die tekst en heb ik hier hangen, die het hoogst hangen is om gevoel te geven hoe mensen in rolstoel kunst bekijken. Altijd omhoogkijken! Rolstoel toegankelijk maar kunst niet! Als kind kijk je altijd omhoog. Hoe ouder we worden hoe verder naar beneden. De letters zijn steeds kleiner. Over mensen zijn, kunst. Op deze manier wil ik vertellen waarom vind ik mij ook kunst. Ben jij kunst? Dat je bewuster wordt van wat we binnen hebben. Wat hebben we geleerd te verstoppen. Net als de rest van de wereld zijn maar we hebben innerste iets. Kunst kan helpen met kijken. Ben ik van mening dat wij ieder van ons kunst zijn. Ben je steeds... ben je kunst of niet?

Bezoeker 2: kunst is zo algemeen.

Bezoeker: maar jij bent creatief.

Bezoeker 2: ja ik probeer altijd.... Mensen die een handicap hebben moet je eerst zelf laten doen. Als ze geholpen moeten worden, moet je het pas doen. Maar niet constant helpen. Dan bereik je niks mee. Dus ik heb wel heel geleerd van mensen.

Jan: kunst als handelen naar kunst. Mijn vraag is ben je zélf kunst?

Bezoeker 2: ik ben niet zo kunstig. Maar ieder mens is kunst. (knikt)
Levenskunst ja.

Jan: is je leven is ook kunst?

Bezoeker: ja...

Jan: je leert je steeds aan te passen. Kunstproces is ook aanpassen. Dat is toch vergelijkbaar. Waarom kunnen we niet kunst zijn? Dat mag toch? Is toch mooi?

Bezoeker: sta je niet bij stil. Je gaat naar een museum. Om mooie dingen... En zo.. Teksten. Hè.

Bezoeker 2: wij zien dat maar als ik m'n zus meeneemt die vindt het helemaal niks!

Jan: ik ook heel vaak. Ik loop gewoon langs!

Bezoeker 2: ik zie altijd wel,.. Wij, ja... Ik zeg het tegen jou en zij ziet weer wat anders. Dat combineer je.

Jan: dan is het kunst ervaren. Is nog steeds mijn vraag: ben jij kunst? Filosofische vraag, weet ik wel!

Bezoeker 2: je moet je inleven in mensen. Meisje... Vrouw... Ben ik mee naar China geweest. Zij heeft weer andere ideeën als Nederlandse mensen. Dat mag ook. Sommige aanvaarden het niet. Kon niet op het woord komen...!

Ik heb een herseninfarct gehad en toch heb ik daar last van.

Jan: precies. Dan ben je ook heel kwetsbaar.

Bezoeker: ja ja ik ben gister voor het eerst weer, zal ik gaan zwemmen?
Dus dat had je en dan krijg je weer een gebroken pols omdat je ineens op de grond ligt, weet ook niet waarom. Je moet er niet te veel bij

stilstaan. Anders kan je niks meer doen. Je moet gewoon weer leven, zeg ik altijd tegen haar.

Jan: dat vind ik ook kunst!

Bezoeker 2: ik zeg, laten we vandaag weer eens wat leuks doen.

Jan: dat vind ik ook kunst! Blijven doorzetten. Een manier vinden om ermee om te gaan. Doorgaan.

Bezoeker 2: als sommigen zien niet altijd dat je niet meer jong bent.

Jan: het is vaak niet zichtbaar. Precies. Bedankt voor jullie verhaal.

Bezoeker 2: jij kende dit hè?

Bezoeker: ik wist dat het hier was. We zijn naar eh, () museum geweest hier om de hoek.

Jan: dit is geen kunstobject. Die ontstaat na 4 weken bij afronding van expositie. Wil ik vragen mag ik de tekst bewaren? En ook gebruiken om laten anderen dit te kunnen laten lezen. Dat vormt: wat is kunst.

Bezoeker 2: ik heb niks gelezen.

Jan: ik kan het jullie mailen om goedkeuring te geven?

Bezoeker: ik vind, is goed.

Jan: het komt op de site in september.

Bezoeker 2: hoe lang is dit? Maand? Of? Wanneer, is het één of twee maanden geweest?

Jan: tot 3 september.

Bezoeker 2: iedere keer is er weer iets anders? In dit gebouw?

Jan: vanaf 3 september ja. Idee is, later teruglezen wat een ander heeft gezegd. Op die manier delen. Komt op de site te staan.

Bezoeker: oké mag ik dat meenemen?

Jan: neem gewoon mee, heb je het adres? Jullie verhaal komt terug! Wordt niet mooie verhaal, letterlijk wat goed is komt te staan. Er komt niks persoonlijks in.

Bezoeker 2: waar wordt dat dan..

Jan: wordt niet commercieel gebruikt.

Bezoeker 2: waar kan ik dat dan lezen?

Jan: als je van mening bent ik wil het weg, laat mij weten.

Bezoeker: geen namen bij?

Jan: nee.

Bezoeker 2: mag ik allebei? Jij en ik?

Jan: tuurlijk (blaadje)

Bezoeker 2: ik zag dat je er meer had.

Bezoeker: u ook bedankt.

Bezoeker 2: kan het altijd weer kopiëren hè.

Jan: mevrouw is horend, zij zijn mijn oren zij typt alles letterlijk.

Bezoeker: een collega, een dove ziet meer als wij.

Jan: kan ik je laten ervaren. 5% van zicht.

Bezoeker: als je doof bent, zie je meer.

Bezoeker 2: ik ken iemand die ziet echt alles. Die mevrouw zei dat ze zo slechtziend was maar zag precies wat allemaal aanhad.

Bezoeker: gaat erom, als je doof bent..

Bezoeker 2: ja dat hoorde ik net pas. Ik hoorde het wel hoor. Maar ook blinde mensen kunnen ook goed zien. Met bepaald heel klein beetje, zien ze precies wat... Maar als ik naar een modeshow ging, vertelde ik wat de ander aanhad. Dus ik heb altijd heel veel geleerd.

Jan: zintuigen, kun je goed aanpassen. Deze bril als je dit opdoet zie je 5%.

Bezoeker 2: ik heb altijd een bril gedragen maar zie nu niets.

Jan: ik hoor iets maar versta niet wat is dat.

Bezoeker: is dubbel.

Bezoeker 2: ik was pedicure, kwam er een meneer bij mij. En hij kwam ook bij iemand anders ook. Maar een ander kan het niet verstaan.

Jan: dat vind ik ook kunst. Kunnen leren. Met zo'n simpele voorbeeld.

Bezoeker: is dit ook wat jij ziet?

Jan: nee ik ben doof. Maar je kan ervaren hoe is dat bij mij, met horen.

Bezoeker: doof.

Jan: ja. Je hoort iets maar als onder water. Je kan geluid ervaren maar je weet niet wat is dat.

Bezoeker 2: sommige dove mensen willen dat niet aanleren. Net zoals m'n zus wil niks weten wat om haar heen gebeurt. Begrijp je?

Jan: de maatschappij helpt niet. Ik doe alles voor de maatschappij. Ik spreek netjes. Liplezen. Zou ik het niet doen, ben ik nergens!

Bezoeker 2: zei ik tegen m'n zus zo moet je dat Niet schrijven. Maar...! ze wilde het nooit leren.

Jan: zij mag niet zichzelf zijn.

Bezoeker 2: ze is 10 jaar jonger dan ik. Maar...

Jan: dat maakt niet uit. Zij moet liplezen. Zij moet aanpassen.

Bezoeker 2: ze kan alles goed, goed horen en zien. Maar...

Jan: zelfde met mij maar welke prijs ik betaal, ga naar huis en ben doodmoe.

Vrouw 2: dat weet ik dat je moe (bent), ik ben ook moe. Omdat ik dat herseninfarct...!

Jan: precies!

Bezoeker 2: nu ga ik af en toe stotteren.

Bezoeker: we praten altijd heel veel.

Jan: dat zou je kunnen vergelijken als je zegt praat vloeiender? Dat is niet te doen!

Bezoeker 2: ze wil het niet leren. Hoe ze het moet schrijven, ze kan alles. Ze kan goed zien.

Bezoeker: maar ze wil gewoon niet uit zichzelf.

Bezoeker 2: ze wil niks leren. Ze ging schoonmaken of weet ik veel wat je kan doen, niet op kantoor werken.

Jan: dat snap ik. Maar ik mag niet mijzelf zijn. Om mijzelf te zijn, een voorbeeld. (gebaar) Dat is gebarentaal.

Bezoeker: knap!

Jan: dat is helemaal niet knap. Ik doe gebaren nu en jullie kunnen nu met mij niet communiceren. Ik ben niet gehandicapt!

Bezoeker: dubbel!

Jan: dat bedoel ik. Goed schrijven goed praten goed luisteren. Als je dat niet kan, krijg je stempel, we willen niet, kunnen niet, enz. Dat is kwetsend. Heel veel mensen, kunnen daar niet omheen. Ik heb kunst gekozen om op deze manier kwetsbaarheid een plek te geven. En niet je gedwongen voelen iemand anders te zijn. Maar doordat ik iemand anders ben. Andere kwetsbaren kunnen ondersteunen. Bedankt voor jullie gesprekje! Waardeer het.

Bezoeker: je hebt de moeite genomen.

Jan: daar ben ik voor. Bedankt.

Bezoeker: wist niet dat zulke boeken er waren.

Jan: gebaren woordenboek van van Dale. Dank jullie wel.

Bezoeker: dat zijn klankschalen hè.

Jan: ja. Heel makkelijk.

Bezoeker 2: ja ik weet het. Wel eens zo'n cursus gevolgd.

Bezoeker: ooh! Mooi geluid!

Bezoeker 2: heel mooi geluid.

Bezoeker: rustgevend hè.

Bezoeker 2: hoor je het ook? Je voelt het meer.

Jan: voel de trilling

Bezoeker 2: bedankt voor de informatie.

Jan: dank jullie wel. Bedankt. Fijn weekend.

Bezoeker 2: je leert altijd van elkaar!

Jan: precies! Dank je wel

Gesprek 10

Jan: dat zijn mijn schrijftolken. Zij ondertitelen alles

Bezoeker: wat fantastisch Waar ik voor kwam, voor Ronald, dat is een topper van de bovenste plank hè

Jan: zeker

Bezoeker: en na de opening?

Jan: ik ga om 4 uur weg, want dan word het te druk, maar ik ben er tot 3 september, op een later moment kunnen we in gesprek.

Bezoeker: heel goed idee, leuk!! Ziet er zo gezellig uit! Ik heb hier 15 jaar gewerkt, ook hier, dit heb ik nog nooit georganiseerd, wel etentjes.

Jan: je bent van harte welkom. Gaan we lekker kletsen.

6 augustus

Gesprek 11

... en heb je al gesprekken gehad?

Vandaag niet.

Oké even opstarten.

Hm-hm oh ja.

Ja

Even lopen en weg.

Ja dat kan.

Oh leuk en spreek jij dan mensen aan of?

Ja ja ja zo. Nee.

Spannend.

Gister ook al gesprekken gehad?

Oké

Leuk!

En is het ook te zien op youtube? Zend je het ook uit? Of is het voor eigen document?

Oké

Ja

Ja ja

Over kunst? Of gewoon ook andere dingen?

Wat zeg je?

Nou ik ben als vrijwilliger. Dat is beetje...

Ja

Nee... Ik hoef geen gesprek. Oh je bent aan het tolken!

A... had het me wel verteld wat je ging doen. Wel leuk om even..

Oké

Ik ben benieuwd. Ik ga beetje meeluisteren. Als het, eh,.. Door het slechte weer niet veel mensen komen. Het wordt slecht weer vandaag, om twee uur.

De echte hardlopers komen wel!

Dank je wel

Bezoeker: ik wou komen zitten is dat goed? Glaasje water alsjeblieft.

Dank je wel.

Jan: vertel!

Bezoeker: gezien via internet dat hier iets was. Een soort van tafel ik ga eens plaatsnemen en kijken! Wat hier allemaal gebeurt!

Jan: leuk! Kan je klein beetje vertellen waarom tafel en idee als je dit wil.

Bezoeker: is oké

Jan: ik heb die foto 15 jaar geleden gemaakt. Laagjes die we bouwen als mensen zich aanpassen aan de maatschappij. De meest kwetsbare

binnenkant bewaren wij. Ik vertel over de kwetsbaarheid. In gesprek gaan over kunst en of ieder mens kunst is?

Bezoeker: hm-hm

Jan: ben je zelf kunst?

Bezoeker : ik ben zelf kunstenaar en lid van (..) Ik volg het wel een beetje ik dacht ik neem eens plaats aan deze tafel.

Jan: waarom ben je kunst?

Bezoeker: waarom maak ik kunst? Oh zelf kunst.

Jan: ben jij kunst? Dat je kunst maakt is nu duidelijk. Ben jij kunst zelf?

Bezoeker: ja, wat ben ik dan? Dat is de vraag wat ben ik. Ja.

Jan: ben je kunst, dat is mijn vraag. Filosofische vraag.

Bezoeker: als je in mijn beleving, nagaat wat ik ben, dan ben ik zeker kunst. Maar dat is mijn beleving bij ik. Iedereen heeft een andere ik. Ja.

Jan: daarom wil ik mensen aan tafel hebben zitten, stukje over kunst best filosofische vraag. Ik wil het over kwetsbaarheid hebben. Ik ben doof.

Bezoeker: doof!? Oh je kan liplezen? Oh knap hoor! Wat zeg je? Je hoort nog iets maar je kan liplezen.

Jan: ik heb ook Schrijftolken die ondertitelen.

Bezoeker: knap `zeg! Respect.

Jan: dat stukje kwetsbaarheid. We kunnen kwetsbare kanten hebben maar niet gekwetst voelen? Daarom de vraag, ben jij kunst? Ik vind dat iedereen hoe we eten lopen, slapen.

Bezoeker: is iedereen mens kunst?

Jan: sommigen zeggen van niet. Dat mag ook.

Bezoeker: iemand zegt die is geen kunst en de ander is wel kunst krijg je een verhouding tussen twee werelden. En dat, ja, dat leidt misschien ook tot kunst. Maar dat er twee werelden zijn, is mooi. Er is een wereld: de kunstwereld.

Jan: zoeken naar antwoorden. Iedereen die is geweest, heeft andere antwoord. Denk even na, die vraag wordt nooit gesteld. Ben je kunst. Wie ben ik, die vraag heb je wel.

Bezoeker: belangrijke vraag daarbij, wie ben ik. Wat is jouw antwoord daarop?

Jan: wie ben ik? Ik weet niet! Ik heb die vraag jaren geleden gekregen. En ik heb steeds geen antwoord. Ik ben...

Bezoeker: dan weet je ook niet of je kunst bent.

Jan: dat ben ik wil.

Bezoeker: want je weet niet wie jij bent.

Jan: dat je niet ziet, dat ik zo breek, dat ik de neiging heb niet te definiëren.

Bezoeker: ik denk dat je zelf niet te definiëren bent. Dat is een deel van wie je bent. Dan weet je wie je bent. Je bent niet te definiëren.

Jan: dat is ook waar! Maar de definitie van de vraag ik kan daar geen antwoord op geven. Ook door antwoord geven, geneer ik mij. Misschien wie ik ben, is niet te definiëren. Blijf je houden. Niet noemen wie ik ben. Geen antwoord op geven. Nieuwsgierig krijgen, wie ben ik. Naar zichzelf kijken en ontdekken wie ik ben. Ik ben is ook onderdeel van deze project.

Ik zoek naar antwoorden. Ik, mens, kunst. Termen die we gebruiken. Iedereen heeft toch andere betekenis voor. En toch neiging me niet vast te definiëren. Ik heb ook gedaan ik ben doof ik ben dit ik ben dat, dat is ook wie ik ben en dat definieert en beperkt mij enorm.

Bezoeker: je bent doof maar dat is een element van jou een beperking.

Jan: in deze zin ik zou liever gebarentaal gebruiken maar niemand kent gebarentaal.

Bezoeker: nee. Oké!

Jan: dat betekent dat ik niet mijzelf ben ik pas me aan aan de maatschappij net als de handschoen op te foto. Ik heb geleerd om te praten en liplezen maar wil liever in gebarentaal communiceren. Dat is beter dan gesproken taal maar niemand kent gebarentaal dus ik kan niet mijzelf zijn.

Bezoeker: ...Dat is een hele mooie vraag denk ik van, je kan niet jezelf zijn. En dat vind ik dat vind ik wel kunst zeg maar. Dus, iedere persoon kan er niet zichzelf zijn. Misschien.

Jan: als we kinderen zijn en ouder worden. Dan is de stukje kind zijn, je weet wat je wil maar je mag het niet van ouderen. Als je ouder wordt en lukt niet meer, bepaalde dingen te bereiken die gaan niet meer. Geest kan nog maar lichaam niet meer. Dat dan cruciale momenten dat we beseffen wie ben ik. Dat weet ik maar mag ik mijzelf zijn? Ben ik kunst? Op deze manier vind ik toch, hoe wij leven, hoe we functioneren, ons plaatsen. Is vorm van kunst.

Wil niet noemen. Ik maak kunstobjecten maar kunst als leven praten, doen we ook niet. Dat wil ik hier.

Bezoeker: ja mooi. Maar, bij mij roept het weer een vraag op. Je zegt van, ben ik kunst? Dat is een vraag. Maar als je de vraag stelt mag ik kunst zijn?

Jan: hm-hm ja.

Bezoeker: dat is de volgende stap. Als je kunst bent, mag je dan kunst zijn in de maatschappij?

Jan: precies! Inderdaad, ik kan kunst zijn maar mag niet. Ik mag dit niet laten zien.

Bezoeker: dat zei je met de spraak. Spreken. Ik mag niet zijn wie ik wil zijn. Ja.

Jan: omgedraaid, zich aanpassen aan de maatschappij, dus iemand anders zijn voor buiten. En wie ik binnen ben. Is ook kunst.

Bezoeker: zeker! Wat is voor jou meer kunst. Dat je je aanpast aan de maatschappij of dat je jezelf bent?

Jan: dat is wel de kunst dat ik me aanpas. Dat ik dat kan.

Bezoeker: dat is meer kunst dan jezelf zijn.

Jan: ja, maar dit heeft negatieve waarde voor mij. Want ik moet blijven mij aanpassen. Dat is gedwongen aanpassen. En bij kunst creëren, kan ik meer vrije keuze volgen. Dubbel gevoel.

Bezoeker: ene is wel kunst, andere is geen kunst. Dus wat is dan kunst? Is dat...?

Jan: balans houden en niet gefrustreerd raken.

Bezoeker: ha ha ha kunst zou ook kunnen zijn dat het ene en andere allebei kunst is. Het vormt zich in elkaar.

Jan: balans vinden tussen die 2.

Bezoeker: heb je een balans, kan je zo noemen of het is hetzelfde. Eén en hetzelfde. Balans. Soms gaat de balans ene kant op soms de andere kant op. Maar dan zou het één niet in balans zijn en het ander ook niet.

Dan dan dan, moet je het toch zeg maar noemen als zijnde het is hetzelfde. En ik denk, als je dat kan, als mens zijnde, dan ben je al een kunstenaar denk ik. Als je dit kan. Ik denk dook dat bepaalde mensen dingen niet kunnen. Die kunnen niet zien dat iets kunst is. Daarmee zijn ze wel kunst, maar ze kunnen niet zien dat ze kunst zijn.

Jan: klopt. Dat herken ik ook. Sommige schrikken daarvan. Sommigen durven niet eens antwoord op geven. Heel veel verschillende reacties. Dat is stukje kwetsbaarheid. Binnen je van jezelf gaan en het raken. Niet per se kant en klaar antwoord hebben. Die zoektocht naar zichzelf beginnen

Bezoeker: wie ben je dan zelf? Misschien nu de vraag die was al gesteld maar nu een tijdje gepraat en kun je vragen: wie ben jij?

Jan: ben ik heel dankbaar voor jouw vraag dat je bezig bent dat mij helpt om te begrijpen. Alles wat ik doe met kunst, ik focus mij op mijn kwetsbare kant te kunnen delen. Kan in tranen barsten of slecht voelen maar ook openstaan hoe kan jij bijvoorbeeld anders zien wat mij helpt. Ja. Ik heb nu die vraag wie ben ik? Jeetje!

Bezoeker: komt die weer terug. Je moet weten wie ben jij.

Jan: dat weet ik niet.

Bezoeker: moet niet, maar, je hebt dan weer 2 dingen. Dat zijn: je weet wie je bent. Of je weet nog niet wie je bent.

Jan: ik denk dat 2e.

Bezoeker: dus je weet nog niet wie je bent. Dan kan je op zoek gaan naar wie je bent. Maar je kan ook zeggen, je weet niet wie je bent. En je weet ook wie je wel bent. Dus dan komt het weer bij elkaar. Dus dan weet je wie je bent maar je weet ook wie je niet bent. En dan weet je eigenlijk wie je bent.

Want je bent... Je bent...

Jan: ik moet goed nadenken!

Bezoeker: je bent degene die je niet en die je wel bent. Beide tegelijkertijd. Nu weet je wie je bent.

Jan: dank je wel!

Bezoeker: alsjeblieft. Dan weet je ook dat iedereen een kunstenaar is. Want, iedereen die niet weet dat die kunstenaar is of weet wat die is die weet dat die kunstenaar is. Die keuze heeft die. Dan moet die ze bij elkaar brengen. Iedereen is een kunstenaar en iedereen is tegelijkertijd geen kunstenaar.

Jan: kwestie van bewust zijn van die aspect. Keuze maken. Wil je dat aspect gebruiken. Ja.

Bezoeker: ik denk dat je vraag, als je hem wil oplossen is die bij deze opgelost! Dus je bent kunstenaar, je bent ook geen kunstenaar en dat komt bij elkaar en dat ben je echt.

Jan: ik ben een kunstenaar en ook mens en je kan dat mengen.

Bezoeker: allemaal bij elkaar. En daarin kies je op het moment oh ja, nu weet ik wie ik ben. Oh shit nu weer niet. Oh nu weer wel, en nu weer niet. Dat is leven.

Jan: dat herken ik heel goed. Kiezen welke manier toe komt of sterker wordt.

Bezoeker: dan ga je ook andere vragen stellen als je die vraag hebt opgelost, ga je anders vragen stellen. Dus nadat je weet wie je bent, maak je andere kunst.

Jan: klopt. Vroeger maakte ik kunst en vertelde wat bezoeker moet daarvan vinden. Van weten. Nu heb ik dat omgedraaid. Ik wil net als jou, andere mensen gewoon... Van jullie weten wat soort vraag heb ik

gesteld? Waar gaat het naartoe leiden? Gaat niet om die teksten of die foto. Dat is aanleiding naar...

Bezoeker: heb ik niet gezien ik kwam voor de tafel!

Jan: dat zegt ook iets. Gaat niet om kunst maar om gesprek. En dat vind ik heel mooi.

Bezoeker: dat is wel een deel van kunst, een gesprek. Deel van kunst.

Jan: ja, andere vorm van kunst maken.

Bezoeker 1: ook wat je ziet is kunst. Dan krijg je weer, is het één kunst of het andere? Dan breng je ze weer bij elkaar. Allebei kunst. Als je dat elke keer gaat doen in je dagelijks leven. Eerst zie je verschillen en dan ga je ze bij elkaar brengen en zie je weer verschillen en weer bij elkaar brengen. Dan krijg je een soort ademen op andere manier. Je ge dachten adem je dan, ik ben iets niet en ben het wel. Ben het weer niet en ben het wel.

Jan: klopt helemaal! Dank je wel.

Bezoeker: alsjeblieft. Ik ben ook anoniem, dat ben ik ook (glimlach) Maar dan ben ik kunst en geen kunst, anoniem en niet anoniem, ja mag.

Jan: fijn dat je het hebt gevonden, voor de tafel!!!

Bezoeker: komt er nu iemand anders? Of mag ik blijven zitten.

Jan: ik forceer het niet

Bezoeker: ga ik weg, of blijf ik zitten, dat doe ik over elkaar heen
Ga ik zo zitten of zo!!

Jan: ik laat het los, willen presteren, het komt zelf. Het is dynamiek is niemand, ze doen soms. Kwetsbare stukje, zonder kwetsbaar opstellen,

wij hadden het inhoudelijk over zware dingen, maar toch vrolijk en positief, met lachen, dat is heel fijn. Dat hoopte ik te bereiken, dat komt beetje bij beetje terug. Ik ben hier nog 4 weken, ik hoop op meer van dit soort gesprekken. Ik ben je dankbaar. Jouw antwoord heb ik ook, dus ik kan denken, waar is de volgende stap. Echt bedankt. En hoe ervaar je het typen, door de tolken?

Bezoeker: ik ben een verlegen persoon, dus ik dwing mezelf niet verlegen te zijn...

Jan: oké, ik ben verrast!

Bezoeker: klopt maar ik ben het wel. Fijn dat het anoniem is, want dan word ik niet beoordeeld. Want..... Zelf ben je geloof ik 3 personen. Je bent wat iemand van jou vindt, je bent degene die je denkt dat je bent, en je bent ook.... Echt wie je bent.

Jan: dat zijn die laagjes, en de kern van de pijn... Klopt. Mooi. En bedankt voor het delen.

Bezoeker: laagjes over elkaar heen, dat is ook in jouw werk

Jan: klopt, drie vormen zijn één

Bezoeker: de laagjes kun je ook in elkaar zien, dat is een ander beeld. Dus hoe krijg je de laagjes niet over elkaar, maar gebonden, of samen, krijg je dat voor elkaar, ook in de mindset.

Jan: bewust van eigenschappen en waarden die we hebben, en daar ook over kunnen praten, dat is steeds moeilijker, echt innerlijk, zonder beoordeeld te worden en ook zelf oordelen te hebben. Daarom ben ik extra blij, dit lukt hier! Tafel, water, gebakje en zo in gesprek gaan.

Bezoeker: heel belangrijk denk ik, we moeten zo'n transitie nog doormaken als mensen, we moeten nog veranderen naar nieuwe

denkbeelden over: wie ben ik. Dat is voor iedereen. Belangrijk dat dat gebeurt.

Jan: je bent één van de volgende die dat ook noemt, vergelijkbare mensen met dat soort wil voor verandering, we vertrouwen het, als je omgeving het toelaat. Dat is mooi. Super kwetsbare. Veel mensen lopen langs ons, maar niemand komt erbij zitten, dat durven ze niet. Dat zegt ook wat. Ik speel soms muziek, maar niemand reageert, soms klein lachje, behalve gister, één bezoeker die ging dansen. Einde lijkt! Een reactie laten zien. Mensen durven het niet.

Bezoeker: ik durf ook niet te dansen, ik ben veel te.... Maar ik kan mezelf wel forceren, maar dan durf ik het niet. Ik ben dan degene die danst en ook degene die niet danst, weer 2 dingen. En ik denk dan: als ik wil dansen, waarom niet. Dan breng ik ze bij elkaar, ik forceer dan het dansen, want dan breng ik het bij elkaar. Doe ik het niet, dan blijf ik... Ja weet ik niet, kan allebei.

Jan: kan, je noemt forceren, maar ik denk dat het een vrede is in een keuze die je maakt

Bezoeker 1: niet forceren, je wil eigenlijk dansen, maar je wil de beoordeling die erbij hoort niet. YouTube, collega's die het zien, familie, burens. Of dat je uitglijdt over een banaan bijvoorbeeld! (glimlach)

Jan: niet gekwetst zijn door een ander... Dat is wat je doet, je stelt je kwetsbaar op, maar je overweegt je keuze, dat heb ik ook. Ik kies voor praten en lippen dan gebaren doen. Dat is de omgedraaide keuze, maar proces is hetzelfde... Jezelf die we bouwen door de jaren heen, zich herkennen en een plek in de maatschappij.

Jan: ik heb een stukje over gelaten, dat was net privé, om te delen, maar nu wel.

Bezoeker: van wie is de kunst, dit gesprek is kunst, maar van wie is die kunst dan?

Jan: precies

Bezoeker: is ie van jou, want het is jouw tafel, of van mij, omdat ik hier kom, en ik schuif aan

Jan: intentie van mij is, dat mensen hier komen en willen, met mij in gesprek. Dat was intentie. Maar natuurlijk, ik zou simpelweg niks kunnen ophangen en alleen tafel laten staan. Dat is ook de vraag, waar is de kunst

Bezoeker: ik ben blij met de tafel, ik merk, ik maak patronen, geen tekst, alleen patronen en ik merk, ik heb soms tekst nodig erbij, maar die is er nooit, wat die patronen wel zijn, is die tekst nooit, dus ik ben blij dat jij hier zit, want ik ben 10 jaar van de Academy, en sinds 2014 lid van Pulchri, ik heb hier beneden ook gezeten, in het café, en probeer te tekenen en kijken of mensen komen of niet. Ik probeerde mensen bij elkaar te brengen en gesprekken te krijgen, in een informele omgeving, en jij doet het in een tentoonstellingsomgeving.

Jan: ja, bewust, want ik wilde weten wat mensen ervan vinden. Moeilijk, en spannend, enthousiast, verveling, al die stappen herhalen zich, maar ik wil netjes, strak en mooi doen. Maar uiteindelijk dacht ik: hoeft niet, huiselijk kan ook. Maakt niet uit welke galerij er staat, niet te hoog grijpen, afstand niet te veel. Dat kan helpen. Jij noemt teksten bij kunst werken, ik ben zo arrogant, ik negeer altijd de teksten. En dat wilde ik hier ook. Ik heb geen tekst geschreven, maar dat zegt niks over hoe wil je het bereiken... En daar kwam het idee Vincent de tafel van. Ik ben hier elke dag, voor de bezoeker en ik heb de bezoeker nodig, om het te kunnen losmaken, raken, inhoud bespreken... Want ik kan van alles bedenken, dik boek schrijven, maar wie gaat het lezen... Maar net als jij hier komt, zitten, en inhoudelijk gesprek, mooie, waardevolle mening en delen van elkaar, over elkaar. Zonder naar gevoel te krijgen, dat is de kern. Dat is niet in tekst om te zetten. Tafel, stoel. En dat is zo simpel ook! Van de andere kant, het kost ook veel energie! Het is een nieuwe dimensie voor mij, die ik niet ken, om te ervaren, ik heb ook geen vast antwoord, op: wat wil bereiken? Dat weet ik nog niet. Be halve vervalen horen en in

tekst omzetten. Dat weet ik nog niet. Dat is een stukje onbegrensd zijn, gewoon doen. Intuïtie volgen. Die foto van 15 jaar geleden, was ook intuïtief, ik wilde hem namaken, maar dat ging niet. Lukt gewoon niet, niet die tijd, niet die toestand. Dus ik accepteer, dat was toen. En het had 15 jaar wachten en ontwikkelen nodig. En onze gesprekken, als ik die later teruglees, zonder te weten met wie welk gesprek was, gaat ook wat opleveren. In de zin van: wie ben ik. Ben ik wel de kunst of toch niet

Bezoeker: in mijn beleving ben je dus beide. Dan de volgende stap, was is die?

Jan: dat weet ik niet

Bezoeker: daar ben ik dan, weet je wel, daar zoek ik naar.

Jan: dan kom ik bij jouw expositie en dan kom ik het je vertellen

Bezoeker: precies, dat is dan mijn volgende stap

Jan: precies, ik kom het terug doen, wat jij nu bij mij doet. Hoe ik het bij jou ervaar

Bezoeker: precies, jij weet ook nog niet wat je hierna gaat doen, maar je volgende expositie, zie ik je volgende stap.

Jan: afgelopen jaren had ik de vorige expositie. Beneden en in de tuingalerie. Dat waren de stappen vanuit zintuigelijke waarneming. Kleuren naar geluiden, aanraken, trillen. Zien, horen, en bewegen... Voor iedere doelgroep toegankelijk. Een jaar geleden had ik Vierdriet. Om verdriet te vieren. Je kunt verdrietig zijn van het verleden, maar het vieren. En dit is de derde, in het proces, mens zijn en kunst zijn. Het moment wanneer stopte ik, ik wil niet meer horen: wat mooi wat je doet. Ik wil meer bezoekers aan het denken brengen en mezelf ook.. Wat wil ik. En dat is die vrijheid, die ik nu voel en onafhankelijkheid. Dat vind ik heel uitdagend soms, maar ook mooi. Dubbel gevoel... Kwetsbare kant en

ook de zekere kant. Dat is de kern van mijzelf zijn. En dan nog anders bekeken. Met een andere spiegel... Of andere hoek.

Bezoeker: als je weet wie je bent, dan ga je je op.... Een andere manier bekijken?

Jan: ja, als ik kan definiëren dan pak ik een andere spiegelen. Zo herken ik ook mij, ik ben nooit voldaan. Of tevreden. Ben ik ergens waar ik wilde, dan zoek ik een volgende uitdaging. Dat komt bij de kern van handicap. Ik heb progressief gehoor verlies, dus ik moet elk jaar opnieuw geluiden leren. Dat aanpassen heeft ook in vloeien op cognitieve manier van leven en functioneren, dat is een kwetsbare stukje, maar ook bewust stukje. Zo dacht ik er nog niet over na.

Bezoeker: haha, ik zoek een beetje, wat we verder gaan vormgeven aan de tafel nu

Jan: niet hahaha

Bezoeker: we laten het open, of gaan we nog zoeken. Daar staat: dit is het eerste wat we moeten leren. Niet zoeken.

Jan: dat is mijn antwoord. niks. Zoeken kan.

Bezoeker: ja, kan ook

Jan: je mag hier ook kunst komen maken.

Bezoeker 1: nog 4 weken en niet op maandag

Jan: ja, en verder elke dag

Bezoeker: misschien kom ik dinsdag, ik moet nog even kijken

Jan: en wat mij betreft, ik zoek niks, maar als het jou iets kan geven of betekenen, je bent vrij om te doen wat je wil doen

Bezoeker: je weet niet van de voren of het iets gaat betekenen. Als er veel mensen aan de tafel zaten, dan was ik te verlegen om te gaan zitten.

Jan: maar ik ken je nu, je naam niet, maar ik kan je nu uitnodigen

Bezoeker 1: overwinning voor mij, als ik dat wel doe. Ik ben....

Jan: ik kan je ondersteunen of helpen, ik ken je verhaal een beetje, je noemt ook waar zou je tegenaan kunnen lopen, dat is kwetsbare opstelling, maar ook ondersteuning ontvangen. Je wilt het, dat vind ik ook moeilijk, want als je het krijgt denk je 'nee'.

Bezoeker: dan vindt iemand je mooi, maar niet op de manier die je wil. Dat is net zo moeilijk, als iemand je waardeert, wie je bent

Jan: dan geloof je niet meer

Bezoeker: ja, dat is net zo vervelend, als iemand die het niet mooi vindt. Nog makkelijker eigenlijk, die ander, dat ie het niet mooi vindt, is duidelijk.

Jan: dat herken ik, als iemand je negeert, dat doet pijn, maar daarmee omgaan is makkelijker inderdaad, dan constant: wat leuk, wat mooi. Dan raak ik gefrustreerd. Het is ongeloofwaardig. Ik vraag me af: waarom? Positieve mening, of verbinding, zou toch goed moeten werken. Ergens herken je..... Toch niet naar je kwetsbare kant gaan... Daarom negeren we het soms. Door het gekwetst zijn geweest, herkennen we het. Dat gedrag. Als iets wat we kennen. Ons brein doet dat. Ik kan het vergelijken, ik hoorde ooit beter, maar als ik met een blind persoon wandel, die zeggen dan: leuk geluid van de bladeren in de wind. Ik zeg dan: wacht, ik doe mijn ogen dicht. Ik hoor niks, maar als ik kijk hoor ik het geluid... Zo zijn onze hersenen, elastisch, dat is soms goed en soms niet. Als we kunstenaars zijn, zijn we extra bewust... Waarom maak ik het extra ingewikkeld. Uitdaging om ermee om te gaan. We vertellen grote verhalen over kleine dingen en andersom. Dat is onze manier van omgaan... Voordat dat kunnen delen en spreken, vind ik waardevol. Dat gebeurt niet vaak, zo'n lang gesprek, en tegelijkertijd veilig zijn. Niet

alleen veilig voelen. Maar veilig zijn, dus nog een keer, voel je vrij, elke dag mag, en niet is ook goed...

Bezoeker: ik moet ook werken, presteren voor de maatschappij hè. Ja.

Jan: hier ben je vrij, om alles te doen wat je wil...

Bezoeker: ik deed kunstacademie, maar daarna moet je voor jezelf zorgen hè. Met die regeling, mocht je kunstenaar zijn, gemis als dat niet meer mag.

Jan: dat is brutaliteit. De kunstacademie, vrij en geen zorgen, maar erna inderdaad, hoe qua financiën. Dat is een bekend stuk hè?

Bezoeker: ja, maar ik merk toch, als je vrij kunst wil maken, dat kan je niet betalen. Dat is bijna, dat is echt heel erg duur. Ik kan een jaar iets doen, of bijna niks doen. Gewoon, nee nee dat is het niet. Nee nee nee, even proberen, nee, dit nee dit... Ja ja ja! Nee toch niet. Hahahaha Dat is wel kunst. Als je dat steeds doet. je bent zoekende. Ontzettend vermoeiend, maar het is onderdeel van kunst. Ik denk dat..... Ja, dat dat moet je gewoon wel waarderen.. Als zijnde, iemand die kunstenaar wil zijn. Die in de maatschappij gewoon..... Maar daarmee kom je ook aan de vraag, als iedereen kunstenaar is, mag je iedereen dat laten zijn? Je moet iedereen mogen laten zijn wie ie is, onafhankelijk van geld verdienen of niet.

Jan: ja, zeker,

Bezoeker: zeker in de maatschappij van nu, is dat noodzakelijk denk ik

Jan: vaak kun je geen keus maken, omdat je het niet kan financieren. Niet alle vormen van kunst, verdienen voldoende. Klopt.

Bezoeker: maar als je niks maakt... Dan ben je nog steeds kunst, en als je heel veel maakt moet je ook ge support worden, maar als je niks maakt... Dan zou je ook betaald moeten worden.

Jan: klopt

Bezoeker 1: dat is, dat is gewoon kunst. Denk ik. Want daar zitten we voor toch? Wat is kunst?

Jan: dat is ook deel van kunst. Financiering en leven en toch kunst kunnen realiseren die we willen, niet die je moet doen. Dat is ook het verschil. Kunst moeten maken die wordt verkocht, of juist met plannen van wat zou bezoeker kunnen kopen. Maar wat we willen doen, zonder verkoopwaarde, die bestaat ook. Die willen we ook realiseren. We maken de keus, nee, financiën. Dat is een helse keuze...

Bezoeker: ik denk dat dat heel belangrijk is, ik wil best aan deze tafel plaatsnemen, vrijwillig, ik weet niet hoe lang ik hier al zit, een uur of zo, maar ik zit hier niet een uur, maar ik zit hier al 10 jaar. Want ik ben al zolang bezig met mijn kunst. Daarom kan ik praten zoals ik nu praat. Er zit meer tijd aan vast, dan dat uur.

Jan: klopt, het is niet in uren te vertalen

Bezoeker: klopt, 10 euro per uur gaat niet. Ja, dat gaat niet.

Jan: klopt helemaal ook ja. Ik voel me gelukkig, dat ik het los heb kunnen laten, dat aspect, wat ik doe en hoelang ik dat doe, vertalen naar bedragen, daar ben ik blij van.

Bezoeker: geld is noodzakelijk, maar volgende stap, hoe kun je beroemd worden. Belangrijk. Hoe kan dat?

Jan: ik koos om niet beroemd te worden

Bezoeker: ik wil het niet, maar ook weer wel.

Jan: tuurlijk!!!

Bezoeker: dat is bij jou toch ook? Noodzakelijk, maar ook niet. Dus het is altijd.... Ja.....

Jan: wij willen die erkenning

Bezoeker: ook weer niet, wat we net hadden hè. Weer.

Jan: klopt ha ha ha

Bezoeker: dat is voor mij wel interessant, in de volgende stap, hoe krijg je dat het toch bekender wordt, of beroemder wordt. Ik wil net niet, maar denk dat het wel noodzakelijk is.

Jan: je sticker, die herken ik

Bezoeker: ja, maar mijn naam staat er niet onder

Jan: precies, deze tactiek heb ik ook, het gaat niet om mij, maar om wat ik doe en breng. En los van dit, de tijd, deze ruimte, tafel, gelegenheid. We kennen elkaar nu, misschien vertrouwen geven dat het een middel is, om ermee om te gaan. Je interne en externe ik. In vertrouwen tijd geven, en open staan. Dat probeer ik, het is theoretisch hè. Ik wil effecten zien, tuurlijk, maar dan zeg ik juist: laat gaan. Ik weet het nog niet. Wat het wordt. Beroemd zijn, bekend zijn, rijk worden van kunst. En toch lag die foto 15 jaar onder het bed. Dat was nodig, om nu te snappen wat ik toen bedoelde. Ik zie het als rijkdom die ik toen maakte, en nu heb ik de vrijheid om niet te oordelen of het voldoende goed is. Het doek, dat is niks extra materiaal, geen super kwaliteit, maar de gesprekken is het onderbouwend. Het is nergens te plaatsen, niet voor te bereiden zo'n gesprek. En dat is ook een prijs, niet in geld uit te drukken, maar in eigen waarde en ontwikkeling.

Bezoeker: dat is wel zo, maar dan toch..... Kijk als wij..... Of als jij dit werk verkoopt voor.... Eh..... 100 duizend euro.... Dan kun je.... 5 jaar lang..... Vrij werken.

Jan: klopt. De kans is?

Bezoeker 1: niet dat het werk, een ton waard is maar de waarde is meer dat jij 5 jaar gewoon kan ontwikkelen wat je wilt doen.

Jan: klopt. Realisme is, ik kan het opvouw en onder bed plaatsen. En misschien iets met pensioen iets bewaren. Dat is mijn strategie. Als ik op pensioen ga, ben ik beroemd en genoeg bekend.

Bezoeker: dat is wat je beperkt.

Jan: ja klopt

Bezoeker: ik denk altijd ik maak weer iets en dan moet ik het op slaan en heb al zo veel! M'n huis staat al vol. Waar! Maar ik wil het ook niet weggooien. Je zit aan een limiet vast. Een keuze.

Jan: niet één is goede!

Bezoeker: hoe kunnen we dat veranderen. Want, als we jouw werk verkopen voor een ton. En dat is voor jou. Jij kan 5 jaar ontwikkelen. Dat is toch een mooie gedachte? Of denk je van... Het moet 20 duizend euro zijn? Dan kan ik maar een jaar.

Jan: maakt niet uit elke bedrag dat zou zo mooi zijn.

Bezoeker: dat is denk ik niet, ja dat is van jouw persoon. Wat jij bent, je zegt voor elk bedrag mag iemand het kopen maar als je zegt je bent bezig met kunst en groeien om meer bewustzijn te krijgen of met meer mensen te praten of meer tijd te kunnen besteden aan tafel met mensen spreken. Dan is elk bedrag niet oké voor het werk. Het werk kan wel zo,.. Dan, dan kom je bij dezelfde vraag wie ben jij. Wie is het werk?

Jan: zeker! Zeker!

Bezoeker: ha ha ha

Jan: ik ben niet sterk in commerciële aspecten.

Bezoeker: ik ook niet.

Jan: werk voor iemand anders geen probleem maar eigen werk verkopen is het moeilijkste!

Bezoeker: voor mij ook. Ja. Maar vind ik interessant gesprek, dat geeft ook de waarde aan. Heeft de ene mens meer waarde als kunstenaar als een ander? Je kan zeggen iedereen is kunst of iedereen maakt kunst. De ene waarde van kunst is wel anders. Dat is gewoon een feit. Dat zie je bij de Mona Lisa bijvoorbeeld.

Als we die hier hebben liggen zitten er ineens meer mensen aan tafel!

Jan: gaat om hoeveelheid, kwaliteit.

Bezoeker: als het de echte Mona Lisa is? Hoeveel mensen zitten erom tafel om te bieden naar het kunstwerk?

Jan: hoeveel van die mensen, theoretisch snappen iets van kunst? Hoeveel mensen komen alleen omdat het marketing is, omdat ze beroemd is. Daar ligt druk op. Zou ik andere naam hebben die beroemd is, maakt niet uit wat ik doe. Denk ik. Dat zou bijvoorbeeld erkend zijn dat het grote kunst is maar omdat ik de naam niet heb. Ik doe kunst als ieder ander. Iedereen kan ook zo'n foto maken. Wat ik doe kan iedereen doen.

Bezoeker: dat is niet helemaal waar.

Jan: weet ik maar ik probeer te overtuigen.

Bezoeker: dat je hier zit, kan niemand anders dan jij.

Jan: dat is mijn logische trucje die gebruik om me toch te zetten naar werken van herkenbaarheid. Hoe zorg ik voor herkenbaarheid. Niet met marketingwerk. Kost geld. Mensen meehelpen die mij helpen beroemd worden of herkenbaar worden. Maar tegelijkertijd, niet verliezen van innerlijke ik. De innerlijke filosofische ik. Die voelt zich niet verantwoordelijk voor de bezoekers. Wat heb ik gedaan, wat levert het op. Dit is mooi of niet mooi. Heeft waarde of geen waarde. Vooral niet uitdrukken in nullen achter de komma. Dat is mijn bewuste keuze. Ik wil wel zorgen het wordt herkenbaar. Beroemd is te groot voor mij. Maar

herkenbaar. Ergens vind ik ook, dat wat ik ook doe, dat het ook verschillend is. Het wordt herkend binnen iedere mens, dat gaat over menszijn. Waarneming, onze waardes. Dit is toch ook niet in geld uit te drukken. Maar wie weet als je die weg beloopt en trouw blijf bij m'n innerlijke ik en laat het zien, ga het delen. Doordat het herkenbaar wordt bij mensen. Misschien gaat het ergens naar toe leiden. Dat er een persoon komt die zegt weet je ik ga je beroemd maken. Dat weet ik ook niet. Die stuk van beroemd zijn heb ik iemand nodig. Daar ben ik niet sterk in.

Bezoeker: je bent al beroemd. Je doet het eigenlijk al.

Jan: als je mijn naam noemt weet niemand het.

Bezoeker: hou eens op, je bent al beroemd! Alleen niemand kent je!

Jan: ja!

Bezoeker: dat is iets anders.

Jan: mooie strategie.

Bezoeker: ik ga m'n tijd besteden of ik beroemd of niet beroemd ben. Ik ben gewoon beroemd! Voor jezelf ben je beroemd. Je kan je jezelf zo beroemd vinden als je wil.

Jan: dat klopt ja ha ha

Bezoeker: ja... Maar dat stukje vind ik wel belangrijk dat beroemd niet, niet, het is een soort van... Gevecht in de kunstwereld van beroemd worden.

Want dat is belangrijk omdat je dan eh... Je tijd meer kan besteden aan je kunst dan je in te zetten als functionaliteit voor de maatschappij.

Jan: ja. Zeker.

Bezoeker: daarom is dat stukje belangrijk. Je wil je tijd wisselen van het ene naar het ander. Tenminste, ik denk dat het goed is voor een kunstenaar dat die eerst een tijdje in de maatschappij meedraait. Dat die een baan zoekt. Dat denk ik dat goed is. Maar ik denk ook dat je goed is dat je op gegeven moment als je,.. Als je ontwikkeld bent, dat je, dat je, ja weet niet... Er moet iemand zijn die gaat dat beslissen. Wie gaat dat beslissen dat je een energie hebt die meer gefocust is op de kunst dan gefocust is op maatschappelijke geld verdienen. Wie gaat die beslissing maken van zijnde, deze persoon is zó erg met z'n kunst bezig die mag nu zeg maar kunstenaar zijn. Echt kunstenaar zijn. Zonder attachment van het geld verdienen. Wanneer mag dat gebeuren

Jan: ik denk wij beslissen daar over. Mensen om ons heen.

Bezoeker: die zeggen ik koop het kunstwerk voor een ton om jou te helpen.

Jan: precies. Ik denk ook soms dat dit eh... Eén bepaalde atmosfeer creëren om je heen kan ook weg zijn naar precies wat je ook noemt. Zodat je door je kunst financiering krijgt waardoor je kunstenaar kan zijn. Hoe wij dat bereiken. Ja. Da is altijd de vraag geweest.

Bezoeker: dan is er iemand bij nodig die

Jan: die je bekend maakt. Beroemd maakt.

Bezoeker: of meerdere mensen.

Jan: impresario's. Overtuigen dat jij de juiste bent, die beroemd moet worden. Dat is ook een kunst. In mijn familie, was altijd heel grote verwachting je moet beroemd worden bekend rijk en directeur. Dat is het beeld van mijn familie van mij. De kunstenaar. Ik heb het helemaal weggegooid. Nu blijkt dat ik niet bekend en niet beroemd ben en dikke onzin doe met kunst.

Bezoeker: dat mag. Dat is de.. Ja.. Eén werkelijkheid. Werkelijkheid 2!

Jan: het is ook die verwachting die ze van mij hebben omdat ik er niet al voldoe, oordelen ze mij dat ik niet voldoende ben om kunstenaar te zijn. Ik maakte mooie werken waar mensen oh ah hebben gezegd. Werk waar ik mijn intuïtie volg, ik focus niet meer op de hiërarchie. Alleen die positieve reacties, ik stond op het punt, wanneer ben ik volledig tevreden. Als ik mensen ken ben nooit tevreden. Kans is groot dat ik op andere kant ga lopen.

Bezoeker: dat je nooit tevreden bent klopt niet meer je bent nu tevreden met deze expositie? Wat moet eraan veranderen?

Jan: geld. Simpel.

Bezoeker: er zou meer geld moeten komen.

Jan: omdat ik niet altijd voldoende geld heb of kan hebben, ik pas mij aan of pas mijn idee van kunst naar iets anders. Dat is die compromis die ik maak. Soms twijfel ik ook zou ik echt doen zoals ik wil doen. Zou het opleveren wat ik wil hebben? Dat weet ik ook niet. Niet kunnen voelen en ervaren.

Bezoeker 1::kan het minder kunst zijn dan dat het nu is.

Jan: het is de kunst van de mens zelf, voldoening vinden en wat ik doe zonder die oordeel die vanaf kind is opgebouwd op mij. Ik moet ergens aan iets voldoen. Weer mijn gehoor, ik moet horen moet verstaan daarom praat ik en functioneer. Dat heeft mij gevormd. Dat is soort onrust die ik ken. Zodra die weg is, ben ik dood ongelukkig. Dus ik creëer die onrust constant. Dit is wat ik ken en herken met m'n lichaam is dit bekend constante onrust. Daarom kan ik iets creëren. Zonder onrust kom ik niet aan een idee. En dat herken je ook beetje?

Bezoeker: ja ja ja dat is het zoeken bijvoorbeeld van ja, dit is we goed nee toch niet. Wel goed nee toch niet goed. Maar dat is zelfde met het kunstwerk van haat en liefde. Dit is haat en dit is liefde. En nu komt het bij elkaar. Zie ik het kunstwerk, en denk ik wat moet ik nog maken?! Nu

heb ik het bij elkaar gebracht. Aah! Rust! Maar dan zet het niet aan tot iets maken omdat je rust hebt. Dan ben je eerst een tijdje in een periode dat je denkt van ah, even rust. Dat staat daar ook, niet zoeken, dan ben ik niet aan het zoeken maar maak ik ook niks! Dan ben je aan het wachten totdat er wat gebeurt wat je nog niet weet. Want ja, je weet niet wat er komt als je eenmaal, ja,... Volgens mij is er een kunstenaar geweest die heeft van dat water gemaakt. Richels gemaakt. Je gooit een steen in het water en nog één. Rimpels. Dan gooi je geen steen meer, langzamerhand begint het te rusten en wordt het spiegelglad. Dan wordt het spiegel. Dan kan je zien, in die spiegel. Daarvoor was het rimpelig en zo. Dan kan je in die spiegel, van dat water, kan je veel meer zien in één keer.

Jan: mooi voorbeeld. Onrust en rust.

Bezoeker: zo ken je jezelf niet. Als je die onrust niet hebt.

Jan: die onrust lijkt aantrekkelijker.

Bezoeker: die is noodzakelijk anders maak je niks, gebeurt er niks kan je geen geld verdienen. Juist omdat je die rust hebt, die moet je hebben om de volgende stap te kunnen zetten maar dat kan niet, omdat..! Hè! Dat is die cirkel wier je in vastzit van de maatschappij. Ja.

Jan: dankjewel ik nu pauze ik ben best moe van liplezen.

Bezoeker: oké is goed!

Jan: voel je vrij hier te komen.

Bezoeker: ja is goed. Oké!

Gesprek 12

Bezoeker: Kom je er ook even bij zitten? Met vier gezellig. Ik ben niet de kunstenaar, ik kom zomaar aan tafel zitten, maar ik wil niet de enige zijn. Zo weinig, dus ik probeerde gewoon.

Jan: ga je mijn kunst verkopen nu? Hij is ook kunstenaar.

Bezoeker: maar jij hier.

Bezoeker 2: van deze setting? Ik zat al, toen ik dit zag, ja... Het is een stuk huid... Maar het is niet... Ja... Het zou kunnen... Ik weet het niet zeker. Binnenkant van de....

Jan: wat de kunstenaar bedoelde.

Bezoeker 2: wat is het? Meer? Het zou een werkhandschoen kunnen zijn... en dat iemand zich tot op het bot toe...

Jan: klopt, afwashandschoenen, klopt allemaal. Wat ik hier wil vertellen is over kwetsbaarheid, hoe wij als mensen laagjes bouwen om je aan te passen aan de maatschappij. Van de binnenkant, eigen ik, die is kwetsbaar, die laat je niet altijd zien, je leeft met een houding, een mening, die je deelt aan de buitenkant. Als je je openhoudt dan kan het snel pijn doen. Net hadden we bijna een uur een gesprek over 'wat is je echte ik'. Het hele idee hier, is in gesprek komen, niet langs lopen alleen, met een mening, maar ik vraag.

Bezoeker: ben jij kunst? Heb je daar antwoord op? Ben jij kunst?

Bezoeker 2: nou, als je kijkt, kunst is uniek.. En een mens is uniek. Dus wat dat betreft is kunst uniek, en uniek is kunst. En dan de mens ook. En bij jou? Ben jij kunst?

Bezoeker 3: nou, hahaha ik?

Bezoeker: ik vind van wel, ik vind dat iedereen kunst is.

Bezoeker 3: ik weet niet of je een mens kunst mag noemen. Uniek wel, maar uniek is niet perse kunst...

Bezoeker 2: het is een kunst om uniek te zijn.

Bezoeker 3: ik ben niet filosofisch ingesteld hahaha

Jan: het is een filosofische vraag inderdaad, ik deel hier ook mijn kwetsbaarheid, jullie zien 2 schrijftolken.....

Bezoeker: wat zei je, slijp....?

Jan: hahaha, nee ik ben doof, het is mijn ondersteuning. En op deze manier deel ik mijn kwetsbaarheid. Ik wil vertellen, hoe ga je om met je eigen kwetsbaarheid. Deze foto is een zelfportret van 15 jaar geleden, toen kwam ik naar Nederland. Pas nu weet ik wat ik toen bedoelde, op dat moment.

Bezoeker 2: onderbewustzijn.

Jan: precies, tijd en andere exposities leerde me dat. Daarom ook het idee van een tafel, zitten, praten..... En voor inspiratie gebruikte ik ook deze zinnen, die hier hangen, het is een Oosterse filosoof, uit India. En..... Wat hoog hangt, is bedoeld om te ervaren hoe mensen in een rolstoel kunst ervaren. Pand is rolstoel toegankelijk, maar de kunst werken niet. Ze hangen te hoog. Maar ook als kinderen, kijk je altijd naar boven. Naar mate je ouder wordt, en ook nu met telefoons. Dat is dus ook het verhaal hoe wij functioneren als mens. je kijkt moeilijker omhoog, je wordt afhankelijker, anderen helpen je. En bij kinderen ook, die snappen het nog niet. Dat zijn kwetsbare kanten, die wij hebben als mens, dat wil ik bespreekbaar houden, niet zeggen dat het zo is. Daarom ben ik nieuwsgierig naar jullie, ben je kunst? Kun je wat meer vertellen, jij vindt wel dat je kunst bent. Omdat je uniek bent. Kun je iets meer vertellen?

Bezoeker 2: nog meer?

Jan: Hoeft niet, mag wel....

Bezoeker 2: Ja... Hm... ik denk dat kunst, een onderdeel, onlosmakelijk is van de mens, om... Misschien we wereld te begrijpen misschien? En om... Ook... Door middel van kunst jezelf te begrijpen

Jan: kunstobject of kunst zijn?

Bezoeker 2: kunst zijn, ja.

Jan: en wat is kunst zijn dan voor jou? Je bent kunst, wat houdt dat in?

Bezoeker 2: hmhm, hmhm.

Jan: moeilijke vraag hè, wij hadden er een uur gesprek over.

Bezoeker 2: klinkt bijna zo van: waartoe zijn wij hier op aard. Dat is een vraag die mensen al heel lang bezighoudt.

Jan: klopt, vind ik ook.

Bezoeker 2: wat het unieke is, en dat ze er een zootje van maken en chaos. En dat is ook kunst natuur lijk. Op zich. Nou mag jij even hoor!!!

Jan: dat wilde ik net zeggen!!!

Bezoeker 3: kijk een mens is uniek, maar niet kunst vind ik. Wat er uiteindelijk uit een brein komt, als wij samen ergens naar kijken, en vorm geven, dan doe jij dat anders dan ik. Daarom is het kunst. Denk ik.

Jan: dat is de kunst die wij maken, maar de mogelijkheid die ieder van ons anders kan creëren is dat kunst of niet? Vind jij?

Bezoeker 3: wat uit het brein komt, dat vormt kunst, mooi niet mooi, eens of niet eens.

Jan: een mens mag dus wel kunst zijn?

Bezoeker 3: dat gaat mij te ver. Dan is alles kunst. Dieren.... Planten... Natuur, alles is dan kunst.

Jan: dat vind ik persoonlijk ook. Ieder mens is wel kunst, maar we hebben ook natuur lijk mensen zeggen dat het niet waar is. Als je ieder mens kunst noemt, dan maakt dat de waarde van de kunst minder. En dat mag ook. Er zijn ook mensen die zo anders kunst ervaren.

Bezoeker 2: dat het buiten jezelf staat?

Jan: nou punt is, mensen die zich als kunst vinden, krijg ik helaas niet op gesprek. Zeggen alleen 'nee' en zijn weg.

Bezoeker 2: dan is het gesprek snel klaar.

Jan: ja, maar iedereen die zegt, ja of misschien dan kom je op mooiere gesprekken.

Bezoeker 3: wie van kunst houdt staat open voor die vraag. Wie er niet voor open staat, die mensen lopen hier ook niet.

Jan: wel hoor, en ook tot mijn vraag, maar als het antwoord 'nee' is, is het afgelopen.

Bezoeker 2: nee is ook een einde.

Jan: dan zou jij dat ook kunnen zijn, maar ik voel toch ruimte om te vragen waarom. Ik vraag ook waarom niet, bij de nee zeggers. Dan zeggen ze: kunst is kunst, object. Geen mens...

Bezoeker 2: als je niet iets van kunst in je hebt, kun je ook niet kunst maken. Denk ik. Het is één geheel. Het is is dna kunst? Dna? Dus de..... De menselijke spiraal zeg maar. De cel.

Jan: talent zelf bedoel je?

Bezoeker 2: nee

Jan: ik ken jullie niet, maar jullie zijn mij niet, maar dat jij dit kan, vind ik kunst. Het heft geen kunst object te zijn.. Goed schaatsen, goed snel autorijden. Maar ik kan het niet. En vanuit mijn perspectief kan dat kunst zijn. Ook al is het voor jou heel normaal. Dat is perspectief...

Bezoeker 2: dat bedoelde jij net hè?

Bezoeker 3: ik ben goed met cijfers, dat is een vaardigheid. Zij is goed met taal, ik niet, dat is geen kunst, dat is een vaardigheid.

Bezoeker 2: nou nee

Bezoeker 3: goed met cijfers zijn is voor mij een vorm van kunst, creatief boekhouden, dat is kunst!!! Hahahahaha

Bezoeker 2: van de week onderzocht ik, vorm van een slak, hoe krijg je die? Dat is een hele..... Vorm in de natuur die veel voorkomt, en toen ging ik zoeken, de gulden snede, had ik nog nooit van gehoord, maar het is wiskunde, heel interessant vond ik!!! In alle vormen, in schilderijen, in de natuur zie je die vorm, die op dezelfde manier groeit, en die heeft een wetmatige getalsopbouw.

Bezoeker 3: geen idee waar je het over hebt nu!

Bezoeker 2: die bedacht ik zelf nooit, dat is al uit 1500 ofzo, de huppeldepup reeks, is een wiskundige reeks, Italiaans wiskundige was het. En da Vinci gebruikte dat ook al.

Jan: klopt, verhoudingen en soms is ook de vraag, die houding wordt als kunst gezien, en een andere houding niet. Waarom kies je ervoor?

Bezoeker 2: neiging tot harmonie blijkbaar.

Jan: dank!

Bezoeker 2: alsjeblief, gratis!!

Bezoeker 4: mag ik erbij komen zitten, ik ben nieuwsgierig

Jan: wilt u ook zitten

Bezoeker 4: horen jullie er allemaal bij, met drie? Jullie met zijn drie -en? Of jij bent de maker?

Jan: uitspraken van de kalender, ik vond die, en voor elke dag is een andere uitspraak van hem, ik koos die, die ik het meest, die mij het meest aanspreken, en op deze manier veel in gesprek te gaan. En deze expositie gaat over kwetsbaarheid. Deze foto vertel ik over, onze innerlijke ik, de meest kwetsbare stuk, hoe wij leren laagjes op te bouwen, voor de maatschappij. Buitenkant kun je zien als, hoe mensen ons kennen en zien, en de binnenkant is hoe we echt zijn. Waar je snel gekwetst kan raken. Foto is van 15 jaar geleden, toen ik net in Nederland was, maar nu pas zie ik de betekenis, zo vertel ik over mijn kwetsbaarheid. Want ik ben doof, ik versta jullie net zonder lippen, daarom heb ik schrijftolken, die typen alles wat gezegd wordt. Zo kan ik laten zien hoe we normaal met elkaar kunnen omgaan. En dit is ook de voorbeeld, de hoge teksten, hoe mensen in rolstoel het ervaren. Hier is rolstoel toegankelijk, behalve de kunst.

Bezoeker 3: ja, ja, ja, ja, ja...

Jan: ook kinderen, die kijken altijd omhoog, hoe ouder, hoe meer we naar beneden kijken. Zo is het verhaal over leven, afhankelijkheid en kwetsbaarheid. Durven hulp vragen, en zo komen we ook op de kern van deze expositie, ik vind: ieder mens in kunst. Mijn vraag is: ben jij kunst?

Bezoeker 4: nadenken, ben ik kunst? Ik ga nadenken

Jan: oké, en jij? Wil je wat water of thee?

Bezoeker 4: water lust ik wel.

Bezoeker 3: thee voor mij.

Bezoeker: Zie ik mijzelf als kunstenaar.

Bezoeker 3: ik maak het wel, maar ik ben het niet zelf denk ik. Dus ja...

Jan: ben je geen kunst?

Bezoeker 3: nee nee Ik ben een.... Levend wezen, en ik zie dat niet als kunst. Ik zie het wel als waardevol, maar dat is iets anders. Dus.... Ik vind het...

Jan: de manier hoe je leeft, is dat kunst?

Bezoeker 3: dat is anders, ik maak kunst, ik schilder, en de manier waarop ik leef, is deels, is mijn kunst een communicatiemiddel.

Ja: dat is kunst maken. En mijn vraag is, hoe jij leeft, gewoon leeft, kan dat geen aspecten van kunst hebben? Eten, slapen, denken? Kan dat?

Bezoeker 3: sommige aspecten wel.

Jan: klein beetje kunst toch?

Bezoeker 3: ja, maar ik zie me meer als een beoefenaar. Ook bijvoorbeeld. Het maken ervan, interpreteren, kijken, het.... Beoefenen van tai chi bijvoorbeeld, dat zie ik ook als kunst. Mijn wezen is een dier. Een natuurlijk iets. Geen kunst. Dat zie ik los.

Bezoeker 4: mooi gezegd.

J

an: oké, iemand van buiten, kan dit wat je vanzelfsprekend vindt, wel een vorm van kunst vinden.

Bezoeker 3: dat kan, en mag ook wel. Niet van oehoeh..... Het is meer, dat ik toch een, ten minste, ik zie een deel van de dierenwerelden natuur, communicatie is een onderdeel. De scheiding is niet strikt.

Jan: oké, bij jou is een duidelijke scheiding?

Bezoeker 3: niet duidelijk, maar ik zie me als mens als wezen, niet als kunst. Dat is iets anders, voor mij. Een zoogdier. Om het extreem te zeggen

Jan: mag ik vragen, wat voor jou kunst is, kunst zijn, wat is dat voor je? Niet object, maar kunst zijn. Als je dat wil antwoorden.

Bezoeker 3: ik moet even nadenken. Kunst zijn...

Jan: wat roept het op, als ik zeg kunst zijn?

Bezoeker 3: als i kunst zou zijn, dan zou ik een middel zijn, een... Ehm... Ja, een... Communicatie middel, of een middel om gevoelens over te brengen, of weet ik veel, maar omdat je leeft, is de mens iets anders.

Jan: zou het jou ontmenselijken, om kunst te zijn? Sorry, moeilijke vraag! (glimlach)

Bezoeker 3: ja, het is maar een... Nee, zomaar een klein deel zijn, zou het zijn. Dus...

Jan: ja, dankjewel!

Bezoeker 3: graag gedaan.

Jan: kom ik bij jou terug, ben jij kunst?

Bezoeker 4: zij verwoordt het prachtig vind ik, complimenten! Wow!Ja... Wij leven in een luxe situatie, dat kunst onderdeel kan zijn van ons lezen, ik zie kunst meer als een... Ritueel. Als een proces, waar ik het geluk heb, dat ik mag deel nemen, aangezien van eten en huis en ja... Wij gebruiken dan wordt kunst, met een label hangt eraan om te kunnen communiceren, maar kunst, als je dat... Zij bedoelde het ook zo, het is een communicatiemiddel, en het is zo mooi dat we, er een bepaald lapel aan gaven, omdat het lijkt of het ons verheft. Maar het is natuur lijk...

Eigenlijk een soort arrogantie, zoals we nu hier zitten, is eigen lijk een soort verheffing van mens zijn.. Zo mooi dat je dat kan delen, eigenlijk een passie waar je samen inzit. Maar het is een taal, vorm om te kunnen communiceren. Maar ik zie het wel als een luxe... Ja, en ik kan mijzelf... Wij zijn... Als je het zou trap weer omlaag zou gaan, is alles kunst. En wij ook. Ja, geniaal, wij zijn ook geniaal. Ik zie die grens dus niet. Maar het is een afspraak die we maakten met elkaar om te kunnen praten, stelling te kunnen nemen.. Het heeft geen zin om alles kunst te noemen, mij kunst te noemen er is geen waarde, je kunt er geen waarde aan geven. Niet kunnen ijken.

Jan: aan de mens of kunst? Die waarde?

Bezoeker 4: in mijn optiek, omdat ik hier opgroeide, heeft het een hoge waarde, ben ik bescheiden, door de zeggen ben ik kunst. Maar ik ben een waanzinnig mooi kunst werk, dat vind ik arrogant, door mijn waarde, waar ik mee opgroeide.

Jan: precies, daarom snel ik de vraag. Wat is de betekenis van het woord kunst. Object? Maar het werkwoord kunst zijn. Dat zijn twee betekenissen, want er is ook levenskunst.

Bezoeker 3: en kunst zijn.

Jan: ja, dus het is niet één deel, vaak hebben we het over de objecten zelf, daarom heb ik die hier niet. Het gaat om wat j jullie vertellen, dat is onderdeel van de maatschappij, hoe wij verschillen, omgaan, meningen hebben, maar ook de vraag, en doorzetten, bij iedereen gaat een deurtje open, die nooit in zicht was.

Bezoeker 4: mooi ja, dat wil je met kunst hèn.

Jan: wat wil je bereiken, daar ben ik dankbaar voor. Dat jullie in alle kwetsbaarheid dit gewoon delen. Dat jullie je veilig voelen, over je innerlijke ik kunnen j praten, heel gewoon.

Bezoeker 3: interessant, toen ik het las. Leek me leuk om erover te praten.

Jan: wij overtuigen elkaar niet, hoeft niet. Dat vind ik mooi. In de tijd van nu, dat we dat kunnen bereiken, dat is mijn doel. Kom maar even zitten, en zo dynamiek zorgt ervoor dat we innerlijke diepe, kwetsbare stuk uitspreken. Dat vind ik prachtig, ik ben dankbaar dat jullie dat delen.

Bezoeker 3: ja, graag gedaan.

Jan: wil je nog meer vertellen?

Bezoeker 4: het proces, wat nu gezegd wordt, is dit moment.

Jan: klopt.

Bezoeker 4: er is geen ijken.

Jan: ik wil jullie vragen om toestemming. Het is anoniem.

Bezoeker 3: goed hoor.

Jan: de verhalen komen letterlijk, anoniem, wie wat zei, dat ga ik delen, kun je alles teruglezen, hoe anderen erover denken. Geweldig als ik het mag gebruiken.

Bezoeker 3: ik denk dat kunst beschouwen, het kijken naar kunst heeft te maken met processen waar je zelf in zit. Dat je iets mooi vindt, wat met je accordeert, dat hoeft niet goed of hoog te zijn, maar het kan gewoon zijn dat het over iets gaat wat je net... En dat is natuur lijk met mensen ook. Met interactie met mensen.

Bezoeker 4: ja.

Jan: precies, ik zit tussen beroemde kunstenaars toevallig, maar ik voel me niet beroemd, want ik ben dat ook niet. Hadden wij het ook over. Ik voel me bekend, jij voelt je beroemd. En we weten waarom, maar dat wil

ik bereiken, weg van betekenis van kunst, hoge kunst. Kijken naar het innerlijke stukje. Vaak loop je bij exposities, kijken, er iets van vinden. Maar nu draaide ik het om, het gaat niet om mij, maar om jullie verhaal. En dat gaat mij helpen, bij mijn eigen proces ook.

Bezoeker 3: ga je meer laten zien?

Jan: komt op de site, ik geef je zo het adres, kun je het teruglezen online. Best veel teksten!

Bezoeker 4: dat zal wel, je telt goede vragen.

Jan: geen boekvorming, letterlijk, dan krijg je ook het gevoel, daarom wil ik het zo behouden. Dat is ook de kwetsbare kant van mij, maak ik gebruik van.

Bezoeker 3: ja, dat is mooi.

Jan: ik moet wel corrigeren, vriendelijke tolken die mee doen en denken en het leuk vinden om hier te zijn, dat is ook kwetsbare kant, daar kracht uit halen. Ook als kind ben je kwetsbaar, en ouder ook. Maar hoe ga je ermee om, dat is een vorm van kunst voor mij. Aanpassen aan de maatschappij, luisteren, liplezen, goed spreken, dat moet ik doen, maar dat ben ik niet. Ik wil gebarentaal gebruiken, maar ja, wie kent dat?

Bezoeker 3: ik niet.

Jan: precies, dus wie ben ik. Iemand die zich niet aanpast aan de ander? Of ben ik die..... Zou een keuze kunnen zijn hè, alleen gebaren, maar dan heb ik geen contact. Dat is een keuze. Geen vrije keuze. En zo raken we elkaar als mensen, daar zijn we allemaal kwetsbaar. Je hebt altijd wel iets wat je niet kan, of wat niet lukt. En hoe ga je daarmee om.. Alles wat je kent en kan doen, zet je in om het te veranderen. Dat is ook kunst.

Bezoeker 3: dat is waar, en ook filosofie denk ik.

Jan: zeker!!!! Mooi hè, daarom strijden we niet, we delen eigen mening, we delen inzichten, en wij accepteren het, dat het zo is, dat is gewoon prachtig.

Bezoeker 3: leuk, ik ben heel benieuwd wat er allemaal uitkomt qua teksten.

Jan: ik ook Ik moet wat corrigeren.

Bezoeker 3: het krijgt lucht, vaak is er veel competitie, binnen kunst. Onderling. En..... Ja..... Hè..... Vind je niet?

Jan: hoge kunst ja, niveaus bereiken, hoe maak je goede kunst.

Bezoeker 3: ja of ook.... De ene..... Kunst..... Bijvoorbeeld je hebt mensen die..... Op een bepaalde manier werken en dan ander werk, wat anders is, dat ze dat mindere kunst vinden, of lagere kunst.

Jan: bedoel je conceptualisme en vakmanschap.

Bezoeker 3: ja ook, maar naïeve kunst ook, je hebt zoveel verschillende manieren, en er is... Wat ik onder kunstenaars, de markt is klein, dus wat ik ervaar, dat iedereen elleboogt op de markt. Mijne is beter dan dat van jou. Het geeft wat lucht dat dat niet hoeft! Dat vind ik leuk. Dan merk je ruimte voor..... Adem ruimte. Ja.

Jan: kunnen ademen ja, klopt. Mooi. Dat voel je hier? Dat dat kan?

Bezoeker 3: ja ja ja ja, dat vind ik leuk. Ik ben zelf geen lid van Pulchri, tijdje geleden was daar het Nederlands teken genootschap, daar was een grote tekening, van iedereen samen. Hoe leuk was dat! Dan vallen de verschillen weg in opvattingen wat kunst zou moeten zijn, en soms komt er dan... Soms is het ook niet... Zo knap gedaan of zo, maar komen er wel gedachtes uit en zie je hoe mensen met elkaar communiceren, dat vond ik heel leuk. Ik ben blij dat je dat weer meer ziet tegenwoordig, dit soort initiatieven.

Jan: mooi, ik herken de strijd, ik stopte daarmee. Ik werkte met glas, ik hoorde alleen: wat mooi wat mooi wat mooi en daar werd ik ziek van. Ik wilde dat mensen de intentie begrepen, daarom draai ik het om. Ik maak geen kunst, objecten meer. Het gesprek, de ruimte hier, ik had ook geen opening, dan kom je niet bij de kern.

Bezoeker 3: er is natuurlijk ook het feit dat kunstenaars zich bedienen van metaal omdat ze met taal niet handig zijn.. Dat het... Als communicatiemiddel werkt, omdat ze er net niet goed over kunnen praten.

Jan: dat heb ik ook, daarom vraag ik jullie. Jullie helpen mij. Dat is niet... Geen waarde aan te hechten, dat is iets, wat je niet kan uitdrukken, het is jullie vertrouwen en wat jullie delen, dat helpt mij inzichten te krijgen. Kijken wat de volgende stap wordt. Op welke manier ga ik. Controversiële vragen stellen. Sommige mensen worden er niet blij van. Soms hoor ik duidelijk 'nee' draaien om en lopen weg, dat kan. Ik respecteer dat, dat mag. Dat is ook een vorm van, maar opvallend is... Bijvoorbeeld jij zegt: je bent geen kunst, maar met een glimlach, dat laat mij zien dat je open staat voor een gesprek. Meestal ervaar ik dat er geen ruimte is voor een gesprek. Als mensen zichzelf geen kunst vinden. Dat zegt ook iets, het is een mening. Waarom, als je geen kunst vindt, waarom leg je het dan niet uit? Daar ben ik nieuwsgierig naar, het is een stukje kwetsbaarheid. Daarom respecteer het, maar dat is ook nieuwsgierig, wat raakt het dan? Net als wat jij zei: ik zag aan je dat er toch emotie kwam, dat je niet mag zeggen: ik ben kunst. Dat vind ik prachtig, die volle vertrouwen wat jullie met mij delen. Ook al kennen we elkaar niet. We weten geen namen. Dat is prachtig. Ik vind dat wij als mensen dat kunnen. Kunst zorgt voor emotie en binding natuurlijk, maar op die manier ook een andere vorm van kunst. Omdat ik minder hoor, zie ik meer. Veel lichaamstaal. Dat is ook een manier van kunst kunnen hebben, die ik inzet.. Hij is van daar gekomen, speciaal voor de tafel, en hij helpt mij, jullie hier te krijgen. Ik ontdekte, ik vraag altijd: wil je een gesprek. Dat is een beetje onzeker. En hij zegt: kom lekker kletsen. En dan komen mensen gewoon!

Bezoeker 3: met enthousiasme.

Jan: ja, je leert en versterkt elkaar.

Bezoeker 3: wil je in gesprek, dat is beladen.

Jan: precies, en ik voel me onzeker.

Bezoeker 4: wat je net zei, kunstenaars die iets maken om te communiceren, daar ben ik het niet mee eens, ik vind dat veel kunstenaars zich goed kunnen verwoorden juist. Heel veel! Onderbouwd, historisch, op de academie trainen ze dat ook veel. Daardoor komt er ook een lading op, je moet je goed kunnen verwoorden.

Bezoeker 3: het is, het zijn allemaal standaard termen die je eroverheen gooit. Soms zie ik iets dat vind ik interessant en dan lees ik wat de kunstenaar schrijft denk ik: hoef ik niet meer te zien! Gatsie! Weet je? Komen zoveel dingen over elkaar heen. En dan denk ik had het maar bij het werk gelaten. Als je het niet goed kunnen uitleggen wat ze schrijven, dat is het middel van de, die heb je ook wel hoor. Mensen die en schrijven en kunst maken. Of muziek en kunst. Maar eh... Die training die zie je in de teksten die er worden geschreven. Je ziet gewoon, ja, termen.

Bezoeker 4: trukendoos.

Bezoeker 3: ja. En dan,.. Zie ik liever het werk dan de trukendoos. Ben ik te ongeduldig voor.

Jan: herkenbaar. Als ik maar museum ga of galerie, lees nooit beschrijving. Negeer ze gewoon! Herken je soort van specifieke taal die wij gebruiken om onze boodschap op zo'n kort mogelijke manier door te zetten. Dat kan ik zelf ook niet ik heb hier tekst voorbereid maar zegt niks over: hoe is dat? Daarom heb ik jullie nodig, interactie nodig. Simpelweg: hoe dan? Kom maar aan tafel! Gebakjes op. Alle kan op. Niet te hoog niveau. Kom maar lekker kletsen. Niet vragen niet kwetsen. Het is mijn

zoektocht wat wij in zich hebben. Hoef je niet te zoeken. Maar wat wij nog niet delen. Jij hebt het in jezelf, jij, jij ook, ik ook beetje. Ieder van ons heeft iets kunnen vinden of deurtje gevonden. Dat is mooi. Ik wil geen woord positief gebruiken maar heb geen ander woord. Het helpt. Op een manier dat wij en hoop jullie ook, weer weglopen van: het was leuk. Hoef niet noemen wat. Was gewoon iets leuks, prettigs. Fijn.

Bezoeker 3: zeker!

Jan: dank jullie wel.

Bezoeker 4: jij ook bedankt.

Bezoeker 2: bedankt. Ik ga nu ook van de tafel af. Haha

Bezoeker 4: ik ben gefascineerd door je werk. Wow!

Bezoeker 3: ja vind het ook heftig.

Jan: dat is voor braille, een machine daarvoor. Daar ligt één van de teksten. Ik doe het sommige van de tekst en doe ik ook in braille. Leuke machine.

Bezoeker 3: ik ken het! Ik heb op school gezeten op een gewone middelbare school met drie blinde kinderen en die hebben allemaal gymnasium gedaan in de tijd dat er geen computers waren. Eind zeventiger begin tachtiger jaren. Niemand heeft oox.. Niemand heeft ook gekeken van eh, dit kan niet. Al die docenten, was een grote school. Paar duizend leerlingen. Ook iemand met een rolstoel, heel normaal. Een trappen, iedereen tilde. Niemand die gekeken heeft. En pas later heb ik me gerealiseerd dat het uitzonderlijk was dat het niet vaak voorkomt.

Jan: je noemt dat dat was normaal.

Bezoeker 3: ik vond dat normaal. Wij vonden dat normaal.

Jan: nu in onderwijs is steeds meer te zien er is geen speciaal school meer maar gewone school met kinderen met autisme, blinde, downsyndroom, waardoor kinderen leren dit is de normaalste zaak van de wereld. En kindjes denken ik ben normaal, niet gehandicapt. Dat vind ik een mooie ontwikkeling.

Bezoeker 3: heel mooi. Het is nog niet eh...

Jan: maar dat loopt wel.

Bezoeker 3: loopt wel.

Jan: bedankt en fijn weekend.

Gesprek 13

Bezoeker: Ik vind het echt een moeilijke vraag.

Jan: weet ik. (glimlach) Wat is er moeilijk aan?

Bezoeker: omdat ik de definitie van kunst moeilijk vind. Daar ben ik nog niet over uit ik weet het nog niet helemaal.

Jan: waar koppel je dit aan? Kunstobject of kunst handelen?

Bezoeker: nee ik denk meer object. Maar ook dans. Vind ik kunst. Heel erg. Maar ik heb eigenlijk nog.. Voordat ik hier kwam, nooit nagedacht over dat je ook kunst kunt zijn.

Jan: ik ook niet! Daarom die expositie.

Bezoeker: ja. En, maar, ik ben wel geneigd om te zeggen, ja, ik ben wel kunst.

Jan: oké. En in welke aspecten?? In welke niet? Waar ben je kunst en waar denk je dat je geen kunst bent?

Bezoeker: Ja,... Ik denk omdat ik dat jou hoor de zeggen is, je draait het vaak naar kunst maken. Of wat je kan, is dat de kunst. Maar het is wie je bent, is dat kunst?

Jan: dat zijn naamwoorden en werkwoorden. Kunst zijn, kunst maken. Of kunstobject.

Bezoeker: ja kan me voor stellen dat ik kunst kan zijn voor iemand anders.

Jan: ja.

Bezoeker: Ook, dat is dan inderdaad werk, zie ik meer als een 'kunstje', dat kn je leren. Maar op momenten dat je in iemands leven bent of inzicht te brengen doordat ik dingen anders zie, van uit een andere hoek bekijk. En als ik dat durf te zeggen dan kun je kunst zijn voor iemand, denk ik.

Jan: voor jezelf kunst zijn?

Bezoeker: dat is moeilijk! Dan moet je zelf nadenken.

Jan: is dat moeilijk, dat het niet kan of moeilijk... Want...?

Bezoeker: ik vind het makkelijker voor een ander. Net als wat jullie hadden, kunst van een ander verkopen is makkelijker. Jezelf verkopen is ook moeilijk, vind ik.

Jan: heb je ooit... Na gedacht over dat aspect? Kunstzijn?

Bezoeker: Nee, niet voor gister!! Ha ha.

Jan: levens eh, veranderende vraag!

Bezoeker: Ik vind het wel leuk om over na te denken maar zelf nog nooit bedacht.

Jan: als je die vraag aan iemand anders zou stellen?

Bezoeker: Heb ik gedaan! Ja!

Jan: vertel! Wat heeft het opgeleverd?

Bezoeker: Niet zoveel, was veel met drank. Werd meer lachen en moesten we naar een voorstel ing dus geen handig moment. Maar probeer het morgen weer!

Jan: was het prettig die vraag te stellen? Om zelf antwoord te zoeken?

Bezoeker: ja!

Jan: confronterend?

Bezoeker: Ja, ongemakkelijk. Ik probeer niet beïnvloed te zijn door wat ik gehoord heb.

Jan: nadeel, dat je alles al hebt gehoord.

Bezoeker: En dan: vind ik dit nou? Of omdat ik dat net hoorde en dacht: oh ja!

Jan: of juist iets anders zijn dan de andere?

Bezoeker: hoe bedoel je?

Jan: niet de mening van een ander herhalen.

Bezoeker: Kan ook nog meespelen! Van nee, ik moet zelf iets vinden.

Jan: dat moet niet. Hoeft niet. Tuurlijk ik heb dat gevoel ook. Je blijft de vraag stellen tot ik andere vraag krijg. Dan is het van oh jee, dat weet ik niet. Het is een soortgelijk gevoel hè. Dat je weet wat de ander daar van vindt. Moeilijk zelf dat definiëren.

Bezoeker: ja, ik heb vaak tijd nodig om een mening te vormen over iets. Een, ja, één dag erover nadenken is nog te kort eigenlijk.

Jan: oké geven we jou meer tijd.

Bezoeker: ik kom woensdag!

8 augustus

Gesprek 14

Jan: Welkom

Bezoeker: hallo.

Het is ook na het gesprek is het kunstwerk gemaakt. Mens als kunst maakt een kunstwerk.

Jan: het is een stukje dat ik losgelaten heb. Op welke manier is het niet te kunnen maar doen?

Bezoeker: beroemd worden is het mogelijk? Als je dat wordt kun je je ontwikkelen en meer mensen veranderen en meer vlinders maken.

Jan: dat heb ik je niet verteld. Ik heb op het vlinder effect. Je maakt vlinders en al de kleine verandering en die veroorzaken een golf en je was weg en ik dacht het is toch een vlinder. Dus...Vlinders komen terug.

Bezoeker: ik wil wat vragen aan je. Heb jij ge-DJ't? Ik kan me voorstellen dat je het niet doet als de doof bent. Heb je muziek gemaakt.

Jan: nee. Maar een kunstwerk heb ik van kralen gemaakt was gelijk van structuur dat ze blinde weten wat de kleuren betekenen. En ik heb iemand gevraagd die muziek componist is en die wilde het niet doen. Jij zou het doen. Ik heb lesje gehad en muziek gemaakt en ik kan het afspelen als je wil.

Bezoeker: wat heb ik meegenomen....Hahaha...

Jan: wat leuk!

Bezoeker: Heb nog wat meer meegenomen, een bocht. Maar ik luister eerst naar jou. Wat jij hebt gedaan.

Jan: dat is het, muziek. Ritme en ritme en kleuren hebben bepaalde instrumenten gekregen. Het is wiskundige muziek!

Bezoeker: leuk.

Jan: is van de eerste projecten en het is meer op het kleur en blinde mensen dat ze het kunnen voelen en zien.

Bezoeker: hoor je het nog?

Jan: ik voel het. Hoogste tonen hoor ik niet. Ik weet dat ze er zijn, maar hoor het niet. Maar voor doven met het trilapparaat onder de stoel. Geen geluid maar trilling.

Bezoeker: geweldig.

Jan: horenden voelen niks.

Bezoeker: kun je het met een boon koptelefoon wel horen? Dan kun je wel horen?

Jan: nou ik moet de oren dicht doen dan is het geluid beter. Dat is zoeken met gewone dopjes. Ik heb 30 jaar hoortoestellen gebuikt. En met dopjes luister en is heel vermoeiend. Dus dat is zoeken welke beter voor mij is. Ik ga het pakken en dan gaan we muziek maken.

Bezoeker: vind je het leuk? Ik maak mix van populaire muziek van de één naar de ander en je gaat dan de ene naar de andere mindset gaat en naar de volgende en volgende. Ik zie het niet als muziek maar als kunst. En ik ben op zoek wat moet ik ermee en ik dacht kan ik DJ'en. Ja. En dat lukt allemaal. En ik zat door te ontwikkelen en het zou mooi zijn als jij het gaat DJ'en. Je kunt niet horen.

Jan: ik kan niet verstaan. Ik kan het horen, maar anders dan jij. hoogste tonen kan ik niet horen. Ik moest... Kennis die doof is.. een bas muziek

speelde en ik dacht dat doven kunnen muziek niet ervaren maar hij voelde de trilling. Ik zit ook in het beeld vast dat doven niet in muziek kunnen genieten. Maar ik weet dat bas, ik ervaar het steeds bepaalde geluidjes weg vallen. Dus het liedje van 20 jaar geleden in het hoofd klinkt het, maar het klinkt lelijk. Hetzelfde liedje en in het hoofd weet ik hoe het moet zijn. Van de herinnering en het is combi van herinnering en wat ik kan horen. En wat ik als muziek maak dat weet ik niet.

Bezoeker: ik denk dat het interessant is, weet je wel.

Jan: wil je water thee koffie?

Tolk: je zei je wilt dj 'en? Haha hoe schrijf je dat.

Bezoeker: ooh ja. Hij doet het. Dan speel je die af en zo de ander.

Jan: dus links recht? Ja. Het zijn 2 hier, hij verbindt met deze dus 2 keuzes... maar de liedjes?

Bezoeker: heb ik al gemaakt, één uur lang een mix. En ik heb ze gematcht dat de beats kloppen, het kan niet fout gaan. Dus je kan kiezen, of je vindt die mooi of de andere.. Of allebei mooi. Dan krijg je die tegenstelling ook. tussen het ene of ander of allebei. Dat zit hier al in het gegeven conceptueel gezien.

Jan: het roept een beetje op van: jesus wat is dit? Het voelt tussen zich schamen, niet durven en heel erg ja.. Hahaha. Gaan dansen voor mensen dat kan ik echt niet doen.

Bezoeker: hij kan harder..

Jan: nog minder minder.. Ik moet even wennen... ik kijk heel erg naar, wat betekenen deze geluiden. het betekent niets natuurlijk maar ik wil geluiden betekenis geven. Bij deze is voor mij hele slechte kwaliteit van Youtube ruzie, haha. Ik ervaar het niet als muziek. Het is eh... Door blijven praten bij een feestje. Heel onverstaanbare spraak.

Bezoeker: dit is Eminem. Een rapper. Je kan hem stoppen... Dan is het geluid uit ja. Die speelt nog.. En nu ook gestopt. Nu zijn ze allemaal uit.

Jan: ooh ja visueel is makkelijker nu zie ik het. Okee.. dit herken ik mijn muziek is ja die tekening. Het voelt te intiem voor mij, haha. Ik krijg het er warm van Jeetje.. Haha.

Jan: bijvoorbeeld deze... Vind ik prettig want het klinkt schoon die geluiden. En bij deze is het rommelig. Een beetje ruis achtig. Het klinkt veel verder en deze dichterbij. Dus voor mij gaat het ook over afstand, hoe ver is dat. Bij mij 30 of 40 meter in de metro. Zo ervaar ik dat, ja ja.

Bezoeker 2: mixen wat zeg je nou? Dat kan ik helemaal niet.

Jan: ik ook niet dus kom maar dacht ik, haha. Het idee is dat je ervaring krijgt met mixen en hoe dj werkt.

Bezoeker 2: dat mag jij ervaren vriend, haha.

Jan: het voelt alsof niemand het weet. We hebben zondag al gesproken over dit project en ik zei: kom maar gewoon. En die vlinder met tekst is te koop, haha. En eh ik vind het heel fijn want hij kijkt naar geluiden en muziek op deze manier. Maar jij moet werken dus als het te vervelend is moet je het zeggen.

Bezoeker: 2: nee ik kan me afsluiten en ik kan er ook aandacht aan geven. Maak je geen zorgen. Ik ben alleen maar als vrijwilliger alleen als opvulling en nou ja.. Verder heb ik niet knetter veel te doen..

Jan: daarom dacht ik kom.. Haha..

Bezoeker: dit is play. Dan speel je de ene. En dit is de ander. dit is door elkaar. Dit is de fader. Die kans is de één en die kant is des ander. En zo stop je het weer. Dat is het!

Jan: dus dat is één muziek en dat is de andere? En dan aan en uit. En dat is tussen in.

Bezoeker 2: die andere vond ik een stuk leuker!

Bezoeker: dan speel je die!

Bezoeker 2: misschien omdat ik allemaal leuke herinneringen aan romantische series oproept!

Jan: dat is lelijk.

Bezoeker 2: heb je gelijk in. Dit is nog erger!! haha.

Bezoeker: gaat goed he!

Jan: nee vreselijk!

Bezoeker 2: oh ja. Kijk nu is het leuk!

Bezoeker: die ene is uit he.

Bezoeker 2: ja. Klopt...

Bezoeker: oké.

Jan: ja die ken ik. Voor mijn gevoel kan ik dit vrij goed horen. Nou. Even donker maken. Sluiten lampjes aan... Disco!

Bezoeker 2: dat hebben we eens gehad. Tentoonstelling gehad. Waarbij...oude zonnebrillen hergebruikt en sloten we het dak en lichten aan en dat had disco effect.

Bezoeker: dat is... oh mijn gedachten zaten bij Dj'en. Volgende keer gaan we aan tafel zitten bij de Najaarssalon en DJ'en. En dan praten en uit zetten. En soms DJ'en. Net voor het Najaarssalon begint. En dan stopt het bij de introductie.

Jan: in de voorwaarde is het anderhalf bij anderhalve meter en 2 meter hoog.

Bezoeker 2: als je het ruim van de voren aangeeft hoe eerder je het aangeeft hoe groter de kans dat ze ja zeggen.

Jan: we hoeven geen toestemming te hebben. Als we het niet overdrijven.

Bezoeker 2: als je het zegt dan kan de ruimte ingericht worden. Dat is entertainment.

Bezoeker: dat vind ik wel leuk. Dat je net als nu gaat zitten half uur van de voren en praten en muziek maken en kijken wat er gebeurt.

Jan: vind ik ook. Is interactie van bezoekers en niet gepland is. Spontaan. Paar dagen geleden heb ik foute muziek gespeeld en voor sommigen, ging het te ver. Was het niet te doen. Maar als je een paar uur hier zit en zware thema's bespreekt dan moet je ook even weg.

Bezoeker 2: wat speelde je. Lutoslavsky of nog moderner.

Jan: freestyle. Wiskundemuziek.

Bezoeker: superleuk. Hier kun je de beat uitzetten.

Jan: kun je laten zien hoe snel doe je het.

Bezoeker: ik doe gewoon zo. Muziek... De ander. Ik laat het rustig overgaan naar de ander en dan kan de andere weer terug.

Jan: dit waren allemaal... even links en rechts...

Bezoeker 2: met al je amateurisme ben je beter dan ik dus...

Bezoeker: je kunt de beat eruit halen. Lage toon, haal je eruit. Nu heb je geen lage tonen meer. En als je alleen de lage tonen wil. Dit is alleen lage tonen.

Jan: dat komt dichtbij en hoe hoger de toon hoe verder weg. Die kant... Als je het zo doet.... Dat klinkt heel ver weg voor mij.

Bezoeker: er is wel geluid.

Bezoeker 2 : het is vrij hoge tik toon. En dan heel snel. Dat is wat je nu hoort.

Jan: ik hoor niks.

Bezoeker 2: wat ik hoor dan?

Jan: horen jullie wel iets?

Tolk: ja.

Jan: nu hoor ik niks meer en nu wel. Niet als feestje bij de burens.

Bezoeker 2: hoe lager hoe beter voor jou...

Jan: ja.

Bezoeker 2: dan zak ik toch ook gewoon een octaaf!

Jan: ja ik weet het we zijn niet serieus.

Bezoeker 2: overdrijf niet, haha!

Jan: dat was helemaal daar te voelen ja.

Bezoeker 2: wat zou Mesdag daarvan vinden? Haha. Die man die, schilder.

Jan: arroganten.

Bezoeker: hij was voor zijn tijd progressief. Technologie en mens en je krijgt mens achtige muziek aan een tafel met mensen het is heel mooi als kunstwerk zijnde. Dat je aan een tafel kan plaatsnemen en je kan hem ook uitzetten en je kan het ook veranderen. Er zit ook keuze in. Niet één ding.

Jan: nu is het voor mij stilte.

Bezoeker 2: ik hoorde ook niets.

Jan: dat is ook zoiets als iemand zegt: dat hoort er niet bij dan zeg ik: ik hoor niets waar heb jij het over. Dat is goed gebruiken.

Jan: en die andere?

Bezoeker: dit is alleen de hoge tonen, midden tonen en lage tonen weghalen. En met die kan je alles.. En als je mixt kan je dat ook weer uitzetten. En aan en uit.

Jan: dat is ook hoortoestellen bijstellen. Dan zegt de audicien: is dit goed? Ja.. Maar dan went je oor weer aan de geluiden. Hoortoestellen bijstellen is heel lastig dat het heel goed en fijn is. Elk moment kan dat anders zijn. En daar moet ik nu aan denken. Opties enz. Hoe je connecties maakt. En nu zijn die hoortoestellen met automatische programma's. Als er geluid is dan hoor je het niet hij doet het voor jou. Dat is best eng. Dat de computer bepaalt wat je mag of moet horen. Dat vind ik ook niet leuk, ik ervaar het als niet leuk.

Bezoeker: als we de muziek heel hard zetten dan worden wij ook doof. Dus we zetten de muziek hard dan kan ik jou niet meer horen.

Jan: nou horen wel maar niet verstaan.

Bezoeker: jij bent hetzelfde als ik want ik hoor ook niets meer.

Jan: ik kan liplezen, haha. Dan kom je bij mij in het begin toen ik nog niet kon liplezen. Op een feestje of waar mensen harde muziek draaien vroeg ik altijd: waarom ga je schreeuwen ik kan liplezen.

Bezoeker: ik denk ineens een ander spoor, sommige mensen kunnen geen goed onderscheid maken tussen gesprek voorgrond en geluid achtergrond. Het is geen keuze..

Jan: jij kan uitschakelen ik niet.

Bezoeker: als er muziek is en gesprek vooraan en achteraan en dat hakt erin op 3 kanalen.

Jan: ik moet muziek op de achtergrond hebben anders kan ik niet lezen.

Bezoeker 2: je bent bijzonder, haha.

Jan: weet ik.

Bezoeker 2: nee nee dat is onzin.

Jan: dank je wel wil je water of thee?

Bezoeker 2: nee dank je wel ik had van huis uit al wat meegenomen.

Gesprek 15

Bezoeker: als je slechte muziek hebt blijf je niet aan de tafel zitten. Hier kan je nog naar luisteren. Dit is niet onaangenaam denk ik. Ik weet niet wat het bij jullie doet. Misschien hebben jullie een andere smaak. Ik heb ook een andere smaak maar daar gaat het niet om. Het moet je mindset resetten. Als je denkt: ik wil iets anders hebben want ik wil hieruit, uit deze gedachtes dan zet je dit een uurtje op. dan moet je rustig wachten en dan is het veranderd... Het is niet als mooi bedoelt.

Tolk: nee het is bedoeld om gedachte te wisselen, ik ben benieuwd ik ga het uitproberen.(gaat over speellijst die je kan horen op zijn website)

Bezoeker: het mixen van gedachtes, van de ene naar de andere gedachte. Het hele dj gebeuren is niet aan de orde. Het gaat mij om, van de ene naar de andere kant hoe kom je in gedachte wisseling. Als iemand het niet mooi vindt hoe kan je die persoon krijgen naar de kant dat hij het wel mooi vindt. Dus dat past bij mijn project, leuk om het uit te proberen. Ik heb het nooit zo uitgeprobeerd in een setting maar ik dacht, ik ga eens kijken. Het werkt op zich wel het is niet zo moeilijk. Maar ook leuk dat er een gesprek bij is. Dus een tafel erbij is leuk bij de muziek.

Jan: ja muziek is om te luisteren maar ook in een restaurant. Daar is het om langer te blijven.

Bezoeker: ja en als je een gesprek hebt gehad dan zeg je: 5 minuten pauze en dan even dansen, dat kan je dan doen die keuze maken. Je krijgt met de tafel + de muziek erbij en dj mixen wil je het ene wel of niet horen dan krijg je een gesprek op gang op een andere manier dan zonder muziek.

Jan: ik heb ook typemachine die doet ook geluidjes, daar heb ik niet bij stil gestaan. Want de intentie was anders. Wat jij nu noemt, bewust sturende type geluiden ja kun je ook sturen ja.. Natuurlijk ook met tempo en alles.. Leuk, wanneer is de opening?

Bezoeker: weet ik niet.

Jan: dan kom ik, jaja.

Bezoeker: dan pakken we die tafel, haha.

Jan: ja zonder vragen, haha.

Bezoeker 2: mijn tafel? Je doet maar.. Haha.

Bezoeker: dan hard zetten en dan zeg je dat de mensen zeggen: hee die muziek moet uit. We vinden het niet mooi. Die reactie krijg je, of hard zetten krijg je: ja we gaan feesten.

Jan: daarom was ik net naar die 2 dames aan het zoeken. Ze waren hier maar ze zijn weg van die geluiden, haha. Durf niet te zeggen dat het door geluid is, maar ze zouden hier komen voor gesprek en ze zijn nu weg, hahaha. Dat is helemaal niet erg ik ken ze maar ik ga vragen: is dat door muziek? Haha. Even een rondje lopen en kijken wanneer de muziek er niet meer is. Maar dat doet muziek. Blij maken dan sluit je sneller aan. Deze muziek dat zijn geluiden dat kan je ook niet in het kader zien van muziek. Kan inderdaad impact hebben ja..

Bezoeker: je krijgt die reactie..

Jan: waarom zachter? Ik wil het doen., maar het mag niet en ik vraag me af waarom niet?! Het is kunst.

Bezoeker: ik heb als ik het hard zet vinden andere mensen dat wel oké. Ik vond het makkelijk in het maken van geluid bij kunst. Ieder een reageert anders op geluid. Als je een beeld hebt dan is het heel rustig. En als je geluid hebt, en iedereen in de ruimte vind er wat van. Dus als je geluid toepast in de omgeving van het galerie heel veel reactie erop.

Jan: ja dat is opvoeding dat galerie stil moet zijn en geen muziek of geluiden bij horenden dan denk ik opera. Dat is geluid en om te zien en veel harder dan wat dan ook. Waarom mag opera niet in de galerie. In de zin van harde geluiden afspelen?

Bezoeker: ik denk dat het kan.

Jan: ja maar wij hebben de blokkades en de ongeschreven grens overlopen dat het niet mag niet netjes is. Er niet bij hoort. Het hoort erbij. Het is onderdeel van.

Bezoeker: denk ik ook. Maar dat is als de mens kunst is, dan is wat de mens maakt kan dan ook kunst zijn. Of is kunst.

Jan: als je het kijk bij Duchamps, de urinoir en het is nu dure kunst.

Bezoeker: als wij muziek draaien die niet ieder mooi vindt. Ik ook niet hoor. Maar de transitie vind ik soms wel mooi. En als ik hele tijd de muziek moet luisteren vind ik het niet mooi en ben ik blij als het afgelopen is dat ik naar andere transitie kan en iets ander hoort. In de mix zijn het kleine stukjes na elkaar. Gaat meer om de transitie dan om de muziek zelf

Jan: ja dat moment is wat fijn is. De overgang van het één naar het anders is het mooiste moment. En niet de muziek zelf. Dat het niet stopt maar overloopt, voelt prettig.

Bezoeker: ook de gedachten van iemand die aan tafel zat die zei ik ben geen kunst mens en gaat aan tafel zitten en zegt ik ben beetje kunst. Er komt een verandering van persoon van ik ben geen kunst naar ik ben klein beetje kunst.

Jan: en een ander vond zich kunst en mocht het niet gezegd worden. En uiteindelijk zijn we beiden kunst ging het wat open. Ik heb de verhalen teruggelezen, en ik merk dat de eigen verhaal verandert. Elke keer vertel ik het iets anders. En ook verhalen van... komen ergens anders in bij de bezoekers. Dat is fijn proces. Wat levert het op. Eerste gesprekken en het laatste gesprek wat is het verschil, wat jij doet is zoeken naar interactie. Kunst is niet alleen leuk of niet leuk ook die interactie hoort erbij.

Jan: precies en dan heb ik je verteld dat het pijn deed dat iemand mij negeerde. Pijn dat iemand het niet leuk vind. Klein beetje idealistisch maar toch. Ja. Ik denk dat het uitdaging is dat je als je het niet leuk vindt is het de uitdaging om bij de persoon te vragen: waarom niet?

Bezoeker: of persoon wil gewoon niet leuk zijn. Kan in het verleden liggen en dan heb je geen toegang meer. En ik denk dat kunst er heel mooi bij is een zoektocht hoe ben ik geworden zoals ik ben? Als je er stil bij staat dan begin je ander ontwikkelingspad.

Jan: denk ik ook. Kunst die emotie oproept brengt bij de primaire reactie.

Bezoeker: ja, het gaat wat doen en kunst verandert. Dat doet kunst met je.

Jan: daarom is het kunst. Anders zou het gewoon kleur iets zijn. Bezoeker kan kunst zijn. Het is moeilijk verhaal. Wat is kunst en wat niet. Je kunt zeggen alles is kunst maar, dat kun je zeggen maar bij 0.111% is dit ook kunst. Dat is de mate erin

Jan: dat is de perspectief. Iemand met een dwarslaesie die een beker optilt is kunst. Voor ons is het normaal een beker optillen. Het is de context. Ja. En leeftijd. Het speelt allemaal mee en het beeld dat we hebben is net abstract. Ik als kind kon iets kunst vinden en nu niet meer. Ik ben erin gegroeid; in de normen en waarden. En die waarden is van vroeger is het geen kunst meer. Ja, dat is relativering van de kunstenaar wat kunst is. Het abstracte. Wat betekent het woord 'handelen naar het

unieke object', maar de mix die jij maakt, dat een miljoenen... Even dit. Dat is kans en kan andere emotie oproepen.

Bezoeker: zelfde muziek maar de lage tonen eruit en de geluid en beleving zijn anders.

Jan: wat filosofisch!

Bezoeker: dat was de bedoeling. Ik heb 2 mensen die de mixen gaan luister en die hier opstaan. Ik heb het kaartje meegegeven. En ik heb de mixen gemaakt...

Jan: dat wil ik ook. Staat alles?

Bezoeker: ja op de site. En dan de playlist 2023. En dan staat vanaf 201 alle experimenten op. Ik ben het met eigen melodieën begonnen. En ik kwam bij de beroemdheid de Mona Lisa uit en ik dacht dan populaire muziek. Niet dat het mooi is, maar daar gaat het niet om. Misschien dat het... Je bent aan het veranderen en dan mix ik andere muziek. Maar ik vond het leuk omdat het nu hier aan tafel te delen en daar heb jij de mogelijkheid toe geboden, anders had ik het niet kunnen doen.

Jan: tuurlijk!

Bezoeker: misschien was het er wel uitgekomen, maar op een andere manier. Dan moet je in de maatschappij zoeken naar de verbinding. Het blijven klappen dat zie je ook in de stikker van de vlinder. Daarna gaat hij weer ergens anders heen.

Jan: ja precies. Wat je ook noemt is de verbinding zoeken. Dat is ook een stukje want ik zit ook op het moment, ik wil niet iets ophangen en over 3 weken ophalen. Maar die interactie geeft meer waarde dan dat ik na 3 weken terug kom om te kijken of het wel of niet is verkocht. Ik weet niet waarom het meerwaarde heeft hoor dan dingen die verkocht zijn. En misschien hoeft je het antwoord niet, gewoon niet.

Bezoeker: dat komt vanzelf.

Jan: je gevoel volgen ja.

Gesprek 16

Jan: hoe is het idee van vlinder ontstaan?

Bezoeker: vanaf 2014, ik was zwart wit aan het tekenen. Het wisselt elkaar alleen af. En dat is heel vervelend als je op een gegeven moment geen oplossing voor hebt. Maar misschien is de wereld ook wel zwart wit. Ik maak ook zwart wit werken.

Jan: ooh ja ja.

Bezoeker: voor mij is dit niet zwart wit maar alle kleuren. Je ziet alle kleuren maar omdat ik dat proces al heb gemaakt is dit alle kleuren. En zwart is dat je er niet meer bent. Ja gewoon stopt met leven.

Jan: ja want zwart en donkere ruimte is als niets en wit is voelend.

Bezoeker: ja net als je plaatsneemt aan de tafel dat laat zien dat je er bent maar dan als kunstenaar zijnde ben je er dan. Daar denk ik dat jij ook deze expositie voor dat: ieder mens is kunst. Dus als ze plaats nemen aan de tafel is hij kunst. Omdat jij dit als kunstproject hebt gedefinieerd.

Jan: nou verhalen van de bezoeker die ging oogcontact ging vermijden. Ik vind het mooi dat het gebeurt. Sommige willen een gesprek en andere lopen weg. Het is vrijheid. Wat wil ik bereiken en naartoe werken maar meer van, een tafel en stoelen.. En open staan dat het wat brengt. Soms is dat, heel toevallig zondagochtend zat ik hier met tolken en wij kregen het gevoel van: wij gaan weglopen. Maar toch ik bleef bij het plan en toen kwamen er zoveel gesprekken en zoveel mensen tot 5 uur niet te stoppen. We waren 5 uur bezig met de gesprekken. Dus de twijfel komt ook terug: waarom doe ik dit waar ben ik mee bezig. Zoeken naar betekenis. Maar ik hoop dat het went. dat ik het ga missen na afloop.

Dan moet ik terug naar mijn werk de gesprekken doen. Dat het zakelijk wordt dan. Dan kom ik naar jouw salon, haha.

Gesprek 17

Het stoort mij dat ze niet gelijk draaien, haha.

Jan: jij wil voor de opening dit doen?

Bezoeker: ja het was zomaar een idee. Van ik ben aan het zoeken wat ik ermee moet. Het ontwikkelt zich. Die ene mix heb ik gisteren gemaakt en die andere die had ik al.. Dus ik ben er nog steeds mee bezig. Ik merk dat het mij triggert om ermee bezig te zijn. Dan probeer ik het in een concept te plaatsen. Dan ga ik op een gegeven moment mijn eigen geluiden met populaire geluiden mixen. En dan wordt het op een gegeven moment mijn geluiden maar moet dat? Ik weet het niet.

Jan: dat is ook dat je niet meer zwart wit denkt he.. Je hebt zoveel opties..

Bezoeker: ja het is ook eh.. Heel erg intensief. Als het gebeurt is het intensief want alles kan dan. Maar het is even je opent jezelf boem! En dan ga je gewoon bewegen rustig.

Jan: begrijpelijk maken voor bezoekers. Inspiratie of de flow hebben prachtig maar niet te vertalen voor algemene bezoeker het is niet mee te nemen. Vergelijkbaar hier ervaren de interactie met bezoeker om dus een stukje van het proces mee te nemen. Starten en ervaren hoe dat is.. En dan wat we eruit halen, wat wij doen is de mens willen veranderen. Die vrouw zei: nee.. Dan is dat toch kunst..

Bezoeker: dat kan ik niet in mijn eentje. Dan ga ik gesprekken in mijn eentje voeren. ik kan met een ander gesprek voeren. En jij hebt het al in kunst gezet. Ik kan makkelijker bij je aanhaken dan dat ik zelf een tafel kan maken. Dat kan ik ook doen...

Jan: voorstel, voor de Najaarssalon, ik kom met de tafel, als het kunst object. En ik nodig je uit. En dan gezamenlijk kunst project. En dan moeten anderen aanhaken.

Bezoeker: ik wil opgegeven moment stil zijn en dat anderen gaan praten.

Jan: dat werkt.

Bezoeker: kijken of het werkt.

Jan: ik zou alleen om het aan de regel van de kunst te houden,

Bezoeker: wil je muziek erbij. Vanuit mij muziek erbij.

Jan: jawel. Ik stel voor, ik kom met de tafel. Jouw project is muziek en om dat het voor je fijn voelt kom ik bij de tafel. Je bent van harte welkom en doet je project bij de tafel. Maar om te voorkomen dat we niet te abstract bent, zit ik te beken om de tafellakens iets te maken. Drie kraaltjes erop en dat kunst te nomen. Om de stap verder te maken. Het zou abstract zijn, wat is het kunstwerk? Die kralen. Waarom niet. En jouw muziek project erbij. En dan voor je opening en erna doen we het project in de Najaarssalon blijft de tafel over. En dan denken mensen waarom de tafel

Bezoeker: we kunnen eraan zitten en dan zijn er mensen die gesprek gaan...

Jan: precies ik denk dat het iets is wat ontbreekt een enclave. Zitten en doen wat ze willen. Niet blijven staan

Bezoeker: als een bord aan het begin van de lange Voorhout vanaf hier mag alles. En dan met een tafel.

Jan: we kunnen onder bouwen kunst is tafel. Ik denk waarom niet de tafel pakken en laten staan. Waarom niet. En ik denk papier en krijt pakken. Iets om te tekenen. Jouw vlinders om mensen bezig te houden en een gesprek te komen. De gesprekken zijn een vorm van kunst.

Bezoeker: voor mij ik heb bedacht zou ik vlinders aan je geven maar ik wil focussen op dit stukje. Het is niet het geluid naar de transitie. Net als met de vlinder een transitie plaatsvind. En ook vanuit de men mens. Van ik ben geen tot ik bel wel kunst. En in de maatschappij zitten we ook in transitie. Van één naar de ander. Dat stuk je wil ik eigenlijk op de voorgrond zetten en kan ik stickers en alles bijhalen maar ik denk niet als ik probeer de focus erop te houden. En doormiddel van muziek kan het of gesprek of gewoon kunstwerk... Kan ook.

Jan: als je het wil laten zien, en blijf je in gesprek met mensen?

Bezoeker: als het er komt dan komt het. Net als nu. Nu, jij kon ook. Maar dan moet ik geforceerd mijn mond houden en dat lukt niet. Ga ik niet doen. Waarom zou ik het doen. Kan wel maar... Waarom?

Jan: beter idee. DJ op tafel laten liggen. Dan is het continue. En dan blijven we zitten als verder ontwikkelen van dit project en bij jou ontwikkel je je eigen project, hoe zorg je dat jouw verhaal bij mensen komt. En in die zin alleen die tafel is niet... Dat hebben we niet bedacht. Het is een tafelen stoel. Ik doe graag mee. Doe ik Najaarssalon met je. We laten het staan!

Bezoeker: het is er als jij er bent. Oh het komt na jou.

Jan: ja na mij. Direct na mij. En dan kan ik als kunst op de teksten van nu van de gesprekken een boek van maken. Of digitaal maken. Het is nu al 100 pagina's van drie dagen. Het is zo veel. Het zou een heel dik boek worden en dat is het idee geweest. Ik wil een object maken en de teksten zou het kunstobject zijn. Komen na afloop van deze en hebben we een kunstproject. Gaan we doen! En bij de opening en erna?

Bezoeker: dan iets anders. Weet het niet.

Jan: zouden we in het weekend zijn om verder door te zetten.

Bezoeker: weet ik niet ik heb net altijd tijd om er te zijn.

Jan: ik zou ook niet nog een maand komen zitten.

Bezoeker: of we moeten het blauwe kunstwerk verkopen dan kan ik komen zitten. Als er geld beschikbaar komt kun je meer doen. Maar als dat er niet is kan ik vier weken gaan zitten maar dan... Moet ik onder de brug slapen.

Jan: gaan we bedelen.

Bezoeker: dat is uiteindelijk een doel. Dat er opgegeven moment financiering komt voor projecten.

Jan: ja. Wat we beiden kiezen is vluchten. Alles wat niet vast is en daarom ben ik blij dat de tolken enthousiast zijn. Het wordt bewaard. En het is het meest vluchtige stukje.

Bezoeker: zonder jullie geen tekst.

Jan: dan heb je niks. Je kunt opnamen maken. Opnamen terug kijken is kans. En de teksten zijn toch gecomprimeerd worden.

Bezoeker: ik vind het fijn dat er geen opnamen zijn.

Jan: tekst laat dingen vallen...

Bezoeker: ik vind het moeilijk dat ik bij de opening aanwezig ben. Dat het daar is.

Jan: zet ik je achter een wandje.

Bezoeker: mysterie guest.

Jan: wie zit erachter. En dan kunnen mensen alles denken. Ik kan het goed verkopen. Jongens meest briljante DJ ter wereld. Nou!

Jan: Daan zei ook voor de opening, ook tolken kunnen krijgen dat die ervoor zorgen... Dat juist dit net voor de opening of tijdens opening gebeurt ook vaststellen als tekst en die beschikbaar stellen. Alle ideeën en intentie, dan kunnen mensen het afspelen. Wat zou jij opnemen dat je

het terug kan lezen. Dat soort dingen. De openingen die leg je vast van: jij neemt de muziek op, ik zorg voor de tekst. En als we hier niet zijn je hebt kans om dat die ervaring te herhalen. Muziekje aan en met tekst tegelijk lezen, hoe was het bij de opening?

Bezoeker: wat ook kan dat jij belangrijke teksten van wat je nu hebt gedaan dat je die bespreek en op dit, jouw gesproken teksten en dan kan je wisselen, niet alleen muziek of allebei mixen. Dan hoor je gesproken tekst en achterliggen hoor je muziek.

Jan: ja nog makkelijker inderdaad, ja. De opening zou die echte object en dan daarna de transitie. Ja. Dat iemand dat leest en hier heb je geluid en muziek die kan je wisselen. En gewoon doen ja. Dan missen we de kern die kunnen we behouden en dan kunnen de mensen keuzes maken tussen het één en ander.

Bezoeker: ja dan heb je de tijd nodig dan zet je muziek horen. Wil je niets horen zet je muziek uit, dan heb je 3 of nee 4 keuzes: geen muziek, muziek, tekst, tekst en muziek.

Jan: en geen tekst. Ja die combinaties.

Bezoeker: en dan nog hoge tonen en lage tonen, haha dat is niet te doen.

Jan: ja maar dat is de kern van wat je wilt vertellen. De keuzes kunnen maken tussen de 2 sporen die je hebt maar het ene kan gesproken taal zijn. Heb je zoiets als software?

Bezoeker: nee het is er wel. Volgens mij google speech ja.

Jan: werk je met windows of mac?

Bezoeker: mac. Jan heb je een voorlees programma. En ik denk dit zou ook misschien... Ja hoor als je de tekst stuurt kan ik het proberen. Dan kan ik het als file erin zetten.

Jan: dan stuur ik je vandaag of morgen een stukje dan kan je testen en voorbereiden en dan kunnen we toewerken naar Najaarssalon, dan krijg ik weer tolken. Dan ontstaat deze materie en dan binnen een paar dagen zorg je dat het voor bezoekers mogelijk is.

Bezoekers: maar dan wordt het jouw project, dat je 2 tekstsporen hebt dan kan je wisselen.

Jan: de gesprekken hier zijn beschikbaar. Dat is het en dan stop ik daarmee. En jouw project jij kan dat ook zelf aanbieden.

Bezoek: ja ja.

Jan: dat is allemaal aan jou hoe je dat wilt aanbieden. Dus niets suggereren je hebt de vrijheid. Maar de opening dat we samen zijn...

Bezoeker: ik maak 2 dingen en je kan wisselen, hoge en lage tonen en harder en zachter.

Jan: en ook gesprekken van vandaag dan heb je al iets dan hoeft je niets extra's te doen. Dat is aan jou ik zorg ervoor dat je het krijgt. Dan heb je niet als je tekst gebruikt dan heb je niet het gesprek ter plekke. Misschien wil je juist het gesprek hebben op het moment.

Jan: daar komen we samen nog achter. Maar wat kunnen we nu al regelen om te testen, weet je misschien is het een kut idee we doen het niet, haha. Dus in die zin wat mij betreft, leuk Najaarssalon doen kijken of het werkt of niet werkt.

Bezoeker: ik ben blij dat het goed werkt, ik hoef alleen maar op play te drukken...

Deze muziek heb ik gemaakt... (geluid)

Gesprek 18

Bezoeker: mijn zus ik zijn zo weg van die teksten!! En ik kan ze niet allemaal lezen.. En ik zie wat u allemaal heeft gedaan ik ga op uw website kijken... U heeft gelijk meneer leuk...

Gesprek 19

Jan: hallo, wilt u een kopje thee...

Bezoeker: mijn zus is lunchen, dit is totaal onverwachts. Ik zie uw teksten en ik maak heel veel foto's en wil ik graag delen... Ooh!! Ooh dat kan gekocht worden?

Jan: nee helaas uitverkocht, ooh ja ja... Vandaag.

Bezoeker: ik zie daar allemaal, wow, mijn ogen gingen er gelijk naartoe. De teksten met... (leest voor).

Jan: ik heb op ooghoogte bepaalde gedachten gekozen die mij aanspreken en die boven hangen zijn om aan te geven hoe mensen in rolstoel het ervaren.

Bezoeker: ja die zitten en ik ben geneigd om door de knieën te gaan.

Jan: ook en omdat kunst vaak te hoog hangt.

Bezoeker: moet meer aandacht aan komen. Op de tv heb je kunst programma 's. Laten zij aandacht geven.

Jan: daarom hangt het soms te hoog en met grote en kleine letters. Wij als kind keken altijd omhoog.

Bezoeker: ik nog....naar de lucht.

Jan: dat kleine en afhankelijk. We hebben elkaar nodig. Dat is de kern. Kwetsbaar en de foto die u ziet is van 15 jaar geleden. Zelfportret. Dat is een foto heb ik gemaakt, als een zelfportret. Niet als gezicht naar als

hand die geraakt is geworden. En de handschoenen zijn laagjes die we opbouwen. Buitenlaag is de meest vuile en dat is de aanpassing die we doen in het zijn. En dieper, de echte wij. En zelf bewust, in het stukje. Hier vertel ik over de kwetsbaarheid. Ik ben doof. Ik hoor nog iets maar kan niet zonder lippen. Ik heb een hoortoestel en die helpen niet meer. Het is progressief. Ik verlies meer geluid en liedje van 10 jaar geleden kinkt nu anders. Het is een ander liedje geworden. Elk jaar, bekende geluiden verliezen betekenis. Hier is het over kwetsbaarheid. kwetsbaar zijn we. En je kunt gekwetst worden alleen als je je open stelt.

Bezoeker: dat is het en niet iedereen kan dat.

Jan: niet ieder een kant het. En daarom heb vraag ik de bezoekers. Ben je kunst? Vind je jezelf kunst?

Bezoeker: moeilijke vraag. Omdat je kunst, misschien anders ziet, en als je naar jezelf kijkt. Ik heb een hekel aan mezelf min of meer. Ja ja... Ik ik kan misschien teveel kwetsen en ik ben een moeilijk mens. Zo zie ik me zelf en dan denk ik: nee ik ben geen kunst.

Jan: is het geen kunst om het hardop te zeggen tegen een vreemde?

Bezoeker: dat is het vreemde ogen dwingen... Weet het misschien wel dat ik niet zo makkelijk ben. Heeft met verleden te maken. wat ik meegemaakt heb. dat het hier is. En daarom ga ik zo graag naar kunst kijken. Museumkaart wil ik het allemaal tot innemen om niet te hoeven denken van waar ik allemaal mee zit. En ik kan er moeilijk over praten omdat er zoveel in iemands leven kan gebeuren waar je de hand niet op kan leggen iets mee te doen. En daarom lees ik er veel over en denk: accepteren aanvaarden! Het is niet anders... Maar er zijn dingen die je kunt veranderen in jezelf. En dat is een proces. Leven is lang!

Jan: mooi!

Bezoeker: is dat kunst.

Bezoeker 2: ja zeker. Heb ik ook. Ik ben continue aan het veranderen en dat is niet makkelijk. Dat is gewoon voor mezelf om dat ik denk ik kan mij verbeteren. En ik kan als mens veranderen. Ik word een ouder van en ben ik weer aan het veranderen en dan ga ik dood maar ben ik dan dood of niet?

Bezoeker: ben ik mee bezig. Reïncarnatie en denk ik: ik ben niet zo. Maar het tot je nemen iedere keer. Je wil geen muurtje om je heen en je wil nog zoveel meemaken in het leven.

Bezoeker 2: wat geeft de energie. Je hebt veel gezegd. Die je geen energie geven maar focus op wat je wil energie geeft. Als je het doet dan leef je in de wereld die je energie geeft en niet in het verleden.

Bezoeker: de knop moet om en dat gaat soms moeilijk. Ik heb veel pijn en dan ben ik niet te genieten. Niks en niemand deugt. En dan de dagen dat je denkt het hoeft niet meer. En kom je thuis, zit nog daar. En dat pilletje kan ik innemen en ga ik denken... Doe ik nog niet. En ik heb wel een goed leven gehad. En iedereen heeft de bergen en dalen denk ik. En niemand is onaf. En we zijn nooit te oud om te leren. En dan zijn regels doe er wat mee. En dan zie ik dat weer. En kan het niet blijven. Ga ik geboorte datum zoeken. En ga ik foto maken. 9 april.

Bezoeker: ooh mijn zus zit te wachten ooh.... Ik ga eerst een foto maken. Ik kan wel uren zitten maar mijn zus wacht. 9 april tekst kalender: Ik heb jullie niets te leren - geen nieuwe filosofie, geen nieuw systeem, geen nieuw pad naar de werkelijkheid, evenmin als naar de waarheid: er is geen pad naar de werkelijkheid of naar de waarheid.

Jan: passend he...

Bezoeker: ja daar moet ik goed over nadenken... En ...heb je die ook?: Leven speelt zich altijd in het actieve heden af - het kent geen verleden. Zodra je bij jezelf zegt: n'u heb ik iets geleerd', is het al kennis geworden en dan kun je vanuit de achtergrond van die kennis zoveel vergaren en

vertolken als je wilt, maar het leven ligt dan onvermijdelijk stil. Zijn die teksten van u?

Jan: nee het is van Krishnamurti.

Bezoeker: is dat een wijze uit het oosten? Oké ik ben gek van het oosten.

Jan: wat ik wil zeggen, je hebt verteld over dat mensen die jouw verhaal kennen. Van mensen die dat niet weten of die twijfel dat ze niet accepteren hoe jij bent. Daarom ga je naar buiten om te zoeken, waar herken je jezelf. Bij kunst kan je dat vinden. Door de gesprekken die we erover hebben om zo adem te halen. Dat heb ik ook. Ik pas me aan, ik goed praten en goed liplezen.

Bezoeker: het ligt naast mijn stoel, een cursus gebarentaal. U praat goed!

Jan: dat is niet mijn keuze.

Bezoeker: ooh ja ja.

Jan: het doet pijn, dat bewijst dat ik me aangepast heb aan de buitenwereld.

Bezoeker: je verliest jezelf.

Jan: daarom herken ik dat ook bij jou. Kwetsbaar ze bedoelen dat niet kwaad.

Bezoeker: mensen kunnen er niet mee omgaan. Ik heb het vanmorgen gehoord van iemand, haar man is overleden 8 jaar. Ze ging naar een zus in Canada over haar man te praten maar haar eigen zus, maar die zei niets. Dat is dan je eigen familie. Kon er niet over praten. Ik heb het met verlies van 2 kinderen een man die ziek is en daarmee dealen. Dan lees je daar veel over en dan denk je: ik heb EMDR voor gevolgd. Met ogen en naar de kinderen zwaaien het is goed zo. En dat heeft mij geholpen ja.

Jan: dat is ook die gevoeligheid die wij hebben dat maakt ons extra kwetsbaar. Daarom heb ik besloten om in ieder mens kunst te vinden.

Bezoeker: ja dan komen we terug, we zijn kunst zo ga ik besluiten en zo ga ik naar mijn zus! Ik vind het een heel mooi gesprek ik ben er helemaal ja.. Ik zei tegen die meneer, ik durf niet. En hij zei: gaan het is mooi aan tafel... Bedankt!

Jan: bedankt, dat ervaar ik ook. Ik moet het formeel vragen omdat schrijftolk alles typen, het staat als tekst. De kern van dit project is, na afloop van deze expositie, wil ik die teksten beschikbaar zetten. Mag ik toestemming van jou?

Bezoeker: ja ja. Nee niet letterlijk ja ja.

Jan: want een vluchtig stukje kun je misschien... Ooh ik snap het ja ja. Ja nee prima. Leuk om je glimlach te zien.

Bezoeker: ik heb energie... Mag ik een knuffel geven? Ja ik vind het geweldig succes verder en je bent een prachtig persoon. Ik weet niet allemaal zo. Ik ga dit opzoeken. Komen er nog meer exposities van jou?

Jan: ja dit is mijn adres, dat is je eigen naam.. Polen ooh ja. Mooi mens... Nu ga ik naar mijn zus en die komst vast ook. Die heb ik jaren niet gezien en die zie ik nu sinds jaren.. Bedankt.. Dag dag.

Gesprek 20

Bezoeker: filosoof Alan Watts. En je heb een boom in het universum ik een boom en in het universum zijn mensen zitten ook aan de boom. Je bent allemaal één. Met alles.

Jan: heeft ze iets van onrust geschreven? Ik bedoelde Joke Hermsen. Die grijze gebieden in de filosofie. En de meningen verschillen. Dan ga ik nu echt even... En dan kom ik dag zeggen. Heel veel succes.

Gesprek 21

Bezoeker: mooi werk perfect.

Jan: zal ik iets meer vertellen? Kopje thee?

Bezoeker: water.

Jan: alsjeblieft.

Bezoeker: bedankt. Van techniek hoe ben je in de techniek gekomen? Techniek. Ik vind het overweldigend.

Jan: ik ben met deze expositie vertel ik over kwetsbaarheid. Innerlijke kwetsbaarheid. Dat doe ik met foto. 15 jaar geleden als zelfportret gemaakt. Het zijn lagen van de handschoenen en dat... Bezoeker: kapot gewerkt he.

Jan: ja het binnenste niet gewerkt elke laag symboliseert dat we ons aanpassen om het goed te doen. Opleiding en alles wat we doen. En waars de innerlijke ik. En dat vertel ik, of dat heb ik toen gedaan. En nu ben ik na die tijd op het moment veel makkelijker vertellen. Door de projecten die ik gemaakt heb kom ik erachter dat ieder mens kunst is, en hier wil ik bespreekbaar maken ben je kunst?

Bezoeker: in zekere zin is iedere mens kunst. Ieder mens is kunstwerk. Dat is een grote vraag.

Jan: ben jij kunst. Vind je jezelf kunst.

Bezoeker: mezelf, ik ben opgegroeid met kunst maar zelf ben ik geen kunst.

Jan: net zij je dat ieder een kunst is.

Bezoeker: mens is kunstwerk op zicht van klein tot groot. Iedereen bestaat uit elementaire deeltjes en dat is een gigantisch kunst werk.

Jan: inclusief je zelf. Bezoeker: ja hoor ik ook bij. Iedereen is anders. Anders maar kunst op zich.

Jan: iedereen is uniek. Kunst is uniek. Iedereen kan makkelijk kunst zijn door zichzelf te zijn. Dat heb ik gedaan met de uitspraken van.. Krishnamurti? Sommige heb ik hoog gehangen om het gevoel te geven van mensen in de rolstoel. Want de kunst wereld is niet rolstoel toegankelijk.

Bezoeker: ik moet de bovenste helaas, ik heb last van de ogen. De bovenste kan ik lezen en die linker... Die niet. Daar hebt een bril ook niet aan.

Jan: het is de bedoeling om kwetsbaarheid naar voren te halen.

Bezoeker: is de grens van het gezichtsveld. enkel een spiegel waar je... Leest voor.

Jan: ik kan dit niet lezen van hier.

Bezoeker: win je de bril lenen? haha.

Jan: zonder bril kan het niet. dat is het verhaal over kwetsbaarheid en ook als kind kijk je wat is er boven en hoe jou ouder je bent.

Bezoeker: ja kleine kindertjes kijken altijd nog omhoog. Bijzondere blik op de wereld he.

Jan: hadden wij ook. Wij verliezen het. Stukje kwetsbaarheid is dat ik doof ben. Ik versta niet zonder liplezen. En daarom heb ik een tolk die ondertitelen van alles wat je zegt. Daarom kijk ik op de tablet. Ik weet de stem en articulatie niet?

Bezoeker: kon je voeger horen als kind?

Jan: ik hoor wel maar versta niet. Het is progressief. Als kind kon ik meer horen, en ik spreek goed om dat het moest! Dat stukje aanpassing.

Bezoeker: het is interessant vrienden van ons hebben dochtertje van 2 en die was helemaal doof en zijn ze nu aan het helpen om met liplezen en het is belangrijk dat ze ziet hoe we klanken maken.

Jan: het verhaal is dat ik gedwongen ben om zo te praten. Ik zou liever gebaren gebruiken maar niemand kent het. Ik mag me zelf en de kwetsbaarheden niet tonen. 12 jaar geleden was het in Nederland verboden de gebarentaal te leren

Bezoeker: ja en nu is er een school waar allemaal doven zitten.

Jan: waarom moeten doven praten. Waarom? Ze zijn doof. Het is onmenselijk en dat is de kwetsbaarheid. Ze mogen zichzelf niet zijn, gebaren zonder geluid.

Bezoeker: in de maatschappij moet je communiceren met geluid. Het is moeilijk zonder.

Jan: het moet niet. Stel dat in elke klas een doof kind is en kinderen de kans krijgen paar gebaren te leren. En dan paar gebaren... Niet de taal...

Bezoeker: dat is bij de vrienden die dochter die kan wat gebaren. En dan kan ik al iets.

Jan: ja en dat is de maatschappij hoe moeilijk is het om zich aan te passen en met leeftijd is het hetzelfde. Hoe ouder jij bent. Mensen zeggen waarom loop je langzaam. Waarom zie je niet hoor je niet. Dat is de zelfde kwetsbaarheid.

Bezoeker: heel interessant.

Jan: dank je wel, bedankt.

Bezoeker: je praat perfect ongelooflijk. Ik hoop dat dat meisje van die vrienden dat die dat ook langzaam gaat leren. Want ze heeft structureel geen verbinding met de hersenen. Er is een implantaat in de hersenen. Misschien dat ze dan ja niet echt het geluid maar signalen hoort.

Jan: ik kan u het gevoel geven hoe dat bij mij is. Met een bril... Ongeveer 5% zicht. En dit is ook hoe ik hoor.

Bezoeker: ik heb glaucoom dus dat eindigt ook een beetje zo dus dat vind ik niet leuk. Steeds kleiner gezichtsveld.

Jan: wat u heeft gezegd, leuk dat u zo goed spreekt dat doet pijn.

Bezoeker: ja, omdat het niet je wil is ja.

Jan: heel fijn dat ik dit kan jou volgen. Maar tegelijkertijd dan ben ik de innerlijke ik, de gebarentaal ik die ik liever zou gebruiken. Maar fijn dat het ook geen boosheid heeft en dat we daarover kunnen communiceren. Zonder te zeggen: ene heeft gelijk of andere, het gaat om met elkaar kunnen zijn en dat is ook kunst voor mij.

Bezoeker: ja heel mooi heel mooi en heel veel succes!

Jan: bedankt fijne middag.

Gesprek 22

Bezoeker: ik voel het gewoon...

Jan: het was niet echt hoor.

Bezoeker: nee nee. Meer vlezig denk ik. Ja ja. Ik ben 4 keer aan die hand geopereerd dus zo dit zien dat doet iets raars. Ook omdat het links is.

Jan: wat doet het letterlijk?

Bezoeker: herinnering met pijn is interessant, want het is dat je het wilt vergeten maar een bepaalde manier oproepbaar of zo... Het is een soort van trauma maar pijn is heel vreemd in de herinnering. Je voelt het niet opnieuw of zo als het ware. Maar dat is, ja.. Niet helemaal los van het ongemak om het zo te zien want je hebt herinneringen die persoonlijk

zijn. Omdat het zo dichtbij komt met de operatie, het was mijn domme schuld, 14 jaar was ik toen ik vuurwerk in mijn hand had.

Jan: wil je water of thee?

Beide: water.

Jan: je hebt het over pijn, herinnering van de pijn, maar je blijft gewoon staren, je raakt niet los van de foto.

Bezoeker: waarom dat is? Ik heb een vreemde verhouding met pijn want ik heb altijd pijn. Ik heb 24 uur per dag pijn. Mijn onderrug, ik ben gedeeltelijk verlamd. Dus ik denk er veel over na. Zij zit te knikken, vrouw: ja, haha.

Jan: kan ik iets vertellen over die foto? Die foto heb ik 15 jaar geleden gemaakt als zelfportret. En vertelt over alle laagjes die we opbouwen in de maatschappij. Binnenkant is de meest kwetsbare ik. Kindertijd, dit mag niet dit beter niet te doen enz. Ja precies voldoen aan de maatschappij. En dan vertel ik ook, hoe komen we met kwetsbaarheid. Want je hebt letterlijk jouw kwetsbare kanten verteld.

Bezoeker: ja er zijn er nogal wat hoor...

Jan: want die teksten heb ik extra hoog opgehangen, hoe is het als je kunst bekijkt vanaf een rolstoel. Een galerie is rolstoel toegankelijk maar de kunst niet. Alles is te hoog.

Bezoeker: ja veel wel ja. Maar ook als kind moest je altijd omhoog kijken.

Jan: panorama Mesdag als kind maar als je opgroeit en 20 jaar later denk je: het is veel kleiner.

Bezoeker: ja, ja.

Jan: dus ik ga naar de kwetsbaarheid. De teksten.. Ooh ja ja.

Bezoeker: er zullen weinig zijn die ik niet heb gelezen. Ze komen bekend voor.

Jan: want ik wil ook over mijn kwetsbaarheid vertellen, ik ben doof daar om heb ik schrijftolken en ze typen alles wat jullie zeggen. Want het is mijn verhaal van aanpassing om te liplezen en te spreken, waar ben ik dan als doof persoon. Ik wil liever gebarentaal gebruiken maar niemand kent gebarentaal. Dus ook hierover kunnen hebben, en ik ben ook van mening dat daardoor is ieder mens kunst door de kwetsbaarheden die we in ons hebben. Maar ben jij zelf kunst?

Bezoeker: ja iedereen is in staat om van zijn eigen leven een kunstwerk te maken. Maar ik? Eh... Ik zie mezelf niet als bijzonder maar wel uniek net als ieder ander. Eh... Ik vind kunst ook heel lastig te definiëren. Want dan moet je eerst praten over wat kunst is. En los daarvan, wat is ik? En dan die 2 tegelijk? Haha.

Bezoeker 2: je hebt een moeilijke bezoeker uitgekozen.

Jan: als je die vraag stelt het antwoord komt altijd over een ander maar niet over jezelf. Daarom stel ik je vraag telkens opnieuw. Waarom zou ik geen kunst kunnen zijn. En wat je noemt: wat is kunst en wat is ik?

Bezoeker: we zijn kunstenaar en dat is wat we voortbrengen. Maar daarmee is mijn dochter een kunstwerk van mij. En ik van mijn ouders dus ja.

Jan: je kan haar ook exposeren? Als we zo denken? Haha. Want ik krijg ook meningen dat door de stelling: ieder mens is kunst, de kunst teniet doe. En dat mag natuurlijk ook. Als je kunstenaar bent. Als ieder mens kunstenaar is? Daarom is dat filosofisch en zo breed.

Bezoeker: wat gemaakt kan later een kunstwerk zijn. Wat op een moment als kunstwerk wordt gemaakt wordt later weggezet als propaganda.

Jan: ja, de beste kunst ever wat is dat? Dat is de mening en van mensen wat kunst is.

Bezoeker: zo gaan kunsten zich overal inwerken maar de bedoeling als dat verliest is het dan nog kunst dan wordt het reclame. Een hele goede reclame tekening komt er niet uit. Maar denken is interessanter dan de conclusie.

Jan: is kunst kunst of de maker kunst? Waar ligt de echte kunst in? In het object of marketing?

Bezoeker: we hebben kunst en ambacht. Dus eh.. Als je beide bezit de connectie met kunst bezit en het ambacht beheerst dan is het scala de manier wat in je lichaam zit eruit komt en aan de muur dat wordt steeds groter. Maar dat is vooral omdat het ambacht toeneemt. Die mogelijkheden. Maar de ideeën die ik wil overdragen die komen niet bij iedereen aan. Dat hoeft ook niet. Moet er één iemand zijn die het mooi vindt voordat het een kunstwerk is?

Jan: ja maar ook wat wij hebben ge maakt als kunstenaars vonden we toen niets. Dan gooi je het in de prullenbak en dan haal je het er 20 jaar later uit en het is kunst.

Bezoeker: of iemand die haalt er precies uit als hij in de doos kijkt...

Jan: het is de ambacht of talent is geen kunst alleen mettertijd kom je dat het kunst gezien wordt. Ergens is het een tastbaar iets. Dat het op de wand hangt. Dat is omgedraaid hier. De gesprekken zijn vluchtig. De kern van het menszijn dat gaat weg. Verdwijnt. En daarom gebruik ik schrijftolken en die typen alles en is wil vragen of ik de tekst mag bewaren. Want alle mensen voor jullie heb ik de verhalen ook mogen behouden en na afloop worden die terug te lezen als scriptie van alle gesprekken en dan de definitie van kunst zijn kunst maken... Al die verschillende... En zo hoop ik een object te vormen die mij vertellen want kunst is. Niet alleen het vluchtige gesprekken maar interacties plek geven in de vorm van tekst. En dat is vanuit de kwetsbaarheid. Ik ben doof en maak gebruik van voorziening en wat levert het op. Wat is de definitie. Zonder te vragen hebben met alles verteld over kwetsbaarheid. En ik heb niks gevraagd! Over de pijn. Maar door de ruimte en dissonantie van de

grote foto van een pijnlijk iets ga je vertellen. Je voelt je niet bedreigd en spreekt open over je innerlijke zelf. Dus mag ik het bewaren en later delen.

Bezoeker: ja hoor. Mag.

Jan: graag gedaan. Wil je nog iets vertellen.

Bezoeker: ik zit te denken wat ik kunst dan. Wat, ik kom nu niet verder dan dat het toch iets is wat wordt gedaan of gemaakt, wat iets nieuws beweegt.

Jan: levenskunst?

Bezoeker: dan is het kunst als het potentie heeft om iets te veranderen. Als het iemand van perspectief doet veranderen. Als het zichzelf laat aankijken als het emotie teweeg brengt. Kan ook lelijk zijn hoor.

Jan: als je het zo ziet de vraag heb ik gesteld. Is de definitie ook kunst. Ik heb iets gevraagd en verandering gecreëerd. Volgens jouw term...

Bezoeker: dat is het dan ook ja. Ja.

Jan: in die zin is het kunt de losse term. Die is overal.

Bezoeker: we hadden 100 dingen kunnen doen om het gesprek af te leiden naar auto 's stoeptegels.... Werk en dan hadden we niks te weten gekomen. Dus er is een werk gaande. Dat mag je kunt nomen.

Jan: vind je jezelf kunst?

Bezoeker 2: zeker. Ik zie het deels hetzelfde. Kijk het is, ik vind het lastige vraag, kan er lang over filosoferen. Ik denk ergens: beauty lay in the eye of the beholder. Kunst hoeft niet mooi te zijn om gewaardeerd te worden. Kunst komt voort uit een bepaalde... Eruptie van iets.

Bezoeker: tentoonstelling van Florence (?) heeft noodzaak. Met moed gemaakt!

Bezoeker 2: ik weet niet of wat ik maak kunst is. Maar ik doe ook wat en je bent bezig gevoel om te zetten in iets tastbaars en dat vind ik mooi als het lukt.

Jan: ik vraag een jij kunst.

Bezoeker 2: alles want ik ben en hoe ik denk en het beven van het leven, zoals het hoort dat dat ook een kunst is. En dat maakt mij ook kunst denk ik. Zoals een ander mens dat ook is.

Jan: bij jou is het beweging in het levens is kunst. En bij jou is het meer talent en eigen pen die naar creatie kunnen leiden. Er is een mooi verschil tussen ieder mens. Het is de zelfde kunst en ieder mens heeft andere aspecten erin. En dat is mooi dat het delen. Normaal zou ik de vraag stellen en kunnen we het over alles en niks hebben en toch deel je het meest intieme stukken met mij en ben ik dankbaar voor. Wat is de kunst, wat wil ik bereiken en de tafel heeft ermee te maken. En die stoelen helpen je naar de kern te raken. Niet de tekst.

Bezoeker 2: ik denk ook de vragen die je stelt.

Jan: het is één vraag. Ben je kunst. Ik zeg ja ik ben kunst. Maar ja ben ik dat? Als ik het zeg begin ik te twijfelen. Welke lading geef je het. Ik hoor meer en meer meningen. Jullie zijn de 5e of 6e. En er zijn er nog meer geweest. op andere dagen en ik hoor van iedereen iets anders en ik kan het niet veer koppelen. Ieder een heeft vergelijkbare gevoel van kunst zijn. En toch vanuit andere.

Bezoeker: ergens is het raar. Dit gebeuren is geboren uit jou! Jij hebt bedacht dat we hier zitten En dat kan geen twijfel zijn dan?

Jan: die laagjes die ik geleerd heb ik moet ergens bij horen. Ik heb het ontwikkeld om te laten zien ik hoor nergens bij. Ik ben wie ik ben en dit is het verhaal. En het begin van het week he. Ik heb nog drie weken. En na paar dagen ik ben eenzaam hier.

Bezoeker: je bent het centrum. Het draait om jou!

Jan: daarom heb je nodig om terug te brengen.

Bezoeker 2: dat is stukje van het leven. Je zelf vinden autonomie bepalen heb je een ander bij nodig en dat maakt het ook kunst. Ik ben benieuwd je bent er over drie weken nog?

Jan: tot 3 september.

Bezoeker 2: ik wil nog een keer komen kijken... wat je dan zegt.

Jan: bij de Najaarssalon is het boek te lezen. Ik neem het mee en dan kun je kijken. Het is anoniem. Alleen per dag. Je kunt jezelf terug lezen.

Bezoeker 2: dan is het een soort onderzoek.

Jan: meer een zoektocht het onderzoek wil je een doel bereiken maar dat heb ik losgelaten. Ik weet niet wie komt. Wie vertelt. En dat is een zoek tocht en na die weken wat doen? Dat is het vraag teken. En kijken wat is het effect. Wat is het kunstobject.

Bezoeker: anders dan alles stil. Het is ook een mood. verandering is onzekerheid en onzekerheid geeft angst dat is een gegeven.

Jan: de gesprekken krijg je terug te lezen dat is mooi. Het gaat niet weg. Vast houden van iets dat vluchtig is. En dat geeft energie en dan alles doorlezen. Welke gesprekken hadden we. En om te zien hoe het verhaal verandert is. Na drie dagen is het verhaal al iets anders. Zo kun je zien hoe ben ik veranderd door jullie. Dat jullie er zijn, en kwetsbaar zijn.

Bezoeker 2: mag ik een foto van u maken?

Jan: tuurlijk!

Bezoeker 2: mag ik een foto maken daar?

Jan: Dank je wel. Dank voor het delen.

Gesprek 23

Jan: je weet het verhaal...

Bezoeker: hiervoor zou ik zeggen nee, en nu ja. Omdat ik denk dat eh... Alle eigenschappen die iemand heeft en alles wat je meemaakt en alles wat je mens maakt is er maar één van is een uniek iets, en in die zin kun je zeggen kunst. Iedereen kan ervan genieten van goede en slechte...

Jan: mensen ontwijken die vraag, iemand die eigenschappen heeft. Zie je dat toch, je gaat automatisch naar je omgeving maar niet naar jezelf. Dan kun je bewust ook een stap doen. Ergens iets dat we toch iets hebben buiten voor zichzelf om kunst te zijn. Dus je hebt eigenschappen..

Bezoeker: ja ik heb eigenschappen waar iedereen van kan genieten of juist helemaal niet, haha. Uniek wezen eigenlijk gewoon, uniek ik en jij... Nee nee ik verander hier niks aan.

Jan: En wat, wat betekent het voor jou. Gister zou je nog nee zeggen. Wat brengt het met zich mee.

Bezoeker: Ik heb gekeken naar kunst als project of object. Eh ik denk dat ik daarom nee had gezegd. Want ja... Misschien dat de definitie van kunst veranderd is. Want een gesprek kan ook kunst zijn. Jij gaat het tot een soort kunstvorm gebruiken. Dan zijn de mensen die die gesprekken voeren onderdeel van jouw kunst dus zijn ze kunst. Kunst is een object maar dat hoeft dus niet.

Jan: dat is ook mijn mening het hoeft geen object te zijn. Dat is ook wat ik gebruik waar ik kwetsbaar ben, heb ik een sterke kant, ik kan zien. Wat ik zie dat bij iedereen een glimlach verschijnt. Iets van ooh leuk. 2 dagen geleden was er een dame die zei: ik durf het niet hardop te zeggen want het mag niet. Dat ik kunst ben dus. En we gingen in gesprek en op één moment was ze gespannen, allemaal spanning. En toen zei ze: ik ben kunst, dat zei ze heel snel. En toen een glimlach, ooh het mag. Dat is heel mooi in dat stukje. Dat is ook een soort achtig iets. Die kwetsbaarheid en die vraag had ze nooit gekregen en wat het verder

gaat geven.. Dat is het dat is zo makkelijk en snel. Was het vandaag? Nee nee van die mevrouw van 9 april. Over verandering, precies dat stukje. Dat is gewoon bij zonder en dank je wel voor jouw verhaal... En wisselen...

Gesprek 24

Bezoeker: ik had er niet over gedacht maar ik denk dat we allemaal wel kunst zijn. Ik vond het grappig waar ik aan dacht. Ik dacht ik ben een kunst voor anderen. Die meneer vertelde dat hij geopereerd is. Ik ook. Ik heb niertransplantatie gehad. dat vind ik ook kunst. Dat vind ik een heel.. Dat het allemaal werkt. Ik vind mezelf dus kunst. Maar het is veel dieper.

Jan: alle lagen. Diepe lagen en oppervlakkig. Wat we net hadden van hoge kunst, dat alles wat we doen kunst is dus het bestaat niet in die zin. De kunst hoe we het zien als object en dan zou iedereen binnen kunnen lopen en zeggen dat is mijn kunst.

Bezoeker: moet je voor waken maar als je ziet wat we kunnen, hetzij op kunst, medisch he van alles. Zijn we al kunstenaars. Nu is het geen kunst maar wel, ik vind wel dat je het... Ja mag zeggen.

Jan: de ogen van een ander is alles kunt wat we zelf niet kunnen. Ook een kunstenaar die kunst maakt kan kunst van de andere kunst van een ander geen kunst vinden of juist wel. Omdat de kunstenaar het beter kan. Dus meer ambacht heeft fantasie heeft, beroemder is, en dan is de vraag niet alleen buiten de kunst wereld maar ook erin. 2 dagen geleden kreeg ik hier geen gesprekken maar opmerkingen geschreven. Als ieder mens kunst is s kunt vreemd. En ik moest denken wie heb ik geraakt. Ik vind, vermoed dat het kunstenaar is. Die ge-identificeert is met kunstobject en kunst maken is dat het door de stelling noemen, heb ik zijn of hier wereld op de kop gezet.

Bezoeker: dat je mensen mee kan raken.

Jan: dat ik te min doe aan zijn of haar talenten ambacht? En mij raakte het wel. En na paar dagen denk ik nu die heeft het toch op geschreven op een papiertje en heeft de kwetsbare binnenkant laten zien. Dat is ook mooi. Het is gedeeld. En niet anoniem gebleven en dat is ook kunst. Dit kunnen doen. Hoe doe je het dat anderen het niet zien, en toch laat je het achter en toch ga je niet in gesprek. Jullie weten verhalen van mensen die zicht kunst vinden. Er zijn mensen die het niet kunst vinden maar willen niet onderbouwen waarom niet. Zeggen mening en zijn weg. En dat is gebied dat ik wil verkennen. Ben je geen kunst prima waarom niet.

Bezoeker: Calvinistisch denken dat je niet bijzonder bent.

Jan: ik denk dat het opvoeding is. Dat mag niet zo zijn. Maar dat ze niet onderbouwen waarom niet!

Bezoeker: Omdat ze er niet in durven.

Jan: Ik denk dat het zo diep gaat. Ik vraag niet vertel je kwetsbare kant. En omdat ik het stel komt alles op tafel. Heel bijzonder.

Jan: heb ik jullie toestemming: ja.

Gesprek 25

Bezoeker: je was toch niet van plan iets van die oppervlakkigheid van mij te citeren? Ik weet hoe braille werkt, waarom moeten mensen mijn naam lezen? Ooh nee dat heb ik al een keertje gedaan.

Bezoeker: moet je kunstenaars niet beoordelen naar hun beste werk? Ik had het meer over deze tentoonstelling. Jouw grond gedachte is, ieder mens is kunst en ik ga informeel met ze praten en dan komt die kunst vanzelf naar voren? Toch?

Jan: een kunstobject maken. De teksten bewaren en dan eind september digitaal terug te lezen. Wat is kunst door bezoekers zelf.

Waarom mensen zich wel kunst vinden en mensen die zeggen: ik ben geen kunst. Die lopen gewoon weg.

Bezoeker: nou in zoverre, als ik eh.. Over mezelf heb eh... Ik heb liever een protocol omdat ik meer tot mijn recht kom met een protocol, dit is het onderwerp en dat zijn bij onderwerpen dan weet ik wat er van me verwacht wordt. Als het alle kanten op kan gaan, dan ga ik geen enkele kant op.

Jan: ben jij kunst? Dat is geen protocol...

Bezoeker: dan ga ik geen kant op.

Jan: ben je dan geen kunst?

Bezoeker: nou ik maak het misschien? Dus ja...

Jan: als ik kunst ben, ik schrijf gedichten dat is mijn kunst.

Jan: ja maar los van levenskunst is het geen kunst.

Bezoeker: geen kunst wat ik beheers.

Jan: daarom stel ik ook die vraag, wat wij niet bespreken of niet bij stilstaan. Juist van die gesprekken dan komt het hele verhaal terug te lezen. Wat kunst is, maatschappelijke deel hoe wij dit als westerse mensen als kunst zien. Ook die 2 die wisten, kunst maken die niet kunst zei ze hebben ook gezegd: kunst niet maken maar kunst zijn. Het is egoïstisch, verschillende manieren. Om te kijken wat het oproept en welke kant gaat het op.

Bezoeker: in Parijs staan in Centre Pompidou buiten een 3 tal kunstwerken, dat maakt zichzelf kapot. Als levenskunst daadwerkelijk kunst is dan ben ik één van die 3 kunstwerken... Nou jij weer. Nou als de rest van de mensheid, iemand die zichzelf kapot maakt oké dan mogen ze mij zien als een kunstwerk.

Jan: oké dank je wel. Haha.. beetje omheen maar toch...

Bezoeker: ja toch? Het is goed met je. Centre Pompidou...

9 augustus

Gesprek 25

Jan: over zelf kunstenaar zijn, ik heb het om gedraaid, ik vraag nu of jij kunst bent? Ben jij kunst?

Bezoeker : vraag je dat aan mij, ja, sinds jij vertelde over dit.... Ben ik er al over na aan het denken.... Maar dan vraag ik me af, wat kunst is...?

Ik krijg eerst vragen, voordat ik antwoord kan geven, maar ik ben wel kunst ja. Sowieso. Nou.... Dat weet jij! Wel natuur lijkt, maar omdat ik geloof dat God mij gemaakt heeft, ben ik sowieso een kunst werk.

Jan: ik weet niet waarom, alleen jij kan antwoord geven. Het is een filosofische vraag, die stellen wij nooit. Wat ik tot nu hoorde mensen, sommige durven het niet hard op te zeggen, het is egoïstisch dan bijvoorbeeld. Dat wat ik doe met deze project, is juist die vraag stellen: ben je kunst. En jij, net als iedereen begint over objecten of vormen, maar niet over zichzelf als kunst. Dat is wat ik nu zie, en mijn zoektocht, wat is kunst. Door die vraag te stellen, komen we erachter. Handelingen, objecten, maar als werkwoord, en naamwoord: ik ben kunst. Wat betekent dat?

Bezoeker: jaha, ja....

Jan: kijk, eten, lopen, typen, alles is ook kunst. Wat jij kan, en een ander niet. Dat kan een ander zien als kunst. Wat voor jou heel normaal is...

Dus we kunnen elkaar als kunst zien. Omdat we talenten hebben, maar waarom jezelf niet als talent zien?

Bezoeker: ja, bij ons in de kerk wordt vaak gezegd: je bent een kunst werk. Maar niet je bent kunst.

Jan: ja ja, precies, dus als object wordt je gezien, die gevormd wordt... Dat maakt verschil als je zelf kunst bent, wat houdt dat in?

Bezoeker: dan zou ik er eerst achter moeten komen wat kunst precies is, maar daar kom je nooit de vinger op leggen.

Jan: Handelen naar iets unieks, dat is de term van kunst. Dus jij bent uniek, een kunst object, waarom mag je geen kunst zijn. Daar komt de twijfel vandaan, wat de betekenis van het woord is, om zich kunst te kunnen noemen. Moeilijke vragen hè?

Bezoeker: jaha.

Jan: voor mij voelt het beetje, dat we tussen vrijheid staan en onze zelf opgelegde normen, net als die handschoen, waar we voldoen aan de buiten wereld, en je innerlijke ik als kind, bijvoorbeeld, dat ben je nu niet meer. Strijd tussen volwassen en kind, die altijd blijft in je. Als je ouder wordt, komt het kind terug. Weer kwetsbaar. Niet meer begrepen. Door die vraag stellen, raak ik echt de kern van bestaan, wie zijn wij? Wat betekent het.

Bezoeker: ja, je maakt het ingewikkeld ook.

Jan: confronterend.

Bezoeker: je vraag je af wat er overblijft... Ja... Ja ik vind het een hele moeilijke vraag!

Jan: ja, ze denkt, blijft denken. Dat is ook een klein deel van dit project, bewustwording creëren, en zoeken waar zijn nog gebieden die we niet raken. Die we niet van elkaar weten, doordat jullie dat ondertitelen is het vast, niet vluchtig. Veel gesprekken hebben we, maar die komen nooit terug.. En zo wel. Dan behouden we het. En daarom is het kunst, die we vormen door gesprekken, en later teruglezen kan. Maar de verhalen van anderen, dan zie je ook, hoe het anders gezien wordt. Welke tactiek kiezen we om die stelling te ontwijken? En wat betekent het voor ons? Wat roept het nog meer bij jou?

Bezoeker: bij mij? Eh... Ja...

Jan: je hoeft niet alles te vertellen wat er komt hè.

Bezoeker: nee, ik heb er geen woorden voor, snap je.

Jan: je voelt het, maar kan het niet verwoorden.

Bezoeker: ja.

Jan: mooi! Voelt dat fijn?

Bezoeker: complex. Zal ik nog wat moeilijke woorden zeggen?

Jan: ha ha dankjewel! Dankjewel! Mag ik dit gebruiken? Die tekst?

Bezoeker: ja hoor, zoveel heb ik niet gezegd ook.

Jan: daar kom je nog achter als je gaat teruglezen. Want voor mij zei je heel veel. Diepgaande antwoorden, die je geeft. Die kwetsbare kant. Want die vraag gaat echt naar de kern. Het is niet een vraag van: leuk of niet leuk ' het is hoe je jezelf definieert. Je bent een kunst object, en dat zet je aan het denken. Je laat je kwetsbaarheid zien, en daarvoor ben ik dankbaar, dat je dat deelt. Mag ik je een knuffel geven?

Bezoeker: hè?? Ja tuurlijk! Ik vind het leuk om over na te denken, nou, ik zei laatst, tijdens tv kijken met man, ik zeg: denk je er wel eens over na, dat je door je eigen oogkassen naar buiten kijkt, en wie er dan in zit. En hij kan daar niks mee!!! Hahaha, stap je. Het is sowieso een vraag die me altijd, niet perse het kunst gedeelte, maar wel het gedeelte van: wie ben je nou eigenlijk?

Jan: die vraag kreeg ik ook. Wie ben je? En ik was zo verbaast!

Bezoeker: wie ben je schiet nog tekort. Ja...

Jan: ja, dankjewel.

Gesprek 26

Jan: het is een braillemachine. Voelbare teksten. Om tekst in braille om te zetten.

Bezoeker: dat je reliëf maakt door puntjes of plaatjes.

Jan: wat is je naam?

Bezoeker 2: L.....

Jan: even kijken. Hij werkt niet echt goed nu. Nog een keer.

Bezoeker 3: dankjewel.

Bezoeker 2: wat staat er boven?

Jan: verschillende oefenteksten. Maar dat is je naam.

Bezoeker 1: je moet hem even zo vouwen, dat hij niet kapotgaat. Zo...

Bezoeker 2: waren deze zalen er altijd al? Ik kan me niet herinneren dat ik hierboven geweest bent. Weet u dat niet?

Jan: ze waren hier altijd al. Klopt. Het zijn geen nieuwe zalen.

Bezoeker 1: ze zien er ook niet nieuw uit.

Jan: ik ben doof, ik heb schrijftolken. Dat duurt even.

Bezoeker 1: ik snap hem.

Bezoeker 1: verschillende disciplines.

Bezoeker 2: we gaan nog wat andere dingen doen.

Jan: hier vertel ik over kwetsbaarheid. Over hoe mensen kwetsbaar zijn.

Bezoeker 2: ja. Oké.

Jan: we blijven blijven bij de interne ik.

Bezoeker: 2 heb je dat echt zo gedaan of is het verzonnen?

Jan: het is met photoshop. De teksten zijn van Krishnamurti. De uitspraken die mij het meest aanspreken. Die hooghangen zijn om het gevoel te geven: hoe is het om kunst te kijken vanuit rolstoel. Ook kinderen. Zij bekijken alles met de hoofd omhoog. Als we ouder worden, gaan we naar beneden kijken en krijgen we kleinere letters.

Bezoeker 2: de dictatuur van het gemiddelde. Ja.

Jan: ik stel de belangrijkste vraag: ben jij kunst. Ik denk dat iedereen dat is.

Bezoeker 2: ik denk het niet.

Jan: en jij?

Bezoeker 1: misschien wel.

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker 3: ik weet het niet.

Bezoeker 2: zij gaat naar de academie, dan wordt ze kunstenaar.

Bezoeker 1: ik heb een tijd in een rolstoel gezeten. en dan liepen we ergens heen en hij zei: moet je kijken wat leuk! En ik stond hier en hij stond daar.

Jan: dan ben je afhankelijk. Je zegt: misschien ben je kunst, maar waarom?

Bezoeker 2: waarom zou ik kunst zijn? Ik ben vlees en bloed. Ben je zelf, wees jezelf.. Want je bent altijd jezelf. je kunt niet anders zijn dan jezelf.

Jan: ik kan zeggen dat dat niet klopt. Ik ben doof, ik zou gebarentaal moeten gebruiken.

Bezoeker 2: dat ben je toch?

Jan: ik kan niet met gebarentaal praten. Niemand kent gebarentaal, ik ben niet mijzelf. Daarbinnen.

Bezoeker 2: je wil iemand anders zijn.

Bezoeker 1: je moet iemand anders zijn.

Jan: nee, want maatschappij kent geen gebarentaal, ik ben mijzelf, maar tegelijkertijd ben ik niet mijzelf. Als je ouder wordt, bepaalde dingen kun je niet meer, en moet je compromis sluiten tussen mijzelf zijn. Net als wat je zegt: ik zit in de rolstoel en zit ergens anders.

Bezoeker 2: ben je altijd doof geweest?

Jan: ik versta niet zonder liplezen.

Bezoeker2 je kon wel praten. Heb je niet hoeven leren? Oké.

Jan: ze zeiden: je moet goed spreken, je moet goed luisteren.

Bezoeker 2: goed kijken.

Jan: in Nederland mocht er nog geen gebarentaal gebruikt worden in het openbaar, in Nederland. Daarom spreek ik zo goed. daarom praten dove mensen. Ik zeg tegen dove collega's: stop met praten. Zij: anderen verstaan mij niet. Ik: dat is niet jouw probleem. Dat is de maatschappij

die mij dwingt om niet zichzelf te zijn. Maar te voldoen aan het gemiddelde.

Bezoeker2: Een statisticus loopt door een plas van gemiddeld 10 cm diep en hij verzoop.

Jan: waar is de ruimte om je zelf kunnen zijn. Daarom heb ik die expositie gemaakt.

Bezoeker 2: ik dacht dat je uit Spanje of Portugal kwam vanwege je tongval.

Jan: ik ben Pools.

Bezoeker 2: we gaan weer verder.

Bezoeker 1: succes. Allemaal succes.

Bezoeker 2: we zijn pas in Voorlinde geweest, daar hangen ook zulke dingen! Ja! Maar wel van iemand anders. Hetzelfde idee. Oke. Tot ziens!

Gesprek 27

Bij dit soort muziek zie ik altijd de wereld vergaan.

Bezoeker: active art? Oke.

Jan: neem plaats! Wil je water? Theetje of water?

Bezoeker: water. Dank je wel. Mooi.

Jan: wat vind je mooi?

Bezoeker: de teksten.

Jan: die zijn Krishnamurti, niet van mij.

Bezoeker: oke. Ja. Ja. Nee.

Jan: dus die teksten. Heb ik op gehangen om een beetje in gesprek te gaan.

Bezoeker: dat werkt wel hè.

Jan: wat hoog hangt is om een gevoel te geven hoe mensen kunst in een rolstoel ervaren.

Bezoeker: ja die kijken omhoog. Ja.

Jan: dat kunnen ze niet bekijken. En ook kinderen. De wereld van kinderen is omhoog kijken. En naarmate we ouder worden gaan we naar beneden kijken.

Bezoeker: mooi als je na 40 jaar in het huis van je opa en oma komt, dat de deurklink gezakt is.

Jan: ja, dat die maten anders lijken. Die foto vertelt over kwetsbaarheid zelf. Dat is mijn zelfportret van 15 jaar geleden. Ik illustreerde hier met de laagjes van de handschoenen, hoe wij ons aanpassen aan de maatschappij. Van wie moeten wij zijn. En waar moeten wij aan voldoen. En dat we toch die binnenste, de meest kwetsbare binnenkant willen verstoppen. Mensen kunnen ons vragen...

Bezoeker: het is ook de meest stevige en echte. Die laagjes zijn ook allemaal kwetsbaar omdat die gemaakt zijn. Omdat de situatie dat vereiste, en die zijn gemaakt door de binnenkant.

Jan: ik ervaar dat kinderen die laagjes nog niet hebben. Als je ouder wordt, ga je die laagjes weghalen.

Bezoeker: vind je kinderen kwetsbaar?

Jan: nee, dat het niet verstoppt wordt. Hun kwetsbaarheid is echt.

Bezoeker: zichtbaar.

Jan: zichtbaar zijn ze. Als we volwassen worden leren wij ons beschermen. Op deze manier vertel ik over: wie zijn wij. De titel van de expositie: ieder mens is kunst. Ben jij kunst?

Bezoeker: natuurlijk ben ik kunst.

Jan: kun je mij vertellen waarom? Je zegt het lachend.

Bezoeker: ik kan nog heel goed bij mijn kind-zijn. Ik denk dat ik daar moeite voor doe.

Jan: een bewuste keuze.

Bezoeker: ik probeer niet te veel af te leren in leven. Ervan uitgaan dat wat er is, dat dat, goed is. Omdat het er is. En eh, dat dat ook eh, het meest autonoom is.

Jan: natuurlijke...

Bezoeker: zo natuurlijk moge lijk proberen te zijn en leven. Met alle angsten, om die ook te laten zien.

Jan: mooi.

Bezoeker: mooi, dat je op deze manier eh, kunst.. Uit het verhevene haalt. En gewoon het... Legt naast het leven, in het leven...

Jan: hm hm, ik kan ook iets meer vertellen over eigen kwetsbaarheid. Ik ben namelijk doof. Daarom heb ik een schrijftolk bij me. Zij typt alles wat wij zeggen. De kern van deze kunstproject: de verhalen van bezoekers. Ik wil graag anoniem houden. We kennen elkaar nog niet. Om die verhalen na afloop van de expositie, beschikbaar maken voor iedereen om te lezen. Je vind jezelf kunst met volle enthousiasme, maar je zou kunnen teruglezen wat een ander vind. Wat doet het met mensen als ik die vraag stel. Mag ik de tekst bewaren?

Bezoeker: ja.

Jan: vanaf 9 september in de Najaarssalon.

Bezoeker: mooi.

Jan: omdat je kunst bent, wordt je ook kunst. De andere sprekers vormen dat ook. Hoe wil ik weggaan van kunst maken.

Bezoeker: een lappendeken.

Jan: bij mijn eigen kind blijven. Niet aan regels. En hoge kunst maken, wat is hoge kunst? Wat jij hebt verteld, vluchtig. Op deze manier wil ik het bewaren. Dankzij de schrijftolken kan ik het bewaren. En krijg ik inzicht. Op een bredere manier, wat is kunst voor ons? Wat raakt me.

Bezoeker: ja eh. Wat ik mooi vind, het doet mij een beetje denken aan het werk van... Dat zij tegenover de bezoeker zit. Ontmoetingen eh, hele

dag door ontmoetingen maakt. Dat doe jij ook. Zij doet dat zonder tekst. Dat doet zij zonder tekst. Dat vind ik wel...

Jan: dank je wel. Ik heb dit ook bewust gekozen om anders te doen. Niet dat de bezoeker komt...

Bezoeker: precies.

Jan: maar juist de gesprekken. Niet iedereen komt hier bijzitten, maar jou had ik nodig. Op die manier heb ik diep naar de kern van mijzelf.

Bezoeker: wat heb je voor opleiding gedaan?

Jan: Kunstacademie in Polen... Glasvormgeving en glasgeschiedenis. Daarmee heb ik gewerkt. En nu heb ik dat helemaal anders benaderd. Deze expositie is derde van de rij. Van exposities van Jan Anoniem. Nu wil ik kunst volledig toegankelijk maken voor doven, blinden, mensen voor een prikkelarme omgeving. Voelen. kleuren heb ik met geluiden getransformeerd. Geluiden naar trilling. Zodat iedereen op een eigen manier kan waarnemen. Ik kwam erachter dat mensen die horen daar last van hebben. Dan een tweede project: Vierdriet. Verdriet te vieren. Ik gebruikte glazen kralen die afgekeurd zijn. In het geheel werkt het fijner, dan alleen kralen van eerste klassen. Dan blijft het bling bling. Als elke kraal een beetje anders, dan krijg je iets fijners en mooiers.

Bezoeker: het lijkt op deze expositie.

Jan: op die manier over inclusie. En deze expositie is een soort van volgende stap. Om op basis van de twee eerste, kwam ik tot de conclusie dat ieder mens kunst is.

Bezoeker: uniciteit. Nu wil je natuurlijk weten waar mijn krasje zit. Waar ik afgekeurd ben. Welke kraal.

Jan: we focussen ons op dingen niet kunnen. Maar hoe zijn wij, en wie zijn wij? Dat is de vraag: ben je kunst? Tuurlijk! Een ander vind niet dat hij kunst is.

Bezoeker: dat is perceptie.

Jan: wat ook vanzelfsprekend is. Bij iemand als een enorme kunst als talent zien, maar voor die persoon is het de gewoonste zaak van de wereld. Dat is de perceptie.

Bezoeker: ik ben zelf eh, ontwerper, architect. Dus ik begrijp dat mensen na, op mijn werk reageren, dat ik denk: dat is gewoon mijn werk. En mensen: oh!!! Dat effect ken ik wel.

Jan: dat is de kunst die je maakt. Door emotie. Wat ik hier doe: wat ben jij als kunst? Niet je kunstobjecten, maar jij als mens, ben je kunst? Even terug naar jezelf. In plaats van als kunstenaar ben je gewend dingen te maken. Met dit ben ik een beetje klaar. Met de 'oh' en 'ah', daar kan ik mij zelf niet vertellen. Maar een simpele vorm. Tafel. Huiselijk. Niet te netjes.

Bezoeker: context. Ja. Blijf je bij de basis.

Jan: basis. Een bezoeker vormt de kunst. Jouw verhaal vormt het hele geheel wat pas over drie weken klaar is. Ik weet niet wat er komt.

Bezoeker: weet je al hoe je het gaat organiseren? Al die input?

Jan: die teksten bewaar ik, die komt in de vorm een digitaal boekje. 9 september, bij Najaarssalon zet ik het voorlees programma aan, dan wordt het gewoon gelezen. Alles wat opgenomen is, wordt gelezen. En dat kun je ook terugkijken. Kun je zelf kiezen. Op de site kun je dat terugvinden. Voorlezen. Voor jezelf lezen. Dan zie je het geheel. Wat zien wij als mensen, dat kunst is.

Bezoeker: soms, ik word geraakt door het lezen. Je hebt soms weleens dat ze lijsten van die.. Van die slachtoffers, van MH17, die worden elk jaar voorgelezen. Het is vergankelijk maar krachtig.

Jan: daarom, je voert vaak een mooi gesprek over de kunst, maar het wordt niet bewaard.

Bezoeker: ik was in Beijing in het Ritang park, waar heel veel mensen, yoga, tai chi enz. Zwaardvechten, van alles. Er was een man, die had een hele grote aquarel, eh, penseel. Heel groot. Dit is alleen de penseel. Met een lange stok eraan. Dan schreef hij met water allemaal hele mooie tekens op het trottoir. Dat droogte aan die kant gelijk mooi op in de zon. Het was meteen weg. Prachtig.

Jan: dat is een beetje kind, die wij hebben in ons. Precies. Precies die eenvoud terug kunnen vinden.

Bezoeker: terug naar het weglaten, weglaten, weglaten, kijken, wat moet je overhouden om eh, de betekenis te houden.

Jan: ja.

Bezoeker: prachtig, hij was zinnen, tekst aan het schrijven en dan verdween het alweer. Mooi joh! Prachtig! Dus. Dat soort dingen.

Jan: een heel mooi voorbeeld. Dankjewel.

Bezoeker: maar eh, waar in Polen heb je gestudeerd?

Jan: Wrocław

Bezoeker: ik ben ik Krakau geweest.

Jan: ben geboren in de oude Bohemen. Tussen Tsjechië, Polen en Duitsland, in Szklarska Poręba.

Bezoeker: fijn hè, iemand die het opschrijft.

Jan: dat is niet gebruikelijk. Maar ik wil op deze manier, van hun werk en mijn werk kunst maken. Hun werk wordt vrijwel nooit bewaard. Alles wat ze typen, helpen te verstaan, dat gaat werk. Vind ik zonde. Daarom die bewuste keuze om alles in te zetten. Wat voor kwetsbaarheid is. Dat is mijn kwetsbare kant, dat ondersteund en dan zet ik dat in. Nu ook voor de kunstvorm. Gewoon typen. We hebben schrijven, waarom dit ook niet als kunst gebruiken?

Bezoeker: ja.

Jan: dat is de intentie. Kwetsbaarheid uitputten wat sterk is. Om daar een kunstobject van te maken. Ik ben zelf heel nieuwsgierig, hoe wordt het? Wie wordt de laatste spreker? De laatste woorden... Op die manier...

Bezoeker: wat ik interessant vind: de betekenis van de kwetsbaarheid, waar we mee begonnen. Is dat werkelijk kwetsbaar? Is het niet juist? Die kwetsbaarheid die heel prachtig is?

Jan: bij mij in de tijd verschillende ladingen. Nu is de kwetsbaarheid...

Bezoeker: hoe komt dat dat dat nu niet meer is?

Jan: heb een manier kunnen vinden om er over te kunnen vertellen. En mij niet kwetsbaar voelen. Niet meer opstellen. Dat is de manier. In gesprek... Daardoor is de betekenis aan kwetsbaarheid verandert.

Bezoeker: ik denk dat je leert als een soort tai chi meester met je kwetsbaarheid te balanceren. Daarmee in evenwicht te komen en zijn.

Jan: de foto is 15 jaar geleden. Toen een zelfportret. Niet van goede kwaliteit, ik wilde het namaken dit jaar, maar dat lukte niet. Ik ben nu niet meer, dus ik gebruik die oude foto, ik gaf mezelf die t boodschap, en nu kan ik dat terugkijken en ik blijf bij mijzelf, en ik zie hoeveel stappen ik heb ge maakt.

Bezoeker: hoeveel lagen uitgedaan? Oh, je hebt ze nog.

Jan: ja, er zijn altijd gebieden waar ik diep ge raakt wordt, onbegrepen, niet mezelf mag zijn. Simpel, gebarentaal, dat kan ik niet gebruiken, want niemand kan dat. Ik gebruik dat stuk bewust, om te zoeken, waar is nog te ontdekken gebied. Ik ben filosofisch in gesteld, dat helpt mij overleven, daarom blijf ik vragen stellen naar de gebieden die nog niet geraakt zijn. Simpele vraag als: ben je u kunst, en iedereen begint dan toch over kunst objecten, niet over zichzelf. Het is abstract, dus ik denk dan, er is een gebied nog kwetsbaar, ergens zit het bij iedereen. Heel directe reactie krijg ik.. Dat is het gebied, dat helpt mij mijzelf beter te begrijpen, mezelf, hoe ben ik tussen andere mensen, hoe vind ik mezelf terug. En vooral er over te hebben, zonder overtuigen, dat vind ik mooi hier. Het is een gesprek.

Bezoeker: wisseling van gedachte

Jan: diepste ik, hè. Die we hebben

Bezoeker 2: ik zocht de maker van het werk hier

Jan: dat ben ik

Bezoeker 2: ik ben H....

Jan: leuk, neem plaats. Wil je water of thee?

Bezoeker 2: lekker, water is goed. Wat is dat? Dankje!

Jan: graag gedaan, ik laat je zien wat het is. Ehm, dat is een braille machine

Bezoeker 2: oh oké

Jan: om tekst in braille te zetten.

Bezoeker 2: wat gaaf, ben jij blind? Nee toch??

Jan: ik was ooit bij een toneelstuk, om dat te beschrijven, in braille. Ik kreeg precies die vraag, ben je blind? Nee doof, maar hoe kun je dan typen???

Bezoeker 2: ben jij doof???

Jan: ja, verrassend hè, ik hoor nog iets, maar ik versta niks zonder liplezen, daarom heb ik schrijftolken, zo kan ik bij lezen en je verstaan. Bij die expositie, heb ik juist over kwetsbaarheid, over kwetsbare kanten van ons. Wij hadden een mooi gesprek net.

Bezoeker: zeker

Jan: over... Ja, wat is kwetsbaarheid. Ik ga je vertellen over die foto, het verteld over onze innerlijke ik. Kwetsbare ik. En die laagjes illustreren ons aan te passen aan de maatschappij. Gedrag, ik bescherm me tegen mensen die ons niet begrijpen, niet toelaten onszelf te zijn. Het is een zelf portret van 15 jaar geleden, die foto is van lang geleden, maar ik snap mezelf nu beter en ik kan er beter over vertellen. Mijn conclusie is: ieder mens is kunst. Zo heet het hier ook. Mijn vraag aan jou: ben jij kunst?

Bezoeker 2: ik ben kunstenaar

Jan: oké, maar ben jij kunst?

Bezoeker 2: ik ben ook iets van liefde, ik ben een zoektocht gaan doen, over... Wat is het doel van dit leven? Dat begon toen ik 16 was.

Jan: wat mooi, kreeg je antwoord?

Bezoeker 2: na veel jaren wel ja.

Jan: wat mooi

Bezoeker 2: ik maakte veel mee. Ik woonde in Leeuwarden, en ik maakte het mee dat mijn oudste broer, die zag geen doel meer, die hing zichzelf op. En die ontdekte ik, en die ontdekking zorgde voor mijn zoektocht, naar de doel van het leven. En ik heb ook gedacht, hoe kan ik dat vinden? En ik heb besloot in de zorg te gaan werken.

Jan: wat mooi.

Bezoeker 2: ik ging naar een kindertehuis, daar werkte ik 2 jaar als vrijwilliger. Een tehuis voor moeilijk opvoedbare kinderen heette dat. En dat tehuis was een huis waarvan de ouders moeite hebben met opvoeden. Maar de kinderen heten: moeilijk opvoedbaar.

Jan: kinderen zijn moeilijk of ouders?

Bezoeker 2: beide, doordat de ouders de handvaten niet hadden, konden ze het ook niet doorgeven aan de kinderen. Soms mishandeling, kinderen met vergroeide ruggetjes, meest vreselijke dingen. En dat was één van de dingen, en ik zocht verder nog. Ik heb veel verschillende dingen gedaan, werk in jeugdherberg, nog een kindertehuis, in Teheran. Ik richtte me op de psychiatrie, bij Haarlem Zandvoort, Kijkduin een inrichting. Weet je wat het is? Als je de psychiatrie ingaat, krijg je proefperiode. In Zandvoort grote inrichting, daar zaten allemaal 'gekken'. Nu bestaat het niet meer toch? Dacht ik? Maar ik moest daar stage lopen, depressieve situatie, voor oude demente bejaarden, daar wilde ik niet werken. Ik ging dus verder. Verder gaan kijken en uiteindelijk lijk wilde ik kijken wat kan je met kunst doen?

Jan: wat een stap!

Bezoeker 2: want met het werken met kinderen, ben je zelf het voorbeeld, zelf het kunst werk, maar je moet het wel leven. Je moet leven hoe je kunst maakt. Leren.

Jan: je weet de weg te vinden naar een kind, dat vind ik kunst. Niet speciale aandacht, maar een kunst persoon nodig om te weg te vinden naar contact en binding. Dezelfde lijn. Mooi.

Bezoeker 2: ja, dat is mijn weg. Klein kunst academie gedaan in Amsterdam, daar zaten mensen die ik met muziek, met dans, met taal en beeld bezig waren. En die integreerde mij, die combinatie. Maar ik deed het niet, ik ging naar de kunst academie in Leeuwarden, eerst avond school, en toen naar Enschede, daar woonde ik 7 jaar, en toen Amsterdam, 15 jaar. En nog in Maastricht tussendoor. Dus veel dingen heb ik mee gemaakt, ook de dood. Plotseling. Als je ouders een ongeluk krijgen, spontane botsing, met boertje en zusje in de auto, je moeder overlijdt en je jongere broertje, dat is een grote schok! Dan staat alles stil. En dan maak je mee wat er ge beurt, waar de weg vandaan komt, hoe mensen... Eh... Hun gevoelens nooit helemaal hebben kunnen uiten. Mensen die... Mijn vader en moeder, ze hadden wel eens ruzie, maar ik wist niet dat het rampzalig was, maar dat was... Als je naar hun huwelijk kijkt, daar zitten geheimen in, die werden niet uitgesproken, dat moest ik ook ervaren. Ik trof in Amsterdam een artieste in het theater. En ik ging met die actrice, ben ik 15 jaar samen geweest, trouwen, 2 kindjes. En toen was, kwam ik ergens achter, achter een verleden. En dat kwam in een ruzie naar buiten, ik werd aan de kant geschoven, 2 kinderen, van 4 en 1 mocht ik niet meer zien. Vrouw ook niet. Toen ging ik denken, wat moet ik??? Ik ging aan de gang met mijn eigen hart. Want dat had ik. Een mens heeft een hart. En ik ging kunstenaars bij elkaar roepen, vrienden, ook een Poolse, jij ook toch? Polen? En frans, Zwitsers, een zigeuner, ook interessant, les gehad van bekende kunstenaar. Heeft hier nog een beeld ook. Armando gaf dus les in schilderen, aan een hele primas van de zigeuners groep, en die leerde ik kennen. Ik was er gek van. Muziek uit je hart, dat raakt je wel. En dat wilde ik gewen, ja.... Ik wilde ze fotograferen, ik ben ook fotograaf, ik zocht ze op in Venlo, daar heb ik foto's gemaakt, en alleen maar harten schilderen deed hij. Dat wist ik, ik wilde hem erbij vragen, en hij wilde dat graag doen. Hij kwam nog naar Zoetermeer met orkest, zigeuner muziek. Ik gaf ook nog een krant uit, die heb ik niet bij me helaas. Wel uitgegeven, met al die kunstenaars,

die zich erin konden laten zien. En dat waren allemaal verschillende harten, Polen, Frankrijk, Griekenland en die zigeuner.

Jan: dat ken ik wel uit Polen, ik maakte wel mee een zigeuners kamp, kwamen uit alle kanten uit Polen, om elkaar te ontmoeten, niet ze verwoorden wat er gebeurde.. Alles zo normaal en fijn, en mijn beeld van zigeuners was anders, maar ik kon mezelf vinden en zijn. ze wisten gelijk dat ik homo ben, en mij een plek te geven, ik mocht mezelf zijn. Zo bizar!! Hoe het beeld gevormd wordt van buiten, maar van binnen is het andersom. Totale generatie, iedereen mag zichzelf zijn. Maakt niet uit. Vooral verbinding met de natuur. Vond ik echt bijzonder. Die ervaring heb ik steeds eh, zo levend in mij. Het was maar één dag, maar toch, het is niet te vervangen met iets anders. Wat jij nu verteld, dat herken ik. Dat vind ik die mooie kwetsbare kant. sta je in met wie je bent. De buitenwereld kan het anders zien of ervaren of anders oordelen. mooie voorbeeld wat je noemt. Ja. Prachtig.

Bezoeker: maar ja..

Jan: je bent prachtig kunst!

Bezoeker 2: ja, dank je. Het verhaal gaat verder. Het meest belangrijke, die krant heb ik uitgegeven. Die krant wilde ik aan twee bijzondere kunstenaars geven: een docent van mij in Enschede. Die woonde in Deventer, ik heb haar een krant gegeven. Mijn verbazing: dat ze bij de Heilig Hart kapel werkt. Nooit achter haar gezocht! Het bleek dat ze de dochter was van, in die tijd.. Had ze overgenomen van haar vader. De pas op de plaats. Ze werkte in de Heilige Hartkapel. En ze ging zieke mensen bezoeken. En ook in haar geloof.

Bezoeker: in Nijmegen?

Bezoeker 2: Deventer.

Bezoeker: in Deventer heb je de Heilige hart, Landstichting.

Bezoeker 2: de andere, was een docent, die wilde ik gelijk spreken toen ik naar Amsterdam ging. Hij was voor mij een groot voorbeeld: Willem de Ridder, ken je hem? Willem de Ridder. Willem de Ridder is een verhalenverteller. Fluxus kunstenaar. Een tijdgenoot van iemand die in Nederland belangrijk is geweest. Iemand die de tv heeft grootgemaakt. Hoe heet hij ook alweer? Jij kent dat wel. Barendse vet? Jullie weten het ook niet? Hij is eh, Bert en Ernie. Heb je gehoord van de Muppets? Hij is Ernie. Die heb ik laatst ook getekend. Die is ook zichtbaar. Een fantastisch kunstwerk. Die andere, ik vergeet zijn naam telkens. Ik ging Willem de Ridder een krant geven. De hartenkrant. Ik vernam een heel mooi verhaal van hem. Wat dus echt gebeurt is. Hij was in Nederland. En hij kwam erachter dat er te weinig liefde was. Hij vond het ook niet meer leuk. Hij vluchtte naar Amerika. In Amerika kwam hij in gesprek met een advocaat. En die advocaat: A..... Daar vertelde hij wat er aan de hand was. Dat hij het niet meer leuk vond in Nederland. Hij begreep het volkomen die oude Spatent, want het was ook in Amerika. Hij had er een oplossing voor gevonden. Hij had uitgevonden dat wanneer je elkaars fan gaat worden, dan kun je een groepje vormen. En dan komt er een goede energie tot stand. Een soort spel wat je gaat o spelen met elkaar. En dat eh, waarin je allemaal elkaars fan gat worden, dat je dat afspreekt. Dat is een eh, grandioze vernieuwing voor Willen geweest. Hij is teruggekeerd naar Nederland. Hij heeft zich een paar maanden teruggetrokken op het Koert op Ameland. Ken je dat? Daar heb je rust en natuurgebied. Dat heet het Koert. Daar ging hij naartoe. Daar heeft hij een boek geschreven. Dat heette: Spiegelogie. Daar beschreef hij fanclubspel.

Bezoeker: ik ga weer verder! Sorry! Bedankt! het was leuk. Hoi!

Bezoeker 2: het fanclubspel had hij uitgegeven in een boek: spiegelogie. Dat werd een bestseller in Nederland en België.

Jan: ik ken het niet, ik ga het opzoeken.

Bezoeker 2: moet je zeker weten doen. Geloof het of niet. Na het verschijnen van het boek ontstonden er honderden groepjes, die allemaal het spel gingen spelen: het fanclubspel.

Jan: ga ik verder kijken. Ik ben nieuwsgierig wat het inhoudt.

Bezoeker 2: ik heb het boek. Ik heb een spiegelogierap gemaakt. het was in 2004 of zo? toen was de rap net in. iedereen is een spiegel van elkaar.

Jan: dank je wel. Bedankt voor het delen.

Bezoeker 2: ik deel dat graag. Ook iemand waarvan ik hoor dat hij met taal en verhalen bezig is.

Jan: hoorde jij van een kennis van jou?

Bezoeker 2: ja. vriendin. Ik ben lid van de... Die andere kunstclub. Hoe heet hij ook alweer? De Haagse kunstkring. Daar ben ik via iemand uit Enschede die ik kende, die had mij geattendeerd. En daar ben ik bij gekozen. Daar zit ik nu een jaar in. Zij heeft haar man lezen kennen via mij in Enschede. Dat is bijzaak.

Jan: mooi, dank je wel. Maar ik wil ook één ding vertellen over het project. Alle gesprekken die ik heb, die gaan een kunstobject vormen. Wat heb jij verteld en diegene voor je. Ik vraag of ik jouw tekst mag

bewaren. in jouw geval zijn het gevoelige feiten. Zou ik die tekst kunnen bewaren, op die manier, ik stuur het eerst aan jou. En ik haal weg wat je niet wil delen. Je hebt een mooi verhaal: hoe je naar het doel van het leven zoekt. Je noemt heel gevoelige namen en feiten. zou je dat kunnen doen? Je haalt uit, wat je van mening bent dat je niet wilt delen? Ik kies de mooie stukken, die algemeen bekend zijn. Het andere wil ik aan jou overlaten, wat je wilt delen. Het idee is, die teksten vormen een kunstobject. Na 3 weken zijn alle verhalen terug te lezen. Ik ga ze beschikbaar stellen en dan vormen ze het geheel als kunst: wie zijn wij als mensen en wat kunst is. Zou dat mogelijk zijn?

Bezoeker 2: ja hoor. Ik eh, op het ogenblik is er iemand een boek over mij aan het schrijven, dat heeft hij al geschreven. Daar leg ik ook dingen in uit. Ik bren het aan het corrigeren. Dit niet, ik heb het uitgesteld tot het uitgegeven wordt. Iemand heeft het geschreven. Dat is wel een beetje in een indruk waar ik mee naar buiten ga treden. Dat is eh, als het eh, ik heb een kaartje.. Ja, dat verhaal is eigenlijk.. Een zeer groot verhaal... Even kijken...

Jan: ik heb je mail wel.

Bezoeker 2: je hebt mijn mail. Dit is mijn kaartje. Daar staat dus.. 4 zelf portretten. Dit boek staat ook dat het gemaakt is eh, als je er belangstelling in hebt... Bestellen. In ieder geval.. Dit is terzijde. Maar mijn grootste verhaal. Daar ben ik nog niet aan toe gekomen. Dat is eigenlijk toen ik dat boek gekocht had. Ik kwam erachter dat advocaten en eh, hele raad van de kunde bescherming, had ik niets aan. Die werkte alleen maar tegen. Om mijn kinderen te zien.

Jan: ja.

Bezoeker 2: morgen wordt mijn zoon 25 nota bene. Mijn dochters van 2002. Die is ook al volwassen, maar ik ken ze nog niet! In ieder geval, ik wil er niet treurig over zijn, maar dat ben ik niet.. Ik maak het mee, dat ik daarmee naar buiten tred. Ik maakte een expositie.

Jan: ik ga daar zitten, dat ze het makkelijker kunnen verstaan.

Bezoeker 2: ik heb eh, ik had dat boek gekocht van spiegelogie. Ik was hoogst ontevreden over alle advocaten. Één keer vond ik er één met een gevoel, dat vond ik bijzonder. Één uit Leeuwarden. Die wilde ik gelijk als advocaat. Ik heb hem opgebeld, iets gestuurd. Maar hij deed alleen maar strafzaken. Waren de gebroeders, bekendste van Nederland. In het boek van Willem, geïnspireerd uit iemand uit Amerika. Toen ik de eerste bladzijde open vloog zag ik een voorwoord van een advocaat uit Groningen:..... Ik kreeg de behoefte om te weten: dat verhaal, waar ging dat over? Ik ben het telefoonboek gaan kijken. Ik heb gevonden. Ja een stichting die zo heette. Die heb ik gebeld. En ik heb gevraagd: waar gaat dat verhaal over, waar jullie de naam aan hebben gegeven. En toen, vernam ik, voor het eerst in mijn leven. Een verhaal over een zekere Hannah, die een zoon had gekregen. Nou, dat is een.. Gegeven.. Dat je dacht van: oké bedankt. Ik wil de haak er weer opleggen. Zij: wilt u wat meer weten over bijbelverhalen? Ik kan u verbinden met een online bijbelcursus. Gratis. Dat heb ik gedaan. Toen kreeg ik voor het eerst in mijn leven een bijbel toegestuurd. En die heette: waarom Jezus. En daar heb ik mee, daar heb ik mij in verdiep. Ik eh.... Kleine periode later, was, ik had me in verbinding gesteld, met een collega uit China, die vond mijn schilderijen bijzonder, en die wilde een site voor mijn werk maken. Was erg onder de indruk, en ze vroeg ook: wil je lid worden van Friendster, dat is een voorloper van Facebook. Ik werd er lid van. Friendster. Ik zette er een chagrijnig foto op, een hoe je mij kon bereiken, dat deed ik voor diegene die mijn site maakte. Op dat moment, was het 2005, eerste

kerstdag, krijg ik.... Ik gaf niks om kerst meer, kon me gestolen worden, en ik, ik ging gewoon werken in de zorg weer. En ja..... In Monster was dat. En ik kwam terug, en ik kreeg een smiley van een Hannah..... Nou, dat was zo rakend en wij hebben gesprekken gevoerd, ze kwam uit de filipijnen! Andere kant van de wereld, om het kort te maken. Half jaar later ik daarheen, naar Hannah, in Manilla woonde haar broer, met een bord: broer van Hanna. Zo kwam ik op een plaatst: Diepolog (?). En dat is.... Ja.... Ik ben daar, ik was al verrukt geraakt van een kunstenaar daar, Gose Resan (?) die kunstenaar, die was van invloed voor heel Europa, niemand weet dat, jij ook niet denk ik. Maar een super kunstenaar is het voor de familie Bucket ook, als je die kent, dan weet je de invloed wel. Maar.... Ik was geraakt door Hannah uit de filipijnen en ik.... Ik heb me aan willen sluiten bij een kerk, zonder predikers. Dat was ontstaan in Singaroot, dat werd een kerk, zonder gebouw, zonder autoriteit van de kerk. Waar ik mee opgevoed ben, wat ik vreselijk vond. Ik groeide op met Anna M.G. Schmidt. Foxtrot, dat was er allemaal tegen. Tirannie die verkondigd wordt door het geloof. Robert Long had je in Nederland, daar groeide ik mee op.. Die had een liedje over Jezus redt, dat leerde ik uit mijn hoofd, daar heb ik mijn voeding van gekregen.. Mensen als Anne M.G. Schmidt met de musical Foxtrot. Er was een dominee die alles onderuithaalde, er klopte niks van! Dat vond ik leuk, en ik ben eigen lijk toen. Ben ik gaan zien, dat werkelijke liefde, dat dat gelijk staat aan God. Jezus, of de heilige geest. Zo denk ik er nog over. En dat is heel veel natuur lijk, want ik ben er in t door gaan studeren en nog steeds, elke dag. Ik studeer. En ik bekijk verhalen, en probeer ze te vertalen. op een goede wijze. Want mensen maken er vaak wat anders van. Ik denk niet dat mensen..... Vaak e veel weten. Je weet misschien uit onderzoeken dat gebleken is dat mensen voor 95% alles onbewust doen. Dat is eigen lijk waar ik me nu bevind. Ik probeer nu..... Via kunst, die moet je combineren met elkaar. Het is..... Een... Uitdaging om..... Kunst, te verenigen met elkaar. Ik heb ik ook een stichting voor opgericht, in 2006,

toen maakte ik kennis met een grote galerie, en daar exposeer ik nog werk. En dat is.... Mijn idee, dat je je verhaal verteld, nooit alleen met woorden. Maar ook met beweging, met klank..... En ook met de verhaaltje. 4 onderdelen. En dat is in het kort. dat waar ik voor sta. Die 4 werelden, waar het boek ook overgaat. Dat probeer ik..... Ja, zo te maken. Want mijn vrouw, die woont nog steeds in de filipijnen, beroerte gehad, en ik wilde erheen, maar dat ging niet, want geen geld. Ze ligt veel in bed. Ze heeft net een tv. Na jaren. Maar het is een situatie, ik ben afgelopen jaren, verschillende keren daar geweest, zonder geld. Mijn kerk en vrienden hielpen mij daar te komen. Dat is..... Voor mij heel bijzonder! En ik weet niet, waar het naar toe gaat. Ik weet niet hoe het gaat.

Jan: dat kunnen we niet vast stellen waar het naar toe gaat, aan sluitend, wat je noemde is door de kunst i iets benaderen, mensen benaderen, ik draai het nu om, wat jij verteld, vluchtige gesprekken, dat soort gesprekken leggen we nooit vast. Boeken, literatuur wel, maar deze gesprekken niet. Daarom draai ik het om. Om op deze manier de gesprekken over kunst maken, kunst zijn, kunst te hebben, toch te bewaren en vorm te geven. Juist die tafel, stoelen en momenten en tijd. Om zo over de meest vluchtige aspecten, zijn, doel, identiteit, tot nu toe ook, alle gesprekken, ik zie alleen dat er geen één precies hetzelfde is. Prachtig. Om te zien. Dat alle mensen die zeggen: ja ja ik ben kunst, iedereen geeft een ander antwoord. Ik waardeer die kwetsbaarheid. Dat verwachtte ik niet, maar brengt mij naar de volgende stap. Er is iets bij de tafel, waar mensen komen vertellen over diepe gevoelens en kwetsbaarheid. Dat deed jij ook. Je vertelde de kern van jezelf.. En we kennen elkaar niet. Maar je verteld over jezelf, wie je bent, wat je vormt en wat je zoektocht is.

Bezoeker 2: contact met die advocaat uit Groningen is bijzon der, dat vertelde ik nog niet. Hij zei wat ik moest doen. Naar de film gaan, was

een fantastische film en zo had ze steeds dingen die ik moest doen van haar. Zij voelde het, zij is veel bezig met energie. En Jan.... Zo leidde ze me. Ze wees me veel aan, ze zei ook: je moet kijken naar het Signatant (?).... Nooit van gehoord! Jij wel? Een boeddhist, uit Vietnam, die in de oorlog zat toen. En als je weet dat Vietnam oorlog, heel veel heeft los gemaakt, met na oorlogse jeugd, dan weet je hoe belangrijk dat is. En als je dan ook nog hoort, dat Signatant (?) door Martin Luther King werd aangewezen als zijn opvolger, dan kan je denken: wat een bijzonder mens.. Belangrijke energie was het. En dat is ook zo. Die man.... Is gaan praten, in Europa, over zijn bevinding, van hoe eigenlijk mensen zijn. Waanzinnig, dat vertelde ie. Hoe ze oorlog voeren. Wij werd geweigerd in Vietnam, hij mocht niet terug. En hij ging maar terug naar Europa.. Naar Frankrijk, daar een dorp opgericht, dat weet jij niet. Maar dat is..... Een eigen dorp, daar heeft ie lang gewoond. En veel mensen die in de oorlog vochten, die heeft ie..... Begeleid, door de zeggen dat wanneer je je haat richt aan de zogenaamde vijand, je moet elkaar lief hebben!! Dat is het meest kernachtige wat ie in zich mee droeg. En dat is..... Ja, wat je ook uit de bijbel kunt lezen.

Jan: klinkt herkenbaar. Osho, misschien ken jij die niet. Ook filosoof die niet naar eigen land terug mocht. Heel herkenbaar, zie ik ook als de kwetsbare mens, die ontdekt eigen kwetsbaarheid. Daar wordt ie zo sterk van, dat die kwetsbaarheid goeds brengt in de wereld. Maar juist in eigen land niet meer welkom zijn. De hele mens geschiedenis komt gewoon terug, altijd wel iemand die wat ontdekt, achter eigen kwetsbaarheid staan. En de doorzetter, juist mensen die er dicht bij zijn, familie, landgenoten, stoten die personen weg. Die weten letterlijk, hoe je normaal kunt doen, mens voor elkaar zijn. Daarom zijn ze niet meer terug, dat voelt herkenbaar voor mij.

Bezoeker 2: een keer, haat en liefde. Ik zat in een kunst groep in Zoetermeer, Terra, daar deden we een project over water. Ik kwam op een janner, en Masauro Emoto, ken je dat? Hij concludeerde wanneer je de energie alleen al schrijft dat dat invloed heeft. En hij..... Deed daar experimenten mee, zoals ik heb een experiment uitgevoerd ook, voor de tv. Had ie 2 flesjes met rijst erin.

Jan: die ken ik Met de woorden zeggen tegen de rijst.

Bezoeker 2: één met liefde, één met haat. Hij leeft niet meer, maar ik sprak hem nog in Frankrijk daar had ik een project met mijn stichting en hij was er ook. Dus ik had de eer hem te spreken. Masauro Emoto. Maar goed, dat zijn allemaal verhalen, ik zit vol met verhalen. Zoals Adolf Hitler, daar heb ik een heel verhaal van onderzocht. Eigenlijk is dat een kernachtig verhaal. Die hele tweede wereldoorlog is belangrijk ge weest. Als je weet, wie de vader was van A Dolf Hitler, dan schrik je je dood, dan zie je een hele gekke verhouding die zich heeft plaatsgevonden. Zijn vader, dat hij eigenlijk een ongewenst kind was, tussen twee buurtkinderen. Één van joodse afkomst, waarschijnlijk, de ander van Room Katholieke afkomst. Dat was een niet-gewenst kindje. Kreeg de naam van de moeder. Totdat er een oom kwam, die protest heeft aangetekend. En er opstond dat de naam verandert waar naar die van de vader. Die naam leek op Hitler, maar het betekende de herder. De hele naam Hitler is een schrijffout! Nou ja, als je dat gaat weten, dat die man eigenlijk niet kon opvoeden. Hij sloeg zijn kinderen altijd. Kon ook geen vrouw krijgen. er was iemand in de familie, een jonger familielid, die kreeg de straf om met de oom te trouwen. Daar heeft hij de familie mee samengesteld. De eerste zoon is gillend weggelopen. Is mishandeld. Toen was Adolf aan de beurt, is ook weggelopen. Die wilde kunstenaar worden. Als je daar naar kijkt, ga je anders kijken naar hoe mensen slechte mensen worden. Gekke dingen gaan doen. Dat is wel belangrijk.

Want eh, we zijn elkaars voorbeelden, spiegels, zoals Willem het altijd zei. Iedereen is een spiegel van elkaar.

Jan: dank je wel.

Bezoeker 2: graag gedaan.

Jan: mooi verhaal.

Bezoeker 2: tot zover is het. Het is al. Tijd ik weet niet hoe laat het is.

Jan: ik weet ook niet.

Bezoeker 2: maar jij zit hier elke dag hoor ik?

Jan: dat is het idee.

Bezoeker 2: ik vernam het vanmorgen. Toen las ik je mail.

Jan: dank je wel dat je terugkwam.

Bezoeker 2: ik vind het bijzonder wat ik hoorde. Ik doe ook iets met muziek. Mijn vader was muzikant. Muziek is een taal. Als je het onderzoek leest van professor Albert Merebium (?). Hij is bekend als je 37%, 55% intikt, kom je bij Albert Merebium (?) uit. Dat is een professor geweest, die onderzoek heeft gedaan naar communicatie. Hij kwam erachter met woorden slechts 7% kunnen overbrengen. Met klank: 38%. En volgens zijn beredenering 55% van lichaamstaal.

Jan: nog meer, 80% is lichaamstaal.

Bezoeker 2: zijn theorie was 55%. Ik verdeel het in 4 dingen. ik heb geen echt onderzoek gedaan. En eh, dat is mijn eigen ervaring zeg maar.

Jan: bedankt.

Bezoeker 2: dank je wel.

Jan: even rust nemen, want liplezen is vermoeiend.

Bezoeker 2: kan ik mij voorstellen. Ik heb met veel verschillende handicaps te maken gehad. Één handicap die wordt aangegeven in de bijbel. Dat is een heel mooi stuk: Johannes 9. Ken je iets van de bijbel? Daar staat alles over een man die zijn levenslang blind is geweest. Dat is een heel bijzonder verhaal. Vind ik, nee oké, tot zover.

Jan: dank je wel.

Bezoeker 2: dank je wel. Ik vind het leuk om van je te vernemen.

10 augustus

Gesprek 28

Bezoeker 1: bedoeling dat we zelf spullen neerzetten of zo?

Jan: u mag gaan zitten.

Bezoeker: nou. Dit is geen gewoon papier? Ik heb een pen. Oh ja... Staat trouwens een braille tekst op. Geen papier tenzij we de achterkant van eh..?

Jan: ik heb daar een boekje.

Bezoeker: oh ja.

Jan: kijk.

Bezoeker: dan zo?

Jan: die kant op.

Bezoeker: ik dacht dat het de achterkant was.

Jan:deze kant. Die kant gebruiken.

Bezoeker: Hoop dat het leesbaar is.

Jan: ja. Zou u jouw naam hier willen opzetten? Dan weet ik van wie dat is?

Bezoeker: ah natuurlijk.

Jan: dank je wel.

Bezoeker: zo.

Jan: bedankt. Dank je wel

Bezoeker: ik dacht laten we beetje politiek bedrijven.

Notitie van bezoeker: gepredikt algemeen belang is eigen belang van de prediker als leidersbeginsel (JB)

Gesprek 29

Bezoeker: alleen even gedag zeggen.

Jan: geen glaasje water?

Bezoeker: Ik ben met mijn kleindochter. Ander keertje.. Ja, mijn echtgenoot heeft een zware operatie gehad. Nog niet helemaal afgelopen. Beetje.. Dus eh..

Jan: zorg goed voor jezelf.

Bezoeker: doe ik ook. Jij ook? Doei!

Gesprek 30

Bezoeker: zet je nou, spreek je engels?

Jan: ik ben doof.

Bezoeker: zit je hier die uitspraken uit te zoeken? Ja vertel maar.

Jan: dit project gaat over kwetsbaarheid. Het zijn uitspraken van Krishnamurti. Ik gebruik ze om het gesprek over kwetsbaarheid te kunnen vertellen. Sommigen zijn heel hoog opgehangen om het gevoel te geven: hoe is het als je in een rolstoel zit. In elke galerie, kunst is niet toegankelijk. Ook kinderen zijn klein en kijken altijd omhoog.

Bezoeker: dat heb je hier ook. De trap op.

Jan: hier is de lift. Het gaat om deze manier van kwetsbaarheid.

Bezoeker: waarom kies je voor Krishnamurti?

Jan: dat spreekt me aan. De uitspraken spreken me aan. De foto is mijn eigen kwetsbaarheid. Het is mijn zelfportret van 15 jaar geleden. Ik illustreer met de laagjes: hoe leren wij ons aan te passen aan de maatschappij.

Bezoeker: ik dacht dat je een gat in je hand had. Dat zeggen ze tegen mij ook altijd!

Bezoeker 2: u bent de fotograaf?

Jan: dat is mijn foto. Ik werk meestal met glas. Ik heb nu gekozen voor het gesprek als kunstvorm. De schrijftolk ondertitelen alles. En na deze expositie komt het in één of ander boek en kun je dat teruglezen. Ben jij kunst?

Bezoeker 2: alles wat wij zeggen wordt opgenomen. Alles wat wij zeggen wordt opgenomen.

Jan: niet opgenomen. Maar ondertiteling omdat ik doof ben. Ik blijf liplezen. Als ik het niet kan verstaan kijk ik even.

Bezoeker 2: wow. gaat dat via dat apparaatje?

Jan: ik heb geen hoortoestellen.

Bezoeker 2: hoe vangt hij dan het geluid op? Hij hoort ons praten.

Jan: dat zijn die twee dames. Die typen. Schrijftolken.

Bezoeker: oke.

Jan: we hebben gebaren tolken. En dat zijn schrijftolken. Zij typen het en ik kan het lezen.

Bezoeker 2: wow.

Jan: daarom blijf ik je aankijken. met liplezen kan ik het koppelen. Dat is ook mijn kwetsbaarheid. Spreken, liplezen, contact blijven houden. Dat is de kwetsbare kant die ik heb. Daarom de vraag: ben jij kunst?

Bezoeker: dat vind... Wat is kunst en wat niet.

Jan: daarom de vraag.

Bezoeker 2: jullie gaan altijd met hem mee. Ik ken ook iemand die ook zoiets heeft, daar is niemand bij.

Jan: dat is een kwestie van regelen.

Bezoeker 2: twee tolken, net als bij tolk vertalen, dat dat heel vermoeiend is en dat je op een zeker moment moet stoppen.

Jan: ja, dat ze switchen.

Bezoeker 2: die dames zitten dus dat... Zij vertalen alles. Voor hem.

Bezoeker 3: super.

Jan: ze vertalen niet, ze ondertitelen. Terug naar de vraag. Ben jij kunst?

Bezoeker: ik weet niet wat je met kunst bedoeld. Je moet mij eerst zeggen wat je kunst vind.

Jan: wat is jouw definitie van kunst?

Bezoeker: die heb ik niet. Kunst kan verschillende vormen aannemen. Het kan een uiting zijn van iemand. Die iets wil uiten. En wie of wat is die iemand dan? Als het goede kunst is.. Dan uit zich dat in die vorm. Dat zou je als kunst kunnen zien. Een uiting van. Als je nu Krishnamurti erbij haalt, dan is het een bewustzijn zeg maar. Daarom.. Ik zag eerst niet dat het van Krishnamurti was..

Jan: staat met kleine letters.

Bezoeker: wat je zegt over zelfbewustzijn. Die man had zichzelf teruggebracht tot bewustzijn. Weet je, dat... En, wie is dan die beschouwer die dat beschouwt. Die man is een mysterie. Maar kunst is daar een uiting van. Het is een soort eh...

Jan: daarom stel ik ook die vraag. Het is een filosofische vraag. Ik ben van mening dat iedereen kunst. Wat houdt het in: hoe we handelen, eten slapen. Dat zijn vormen van kunst. Ook uitingen die wij gebruiken.

Bezoeker: uitingen, ja, ja.

Jan: op deze manier wil ik een kunstobject vormen. Wil ik bewaren. Wij kennen elkaar niet, het is volledig anoniem. Ik wil je vragen: mag ik het bewaren?

Bezoeker: ja eh,..

Jan: 9 september worden ze allemaal voorgelezen.

Bezoeker: oke.

Jan: de eerste bezoeker met de bezoeker, wordt automatisch voorgelezen.

Bezoeker: je vraagt iedereen dezelfde vraag? Ben jij kunst?

Jan: ik vraag niet iedereen, dat is alleen als iemand komt en een gesprek begint. Soms komt iemand alleen een zin opschrijven en dat gaat hij weg. Dat vind ik mooi. Niet geforceerd, maar het moet van zichzelf.

Bezoeker: precies. Ik heb gelijk de neiging bij de vraag 'ben jij kunst', dat je iets dieps moet gaan beantwoorden. En dan kom ik een doolhof.

Jan: jezelf kunnen zien. Dat mag en kan. Dat is eerst inderdaad.. Wat is kunst.. En dan gaan we over handelen van kunst. Kunst zijn, waarom mag dat niet? Daarom dat verhaal over de laagjes. Hebben wij aangeleerd. We moeten hoog over zichzelf denken. En dan hebben Krishnamurti nodig om terug te gaan naar jezelf. De binnenste ik.

Bezoeker: is dat Krishnamurti weleens gevraagd? Heeft hij die vraag weleens beantwoord? Jan: ik zag niet bij hem de vraag. Dat mensen.. Die vraag zag ik bij hem niet. Dat is iets wat heb ik zelf bedacht. Na Krishnamurti, en Osho. Dat zijn eh, de lijnen die mij hebben geholpen om

mijn eigen weg te vinden. om over mijn eigen kwetsbaarheid te verstellen. Die vraag heb ik niet teruggezien. Bewustwording. Zelfbewust. Niet het kunst-zijn. Gaat over ego. Dat is net op de grens hè. Ik zou kunst noemen, op het randje van plekje ego.

Bezoeker: kan kunst ontstaan zonder ego?

Jan: er is een dame geweest, die zei: ik durf het niet te zeggen. Maar ik voel het. Maar ik durf het niet te zeggen. Het is te egoïstisch. Dat is weer die laag. We komen naar de meest kwetsbare kern van het zichzelf zijn.

Bezoeker: je bedoelt dat mensen zich zelf naar beneden halen, door te zeggen: ik ben geen kunst.

Jan: nee, nee. Zij wilde de vraag hardop zeggen, maar ze durfde niet. Van de opvoeding mocht zij zich niet als bijzonder, kunst zien. Door het gesprek wat we hier hebben gehad, durft ze te zeggen: ik ben kunst. Dat levert een enorme spanning voor de mevrouw. dat is de kern.

Bezoeker: dan moet je eigenlijk een sokkel neerzetten: ga op een sokkel staan en verklaar je zelf tot kunst.

Jan: voor haar was het een enorme stap om het te zeggen.

Bezoeker: je zegt ik ben bijzonder of zo, ik mag er zijn of zo, dat is de vertaling.

Jan: dat is de kwetsbare kant die we hebben. Zonder zich kwetsbaar te voelen. We kunnen over innerlijke essentie spreken. Geen bedreiging, maar verdieping. Groter bewustwording, wie ben ik. Ben ik kunst. Dus daar.

Bezoeker: mooi! Leuk! Ziet er mooi uit zo. Met eh,...

Jan: precies!

Bezoeker: het bureau. Kunst bureau.

Jan: heel normaal doen dat mensen zelf de vraag stelt wat is dat. Net een meneer gehad, hij wilde niet in gesprek. Maar hij heeft één zin achtergelaten. Hij snapt m'n idee, dat is zijn mening. Punt. Vond ik ook prachtig! Andere moment komt andere persoon, die echt anderhalf uur eigen verhaal kwijt wil, vertellen.

Bezoeker: daar vraag je wel om ja! Hahaha!

Jan: dat is mijn zoektocht.

Bezoeker: als het dingen loslaat. Ja..

Jan: mijn zoektocht wat zien wij als maatschappij als kunst. Bij iedereen is het toch net anders.

Bezoeker: misschien mooi om open te houden.

Jan: zeker. Daarom vind ik dat ieder mens kunst is.

Bezoeker: krijg je: dat is niet kunst.

Jan: als je kan schilderen, ik kan dit niet. Misschien doe ik iets wat jij niet kan. Kan je ook als kunst zien. Gaat om perspectief. Relativeren, context. Alles speelt mee.

Bezoeker: ik was eens betrokken bij een schoolproject, kinderen moesten iets maken met dingen die ze bij zich hadden. Potlood, kun je tekenen. Wat dan ook. Één jongetje die kwam er niet uit die sloeg dicht. En vroeg ik: "Wat is er aan de hand?" De rest ging aan de gang, rommelen en doen. Dat was de bedoeling: maak maar wat. Hij zegt: "Meneer ik heb geen fantasie." Was zo in-triest! Zo zielig! Meneer, ik heb geen fantasie weet je!

Jan: Ook eerlijk.

Bezoeker: Ja maar je raakt iets waardoor die op slot ging. Hebben ik gevraagd: "Maak je zakken eens leeg?" Kwam er van alles uit. Draadjes en zo; heeft die een mooie collage van gemaakt. Nou. Dat verklaar je op dat moment tot kunst.

Jan: Precies. Kan je ook zien als 'zich kwetsbaar opstellen', dat heeft hij gedaan. Ik heb dit niet wat de rest heeft.

Bezoeker: Geen fantasie. Heeft iedereen weer fantasie. Kinderen. Dat is me altijd bijgebleven. Ah God! Weet je!

Jan: Mooie kunstwerk!

Bezoeker: Ja dank je wel succes!

Jan: Fijne dag.

11 augustus

Gesprek 31

Bezoeker: vorige week lukte het niet, maar nu kon het mooi. Ik ben benieuwd!

Jan: wil je een glaasje water?

Bezoeker: ja lekker.

Jan: ik moet zo nog de tweede tolk ophalen. Was de deur al open?

Bezoeker: ja. De Dagobert had mij binnen gelaten.

Jan: oké. Goed. Moeten we anders zitten? Dat we zien wie binnen lopen?

Bezoeker: dat is wel handig.

Jan: kan ik je gelijk vertellen wat het idee erachter is. Ehm, alles wat je hier ziet, zijn uitspraken van Krishnamurti. Ik heb ooit zo'n kalende gevonden. Voor elke dag. Één of andere uitspraak van hem. En ik heb een aantal gekozen en opgehangen om.. Beetje te provocerend te doen, bewustwording te creëren. Over religie, over alles. politiek. Om in gesprek te gaan. Alles wat hoog opgehangen is, is om het gevoel te kijken hoe de wereld vanuit een rolstoel is. Alle musea zijn toegankelijk, maar niet kunst. En ook de wereld van kinderen. Je blijft constant omhoog kijken. Panorama Mesdag, als je dat als kind bezocht lijkt het supergroot. Maar nu als volwassene lijkt het klein. Je perspectief verandert. Dit soort teksten zijn de inleiding. En om te inspireren. De foto zelf is mijn zelfportret van 15 jaar geleden. En die vertelt over eh, alle laagjes, vertellen over over wij ons aanpassen aan de maatschappij. Hoe leren wij sterken worden, krachtiger worden. Die echte kern niet laten zien. De meest kwetsbare kant. Hoe kunnen wij toch wat vertellen over kwetsbare kant. Je kent mij een beetje.

Bezoeker: zo kijk ik er ook naar. Ik ben heel visueel gericht. Als ik de laagjes zie. De pijn, volgens mij doet het echt pijn wat eronder zit, dat je dat toch opengooit. Dat je dat laat zien. Kwetsbaarheid.

Jan: net als een kind bij een psycholoog. De kind is super kwetsbaar. Je hoeft geen kwade bedoeling te hebben, om toch pijn te doen. Als je volwassen wordt, werk opleiding, je moet een bepaalde houding leren. Normen leren. Als je ouder wordt, kan het weer open. Ben je weer net een kind en bewust van de laagjes. En kun je beseffen dat ze je hebben beperkt. Op deze manier kan ik zien hoe het proces is verlopen. Ik kon de foto niet meer namaken. Ik heb het een paar keer geprobeerd, dat was niet. Het was een moment opname.

Bezoeker: heb je dan niet het gevoel. Komt het dan.

Jan: ook niet meer, nee. Die illustreert mij en vertelt letterlijk mijn proces wat ik heb doorgelopen. Het was een kleine foto. Dit is 55m2. Dat is heel

symbolisch. De maten maken hier verschil. Je kunt her niet omheen lopen. Je moet er iets van vinden.

Bezoeker: het is ook confronterend. Als je ziet.. De wond in je hand.. Ja..

Jan: je weet ook dat het photoshop is en toch heb je die emoties van pijn en verdriet. En via de foto ga ik naar de kern van de expositie. De kernvraag van de expositie: ben jij kunst?

Bezoeker: aha, dat heb je al verraden in de mail.

Jan: weet ik, maar de vraag heb ik je nog niet gesteld.

Bezoeker: ik denk dat ieder mens kunst is. Ik bekijk het van rugzakje, wat je meekrijgt. En elke situatie dat een vorm van kunst om uit het rugzakje, dingen te halen.. Wat positief en negatief is. Je gevoelens met betrekking tot eh, de boosheid als je stress en e wat enorm gaat naar binnen. Dat je weer als een kind kan gaan gedragen. Vanuit het gedrag. Dan is het stukje kunst, ja, hoe ga je daarmee om. En hoe breng je dat naar buiten. Hoe ga je dat zelf eh, en eh, dat stukje van.. Eh.. Kunst, dat de nooit af bent. Hè. Kunst is niet alleen het.. Fysieke. Maar het is ook eh, hoe moet ik dat zeggen: de vonk in je. De warmte. Je hart. Dat stukje, zit al in je. Dat is ongrijpbaar. Soms kun je dat echt vatten. Dan denk je: ik heb het. Net als het vlammetje, dat ontgaat je weer. Dat is kunst.

Jan: je doet het mooi met je handen. Tussen handen iets houden wat niet voelbaar of zichtbaar is, maar toch een vorm is. Dat illustreert ook..

Bezoeker: de kunst is ook dat je het nooit vat. Je kunt het vatten, zoals maken.. Dan heb ik een gevoel, ik zie de kwetsbaarheid, maar ik zie ook dat je al.. Je vingers al een keer verbrand hebt, dat je je ook beschermd. Dat stukje.. En dat dat.. Niet één keer is, maar meerdere keren door al die laagjes. Ook die kwetsbaarheid. Dat je laat zien: je innerlijke.. Je.. Mooi.. Heel illustrerend.. Het is bijna.. warmte aan emotie, wat je zo kwetsbaar maakt. Ik ken je andere verhaal, tot op zekere hoogte. Dan

denk ik van.. Dat is.. Wel iets, wat een mens meekrijgt. Het hoort bij het leven. Aan de andere kant, het kan soms ook heel bruuft zijn. Als je dat van je zelf ziet, dat dat al kunst is.

Jan: vind ik ook.

Bezoeker: dat je naar binnen toe kunt zien: wie ben ik en hoe.. En dat is ook kunst.

Jan: mooi, dank je wel. Dat is de kern van het project, ik wil niet bepalen wat kunst is. Maar dat je de vraag aan je zelf stelt: die kunst object of vorm. Iedereen heeft een ander verhaal. Alle verhalen van de andere bezoekers. Dat is het idee achter deze project. Al die behalen gaan e pas een kunstobject vormen. Alle gesprekken gaan over echte, innerlijke kwetsbare kanten die we hebben. Dat we geen specifieke namen gebruiken. En dat is altijd vluchtig. Je bekijkt kunst met een mening maar dat is nooit bij de kunst gebleven. Kan poëzie of literatuur zijn maar geen echte gesprekken. Idee is om die gesprekken te bewaren. En later terug te lezen. Niks persoonlijks erin. Gaat om dat één boek komt en alles kunt teruglezen om te kijken wat hebben anderen geantwoord. Dit loopt tot 3 september. 9 september is Najaarssalon. 9 september wordt alles voorgelezen door software. Ik zet het aan, de hele dag voorlezen. Dat is een idee voor de project. Die foto is inspiratie. De teksten zijn online inspiratie. De kunstobject zelf komt in september. Dus welke wordt laatste woord snap je, deze manier is niet voor te spellen. Ik wil vragen of ik de tekst mag bewaren?

Bezoeker: ja.

Jan: super. Ga ik doen. Dat is het als project. Op deze manier, één of andere gebied raken. en kan je dat bespreekbaar houden. Net als jij, iedereen komt hier en vertelt echt van meest diepe ik, dit vind ik, dat heb ik. Die vrijheid blijft, simpele tafel en stoeltjes. Dat helpt om de momenten te vinden om er filosofisch over na te denken en te delen. Dat vind ik heel belangrijk. Om echt te delen. Alleen één persoon heeft ze wil niet dat wij tekst en bewaren, de rest wel. Ook mensen die zeggen nee ik ben geen kunst. Puntje achter. Ze gaan gewoon weg.

Bezoeker: ja.

Jan: dat zegt mij ook iets. Dan raak ik op die moment iets. ik ben geen kunst, waarom niet? Dat is ook, experiment die ik doe, om te kijken wat is die kwetsbaarheid. Op welke manier is die te delen en welk moment niet. Verschillende verhalen maar ook mensen die nee hebben gezegd. Maar waarom niet!? Na één week denk ik dat ik met die vraag de meest diepe plekje van die persoon raak. Ze kunnen dat op die moment niet.

Bezoeker: nee dat is ook wel.. Wat vraag ik me altijd af, nu te kijken als mensen als kunst maar hoe word je kunstenaar?

Jan: dat zijn die gesprekken tussenin. Ik heb zelfs met de kunstenaars gesproken ze hebben het gelijk over kunst. Kunst maken. Blijf ik herhalen ja maar jij bent kunst of niet. Dat gaat over hoe wij begrijpen kunst. Blijkbaar iedereen heeft andere mening daarover. Allemaal kunnen kunst maken, creëren. Alsof één proces is. Als je met kunst bezig bent als kunstenaar, is het moeilijk te koppelen of loskoppelen. Je bent kunstenaar. Blijkbaar kan je niet kunst zijn als je kunstenaar bent. Emotie.

Bezoeker: hoe ben jij kunstenaar geworden?

Jan: ik zit ergens tussenin.

Bezoeker: is het een titel?

Jan: voor mij is het een lege titel. Ik hecht me daar niet aan. wel zie ik me als kunst als ieder ander. Hoe wij alle stappen doen bewust of onbewuste keuzes maken is net als kunst maken. Ik heb een idee, realiseer dat idee. Iedereen ga je zometeen iets doen, is ook kunst. Je maakt een keuze je hebt een idee en je gaat het idee realiseren. Wat voor mij vanzelfsprekend is, voor jou hoeft niet kan kunst zijn en andersom. Jij kan iets wat ik niet kan, kan ik als kunst zien.

Jan: het idee van kunst betekent niets maar ook alles.

Bezoeker: kunst is emotie.

Jan: kunst. Ervaren ja, dat is emotie.

Bezoeker: ook kunst maken.

Jan: zeker. En kunst zijn ook.

Bezoeker: ja.

Jan: je hebt ook levenskunst.

Bezoeker: ja.

Jan: niet meer zo beperkt een kunstobject in een galerie. Het is breed, over van toepassing.

Bezoeker: ja.

Jan: daarom stel ik die vraag, op zoektocht te gaan wat is dat? Wat is de kunst? Niet per se als ik definitie. Het is zo breed, iedereen heeft toch andere betekenis ervoor.

Bezoeker: ja, dat is waar. Dingen mooi of minder mooi vinden.

Jan: hebben wij mening. Precies.

Bezoeker: dat is ook kunst.

Jan: mening uiten is kunst. Mening delen niet?

Bezoeker: dat is een kunst op zich om te doen ja. Bijzonder. Ja.

Jan: dus dat is de project. Ik ben elke dag hier. Nog 3 weken, heel intensief.

Bezoeker: begrijp ik ja.

Jan: gister was iemand, één meneer die wilde alleen één zin opschrijven. Was echt zó,.. Die raakte de kern wat ik wilde te vertellen maar hoefde niet te vertellen, hij wist het. Iedereen is anders. Dat vind ik mooi om te ervaren.

Bezoeker: ja.

Jan: dat los zijn van eigen beeld en en oordelen. Veroordeling. Los van.

Bezoeker: is het ook geen ontdekking?

Jan: noem het zoektocht. Ja, elke keer is ontdekking, zeker. Maar ik stuur dit ook beetje die kant of andere kant met zoeken. Ik ga niemand achterlopen: kom maar even bij de tafel! Dat doe ik niet. Als ik zie iemand die hierheen loopt laat ik toch die vrijheid, die persoon de keuze te laten maken niet anders om. Bewuste keuze om niet te beïnvloeden

Bezoeker: je bekijkt het vanuit, hele, het het het, heb je verschil in leeftijd? Mensen..?

Jan: ja zeker. Ook kinderen. Kleine kinderen die willen rennen schreeuw en en doen. Moed er zegt nee niet doen ik zeg kom maar hier welk liedje wil je? Speel ik hier muziek. Keihard. Rennen en spelen. Dus ik weet niet hoe dat komt. Sta open voor alles. Normaal gesproken is het niet toegestaan. We hebben normen. Die lagen. We kunnen netjes doen, stil zijn, kunst bewonderen. Mening hebben. Mijn intentie is om die tuist weg. Mag van alles zijn. Daar ben ik nieuwsgierig naar, die echte echte onschuld. Ja, wat ook in totaal 4 weken, wat wordt het, ben ik zelfs nieuwsgierig.

Bezoeker: ja! Ik ook!

Jan: tot nu toe, zo breed! Dank je wel!

Bezoeker: jij bedankt. Geeft mij ook weer inspiratie om te denken. Ja! Ook een ontdekking. Voor je eigen leven ook. Moment als je, nou als je

daarmee geconfronteerd wordt. Als je dit ziet. Ook mening van anderen dat je denkt: oh!

Jan: wat heb jij verteld, is heel erg duidelijk je handen, hebben het zo goed geschetst, beweging, vorm. Dat is niet te verwoorden. Dat is minpunt aan deze kunstobject die komt, platte tekst. Wat wij zien, staat niet vast. Dus heel af en toe probeer ik dat tussen te sluipen of je glimlacht of iets specifiek doet. Je handen heb ik benoemd maar hoe schrijf je dat op? Zou je beeldopnamen doen dat is te persoon lijk. Zou niemand meestemmen om te doen. Zit te denken, foto van eigen handen maken. En erbij plaatsen. Lees je klein beetje, dat je een idee krijgt.

Bezoeker: die vorm ja.

Jan: dat is mooi, ontdekking voor mij, dat is nog een stukje die je missen en hoe kunnen we dit voor een ander voor zorgen dat die beter snapt.

Bezoeker: ja.

Jan: jij kent mijn verhaal dat ik doof ben. Alle andere bezoekers benoem ik dat ik doof ben. Dat is een ander dimensie.

Bezoeker: houdt dat mensen tegen?

Jan: verschillende reacties. Mensen die ervan schrikken. Soms zijn mensen die, vragen: hoe komt die tekst hier!? Waar zit de microfoon? Ja, dat ze niet weten en niet kennen is logisch ook dat ze niet begrijpen wat is dat. Sommige schrikken en sommigen vinden normaalste zaak van de wereld. Dat spectrum van reacties. Geen één vaste reactie.

Bezoeker: nee, ik weet nog dat je de eerste keer dat we elkaar spraken dat je gehandicapt was (niet)maar dat wij dat waren.

Jan: ja, paar keer gezegd. Dat ik dat doe was wens dat iemand ook zo doet als ik doe. Nee, dat wil ik juist niet!

Bezoeker: je maakt me wel bewust van hetgeen, dat eigenlijk jij veel meer capaciteit, veel meer eh, moet aanpassen. Je dingen moet eh, maar dat eigenlijk niet eh, het bij jou ligt maar probleem eigenlijk bij mij.

Jan: dat noem ik ook, dat is niet mijn probleem. Dat is ook die maatschappij. Iedereen moet zich aanpassen. Dit maakt ons herkenbaar, daarom geen strijd in gesprekken je deelt wat met elkaar. Kwetsbare ik. Wat is echt. We kunnen het er toch over hebben. Dat vind ik mooi van die vorm. Heb ik niet verwacht. Vanaf eerste dag was, wat wordt het? Hoe gaan we dit doen? Wat gaat het opleveren. Dat is ook proces die meeloopt, hoe voer ik die gesprekken, zal je in de teksten terug kunnen zien en lezen. Dat vertel over die verhalen.

Bezoeker: ja. Gaaf!

Jan: dank je wel!

Bezoeker: alleen deze ruimte of?

Jan: van mij is deze. Ja. Dank je wel verder gaan we niet ondertitelen.

Gesprek 32

Wat zeg jij als mensen zeggen: 'Maar we kunnen toch niet voor iedereen aanpassen.'

Gesprek 33

Jan: sommige van de teksten hangen extra hoog. Hoe mensen in een rolstoel kunst bekijken. Daarom staat hier ook een rolstoel.

Bezoeker: om te ervaren hoe het is.

Jan: maar toch iedereen schuift de rolstoel aan de kant.

Bezoeker: je mag er in gaan zitten? Ik denk: hij staat klaar voor iemand die hem nodig heeft. Ik vind het wel heerlijk om mij rond te laten rijden in een rolstoel ergens.

Jan: zullen we dat doen? Gelijk gebruiken.

Bezoeker: ja hoor.

Bezoeker 2: geniet ik van mijn water.

Bezoeker: ik heb heel veel mensen zelf rondgereden vroeger.

Jan: dat is ook een stukje dat mensen het niet durven te vragen. deze expositie gaat over kwetsbaarheid. Vanaf kindertijd kijken wij omhoog: alles is te hoog. Dat is ook de illustratie. Elke leeftijd hebben wij ergens afhankelijkheid van de ander. Als we ouder worden kunnen we het niet meer lezen. Daarom wil ik bewustwording creëren. Over afhankelijkheid en kwetsbaarheid. De foto is een illustratie van mijzelf. Een zelfportret van 15 jaar geleden. Ik heb een groot formaat gebruikt om te vertellen over alle laagjes die wij leren om aan te passen aan mensen. Zodra we kwetsbaar zijn moeten we ons aanpassen. Niet andersom. Hier komt een stukje van mijn kwetsbaarheid. Ik ben namelijk doof.

Bezoeker: oke.

Bezoeker 2: oké..

Jan: ik hoor je misschien nog, maar ik kan niet meer verstaan. In die zin ben ik doof..

Bezoeker: ben je door een ongeluk doof geworden?

Jan: nee, ik ben niet plotseling doof. Maar progressieve gehoorverlies. Met de leeftijd verlies ik meer. Ik ben met een oud gehoor geboren. Dan slechter met zien en dan slechter met horen. Ze klaagden: je luistert niet. Dat is een stukje kwetsbaarheid met de leeftijd. Dit heb ik al in de

kindertijd. Zo vertel ik over eigen kwetsbaarheid. Hoe leren wij aan te passen. Als we ouder worden, ga je terug naar het kind, dat kwetsbaar is. Zo vertel ik dat hier, om het niet over kunst te heb, als kunstobject, maar de vraag: ben je kunst.

Bezoeker 2: ja.

Jan: ben je kunst?

Bezoeker 2: nee, je kunt het over kunst hebben, maar het is wel een kunstwerk. Ik vraag mij heel de tijd af. Die laagjes - mooi mooi mooi - opengesneden. Dan heb je daar vlees op gelegd?

Jan: photoshop.

Bezoeker 2: Photoshop. Ja, ik ben nog van voor photoshop.

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker 2: ja, ik denk het wel, ja.

Jan: kun je uitleg gen waarom?

Bezoeker 2: eh... Ik ben meer bezig met dingen die ik zelf zie. Waarin je je kunt verliezen. Of iets creëren.

Jan: hm hm.

Bezoeker 2: dat vind ik het mooiste, het leukste en het fijnste, daar geniet ik van. Tuurlijk heb ik normaal werk gehad. Om geld te verdienen.

Jan: tuurlijk, heb ik ook.

Bezoeker 2: maar als je vraagt van: ben je carrière of kunst, dan ben ik kunst.

Jan: hm hm.

Bezoeker 2: en jij?

Bezoeker: kunst vind ik een woord wat..

Bezoeker 2: misschien een beetje te chic.

Jan: daarom de vraag.

Bezoeker: ik ben een creatief mens, als ik iets schilder en maak. Als iemand dat kunst noemt, dan maakt mij dat niet.

Jan: je maakt kunst. Kun je daardoor kunst zijn?

Bezoeker 2: je moet het eerst zijn.

Bezoeker: dat woord kunst zegt me niet zoveel. Dus, dus, ik.. Ik ben ook echt een aanschouwer. Ik vind het leuk om dingen te aanschouwen, kijken wat het met me doet.

Jan: wat houdt het tegen om je zelf als kunst te zien? We praten altijd over kunst maken, maar kunst zijn. Vind je dat te egoïstisch misschien?

Bezoeker: nee, nee. Het is.. Nee,.. Crea.. Ik vind creatief, voelt dat meer vanuit mijn hart klinken. Kunst voelt heel statisch. Het hoort.

Jan: je bent statisch, je bent mens, je bestaat.

Bezoeker: als je het zo wil zeggen, ben ik kunst.

Bezoeker 2: dat is de buiten kant hè. Heb e je die verbinding naar binnen toe? Zo voelt het voor mij als je die vraag stelt.

Jan: die vraag stellen wij bijna nooit, of we kunst zijn. De definitie is bij iedereen anders. Maar de vraag: ben je kunst. Ben je kunstenaar? - nee! Ik ben mens, ik maak kunst.

Bezoeker: creatief persoon.

Bezoeker 2: met zo'n enorm doek profileer je je wel. Je moet het verzinnen.

Jan: de foto heb ik gemaakt.

Bezoeker 2: of ieder naast je die zei: nu moet je dit..

Jan: wat is kunst. Voor mij is het makkelijk kan voor jou kunst zijn. Als jij ergens sterk in bent, ik verzijn wat: je bent boekhouder. Ik kan dat niet. Dat kan ik kunst vinden. Wat jij makkelijk vindt hoeft geen kunst te zijn. En die vraag stel ik jou. Ik heb die dilemma. Ik hoor altijd: wat goed dat je zo goed spreekt. Dat raakt mij in een negatieve zin. Ik wil niet goed praten, ik wil gebarentaal gebruiken. Wat is het dan. Kunst dat ik zo goed spreekt? Dat is geen kunst. Waar jij sterk in bent: oh wat een normaal ding. Maar voor een ander is het niet normaal, maar een kunstvorm. Omgaan met emotie, eten, slapen, alles wat we doen kan kunst zijn.

Bezoeker 2: eh.. Maar dan maak je er wel een heel ruim begrip van.

Bezoeker: dat is dan ook.

Bezoeker 2: kunst vind ik meer een bewustwording, proces.

Jan: levenskunst.

Bezoeker: levenskunstenaar zijn, vind ik leuk.

Jan: leven is geen tastbare, vast te leggen iets.

Bezoeker 2: wel voelbaar. Dat voel je toch.

Jan: maar je moet zijn als object. Dus leven is kunst, heb je pas als je kunstobject hebt.

Bezoeker 2: als je slaapt, mag ik toch hopen, dat je slaapt, knock out bent.

Jan: precies. Met een grote glimlach hebben we het erover. Kijk omhoog: wat is dat. Dat is die kwetsbaarheid. We raken de kwetsbare kant.

Bezoeker: dat je kwetsbaar mag zijn.

Jan: daarom alles hier simpel: een tafel met troep erop. Simpel. Dat is het idee van het project.

Bezoeker: dat vind ik het mooiste van het leven. Als je de kwetsbaarheid in de ander kan zien. Vind ik ook mooi. Als je ziet, zelfs in iemand die lelijk naar je doet. Dat je terug gaat en denkt: diegene moet ook pijn gedaan zijn. Dat hij zijn kwetsbare ook zo heeft.. Dat je op die manier kijkt naar mensen.. Van eh..Vind ik ook wel.. wie mag er nog kwetsbaar zijn, ook op school.. Scholen zijn zo gevormd in.. Tsjoe tsjoe..zogenaamde.. Al die heel gevoelige kinderen. Die juist hun kwetsbare tonen daarin, daar is weinig ruimte. Dat vind ik wel schrijnend. Ja.

Jan: mooi, dank je wel. Dat is ook stuk je echt echt innerlijke kwetsbaarheid delen. Dat soort gesprekken gaan vluchtig, staat niet vast. Al die verhalen heb ik mensen gevraagd of ik de teksten mag bewaren.

Bezoeker: oh ja.

Jan: dat zijn van de hele week, andere verhalen al.

Bezoeker 2: oké!

Jan: dat wil ik vragen mag ik dat bewaren. Na 3 september wordt het een ge heel. Jullie verhaal wordt een deel van het kunstobject. Jullie verhaal maakt deel van het kunstobject.

Bezoeker 2: het totaal

Jan:da is het meest luchtige stuk. Ik ga het niet literair doen, ik doe letterlijk wat gezegd wordt. Dat kn je teruglezen. Hoe het bij anderen, hoe ze hebben gezien als kunst. Dat is mijn idee. Precies zoeken naar wat is kunst in onze maatschappelijke geheugen. Toch bij iedereen is het net anders. Wel bij iedereen is het kunstobject. Weggaan van object is soort van niet los te koppelen. Ergens zit je op een zelf de niveau, iedereen die ergens kwetsbaar is, hoeven we dat niet noemen maar daarom kunnen we het over kunst hebben, kunst maken.

Bezoeker: dat het is van uit e hart is mooi. Op scholen, als kinderen juist leren dat ze mogen uiten dat er iets wordt gezegd:wat heb je nou gemaakt!/? Dat is le lijk. Maar dat het altijd mooi is. Veel met kinderen en creativiteit gewerkt en kwamen er moeders kijken en die zeiden: jeetje. Ik zeg ho ho, maar het zit zo al. Zei ik is het jou gebeurd als kind? Hebben ze nooit over gedacht. Dat was een te moeilijke vraag die ik vroeg.

Jan: blokkeer den.

Bezoeker: we hadden men kleurpotloden thuis. We moesten keihard werken thuis. Vooral m'n vader had een bakkerszaak, dus nooit creatief kunnen zijn. Die laagjes. Mooi als het, ook voor de kinderen die er zijn. Zo'n generatie. Dat iedereen z'n eigen pijn heeft.

Jan: precies.

Bezoeker: eigen kwetsbaarheid.

Bezoeker 2: je eigen pijn? Ga je je kind met een nieuw pijntje opzadelen? Waar pen je mee bezig?

Bezoeker: ik zat met die vrouw en ik werkte in Amsterdam oost. Ik zag geen kwaad. En...

Bezoeker 2: van, die gaan we ophangen, kopen we een lijstje voor.

Bezoeker: uit het oordeel stappen en kijken waarom doet die moeder dat en wat het kind daarbij voelt. De juf vindt het mooi van mij. Waardoor het beetje de pijn, weet je...

Bezoeker 2: precies. ik had het in de klas op gehangen.

Jan: ik heb dankzij mijn overgrootouders, ik weet van generatie op generatie, levensweg, overgrootouders, grootouders, ouders, en toch hoe ouder die mensen waren de conclusie was:ga gewoon terug naar het begin. Wat we tussenin doen, handschoenen, werk, carrière, is zó niet belangrijk. Maar als mensen met pensioen zijn, is het te laat om terug te gaan. Hoe je als kind was, stop daarmee, tuurlijk we moeten centjes verdienen. Maar hoe vinden we compromis tussenin?? Dat is ook een soort levenskunst.

Bezoeker 2: een beetje schipperen tijdens je werkzame leven. Wel weten dat je daarna, omdat je gewerkt hebt, geld hebt en je je heerlijk kan overgeven aan alles wat je graag had willen doen. Bedoel ik niet..

Jan: wat heb ik geleerd dankzij hun, elk obstakel die ik in mijn leven kreeg, was geen obstakel maar uitdaging. Andere kant opkijken. Of leren, niet zien als iets negatiefs. Wel ervaar ik het als negatief maar niet zien als negatief. Een soort stopteken. Kijk andersom, achter je aan. Daar is iets. Daarom maak ik dat soort exposities. Denk ik ja, altijd aan het presteren. stop! Die foto is nu 15 jaar geleden. Het vertelt mij nu iets. Ik wilde de foto namaken dit jaar, lukte niet meer! Zo vaak geprobeerd vlees en alles zo te doen, lukte niet. Ik was net in Nederland toen, probleem met ouders, homo, polen, toen was dat geen probleem voor mij dat te don. Nu zou dit kunst voor mij zijn om die foto na te maken!

Bezoeker: da is het! Zit je met je hart dáár. Nu is je hart ergens anders.

Jan: was geen kunst. Wat heb ik gedaan? Waarom? Moest 15 jaar wachten

Bezoeker: ik heb zó veel pijn en verdriet ge hit en nu bekijk ik het zó anders. Nu zou ik blij zijn voor diegene, met leven en dood te maken, dat die naar de andere wereld is gegaan. En, maar toen was ik kind. En wist niks van de andere wereld en dat er meer was dan dat. Toen was het dood, punt, uit. Dat was niet te verwerken als kind. En, weet je, di dingen dat je denkt van goh ik heb zulke andere dingen mee mogen maken! Ja, dat is eh... Vind ik nu heel bijzonder wat je zegt, obstakel moest ik overwinnen om ermee om te gaan. En nu zie ik het niet meer als obstakel. Maar dat je gaat over naar een andere, dimensie.

Jan: je noem de verdriet. Af ge lopen jaar zat ik in een diepe puntje. Ik wilde die verdriet vormgeven. Vierdriet. Eén letter er bij, vier verdriet. Super pijnlijke ervaring. Mijn voorouders hebben geleerd anders op te kijken om kleine verandering inbrengen. Kun je creativiteit noemen of kunst. Wat dan ook. Belangrijk was het persoonlijke proces. Wat ik nu doen is ook mijn proces. Ik bepaal niet meer zelf wat gaat het brengen. Ik ben hier om jullie verhalen te weten. Van jullie te horen. Dat brengt me ergens verder in het verhaal. Er zijn mensen nee. Ik ben geen kunst. Zeg ik waarom. Ik ga niet uitleggen waarom ze zich geen kunst vinden. Dat zegt ook iets. Iemand die twijfelt ik ben kunst, dat heel erg veel. Als iemand zegt nee ik ben geen kunst, die gaat gewoon weg. En ik weet ook niet waarom. Zou het zo graag willen weten waarom niet! Blijkbaar, kwetsbaarheid mag niet opengaan.

Bezoeker: het is..

Jan: pij deze persoon zit ergens vast.

Bezoeker: heel veel mensen, wees blij dat eh,.. Mensen mogen niet huilen van zichzelf.

Jan: bijvoorbeeld.

Bezoeker: als je dat aanraakt dat er zo'n weerstand op zit dat ze liever gelijk verdwijnen. Ja... Denk dat dit ook... Ja... Overal tegenkomt. Mannen mogen niet huilen maar vrouwen worden geïdentificeerd met mannen. Op werkvlak veel te maken. In Nederland heb je een uitspraak, maar het kan echt zo zijn. Zó hun, ik denk.. Om te kunnen staan heb je ook de man nodig.

Jan: je moet sterke man zijn. Iedereen toch ergens normen opleggen op een ander.

Bezoeker: ja, dat daar uit zo veel boosheid komt.

Jan: macht, controle. Bepalen voor een ander.

Bezoeker: ja.

Jan: dank je wel je kijkt nieuwsgierig naar deze, is machine om te braileren.

Bezoeker 2: was ook naar die nieuwsgierig!

Jan: dit is voelbare versie. Ik heb nog iets leuks voor jullie. Het gaat om ervaring. Wil je dit opdoen?

Bezoeker 2: :ik heb het al bij na niet meer nodig hoor.. Maculadegeneratie? Zegt je dat iets?

Jan: nee, het is ongeveer 5%zicht.

Bezoeker 2: maar dat heb ik aan m'n ogen. Minder zicht. Maar het vervormt. Op het misselijke af!

Jan: jullie kunnen iets zien maar je weet niet wat. Dat heb ik met gehoor. Ik hoor iets maar kan geen betekenis aan geven. Kostte mij jaren, hoe vertel ik in één moment hoe heb ik? Dat vergelijk je met een bril.

Bezoeker: vaak merk je dat als één slechter wordt gaat iets anders het overnemen.

Jan: zeker.

Bezoeker: dat je ge hoor beter wordt. Wat is bij jou iets dat je denkt van: ik heb dat probleem, uitdaging noem je het.

Jan: mijn gehoor is...

Bezoeker: is het voelen bij jou?

Jan: ik voel anders, zie anders. Ik heb tinnitus zelf. Bij mij is lichaamstaal aflezen heel sterk. Soms te sterk. Ik zie soms teveel. Neem teveel eh... Hele kleine veranderingen op. Dat kan soms confronterend zijn. Ik zie een emo tie bij iemand die zich nog niet bewust is dat die emotie meespeelt maar ik zie het al komen. Dat zie ik op gezicht, de ogen, waar dan ook, dat kan soms tegenwerken. In gevaarlijke situatie of bij agressie, ik val in black out. Zoveel emotie, zo veel prikkels en signalen. Niet van ge luid zelf maar van mimiek. Ik kan het ook niet meer dragen. Ik heb die boosheid van die iemand anders en dat blokkeert mij. Ik kan er niet op reageren, ik sta gewoon stil. Wat nog meer agressie veroorzaakt.

Bezoeker: val je wel eens flauw?

Jan: ik ben niet in staat een beweging te den. Echt friezen ja. Dat is die kwetsbare kant die ik heb. Ik doe even dit. (gebaren) Ik gebruik gebarentaal.

Bezoeker: omdat het is iets van jou.

Jan: je kan niks met mij doen, je snapt niet wat ik bedoel.

Bezoeker 2: ik kan nog naar je lachen. Misschien zeg je erge dingen.

Jan: die fries modus, je blijft lachen maar die blokkade, die black out heb ik ook.

Het gaat naar m'n brein, leven -overleven, als een dier ik ben dood. Ik kan ook aanvallen maar mij lukt dat gewoon niet. Dat is ook zelfkennis, leren wat je niet kan doen, wat je hersenen doen. Dat is die verrijking die je hebt. Dat wil ik delen. Op deze manier heb ik aantal jaren; hoe dan! Dit wil ik vertellen en vastleggen. Heel veel dat soort gesprekken. Nooit letterlijk woord voor woord alles getranscribeerd, dat je alles terug kan lezen dat is de kern van dit project wil ik vragen mag ik de tekst bewaren? Dank je wel.

Bezoeker 2: tuurlijk.

Jan: 9 september is de Najaarssalon, de opening. Op die datum wordt de tekst voorgelezen door de computer.

Bezoeker: dat gebeurt hier?

Jan: in deze zaal, één van de 3 zalen. Dat is van afgelopen week. Er komen geen namen, ik ken jullie niet, komen geen gevoelige dingen terug.

Bezoeker: je bent ook Jan Anoniem.

Bezoeker 2: :Jan kan die heten maar niet Anoniem.

Jan: dat is niet echt een boek. Het is letterlijk transcriptie. Woord voor woord met foutjes en verschillende punt punt punt. En de lichaamshouding, de emoties. Daarom noem ik het hardop. In de tekst smokkelen. Ik noem de glimlach. Dat komt hier in de tekst. gewoon slim doen. Dat is later op de site terug te vinden.

Bezoeker 2: ik maak er even een foto van.

Jan: kaartje.

Bezoeker 2: dat is niet zo'n machine die stukjes woord tegelijk doet?

Tolk: ja.

Bezoeker 2: oké.

Jan: dat bestand kun je downloaden en lezen. En kijken waar jouw verhaal is. Het is per dag een verhaal. Ik doe het per dag. Vandaag is 11e.

Bezoeker: bijzonder dat je dit doet.

Jan: geeft mij ook energie terug.

Bezoeker: ik articuleer niet altijd heel duidelijk. Mijn moeder was spraaklerares, ze zei tegen mij: duidelijker!

Jan: als je overdreven articuleert, is het niet meer te verstaan.

Bezoeker 2: sowieso, jij bent later doof geworden. Maar jouw kindertaal is natuurlijk Pools. En hoe oud was je toen je Nederlands ging spreken?

Jan: vooral die G leren. Gister over gehad. Het eerste wat ik had was een kots gevoel. Je keel moet wennen.

Bezoeker: ja.

Jan: nu heb ik dat niet meer.

Bezoeker: hoelang woon je hier al?

Jan: 17 jaar.

Bezoeker 2: gaat perfect.

Jan: doet mij pijn.

Bezoeker 2: ja..

Jan: ik heb veel moeten doen.. Om zo een gesprek te voeren.

Bezoeker: om begrepen te worden.

Jan: zo ga ik met mijn kwetsbaarheid. zo leer ik ook. Zichzelf beter begrijpen. En wennen. Ik heb jullie kunnen spreken. Ik heb een heel mooi verhaal, die open blijft.

Bezoeker 2: ja maar ik vind dat je ook wat moois heb geprobeerd. ondanks alle moeite en pijn. Is het resultaat.. Ja dat is ook kunst.

Jan: dat zeker! Dat is pas kunst die wordt gevormd. Dat vind ik wel.. Dank jullie wel!

Bezoeker 2: jij ook bedankt!

Bezoeker: bedankt. En bijzonder door Krishnamurti.

Bezoeker 2: ja ik wilde al bijna weglopen!!

Jan: lachen, dat is mooi om te zien. En geen tranen.

Bezoeker: en verdriet mag er ook zijn.

Jan: is nog niet geweest. Ook bij de zwaarste dingen uit het leven. Geen tranen. Dan raak je iets.. Wat mooi is en waardevol is. Bedankt.

Bezoeker: Ik vind een traan wel mooi!

Bezoeker 2: ja, ja, ja!!

Bezoeker: Maar dat is mijn ding.

Jan: ik ga het niet afdwingen. Een rondje in de rolstoel?

Bezoeker: laat ik de stok even hier liggen. Ga ik er even lekker voor zitten.

Bezoeker 2: ik maak een foto.

Jan: misschien kan jij een foto maken? Bij mensen in de rolstoel praat ik zo. Ik durfde dat eerst ook zo.

Bezoeker: dat is mooi met kinderen.

Jan: precies, op jouw niveau doen.

Bezoeker: ik vind het wel heel mooi.

Bezoeker 2: jij hebt soepele knieën. Het is ook een kwestie van..

Bezoeker 2: jaaaa..... Oh mijn knie! Gauw!! Mooi moment. 9 september hè. Ik heb me net afgemeld voor de nieuwsbrief! Schrijf ik het even met pen op. Gewoon terug naar vroeger.

Jan: fijne dag.

Bezoeker: mag je het aanraken?

Jan: ja natuurlijk!

Bezoeker: het lijkt ook heel dik.

Jan: nee is gewoon..

Bezoeker 2: wij hebben genoeg wijsheden? We doen nog even een paar wijsheden.

Gesprek 34

Jan: de kernvraag is: ben jij kunst.

Bezoeker: dat heb ik je verteld, dat kan ik niet bepalen. De kunst bepaalt niet of hij kunst is. Het is een retrospectieve vraag. Jij bent mijn toeschouwer.

Jan: zeker.

Bezoeker: ik kan daar geen antwoord op geven. En, wat ook heel lastig is, is, ehm, de definitie wat kunst is. Ik vind dat kunst is eh, een creatief proces en uit dat creatieve proces ontstaat iets. Wat ontstaat kan je kunst noemen. Ehm.. Ik ben niet het resultaat van een creatief proces. Tenzij je..

Jan: neel!?

Bezoeker: ja tenzij het rommelen van m'n ouders een creatief proces is geweest (lachje). Maar ik maak me zelf wel elke dag opnieuw en probeer me zelf elke dag opnieuw uitvinden.

Jan: dat is toch proces.

Bezoeker: dus ja.

Jan: ook creatief. Elke dag opnieuw, je gaat weer verzamelen van elementen, op nieuw vorm aan geven.

Bezoeker: in zoverre wel. Dat creatieve proces in de onderlaag is absoluut aanwezig. Ehm.. Maar het grote verschil ook is, is dat het niet een heel specifiek doel met me zelf heb ik heb niet bepaald van ik wil op die en die manier verschijnen. Uiteindelijk. Ik probeer het best mogelijke te halen uit mezelf per dag. Het resultaat is afhankelijk van hoe je de dag begint en hoe je je voelt. En wat mogelijkheden zijn.

Jan: met kunst is ook zo je wilt iets bereiken maar op één dag kies je hele andere, ga je niet met wit schilderen maar zwart schilderen. Dat gebeurt ook. Bij kunstproces.

Bezoeker: uit ervaring moet ik zeggen dat ik daar ook tegen aan gelopen ben. Ik had het idee om die doeken in de onderlaag wit te maken en heb besloten om het anders te doen, eerst twee lagen zwart te doen waardoor het doek volgezogen is en daarna wit gemaakt en daarna opnieuw te gaan werken. Dat klopt.

Jan: iets langzamer.

Bezoeker: Dat is wat je noemt, de proces sen die je maakt, object en die je maakt maar je leven is hetzelfde proces. De dag begint, kan deze kant lopen of deze kant lopen. Soort van lot element die meespeelt bij kunstprocessen heb hetzelfde. Één dag geweldige kunstwerk en andere dag voel je je slechter en denk je dat je echt geen kunst maakt maar in de tijd kan dat die object van slechte dag echt mooie werk is. daar is soms tijd voor nodig om in andere perspectief te bekijken. Wat betekent kunst voor ons als mens, als groep.

Bezoeker: ja. Waarom ik ook nee zou zeggen is omdat, gemiddeld genomen, kunst statisch is. Jouw foto is een foto en verandert niet meer. En objecten als ze gemaakt zijn, zijn het objecten. Ik hoop dat ik als mens blijf veranderen. Per dag, per week, per jaar. Dus, ook in zoverre niet. Ik vind dat je als mens een bepaalde dynamiek hebt die er in kunst niet meer is.

Jan: kunst bijvoorbeeld die door de wind wordt bewogen, die verandert? Ik probeer tot de puntje zoeken.

Bezoeker: dat i een heel klein gedeelte. Bijvoorbeeld die strandbeesten. Één staat ook hiervoor.

Jan: precies! Nu beweegt die niet maar als die beweegt is het nog mooiere kunstobject. Krijgt leven.

Bezoeker: zijn losse facetten. En als mens heb je al die verschillende facetten. Hoop ik. Voor iedereen. Hoop ik. Ehm.. Ik vind dat toch anders je bent een grotere verzameling. Misschien denk je dat je mensen tekort doet. Als je ze omschrijft als kunst.

Jan: ik omschrijf ze niet, ik stel die vraag dat is mijn nieuwsgierigheid. Hoe iedereen kan anders zien. Ik stel het niet vast. ik heb een soort stelling iedere mens is kunst maar de vraag is: ben je kunst of niet. De zoektocht wat het voor jou betekent en voor iemand anders. Dat wil ik zelf niet bepalen. Weet het zelf ook niet. Noem me geen kunstenaar.

Bezoeker: Ben je kunst?

Jan: In sommige opzichten wel, soms niet.

Bezoeker: dat is interessant. Omdat ik in eerste instantie zeg ik kan het niet bepalen, alleen de toeschouwer. Als jij dat bent, ben jij degene die bepaalt of ik wel of geen kunst ben. En andersom ook. En het leuke is, dat je niet wil bepalen of een ander kunst is.

Jan: ja precies.

Bezoeker: dat is een redelijke paradox. Daarom gaan we nooit een antwoord vinden. Jij bent mijn toeschouwer.

Jan: dat is paradox in jouw wereld.

Bezoeker: klopt.

Jan: andere hebben andere antwoorden gegeven. Dat is mooi. Iedereen heeft eigen kosmos. Waar je die waardes kan noemen. Hoi! Leuk dat je hier bent. Sorry.

Bezoeker 2: ja!

Jan: wat leuk dat jij hier bent!

Bezoeker 2: ik vind dat ook ha ha

Jan: mooi.

Bezoeker 2: ik vind dat ook.

Jan: heel goede vriendin. Kan ik je vriendin noemen?

Bezoeker 2: ja! Van heel lang geleden.

Bezoeker: vanuit welke context kennen jullie elkaar?

Jan: ik ben ooit buurman geweest van een kunstenaar. En hij is toen ziek geworden. Zorgde beetje voor hem en zo hebben we elkaar leren kennen. Ze waren ooit een stel. Zo blijven wij steeds contact houden.

Bezoeker 2: heel interessant!!

Jan: mooi.

Bezoeker 2: ik heb ook een krant meegenomen. Zeer interessant!

Jan: ja. Dank je wel. Even kijken.

Bezoeker 2: ja!

Jan: ooh ja.. (bekijkt krantenartikel) Oh dat dat is nu duidelijk. Ja.

Bezoeker 2: dit is van de krant. Dat hoort er niet bij. Je moet zien wat je moet daarmee.

Jan: dan weet ik nu alles wat ik nodig heb. Super! Dank je wel! Wil je glaasje water?

Bezoeker 2: straks neem ik wat thee.

Jan: goed. Gaan we zometeen theetje pakken, wil jij iets drinken?

Bezoeker 2: neem dit mee?

Jan: nee ik heb tasje. Ja. Zo werkt dit. Alles wat we zeggen komt hier te staan. Dus we moeten praten en dan komt de tekst. Zijn aan het typen. Dat zijn schrijftolken. En dan komt het!

Bezoeker 2: hihhi

Jan: goed. Nou, kan ik even vertellen over de expositie?

Bezoeker 2: jazeker.

Jan: we hebben net over mijn vraag gehad en verteld wat de bedoeling was. Wat hier hangt zijn uitspraken van Krishnamurti die ik mooi vond. Waar we over kunnen spreken. En deze foto is van...

Bezoeker 2: heb me af gevraagd van wie is dit. Waarvoor?

Jan: dit is van 15 jaar geleden Mijn zelfportret.

Bezoeker 2: zo!

Jan: op deze manier heb ik laten zien hoe wij ons moeten aanpassen voor de maatschappij. Laagjes opbouwen om voldoen aan wat mensen van ons verwachten en binnenste kant, die met vlees, is meest kwetsbare kant van ons wat wij hebben. Op deze manier over kwetsbaarheid kunnen praten. Daarom heb ik het zo groot geprint om anders daarop kijken. De kernvraag is: ben je kunst. Ik heb die vraag ooit gesteld, ga ik nog een keer doen. Ben jij kunst?

Bezoeker 2: ik zal op zo'n vraag moeten denken.

Jan: op eerste moment? Wat roept het op als ik die vraag stel?

Bezoeker 2: nou, wat roept het op... Ja.. Ieder mens kan kunst maken.

Jan: hm-hm

Bezoeker 2: en ik weet niet eigenlijk of dat komt doordat ieder mens kunst is. Of dat je leert om kunst te maken

Jan: dus jij ook? Als ieder mens kunst is ben jij ook?

Bezoeker 2: ja.. Ja.. Ja.. Moeilijk om over eh,.. iets over te zeggen. Ieder mens kan kunst maken. En doordat hij kunst is, doordat hij leert om kunst te maken.

Jan: precies ja. Dank je wel! We hadden net over hoe dit anders ook te zien is. Hoe kunnen we anders eh... Dit ervaren om kunst te zijn. Ik ben hier al één week hier. Er zijn andere mensen geweest. Heb ik dezelfde vraag gesteld, dat zijn alle gesprekken, alle verhalen gaan pas kunstobject vormen. Ik heb het beetje omgedraaid. Bezoekers die ik spreek, jullie verhalen van kunstvormen. Na afloop als geheel is, dan zouden we kunnen kijken ja, wat is kunst. In zo'n groepsgeheel. Daar ben ik nieuwsgierig daarom stel ik die vraag. Dat is zoeken welke antwoorden wij krijgen het i zeken een moeilijke vraag. Kan hebt zelf ook niet goed antwoorden.

Bezoeker 2: ja...

Bezoeker: wat me te binnen schoot is, je vraag is heel filosofisch en je komt snel terecht van wat is kunst. Het maakt niet uit of iets enorm lelijk if of heel mooi is. De essentie van kunst is dat het emotie raakt. En dat mag zijn dat je het spuuglelijk vindt of dat je ooch! Dat doet, of dat het emotie raakt. Dan is het fantastisch. En ik mag hopen dat elk mens de emotie van een ander kan raken.

Jan: ja

Bezoeker: en daarmee is elk mens kunst, bedacht ik net.

Jan: dat is de eigenschap van kunst; emotie veroorzaken. Ja.

Bezoeker 2: moeilijke vragen hè.

Bezoeker: Ik wil nog even dit zeggen, maar lukte net lastig door emotioneel besef. Bij kunst maakt mooi of lelijk niet uit, iedereen kan vaak snel naar de diepere laag waar het gaat om de emotie die geraakt wordt. Er zit bij kunst geen waardeoordeel aan lelijk of mooi. Bij mensen zie je helaas dat velen niet tot die diepere emotionele band kunnen komen en blijven hangen in die oppervlakkige laag van het uiterlijk en daar een label van mooi of lelijk op plakken. En dat is dan ook nog eens een waardeoordeel. En als gevolg van zo'n waardeoordeel wordt mensen kansen ontnomen in het leven of moeten ze verschrikkelijke dingen ondergaan als pesten bv. Het zou een heel mooi gegeven kunnen zijn als mensen geleerd wordt om anderen te zien vanuit het perspectief kunst. Zonder waarde oordeel, maar juist als een wezen waar je een emotionele band mee mag en kan hebben.

Jan: weet ik. Dat is eh... Ik weet niet ook niet welke antwoorden er komen. Dat is voor mij ook heel eh... Nieuw om te leren. Ik stel een vraag, maar ja.. Ik weet niet welke kant raak ik. Ik weet ook niet welke antwoorden daar komen. Maar dat vind ik wel mooi dat die vragen toch worden beantwoordt. De ruimte tussen vreemde mensen, innerlijke kwetsbaarheid noemen en een plekje noemen. Zo ervaaarde ik dat vroeger: mijzelf zijn en niet-mijzelf kunnen zijn. Me aanpassen aan de omgeving. Op deze manier wil ik ruimte geven. Je gaat niet om een kunstobject die hier is. Maar als we vertellen gaat het object zich vormen.

Bezoeker 2: lijkt mij moeilijk om daarna, al die antwoorden. Om eh, om een eigen idee te krijgen. Lijkt mij heel moeilijk.

Jan: ik heb voordat ik die expositie maakte heb die antwoord nog niet gehad. Het is nog draagbaar. na één week voel ik dat het heel veel is. Aan alle kanten, alle meningen komen. Dat brengt enorme lading met zich mee. dat vind ik prachtig, maar ik ben ook aan het zoeken: hoe geef ik daar plek voor. En als het in de vorm van tekst komst, het helpt mij

wel. deze foto heb ik 15 jaar geleden gemaakt. Het was even doen, ik voelde mij heel slecht. Ik probeerde deze foto na te maken. Maar het lukte mij niet. Dit jaar. Het lukte niet. Ik ben niet in die toestand, maar ergens ben ik nog steeds veel kwetsbaar. Elke dag vertel ik het zelfde verhaal. Als tekst is terug te lezen, dat denk ik ergens, dat heeft tijd nodig, en dat helpt mij beter begrijpen. wat wil ik begrijpen, wat mijn zoektocht was. Het is geen onderzoek. Maar een zoektocht. Dat is de kern van dit project. Het is anders dan vroeger. Een object maken en daar over hebben. maar juist met jullie.. Wat het voor jullie betekent.

Bezoeker 2: de tijd heeft ook..

Jan: over kunstenaars en kunst maken. In zijn tijd. (van Gogh) Hij is het meest beroemd. De tijd heeft nodig om te begrijpen wat hij bedoelt. Wat wij denken is ook wat hij bedoelde.

Bezoeker: ja, een mening drijft vaak heel ver weg van wat de bedoeling is geweest. Inherent wordt een mening met taal geuit. En taal is sowieso problematisch. Elk woord heeft meer woorden nodig om duidelijk te maken wat je bedoelde. Omdat het een andere connotatie heeft, een ander gevoel. Taal is slechter dan we kunnen bedenken. Vervolgens is dat wel onze basis om over alles een mening te hebben. Eigenlijk is dat idioot als je dat beseft.

Jan: vind ook. Taal is beperkend. Alles wat ik hier doe is vluchtig. Alles wat wij noemen komt hier vast. Dat is heel mooi schrijfmanier, een letterlijke transcriptie. In de tekst staat geen lichaamstaal. Wie zijn wij, er staat niks over ons. Welke beweging. We glimlachen, huilen, staat er niet bij.

Bezoeker 2: je bedoelt als je dat zegt. Als je bepaalde teksten zegt. Lichaamstaal.

Jan: dat komt hier niet terug te lezen. We noemen lichaamstaal, maar ik noem, ik zou moeten zeggen dat je zit met je hand onder je kin. Ik zou alles moeten noemen, om dat stukje erbij te nemen. Heel vaak hebben

we hier bespreken maar ze gaan ook weg. Dan komt één of andere mening. Of poëzie of iets anders. Daarom wil ik het letterlijk bewaren. Wat je letterlijk hebt gezegd. Dat is die mooie combinatie van kwetsbaar zijn.

Bezoeker 3: mag ik je storen? Mag ik een folder hebben van jou.

Jan: ja natuurlijk.

Bezoeker 3: tot ziens. Dag.

Jan: dat is mijn nieuwe kunstvorm. Schrijftolken inzetten en alles bewaren wat gezegd is. En dan in één keer gaan lezen. 9 september is de najaarssalon. Volgende expositie. En ik ga die teksten voor de computer laten voorlezen. Heel de dag wordt alles voorgelezen. Wat heb jij gezegd, wat heb ik gezegd. Dat wil ik ook... Kijken: wat levert het op. Als je de hele dag al die verhalen door elkaar zou kunnen volgen. Dat wordt pas kunstobject.

Bezoeker 2: ik weet niet of het zo goed is, als je.. Jij zegt achter elkaar die tekst..

Jan: zijn letterlijk. Een voorbeeld: ik noem mij Jan. En ik noem je bezoeker. Je blijft anoniem. Geen naam. Jan en wat heb ik gezegd. Dan bezoeker. Je weet wie an het woord is: ik of de bezoeker. En dan in dialoog vorm.

Bezoeker 2: oké.

Jan: dan kun je goed zien, de dialoog.

Bezoeker 2: ik snap het.

Jan: zo is het. Mag ik dit bewaren, wat we hebben besproken?

Bezoeker 2: ja.

Jan: van jou? Hij doet nu een heel raar gezicht erbij.

Bezoeker 2: tuurlijk. Wat is 9 september?

Jan: opening van najaarssalon. In 3 zalen expositie van kunstenaars. Je mag twee kunstwerken inbrengen. Altijd niet-geëxposeerd werk. ik neem het gelijk mee en het wordt voorgelezen. het komt ook op papier. Na afloop is nog een expositie. Er is een kunstenaar die met mij werkt. We combineren het. Hij doet met muziek. Geluiden. Hij doet... Soortgelijke zoektocht. Maar hij maakt het helemaal anders. Dat gaan wij samen doen. We combineren het. Dat is pas eh.. Nu maken wij kunst samen. En dan is het pas eh...

Bezoeker 2: ah..

Jan: helemaal andere vorm.

Bezoeker: heb je nu een sticker hier overheen?

Tolk: zo gekocht.

Gesprek 35

Bezoeker: ik heb als tolk gewerkt.

Jan: kan ik wat meer vertellen?

Bezoeker: wat ik zie is dat een foto is. Fotografie. iets met Photoshop, maar wat.. Nou. Vertel.

Jan: wil die mevrouw ook aansluiten? Dan kan ik gelijk het verhaal vertellen. Neem plaats.

Bezoeker 2: ja.

Jan: wil jij een glaasje water? Kennen wij elkaar.

Bezoeker 2: klopt, ik ben erde geweest bij een eerdere tentoonstelling. Ik ben van, kunst voor blinden en slechtzienden.

Jan: leuk om je terug te zien. Dat is de expositie. Zoals jullie zien heb ik de teksten opgehangen. Zijn van Krishnamurti. Uitspraken die hij heeft gedaan. Die staan in de kalender. Voor elke dag is één of andere uitspraak van hem. Oosterse filosoof geweest. Ik heb die uitspraken gekozen die mij het meest raken. Om de situatie van de tijd aan te kaarten. Ze hangen hoog om aan te geven: hoe is het om kunst te kijken vanuit een rolstoel. alle gallerijen zijn voor rolstoel toegankelijk, maar ze hangen te hoog.

Bezoeker 2: de bordjes ook.

Jan: maar ook hoe wij kijken als kind.

Bezoeker: ja.

Jan: als je terug naar de kindertijd gaat, alles was hoog. Je kijkt constant omhoog. Dat is het verhaal van afhankelijk zijn van een ander. Soms moet je iemand vragen om te lezen. Dan mis te veel. Durf je een vreemde persoon te vragen om te helpen. de boodschap van de teksten zit erin. Sommigen heb ik in braille gemaakt. Om het toegankelijk te komen. Iedereen mag zichzelf zijn. Je hoeft je niet extra aan te passen. Dan hebben we een foto. Dat is eh, een foto die 15 jaar gele den is gemaakt. Een zelfportret. Dat is niet te vertalen naar tactiele, maar omdat het zo groot is, ervaren mensen het anders. Die foto kun je niet vermijden. zou het ook uit kunnen leggen voor iemand die blind is. Maar het vertelt over kwetsbaarheid. Ik was in een heel kwetsbare fase van mijn leven. Ik probeerde deze foto na te maken, maar het lukte niet. Niet de houding, het vlees zo, niks. Dat bete kent: ik ben in een andere fase. Zo vertelde: hoe aanpassen. Zich beschermen om het binnenste stuk zijn wij. De meest kwetsbare is. En hoe leren wij omgaan met de buitenwereld. Wat zijn onze waardes, normen, talenten, alles wat we gebruiken. Binnen het kwetsbare stuk aanwezig. Net als het kind wat aanwezig is. Dat is een

stap naar mijn eigen kwetsbaarheid. Ik ben doof. Ik hoor nog iets, daarom heb ik schrijftolken. Ze typen ook wat ik ook zeg.

Bezoeker: mond, lippen begrijp je niet.

Jan: ik kan liplezen.

Bezoeker: liplezen en... En doof ook.

Jan: een beter beeld te geven: hoe is dat, kun je dit gebruiken.

Bezoeker 2: dit is hoe je zicht op dit moment is?

Jan: door zien, vertel ik jullie hoe ervaar ik dat, dat ik hoor maar niet versta. Als je de bril opzet heb je ongeveer 5% zicht. Je kunt zien dat het licht of donker is. Je kunt zien dat ik hier en, als ik zwaai. Dat is hoe ik hoor. Er is iets, maar ik weet niet wat. Met die bril ben je blind. Als je de bril opzet, je ziet mij. Dat heb ik met geluiden. Er komt geluid, maar ik weet niet wat voor geluid het is. Dus ik herken stilte en geluid, maar ik weet niet wat het betekent.

Bezoeker: is dat van af de geboorte?

Jan: progressief. Met de leeftijd steeds meer verloren.

Bezoeker 2: een opvlieger, ik neem even water, ik heb water hoor.

Jan: het is best wel benauwd.

Bezoeker 2: kijk eens zeg, van alle gemakken voorzien.

Jan: klein maar toch.

Bezoeker 2: geweldig.

Jan: zo vertel ik over eigen kwetsbaarheid. In de eerdere expositie waar je bent geweest, had ik alles laag opgehangen. Kleuren naar geluiden, een soort van muziek maken. Een muziek omgezet naar trillingen. Onder de stoel kon je voelen trillen. Iedereen is enorm beperkt. Om object en te voelen moest je ogen dichtdoen. Één zintuig uitsluiten om één te versterken. Dat is ook mijn verhaal. Ik zie meer dan ik hoor. Dat is combinatie zintuigen. Er was nog één gevolg van die expositie, dat ik tot conclusie kwam iedereen is kunst. We hebben kunstobject en kunstvormen. Hoe een i blinde leeft hoe een dove leeft, hebben we nooit over. Dat is de insteek van deze expositie. Iedereen is kunst maar we hebben nog geen kunstobject. Ik wil jullie de vraag stellen een kunstobject te vormen. Met de vraag: ben je kunst?

Bezoeker 3: komt er een vervolg op deze expositie en daarin eh, ga de aan de slag met onze input?

Jan: ja. We beginnen aan einde denk ik...

Bezoeker 2: Waarom de visuele, voor de rolstoelers, vorige keer ging met meer om het gehoor. Waarom?

Jan: deze keer ook ik vertel mijn verhaal hoe ik mij aanpas aan de omgeving. Daarom handschoen. Ik kan goed articuleren en lezen en praten. Waar ben ik dan?

Bezoeker 2: het is moeilijk zeg maar, het is beter overdraagbaar het gevoel via visuele bril. En teksten dergelijke. Dan de parallel te zien met hoe het is om slecht te horen.

Jan: ongeveer. Deze keer probeer ik niet te vertellen hoe is dat. Deze keer bij elke bezoeker die komt de vraag te stellen ben je kunst. Maar ik vertel ook misschien de einde. Alle verhalen die ik krijg te horen zijn getypt. Ik maak gebruik van en wil de teksten graag bewaren. Gaan jullie mee instemmen of niet.. Ik ben hier al één week. Dat zijn verhalen van eerdere bezoekers.

Bezoeker 2: zo!

Jan: onze dialogen. Letterlijk wat wij zeggen wordt getypt en ik ga het niet literair maken. Het is het meest vluchtige stuk. Hoe ga je ermee om. Hoe sta je in het leven wat betekent dit of dat voor jou. De vraag terug: ben jij kunst?

Bezoeker 3: hoe definieer je kunst?

Jan: daar beginnen we mee.

Bezoeker 3: ja ik ben kunst. Ik heb veel fantasie. Ik eh... Hou van veel kleuren. Ik ben heel benieuwd. Altijd nieuwsgierig. Alles wat nieuw is. En creëer ik ook zelf wat. Ik was bezig met eh,.. Ik had zelfs videoproductie gemaakt op tv. En ook foto's, eigen website. Dus eh,.. Denk ik. Dat ik kunst ben.

Jan: meerdere deels vertel je over proces en product die kunst is. Handelen naar kunst en kunstobject creëren. Maar jij als jezelf?

Bezoeker 3: als ik zelf?

Jan: ben je kunst? Als je bestaat, is dat kunst?

Bezoeker 3: ja.

Jan: mooi!

Bezoeker 2: moeilijke hoor! Ik begin ook te denken van, nou ja, inderdaad de definitie. Heel belangrijk bij kunst is dat je, dat het gecreëerd wordt maar ik ben ook gecreëerd. Anders dan zoals ik kunst zie, maar ik ben wel gecreëerd. Kom ik toch bij eigenschappen. Ik creëer zelf ook want ik geef mijn leven vorm. Ik probeer een soort van levenskunstenaar te zijn. Wat ik maak, dat is dan hè, wat ik voortbreng is misschien ook wel kunst op die manier. Maar ik heb nog nooit zo naar gekeken omdat ik, eh,.. Ja, kunst iets specifiek vind wat mensen voortbrengen en niet van,.. Wie de mensen zelf zijn.

Jan: precies. Daarom stel ik die vraag. Want blijkbaar hebben we die vraag nooit gekregen. Dat is de zoektocht die ik had met eerdere exposities, vertalen naar ervaren. Heb ik gericht op bezoekers dat jullie mij vertellen wat is dat. Wat zien we onder het woord kunst. Toch iedereen heeft andere verhaal. Iedereen ziet het anders. Ergens, precies hetzelfde. Dat is onze kwetsbaarheid die we hebben. We durven het soms niet te zeggen of je kunst bent. Soms zeg je het enthousiast. Als je keer na keer vraagt ben je kunst? Wat houdt het in? Blijkbaar die vraag was nooit gesteld. Waarom blijven we denken en zoeken. Wat is dat dan?

Bezoeker 3: eigenlijk ieder mens is kunst.

Jan: daarom heb ik dit ook opgeschreven. Maar iemand vond bijvoorbeeld dat die statement maakt tekort aan kunst. Het mag breder zijn. Dat mag ook. Was ook verbaasd van die mening. Was een anonieme mening, was opgeschreven dus ik weet niet wie. Iemand heeft dat gedeeld. Heeft toch iets geraakt. Dat is mijn zoektocht die ik nu heb. Zelf bepalen wat kunst is en wat wij zien als kunst. Dat is nu in de vorm van tekst. Vanaf 9 september wordt het als vervolg bij Najaarssalon gepresenteerd als boek. Bij opening van 9 september wordt het voorgelezen door voorlees programma.

Bezoeker 3: hier?

Jan: ja. Dat kunstobject wordt nu gevormd, we hebben het nog niet. Dat is ook beetje, natuurlijk aanleiding naar blind zijn en moeten functioneren. Doof zijn en moeten functioneren. Als je oud bent kun je minder horen en minder zien. Wat doe je dan. Wat is de levenskunst. Je noemt je zelf levenskunstenaar.

Bezoeker 2: ik probeer het. Ik vind het een mooi doel om het iedere keer weer te proberen.

Jan: precies. Dat is ook die kwetsbaarheid die we hebben. Over kunnen praten. En niet beoordeeld zijn. Gewoon echt openstaan. Samen kijken naar wat houdt die kunst in als je bij zichzelf kunst zien of niet.

Bezoeker 3: mag ik vragen bent u zelf ook kunst?

Jan: eeh... Ja.. Met wat twijfel erbij. Ik kan niet definiëren. Ik ben zo vluchtig. Kijk.. Om duidelijker maken. Ik moet me altijd zo aanpassen met die buitenlaagjes. Netjes spreken, goed communiceren. Ik kan niet mijzelf zijn. Zou liever gebarentaal gebruiken maar niemand kent gebarentaal. Zet ik gebarentolk in, mis is heleboel kleine dingen. Mijn kunst is om opgeven wat mijn primaire behoefte is want de hoge doel leidt me toe dat ik jullie kan spreken, vrij normaal, maar ik mis mezelf. Het innerste, meest kwetsbare kant laat ik liggen. Het is tussen mij en mij.

Bezoeker 2: je laat 'm niet altijd liggen want je geeft je in bepaalde situaties wel bloot.

Jan: in grootste deel van het leven wel. Moet ik op 2e plaats. Niet op 1e maar op 2e. Anders ga ik op gebarentaal overstappen maar dan kan ik niks doen. De wereld is daar nog niet klaar voor. Op deze manier, zet ik dit kwetsbare pi positie om bespreek houden. Juist met jullie te spreken. Juist deze vorm een object creëren. Wie weet over 15 jaar precies dit wat ik nodig heb zoals die foto. Nu snap ik die pas. Misschien juist die gesprekken hoe ik daar over heb. Eerste gesprek heb ik anders vertaald dan nu dat proces doorloop ik al door hier te zijn. Wat voor kunst ben ik dan? Als ik kunst ben, wat dan? Wat mijn keuzes zijn. Op welke manier kan je daar mee omgaan. Te gelijktijd delen met de wereld. Die bewustwording dat die groter is. Besef hebben. Zoveel mensen die wij niet zien. En niet horen. Dove mensen kom je niet tegen. Je komt ze niet tegen. Op straat kom je dove mensen niet tegen je ziet die mensen niet. Ook zou je één dove persoon zien die gebaren doet, je komt niet in contact. Het is die eenzaamheid. Die wereld van eenzaamheid. Zie je iemand met stok lopen, zoek je ook geen contact. Één in de wereld die eigen wereld hebben maar toch in de algemene wereld komen.

Bezoeker 2: het wordt wel beter. Naar mijn idee.

Jan:precies hetzelfde die willen van alles maar die mag dat niet. Dan leren wij juist omgaan met al die laagjes. Die we hebben gekregen, dus de nor men. Als we ouder worden zeggen nee, gaan we weer naar die kind terug. Zo probeer ik te vertellen op gebied dat iedereen begrijpt dat bekend is. Kwetsbare groepen die niet mee doen in het leven. Dat gebeurt steeds vaker. Maar ja, openingen zijn nooit voorzien met Schrijftolken of gebarentolken of blinden begeleiders. Alle kunst hangt te hoog. Wat heb ik aan een museum die toegankelijk is al alles hoger hangt.

Bezoeker 2: het begint wel te komen.

Jan: het zou eerder moeten gebeuren. Ik doe klein beetje mee bijdragen om het bespreekbaar te houden en bewustmaken. Je weet niet wie hier komt.

Bezoeker 2: je merkt wel dat mensen of musea bijvoorbeeld die weten er aanvankelijk niks van en zijn heel ontoegankelijk wat dat betreft en vervolgens ontdooien ze en zien ze steeds meer mogelijkheden en begint het te komen. Die bewustwording waar jij aan meedoet is heel belangrijk. Dan begint er wel interesse en actie te ontstaan.

Jan: is wel de valkuil, dat doen gezonde mensen ze bepalen de norm voor ons als je zo kan zeggen. Dat dit voldoende of goed is.

Bezoeker 2: nee dat moet ook niet.

Jan: dat is het moeilijkste stukje, laat de ervaringsdeskundigen in.

Bezoeker 2: dat doet... testteam van 12 mensen die er naar toe gaan.

Jan: ik weet het, en daarom op die manier als je ieder mens kunst noemt, ben je geen probleem meer, is niemand gehandicapt. Niemand

lang of kort of dun of dik whatever. Iedereen is kunst. Met elkaar omgaan zoals wij zijn.

Bezoeker 2: ik denk dit het een andere invalshoek geeft die vraag. Dan kijk je niet naar is he goed of slecht. Je laat er niet moraal op los. Of wat dan ook. Je gaat eigenlijk uit je oordeel om je naar kunst vaak, ja, geldt niet voor iedereen, maar, eh,.. Geïnteresseerd en onbevooroordeeld kijkt van huh? Wat is dit? En vervolgens raak je geïnteresseerd.

Jan: dat is ook hoe mijn zien sterker is dan horen ik hoor minder maar zie meer. Dat is verschil op gebied van nou, we moeten divers zijn, inclusief zijn, moeten dit en dat. Nee we zijn dat al! Zi gezichtjes van oh waar is mijn probleem dan? Dat heb ik omgezet naar kunst zijn. Dat is het positieve, blijf je bij je zelf en je herkent het ook hoe een ander zich als kunst kan zien. Dat ik kan liplezen kan je als kunst zien of je bent ergens sterk in wat ik niet kan, kan ik kunst in zien. Dat is ons perspectief. Mensen met uitdaging, mensen met handicap die benoem je in plaats van mens. Deze voorziening en deze voorziening. Dan heb je niet over waardering van mensen dat die minder waard is. Je drinkt koffie, thee, gebruik schrijftolken. Dat is een vorm om zo te gaan denken over elkaar. Dus dat is mijn conclusie na 2 eerdere exposities om een zoektocht in te gaan, kijken wat dit gaat opleveren. In vorm van tekst en als kunstobject, wat houdt het in. Waar kom ik uit vanaf de eerste verhalen die ik heb ik verteld en de laatste. Hoe zijn ze verschillend. Dat is mijn proces.

Bezoeker 2: ben je ook van plan om te publiceren in één of andere vorm? Dat je het in een boek of een pamflet of een..

Jan: dit is komt op de site beschikbaar. Iedereen mag het gebruiken. Het wordt in pdf-vorm, voor blinden en slechtzienden kan in een voorlees programma.

Bezoeker 2: heb je een kaartje voor mij? Ga ik het doorsturen, om in de nieuwsbrief te plaatsen. Dan heb ik eerst even contact met jou, om te weten wanneer een goed moment is.

Jan: 9 september is een mooi moment om hier te zijn. Ik ga dat presenteren.

Bezoeker 2: daarna is het beschikbaar op de site. Kan ik mensen via de nieuwsbrief.

Jan: ik pak de brief.

Bezoeker 3: dat is hier?

Bezoeker: allemaal kunstenaars die hun werk hebben ingebracht. Ja leuk.

Bezoeker 3: dan kunnen ze de tekst lezen.

Jan: nog niet, dan komt het als bestand en kun je het downloaden of voor laten lezen in het programma.

Bezoeker 3: alles wat hier staat?

Jan: dit is van één week. Tot 3 september hier en 9 september is het vervolg.

Bezoeker: heb je ook contact met.. Gaat het je daar niet om?

Jan: als je mij kan helpen graag. Eerdere exposities heb ik veel aan dacht gegeven om het goed toegankelijk te maken. Deze keer heb ik het omgedraaid. Het is een zoektocht. Wie komt is altijd. Wie komt weet dat alles it geregeld. Als het afgelopen is, die teksten vertellen alles. Dan heb je alle gesprekken voor jou en na jou. En dan heb je alles compact en dan kun je alles voortzet ten. Bepaalde verhalen aanhalen. Op die manier, natuurlijk geldt horen, doven een slechthorende de groep waar ik sterk in zet. Maar ik vertel ook altijd over blinden. In braille getypt.

Bezoeker 2: aan de muur ook.

Jan: even bredere perspectief. Ook de rolstoel. Ook breder kijken. Wil ik ook niet in beperken tot mijn gebied. Maar dit is het gebied dat ik ken. En daarom nu, is niet echt veel bekendheid. Toch weet ik dat juist, als we zo'n bestand hebben kunnen aanhalen, van heel veel.. Bizarre verhalen. Echt. Iedereen doet het anders.

Bezoeker 2: boeiend.

Jan: het idee was anders, kom maar om één dag en vertel je verhaal. Maar we hebben het anders gedaan. Ik heb schrijftolken gevraagd. Ik wil dit uitbreiden. Verdergaan. Dat geeft mij vrijheid. Hoeft niet te presteren. Eigen werk heeft mij iets verteld, dat is de inspiratie.

Bezoeker 3: als ik dat mag vragen. Als mensen zeggen: ik ben geen kunst.

Jan: dat gebeurt. Nee. Ben geen kunst. En ze gaan weg.

Bezoeker: ze gaan niet de discussie aan?

Jan: ze onderbouwen niet waarom ze geen kunst zijn. Dan ben ik zo nieuwsgierig naar die verhalen.

Bezoeker 2: jij had zelf die twijfel, ik ook. wat is kunst.

Jan: alles is bespreekbaar. bij wie twijfelt. Wie zegt nee, geen discussie. Dat is voor mij ook een ontdekking. Misschien raak ik zo'n kwetsbare plek van die persoon, die kan het er niet over hebben.

Bezoeker 2: heb je het weleens gevraagd?

Jan: ze zeggen: ik ben niet. Neem het op. Ik denk het volgende project: waarom ben je geen kunst. Waarom wil je niet vertellen waarom je geen kunst bent. Je bent ook super kwetsbaar als je dat niet wil of kan vertellen. Ik respecteer iedereen die wil vertellen. Ik ga er niet achteraanlopen. Nu is verzamelen wie zich openstelt en deelt. Dat is de

bron van informatie. En meningen. Dat heb ik nodig voor eigen proces. Wat ik met het stukje wil dat mensen 'nee' zeggen, dat komt nog later misschien. Of misschien niet. Weet ik niet.

Bezoeker 3: de vraag bleef hangen voor mij. Persoon kunstwerk. Qua geestelijk. Of qua uiterlijk?

Jan: weet je wat grappig is. Je noemt kunstwerk. Ik heb gevraagd: ben jij kunst. En niet kunstwerk. En dat komt door alle verhalen.. Ja, maar dat is object, handelen. Ben jij kunst? Punt. En daarom blijft het hangen. Bezoeker 3s: je geeft geen definitie.

Jan: heb ik ook niet.

Bezoeker 3: als je vraagt: ben je kunst. Dan weet je zelf wat is kunst.

Jan: dat hoeft ik niet te weten. Als je een vraag stelt hoeft ik geen antwoord te hebben. Als ik antwoorden heb, stel maar voor. Ik stel te vraag. Ik geef antwoord, ik ben kunst... Noem ik een heel lijstje waarom ben je kunst. Dan moet ik je overtuigen dat je net zo moet doen als ik. Anders ben je geen kunst. Dat wil ik niet. Wat roept het op, wil ik van je weten. In breder zin, hoe wij in de maatschappij kunst zien. Wat betekent het voor ons.

Bezoeker 3: geen object.

Jan: jij als kunst. Wie bij mij. En wat maakt jou kunst? Het is de meest zware vraag die ik kan stellen. Ook voor mijzelf.

Bezoeker 3: een vraag waar je zelf ook geen antwoord op weet.

Jan: nee zeker niet. De vraag: wie ben jij? Is mij 25 jaar geleden gesteld, ik heb nog steeds geen antwoord. En ik ben blij dat ik het antwoord niet heb. Ongenoegen nemen met voldoening. Als ik voldaan ben, waarom moet ik dan bestaan? Als ik een gebied heb bereikt... Dat is onderdeel van mij. Dat is mijn eigenschap. Dat is niet wie ben ik? Want na die

vernieuwing komt de volgende. Het is prachtig, die vrijheid.. Iedereen die handicap ervaart in het leven moet iemand zijn. Om die vrijheid.. Zo'n zware vraag open vraag. Als je niet wil, hoeft gewoon niet. Iedereen gaat wel die weg mee. Bijna iedereen.

Bezoeker 2: waarom, ik krijg de indruk dat je denkt dat het alleen voor mensen geldt die iets, hoe zeg ik dat.. Toch met een beperking.. Eh, maar ik denk dat er heel veel mensen zijn.. Zonder een aantoonbare beperking die iemand anders naar buiten toe zijn, of willen / proberen te zijn, dan ze werkelijk van binnen zijn.

Jan: dat is de kern. We hebben ook een norm. Wat is normaal en wat niet? Wat je zei: zoveel meningen. Tuurlijk. Dat is iedereen. Niet iedereen mag zichzelf zijn. Bij mijn kern blijf je tussen haakjes handicap. Ik ben gekwetst in kindertijd, in goede bedoelingen. Ik moest mij vormen naar een ander kunstobject dan ik zou zijn.

Bezoeker 2: ik snap het.

Jan: dat wordt vaak in de maatschappij niet besproken. Zo pak ik de kans om het mee te nemen in het verhaal. Heel mooi dat jij zegt: het is veel meer. Tuurlijk is het veel meer. Maar het is niet vanzelfsprekend om je zelf te zijn. Zoals je bent. Wat is nodig, zodat je functioneert zoals je bent. Dat is ook de kern, probeer ik anders te benaderen. De bekende... Via kunst, die gesprek is ook in kunstvorm. Communiceren met elkaar. Met bepaalde doel, dit is ook kunst even te kunnen nadenken. Even hier zitten. Focussen.

Bezoeker 3: maar ge handicapt ja, met beperking, je kan ook vergelijken klein kind.

Jan:dat bedoel ik. Ja

Bezoeker 3: hij kan ook niet..

Jan: helemaal niks maar ook iemand die heel oud is, sorry (..)altijd die kind zijn wij vind ik ik ben op gegroeid met overgrootouders. Ik ken overgrootmoeders en - vaders. Ze hoefden mij niet overtuig en dat leven zo is. Ene kant vond ik minder maar andere kant, juist volledige begrip. We waren op dezelfde niveau. Ik was 5 of 6 en mijn oma 's waren 95. We waren precies op dezelfde niveau en kunnen functioneren. Waren ook onbegrepen. Konden zich niet in omgeving vinden en ik ook niet, we waren beste maatjes! Dat heeft mij gevormd. Anders kijken naar wie ben, hoe ben ik. Dat vormt mij. En dat komt nu terug wat ik heb toen gekregen.

Bezoeker 3: toen ik jong was als vrijwilliger gewerkt. Kinderen, of voor oude mensen. Kinders en kunnen nog niet en de ouderen kun dat al niet.

Jan:klopt!

Bezoeker 3: die mensen hebben hulp nodig. Handje.

Jan:ja. Precies. Hulp nodig ja.

Bezoeker 3: en de anderen kunnen zichzelf redden!

Jan:haha, ja precies! Dank jullie wel.

Bezoeker 2: we moeten eruit hè om vijf uur toch?

Jan:ik moet formaliteit doen mag ik de teksten bewaren en gebruiken?

Bezoeker 2: van mij wel komt m'n naam erbij of?

Jan:staat niks bij, geen namen.

Bezoeker 2: nee prima.

Jan:ik heb heel diepe.

Bezoeker 3:wat heel bijzonder nog niet alle teksten gelezen.

Jan:tot 3 september.

Bezoeker: tot ziens hè.

Jan:dank je wel we spreken nog af. Leuk dat je hier was.

Bezoeker 2: bij Pulchri of..?

Jan: ik heb gesprekje met haar gehad.

Bezoeker 3: laatste vraag wordt dit beïnvloed door wat mensen hebben verteld? Die gesprekken? Heb je iets veranderd? Voor jezelf? Door eh?

Jan: ja vooral hoe ik dat vertel. Dat is veranderd. Ik lees de eerste verhaal van mijzelf daarom vraag ik dat ze alles ondertitelen hoe ik zeg. Ze weten het zelf, ze ervaren het ook. Het is anders. Je krijgt inzichten. Tijdens gesprekken zie ik sommige dingen gelijk anders.

Bezoeker 3: je wordt toch beïnvloed.

Jan: jullie geven dat aan mij

Bezoeker 3: en ons.

Jan: het is wissel werking. Je mag zijn wie je bent, dat is prettig, fijn gevoel.

Bezoeker 2: fijn om hier te zijn en en jou ook te zien. Zoveel jaar na de vorige expositie hoeveel jaar zit er tussen? 3 Of 4 jaar? Voor corona. 4 Jaar?

Jan: tussen die eerste drie jaar en tussen was nog eentje. Vierdriet. Dat was iets anders. Drie jaar ja. Heb ik meegelopen. Heel heel erg slechte,

eh... Omgeving naar nu jezelf weer herontdekken. Weer plekke geven weer zoeken. Wat dan.

Bezoeker 2: beter en vrolijker? Nu?

Jan: jazeker.

Bezoeker 2: mooi, fijn. Bedankt. Nog één vraag je ik heb paar keer over ...gepraat zeggen jullie dan organisatie zonder naam erbij? In de tekst? Zeg maar?

Tolk:wil je dat?

Bezoeker 2: zit te aarzelen. Ik heb een aantal keren genoemd. Vind ik het eigenlijk belangrijk..?

Jan: houden? Meestal de namen kunnen herleiden naar mensen. En omgeving.

'...' doe ik. Ik kan het gewoon weghalen. Op die manier.

Bezoeker 2: doe maar op die manier.

Bezoeker 3: harte lijk bedankt het was héél interessant.

Bezoeker 2: we hebben nog contact!

Jan: gaan we verdere stappen doen. Fijn.

Bezoeker 2: tot ziens!

12 augustus

Gesprek 36

Bezoeker: maken jullie onderdeel uit van de expositie

Jan: ja. Wil je een glaasje water? Neem plaats. Ik kan wat meer vertellen.

Bezoeker: leuk!

Bezoeker 2: ik blijf wel staan.

Jan: wil je water? Ik kan kort vertellen wat het idee is. Wat jullie hier zien, deze 2 wanden zijn teksten van Krishnamurti dat is van zo'n kalender die ik ooit heb gekregen. Het zijn teksten die mij hebben aangesproken. Gekozen om op deze manier te illustreren hoe de kunst is vanuit rolstoel te bekijken.

Bezoeker: kunst bekijken vanuit een rolstoel? Hoe kom je op dat idee? Vanuit een rolstoel. Als je gehandicapt bent

Jan: ik ga dat vertellen. Het pand is toegankelijk maar kunst niet – die hang te hoog. Als kind, waren wij altijd boven aan het kijken. Alles was te hoog. Het geeft beeld over toegankelijkheid. Dat is het begin. Het 2e is de foto. Het is een zelfportret, zo illustreer ik hoe je moet aanpassen. Alle laagjes opbouwen om een goed mens te zijn, goed kind, hoe leren wij ons aan te passen maar waar blijft de kern. Het stukje vlees wat te zien is binnenste kern. Wat brengt het met zich mee. En hier kom ik ook aan mijn eigen stukje kwetsbaarheid. Ik ben doof. Ik hoor nog iets maar versta niet zonder liplezen. Daarom heb ik schrijftolken. Ze ondertitelen ook wat ik zeg, om te laten ervaren hoe dat is als je iets hoort maar niet verstaat zonder liplezen. Ik kan goed liplezen. Een stukje dat je wil meenemen, toegankelijkheid, kwetsbaar zijn. Daarom noem ik het ieder mens kunst is.

Bezoeker: Bij geboorte doof?

Jan: vanaf geboorte progressief doof. Ik hoorde meer maar met elk jaar steeds minder. Niet vanaf geboorte doof maar ik hoor iets maar versta het niet. Als ik mij wegdraai, ik kan jullie nog horen maar ik weet niet wat is gezegd...

Bezoeker: je spreekt niet luider. Ik ben veel met doven om gegaan en die spreken luid. En jij hebt een normale...

Jan: ik hoor nog. Ik weet hoe het moet zijn.

Bezoeker: je voelt het...

Jan: ik controleer de lucht op mijn borst. Met horen weet ik niet hoe hard ik spreek, maar lucht drukte te controleren

Bezoeker: Ben je thuis in gebarentaal?

Jan: ik ken gebarentaal maar die is niet mijn moedertaal. Ik mocht niet als een dove persoon mij ontwikkelen. Dat zijn die laagjes. Wie moeten wij zijn, wat moeten wij doen om... aan de maatschappij aan te passen. Dat is de kunst en de kern van de expositie... Ben je kunst?

Bezoeker 2: hoe ik leef bijvoorbeeld. Heel kunstig, heel divers. Ik had bijvoorbeeld een zoon, die was zwaar gehandicapt daarom vraag ik naar die rolstoel. Hij zei: je zit, en iedereen waarmee je praat moet je zo omhoog zitten. Want mensen staan. Dat is altijd heel erg vermoeiend ook.

Jan: bij rolstoel gebruikers ga ik altijd op de knieën. Dat zijn kleine dingen die veel mensen niet snappen. Ben jij kunst?

Bezoeker : ik denk dat ik onderdeel uit maak van het kunstgebeuren.

Jan: kan je wat meer vertellen?

Bezoeker: ik vind het, het is voor mij een vraag. Ik ben zelf beeldend kunstenaar. De kunst die je maakt is buiten jezelf maar je bent zelf ook

onderdeel van de kunst. Jezelf als entiteit los van: ben jij kunst? Te stellen. Ik ben mij bewust van het zijn die kunstwereld zonder meer.

Jan: toch is mijn vraag: ben je kunst?

Bezoeker: dat begrip jij, je wijst naar mij, dat vind ik te beperkt. Ik ben met jou, en de tafel en met de tafel ben ik kunst en met het glas en de tekst daar...

Jan: als interactie?

Bezoeker: meer holistisch zie ik het.

Jan: ja.

Bezoeker: zij tikt het he?

Jan: dat zijn de schrijftolken. Speciale toetsenborden, je kijkt zo nieuwsgierig naar de tekst.

Bezoeker: ja?

Jan: nee jij

Bezoeker: zij is exact in staat om het sneller te spreken, even weer te geven in die abstracte taal. Gele draadjes zijn het eigenlijk. Terwijl ik hier echt staat, en zij vertaalt heel abstract. Via de vingers. Van een toetsenbord naar een beeldscherm

Jan: dat is vorm van mijn ondersteuning. Zo kan ik goed communiceren

Bezoeker: hoe lang kan zij dat volhouden? Je moet heel geconcentreerd zijn

Jan: daarom zijn er twee.

Bezoeker: altijd zo onder de indruk van mensen met gebarentaal, die real time... Ik ben omgegaan met iemand die zich bezighield met ontwikkeling van gebarentaal. De gebarenwinkel heet dat... R... Kom je uit Den Haag? Hij was bezig met legaliseren van gebarentaal als echte taal.

Jan: ja dat is het zeker.

Bezoeker: dat is nu gelegaliseerd. En tot mijn verbazing, omdat ik een leek ben, elke gebarentaal is een streektaal. In Engeland is er een andere gebarentaal, of in Friesland.

Jan: zelf dialecten. 2 jaar geleden pas erkent als officiële taal. In Polen waar ik vandaan kom, 65 jaar geleden. Dat zegt wat Ook hier, mijn kwetsbare kant, jij bent nieuwsgierig naar de mensen jij zei "die mensen".

Bezoeker: zei ik dat?

Jan: dat is heel bekend... iemand die een handicap heeft wordt gelijk geïsoleerd. Niks is normaal alles is speciaal. Ik spreek netjes, keurig omdat ik moest, de toon is juist. Daarom zet ik in om bij te kunnen zijn... daarom vraag ik: waarom ben je kunst? Of juist niet. Daar ben ik nieuwsgierig naar. Iedere bezoeker, en wat draagt het... Soms is het heel heftig, hoe zien wij de kunst zelf? Het leven vind ik ook kunst.

Bezoeker: dat is in de filosofie de laatste 100 jaar aan de gang. Nietzsche.

Jan: heel filosofische vraag.

Bezoeker: levenskunst is anders dan: ben jij kunst? Daarom kan ik daar niet op antwoorden. Ik vind mij niet een ding wat je kunst kan noemen. Ik maak zelf deel uit, ik ben zelf kunstenaar, hele geschiedenis gezien en meegemaakt.

Jan: mooi, dat is zo anders dan jouw verhaal. Jullie beiden zeggen: ik ben kunst, maar zien het anders. Dat wil ik illustreren, wij zijn inclusief en wij

scheiden ons toch van elkaar. Wij zijn niet in staat op dezelfde manier te functioneren, waarnemen vanuit de zintuigen. Daar gaat het over.

Jan: kom je zo op gesprek? Ben jij kunst?

Bezoeker 3: voor mij is het heel moeilijk.

Jan: dat is ook een antwoord. Misschien over een week of twee.

Bezoeker 3: wat zijn het voor teksten?

Jan: Krishnamurti.

Bezoeker: Krishnamurti laat het verleden los.

Jan: onze gesprek is in vorm van tekst. Ik wil dit graag bewaren. het gaat ontstaan. Dit is het gesprek wat van de afgelopen week ik. Omdat het anoniem is wil ik het graag bewaren. En op 9 september wil ik het presenteren.

Bezoeker: jij bent lid van Pulchri.

Jan: mag ik dit bewaren?

Bezoeker: leuk! Zeker! Ik doe ook mee! Zien we elkaar!

Jan: wan wordt het voorgelezen door de software. De hele dag wordt het voor gelezen. Heel veel tekst. Wordt het ook geprint, kun je het lezen. Jullie maken onderdeel uit van het kunstproject.

Bezoeker 2: leuk. Oké.

Jan: wil je nog verder?

Bezoeker: we willen nog even rondkijken. We hebben gasten beneden ook.

Bezoeker 2: dank je wel. Succes. Dag!

Gesprek 37

Jan: neem plaats!

Bezoeker: Marcin Karwinski!

Jan: nu ben ik Jan!

Bezoeker: nu niet hoor! Hij komt uit Śląsk.

Jan: oude Bohemen... (lachje) Kan ik je vertellen wat ik doe?

Bezoeker: ik ben heel allergisch voor interview. Dat zijn een soort... Je hebt klankschalen.. Zo'n grote... Zo'n grote... Nou ja, daar heb jij niks aan. I...!

Jan: glaasje water?

Bezoeker: ik vind wat je doet heel bijzonder. Omdat het los is van.. De.. Ja.. Jij bent het.

Jan: hm hm. Ik kan misschien toch iets meer vertellen.

Bezoeker: vertel.

Jan: je kent mijn verhaal, ik wil een stukje verder gaan. De teksten die je ziet zijn van Krishnamurti. Dat is mijn inspiratie. Die foto is van 15 jaar geleden en dat gaat om de laagjes, willen leren bouwen. Om zich aan te passen aan de maatschappij. Bij eerdere exposities kun je ervaren wat de waarneming is. En nu hoe ik mij aanpas aan de maatschappij.

Bezoeker: terwijl je niet hoort.

Jan: terwijl ik beperkt hoor. Maar dat verhaal is... Geldt ook voor iedereen. Dat gaat over kwetsbaarheid. Wat je binnen ziet is de meest kwetsbare ik, die je hebt. Hier wil ik er over vertellen. Ik kwam tot de conclusie na eerdere exposities dat ieder mens kunst is. Ben jij kunst?

Bezoeker: ik ben een gecompliceerd persoon.

Jan: kan dat kunst zijn? Of niet?

Bezoeker: als de schepper, wie dat ook moge zijn. Als de schepper... Zowel de dieren als de planten en universum kun je zeggen: kunst. Kunst is geheim van de kunst. Geprutst en gefruitseld van mensen... Draak, als het maar niet uitgegeven wordt. Dan is het niet erg. Kijk.. Ik vind mijzelf niet kunst. In mijn kwetsbaarheid heb ik mij heel lang zoals jij niet aangepast. Altijd in strijd met, vanaf kleins af aan al. Mijn zijn, is dat ik ben... Strijdbaar. Ik heb mij... Aan...

Jan: als ik mijn gevoel mag vertellen.

Bezoeker: ik ben hippie, dat was de stroming. En die... Die maatschappij... Daar... Want... De kwetsbaarheid komt alleen maar, niet door jou, maar hoe de maatschappij is. Een jungle, niet alleen maar lief.

Jan: wat jij noemt, is kunst, je blijft strijden.

Bezoeker: ik maak dingen: landschappen, figuren, dat is anders. Kunst is een afspiegeling van de wereld. Eigenlijk is kunst geprutst in vergelijking met de schepping. Iets wat je misschien kunt horen. Ik neem aan dat zij ook..

Jan: zij horen normaal. Ze zijn mijn tolken. Ze moeten alles verstaan om te typen. Tussen haakjes zijn zij normale mensen!

Bezoeker: wat! Bestaan die nog! Ik laat je geluid horen. Sluit aan bij klankschaal. Misschien kun jij het... Niet horen... (je hoort trillingen) Zoiets.

Jan: ja.

Bezoeker: dit heet in Polen heet het een... Eh... Wacht even... Eh eh... Dorom... Trupa in heel Europa. Dorom is een mondharp. Oud. Het is een oeroud eh.. Instrument.

Jan: wat mooi dat je het noemt. Want ik heb klankschalen.

Bezoeker: ik heb ze gezien.

Jan: zal ik ze pakken.

Bezoeker: ga door, alsjeblieft. (zingt/ klanken) Je kan... Dank je wel. Hmhm.

Jan: bedankt!

Bezoeker: nee jij bedankt!

Jan: wat prachtig!

Bezoeker: kijk kunst. Ik voel mij niet per se schilder, ben ik wel. Maar dit soort dingen... Mooi... Goh...

Jan: mag ik iets zeggen? Wat jij mij nu hebt gegeven... Is die kwetsbaarheid die ik heb, van het samen delen. En hier gaat het niet om: hoeveel hoor ik of wat hoor ik. We doen het gewoon. Jij met de harp, jij met de klank. De vergelijking. We doen het gewoon.

Bezoeker: in de jaren 60: we doen niet meer mee met elkaar te kwetsen. We doen mee met de liefde.

Jan: jezelf zijn zoals je bent. Alles mag en kan. Wat jij mij hebt gegeven is een zeldzaam moment. Ik hoef niet te vergelijken. Ik ben wie ik ben, ondanks alle herrie in de achtergrond. Ondanks alle mensen die er lopen. Dit is het moment. Je bent kunst!

Bezoeker: in die zin wel misschien..

Jan: dat is ook hoe ik dat zie. Ik zie mijzelf vaak niet als kunst.

Snap je?

Bezoeker: ha!

Jan: soms hebben wij nodig om elkaar te geven: jij bent kunst. Zelf kun je dat niet zeggen. Dat is een stukje die ik hier bespreekbaar wil maken. Dat is de kern van dit project.

Bezoeker: ik zal H..... vertellen dat ik hier was met jou. Er zijn steeds meer Poolse kunstenaars in Nederland gelukkig... In het pools in het moeilijk... Jullie zijn Nederlands? Oh... Wat een saai land. Nee hoor... Het is een beetje... Boeren zeerovers land.

Jan: dank je wel.

Bezoeker 2: er komen nog een paar mensen!

Bezoeker: je krijgt een nieuwe voorraad!

Jan: ik wil je nog één ding vertellen.

Bezoeker 2: ga maar hier zitten!

Jan: ik vraag of ik de vragen mag bewaren. Als kunstobject. In de Najaarssalon wordt het gepresenteerd.

Bezoeker: doe ik mee!

Jan: ook het verhaal wat jij verteld maak ik als kunstobject. Daar ben jij deel van. Het is geheel anoniem. Daarom wissel ik af. Mag dat?

Bezoeker: jaah!!

Bezoeker 4: kom even buiten zitten!

Jan: hoi!

Bezoeker: hij is de kunstenaar, en zij vertalen alles.

Jan: ik ga jullie kort vertellen wat ik hier doe, en wat mijn vraag aan jullie is, ik zal deze even draaien, Eh.. Deze expositie gaat over kwetsbaarheid in brede zin. Teksten die je hier ziet hangen zijn van Krishnamurti, van een kalender van hem. Zijn om voorbeeld te geven hoe het is kom kunst te bekijken voor iemand vanuit een rolstoel. Alles te hoog ophangen. Alle musea zijn rolstoel toegankelijk, behalve kunst. Dat is ook voor kinderen. Als kind, wij keken alles vanaf beneden naar boven. Alles wat te groot. Naar mate we ouder worden is het perspectief gedraaid. Deze foto vertelt over kwetsbaarheid. Ik bedoel hier, eh.. Verhaal te vertellen, laagjes die wij bouwen in het even in de vorm van die handschoenen, aanpassen aan de maatschappij, de omgeving. We moeten slim zijn, sterk... Alle laagjes vormen ons. De meest kwetsbare stukje zit eronder Dat illustreer ik hier om te vertellen hoe dat bij mij zit, ik ben doof. ik hoor nog wat, maar daarom zijn de schrijftolken hier, die typen alles om goed te communiceren. Een voorbeeld om te geven, deze bril kan je opdoen. Proberen?

Bezoeker 2: wat is dat? Dan zie je niets meer.

Jan: om voorbeeld te geven hoe het is als je niets meer verstaat. Je hebt hier 5% zicht. Je kan zien wat licht en donker is, en wat bewegen. Dat heb ik ook, ik hoor wat maar kan er geen betekenis aan geven. Heel kort... Heel kort wat vertellen. En dan kom ik aan de kern van deze verhaal, ik ben van de mening, dat ieder mens kust is. En meneer heeft het al verteld, mijn vraag aan jullie is: ben jij kunst?

Bezoeker 4: schepper heeft mij geschapen. Dat zou ik zeggen, als ik gelovig ben.

Jan: ben jij kunst? Is dat kunst geschapen zijn of niet. Volgens jou

Bezoeker 4: ja dat is wel kunst. materiaal, andere vorm heeft iedereen.
Andere uiting.

Jan: dankjewel. Ben jij kunst?

Bezoeker 3: nee.

Jan: nee? Kan je onderbouwen waarom niet?

Bezoeker: 3: gericht naar iets toewerken, dat je wat bewust wil maken.
Dit is wat gebeurd is.

Bezoeker 4: anderen die buiten je beeld zijn

Jan: kan je iets harder zeggen voor je tolken?

Bezoeker 2: moeilijk te voelen, of te zien. Ik.. Misschien voor sommige wel. Want, eh... Misschien is het al kunst zoals, ik volgroeid ben misschien? Het is niet normaal wat ik heb? In dat op zicht kan men dat kunst noemen. Dus, een gebrek want ik heb kan tot kunstvorming leiden. Het zou best kunnen.

Jan: waar zit nog de twijfel?

Bezoeker 2: sommige zien dat als kunstvorm, maar anderen zien dat als wetenschappelijk onderzoek zelfs. In de vorm van... Eh... Wat er gebeurt met al je chromosomen en hoe de één het ander moet opvangen. En dat er ruimte en holtes bestaan in je lichaam, door eigenlijk een... iets dat vervormd is. En dat kan dus tot wetenschappelijk onderzoek leiden. En eh... Daar kunnen mensen of... Er ooit iets aan hebben...

Jan: maar als je dat... Leest, ik herken ook, bij mij werkt iets gewoon niet... Bij mij... Dat geeft gevolg dat het andere zintuigen sterker maken, ik kan meer zien als gemiddelde persoon en dat zie ik ook als een vorm van kunst. Dat ligt ook aan hoe anderen naar ons kijken. De één zegt: je spreekt zo goed, je kan niet doof zijn.

Bezoeker 2: ik ben ook niet dood...

Bezoeker 3: doof.

Jan: geleerd te compenseren voor de buitenwereld. Doe ik dat niet, wordt het niet als kunst gezien. Dat laat ook zien wat kunst betekent

Bezoeker 2: als dat niet was gebeurd bij mij, dan was er ook geen kunst in mij ervaren.. In elk geval geen wetenschappelijk onderzoek want iedereen was dan hetzelfde. Een vorm, voor de buitenwereld, voor andere mensen allemaal hetzelfde is.

Jan: kijk, ik zie het ook soms, dat kunst is.. Kunstobject is streven naar perfectie maar kunst is ook uniek.

Bezoeker 2: juist!

Jan: was is kunst perfectie of imperfectie. Dat is hoe wij er naar kijken

Bezoeker: sorry hoor, maar kunst probeert juist dat perfectionistische denken af te breken. En wat wij doen in de brede kunst, vooral 20e eeuw is het afbreken, zo zie ik dat, hedendaags zie je dat ook, bij Apel, die als kinderen gingen schilderen, die zijn niet perfect... voor de mensen buiten de kunstwereld is het belangrijk dat wij niet streven naar perfectie maar het kill vol afbreken van perfectie. Jij hebt hier ook hoogwaardige mensen als medewerkers, en je bent hier bezig en stelt je kwetsbaar op.

Jan: in de zaal ernaast zijn kunstwerken van...

Bezoeker: ik ben geen liefhebber van het naast. Ik vind het interessant wat jij doet. Bewondering voor de techniek, daar gaat het niet om maar ik vind het koud en kil. Wij kunnen allemaal schilderen daar gaat het niet om.

Jan: dat is onze mening wat kunst is...

Bezoeker: ingewikkeld.

Jan: dat is mooi en daarom stel ik die vraag. Daarom ben ik... Ik ben weggegaan van de kunstobject waar ik een mening voor wil geven. Ik weet nog niet wat mensen vinden, leuk of niet, daar ben ik blij mee. Vroeger maakte ik kunst dat mensen zeiden "wat mooi". Maar daar ben ik klaar mee. Ik wilde die mening niet meer, ik wilde mijn verhaal vertellen en dat is gelukt. En jullie verhalen zijn daarom zo belangrijk voor mij. En die verhalen die jullie vertellen, die gaan kunstobject vormen. Afgelopen week zijn die verhalen, 9 september ga ik dit presenteren. Jij bent deel van het kunstobject. En zo kan je teruglezen wat mijn verhaal is en hoe mijn verhaal veranderd in die weken en ook wat anderen hebben verteld. Wat kunst zijn en niet zijn.

1e, die zei: nee ik ben geen kunst maar heeft dat onderbouwd. De rest ging gewoon weg! Ze wilden niet onderbouwen. En dat is ook voor mij, fijn om te zien hoe wij als mens kunst vormen.

Jan: Dat is braille wat jij voelt. Dat is ook de vorm van kunst, om het zo te kunnen lezen en waarnemen en over hebben. Wat ik raak hier is toegankelijkheid.. Ook normaal zijn. net was iemand hier, die heeft met mondharp gespeeld en ik op de klankschaal. Dat was zo'n mooi verhaal. Hij vroeg mij niet hor je dit of dit? Wij vergeleken niet, hij deed het gewoon. Zo zeldzaam voor mij om te zien wie ik ben. Dat gebeurt in het dagelijkse leven niet. Ik ben net te goed. Vanaf geboorte zeiden mensen:...Je kan werk niet doen, maar mensen zeggen: je spreekt zo goed.

Bezoeker: die paar sensoren, zoals ogen en oren, gevoel, een vriend van mij is een predikant en die steurde mij een preek, gang over het zien met het hart en horen met het hart. Hele andere koek.

Jan: precies. Horen hebben we ook horen, verstaan en begrijpen. Dat zijn 3 fases. Waarnemen, maar betekenis geven, is ook taal. Daarom is mijn vraag: wat is de kunst dan? Iedereen vertelt toch andere verhalen en

dat vind ik prachtig. Mag ik de tekst bewaren? Er staat niks persoonlijk in, geen namen. zo niet, gewoon zeggen

Bezoeker: tuurlijk.

Bezoeker 2: ja hoor.

Jan: dankjewel. 9 september kan je dat hier.. Teruglezen

Bezoeker: dank weer!

Jan: dank jullie wel.

Gesprek 38

Bezoeker: Heerlijk weer om een stukje te fietsen. Ik had mij voorgenomen elke week langs te komen.

Jan: mooi. Wil je een glaasje water?

Bezoeker: heel graag. Ik heb gerust voordat ik wegging. Ik doe altijd even rusten.

Jan: alsjeblieft.

Bezoeker: ik heb nog steeds voornemen om met mensen die ik het graag wil laten zien, maar het is vakantietijd. Geprobeerd die niet thuis zijn. Maar, het is wel tot eind augustus toch?

Jan: 3 september.

Bezoeker: 3 september.

Jan: en dan met 9 september is het Najaarssalon. We hebben het gesprek gehad he. Het zit ergens tussen in.

Bezoeker: al zoveel gesprekken gehad?

Jan: ja in 1 week. 9 september is het Najaarssalon, en bij de opening laat ik dit bekend maken. Wordt voorgelezen door een software programma.

Bezoeker: 9 september.

Jan: ja dat is ook in één van deze zalen en dat kan je dan hier terug vinden. Teruglezen.

Bezoeker: geweldig!

Jan: dat begint nu een beetje vorm te krijgen. Jij wil de tekst he.

Bezoeker: die wil ik graag.

Jan: ik ga het vragen te kopiëren.

Bezoeker: ik heb alleen dit mee. Jan ik ga het oprollen.

Bezoeker: heel graag! Ik leef in de omstandigheid, ik kan met zoveel tekst veel doen. met mij spirituele bezigheden en vredeswerk.

Jan: ik ga kopietjes maken.

Bezoeker: ben ik heel blij mee. Er komt een hele week over vrede in september. Van 17 tot 24 september. Kom er hier in Den Haag, wij zijn gewend het ministerie van defensie, een wapenbeurs bevindt zich hier ook, maar we gaan nu een vredesbeurs organiseren. Ik ga jou uitnodigen, voor een onderwerp, ik kan haar naam niet onthouden. Uit Amsterdam, een hele dure mevrouw, je moet veel geld hebben, maar dat is zo met die professionals. Ik wil zo graag, als je het niet horen kan dat ze het op papier heeft. Dat je het lezen kan.

Jan: dat is nodig... Stappen doorzetten. Ik ga het kopiëren. Ik ben zo terug.

Bezoeker: ik had niet begrepen hoe dit zo groot kan.

Bezoeker 2: ik zeg net tegen buurvrouw. Ik weet niet of u het leuk vindt om te horen.

Jan: nieuwsgierig. Klinkt serieus

Bezoeker 2: als ik dit zo zie: waarom moet ik dit zo zien?

Jan: daarom ben ik hier om uitleg te geven.

Bezoeker 2: wil ik daar uitleg over? Ik vind dit zo confronterend. Dramatisch en maakt het mij verdrietig. Waarom moet ik verdrietig worden omdat u mij mee confronteert.

Jan: het gaat over kwetsbaarheid.

Bezoeker 2: waarom moet ik uw kwetsbaarheid zien?

Jan: die laat ik zien om mijn verhaal te laten zien. omdat ik doof ben,

Bezoeker 2: u bent doof?

Jan: ja, daarom ben ik hier...

Bezoeker 2: hoe kunt u mij horen?

Jan: daarom ben ik heel blij dat je mij komt bezoeken en te vertellen wat het met u doet. geen intentie achter, maar ik vertel graag mijn verhaal. Ik hoor iets, en ik kan liplezen en ik heb schrijftolken erbij. Zij typen alles wat wij zeggen. Op die manier kan ik gewoon communiceren en mijn kwetsbare kant laten zien en vertellen. Dat is hoe wij met elkaar om gaan, hoe wij kwetsbaar zijn, en ook in eenzaamheid beladen en ook hoe onze kwetsbaarheid zie, kan ook boosheid veroorzaken.

Bezoeker 2: ik kom net van een high tea met mijn 2 dochters. Ik zie hun nooit samen en had ze uitgenodigd en hotel Des Indes. Een gemeenschappelijke vriendin die is ook doof, heel kwetsbaar, en ze was getrouwd. Haar man heeft haar lichamelijk en geestelijk mishandeld. Ik vroeg hoe deed hij dat geestelijk? door heel zachtjes te gaan praten, terwijl hij wist, dat zij slechthorend was. En dat dus expres te gaan doen, u wordt er geëmotioneerd van...

Jan: ja, ik herken het. Door goed te moeten praten, functioneren, en toch mijzelf niet kunnen zijn, daarom ook dat stukje vlees is het meest kwetsbare. het wordt niet erkend. zo'n enorme eenzaamheid. Iedereen heeft zo'n kwetsbaar gebied. Kunstvormen, binnen de kunst wil ik heb er over hebben. Kunst hebben, daarom heet het 'ieder mens is kunst'.

Bezoeker 2: daar ben ik het mee eens. Ik zie de kunst niet zo, ik zie niet ieder mens is kunst, maar ieder mens is een boek, een verhaal. Ik wou het niet kunst noemen maar ik zeg: je bent zelf story teller. Iedereen heeft een verhaal te vertellen. I geef ook zelf lessen en mijn cursisten hebben een bladzijde uit hun leven die ze willen vertellen. Ik noem het geen kunst maar een boek wat een kunstwerk is, maar ik zie het als een boek met bladzijden er in. Ik kan hun vragen en zij kunnen mij geven uit hun kunst, wat ik wil weten. Hier word ik geconfronteerd met uw kunst. En daar heb ik niet om gevraagd. Ik kom hier binnen, uit een hele andere sfeer. En ik val binnen in een.. Als ik het in boektaal zou zeggen: een dramatisch hoofdstuk. En die grote dramatiek is confronterend, dit. Ik heb nog niet met u gesproken, ik weet niet waarom ik in dit boekdeel ben gekomen, ik kom uit een andere sfeer, ontspannen sfeer en word hier in gedropt en dat komt heel benauwd bij mij over. Zo.

Jan: dank voor het delen. Mag ik nog een vraag aan u stellen? Ben jij zelf kunst?

Bezoeker 2: of ik kunst ben? Ik schilder... Ik ben een boek. U noemt het kunst, ik noem het boek. Ik ben een mens, dat is het verschil tussen mensen en dieren en planten, wij zijn een stuk van een boek. Elke dag hebben wij een.. .Bladzijde, en soms is die af, en soms is die.. Heeft het

een vervolgdeel een 2e bladzijde. Iedereen heeft dat. Ieders boek is uniek. Al heb ik een identieke tweeling zou haar boek nog anders zijn. Je bent uniek en u brengt een heel.. Eh.. In mijn optiek, zonder dat ik het allemaal heb gelezen komt het angstig en confronterend over. Mijn eerste reactie is: ik wil hier weg. Ik wil dit boek niet lezen. Het is niet zoals ik mij voel, zoals ik hier binnen kwam, ik kwam uit een ontspannen sfeer, lekker gegeten, mijn mooie dochters gezien, en dan kom ik hier.. ik kwam om wat moois te zien, en ik word hier mee geconfronteerd. Wil ik dat? Het schreeuwt in mijn hoofd nee nee nee dat wil ik niet.

Jan: geweldig dat je het deelt.

Bezoeker 2: als je mij niet had uitgenodigd, je vraagt het mij, je hebt mijn boek open gemaakt en leest een bladzijde uit mijn boek. Wat ik nu ervaar. Misschien als ik morgen kom, dat het anders is, maar dan ben ik gewaarschuwd.

Jan: daarom ben ik dankbaar dat je het deelt met mij. Natuurlijk, kunst.. Vroeger maakte ik kunst dat over zintuigen ging.

Bezoeker 2: daar wil ik over horen. U bent van Duitse afkomst?

Jan: nee ik ben Pools.

Bezoeker 2: u woont al lang in Nederland?

Jan: 17 jaar.

Bezoeker: heel goed dat u goed Nederlands spreekt.

Jan: hier kan ik ook een andere kant van mijn kwetsbaarheid zeggen, je intentie is goed, en die complimenten die ik krijg bevestigen mij dat ik mij moet blijven aanpassen. Als ik gebarentaal zou mogen gebruiken, dit is mijn stille schreeuw. Er is geen geluid, maar je schikt er van. U bent de eerste bezoeker, die dat gevoel oproept. De vraag heb ik gesteld, die leidt naar de kern van dit project. Ale gesprekken heb ik nu als tekst en wil ik graag bewaren. Na afloop wordt het een kunstobject.

Bezoeker 2: ik had gehoopt dat u wat vrolijks liet zien van uw leven.

Jan: afgelopen week, de bezoekers zijn geweest, ze hebben hun verhaal verteld. Ene vrolijk, ander dramatisch. Mag ik deze tekst bewaren en dit ook meenemen? Net gesproken, kan ik dat bewaren?

Bezoeker 2: tuurlijk!

Jan: in deze boek, dat is niet toevallig. Ook een boek. Dat komt als kunstobject. hier zijn middelen, de verhalen die wij hebben, verrijkt mij ook. Daarom is het een kunstobject voor mij. Daarom wil ik het graag bewaren. over de eerdere kunst, mensen vonden het mooi, leuk, maar ik kon niets over mijzelf vertellen. Gesneden, gelijmd... Niets met warmte. Maar ik had problemen dat mensen het alleen mooi vonden maar ik was zoeken hoe ik mijn verhaal erbij kan doen. Dan heb ik op een moment gekozen met glazen kralen te werken die afgekeurd zijn.

Bezoeker 2: wat deed je er mee?

Jan: technisch goede kralen maar verschillende kleuren, afgekeurd en als afval verkocht, ongelijk geslepen en ik noem ze: gehandicapt. Want bij elke kraal ontbreekt er wat. Elk kraaltje had wat, wat niet voldoende was, of niet voltooid was. op deze manier heb ik verteld over het waarnemen. We horen, we zien, of we wil of niet kunnen lopen, er was een expositie waar alles was extra laag opgehangen voor rolstoel gebruikers en kinderen. Het pand is rolstoel toegankelijk maar de kunst niet. Daarom is de kunst zo groot. De teksten hangen zo hoog om besef te creëren dat niet alles voor iedereen toegankelijk is, je kon het voelen.

Bezoeker 2: belangrijk ja!

Jan: mensen die konden zien, hadden last van het aanraken. Bij mij moest je het aanraken, om meerderheid moest hun ogen dicht doen om te beseffen wat de gevoelens waren. Kom in mijn wereld, zo ervaar ik dat. Het waren doeken van 40 duizend kralen en teksten in braille. Alleen blinden konden dat lezen. Ze waren uren bezig met het doek. Ik kan

genieten van kunst, het was één doek van kralen die precies gelijk zijn gemaakt, en hadden verschillende kleuren. hoe vertel ik aan kleurblinden, of blinden, wat de kleur is. Gekozen voor muziek en dat geeft, wat voor gevoel krijg je bij de kleur. En de muziek naar trillingen zodat dove mensen het ook konden volden. Ik ervaarde weer enorm verdriet.

Bezoeker: waarom?

Jan: de meest dierbare mensen hebben misbruik van mij gemaakt, van mijn handicap. Het verhaal van die kennis van u, dat is ook wat bij mij gebeurde. Ook eenzaam. Ik spreek heel goed maar mocht geen gebarentaal gebruiken dat was het verdriet. Toen een 2e expositie die heette vierdriet. Dat was weer met kralen

Bezoeker 2: ik vind u steeds leuker worden moet ik zeggen.

Jan: misschien komt dat nog terug maar dat ging weer over zintuigelijke waarnemingen. Deze foto is van 15 jaar geleden, toen ik naar Nederland kwam, toen ik mij heel kwetsbaar voelde, en mij niet goed kon vinden in de omgeving. Het kan enorm... Alle gesprekken die hier plaatsvinden, verrijken mij. Ik vind dat echt mooi om te hebben over mijn kwetsbaarheid. U ook als bezoeker, dat raakt mij. Heel mooi dat wij dit kunnen. Je hebt een mening over kunst en je gaat weg. Dit vind ik leuk, en dat niet. We hebben nu tijd om in gesprek te gaan.

Bezoeker: ik kom uit een andere cultuur: Nederlandse Antillen, op Curaçao geboren. Wij zeggen wat we voelen. En eh, dus.. Onze zintuigen zijn meer ontwikkeld. Dan de Nederlandse zintuigen. Mensen uit de tropen, uit de warmte. Wij spreken uit het hart. En eh, ik zeg ook, de dingen zoals ik het, zoals ik het vind. Dat wordt mij niet altijd in dank afgenomen. Daar kun je je ook eenzaam in voelen. Ik heb eens.. Ehm.. Dus wat dat betreft.. Ehm, soms is het ook.. Confronterend om een stukje van je boek te laten zien. Voor een select gezelschap. Die eh, vooral de mensen die kunnen kwetsen. En dan ook confronterend te zijn met wat je voelt. Hier komt iedereen binnen. Ik kom uit een sfeer net, dat ik dacht: ik ga even... Kijken. Ik zei, ik had net geluncht. Mijn dochters

waren ook zo mooi aangekleed! En dat vind ik leuk! Ik hou van kasjmier. Ik hou ook van een spijkerbroek. Op het moment dat het nodig is vind ik het leuk dat ik mijn kinderen heb opgevoed, dat ze netjes aankleden. Waar ik ze voor uitgenodigd. Dan wilde ik hier enkel mooie kunst gaan zien. Dan kom ik binnen, dan de eerste zaal.. Heb ik opgeschreven: ik word hier heel triest van. De shockerende dingen waar ik niet op zit te wachten. Ik ga om kunst te zien en dan kom ik hier binnen.

Jan: nog erger! (gelach)

Bezoeker 2: ik denk: my god! Hier wil ik weg! Ik ben niet hier gekomen om emoties te hebben. Ik wil door fladderen in de fijne sfeer die ik net heb gehad. Vandaar dat ik pats-boem ben. Mijn hele hebben en zijn gaat dan reageren: no way! Waar ben je mee bezig man!

Jan: ik hoop dat mijn verhaal meer begrip heeft gegeven.

Bezoeker: het is eh.. Ik dacht: diegene die dit allemaal brengt, dat is iemand die staat op een rots en wil daar zo vanaf springen. Ik ken die persoon niet, ik kan er niks mee. Ik heb al zoveel dingen op mijn rug, hier wil ik niks mee te maken hebben. Go! Als u me niet had uitgenodigd om hier te zitten, was ik weg gegaan met: pffff. En nu geeft mij toch een stukje bladzijde uit uw boekje. En nu bent u veel duidelijker. Ik ga je een brasa geven.

Jan: dank je wel!

Bezoeker 2: u ruikt lekker.

Jan: dit concept heb ik gekozen: niet weggaan van eigen kunst.

Bezoeker: je moet erbij zijn!

Jan: vroeger maakte ik iets: oh wat mooi, oh wat mooi. Stoppen met oh wat mooi!

Bezoeker: ik ga u wat moois laten zien, mijn twee dochters. Net heb ik geluncht met ze. Omdat je toch mijn bladzijde heb gezien. Hierzo.. Deze dingetjes. Twee dochters, ze schelen 8 jaar. Ik ben trots op mijn drie kinderen en 7 kleinkinderen. Daar jaar mijn 75e verzadigd. Ik ga het groots doen! Veel te veel mensen uitgenodigd. 80 mensen? Maar de zaal kan er maar 60 hebben. Ik hoop dat ze alle 80 komen. Maar ik heb al een paar afzeggingen. Maar ik ga eh, ik ga een feestje geven. En ik heb story teller onder andere. Ik ga het hebben over: thuis heb ik meer dan 50 hoeden. Ben ik gek op. Ik ga mijn kleinkinderen vragen een mode show te lopen. Ik ga de kleinkinderen vragen om te mode showen met mijn hoeden. En de mensen die daar zitten ga ik een stukje uit mijn boek vertellen. Heel veel vrienden en familie, die kennen mij van verschillende hoofdstukken. Ieder kent maar dit stukje van mij. En nu ga ik een.. Klein uittreksel uit mijn leventje vertellen. 75 jaar.

Jan: dan maak je kunst!

Bezoeker 2: u bent van harte welkom! U ook! Iedereen is welkom.

Bezoeker: oh jeetje, dat moet je opschrijven!

Gesprek 39

Bezoeker: ik ga nog even zitten.

Jan: ja natuurlijk.

Bezoeker: het is allemaal heel mooi ingericht.

Jan: nog een glaasje water?

Bezoeker: nee hoor. Fijn dat je zoveel tijd kunt nemen voor de mensen.

Jan: dat is ook de bedoeling. Niet haasten, maar even tijd nemen. En eh...

Bezoeker: want er moet iets gebeuren met de mensen.

Jan: vind ik ook.

Bezoeker: mooi.

Jan: en heel fijn dat je de mevrouw hebt aangesproken. Ze was echt geraakt. Na het gesprek snapte ze het.

Bezoeker: toch! Oh! Gelukkig!

Jan: precies de zelfde mening hebben.

Bezoeker: ik kan mij voorstellen, zij werd geconfronteerd hiermee. En eh, soms willen mensen, soms wil je zelf dingen niet zien. Kun je het even niet zien.

Jan: precies.

Bezoeker: en moet je de tijd nemen. Omdat het zo rustig hier. Ze was heel geëmotioneerd.

Jan: deze was meer omdat ze blijft uiten wat ze vindt. Het was geen beschuldiging. Maar delen van haar gevoel. Dat vind ik prachtig, inhoudelijk. Net als wij inhoudelijk het er over hebben. Waar gaan we naartoe, op welke manier wij in het leven staan. dat was prachtig. Ook weer anders. Z iedere bezoeker is anders, een ander verhaal.

Bezoeker: komen hier ook jonge mensen?

Jan: jonge mensen komen wel, maar niet in gesprek. Misschien moet je juist ouder zijn om, te reflecteren. Dat durf ik niet te zeggen. Maar misschien ligt dat een beetje aan... Je hebt mening en oordeel. Maar de stap om er over te praten. Als ik even terug in de tijd kijk. Ik had een mening, en die mening was geldend, geen discussie. Dus ik denk dat het sowieso aan leeftijd ligt dat het zo gaat.

Bezoeker: ja. Ja ik ben benieuwd, mijn kleindochter, over een paar weken komt ze terug van vakantie. Ze is 19. Ik ben een keer geweest met L... Ik denk niet dat mijn eh, geadopteerde kleindochter uit China, doet ruimtelijke vormgeving. Doet ze.

Jan: mooi.

Bezoeker: hoe kan dit zo groot? Een foto van de handschoen, heb je die hand...

Jan: letterlijk mijn hand een stukje vlees in de handpalm geplaatst, en dan handschoenen aan. Eén schone en een vieze en toen in het midden open geknipt. En toen de foto genomen. Alleen het randje van het vlees... In de computer verwerkt. dat het de suggestie geeft dat het echt is... Het geeft wel aan wie ik ben. Dus technisch gezien, was het niet heel moeilijk. Het is een momentopname. En daarom heb ik het ook heel groot gemaakt.

Bezoeker: dat groot maken, hoe doe je dat zo groot maken?

Jan: dat is een bedrijf die doeken maakt voor steigers. Die kunnen alles printen. Op platte stof.

Bezoeker: oh! Nou begrijp ik het. Wij hebben ook bij de ambassade van Rusland een vlas van Oekraïne laten maken van 10 bij 2. Bij een bedrijf.

Jan: dat is ook zo'n bedrijf.

Bezoeker: ik vind het mooi dat ze zei: "waarom moet het zo confronterend zijn. Waarom moet ik geconfronteerd worden" Als je hier binnenkomt, kun je van alles verwachten.

Jan: dat is het teken van geraakt worden. Dat is voor mij gewoon een teken. Dat is op zich prachtig. Kunst is er voor om emotie op te roepen niet alleen goede emoties. Eén van de tolken zei net: in het begin kon ze

er niet naar kijken. En nu is het: "ja oke, het is een foto " Dat is ook wennen, want het beeld voor jou betekent.

Bezoeker: heel confronterend. Ja..

Jan: ook een soort van schoonheid in de drama die het is. En in de geschiedenis, elke dramatische gebeurtenis heeft een betekenis. Zo kan dramatisch ook zijn. Zo duidelijk benoemen, meeste hebben een mening, maar zij was de 1e die het zou duidelijk benoemde. Echt uitgesproken.

Bezoeker: ik zag gelijk aan haar, toen ze hier kwam.. het kwam door haar, ze zei: " waarom moet ik hiermee worden geconfronteerd ".

Jan: dat is ook contact zoeken en dat ervaar ik als positief.

Bezoeker: ja heel positief.

Jan: mooi.

Bezoeker: Alles mag er zijn. Alles mag er zijn.

Jan: vrijheid.

Bezoeker: ja. Hebben we ook bij gekeken bij de Russische ambassade. Komen mensen die reageren op de Oekraïense vlag. Elke dag gaan mensen met elkaar in gesprek.

Jan: precies.

Bezoeker: fijn om weer even geweest te zijn. Ik ga nu fietsen. Jullie ook een prettige dag verder.

Jan: u ook

Bezoeker: tot 17 uur?

Jan: ja. Bijna.

Bezoeker: en zondag ook?

Jan: ja morgen ben ik er ook

Bezoeker: morgen ga ik naar de vrijzinnige.. Eh.. club, hier in Den Haag. En dan komt er iemand, spreken die erg met gedichten en zo bezig is. hij woont hij woont in Zoetermeer. ik kan het niet laten hier te zeggen. maar ik weet niet hoe hij in de tijd zit, ik zou graag willen dat hij mee gaat.

Jan: super dank je

Bezoeker: dat doe ik niet eens voor jou, maar voor die man.

Jan: dat vind ik mooi. Het gaat niet alleen om mij. Het is precies wat wij verder door willen zetten.

Bezoeker: wij zijn niet af!

Jan: geweldig. Bedankt. Mag ik je een knuffel geven?

Bezoeker: ja. Jij bedankt. Jij helpt mij. En jullie ook. oké!!

Jan: fijne middag.

13 augustus

Gesprek 40

Jan: dat is het stukje kwetsbaarheid wat we hebben. Met leeftijd hebben wij dat niet. Als we ouder worden gaan we dat meer laten zien.

Bezoeker: hé A....!

Bezoeker 2: hé!

Bezoeker: weer in de kunst scene hè!

Bezoeker 2: hoi!

Jan: hallo.

Bezoeker: het zijn uitspraken. Hij heeft net uitleg gegeven. Uitspraken van Krishnamurti. Het heeft met kwetsbaarheid te maken zei je. Ja.

Jan: ik net bijna over mijn kwetsbaarheid aan het vertellen. Was ik bijna bij het punt.

Bezoeker 2: toen zag je mij!

Bezoeker: en ik zei ab..

Jan: zal ik nog... mijn kwetsbare kant is dat ik doof ben.

Bezoeker: dat je doof bent?

Jan: ja ik versta niet... Zij schrijftolken, zij tolken alles en dat is mijn verhaal. Want ik vind persoonlijk dat het niet knap is. Want ik moet me aanpassen, en niemand kent gebarentaal.

Bezoeker: ja.

Jan: die kwetsbaarheid, wie ben ik als ik al die lagen... Aflezen, waar is de.. als ik mezelf kan zijn. Daar gaat het verhaal hier over. Met elke kunst eigen mening: wel of niet fijn, daarom ben ik hier om in gesprek te gaan, om te kunnen vertellen wat mijn wens is.

Bezoeker: waarom Krishnamurti?

Jan: uitspraken spreken me aan, bijvoorbeeld over geloof staat ergens hier, vind ik pakkend, kom uit polen, streng christelijk opgevoed en mag mezelf niet zijn. Dat ik mag niet gehandicapt zijn, moet voldoen voor iedereen, mag niet homo zijn, mag niet volgens geloof, dat soort ervaringen. Hebben me naar dit punt gebracht: wie ben ik, wat is mijn mening en keuze en hoe aanpassen aan mensen, schoonouders, ouders, wie dan ook. En Krishnamurti ja, op deze moment is dat iets wat me aanspreekt, fijn iemand heeft het hardop gezegd, en het staat op papier, is niet mijn mening maar ik kies juist uitspraken die me aanspreken en dat is de kern. Hoe wij als mens kunst zijn en daarom die titel, ieder mens is kunst en de kernvraag is: ben jij kunst?

Bezoeker: ja... Ja ik heb juist omgekeerd van jou, heb een heel wild leven gehad, heel erg mezelf geweest.. Heel erg alles gedaan waar ik zin in had en ik kwam op het punt dat het niet fijn meer vond, dat ik juist eh, voor een religie koos. Omdat ik eh, dat.. Vorig bestaan leeg vond, oh! Oh ik zie het ja.

Oké. Dus, het is precies de andere kant op.

Jan: dat is mooi, we kunnen het hier over hebben, dat is juist het punt, ik probeer iets te vragen en ruimte voor geven en kunnen we het over hebben, vind je jezelf kunst?

Bezoeker: ehm. Nee..

Jan: nee?

Bezoeker: nee.

Jan: kun je onderbouwen waarom niet?

Bezoeker: ehm... Jan: wat houdt je tegen om te zeggen: ik ben kunst?

Bezoeker: wat houdt me tegen...

Jan: als het niet te gevoelig is, antwoord geven hoeft niet.

Bezoeker: zou ik over na moeten denken.

Jan: ja, dankjewel,

Bezoeker: oké.

Jan: hier is er geen kunstobject in deze ruimte.. Alle gesprekken heb ik met voorgangers, ehm, gehad, en heb mensen gevraagd of ik de tekst mag bewaren want pas na afloop van de expositie komt de expositie met alle teksten, dit is van afgelopen week.

Bezoeker: oh u hebt mijn tekst, mag bewaren hoor.

Jan: super, je leest dan terug hoe mijn verhaal verandert in de loop van de tijd, is mijn zoektocht en ook jouw verhaal en anderen, sommigen vinden zichzelf wel kunst, anderen niet, hoe is dat, in breder perspectief en vanuit bezoekers die toch moeite nemen om gesprek ten starten en mening te uiten, soms lopen mensen naar binnen en naar buiten en is geen interactief en dankbaar voor dat je toch in gesprek gaat. Toch even mening uit.

Bezoeker: ja, fijn dat je dat, dat het kan, geeft stof tot nadenken.

Jan: ja super dankjewel

Bezoeker: wanneer komt dat?

Jan: 9 september, najaarssalon, daar wordt alles voorgelezen, door software maar toch voorgelezen en dan tot 1 oktober in vorm van boek kun je het terugkijken.

Bezoeker: ik kom terug, zal het onthouden.

Jan: per dag in blokjes, kan je jezelf teruglezen.

Bezoeker: leuk dankjewel.

Jan: fijne dag nog.

Bezoeker: ja hoor.

Gesprek 41

Jan: hallo.

Bezoeker ik kijk alleen maar. Nee, ben zelf beetje slechthorend, met gebarentaal... Nee, ik kan het niet. Niet helemaal hoor.

Jan: gebruik je schrijftolken?

Bezoeker: nee, oh! Haha.

Jan: kom maar. Glaasje water, kom ik wil je verhaal weten.

Bezoeker: nee nee nee. Ik ben slechthorend hè.

Jan: ik wil je verhaal graag weten.

Bezoeker: ja? Oh?

Jan: Wil je dat voor me doen?

Bezoeker: ik kijk alleen maar, interessant hè. Zo.

Jan: is verhaal achter. Daar zit een verhaal achter. Achter deze foto.

Bezoeker: met gebarentaal?

Jan: jouw taal? Ik ben de kunstenaar.

Bezoeker: oké oh.. Eh... Oh, de... Wat gebeurt.

Jan: gaat over kwetsbaarheid. is gefotoshopt maar vertelt over kwetsbaarheid dus hoe we laagjes leren bouwen om zich aan te passen aan de maatschappij.

Bezoeker: hm, ja? - - - (herhaalt).

Jan: ja als je slechthorend bent of doof hoe functioneer je in de maatschappij, in feite ik ben doof, ik hoor nog iets maar kan niet meer verstaan zonder liplezen.

Bezoeker: ik kan alleen liplezen maar hoor steeds minder.

Jan: dan ben je ook doof.

Bezoeker: ben je...?

Jan: Maar doven zeggen, je bent slechthorend, dat is de laagjes, waar zijn wij en binnenste stuk, de meest kwetsbare stuk is dat, wie ben je dan? Krijg je veel complimenten, hoe goed ik het doe maar dat wil ik niet, ik wil liever gebarentaal gebruiken maar niemand kent het.

Bezoeker: ik ben bezig, ik krijg binnenkort een..., van geboorte ben ik slechthorend, en allebei hè, hoor niks hè. En alleen een toestel, en... Volgende maand, krijg ik implantatie.

Jan: ik heb gekozen om dat niet te doen, is niet mijn keuze.

Bezoeker: hoezo.

Jan: dan moet ik me aanpassen, ik moet goed doen voor horenden.

Bezoeker: ja. Dat is jouw verhaal.

Jan: precies, dat is mijn verhaal, dat is mijn keus.

Bezoeker: ook mee geboren?

Jan: progressief gehoorverlies dus met leeftijd minder horen, 30 jaar lang hoortoestellen gebruikt, helpt niet meer en dokter zegt doe maar implantaat en ik zeg doe maar zelf, liever beter functioneren, me daarmee helpen, gebarentaal spreken, maar is moeilijk.

Bezoeker: hoe oud ben je?

Jan: 44.

Bezoeker: ik 72 haha!!!

Jan: dat is verhaal over kwetsbaar zijn. Ik krijg complimenten hoe goed ik het doe maar dat doet me pijn.

Bezoeker: oh..

Jan: vind ik niet leuk als iemand zegt: wat leuk dat je goed spreekt. Zeg ik nee dat doe ik voor jou, wat doe jij voor mij? Je praat snel, kijkt weg, kan je niet volgen, je doet niks voor mij en dat is verhaal over kwetsbaar zijn, en je kwetsbaar opstellen, het kunnen vertellen. En daarom ben ik hier om het er over te kunnen hebben. Bezoeker daarom..

Jan: al die verhalen gaan over mensen, is ieder mens kunst, vind je je zelf kunst?

Bezoeker: hij meest!

Jan: maar ben jij kunst?

Bezoeker: ja in gedachten ben ik kunst.

Jan: waarom ben je kunst?

Bezoeker: mijn gedachten ik houd van creatief eh, schilderen, alles, artistiek. Oh. Ja zo. Dat is kunst. Ja. Zo, meer in mijn hoofd. Maar ben niet zelf eh..

Jan: dat bedoel ik want je maakt kunst maar zelf ben je kunst of niet?

Bezoeker 2: of je kunst bent, zelf.

Bezoeker: nee, ben ik niet. Nee nee. Een beetje?

Jan: daarom stel ik de vraag.

Bezoeker: heb hobby's, schilderen, kunst is geen hobby of wel.

Jan: maar is geen kunst dat je weet, je aan te passen aan de maatschappij.

Bezoeker: o ja, aanpassen aan maatschappij.

Jan: van achter mensen: hallo ik versta je niet, levenslang herhalen wat je tekorten zijn en daarmee kunnen leven, is dat geënt kunst?

Bezoeker: nee nee ja nee ja.

Jan: ik denk wel.

Bezoeker: je kan vertellen hè. Dat is jouw kunst om dat te doen ja. Ik snap het.

Jan: dat we allemaal ergens te kort hebben daar zit de kunst in. Zich terug kunnen vinden, kunst van blijven herhalen wat we nodig hebben, geduld hebben voor elke andere "gezonde" persoon.

Bezoeker: hoor je niks meer? Geen geluid?

Jan: ik hoor wel maar versta niet zonder lippen. Als ik me zo draai kan je nog horen maar weet niet wat je zegt. Op die manier.

Bezoeker: oh.

Jan: daarom noem ik me doof maar die zeggen: nee je bent slechthorend. Dus waar ben ik dan?

Bezoeker: Nou nee, er zijn 3 dingen: slechthorend, doof en doofstom.

Jan: dat woord gebruiken we niet meer.

Bezoeker: doofstom. En...

Jan: je krijgt dove mensen, vanaf geboorte mensen doof die zeggen: waarom praat je? Omdat het moet. " ja maar je bent doof " ja maar ze verstaan me niet. Zf is niet jouw probleem. Dat is de kwetsbaarheid: te weten wie we zijn maar je mag jezelf niet zijn. En nog tien jaar geleden mocht je geen gebarentaal gebruiken in het openbaar hier, was verboden.

Bezoeker 2: ja verboden?

Jan: op school moest je met handjes achter je zitten.

Bezoeker: ja.

Bezoeker 2: mocht dat niet?

Jan: zie je? Dat probeer ik te vertellen.

Bezoeker: nog meegemaakt, veel meegemaakt hè.

Bezoeker 2: geeft mooie kijk op het leven wat je zegt, want dat verrast me omdat je zegt: de anderen moeten zich aanpassen an mij. Dat is een mooie gedachte vind ik heel.. Ja.

Bezoeker: ik ben in Nederland geboren.

Bezoeker 2: mooi vind ik

Bezoeker: komt uit Indonesië, mijn oudste broer, ik ben je jongste, heb 5 broers en 1 zus maar ik ben in Utrecht geboren.

Jan: (doet gebaar voor)

Bezoeker: ja, op lagere school mocht geen gebarentaal, mag niet.

Jan: dat bedoel ik.

Bezoeker 2: interessant. Wist ik niet.

Jan: is onmenselijk en je leert precies, ik mag niet..

Bezoeker: en nu, ben ook aan het leren.

Jan: ik kom zo terug.

Bezoeker: ben ook met gebarentaal bezig, via internet, gaat goed hoor.

Ja... Dat kan je ook lezen.

Ik ben nu ook bezig... Mijn gehoor wordt steeds minder, krijg apparaten, 13 september ben ook bezig met gebarentaal.. 2 jaar bezig, via internet.

Jan: neem plaats. Ja. Dat is bedoeling

Bezoeker: oh!

Bezoeker: 2: je kunt ook zitten

Bezoeker: ik kan weinig gebaren, niet zo goed, alleen maar... Haha.

Jan: kijk dat zijn schrijftolken. Je zou dit ook kunnen inzetten op elke situatie.

Bezoeker: oh.. Elke situatie..

Jan: dat weet je niet hè.

Bezoeker: beetje gebaren... Alleen beetje.

Jan: ik heb schrijftolken. Je hebt gebarentolken en schrijftolken.

Bezoeker: kan het wel volgen, heb het geleerd, 2 jaar kort hè. En dan weet ik oh als ik het zie, je gebaren, oh..

Jan: oké maar je weet gebaren.

Bezoeker: ja, oké. Maar..

Jan: maar met wie communiceer je met gebaren?

Bezoeker: heb niemand.

Jan: dat bedoel ik. Wij passen ons steeds aan en dan wijs ik aan jou, sorry maar.. Er is niemand.

Bezoeker: heb werk, werk in e, hotel, restaurant. Als eh... House keeping werk. Mijn collega, eh...

Jan: precies, ze nemen geen moeite om de communicatie voor jou normaal te maken.

Bezoeker: precies, maar ik ben heel lang.. Al 40 jaar gewerkt, verschillend werk, maakt niet uit. Ik wil ook in de maatschappij, wat je doet, goed. Over slechthorende mensen.. Mooi.. Heel goed. Dan moet je ook...

Jan: dank je wel.

Bezoeker: ik heb recht op, mensen moeten omgaan, wij zijn geen schoenendozen.

Jan: toch, we doen dat zelf.

Bezoeker: zie, ik kan dat ook doen.

Jan: ik vind dat je een keuze hebt als ieder ander.

Bezoeker: ik zit te kijken.

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker 2: zeker! Ik ging meteen nadenken: wie heeft dat daarop gezet. Ik heb meteen dat gelezen. Ik ben blij dat ik u ontmoet. Want, ik doe ook.. Ik hou van kunst sowieso. Ik vind die.. Ik heb pas, een vriend van mij opgestuurd wat een definitie van kunst is. Dat had alles met menszijn te maken. Dat had ik ooit geleerd toen ik 16 was. En dat is nog steeds precies zoals het is, kunst voor mij. Kunst is zelfrealisatie. Dat komt er ook dichtbij. Kunst is niet iets apart. Dat is uit een mens gekomen. Toevallig is het geschilderd of een voorwerp. of papier, maakt niet uit. Het zat eerst hierin, in jezelf. Je maakt het, omdat je dat terug kan zien. Maar je ziet jezelf terug. Tekenaars. heb ik jong geleerd, die tekenen alleen zichzelf. Als je hun gezichten, portretten ziet, zijn het portretten van de maker. Dat is bewijs: kunst zit in de mens zelf. Je bent zelf kunst. Het is een hele mooie.. Het is een mooie dag voor mij vandaag.

Jan: heel toevallig, was iemand.. Die door die foto heeft.. Die foto heeft haar dag verpest, zei ze.

Dat is heel mooi. Wat jij ook zegt: je vind de kunst niet als object. De meesten vinden kunst als handeling een object.

Bezoeker 2: kunstenaars zijn altijd bezig met doen, als het klaar is, is het niet meer belangrijk.

Jan: dank je wel voor jou verhaal. Misschien voor jou een hulpmiddel en voor jou een begrip middel.

Bezoeker 2: begrip middel? dit is een bril.

Jan: dit is een bril, gewoon opdoen.

Bezoeker 2: je ziet niks.

Bezoeker: dat is..

Bezoeker 2: als ik ergens kom waar het vochtig is of warm, krijg ik ook zo'n bril.

Jan: dat is ongeveer 5% zicht.

Bezoeker 2: en mensen die 5% zicht hebben zien dit.

Jan: waarom die bril? Om te vertellen wat ik hoor. Je ziet iets: dat is donker of licht. Omdat je mij heb gezien, weet je dat deze hand die zwaait, mijn hand is. Zo hoor ik ook. Vroeger hoorde ik meer en nu minder. Bij sommige geluiden die ik niet meer ken van horen, kan ik betekenis aan geven. Als bomen op de wind met bladeren waaien: ik hoor de bladeren geluid maken.

Bezoeker 2: ja?

Jan: als ik mijn ogen open heb., als ik mijn ogen dicht heb, hoor ik niks. Dat is de kracht van de hersenen hoe zij dat vervangen met het ander. Ik hoor net als jij nu ziet. Je weet: geluid of geen geluid. Je ziet: licht of geen licht.

Bezoeker 2: ja.

Jan: ik moet daar betekenis aan geven. dat is de basis wat ik vroeger heb kunnen leren: wat geluiden betekenen. Dat is een simpele manier om te vertellen: hoe hoor ik? door zien te gebruiken. Je kunt in mijn zicht komen.

Bezoeker: even je oren dicht houden.

Jan: dat is een klein middel dat snel helpt. Wat ik van je lichaamstaal zie: volledige focus met één zintuig. Je krijgt niet rond, gefocust naar één kant. Zo veranderen de waarneming. Daarom wil ik laten zien wat

slechthorend en wat doofheid is. Zo kunnen wij snel in elkaars schoenen staan.

Bezoeker 2: om dit te doen ook? Als ik het mag vertellen, wat ik nu denk? De zintuigen hebben alles met elkaar te maken. Want als je bijvoorbeeld iets ziet. En, het maakt een geluid erbij. Dan wordt het beïnvloed. Als je een ander geluid erbij, iets doet, wat je ziet, wordt het ook beïnvloed op een andere manier. Iets kan op een andere manier overkomen als er andere geluid bij komt. Of andere licht, of andere sfeer.

Jan: ik kan je een voorbeeld geven, met de klankschaal. Als ik met de klankschaal ga spelen. Dan gaat het sneller dan horende mensen. Misschien jij ook, omdat wij het sneller voelen.

Bezoeker 2: ik hoor nog niks, jij wel?

Bezoeker: ja.

Jan: wij voelen geluiden. Wij horen geluiden niet meer. De trillingen. En niet onze lichamen...

Bezoeker 2: zijn andere zintuigen.

Jan: de zelfde zintuig, maar het is sterker. Is het bij jou ook: van ver weg voel je de warmte?

Bezoeker: ik ga zweten.

Bezoeker: van te voren al?

Bezoeker: ik hoorde dat.

Jan: en jij nog niet!

Bezoeker 2: nee! Ik nog niet?

Bezoeker: serieus?

Bezoeker 2: een beetje.

Jan: de frustratie.

Bezoeker: als ik zo doe, voel je dat ook. Je hebt een andere lichaamstaal. Dat noem je kunst, wat hij zegt. Dat ander geluid binnenkomt. Jouw geluid, anders binnenkomt. En mijn geluid is.. Slechthorenden en doof zijnde ook, die hebben ander geluid dan horende mensen.

Jan: en je weet hoe het klinkt, dus de hersenen:: zo moet het zijn. Ik hoor het, maar jij niet. Jij weet: zo moet het zijn. Dat is de primaire brein, die helpt je overleven.

Bezoeker 2:...

Jan: ik maak het geluid.

Bezoeker: ieh..

Bezoeker 2: nu gaat het hoger worden en hoor ik het vrij goed. Ik hoor het daarvoor niet.

Jan: wie is dan doof?

Bezoeker 2: ja ik hahaha.

Bezoeker: medisch: slakkenhuis, trilhaartjes, is heel belangrijk voor de hersens.

Bezoeker 2: die maken het geluid.

Bezoeker: de tonen. Die trilhaartjes, wat jij hebt, is allemaal verschillend. Lage tonen. Wij horen ook niet, maar we voelen ook.. Want, die tonen, hoor je de trilhaartjes binnen komen.

Bezoeker 2: je voelt dat... dat is een andere manier.

Jan: ij zeg ook heel vaak: we luisteren met ogen, niet met oren.

Bezoeker: met zintuigen lippen, je beweegt lippen.

Bezoeker: 2 dar kijk je naar

Jan: constant.

Bezoeker: 2: je bent goed te zien dan, zag het niet maar merkte het is gevoel ook, soms voel je wat gebeuren wat je niet ziet en je merkt het toch als mens, je hebt een gevoeligheid voor andere dingen. Dat iemand achter je staat.

Jan: ja ja.

Bezoeker: je hebt geen toestellen hè? Ik wel. Ook weer anders. Toestel is apparaat, machines. Een apparaat geeft ander geluid hè.

Bezoeker 2: al hij stuk is werkt het niet.

Bezoeker: wat jij krijgt, met geluid, geeft ander geluid. Je hoort het niet precies.

Jan: de hoortoestellen worden gezin dat ze ons gënezen, net als CI implantaat, tegen mij is vaak gezegd: niet zeggen dat je niet verstaat want je hebt hoortoestellen dus je moet verstaan.

Bezoeker: ja...

Jan: herkenbaar hè

Bezoeker: ja.

Jan: het is alleen middel, het versterkt geluid maar ben niet gelijk horend daarmee, ik moet vechten om erkenning te krijgen, en dat is dat verhaal erachter, kwetsbaarheid. Erover hebben. Toevallig gister vertelde iemand over misbruik maken op.. Gehoor. Zachtjes praten, hoofd opzij doen.

Bezoeker 2: dat je het dan niet hoort, wat bedoel je?

Jan: tegen iemand die slechthorend of doof is.

Bezoeker 2: zachtjes praten zodat die het niet hoort

Jan: precies, je ziet dat iemand spreekt maar kan het niet volgen want expres zachtjes, en ge beurt ook met leeftijd, je wordt ouder en mensen zeggen dan vaker: waarom luister je niet, waarom loop je langzaam?

Bezoeker 2: is allemaal aanpassen aan jou, aan mij.

Jan: weet ik

Bezoeker: we zijn mensen, een maatschappij, dus ik bedoel kijk, wij zijn mensen en ik denk dan, we zijn mensen, en we zijn slechthorenden en je bent slechtziend, kan.. Ik bedoel.

Bezoeker 2: heb een bril ja.

Bezoeker: beperking en zo, en gewoon een mensen, we zijn mensen klaar!

Jan: gebruik ook bewust "wij" om groepje te maken maar ik vraag altijd: wie is in feite beperkt? wie is gehandicapt? de gezonde maatschappij is dat, kan niet met ogen luisteren en met oren kijken en wij wel, we zijn heel sterk.

Bezoeker 2: het is vaak andersom.

Jan: precies. Maar we krijgen stempel: je bent gehandicapt en moet dit en dat, en ik zeg: nee doe ik niet, ben pools, homo en heb handicap en

nog paar dingen die me extra kwetsbaar maken. Hoe moet ik me zelf zijn? Iedereen zegt: wordt jezelf! Nou dat ben ik, en dat is mijn antwoord. Daarom die ruimte.

Bezoeker 2: voor veel mensen nog moeilijk te begrijpen om te accepteren dus.. En ze ook, of ze zijn te lui ervoor om dat te doen.

Jan: hm hm.

Bezoeker 2: of willen het niet maar ze zijn.. Misschien wel daardoor gehandicapt heel erg want dat is al een handicap dat je dat niet kunt.

Jan: zeker.

Bezoeker 2: moeite doen om naar de ander.. Je dat voor te stellen.

Jan: ja, en gebarentaal leren is zo moeilijk en wat doe ik dan? Constant doe ik wat voor jou om met jou te communiceren dus alles kan.. Zegt niet dat het moeilijk is en dat is de vrijheid om keuzes te kunnen maken. Als jou ergens het niet lukt met zintuigen helemaal te functioneren, je hebt dan geen keus meer, is dwangmatig leven en daarom noem ik leven liever kunst dan handicap, ik draai het om, filosofisch te benaderen om mezelf te helpen. Niet verdrietig daarvan te worden maar eerlijk gesprek hierover te hebben.

Bezoeker 2: vind ik mooi, omdat dit, is nog mooier dan naar mooi schilderij te kijken om het er over te hebben.

Jan: ja is meestal niet.

Bezoeker 2: bijna nooit.

Bezoeker: lang verhaal, is wel tijd.. Zo lang verhaal, hele dag kan het duren. Even.. Je hebt dit gemaakt?

Jan: ja, dat is foto.

Bezoeker: dat ist kunst.?

Jan: is mijn zelfportret dus qua vorm, tuurlijk is het kunst object.

Bezoeker voor jezelf, je emotie, jouw alles.

Jan: ja. Ja.

Bezoeker: je leven, alles. Ja ja, ik vind het mooi om te zien, prachtig ja.. Ja.. Is kunst van hem ja... Maar ik kan hele dag praten met jou! Haha.

Bezoeker 2: ja, zeker. Is heel heel..

Jan: ik wil nog klein stukje vertellen.

Bezoeker: is dat van jou?

Jan: nee van Krishnamurti, is kalender daar en zijn teksten van Krishnamurti die ik heel leuk vond.

Bezoeker: oh.

Bezoeker 2: ken je Krishnamurti?

Jan: oosterse filosoof. Krishnamurti.

Bezoeker: oh.

Jan: die hangen zo hoog om gevoel te geven hoe is dat om kunst te bekijken vanuit rolstoel en als kind. Want als kind kijken we altijd omhoog.

Bezoeker 2: ja.

Jan: en dan gaan we naar beneden kijken.

Bezoeker 2: interessant, veel dingen worden gedaan of gemaakt in de ruimte waar niet bij nagedacht wordt dat er kleine mensen zijn of hele lange mensen, of mensen in rolstoel bijvoorbeeld en daar wordt niet aan gedacht.

Jan: precies, hiernaast is supermooie kunst maar voor kind en iemand in rolstoel kan die het niet bewonderen, kan niet. Dit gebouw is rolstoel toegankelijk en dat is het beeld: hoe doen we dat, toegankelijk worden voor doelgroepen, dit gebouw is rolstoel toegankelijk maar kunst niet dus wat heb je eraan? De aanpassing die er is, is be dacht door gezonde mensen voor mensen die hulp nodig hebben.

Bezoeker 2: is betrekkelijk begrip dus gezonde mensen in dit verband.

Jan: ja mensen die zintuigen werkend hebben, kunnen lopen en alles zien en horen en daarom zijn hoortoestellen en implantaten bedacht voor slechthorenden om te dwingen zich aan te passen aan maatschappij, durf ik hardop te zeggen is dwang. Mij was het ook aangeboden implantaten, maar ga het niet doen, pas jij je maar aan, niet andersom. Misschien op ander idee gebracht.

Bezoeker 2: operati is al gepland.

Bezoeker:ha, ja je mag dat zeggen, eh, ik ben vanaf geboorte slechthorend en altijd leven lang gedragen en met geluiden en dan is het stil, oh.. Nou, naar ziekenhuis. Geven advies, dat ziekenhuis, dokter zegt dat, neem implantaten, doorgaan, en ik zeg mag moet je zelf weten...

Jan: die keus mag je maken.

Bezoeker: ik wil ook niet meer, jaar bezig, met Utrecht, van die, taken van gesprekken.

Jan: precies.

Bezoeker: ik wil dat niet. Ik heb 2 dochters.

Jan: hm hm.

Bezoeker: die ook mee gaan naar ziekenhuis maar ik wil niet. Eh, geluid eh dokter zei: beter. Ik ben te oud. Voor operatie. Nee er zijn ook 80 jarigen en dokter zei toe nou maar, stel dat je kinderen niet meer hoort, je bent leven lang al. En dan ineens is het stil. Kan niet.

Jan: ik snap je keuze heel erg goed maar kijk wat je dierbaren zeggen. Doe het voor ons. Niet voor jezelf. Haha. Toch?

Bezoeker: ja.

Jan: is begrijpelijk. Is geen dwang maar we kunnen niet met je communiceren en ze kijken niet vanuit jouw perspectief, hoe doen we het voor jou, dat we blijven met jou communiceren. Dus dat is een keus die je kan maken, is ook mooi.

Bezoeker: ja is kwetsbaar ja, en oké.. Ja is jouw keus.

Jan: precies.

Bezoeker: misschien ik wil ook - wezen maar hey ook eh... Ja... Heel veel geloofs en zo... Ja...

Bezoeker 2: nogmaals heel mooi hoe je dat bekijkt hè. De wereld van... Ik moet me aanpassen, ik praat nu even, maar waarom? Ik kan er niks aan doen. Dat ik zo ben. Dus mens waarom pas je je niet aan aan mij! Ik moet mij altijd aan de ander aanpassen. En wat, kun je nog iets over die kwetsbaarheid? Dit noem je, je had kwetsbaarheid bij dit.. Is kwetsbaarheid ook.. Want dat is heel belangrijk.. In dat verband.. Dat noem je.. Wat heeft dat met, menszijn en met kunstzijn te maken?

Jan: emotie. De kunst objecten roepen emotie op en dan kom je aan je eigen kwetsbare kant. Dan ben je je kwetsbaar aan het opstellen. De één zegt: onzin!

De ander: prachtig!

Jan: Dan ben je kwetsbaar. Kwetsbaarheid is op elk niveau, op elk moment van ons leven. Als we zijn geboren, zijn we kwetsbaar. Gaan we dood, net zo kwetsbaar. Daarom de binnen, tussen alle mensen die wij zijn en wat we doen, daar komt de kunst bij. Dat heb ik een beetje filosofisch gebruik van gemaakt: hoe dan? Waar is in jullie setting die houding? Dat kun je hier teruglezen. Dat hebben andere mensen verteld. Die gesprekken die ik voer, worden kunst. Ik wil vragen of ik de teksten mag bewaren.

Bezoeker 2: mag hè! Het zit...

Bezoeker: oh! Ja! Mag! Tuurlijk! Oh ja! Tuurlijk.

Jan: dat zijn andere gesprekken.

Bezoeker: prima.

Jan: van afgelopen week.

Bezoeker 2: dat is heel boeiend. U bent er nog 3 weken?

Bezoeker: dit ook?

Jan: dat zijn tolken. Dat is voor braille. 9 september wordt het gepresenteerd als kunstobject. Het wordt een geprint boek. En het wordt heel de dag lang voorgelezen. Op 9 september.

Bezoeker 2: wie gaat het voorlezen?

Jan: met software. Met een programma, met de computer. Het is te veel. Dit is 100 pagina's na één week. Dit wordt kunstobject. Jullie zijn kunst. Sowieso. Of jij dat...

Bezoeker 2: nee dit is heel.. Ik heb al verteld dat ik het een heel mooie eh...

Jan: dit is transcriptie, het wordt niet literair. Maar letterlijk hoe het gezegd wordt. Letterlijk., wat is gelukt om te typen. Dat is ook.. alles wat vluchtig is. We hebben het over onze bestaan gehad, onze filosofie, nooit hebben we dat kunnen bewaren. Daarom bewaar ik wat schrijftolken doen: laten staan.

Bezoeker: voor jouw persoon, daar gaat dit om. Ehm, je gaat ook andere mensen vertellen wie ik ben?

Jan: ik vertel niet, het staat hier vast. En als mensen willen, kunnen zij het teruglezen. Het is heel anoniem, ze weten niet wij wij zijn. Het zijn de dialogen. Je heest het als dialoog. een week geleden was mijn verhaal anders. Ik kwam je tegen en ik hoef sommigen dingen niet te vertellen. Bij anderen moet ik wat extra vertellen. Dat is mijn zoektocht. Mijn proces naar eigen kwetsbaarheid: hoe ga ik daar mee om?

Bezoeker: ga je ook aan iedereen vertellen?

Jan: dat is heel intuïtief, ga ik in gesprek. Precies. Dat is de hele kern van dit project. Daarom vind ik ieder mens kunst.

Bezoeker 2: dat is een heel mooie gedachte. Dat vind ik prima! Uitstekend, heel mooi.

Jan: bedankt!

Bezoeker 2: we gaan nu!

Bezoeker: haha.

Jan: bedankt.

Bezoeker 2: bedankt voor je gesprek.

Bezoeker: heb je geen kaartje?

Bezoeker 2: op internet kun je het ook lezen, als je wil.

Jan: ik ga een kaartje pakken. Hier is mijn site. Daar kun je alles terugvinden. En die tekst komt ook op de site.

Bezoeker 2: dat kun je nog horen en lezen?

Jan: het wordt in pdf-vorm..

Bezoeker: auditief ook.

Jan: op elke computer heb je een voorlees software. Dan moet je op die knop drukken en hoef je het niet meer te lezen.

Bezoeker 2: is dit de eerste keer dat zoiets gebeurt? Heb je ook op andere plekken zoiets gedaan?

Jan: ik heb twee andere exposities gemaakt. Daar ging het over zintuigen en waarneming. Daar was alles laag opgehangen. Alles was voelbaar, in braille omgezet. De muziek als trilling onder de stoel. Ik had een apparaat die trilt. Als iemand die slechthorend of doof was, die voelde gelijk op afstand. Horenden moeten ogen dichtdoen. Net als hier net met de klankschaal. Dat zijn eerdere exposities geweest. Nog ééntje was: vierdriet.

Bezoeker 2: verdriet?

Jan: vierdriet. Om verdriet te vieren.

Bezoeker 2: vieren.

Jan: daar zit ook vier in. ben ik 43 geworden. Met één letter extra was het hele verhaal over mijn verdriet. En de volgende stap was om erover te kunnen vertellen. Alles staat op de site.

Bezoeker: ik snap jou. Ik snap jou..

Jan: verhaal.

Bezoeker: weer andere emoties. als ik mijn verhaal aan jou geef, heb je een mooi boek.

Jan: hebben we al! Dat staat alvast! Dat is mooi.

Bezoeker: we gaan verder. haha ha. Hartstikke leuk, even dit gesprek. Hahaha.

(Jan gebaart met Bezoeker)

Bezoeker: je hoort mijn stem! hallo! Beetje!! Ah.. Ja, ik begrijp.. Beetje.. Maar eh.. Operatie, zenuwachtig! Implantatie.. Ja..

Jan: komt allemaal goed! Je kunt altijd zeggen: ik neem het weg! Kan altijd.

Bezoeker: mijn geluid hè... Woeheheh. Na implantaten weer ander geluid. Ook kunst!

Jan: kijk, je bent kunst! Dank jullie wel!

Bezoeker: mag dat! (hand geven)

Jan: dank jullie wel.

Gesprek 42

Jan: wil je ver haal horen? glaasje water?

Bezoeker: ik wil wel koekje.

Jan: pak maar.

Bezoeker: ik hoef geen water.

Jan: geen water? oké, voel je vrij...

Bezoeker: grappig.

Jan: heb je lijntjes gezet. Jullie waren aan het lezen en aan het bespreken, jullie eten nu dus ik pak even kans en vertel.

Bezoeker 2: ze vroeg wie is de kunstenaar? En toen las ik, is allemaal van Krishnamurti.

Jan: teksten zijn van Krishnamurti, klopt, zijn teksten uit zijn kalender.

Bezoeker: oh grappig.

Jan: voor elke dag van het jaar is een uitspraak en heb een aantal gekozen die me het meest aanspreken. Die ik passend vind of soms provocerend zijn. Om juist in gesprek te gaan. Sommigen hangen extra hoog. Om het gevoel te hebben hoe het is om kunst te bekijken vanuit rolstoel.

Bezoekers: oh oké. Geweldig.

Jan: pand is rolstoel toegankelijk maar voor kinderen ook.. Wij als kind waren altijd omhoog aan het kijken maar konden we niet op manier die wij willen ervaren en dat is stukje toegankelijkheid, is en ook kwetsbaarheid, waar we kwetsbaar zijn, afhankelijk van elkaar.

Bezoeker: ja, hm hm.

Jan: dus dat is het begin, en de foto die niet t vermijden is, is zelfportret van 15 jaar gelden en zo heb ik verteld hoe ik me aanpas aan de omgeving, de maatschappij. Iedereen doet dat wel, met opvoeding en studie, je leert eigenschappen en talenten, je moet het zo en niet anders want maatschappij vereist dat. En de binnenste kant is het kwetsbare kant, de meest kwetsbare wij die we zijn, zoals we geboren zijn, en we ook doodgaan, dan komen we weer terug in de kwetsbaarheid en zo i

het zoals ik het heb. Want ik ben doof, hoor wel iets maar versta niks zonder liplezen, daarom heb ik schrijftolken, ze typen alles wat ik zeg, dat ook, zodat we goed kunnen communiceren. Net was iemand in gesprek en ze kon de schrijftolk goed gebruiken want ze is z slechthorend. Zo wil ik laten ervaren hoe dat is als je doof bent of slechthorend. En hoe die communicatie verloopt.

Bezoeker: ja.

Jan: want niemand kent gebarentaal hier en dat is mijn aanpassing voor de maatschappij, ik praat zo goed en fijn, kan ook liplezen, dat is voorbeeld van kwetsbaarheid dus wie ben ik dan? Ben ik de kwetsbare ik die gebarentaal wil gebruiken of die heeft geleerd het te beheersen en zich aan te passen aan de omgeving.

Bezoeker: maar je bent het allemaal niet, dat is je persoonlijkheid.

Jan: en wat zou dat zijn?

Bezoeker: de buitenkant, is wat je aangeleerd hebt inderdaad. Het pakketje informatie. maar is niet wat je echt bent.

Jan: buitenkant is net zo ik als mijn binnenkant.

Bezoeker: nee.

Jan: nee? Kan je meer vertellen.

Bezoeker: je binnenkant is de echte ziel wat doorgaat ook als je overlijdt, ja dat is wat je echt bent en dat is heel puur en heel lichter en mooi.

Jan: hm hm. Ja, die heb ik zeker ook.

Bezoeker: die heeft iedereen. Haha. Dus.

Jan: precies maar om daar te blijven, zou ik nu gebarentaal moeten gebruiken, en zou ik heel eenzaam zijn.

Bezoeker: dat is de buitenkant allemaal en zo gaan we met elkaar om maar dat is niet wat je echt bent.

Jan: dat is hoe ik dat nu ervaar en fijn dat je dat zegt van zo is het gewoon niet.

Bezoeker: als je in.. Krishnamurti was in andere staat van zijn.

Jan: hm hm.

Bezoeker: daarom kon hij dat allemaal weten.

Jan: ja maar ik ben geen.

Bezoeker: hij was niet meer met zintuigen bezig, dat is allemaal eh van die persoonlijkheid. Je denkt dat je wat zit met je ogen en dat denk je maar wat zie je nu? Je denkt dat je iets wel of niet hoort maar eigenlijk zit je alleen maar iets weer te geven.. Het is allemaal ego.

Jan: hm hm

Bezoeker: is niet wat je echt bent, echt niet.

Jan: dankjewel.

Bezoeker: en wat je echt bent is licht en liefde, dat is wat je echt bent.

Jan: dankjewel.

Bezoeker: ik doe cursus in wonderen, ooit van gehoord? Nee?

Jan: nee?

Bezoeker: oké..Haha.

Jan: want ik ben geen..

Bezoeker :hij heeft eh.. Want Krishnamurti is ook een leraar, voorbeeld hè, heeft satsangs gegeven of hoe je het naar noemt en hij heeft Osho als leraar doen hij jong was aangenomen.

Jan: echt waar? Want Osho lees ik ook. Mooi!

Bezoeker: dus ja, maar ik heb Jezus aangenomen en de cursus in wonderen is, eh dat is een nog niet zo oud. Ehm, dat is doorgegeven, van Jezus, aan een vrouw. En ehm... Ja, het antwoord, het antwoord op de bijbel. Dus dat is rechtstreeks van Jezus. En het is een boek.. Kun je zo kopen.

Jan: ja?

Bezoeker: is een dik blauw boek.

Jan: ja?

Bezoeker: staat ook " cursus in wonderen "

Jan: oké.

Bezoeker: en dat zorgt ervoor dat je doorkrijgt wat je persoonlijkheid, wat deent en allemaal voelt en wat je dus niet bent. En het wordt dan uitgelegd in het boek. Want het is het pad naar verlichting. Dus eh.. Zeg maar er staan eh, 365 lessen in. Voor elke dag een les. En 365 teksten.

Jan: ja.

Bezoeker: staan erin en die les, bijvoorbeeld les 1 zegt: alles wat ik zie betekent niets. Dat zegt Jezus, dus (herhaalt). Dan moet je om je heen kijken en zeggen: nou dat schilderij of die kleur zwart betekent niks. Of

eh.. Ja, een minuutje moet je dat dan doen. En dan kom je in een bepaalde ervaring want je denkt: is ook zo want alles vergaat hier. Deze hand betekent niets want die vergaat weer. En zo gaat het door... Dus dan wordt je zeg maar, geconfronteerd met... Dat je dat, dat we in een illusie leven.

Jan: hm hm, maar wat bij mij, ik herken dit ook maar bij mij speelt juist, op zintuigen leunen want één zintuig werkt niet.

Bezoeker: so what?

Jan: ander zintuig versterkt dat, dus ik luister met ogen.

Bezoeker: dat blijft in illusie, de zintuigen. Is niet wat je echt bent. Als ik een arm eraf gehakt krijg of zo ben ik nog steeds, dat is in de illusie. Dus, is niet, want ik blijf gewoon.. Wie ik ben. Misschien kan je nog wat zeggen? Jawel.

Bezoeker 2: ik kan zeggen van, wat voor mij, in het leven het meest betekent is... Ehm.. Het pad van de meditatie.

Jan: hm hm.

Bezoeker 2: omdat, om die.. Ruimte in mezelf te vinden.. Die er al was voordat het lichaam er was en er ook zal zijn als dit lichaam er niet meer is. En zo wordt ik.. Wezenlijk meer en meer bewust van le feit dat dat het bestaan illusoir is en het ontwaken uit de wereld, dat dat er is.

Bezoeker: uit ellende en drama en zogenaamde happiness is een toestand die blijvend is en dat is een toestand, dat je in het licht bent en gewoon in de liefde bent. En ehm... Eh... Wat wij hebben, zijn ook allemaal blokkades. Bijvoorbeeld dat staat voor in de - - - prognamitirs (fonetisch) kwant je echt bent kan niet beschadigd worden, wat je echt bent dus wat staat er nu, je blokkades worden weggehaald doordat je lessen doet, 1 minuut per dag, kwartier op het laatst. Je doet de lessen en dan wordt je bewuster.. En dan zie je dat je gewoon, je bent eigenlijk

alleen maar licht en liefde en alles wat daarvoor is zijn blokkades. En die blokkades komen inderdaad uit opvoeding, uit eh, dat zijn blokkades allemaal. En als je van die blokkades af bent zoals Krishnamurti, die was wel daarvan af, die ging dus ook zulke dingen zeggen.

Jan: ja, ja.

Bezoeker: en Osho zegt dat ook.

Jan: precies herken ik ook.

Bezoeker: en Jezus is ook een groot voorbeeld en is weer opgestaan om te zeggen kijk maar ik ben er nog steeds.

Jan: hm hm, dankje wel, dank voor het delen. Want...

Bezoeker: wel grappig dat je dat allemaal ophangt en niet begrijpt wat er hangt. Vind ik wel grappig.
(of nu begrijpt wat er hangt) sorry.

Jan: vind je dat je niet begrijpt wat ik heb opgehangen?

Bezoeker: vind het geweldig dat je hebt opgehangen.

Jan: ik vind dat iedereen eigen weg loop, dat is mijn proces, de weg die ik loop en zo deel ik dat met buitenwereld, wie ben ik? bestaan delen vanuit kwetsbare kant want herken veel van wat jij noemt maar kon omgeving niet vinden die dat wel van mij accepteert dat het zo is. Dat is mijn zoektocht om hierover in gesprek te gaan.

Bezoeker: dan kun je eindeloos blijven zoeken, hele leven... Straks ga je over en heb je dat alleen gedaan.

Jan: zo ben ik, ik ben de zoeker, zo zie ik mezelf en voel ik me, ik ben zoeker.

Bezoeker: ik ook maar ik zoek naar licht en liefde en bevrijding van alles want ik heb ervaringen gehad dat als je daar van verlost bent, een paar maanden gehad, dan weet je alles vanzelf. En dan voel je je gewoon heel erg, ben je heel mooi van binnen, ik noemde dat het mooie, wist niet dat het verlichting was of wakker worden, wist ik niet. Ik dacht dat ik een soort boeddhist was of zo en was toen ineens in de staat. En er gebeurde wat met mijn dochter, wat naars en ik dacht de volgende dag: nu is het mooie weg. Wat ik zo mooi vond. En was dus ineens weg en was juist eh, ja, ineens in een trauma zo.

Jan: hm hm ja dat is zeker.

Bezoeker: toen, ik dat wil beleeft, was in het mooie geweest dus ik weet dat het bestaat, snap meteen wat Krishnamurti zegt. Ik snap ook meteen wat er in de cursus in wonderen staat, snap ik meteen. En ja, dus en dat is.. Ja.. De weg om weer terug te komen voor mij is de cursus in wonderen omdat het goed uitgelegd wordt en eh.. Ja Jezus is toch wel degene die the universe ruled zeg maar en, rechtstreeks van Hem en Hij is mens geweest dus weet van alles en hoe we in elkaar zitten en benadert het steeds op andere manier * benadert. Om ons zover te krijgen als Krishnamurti zeg maar.

En dat je dan bevrijd bent en gewoon...Blij bent. Altijd. Haha.

Jan: dankjewel. Dankjewel dat je dat deelt... Ja.. Ik ben toch de zoeker, dat is mijn zoektocht.

Bezoeker: iedereen zoekt naar het licht, dat is echt zo.

Jan: De meest diepe ik, wat ik herken: blijven zoeken. Als ik ergens eh, naar toe kom, dan ga ik verder. Andere kant op kijken. Dat is een van de eigenschappen die ik heb en die.. Waar ik echt vrede mee hebt. En mooi dat je ook alle verhalen deelt. Want eh, ik wilde eerst vragen maar jullie hebben het al beantwoord en dat is ben je kunst?

Bezoeker: eh haha, nee.

Jan: ben je kunst? Nee.

Bezoeker: nee.

Jan: en jij?

Bezoeker 2: het leven is een vorm van kunst.

Jan: ja? Een vorm van kunst. Oké. En je was knikken met hoofd ja en dan nee dus ik weet niet echt..

Bezoeker 2: ben een deel van wat leeft en.. Alles wat het leven brengt, is kunst. De mooiste kunstenaar, de beste kunstenaar.

Jan: kunstenaar is 1, maar ben je zelf kunst? Dat is de kern van te vraag.

Bezoeker 2: ja.

Jan: leg eens uit waarom? Hoe zie je dat? Dat je kunst bent?

Bezoeker 2: eh ja.... Omdat ik... Eh.... Eh.... Omdat ik geloof dat ik één ben met te bron waar alles uit komt.

Jan: hm hm.

Bezoeker 2: wat dat dan ook is...

Jan: mooi. Zo eenvoudig, maar zo..

Bezoeker 2: heel eenvoudig.

Jan: het is één zin, maar dat zegt alles. Jij bent toch geen kunst?

Bezoeker: les 1 in cursus in wonderen. Alles wat ik zie, echt alles, betekent niets. Wat ik zie met mijn zintuigen bijvoorbeeld betekent niets. Waarom zou ik ineens kunst wel iets laten zijn. Ik weet dat het van binnen niets betekent. Dat is ook een hele opluchting. Ook les 7 of zo: al deze gedachten, die ik hier in mijn hoofd heb, allemaal betekent niets. Mijn gedachten betekent ook niets.

Jan: dat ken ik ook. Hier is de ruimte, probeer ik het gesprek te krijgen. Ik ben juist hier om jullie tegen te komen en jullie verhaal te weten. Het hele project is zo gevormd: ik vertel dit verhaal alleen aan mensen die bij mij komen. Of het signaal afgeven dat ze in gesprek willen. Dat laat ik ook. Iedereen heeft vrijheid om zich zelf te zijn. Dat is ook kwetsbaarheid. Je bent wie je bent. Wat je overtuiging op is of hoe je in het leven staat. Daarom ben ik blij dat je dit vertelt. Ik ben hier al één weekje, er zijn al een aantal mensen voor jullie geweest. Ze hebben hun eigen verhaal vertelt. ik vertel ongeveer hetzelfde verhaal, dat evolueert nu. En bezoekers gaan hun eigen verhaal vertellen. Ik heb gevraagd of ik de teksten van de schrijftolk mag bewaren. Dit wordt pas het kunstobject. Daarom stel ik de vraag: ben je kunst of niet? Je verhaal is voor mij kunst creëren. Je wordt deel van het kunstobject.

Bezoeker: één van mijn beste vriendinnen is kunstenaar. Die is ook heel strak in de... Heel erg in de course of middle.

Jan: wat ik hiermee wil bereiken. Alles wat we net hebben besproken is heel vluchtig, gaat weg. We kunnen er een boek over schrijven: wat hebben we besproken. Omdat schrijftolken alles letterlijk typen is het anders. Een beetje van Osho herkenbaar denk. De dialogen. Daarom wil ik het bewaren. Mag ik jullie verhalen ook bewaren? Op 9 september is de najaarssalon. Het kunstobject wordt voorgelezen. Alle verhalen die er zijn kun je ook luisteren. Je kunt ze lezen. Ook vanuit de site downloaden. Je kunt jezelf terugvinden en de insteek van de ander zien. Hier zijn zoveel mensen, zoveel verhalen. Dat is een stukje van de menselijke kwetsbaarheid. Even tafel en stoel. Je gaat gelijk alles van je kwetsbare kant vertellen. Dat waardeer ik. Kom ik je op straat tegen, dan zou je dat niet doen. Daarom begint het meestal met Krishnamurti. Dan de foto. En dan mijn verhaal, jullie verhaal en dan maken wij kunst. Dank jullie wel. Ik kan misschien over zintuigen. Mijn zintuigen zijn supersterk. Ik kan een beetje het gevoel geven hoe dat bij mij zit. Je hebt ongeveer 5% zicht.

Bezoeker: oh ja!

Jan: je ziet nog iets. Je weet dat het licht is of donker. Je hersenen hebben mij gezien, je weet dat dit mijn hand is (zwaait). Je hersenen hebben dit gevormd. Zo hoor ik dat ook. Ik heb progressieve gehoorverlies.

Bezoeker: nu wordt het minder.

Jan: ik koppel het. Als de boom, de wind waait. ik hoor de bladeren met mijn ogen open. Maar als ik ze dicht heb niet meer. Ik luister met mijn ogen. Jij hebt vertelt over: wie zijn wij en wat is echt en wat is niet echt. Mijn zintuigen brengen mij naar een gebied: ik luister met ogen. Hoe kan dat? Net hadden wij een dame, die net zo slechthorend is als ik. ik heb de klankschaal gebruikt. Ik maak een geluid, zij hoorde het gelijk! Ik deed zo, ze hoorde het. Horen jullie het?

Bezoeker: een beetje.

Bezoeker 2: ik ben niet zo goed in mijn oren.

Bezoeker: nu hoor je het.

Jan: nee oh, het is al lang begonnen! Zij hoorde het ook, omdat wij dat voelen. je voelt trilling. Geluid begint letterlijk nu. Nu is geluid.

Bezoeker: ja.

Jan: dat horen jullie niet. Dat is mijn verhaal over: wie is nu gehandicapt? Die kwetsbare? Zien wij en is het echt? Of is het echt niet?

Bezoeker: je krijgt iets en wij maken er een verhaaltje van. Die ogen zien niet echt wat. Je ziet wat met je ogen. Het zijn zintuigen. Die ogen zijn, die maken dat verhaal niet. Wij, hier, maken dat verhaal.

Jan: voor mij is een andere illustratie: ik zie denken als een puur chemisch proces. Met denken kun je depressie veroorzaken, maar met chemie kan je proces veranderen.

Bezoeker: je bent niet wat je denkt.

Jan: ik zie het vanuit een ander perspectief. Vanuit zintuigen. Daarom vond ik het zo verassend dat je zegt: dat ben jij niet.

Bezoeker: ik ben niet een lichaam, ik ben vrij, want ik blijf zoals god mij geschapen heeft.

Jan: wat kan ik ook zeggen: ik haal heel veel inspiratie van Osho en Krishnamurti, maar ik ben geen volgeling. Ik ben christelijk opgevoed. Heel streng katholiek.

Bezoeker: dat is jammer, dan heb je een hekel aan het woordje god denk ik.

Jan: ik was bij jehova's getuigen.. Mormonen.

Bezoeker: deze cursus is gegeven aan een vrouw, rond het jaar 65. aan een psychologe. Ze was niet religieus of spiritueel. Er gebeurde iets op het werk, ruzie achtig. En ze zei: waarom moet het altijd zo? 's avonds kwam een stem tot haar, die zei wie hij was: Jezus. Die vroeg haar of ze die cursus in wonderen gaan.. Ze was overstuur. Een beetje ook. Toen ging ze naar haar werk en baas en vertelde wat er gebeurt was. Toen zei hij: als jij dat gaat doen, ga ik je helpen. het heeft 7 jaar geduurd. Ze heeft alles precies getoond. Hij heeft het uitgeschreven. Toen was het boek klaar, in het Engels. Toen heeft het nog een aantal jaren geduurd. Er zit geen kerk bij, niemand is de baas. Het is geen religie. Het is een vrij boek en je kunt het thuis zelf lezen. Het is geschreven in shakespeareaanse melodie. in elke zin een melodie. Het is mooi om te lezen. De weg naar je verlossing, naar je bevrijding zeg maar. Eigenlijk heel strak. Eigenlijk alles wat je ziet bete kent niks.

Jan: kijk, je bent hier ook gekomen om mij dat te vertellen. Die foto heb ik 15 jaar geleden gemaakt.

Ik krijg nu aangevoeld dat die kunstobject wat hier komt ook na een bepaalde moment voor mij de juiste moment komt..

Bezoeker: je kunt altijd alleen maar nu leven. Je kunt nu beslissen of je richting verlichting wilt of niet.

Bezoeker: wil je nog veel verhaaltjes? Het is geen excuus. Of zeg je van.

Jan: ik wil dat niet. Ik geef me tegen van. Nee. Geen verlichting! (lachen) Dat weet ik al. Voor mij is het een zoektocht zelf. Is prachtig. En dat, dat houd mij bezig. Dat is de vorm van kunst.

Bezoeker: daar kun je wel mee doorgaan, ondertussen kun je als Krishnamurti worden. Niemand die je stopt.

Jan: ik weet niet wat er gaat gebeuren. Dat is het mooie van hier en nu zijn. Dat is mij gelukt om te bereiken. Wel sta ik nog op zo'n punt dat ik wen even aan dit, dat het fijn en dat het leuk is. En dat ik er niet van schrik. Letterlijk ik ben niet meer wat ik net was. Dus ik ben in die fase nog. Ik heb dit bereikt wat ik wilde bereiken.

Bezoeker 2: heb in min herinnering ook via Osho, die vertelde ooit van: Jezus zegt, zoekt en gij zult vinden. Jezus zocht zeen leerlingen.

Jan: daar staat ook zoiets.

Bezoeker 2: lao ze, had leerlingen om zich heen die zochten en di zei: staakt het zoeken en vindt. Ik vind dat een..

Bezoeker: kun je ook doen.

Bezoeker 2: een uitspraak die veel betekent voor mij.

Jan: precies precies dus eh, voor mij is het... is geen kwestie van geloven maar de start die ik ook kan maken dankzij jullie, kan ook boeken lezen maar ben dan alleen. en juist die interactie, dat jullie voorbeeld voor me zijn, dat kan, jullie zijn hier en tegelijk ook niet.

Bezoeker ik doe de cursus al 20 jaar die cursus in wonde ren dus elke 1 januari begin ik met les 1.

Jan: ja. En weet je wat me energie geeft? Er komen allerlei mensen die je kunt bedenken en als ik help begrijpen: waar zit ik? En waar ander zit? Dat geeft me energie. Dus ik probeer ook.

Bezoeker: dat is ook leuk.

Jan: dat delen i mooie manier, niet overtuigen maar blijven delen hoe we zijn zoals we zijn en dat geeft energie, vind ik persoonlijk. En ik zie voor iedereen die op bezoek is dat komt terug, blijft hangen, soms komt de vraag: hoe dan? Die interactie dat is wat ik nodig heb. Heb ik nu, op deze manier kunst gevormd om die interactie te hebben en te bewaren, te behouden.

Bezoeker: ja ja.

Jan: is niet materieel en toch het bewaren, om het te kunnen delen heeft waarde voor mij.

Bezoeker: ja.

Jan: dank jullie wel.

Bezoeker: heel erg bedankt voor het cakeje.

Jan: tuurlijk is van één van de schrijftolken. Bedankt.

Bezoeker: bedankt, veel plezier. (geven elkaar hand)

Bezoeker 2: interessant gesprek.

Jan: vond ik ook, doeg.

Bezoeker: doeg.

Gesprek 43

Bezoeker: dankjewel, wat een mooi project.

Jan: dankjewel. Je hebt einde van verhaal al wat gehoord dus je weet waarover het gaat, toch?

Bezoeker: nog niet helemaal nee, heb dat gelezen.

Jan: dat gelezen.

Bezoeker: ja over communicatie, beperkingen ja. Ja. Dat inderdaad.

Jan: ik heb in deze ruimte, deze keer, eh, het zo gevormd dat ik het vooral over kwetsbaarheid wil hebben met bezoekers, daarom ben ik hier want meestal kun je niet spreken met kunstenaar en voor dit project heb je bezoekers nodig. Dus omgedraaid. De teksten zijn van Krishnamurti, vanuit zijn kalender, elke dag is een uitspraak van hem en dat inspireert mij en heb er uit gekozen die pakkend zijn of controversieel of confronterend kunnen zijn en die hoog hangen, dus is om gevoel te geven hoe het is om kunst te bekijken vanuit rolstoel. Het pand is rolstoel toegankelijk maar kunst niet en ook voor kinderen. Als kind konden we nooit ergens kijken, door afhankelijkheid en kwetsbare positie en voor jezelf moeten opkomen en grote foto zelfportret van 15 jaar geleden. Toen was meest kwetsbare periode van mijn leven, probeer ik dit jaar na te maken maar lukte niet meer.

Bezoeker: is zelfportret, vind het waanzinnig, nog mooier, nee maar dat zo.. Ja!

Jan: dat is mijn verhaal over hoe ik... vrijwel iedereen zich aanpast aan de omgeving de maatschappij, je leert lachjes opbouwen op meest kwetsbare ik dus als kind opgevoed, dan opgeleid, dan werk den, wat mag je doen en wat niet? Dat zijn die randvoorwaarden.

Bezoeker: ja die op ons gelegd worden zodat we "mogen leven" als we daaraan voldoen maar kan natuurlijk nooit iedereen aan voldoen. Is heel moeilijk ook.

Jan: precies en daarbinnen, dat vlees is meest kwetsbare ik, dat kind en ook als we ouder worden gaan we weer terug naar meest kwetsbare zelf als je sterft, je wordt niet meer begrepen, weer terug bij de kern kom je en dat komt want ik ben opgegroeid bij omgeving grootouders en overgrootouders, kende 2 overgrootmoeders en 1 overgrootvader en maakten we bewust als kind: zo gaat het, je begint als kwetsbaar en zo eindig je ook.

Bezoeker: je gaat weg zoals je komt, ja.

Jan: kern van kwetsbaarheid van mij is gehoor want ik ben doof, hoor wel iets maar versta niks zonder liplezen, daarom heb ik schrijftolken die typen alles om te kunnen communiceren met iedereen en te laten zien hoe dat werkt.

Bezoeker: ja.

Jan: en kwetsbaarheid laten zien en bespreken. Vandaag had ik bezoekerster die zelf ook slechthorend / doof is en we snapten dat, het meest hilarisch is bijvoorbeeld die klankschaal, als je dat geluid doet, ze horen dat gelijk als ik maar horende mensen moeten eerst keihard geluid hebben om het te horen ik geef je voorbeeld. Nu hoor ik dat. Maar jij niet.

Bezoeker: nee. Ik heb ook een gehoorprobleem, nu hoor ik hem wel.

Jan: nu pas, kan niet meer harder. En dan is de vraag: wie is beperkt? De maatschappij die tussen haakjes gezond is of juist iemand die het anders ervaart. Ik zeg vaak dat ik met ogen luister.

Bezoeker: je doet alles met liplezen dan?

Jan: ja en soms kijk ik nog even voor zekerheid.

Bezoeker: ik heb ook gehoorprobleem.

Jan: herken je dat.

Bezoeker: herken de uitdagingen ja, dat het je overkomt en dat je daar last van hebt, op kantoor niet alles meekrijgen, voordeel is wel dat je in stilte kan zijn. Haha.

Jan: dat je kan liplezen bijvoorbeeld of afstand, mensen weten niet of denken dat je hen niet hoort. Je hoort wel maar weet niet wat ze zeggen.

Bezoeker: of ze denken dat je het niet begrepen bent, dat je dom bent. Of dat ik niet reageer en anderen wel en dan krijg je.

Jan: niet op grapjes lachen. iedereen is uitgelachen dan wij nog: hahaha. En dan is het van wat bedoel je?

Bezoeker: zeg vaak dat ik het begrijp van ja ja ja, terwijl ik het niet gehoord heb.

Jan: meelachen met de groep.

Bezoeker: ja.

Jan: dat is kwetsbaarheid, handschoenen die we dragen. Je lacht mee, ook al snappen we de grap nog niet om niet af te wijken van de rest en dat is meest kwetsbare ik die we met laagjes verstoppen. Van wie ben ik dan? Waarom mag ik niet zijn wie ik ben, je snapt het nog niet en wil dat weten.

Bezoeker: met gehoorapparaten 4 a 5 maande gelenden kreeg ik het maar verschrikkelijk!

Jan: mooi dat je het zegt want ben er tegen.

Bezoeker: laatst ook kunstenaar die had geschreven over gehoorverlies, artikel in volkskrant geloof ik en ze zei, jonge actrice was dat, en was bezig met hoortoestellen maar zei: je moet nooit alleen gaan en ik wel, en huilen, huilen! Was 1e keer dat ik daar zat, was helemaal overstuur, was ook alleen. En ja. Zó confronterend, ja. En nu heb ik ze, nu ook niet in. Echt alleen als het moet maar vind.. Het niet lekker zitten en pept.

Jan: plotseling gehoor verloren?

Bezoeker: aanslag op gehoorbeentjes is het, erfe lijk, heeft een naam, is met zwangerschap kan het erger worden, vaak ook bij vrouwen, niet bij mannen en voor geboorte van kinderen al, was 20, nee 30 of niet,, ne 25 en toen laten opereren aan één kant maar durfde verder niet meer want je kan er slechter uit komen.

Jan: doe je herkent denk ik ook, zeg nu wij want groepje vormen. Dat we moeten blijven aanpassen, dat dat moet, we maken keuze weg van je zelf te gaan en kiezen om jezelf te ontkennen om te voldoen voor de omgeving die beperkt is. Enorm beperkt. Je weet dat niet, die wil dat niet en zegt alles : te moeilijk altijd. Alles is te moeilijk. Maar ik zeg altijd... Je komt sowieso op zo'n moment in je leven, dan ga je dat gesprek met mij herinneren, en ga je ook minder horen en zien, en minder lopen dat komt ook en dan is het te laat om dit te begrijpen. Je wordt net zo eenzaam. Je ervaart..

Bezoeker: je bent blij dat je jong bent en het aankan en er mee om kan gaan, je kunst het in kunst kwijt of iets maar als je ouder bent en niet op voorbereid..

Jan: voor mij mooi als kind, grootouders hadden zelfde niveau van waarneming, van waardes gevoelens. Waren net zo kwetsbaar, beiden. Dat heeft mij ergens geholpen om het beter te begrijpen: hoe kan ik verder hiermee omgaan. De meest dierbare mensen hebben mij het meest gekwetst. Ze wisten waar ik zwak ben: je hebt gehoortoestellen, dus je moet verstaan! Zeg niet dat je mij niet verstaat! Je hebt het, je moet het doen. Het ontkennen van jezelf dat het meest dierbare wordt bekrachtigd.

Bezoeker: het emotionele wordt niet begrepen. Je gehoorapparaten in doen is niet makkelijk.

Jan: ik heb een middel, misschien kun je dat inzetten voor je omgeving. Als je die opzet. Heb je ongeveer 5% zicht. Je weet dat het licht is of donker is. Je ziet beweging. omdat je hersenen mij hebben gezien, weet je dat het mijn hand is.

Bezoeker: ja, ja.

Jan: zo vertel ik over mijn gehoor, zo hoor ik. Ik herken het omdat mijn hersenen weten wat het betekent. Weet ik veel, eh, bijvoorbeeld.. Een naald die op de grond valt, ik hoor dat als kabaal. Waarom? Omdat ik ooit een filmpje heb laten afspreken met het geluid van de vallende naald. Dat was opgenomen met een super gevoelige microfoon. een heel zwaar geluid. Dat is best hilarisch. Want ik zie de naald vallen op het tapijt. Dat is een waar geluid. Dat is ook wat onze hersens hebben ontwikkeld. Gevaar of geen gevaar. Dat is enorm vermoeiend. Constant alert.

Bezoeker: dat vond ik het mooiste, heel lang heb ik het niet gewild. Het mooiste is het: als ik niet goed hoor, ik ga mensen aanspreken: even aankijken. Dat heb ik best wel lang gedaan. Mijn echtgenoot loopt de hele tijd. Ik zeg: je moet blijven staan en zeggen. Ik heb lang gezegd voor de formaliteit. Als je merkt dat mensen zomaar wat zeggen en ver wachten dat je het oppakt. Op kantoor ook: ik ben toch aan het werk? Heb je dat niet gehoord? Nee, ik was aan het werk. Kun je niet vragen: kun je even meeluisteren. Er wordt niet gevraagd: heb je tijd. Of luister even mee. Omdat ik ook met de kinderen en man, probeer ik op te voeden: dat gaat niet. Het gaat erom dat het niet handig is met de communicatie, als jullie steeds weglopen. Als je wat te vertellen hebt, vertel het ook. Blijkbaar had je niks te vertellen en zit je alleen geluid te maken.

Jan: dat kost energie. Als je elke keer moet blijven herhalen. Voordat je jezelf.. Wil zijn.. Moet je vechten voor de omgeving.

Bezoeker: ik ga veel minder gesprekken aan tegenwoordig. Ik heb een selectief groepje waar ik energie in steek. Dit is de eerste keer dat ik het vertel. Dat kan ik ook zeggen: ik heb een aantal vrienden waar ik minder aandacht aan besteed. er is een selectief aantal mensen waar ik tijd in steek. ook omdat ik de rust nodig heb. Dan maakt een gehoorapparaat niet veel uit.

Jan: ervaar je eenzaamheid?

Bezoeker: ja.

Jan: diepe eenzaamheid. Je bent, de doet mee, maar je bent zo enorm eenzaam.

Bezoeker: het is net alsof je een.. Soort eh, radiozender waar je nooit goed op zit.

Jan: dat determineert ook: hoe zijn wij. Hoe reageren wij voor de omgeving. Welk humeur hebben wij, hé gaan we met mensen om.

Bezoeker: en stigma's. men weet, als ik zeg: ik hoor niet zo goed. Maar dan heb ik ook weleens, dat mensen zeggen en ik begrijp het niet meteen, inhoudelijk. Omdat het vaak heel snel even wat, zonder in te wijden. dan zeg ik: wat zeg je bedoel je? En dan gaat hij harder praten en hetzelfde zeggen. Je krijgt het stigma. Ik begrijp jou niet omdat je halve zinnen maakt. Waar hoor je niet? Gaat hij harder praten! Dat stigma krijgt je ook. Dat is ook lastig.

Jan: soms zie ik het meer als een spiegel voor een gezicht. Ze worden met zichzelf geconfronteerd. Het staat op mij te wachten en ik wil het even ontkennen. Denk ik soms. Het is voor iedereen anders. Dat is de kwetsbaarheid, die wordt niet erkend. Je blijft vechten en dan stop je met de strijd en ga je je eigen weg. Daar ben ik ook, dat weglopen, je eigen pad kiezen.

Bezoeker: je eigen wereld?

Jan: ik ben nu veel openen daarover. Niet terughouden. De maatschappij is beperkt, niet ik!

Bezoeker: ik zeg: ik hoor niet goed. Ik heb een gehoorapparaat.

Jan: zeg ik niet meer. Ik zeg: waarom doe je niks voor mij? Waarom leer je geen gebarentaal!

Bezoeker: nou dat!

Jan: ja moeilijk moeilijk zeggen ze. Als ik complimenten krijg: wat knap wat je doet! Hou op! Dat is pijn? Ik weet dat je als compliment bedoelt. Als je zegt: wat knap dat je dat doet. Dan hoef je niks voor mij te doen. Ik zeg hardop: ik wil je compliment niet hebben. Ik wil dat je gebarentaal gaat leren.

Dat is mijn stap waar ik nu sta: om dat ze zeggen. met z'n grote foto. Iedereen is ergens kwetsbaar.

Bezoeker: je bent kwetsbaar door de casus die gezet wordt door de maatschappij. die maken je kwetsbaar. Dat je niet voldoet. En een aantal zingen. Gebarentaal op school! Één van mijn dochters in de klas, op de lagere, school daar was een kindje die slechthorend was. Ze hebben wat gebarentaal gedaan, maar nooit doorgezet. De kinderen vonden het zo leuk om te kennen! Maar dan is dat een gemis op school. Ze leren wel chinees en geen gebarentaal!! Dan heb je het niet begrepen.

Jan: vind ik ook. Het moet geen speciale school zijn. Op elke school, elke klas, dat je elkaar ziet als mens.

Bezoeker: en dat het gezien wordt als ziekte. Het is leuk om Frans, Duits, gym willen we leren. Maar gebarentaal?

Jan: het is wat 2 jaar geleden erkend als taal! Tien jaar geleden mocht gebarentaal in het openbaar niet gebruikt worden, dat was verboden!

Niet te begrijpen. Er zijn mensen die 70 zijn, die geen gebarentaal kennen, want het mocht niet. Ze moesten lippenlezen. Ik zeg altijd tegelcollega's die doof zijn: stop met praten, ze zijn doof. Maar hoe gaan we communiceren? Dat is niet jouw probleem! Het is hun probleem. Ze zijn jarenlang in die zelfstigma: wij moeten het zo doen. Voor buiten. daarom heb ik gekozen om in deze ruimte op deze manier, een plek geven. Dat we hier over kunnen hebben. Over de meest kwetsbare ik.

Bezoeker: waarom heb je een hand gekozen?

Jan: die foto is 15 jaar geleden gemaakt.

Bezoeker: is het jouw hand?

Jan: dat is mijn hand, ja. Ehm, en ik zocht naar.. Wat wil ik vertellen. Die ruimte was al geboekt en gereserveerd. Tijd voor een volgende expositie. Wat dan? Ik werk met glas en zintuigen heb ik veel over verteld. Ook over vierdriet: verdriet vieren. Het blij zijn van verdriet. En nu: wat is mijn verhaal voor nu? Toen heb ik deze foto teruggevonden.

Bezoeker: fantastisch als er space geclaimd wordt. Zie ik bijna nooit bij Pulchri.

Jan: zo is het verhaal ontstaan. Ik wil een gesprek met iedereen die daar voor open staat, de kern van deze expositie is de vraag die ik je wil stellen: ben jij kunst?

Bezoeker: haha ehm... Moerlijk om te zeggen dat je het niet bent. Ja, mooi e moeilijke..

Jan: is filosofische vraag, weet ik, is vrijwel nooit gesteld

Bezoeker: is iedereen op zichzelf staand kunststuk? Zou ieder mens dat zijn op zichzelf?

Jan: ja maar ik vraag of jij kunst bent. Niet bang worden, iedereen leidt af van de vraag, zoekt allemaal omwegen nom niet bij de vraag te blijven staan. Dat is ook een manier, die ik gevonden heb om over kwetsbaarheid te kunnen praten tegelijk bewustwording, leerdieping, band scheppen, niet bijzonder doen, ik ben niet bijzonder. Iedereen is zoals die is en iedereen heeft kwetsbaarheid in zich en dat is de binding in deze ruimte. En wat je mij verteld hebt is je diepste kwetsbaarheid die je hebt en met glimlach erbij. Zonder verdriet. maar toch: zo is het. Zo maken we stappen en veranderen wij. We wisselen van mening. Want je vertelde mij: geef me bevestiging ik doe stap verder, en kan helpen jou met stappen te doen of voor mie dan ook.

Bezoeker: dat je van elkaar leert.

Jan: ken je het vlinder effect, zoals olievlek. Dat vlinder in Brazilië beweegt met vleugels veroorzaakt het orkaan in Alaska, is filosofisch maar dat we zo verbonden zijn met elkaar. Elke kleine verandering die we hebben zorgt voor een grote golf. Van verandering. Daar hoop ik een beetje op

Bezoeker dat is steentje wat in water valt.

Jan: met rimpels, precies, noem ik vlindereffect. Dat is ook de kern van waarom ben ik hier en waarom die gesprekken en waarom die vraag: ben je kunst of niet? In mijn ogen wel. Hoe je er over vertelt, hoe je in het leven staat, je eigen verhaal en de keuzes die je maakt, is handelen een kunst? Waarom niet? Maar die verhalen ook, van hier is geen kunstobject, de foto is een foto, is geen kunstobject, dat ben ik, als zelfportret maar de verhalen, vormen kunstobject, hier voorbeeld van afgelopen week. Alle sprekers die ik heb gesproken, heb toestemming gevraagd om teksten te bewaren en kan je hier teruglezen.

Bezoeker: wat gaaf.

Jan: dus ook aan jou de vraag mag ik het bewaren? 9 sept wordt kunstobject, ja najaarssalon, zet het in voorlees programma en wordt de

hele dag voorgelezen en wort geprint, je kan het op mijn site downloaden om zo op de meest luchtige en de meest kwetsbare woorden te bewaren. We hebben alle teksten, staat vast dankzij tolken en kan je terugkijken en lezen en denk ook dat het net als foto van toen, wat is voor toekomst dat me antwoorden geeft, in wat ik nog zoek. Waar ik nog twijfels in heb. Net was er toevallig iemand die zei: heeft weg laten zien voor verlichting en zei, doe maar nu en hier. Ik zei: nee ga ik niet doen. En is prachtig we strijden niet, geen touwtrekken maar hebben toch hele waardevolle wij. Wij als mens, wat ook kunst is. En waarnaartoe kunst kan leiden.

Bezoeker: ja, ja, en waar kunst over gaat eigenlijk. Waar kunst overgaat.

Jan: precies.

Bezoeker: dat is wel zo, is ook heel persoonlijk ja. Ja. Ik vind het ok heel mooi, precies dat, dat..

Die handpalm, is dat schrijnende, vind ik mooi Nederlands woord. Het is pijn, die schuurt.

Jan: net als of de fiets heb je wel eens handen gescheurd?

Bezoeker: of als je er van af valt

Jan: dat brengt herinneringen terug.

Bezoeker: ja en is anders dan als je je snijdt,

Jan: klopt is schuurpijn, van zand bijvoorbeeld.

Bezoeker: die pijn past ook beter bij proces van wel of niet communiceren, of dat wel of niet lukt, of je een beperking hebt, die beperking hoort niet bij bloeden maar wel schrijnend want blijft lang doorgaan. Best lang, dat zo'n... Dat schrijnende.

Jan: ja, als ik vertel van hee ik ben doof en dit en dat nodig. En iemand draait zich weg, dat is die pijn.

Bezoeker: ja je voelt je gekwetst.

Jan: precies ik stel me kwetsbaar op en maakt er misbruik van, dat raakt gelijk. Daarom, mijn verhaal nu, punt.

Bezoeker: de mensen die het meest dichtbij zijn kwetsen het meest van die moeten het weten, van kijk me aan en die lopen nog steeds weg. Mijn echtgenoot laatst. Van je ziet dat mensen die dichtbij staan het net niet doen weet je. Je kunt het hen niet.. Hij komt uit de andere wereld dus ik snap het wel dat hij het niet snapt, zoveel mensen kunnen dat niet.

Jan: daarom die bril, is een verhaal. En in mijn hoofd... Als ik weer zulke mensen tegenkom zeg ik tegen mezelf: ze zijn gehandicapt, zo arm zijn die mensen. Omgedraaid dus. Stigma opleggen. Want ook een tijdje, je hebt vrije keus, ik niet, dat is zelfstigma. Nog steeds vaker denk ik: ze zijn beperkt, kunnen dat niet, arme mensen! En dan voel ik me niet meer eenzaam. Dan ben ik die vrije eenling. Die even grappige dingen doet, lacht wanneer ik het niet hoor. Dan vrede met mezelf en ertussen in, zoals dat laatste lachje is dat, bescherm je nel of niet. Je kan er doorzichtige handschoen nog tussen passen misschien. Maar wat je in teksten terug kan lezen misschien, begint week geleden, vertelde ik het anders dan nu. Ik vind mijn eigen antwoorden, zie het echt anders, bekijk anders gebruik andere woorden.

Bezoeker: bijzonder is heel onderzoek wat je doet. Heel bijzonder. Mooi. Ja, echt mooi. Maar ik heb ook wel een beetje, inderdaad nu als je slechter hoort, we denken veel na en veel ook eh, in ons nemen om dat te analyseren en te snappen, terwijl mensen vragen wat en dat gaat snel en dan denk ik, ja. Volgens mij neem je niet rust om goed na te denken. Je hebt soms zo...

Jan: ik denk dat eh, horend, als zintuig, is veel ingewikkelder dan zien. Je hersenen geven betekenis, zie je wel of niet. De betekenis, ervaar je toch anders, dan het gehoor, met gehoor heb je veel twijfels.

Bezoeker mijn zicht is ook niet goed, heb bijna min 10, met contactlenzen, als kind al, maar nooit zo erg gevonden als dat gehoor, eigenlijk is het vergelijkbaar, kan best goed...

Jan: je gehoor kan je vergelijken met dronken zijn, wat de dronken zegt kan je zien als gehoorverlies, je ziet iets, doet handeling maar komt niet zoals je het wilt.

Bezoeker: ik kan niet straat op, zonder contactlenzen, kan niet fietsen, bijna min 10 maar nooit als probleem gevonden of met bril in zomer, dat gaat glijden en wasenen is lastig en gaat af maar met hoortoestellen vind ik echt veel lastiger en het effect van met de maatschappij meegaan, met bril vond ik het niet zo moeilijk.

Jan: met gehoor is dat meer, helpt voor communicatie... Zonder zien blijf je communiceren, je kan terug lachten en wat zeggen maar als je wat hoort... En iemand is boos... En je hebt niet kunnen begrijpen wat er gezegd is kan je heel sterk persoon zijn maar je kan niet terug antwoord geven en escalatie stoppen en dat is zo kwetsbaar je blijft staan en weet dat er wat gezegd is maar omdat ik betekenis niet hebt kan ik niet adequaat antwoord geven en je staat dan stil. En ze gaan je nu meer aanvallen, omdat je niet realisatie geert. Heken je dat? * reageert.

Bezoeker: ja herken ik. Dan ben je heel kwetsbaar.

Jan: is primaire brein, leven en overleven, we doen als dood dier, niet bewegen, en ga maar even weg. Ik ben dood. Dat is meest vreselijke ervaring en blinden hebben dat ook, iets komt wat die niet heeft kunnen voelen. Vooraf. En toch is het andere betekenis, als zintuig. En persoonlijk vind ik dat horen onderschat wordt. Doof zijn en slechthorend zijn is echt onderschat door mijn apparaatje, gedaan, opgelost en implantaat, opgelost, nee ben echt tegenstander heb dertig jaar

hoortoestellen gebruikt. Helpt niet. Dank voor je verhaal en dank voor het delen.

Bezoeker: vond het heel fijn en ontzettend leuk en heel bijzonder, ja dat al meteen, die foto.

Jan: kom 9 september als je kan.

Bezoeker: ja, ik zal ook eh...

Jan: op site kan je alles terug vinden later.

Bezoeker: precies zal er op kijken en je volgen.

Jan: of een bril nemen voor je omgeving ook.

Bezoeker: misschien handig.

Jan: mag je gebruiken, kan je misschien toch anders, bewuster maken van zet maar op en loop maar even.

Bezoeker: super bedankt. Ik kom terug. Dankjewel dag.

Jan: super, dag.

Gesprek 44

Bezoeker: jij bent de kunstenaar hè?

Jan: dat is Krishnamurti.

Bezoeker: wat heb jij gedaan dan?

Jan: ik gebruik ze als inspiratie om in gesprek te gaan. Een soort van lokkertje. Om mijn verhaal te vertellen over kwetsbaarheid. Je kunt een

mening hebben over die teksten. Het gaat over teksten die hoog hangen: hoe is het om kunst vanuit de rolstoel te bekijken.

Bezoeker: jij zit in een rolstoel? Nee, nee.

Jan: dit pand is rolstoel toegankelijk. Ja pak het! Om die gevoel te geven. Zo begint mijn verhaal een beetje. Over toegankelijkheid, kwetsbaarheid en afhankelijkheid. Ook als kind, kijk je naar boven.

Bezoeker 2: alles is de hoog.

Jan: alles is groter. Als kind.. Tuurlijk. Als je bij panorama Mesdag was. Gigantisch! Een 20 jaar later, het pand is klein! Dat is de perspectief van de wereld. Zo begint mijn verhaal. Dan ga ik naar deze foto die niet te vermijden is. Hier vertel ik over kwetsbaarheid. Dat laagjes, in de handschoenen: hoe wij ons aanpassen aan de omgeving, aan de maatschappij. Als kind, opvoeding, daarna met scholen, opleiding. En stap voor stap moeten wij aan iets voldoen. We moeten betaalde normen volgen, waarden. Dat zijn de handschoenen.

Bezoeker: de huid, als de huid weg is, is het kwetsbaar allemaal.

Jan: ja, dan ben je die kind vanaf de geboorte. Ook als je ouder bent, ben je net zo kwetsbaar. Ik wacht even af. Dames als jullie ons niet volgen, wil ik jullie vragen om ergens aan te gaan zitten. Alles mag... Maar hier is heel veel galm. Ik kom naar mijn kwetsbare stukje.

Bezoeker: je bent doof.

Jan: ik versta niet zonder liplezen. Daarom schrijftolken en zij ondertitelen alles. Misschien weten jullie iets van gebaren tolken, maar niet van schrijftolken. Zij typen alles.

Bezoeker: ik kan je een hand geven.

Jan: vandaag alleen mensen met hoortoestellen!

Bezoeker: ik hoor ok niks zonder.. Ik hoor ook weinig zonder gehoortoestellen, ben ik ook niks meer. Bij jou is het erger?

Jan: ik heb progressieve gehoorverlies. Ik hoor nog iets, maar ik versta niet meer.

Bezoeker: apparaat helpt ook niet.

Jan: ze helpen gewoon niet meer. Heb het 30 jaar gehad. dat is ook een stukje kwetsbaar zijn als mens. Deze expositie: ieder mens is kunst. Hoe kan ik daar over vertellen. Ieder mens is voor mij kunst. Kun je mij antwoord geven: ben jij kunst?

Bezoeker 2: ja, ik zou niet weten.

Bezoeker: wat? Of jij?

Bezoeker 2: of ik kunst ben.

Bezoeker: tuurlijk ben jij kunst.

Bezoeker: ga je naar huis? Maar of zij kunst is.

Jan: ben jij kunst? Ik zie echt.. Wenkbrauwen fronsen, beetje glimlachen, maar toch...

Bezoeker 2: misschien wel, uniek.

Jan: waar ligt het misschien aan? Omdat je je zelf nooit als kunst ziet... of niet wil zien?

Bezoeker 2: vermoedelijk wil zien.

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker 3: ik denk dat ik voor mijn ouders kunst ben.

Jan: een kunstwerk, maar ben je kunst?

Bezoeker 3: ja ik denk het wel. Kunst is persoonlijk. Het kleurt de maatschappij. Ik kleur ook de maatschappij. Kunst doet nadenken. Ik doe ook.. Nadenken.. Voor anderen.

Jan: ja.

Bezoeker 3: kunst beïnvloedt. Ik beïnvloed ook de omgeving. In die sfeer betrek ik het dan, dat ik kunst ben.

Jan: mooi! Dank je wel.

Bezoeker 3: een stukje dna. Ik ben in principe één keer gemaakt. Je kunt wel kopiëren, maar in eerste instantie is er één. Er is er één van mij.

Jan: dank je wel! Bedankt! En jij? Ben jij kunst?

Bezoeker 4: zij verwoordt het prima! Wat ik zelf zat te bedenken.

Jan: hm hm. Dank je! En jij?

Bezoeker 5: ja ik vind dat het zij het heel mooi onder woorden heb gebracht: uniek dna. Er is er maar één. Maar ook.. Als mens, hoe je je kleed, wat je doet.. Je relatie met de omgeving, is uniek. Dat schept ook kunst. Wat je ook aantrekt. Als ik hier bloot ga lopen heb ik een andere kunst voor mensen.. Mensen zien mij anders. Je hebt een relatie met de omgeving, hoe je jezelf kleed en wat je zegt, dat maakt je een kunstontwerp opz ich.

Bezoeker 6: ik leef, dus ik ben kunst.

Jan: dank je! Geen woord je meer!

Bezoeker 6: nee.

Jan: dank je wel!

Bezoeker: ik denk dat mensen het moeilijk vinden om zichzelf kunst te vinden. We kijken naar kunst als waardevol. We willens onszelf niet als kunst en waardevol. We bagataliseren. Wat je hier ziet: wow. Ben ik kunst, dat is kunst. Dat zit ook in onze antwoorden.

Jan: heel vaak heeft iemand al bepaald wat kunst is. Dat is één van de handschoenen. We kunnen een mening hebben, zo kan ik ook. Dat is hoge kunst. Dat is is een kunstenaar, die heeft dat gedaan. Daarom stel ik de vraag: waarom kunnen wij geen kunst zijn? Alles wat we doen? alles wat we als mens maakt. Dat is levenskunst. De zoektocht die ik loopt. Daarom ben ik hier elke dag. Om te zien van jullie: wat is voor jou kunst? Welke waarde hecht je daaraan? En met dat verhaal kan ik verder in mijn eigen kwetsbare verhaal. Simpel gezegd: ik zou liever gebarentaal gebruiken, niemand kent het. Ik pas mij aan aan jullie. Dat is mijn verhaal. Wat is dan kunst? Ook om het daarover kunnen hebben. Niet kwetsen en oordelen. Maar wel hardop kunnen zeggen. Sommige uitspraken van Krishnamurti zijn ook confronterend. Ik ben niet beperkt, de maatschappij is beperkt. Ik pas mij aan. Als kind moet je dat doen. Als je ouder wordt en steeds minder zelf kan, ben je weer terug bij deze. Ben je niet meer zelf. Er wordt gezegd: waarom loop je zo langzaam,

Bezoeker: ben je doof of zo? Die uitdrukking, hoe vaak ik dat niet hoor! Dan zeggen ze: luisteren! Luisteren! Ik ben doof, ik kan niet, ik hoor het niet allemaal even goed. Maar de intolerantie van mensen, wat je hoort van mensen, als je zegt dat je hen niet verstaat: ongeloof. Dat is echt hè..

Jan: die kwetsbaarheid.

Bezoeker: de intolerantie van mensen.

Jan: je kunt sterk in het leven staan, en dan komt het moment dat je alles moet vergeten wat je was.

Het maakt niet uit hoeveel handschoenen heb je gehad. Je bent die kwetsbare. Hoe leren wij ermee omgaan. Dat is de kern van de mens die

kunst is. Dat we hier over kunnen vertellen en bij stil kunnen staan en vergelijken en even mening hebben en elkaar niet overtuigen vooral. Wel delen. Want ook wat jullie vertellen, is de meest diepe kwetsbare jij die je bent, de vraag ben je kunst kan je net ontwijken. * niet je komt bij je zelf. Wel mensen die zeggen nee ik ben geen kunst. En onderbouwen dat niet.

Bezoeker 3: niet?

Jan: nee ik vermoed, je krijgt diepste van de diepste zelf en als jezelf geen kunst vindt, hoe onderbouw je dat? Niet te doen. En dat is een bevinding hier, door al die gesprekken juist, iedereen die zegt ik ben kunst, gaat over kunstobjecten, handelen, waarden, normen maar gaat over jou niet als object maar als kunst, en wat is de definitie van kunst. Wie definieert dat. Bijvoorbeeld van Gogh was in zijn tijd geen kunstenaar pas na overlijden heeft iemand bepaald dat hij dat is en werd toen niet zo gezien dus is relatief wat we als kunst zien. Ik kan liplezen bijvoorbeeld, kan je als kunst zien maar stel je bent boekhouder, goed met financiën of met sport, dat kan ik ook als kunst zien maar voor jezelf is het normaalste zaak van de wereld. Dus dat is relativeren hoe we dat zien en daarom die vraag, ben ik nieuwsgierig naar, niet om vast te zeggen hoe ik dat zie maar wel om verhaal te kunnen delen. En kern van dit project zijn al die gesprekken. Dit is een kunstobject maar wat jullie vertellen vormt het kunstobject want ik wil namelijk jullie vragen of ik teksten mag bewaren. Dit zijn alle gesprekken van afgelopen week.

Bezoekers: oh!

Jan: als dialogen, transcriptie, is letterlijk de tekst dus je houdt ook sfeer van gesproken taal, en 9 september is najaarssalon, en die dag, in de ochtend zet ik dit in computer en wordt alles voorgelezen, alles. Op de site vindt je het terug en kan jezelf terug vinden en lezen en alle andere verhalen. Wordt ongeveer 400, 500 pagina 's.

Bezoeker: my God.

Jan: precies, iedereen vertelt wat anders en je kan ook lezen hoe mijn verhaal verandert. Hoe ik startte en nu week later vertel ik het helemaal anders. Het begon 1 op 1 en nu is het bijna 8 mensen. bizar en dat is ook hoe ik ervaar de kwetsbaarheid die ik heb, hoe kan ik het inzetten, na zo'n tussen haakjes kunst want ik voel me niet eens kunstenaar. Is maar etiketje, vind ik niet leuk maar het proces hier is zo herkenbaar en menselijk en vluchtig, en daarom wil ik teksten bewaren. Want kun je dan teruglezen en terugzien, niet verslagje maar is letterlijk transcriptie van en zo kan je ervaren en lezen hoe ik..

Bezoeker: als ik mag onderbreken. Weet je wat mensen.. Eh, wat hun, wat ze, hun kwetsbaarheid vinden? Waar hun, hè, waar ze... Want wij zeggen nu dat we kunst en noem maar op. Maar een belangrijk thema voor jou is kwetsbaarheid. Hè.

Jan: hm hm.

Bezoeker: daar hebben we niet over verteld of we ons kwetsbaar voelen, ik heb wat gezegd over doof zijn.

Jan: dat bedoel ik.

Bezoeker: maar heb je genoeg informatie over de kwetsbaarheid van mensen?

Jan: je noemde ook het uitlachen, dat is ook kwetsbaarheid.

Bezoeker: in mijn geval wel.

Jan: hier is de ruimte en je vertelt zoveel je wilt over kwetsbaarheid, je komt daar sowieso door de vraag: ben je kunst? Ik ben niet voor therapie hier en voor psychologische gesprek te voeren maar gaat om gebied ertussen in waar we allemaal kwetsbaar zijn maar praten er niet over. En wat jij deelt, wat het met jou doet als ander jou, eh, ignoreert? Is dat het woord? Dat is echte kwetsbaarheid. Je bent niet boos.. Je zegt, hoe is

het voor jou? En jullie kunnen dat beter begrijpen. En dat is mijn intentie om zo hier ruimte voor te geven.

Bezoeker 4: wat noem je kwetsbaarheid, als te denkt dat je teleurgesteld wordt door ander? Is het waar je je voor schaamt of? Veel mensen die noemen het handicap.

Jan: bij mij verandert het, 15 jaar geleden, was kwetsbaarheid voor mij zeggen ik ben doof. Was heel kwetsbaar, het telkens non stop moeten vertellen. Was met tranen, moest het blijven herhalen, van kijk me aan en doe wat nodig is voor mij. En nu voel ik kwetsbaar als ik vertel wat het verhaal er achter is maar als ik compliment krijg, dat is nu kwetsbaarheid voor mij "wat knap dat je goed spreekt . Oh houd op.

Bezoeker: waarom?

Jan: als iemand dat zegt.

Bezoeker: ga je ervan uit dat je als dove niet goed spreekt.

Jan: nee. Nog anders. Is nog beetje anders.

Bezoeker 2: dat j je de goed hebt aangepast.

Jan: is van, je doet het goed, ik hoef niks meer te doen, blijf maar doen. En dan zeg ik: leer maar gebarentaal. "ja maar moeilijk", "ja maar ik doe dat hele tijd voor jou". Dus daarmee laat ik zien dat ik je compliment niet waardeer.

Bezoeker: grappig ja.

Jan: rot op met compliment (lachen), is ook kwetsbaarheid uiten.

Bezoeker: het is verwachting dat je niet goed spreekt als dove, dat je je niet verstaanbaar kan maken, ze zien je in een bepaalde positie, snap je? En is niet zo want je bent gewoon een mens die toevallig, net zo goed als

wat ik grappig vind als mensen zeggen: uit de kast komen. Vind ik discriminerend want waarom moet iemand die anderen, op man of vrouw valt, of waarom moet je dan in de kast? Snap je dat? Uit de kast komen slaat nergens op.

Jan: nog grappiger...

Bezoeker: je hoeft niet in de kast te kruipen! Want dan ga je ervan uit dat je minder bent. Vind ik meest discriminerende opmerking, van die is uit de kast, nou hoeft helemaal niet in de kas.

Jan: nooit geweest daar. Dat is precies... Dove is "dat". En dat compliment dan, van wat goed hoe je spreekt maar als ik dan wat niet versta " waarom luister je niet? " sorry maar dat klopt niet.

Bezoeker 5: 100% doof?

Jan: hor wel iets maar versta niks zonder liplezen. Daarom schrijftolk wel.

Bezoeker 5: snap het, maar je moet liplezen?

Jan: dat ik je ogen niet kan zien is lastig. Ik mis expressie.

Bezoeker: die heeft hij niet! Haha.

Jan: daarom zie ik soms te veel want ik luister met ogen, niet met oren. Dat is de combinatie.

Bezoeker: is waar.

Jan: ik ben ook pools, dat is kwetsbaar: buitenlander. Ik ben homo. Heb handicap... en nog meer

Bezoeker: wat erg

Jan: 4 stukjes en ben e trots op.

Bezoeker: je bent gewoon.. Ja.

Jan: dus om meer begrip te geven want dove mensen moeten vanaf geboorte praten, tien jaar geleden was het nog verboden in Nederland om gebarentaal in het openbaar te gebruiken.

Bezoekers: echt?

Jan: je schrikt ervan ja. Dat weet ik. Was zo, want "jij bent toch doof, niet de maatschappij dus pas maar aan, ga maar liplezen" daarom vind ik complimenten niet leuk. Daarom maak ik gebruik van waar ik goed in ben, je kan het kunst noemen, het om te zetten om bewustwording te creëren over kwetsbaarheid en ja je komt echt op dat moment als je ouder wordt, dat komt terug en je denkt: shit te laat. Nu kan ik niks meer doen en ze snappen het niet. Hey ik al van kinds af aan.

Bezoeker: je wordt ouder en dus kwetsbaarder omdat je afhankelijk bent of niet meer kan lopen verpleegtehuis bijvoorbeeld, je moet inleveren, alles lever je in. Dus eigenlijk is het ouder worden echt verschrikkelijk ook hoor vind ik. Ik vind ouder worden, ligt in het teken van verlies allemaal. Verlies van mensen om je heen. Mensen die dood gaan, verlies van je krachten, ja ik vind ouder worden vind ik niet echt leuk.

Jan: maar je kunt niet kiezen. ik heb wel geluk gehad..

Bezoeker: je bent nog niet zo oud als ik hè..

Jan: nee maar..

Bezoeker: wat een discriminerende opmerking!

Jan: nu is alles discriminerend.

Bezoeker: hij gaat er vanuit dat ik boven de 70 ben.

Bezoeker 5: bijna.

Jan: ik heb geluk gehad om mijn overgrootouders te kennen. Twee overgrootmoeders. En één overgrootvader. Toen was ik kind van 3 of 4. Ze waren al 90. Ze waren precies dezelfde. Ik mocht heel veel niet. zij mochten ook heel veel niet meer. We konden elkaar zo goed snappen. Ze snapte mijn gevoel van niet begrepen worden. En ik snapte van: ja ik heb hetzelfde. Dat is mij gegeven in mijn kindertijd. Opgroeien met zover. Vreemdelling van je familie. Voor mij ouder worden. Is enorm slecht. Op één moment is mijn oma bijna blind geworden en opa bijna doof. Opa: waarom kijk je niet! Oma: waarom luister je niet! Ik moest tussenbeide komen: luister jongens dit gaat zo. Ze konden dat niet! Ze waren elkaar aan het pesten! Dat is normaalste ding wat we gaan ervaren. Daarom is oud zijn daarom niet fijn. Je bent jezelf. Je bent je er bewust van. Je weet nog dat je lichaam niet wil meewerken. Ik heb progressieve gehoorverlies. Om de zoveel jaar hoor ik minder. Ik moet constant leren wat die geluiden betekenen. Ik weet wat het is om ouder te worden. Als ik doof ben, ben ik doof, ga ik weer anders doen. Dat hoop ik.

Bezoeker: wat je zei over je opa en oma is grappig. Je hebt heel veel stellen die met elkaar oud worden en niet leuk met elkaar oud worden. Omdat eh, ze verliezen de aardigheid en de attentie. En de liefde voor elkaar.

Jan: ze gaan niet naar binnen.

Bezoeker: begrijp je. Ik ben een boek aan het lezen van de vrouw van Klun: schatje. Staat over de relaties, hoe je kunt werken aan je relatie om toch aan het einde er iets van te maken. Wat zij schrijft: wees aardig en attent. Je bent voor iedereen aardig en attent, waarom niet voor diegene die voor jou het belangrijks is. Je denkt: daar kan ik alles tegen zeggen. Dat is een mooi boek.

Jan: de meest dierbare voor ons kwetsen ons het meest. Ik heb ooit gehoortoestellen gebruikt. Mijn ouders: je hebt hoortoestellen, zeg niet dat je het niet verstaat. Zo hebben zij het gezegd. Zeg niet dat je het niet verstaat!

Buiten: enorm veel begrip.

Bezoeker: het is ook hun eigen onmacht en angst. Mijn kind is doof. Dat vind je als ouder: waarom heb ik een doof kind? Het is hun eigen onmacht.

Jan: dat snap ik beter. Waarom vertel ik het ook. Daarom wil ik dit delen. Juist, door dat soort simpele manieren. Even een tafel, even stoelen. En week geleden één persoon en nu heel veel mensen!

Bezoeker: er komen bussen binnen!

Bezoeker 5: er komen bussen op af.

Jan: mag ik de tekst bewaren.

Bezoeker: tuurlijk!

Jan: 9 september.

Bezoeker: bij de opening van de Najaarssalon. Dank je wel.

Bezoeker: mooi hè. Bijzonder. Dank je. Dank je.

Jan: het is heel mooi om terug te lezen.

Bezoeker 3: gaan we doen.

Bezoeker 5: heb je boek Koolja gelezen? Dat is een leuk boek.

Jan: ik vermijd dat soort boeken...

Bezoeker 5: ik snap het. Zie maar hoe...

Bezoeker 5: wat jij nu zegt: je handicap wordt je kracht. Dat was dat boek.

Bezoeker 6: mijn schoonouders zijn 100% doof... Die leven in een subcultuur. Die leven in de dovenwereld. Dat is voor hen heel zwart-wit. Ze halen alles van mijn lippen af...

(het fonetische heel lang terug is: a course in miracles)

14 augustus

Gesprek 45

Jan: Wat je hier op de wanden ziet dat zijn uitspraken, er is een kalender en elke dag is er een andere uitspraak, ik heb uitspraken gekozen die confronterend zijn en eh...

Bezoeker: nee, dit is thuis. Ja nee, dit is privé maar dit is werk. En dit moet ik we opnemen maar dat staat uit. Dan laat ik het gelijk weten.

Jan: wat roept die foto bij jou op...

Bezoeker: spelen met vizier. Etiquette.

Jan: en ben jij kunst?

Bezoeker: ja.

Jan: kan je vertellen waarom?

Bezoeker: omdat ieder mens uniek is. Als je kijkt naar eh... De vingerafdruk van alle mensen dan is er geen een hetzelfde, dat zegt wat over de mensheid, dat we ons zo kunnen onderscheiden, we zijn niet hetzelfde dus dan geloof ik dat wel. De manier hoe je het uit, dat is de vraag, maar ik geloof het wel

Jan: dus uniekheid dat is een eigenschap van kunst

Bezoeker: ja, vind ik maar...

Jan: prima, dat is een filosofische vraag he. Kun je nog meer vertellen?
Wat roept het bij je op als ik je kunst noem.

Bezoeker: dat ik eerst moet denken voordat ik wat zeg! Haha!! Kunst is heel abstract. Kunst eh... Is heel subjectief maar je gelijk ook objectief en dat samenvoegen. Dat vind ik wel.... Dan kun je zijn wie je wil zijn. Ik zie hier, ik zag een brandwond, ik denk huh? Daar reageer ik op door te refereren in mijn ervaring. Ik denk oh ja, die brand toen. Ik dacht oké, loslaten misschien is het geen brandwond en nu zeg je handschoen... Maar ik heb er een heel ander beeld bij, ik ga terug naar een heel anders iets wat ik voel als vergelijking met wat jij voelt. Maar je ziet hetzelfde plaatje.

Jan: ik kan je vertellen ik voel de pijn, bij de categorie pijn, als je op een beton of zand valt... Die wond, die schuur wond, dat is de pijn die ik hier voel. Iedereen heeft een andere connotatie, wat roept het op... Dat is die kwetsbare wij. Wat je ervaart, hoe ga je ermee om. Wat betekent het. De hersenen hebben die herinneringen die dan blijft hangen. Mijn kwetsbaarheid is dat ik doof ben. Ik hoor nog iets maar ik versta niet zonder liplezen.

Bezoeker: dus je kijkt naar mij en je leest mijn lippen.

Jan: ja, als ik me wegdraai zou ik je horen maar ik weet niet wat je zegt. Als mensen roepen en ik niet reageer dan kan dat boosheid opleveren, op mij gericht, onterecht. Maar als ik de boosheid zie dan val ik in blac kout, hoe ga je daarmee zelf om? Met die primaire actie van de

hersenen. Maar ook hoe je omgeving daar geen begrip voor heeft. Dat gebeurt bij ouderen ook. Waarom luister je niet? Waarom loop je zo langzaam? Waarom doe je dit of dat. Die kwetsbaarheid is steeds ergens. Bij jou herinneringen, bij mij is het verleden ook, die het hele leven meegaat, niet geaccepteerd zijn niet zichzelf kunnen zijn. Dat ik doof ben, homo ben, handicap heb, alles speelt mee. Mijn hele leven. Dat is het stukje dat ik hier bespreekbaar wil maken. Niet alleen wat roept het bij je op, maar dat we hier ruimte hebben, kunnen zitten, even kijken. Wat spullen heb ik meegenomen, een klankschaal. En dat wist ik niet... Maar blijkbare, ook andere slechthorende mensen, horen die dit veel sneller dan horende. Dan is het: hoor je dat niet? Dat laat zien dat één zintuig wordt door anderen vervangen. "We" voelen dat sneller, zien dat sneller. Ik kan het voor doen.
Nu is er al geluid....

Bezoeker: nu....

Jan: en nu hoor je het pas, het is heel hard voor mij want ik voel de resonantie, en zie jou kijken...

Bezoeker: ja, ik hoor haar getik maar alles behalve dat ding.

Jan: wie is dan beperkt!?

Bezoeker: ik

Jan: ja, zich aanpassen en niet erkent worden

Bezoeker: Maar wat is een handicap?

Jan: ja, dat bedoel ik, juist samen de tijd nemen om even... Beginnen een beetje te relativieren. Want op een moment, het thema van diversiteit en

inclusie staat heel hoog nu, maar we zijn alle maal inclusief en divers genoeg. En dan hoor ik mensen- waar is mijn probleem dan? We moeten divers en inclusief zijn. Ja, dat! ga normaal met elkaar om, wat betekent dat. Dat zijn gebieden die mensen niet kennen. De mens is vaak niet in staat elkaar te vragen: hoe doe ik dit voor jou zodat het voor jou goed is? In plaats van: hoe kan ik je helpen Een simpel voorbeeld. Dat zijn de angsten omdat ieder een in één of ander groepje wordt geplaatst. En dat helpt niet. Hoe kunnen wij toch zorgen dat ieder mens kunst is, en dan is het geen probleem meer! Hier komen wij ook niet over... Elkaar overtuigen, zeggen dit is goed of slecht. Het is juist de ruimte om jezelf te zijn, je meest kwetsbare kant die je hebt. Je kunt het daar over hebben. Vind je het leuk of niet. Dat is niet zo belangrijk, jij als mens hebt je plekje, daarom wil ik dat delen. Het is mijn zoektocht, de mens, de kunst, levenskunst, waarden, normen. Iedereen zegt ik ben kunst heeft gelijk een onderbouwing daarvoor. Dat is opvallend. Iemand die zegt nee, ik ben geen kunst kan dat niet onderbouwen. Dat is zo een gebied... Waarom kan je het niet onderbouwen

Bezoeker : één moment... Niet dringend!

Jan: dus dat is het gebied waar ik het over wil hebben en wil spreken. Over kunst gezegd. Hier is nog geen kunstobject, de gesprekken die we voeren dat is ook een vorm van kunst, om te kunnen communiceren. En omdat ik een schrijftolk heb vraag ik altijd om de tekst te bewaren want die maak ik als kunstobject. Dus alle dialogen van afgelopen week. Het is in de vorm van een dialoog, dus letterlijk wat ik zeg. En wat jij, als bezoeker, en ik als Jan. En dat wordt terug te lezen. Dit loopt tot september en vanaf 9 september is hier om nieuwe werken te exposeren. Hier ga ik zitten de hele dag en alles wordt voorgelezen, dat is als kunstobject dat samen hebben gevormd.

Bezoeker: dat had je niet gezegd he. Ja, dat zal wel fijn zijn ja!

15 augustus

Gesprek 46

Jan: Krishnamurti is als inspiratie, om mensen te intrigeren. Kunst is vaak niet rolstoel toegankelijk. Net als kinderen, dan is het vaak niet toegankelijk. We leren laagjes opbouwen, hoe je mens moet worden, alles. En het aanleren, zie ik als laagjes. Dat is mij ook 15 jaar geleden gebeurd. De kern van mijn kwetsbaarheid is doofheid Daarom heb ik schrijftolken. Ik hoor nog iets.

Bezoeker: jij spreekt heel goed hoe kan dat?

Jan: 10 jaar geleden was gebarentaal verboden, en wat je zegt is een compliment. Mij doet het pijn. Want ik pas me zo goed aan.

Bezoeker: jij ziet het niet als eigen taal? Oh.

Bezoeker 2: begrijp het.

Bezoeker: zou je willen dat iedereen gebarentaal gebruikt?

Jan: Ne. Niet per se. Ik recht het op het zijn als mens. Ieder mens is kunst. Zo als je bent. En je hoeft je niet anders voor te doen.

Bezoeker 2: als een unicum.

Bezoeker: dat je je niet aan past. En als ie der een het toelaat dan heb je dus... en behalve kunstenaars. Zijn... Ja ook aangepast.

Jan: ben je kunst.

Bezoeker: dat is de vraag...

Bezoeker 2: of ik kunst ben. Ja je bent creator van jezelf.

Bezoeker: is het zo?

Bezoeker 2: als je naar binnengaat ben je schepper van je eigen zijn. En misschien is het kunst als schepping van iets nieuws ontwerpen.

Bezoeker: dat idee heb ik ook wat zij zegt maar als jij dat gezegd hebt denk ik weet je wel wat je binnen is?

Bezoeker 2: moet je naar op zoek!

Bezoeker: en ja dan tuurlijk ben je kunst. En ik maak eigen kunst. Maar die gedachte

Jan: dat is de vraag die we stellen. We moeten blijven waarden en je spreekt zo goed is het kunst?

Bezoeker: het aanpassen is niet per definitie slecht.

Jan: wat jij kan, voor mij kan het kunst zijn. Stel je voor ik kan heel goed schilderen en ik kan dit niet. Ik kan dat wat jij doet als kunst zien en jij denkt het is roeping. En je doet het gewoon en andersom. Wat voor mij normaal is kan voor jou kunst zijn.

Bezoeker: kunstig of kunst.

Jan: een voorbeeld... Dat je voelt hoe het is hoe ik hoor. Misschien heb je... Jij hebt 2% en jij 5% zicht. Je ziet dat het donker en licht is. En omdat je hersenen het gezien hebben kun je kleur en vorm terugkrijgen maar je weet niet wat het is. Zo hoor ik. Ik heb nog iets en hersenen kunnen het nog koppelen maar niet altijd.

Bezoeker: wat wil je ermee zeggen.

Jan: wat is kunst dan. Als je zo naar buiten kan lopen zo makkelijk, is het kunst dan.

Bezoeker: vraag je nu kunde of kunst.

Jan: kunst.

Bezoeker: kunst is niet altijd knap... Naar buiten lopen zo is knap.

Jan: daarom. Wat zien we als mens als kunst.

Bezoeker: veel mensen zien wat je iets kunt dat zij niet kunnen. Maar dat is kunde.

Jan: hoeft niet te vergelijken. Kan dubbel zijn. Verstaan en begrijpen, kan het met alles plaatsen. En daarom dat we de vraag niet hebben gesteld. Wat hier staat is geen kunst. Maar jullie verhalen worden kunst object. Ik wil de tekst bewaren.

Bezoeker: ja. Zeker.

Jan: het kom komt van de dialoog wat hebben we besproken hoe zie jij en ander en het. En het op vallende is. Als ik het vraag dan kunnen mensen het niet onderbouwen.

Bezoeker 2: ik denk dat het word kunst en scheppen dat het zoveel horizon geeft. Dat is ook eigen. Je kunt creëren wat je wil. Dat is het lege doek. Vernieuwende. Maar je hebt geen antwoord gekregen als iemand nee zei?

Jan: als je dan vraag kun je het onderbouwen nee. Gewoon punt. En dat zegt ook iets. Er is een grens. Ook wat kunst is. Als ik het niet ben. En dan ben ik nieuwsgierig wat zit erachter. Een volgend project. Mag ik de teksten bewaren?

Bezoeker: ja.

Bezoeker 2: ja.

Jan: Ik zit na tien dagen op 150 pagina tekst. En je kunt het raden het zijn zoveel verschillende verhalen.

Bezoeker: als je zegt zelf portret. En als je dan de lagen van aanpassingen. Waarom is het dan zonder huid... rauw vlees.

Jan: als je het verder openmaakt...

Bezoek Dat is de handicap zelf ook, niet jezelf kunnen zijn, je moet het sluiten, toch het moeten sluiten. Maar als ik iemand spreek die doof of slechthorend is, hoef ik veel niet uit te leggen. Dan heb je gelijk die lijn Ervaringen delen. Dus dat is zo breed en dat is ook kunst Dat is mijn vooruitzicht! Ik had 5 min!

Bezoeker: ja het is.. Ja heel interessant. Ook als installatie.. En dat je hier die tafel hebt staan

Jan: dat vind ik belangrijk. Hier zijn

Bezoeker: dat is het he

Jan: iemand zei: waarom moet ik dit zien? Ik dacht: jeetje...

Bezoeker 2: het komt heel hard binnen.

Jan: maar na het gesprek ben ik voor haar verjaardag uitgenodigd. Hele andere meningen, maar ik zoek de verbinding.

Bezoeker: dat is het. Wat jij noemt. Het is ook van deze tijd. Spanningsveld. Bijna dat het niet gebeurt ook vanuit het begrip.

Jan: mooi! Ik voel het ook maar waar kunnen wij op dezelfde vlakke, zonder overtuigen, heel nieuwsgierig naar elkaar kijken

Bezoeker: het is ook bevrijdend. Het gedeelde. Dankjewel!

Jan: fijne dag nog!

Gesprek 47

Bezoeker: ik ga een foto van je maken. Even kijken.. Zo..

Jan: niet met tegenlicht? Glaasje water erbij?

Bezoeker: lekker graag.

Jan: klein beetje met mijn hoofd ergens anders, ik heb net een diepgaand gesprek gehad maar ik kom zo bij je.

Bezoeker: prima!

Jan: ik kan af en toe traag reageren.

Bezoeker: liplezen is vermoeiend, en ik heb kennis gemaakt met de tolken

Jan: liplezen en teksten van schrijftolken lezen is ook vermoeiend. Gewoon focus houden en niet even.. Zo denken en rustig om je heen kijken

Bezoeker: ik heb een.. Ik ga nou een.. HIWI drawing van jou maken. Dat is een verhaal tekening

Jan: dat heb ik gelezen.

Bezoeker: voordat we daar in gaan

Jan: Vind je het goed wat ik heb beantwoord in de mail?

Bezoeker: als jij de namen goed heb geschreven, is het prima.

Jan: dat is wat we doen. want anders is dat niet echt zoals het was. Ook een deel van de teksten, bedoeling is ook om jou als lezer, te laten ervaren: wat mis ik? Dat wil ik niet te netjes. Je moet doen, niet teveel corrigeren maar het gevoel geven van bijvoorbeeld:... wij weten wat er gezegd is. Maar dat is weggefallen en zo krijg je ook eigen beelden en vormen. Wij hebben het niet over lichaamstaal hier. lachen, iets met je handen doen, dat staat niet in de tekst. Met de aanpassingen die jij hebt gedaan, dat het zich zal scheiden van de rest. Dat mensen zouden merken, een soort van CV. Dat wil ik niet. Dan is dat verhaal niet echt. Daarom wil ik dat bewaren maar mooi... dat vind ik geweldig

Bezoeker: oké. Nou..

Jan: we draaien de rollen om

Bezoeker: ben je klaar? nou.. 1 je naam. een aantal basisvragen. Meer mensen ga ik interviewen. Elke week, jaren doe ik dat al voor een tv programma. ' de verwondering '. Maar nu ga ik het direct, ik heb je voorbereid. Je naam..

Jan: Marcin, als cin cin

Bezoeker: En hoe oud ben je?

Jan: 44.

Bezoeker: waar ben je geboren?

Jan: in... Jelenia Góra. Dat is in de driehoek tussen Tsjechië, Polen en Duitsland.

Bezoeker: hoe oud was je toen je naar Nederland kwam?

Jan: 26, dus ik woon hier 17 jaar.

Bezoeker: heb je hier op de kunstacademie gezeten?

Jan: nee alles in Polen gedaan. In het dorp waar ik woonde, in de Reuzengebergte, is nog van de Duitse tijden een glasblazerij. Vrijwel in elke... tuin Bij aarde graven kon je glas vinden. En ik bleef in bewondering van die glasstukjes. Die regio is ook bekend van de glasproductie. Ik ging naar het academie.. En kunstgeschiedenis erbij. 5 jaar kunstlyceum en daarna nog 5 jaar glasvormgeving.

Bezoeker: glasvormgeving? Ik las dat maar ik zag hier niets van terug. Met glas.

Jan: wat je hier ziet heeft niets met glas te maken.

Bezoeker: wat is glas voor jou?

Jan: is niet te definiëren. de materie, ik werk met koude technieken, snijden en slijpen. Ik bewonder het steeds dat je met glas een krasje maakt en dan weet je precies waar het krasje zit. Met steen bijvoorbeeld is dat niet te voorspellen. Die onzichtbare macht dat je het ziet bij een mini krasje Ook met glas slijpen. Je voelt het altijd. En omdat mijn gehoor minder is, ik kan het heel anders voelen met glas slijpen. Het zou groot zijn als ik zeg dat glas een eigen geest heeft. Dat niet, water, ijs die smelt en steen. Er is geschreven, dat het onderkoeld water is. chemische structuur.. Het zijn stille (?) Ik werk nu al... Sinds mijn kunstlyceum, dat is 24 jaar met glas... Nee 30 jaar!

Bezoeker: 30 jaar met glas?

Jan: 29 jaar nu Ik durf te zeggen dat ik steeds niet zeker weet hoe ik verder kan omgaan met glas. Altijd een verrassing.

Bezoeker: apart is dat. Een vraag die ik heb: wat was je grote passie maar jij hebt een grote passie voor glas.

Jan: die is er nog steeds.

Bezoeker: en die passe? Als jij echt vertaalt als een passie, wat.. Wat.. Is dat.. Dat is dan.. Wat is dat dan? Glas?

Jan: voor mij is glas, de eigenschap van glas.. Vooral als ik oude stukken glas kan kopen, het is zo mysterieus, zoveel kracht en temperatuur nodig hebt, om het te gaan smelten en er wat van te maken. Ook met vloeibaar glas werken.. Dat die.. Soort, die vloeibare heeft een soort magie voor mij. Draaiende beweging, sneller, en actie komt een halve seconde later je moet goed voorspellen wat te langzaam is en wat te snel. daar zit wat, wat niet te verklaren of te omschrijven is. En het is altijd een soort mysterie. Ik kan je alles laten zien hoe ik met glas werk, dat gaat je niet lukken. al heb je dat gezien.

Bezoeker: ik heb nog niets van je gezien. Een glas water haha

Jan: ik kan het stap voor stap uitleggen maar het gaat je niet lukken. Ik kan het ook niet doorgeven. Ik zal je handen moeten vasthouden en je moeten laten voelen dan kan je het snappen. Dat is dat stukje.. Die oude glaswerkers ook altijd hebben bewaard. Alles kan je zien maar niemand kan het namaken.

Bezoeker: heel mysterieus.

Jan: vooral als het antiek glas is. Hoe hebben ze het kunnen maken. Ik zocht naar de techniek zonder machines te gebruiken en ik heb een aantal dingen kunnen laten zien. Organisch slijpen. Bijvoorbeeld gas in gas en dan tussenin tekening op goudfolie. Wat voor lijm zit er tussenin. En toen hadden ze de chemie niet. en dan zeggen ze keramiek lijm je met knoflooksap.

Bezoeker: oké...

Jan: Japanse kunst van schoonheid dat de gebakken keramiek met touw soldeert. Er is altijd een manier en dat is het werk ook. Wat zien we niet meer en dat zoeken. Van de natuur en de primaire binding.

Bezoeker: oké. Dan ja ik weet, ik moet het nog zien en later verwerken. Ik weet de passie voor glas, maar je bent natuurlijk doof. Wanneer ben je het geworden. Altijd al of??

Jan: vanaf geboorte vanaf zesde kwam de omgeving erachter dat het progressief gehoorverlies had. En nu ben ik doof. Dus met de leeftijd wordt het gehoorverlies steeds erger. Ik heb er geen last van. Omgevingen paste mij aan. Benadrukte dat ik iets tekort had. Als ik zei ik kan het niet verstaan. Nee je moet verstaan je hebt hoortoestellen. En voor mij voel ik me niet doof. De buiten wereld stemt over mij.

Bezoeker: wat voor voordelen zie je van het doof zijn.

Jan: in de trein versta ik wat mensen in hen perron zitten. Ik kan liplezen. En als kind zat ik te lachen. En dan zeiden mensen waarom lach je. Hoor je jat dan niet wat op het ter perron gebeurt. En ik ervaar trillingen anders.

Bezoeker: waar ben je in opgegroeid.

Jan: in verschillende omgevingen,

Bezoeker: niet één plaats?

Jan: om de zes jaar ergens anders. Eerst was het in de dorp in de bergen. Dan waren we naar soort van ... Verhuist bij de zee. Naar het platteland. En ik groeide in de omgeving van vier grootouders, en ieder van hun hadden een eigenschap die ik in mijzelf zie, één oma was heel goed tuinieren. Dat moest dan. Dus gouden vingers voor planten maar kan niet lekker koken.

Andere oma was heel goed in koken. Van haar heb ik geleerd kan lekker koken. Één opa was loodgieter. Daarvan heb ik geleerd alle klusjes te doen. 2e opa was dokter. Filosofisch, dus van hem heb ik logica en dan kun je het combineren. Dat herken ik bij mij.

Bezoeker: wat deed je vader.

Jan: tandprotheticus. Dus protheses maken. Kunst gebit. Ik was altijd met gips modellen aan het spelen. Knutselen met tanden.

Bezoeker: boer en zusjes?

Jan: ik heb één jongere boer. En wij zien niet te vergelijken. Verschillende types. Weinig contact maar nog wel contact. Ik heb te weinig contact om te weten wat hij doet. De familie woont in Polen. Ik ben de enige hier.

Bezoeker: ga je terug.

Jan: niet vaak ze accepteren me niet. Niet dat ik homo ben, de kunst niet.

Bezoeker: willen niet dat de homo bent. Van uit het geloof?

Jan: geloof is de naam maar vanuit alle oppervlaktes. Ze hebben me gevormd zoals ik ben, zo tolerant. Maar accepteren mij niet. Dat is paradox.

Bezoeker: welke hinder kwam je tegen in het leven. Waar heb je tegen gevochten en wat kwam je tegen. Het niet gaat zoals je wil dat het gaat.

Jan: gelukkig, lukt het me wel dat het gaat zo als ik wil. Met de turbulentie tussen. Het moeilijkste is dat ik de kwetsbaarheid niet hoeft te beschrijven. En daarom de expositie. Ik heb geen moeite om me kwetsbaar op te stellen en ik moet het bewaken. En ik wil het zo graag niet doen. Niet even veilig hoeven stellen als ik het over kwetsbare ik heb. En daarom de foto.

Bezoeker: de belangrijkste vraag... Wie ben je als kunst?

Jan: als kunstwerk moeten we drie weken de tijd nemen. Als kunst vind ik mij dat ik eigenschap heb om genoeg te nemen met wat ik bereik. En waar stap te zetten en nieuwe stap te zetten

Bezoeker: dat de nieuwe perspectief zie.

Jan: nieuwe beuren. Ben ik niet geweest en daar ga ik in.

Bezoeker: een nieuwe uitdaging?

Jan: ja. Alles wat me beperkt, zie ik als ontwikkeling. Het is moeilijk om te ervaren de beperking en dan zie ik het als kans. Ik kan niet verder lopen dan naar links recht, ergens omheen. Op het eerste gezicht ervaar ik het als obstakel. En er komt een moment dat ik weet, oh ja. Dat is het obstakel bedoeld als kans. Als mogelijkheid om toch opnieuw iets te kunnen bereiken.

Bezoeker: mooi. En de laatste vraag, die ik heb. Die ik altijd heb meege dragen. Wat is liefde?

Jan: niet bij mij beginnen. Nee heel serieus.

Bezoeker: ik vraag deze vraag altijd al 10 jaar als leraar: wat is liefde. Een heel project gehad over het hart.

Bezoeker: dat vind ik moeilijker dan de vraag: wie ben ik. Dat vind ik nog moeilijker. ' wat is liefde. '

Bezoeker: wat denk jij dat het is?

Jan: mijn idee over liefde, toen ik kind was en jonge jongen, was prachtig. Niet oordelend vooral. Liefde oordeelt niet. Maar de obstakels die ik in het leven heb gekregen hebben mij meer gemaakt als een schop onder je kont. Als je jezelf niet beschermt. Ik wil het gewoon niet.. met een glimlach

Wat is liefde?: hou op. Daar zit ik nu. Dat is de werkelijkheid. Een proces.

Bezoeker: ik ben klaar! Heb jij zelf nog iets wat ik vergeten ben? Of wat je graag wil vertellen?

Jan: geweldig dat je mij hebt vragen gesteld. Ik ben al meer dan een week vragen aan het stellen. Als iemand naar die 150 pagina's doorleest, kan je iets meer over mijzelf weten ik kan nog zoveel meer vertellen. Maar de vragen die jij stelt brengen mij naar de kern. Van: oh ja. Dat soort kunst ben ik nu en dat is oké. Het e hoeft niet een pronkstuk te zijn of de lelijkste kunst. jou vragen helpen mij ook. Zelf zien in het moment waar ik nu ben, het meest kwetsbare verhaal delen, dat je het ook terug kan zien: zo ben je als kunst. Als volgende.. Vraag: ben jij kunst, kan je zeggen: dat gesprek met die en die, dat ben ik! Dat heeft een vrede gevoel, van: die vragen hebben mij geholpen. Dankjewel

Bezoeker: graag gedaan. Ik, ik ga doen, is, ik ga met.. Ja.. Je hebt misschien een paar voorbeelden gezien.

Jan: ja. Er staat ergens heb ik gezien op de transformator.

Bezoeker: dat weet ik niet meer welke je bedoelt.

Jan: Lange Voorhout naar rechts daar is een elektriciteitskastje. Dat lijkt letterlijk...

Bezoeker: oh dat heb ik niet gezien. Maar hartelijk dank ik laat het je zien, en je moet maar zeggen wat je ervan vindt en of het naar buiten kan. Gemerkt ik heb er één gemaakt in het vliegtuig van iemand die ik heb geïnterviewd. Die heeft veel verteld aan mij maar toen ik die tekening maakte was het te schokkend en dat wil ik niet.

Jan: dat heb ik ook. Wij delen met wat we doen, ik kan de teksten ook sturen?

Bezoeker: doe maar! handig! oké.

Jan: dankjewel!

Bezoeker: tot zo ver! Heel leuk. Bedankt en ik ga weer naar huis. Naar Rijswijk.

Gesprek 48

Bezoeker: Hallo. Herkenbaar. Krishnamurti.

Jan: of schrijftolk?

Bezoeker: Krishnamurti. Ze zijn zo.. Zijn.. Ja ik bedoel, ik ben heel blij dat ik het gezien heb. Ik vroeg mij af..

Jan: ik kan het uitleggen

Bezoeker: ik heb net afgesproken, maar 10 min.

Jan: water erbij?

Bezoeker: ja graag.

Jan: kan ik even uitleggen wat de bedoeling is

Bezoeker: hoelang duurt dit nog?

Jan: als je weg moet mag je weg

Bezoeker: de expositie bedoel ik

Jan: die teksten van Krishnamurti, komen van een kalender, die heb ik gevonden, elke dag is een andere uitspraak. Ik heb een aantal gekozen die mij het meest aanspreken. Maar ook, confronterend zijn, om op deze manier te beginnen. Ze hangen extra hoog, om het gevoel te hebben om de wereld te bekijken vanaf een rolstoel. Als mensen in een rolstoel zitten, kunst is niet toegankelijk. Ook voor kinderen.

Bezoeker: dat is waar

Jan: voor kinderen is alles te hoog. Sommige teksten hangen heel hoog, om te voelen dat het niet toegankelijk is. Met die foto vertel ik over de kern van kwetsbaarheid. hoe passen wij ons aan in de maatschappij. We

leren laagje bouwen, met normen, regels, zo moeten wij zijn. maar die innerste kind blijft altijd. Met leeftijd komt dat weer naar boven. we zijn bloot geboren, dan komen de laagjes. Als wij klaar worden voor sterven, gaan die laagjes weg en kom je bij de kwetsbare zelf. Ik ben zelf doof, dat kan je hier zien, dat een schrijftolk alles typt wat wij zeggen. Ik kan wel liplezen maar niet verstaan zonder liplezen. Ik vertel zo over kunst, de titel is 'ieder mens is kunst'. Mijn vraag aan jou is: ben je kunst?

Bezoeker: ik kan veel zeggen over wat je nu vertelt. Eh.. Ik ben eh.. Er is, een paradox. De teksten van Krishnamurti, gaan erover dat als je jezelf verloren hebt, je ik, je ego, dan kom je inderdaad bij het terrein waar geen ik meer is, en geen ervaringen. het zou het fijnste zijn aan het leiden van je leven, dan merk je dat er geen dood is aan het einde. Maar jij praat over het eind van je leven dat je weer kwetsbaar bent. Dat is niet de essen tie van Krishnamurti. ik ben heel lang plot van bewustzijn gegaan. Ik, uiteinde lijk overkomt je dat. Dat is een ander verhaal wat jij zegt. Ik hoef het ook niet. Kunst zijn. Ik hoef niets te zijn.

Jan: dankjewel, daarom stel ik die vraag ook. Die kwetsbaarheid, terugkomt bij het einde van het leven is: wat heb ik gezien.

Bezoeker: bij ieder een is dat zo. Als je naar een verpleeghuis gaat, ik heb veel mensen begeleid die sterven, bij iedereen is dat zo, dat is waar, maar omdat je gegrepen bent door de teksten van Krishnamurti, vraag ik mij dan af, besef je, dat voor Krishnamurti die kwetsbaarheid er niet is. In zijn.. Oplossen van jezelf, van je ik, van, zonder gedachten zijn, hij zegt ook: liefde is niet iets tussen mensen maar het is een staat van zijn.

Jan: waarom moet ik lachen: er was een vraag aan mij gesteld: wat is liefde. Wat versta je onder liefde. Dat was mijn reactie. Maar die vraagstelling ik weet niet met wie hij spreekt. De teksten van Krishnamurti zeggen ook niet dat ik het snap. Het is inspiratie die ik heb om op deze manier van juist kijken, als wij als mensen zien, als kunst, het zijn, toch die kwetsbaarheid, we noemen het kwetsbaarheid, bij iedereen wordt het anders ervaren. Daar ben ik nieuwsgierig naar. Wat ik zeg is niet bepalend. Het is een zoektocht.

Bezoeker: het is jouw.. Ja van jou. Leuk om je daar over te horen, en dat te delen met elkaar

Jan: dankjewel. Hier zie je geen enkel kunstobject, in deze ruimte. Want die foto is geen kunstobject. Maar wat jij vertelt is een kunstobject. Dat gaat het vormen. Mensen voor jou heb ik ook gesproken, en alles te bewaren. 9 september wordt is het klaar, 3 september loopt het af, en dan zou ik alles terug kunnen lezen. Dialogen tussen mij en bezoekers. Dat is pas een kunstobject.

Bezoeker: je hebt het opgenomen

Jan: tolken hebben dit alleen getypt.

Bezoeker: wat ingewikkeld dames.

Jan: ik focus mij enorm op het lip lezen

Bezoeker: mag ik je een vraag stellen? Je bent doof geworden. Anders zou je niet ook deze manier praten. Ik versta steeds minder en moet meer kijken. Ik luister met ogen.

Bezoeker: ik ben doof en er zijn mensen die dover worden in de familie Maar omdat je articuleert zoals mensen die hebben gehoord.

Jan: ja dat vraag ik ook altijd. Waarom moeten doven praten als ze doof geboren zijn. Voorbeeld van hoe moeten we één ander worden. Doven zijn gedwongen om te leren praten. Tien jaar geleden was het verboden, om gebaren tal in het gebruiken.

Bezoeker: waar?

Jan: hier.

Bezoeker: he nee!!

Jan: dus het compliment je praat zo goed... Ben ik niet blij mee. Dat stuk probeer ik bespreekbaar te maken,

Bezoeker: ik heb bewondering dat je de kwetsbaarheid wil delen en eigen lijk is jouw kunstwerk kwetsbaar zijn.

Jan: ongeveer die kant op is de zoektocht. Ja. En dat is zo mooi! Zou je de verhalen terug lezen en ieder een kijkt er anders naar. We zijn allemaal dezelfde naam. En dat is mooi.

Bezoeker: we hebben geschiedenis en interpreteren de ontmoeting met jou op andere maner en je ervaringen hebben er een deel aan. En dat is mooi. In het contact leer je de ander kennen en dat is bijzonder.

Jan: het vluchtige is het bespreken en dat wordt kunst.

Bezoeker: en dan roep ik, ik heb niet veel tijd. Maar goed.. Ik heb een belofte in te lossen.

Jan: ben er tot drie september...

Bezoeker: ik kom terug. Maar dan hoef ik niet in het boek hoor... Nog een keer. Dank we well!
ik ben ontroerd van de ontmoeting! Mag ik je een knuffel geven. Mooi.

Jan: dat betekend veel voor mij. Je maakte me ontroerd.

Gesprek 49

Jan: ben je kunst.

Bezoeker: heb ik tuis over nagedacht. Na het tolken en ik kom er niet uit. Ik vind het zo abstract... Ben ik kunst. Ik heb er niet een beeld bij... Ik vind het leuk om te horen wat anderen zeggen maar voor mij vind ik het heel moeilijk.

Jan: gaat niet om gemak he? Je ziet dat mensen zeggen tuur lijk en anderen zeggen nee.
En toch onder bouwen.

Bezoeker: ik heb er over gedacht en ik vind het uhm... Ik vind de reactie mooi als mensen zeggen ik voel me een onderdeel van groter kunst iets. Dat vind ik een mooi antwoord maar dat voelen vind ik lastig.

Jan: dankjewel. Je straalt blijdschap je bent er blij mee...

Bezoeker: ik vind het leuke vraag. We zijn thuis ik en mijn man bezig met oosterse filosofie en we lezen veel en mijn man is er diep in aan het duiken en toch bijzonder dat ik op mijn pad komt.

Jan: je kunt het niet ontwijken. Heb je de vraag aan je man gesteld?

Bezoeker: ga ik vanavond doen. Volgende week dinsdag zal ik anderen wat hij zegt.

Jan: leuk dat de vraag blijft hangen. Vind ik mooi.

16 augustus

Gesprek 50

Jan: dit is microfoon want de tolken gaan typen wat je zegt want ik kan het niet verstaan.

Bezoeker: voor jou om te luisteren.

Jan: dat is van Krishnamurti. Dat is deze. en dat zijn uitspraken van hem voor elke dag van het jaar dat is wat anders en sommigen heb ik gekozen en zijn groot gemaakt en en opgehangen om klein beetje gevoel geven van de rolstoel hoe je dan de wereld bekijkt en ook als kind.

Bezoeker: ik kan zittend en staand kijken ik kijk voor iedereen.

Jan: je kan de keuze maken staand en zittend dat is ook hoe kinderen kijken. Hoe afhankelijk ben je zo...

Bezoeker: toen ik het kon ging ik op hurk hoogte foto's maken en ik heb mooie foto's gemaakt. En dat was 10 jaar geleden voor het laatst ik viel en de mensen hebben we overeind gelopen daarna niet meer gedaan. Dan merk je dat je beperkingen krijgt.

Jan: ja precies. Dat is het eerste stukje waar we een soort introductie doen over toegankelijkheid. Het pand is toegankelijk maar de kunst niet.

Bezoeker: hier staat ook hoe het toegankelijk is gemaakt

Jan: de kunst niet die hangt te hoog.

Bezoeker: dat valt me ook op dat het te hoog hangt.

Jan: daar ook voor rolstoel gebruikers.

Bezoeker: veel musea in Zeeland zei ik het ook en ik legde uit hoe ze het konden verbeteren en die man zegt wil je het opschrijven want ieder een klaagt niemand lost het op en ik denk in oplossing en zo.

Jan: omdat je veel werk niet kan aanraken hoe moet je het ervaren als je het niet kan zien.

Bezoeker: bij beelden aan zee ook.

Jan: masken ze rondleidingen die aangepast zijn...

Bezoeker: je kon met de tentoonstelling voelen wat het was maar ik voelde het niet zo...

Jan: ja ja

Bezoeker: ik denk als je blind bent dat ligt anders.

Jan: ja je moet alles voelen maar hert zeg niet alles over het object een schilderij kan je niet voelen.

Is plat.

Bezoeker: ze zeiden dat is de minst toegankelijk van Nederland ik moest steeds zeggen kijk uit. Dat vinden mensen gek dat je zegt kijk uit tegen een blinde dat normaal, ik zeg tegen iemand in een rolstoel voor je loopt. Ik zei dan: niet zo hard lopen, ik kan je niet bijhouden.

Marcin: dat is niet onder een kam te scheren.

Bezoeker: Zeggen op elke vlakken nu zit. Toen ik dat zei in 2016 niemand nam het kwalijk en doe ik het nu dan emmeren ze. Mensen zijn op elke slak zout gaan leggen moet je maar kijken.

Jan: in de wet stat iedereen heeft gelijke rechten.

Bezoeker: (tolk kon niet verstaan)

Jan: je kan zeggen zo wil ik en mensen kunnen zicht ergeren dat je wat moet leren veranderen en wij weten hoe met je aanpassen.

Bezoeker: ik zie alleen de mensen niet de handicap. Ik zeg altijd mijn handicap is dat ik de handicap niet zien. Ik heb een vriendin die kan maar naar een kant draaien en bij een demonstratie zeg ik kijk eens deze kant op. Zou ik wel willen. Oh ja. Heb ik geen erg in. Weet je? En sommige mensen nemen je dat kwalijk en dat is dan jammer. Ik kan er niks aan doen ik vind de mensen belangrijker dan de rolstoel.

Jan: klopt het is het kleine stukje wat je vertelt dat neem ik mee in deze expositie dat is kwetsbaarheid. We zijn allemaal ergens kwetsbaar. Maakt niet uit wat we hebben of missen iedereen is ergens kwetsbaar.

Bezoeker: ik hou me het meest aan artikel 1 van de grondwet ik behandel iedereen gewoon gelijk. Want ik zat ik naast tuk in de tweede kamer hij luisterde altijd commentaar in en na 4 keer vroeg die C..... ben je weer aan het knikken. Ja ik heb geen erg in dat die blind is.

Jan: ik zou het aan de kwetsbaarheid liggen kan je de foto zien? Is een zelf portret van 15 jaar geleden. Is mijn zelf portret de hand met de handschoenen kun je zien wat er opstaat of zal ik omschrijven? De hand met 3 handschoenen er op. Middelste is van rubber voor de afwas. Bovenop is een katoen handschoep. En op deze handschoen is nog een van katoen die is gebruikt zie je een stukje grond is wat vies. zijn alle 3 open gesneden, geknipt de handpalm die er onder is zie je vlees, dat is de huid dat is niet echt is fotoshop maar dat is zo gemaakt om over kwetsbaarheid te vertellen, zat ik al af te vragen. Kind en is puur en echt die kwets je snel. En een handicap je hebt jezelf en de laagjes die je opbouwt om je aan te passen aan de maatschappij. Goed luisteren goed kijken, sneller lopen. Dat extra zijn de handschoentjes die we dragen.

Bezoeker: dat is gaaf.

Jan: dat gaat over mij ik ben progressief doof ik krijg een compliment je spreekt zo goed en ik zeg rot op waarom gebruik je geen gebaren taal. Dat is mijn levensweg ik pas me aan maar ik ben niet mezelf. De binnenste ik het meest kwetsbaar de handpalm die zou gebarentaal willen gebruikte met wie wil ga ik dat doen.

Bezoeker: het lukt mij niet om te leren mijn vriendin heet dat geprobeerd leren dat lukt haar ook niet.

Jan: je zegt ook je wil tussen de mensen zijn. Maar daar moet je veel aan doen om daar tussen te klimmen en je moet meer doen dan de gezonde mensen. Dat is mijn verhaal om over kwetsbaarheid te vertellen om mensen aan het denken te zetten en vragen wat voel je dan.

Bezoeker: voel je het zo dat je achter gesteld bent?

Jan: ja want it moet liplezen en ik moet goed praten en ik wil in gebarentaal communiceren met wie...

Bezoeker: maar als ik iemand niet niet aankijk versta ik het niet ik heb vroeger veel straf werk gekregen omdat mensen op het bord moesten schrijven maar ik hoorde dat praten niet. En ik kwam daar op latere leeftijd achter.

Jan: dat bedoel ik, die straffen.

Bezoeker: daarom kijk ik mensen aan als ik met ze praat.

Jan: je komt je onvermogen tegen en je krijg straf. 10 jaar geleden was verboden om gebarentaal te gebruiken.

Bezoeker: ja in de 2e kamer stond gebarentaal mocht niet omdat ze met de rug naar de zaal zaten. Ik ben toen enigszins uit mijn slof geschoten en die tijd mag het. En dat is de tijd die jij noemt.

Marcin: ja iedereen die hier komt die vertelt wat

Bezoeker: wist je dat ik was pis nijdig.

Jan: ja ik volg het.

Bezoeker: ja waar zijn ze mee bezig. Ze hebben de rolstoel op de gang gezet en ze zeiden als je niet normaal kan lopen dan moet je niet hier komen ik woest mijn rolstoel daar neer zetten en vroeg om een arm. Logic toch 9 als het heel druk was, zette ik de rollator tegen de stoel aan en dat mocht niet doen en ook nog bij het VN verdrag.

Jan: dat is wat ik doe. Je zou hier kunst objecten verwachten maar ik zou in gesprek willen gaan voor het kwetsbaarheid.

Bezoeker: ik vond het leuk. Ik heb net met dat meisje staan praten. Ik raak altijd in gesprek.

Jan: mijn vraag aan jou is: ben jij kunst?

Bezoeker: ongetwijfeld.

Jan: waarom?

Bezoeker: nu kan je zien dat ik iets heb. Moer voordat ik een rollator had, waren er veel vooroordelen. Te lui om te werken. Dat soort dingen. Als je weet wat er alle maal geluld is. Dat kom je via te horen. Ik vind die mensen zo zie lig. Weet je, ik denk dat als je je hele leven hebt gehad, en ik ben nou 73, dat je op een gegeven moment zo'n brede rug hebt, dat je het langs je af laat glijden. Het interesseert me niet meer wat een ander denkt.

Jan: dat is precies het punt. Dat afglijden is die handschoen dragen. Doe je de handschoen dicht, je weet wie je bent. Maar laat maar die mensen.

Bezoeker: het interesseert me niet. Ik vind ze zielig.

Jan: ben je eenzaam?

Bezoeker: nee, ik zit nu toch met jou te kletsen. Ik ben heel open, weet je, en recht door zee. Maar iemand van de ... zei altijd, die is vriendin van me geworden, die zei altijd: wat je ziet dat krijg je.

Jan: bij mij valt het bij communicatie.

Bezoeker: dat is moeilijk he.

Jan: ik doe overal mee, want ik ben moe van teksten. Nee, we kunnen geen pauze maken, we moeten door. Tweede voorbeeld, iets gezelligs.

Bezoeker: die schrijftolk is toch ook op een gegeven moment moe?

Jan: dat interesseert mensen niet. 99%. Bij vergaderingen die ik volg, ben ik zo blij dat er wel begrip voor is. Maar daar moest ik ook voor vechten. Dat was niet eerste op zicht gelukt. Achter de schermen was ik

bezig, jongens, als je voorbeeld zijn, moeten we ook voorbeeld doen, bij vergaderingen. Toen is dat ontstaan.

Bezoeker: dat vond ik van Lisa Westerveld zo goed. Heb je daar ook aan gewend. Ons land is beperkt. Ze predikt niet alleen eenvoudige taal, ze heeft den nota ook in eenvoudige taal laten vertalen. Die heb ik gekregen.

Jan: toch, maar dat is een gebied dat wordt vergeten. we worden steeds in ka ers gezet, maar niet als gelijkwaardige mens. Dat mis ik een beetje.

Bezoeker: dat heb ik niet. Voor mij is ieder een gewoon iemand.

Jan: hoe ik door de buitenwereld word gezien.

Bezoeker: nog steeds? Anno 2023? Dat is toch triest.

Jan: Dat ervaar ik steeds. Dat mensen zeggen: wat goed dat je zo spreekt. Dat is geen compliment voor mij. Ik moet blijven focussen, liplezen.

Bezoeker: praat ik duidelijk genoeg?

Jan: ik heb schrijftolken. Ik combineer liplezen, tekst lezen en nog meer.

Bezoeker: die heb ik gekregen in de plenaire zaal, toen het zo slecht te verstaan was. Ik heb ringleiding via gehoortoestel.

Jan: maar ik heb geen hoortoestel meer. Ik ben van liplezen afhankelijk, of van dit. En wat ik persoonlijk moeilijk vind ik moet blijven kijken, bij de spreker.

Bezoeker: dat is ook vermoei end.

Jan: ik kan niet even wegstijven. Dat kan niet. Ik moet in een richting blijven kijken.

Bezoeker: ik heb dat alleen als iemand met de rug naar mij toe staat.

Jan: Precies. Dat is mijn verhaal over kwetsbaar zijn. Dat is bekend in de dove en slechthorenden wereld.

Bezoeker: heb het gewoon dertig jaar.

Jan: dat is niet begrepen, dat wij blijven compenseren voor de “gezonde” wereld, en dat herken je niet meer.

Bezoeker: er zijn... Die niet weet dat je een hulpmiddel gebruikt.

Jan: we worden ook in de kaders gezet. Ik val precies tussen verschillende regelingen.

Bezoeker: dat is een van de dingen die ik gemaakt heb namens de coalitie. Dat er één loket moet komen met landelijke regels.

Jan: ik word gezien bij uwv dat ik honderd procent versta.

Bezoeker: Ik toch ook.

Jan: maar als ik ga werken en ik zeg dat ik progressief doof ben, dan zegt de werkgever: je bent gehandicapt.

Bezoeker: ik heb nooit gezegd dat ik wat mankeerde. Ja jij moet wel. Dat was bij mij het voordeel van onzichtbaar. Ik heb het nooit verteld.

Jan: dat bedoel ik. Zodra het naar voren komt, wordt het altijd in mijn nadeel.

Bezoeker: bij mij is het pas rond mijn veertigste dat ik bepaalde dingen niet meer kon.

Jan: waar mag ik dan blijven. De kwetsbare ik. Ben ik wel of niept gehandicapt? Ik moet springen van een been naar het andere.

Bezoeker : moor mij ben jen niet gehandicapt.

Jan: weet ik ook. Maar om in de algemene wereld in te gaan, hoe doe je dat. Ik ben niet den enige. Maar ieder een komt de situatie tegen dat je toch niet jezelf kan zijn.

Bezoeker: daarom heb ik me zo geërgerd aan de nota: op naar een inclusieve samenleving. Staan mensen van kleur in, mensen met lhbti, en vier regels over mensen met een handicap.. Terwijl mensen mept een handicap de grootste gediscrimineerde groep van zijn.

Jan: maar stel voor een gediscrimineerd wordt.

Bezoeker: dan staat de wereld op zijn kop.

Jan: en ik ben Pools, homo en gehandicapt. Er staan zoveel dingen nog achter.

Bezoeker: ik snap niet dat iedereen in een hokje moet passen. Als je weet hoe vaak ik ruzie heb gehad met de sociale dienst omdat ik niet in een hokje pas.

Jan: dat is ook als je hier een klein beetje kunnen vertellen. Daarom heb ik gevraagd: ben jij kunst?

Bezoeker: als je het zo bekijkt wel. Daar sta je nooit bij stil.

Jan: het project, is zo georganiseerd dat de gesprekken die wij hebben, omdat schrijftolken dit tikken, ik wil die teksten bewaren. Na de afloop van de expositie pas kunstobject. Alle dialogen die ik heb gevoerd kan ik teruglezen. Kun je een document downloaden, en met een voorlees programma laten voorlezen, of zelf lezen.

Bezoeker: dat is ook zo raar, al die programma's om te lezen zijn verschillend. Je hebt bijvoorbeeld programma 's die kunnen Twitter niet lezen of Facebook niet lezen.

Jan: weet ik. Ik ga een bestand maken dat je kan lezen. Dan kan het persoon die dit programma gebruikt zelf kiezen welk bestand goed is.

Bezoeker: oké, goed plan.

Jan: is het origineel plan om het zo makkelijk mogelijk toegankelijk te houden. Dat is het idee van dit project om het zo te doen. mijn vraag is: mag ik de gesprekken bewaren?

Bezoeker: van mij wel. Ik ben hopeloos.

Jan: dus wij gaan, eh, ik bewaar dit, en het wordt pas als geheel. Dan kan je ook lezen wat anderen hebben verteld, welke aspecten ze als kwetsbaarheid zien. Dat is de kern van mijn zoektocht. Ik zoek naar, wie ben ik.

Bezoeker: wordt dat gepubliceerd?

Jan: op de site op te vragen, en ik stuur het bestand naar jou.

Bezoeker: oké heb je mijn e-mailadres?

Jan: Ja ik kan het ook aan jou sturen. Als je mijn kaartje geeft is dat verstandig, dan krijg je het bestand van mij en kan je zelf lezen of voorlezen. En op die manier weet je ook het verhaal van alle andere mensen. Ja, dank je wel. Maar wordt klaar, in tien dagen tijd zit ik nu op 150 pagina 's. En er zijn nog twintig dagen te gaan. Dus het wordt echt supergroot boek. Maar ik vind het mooi, al die verhalen, hoe zien wij kwetsbaarheid, hoe zien wij kunst, hoe betekent het voor ons. Dat is heel mooi.

Bezoeker: en hoe verklaar je dan dat ik eigenlijk nooit iets zie als iemand gehandicapt is? Dat ik altijd zeg: mijn handicap is dat ik de handicap niet zie?

Jan: ik kan dat niet verklaren, dat is zoals jij dat zie. Ik vertel het nu anders, om juist nieuwsgierig te kijken, hoe kijk jij daarop?

Bezoeker: het is dus niet echt heel extreem?

Jan: even wachten. Jouw mening bedoel je? Nee, dat vind ik niet. Wat ik ervaar, is stukje van niet kunnen verstaan, dus je hoort iets, maar verstaat niet meer.

Bezoeker: irritant he?

Jan: dit stuk is onbekend. Dat gaat niet om doven en slechthorenden, maar dat gaat om alle oudere personen die minder gaan horen, minder gaan zien, en minder gaan lopen, en dan worden onbegrepen. Dat is de kwetsbaarheid die je levenslang ervaar, kun je geen vorm aan geven, niet uitleggen. Maar via deze omgeving lukt mij dat wel.

Bezoeker: er is heel vaak geen begrip. Ik vroeg een verwijskaart voor den oogarts, die werd me geweigerd.

Jan: precies.

Bezoeker: Ik naar de oogarts. Zag ik nog maar 30%. Moest aan allebeide ogen geopereerd worden. Ik vraag het toch niet e voor niets. Ik kom zelden bij den dokter. En als ik er eens kom.

Jan: Dat is de kern van den kwetsbaarheid die niet begrepen wordt. Ook al zie je dat, dat iemand is gehandicapt, word je geconfronteerd.

Bezoeker: het onbegrip, dat is het enige wat ik moeilijk vind. Dat je nooit iets vraagt, en als je dan iets vraagt, dat het zo behandeld wordt.

Jan: soms onwetendheid.

Bezoeker: luister, ik kom mijn hele leven bij die huisarts.

Jan: wij leren ook leven in een soort van bubbel. En dat is precies die handschoen die wij ook doen. Ik snap de wereld, de wereld is beperkt.

Bezoeker: die past mij niet.

Jan: mij ook niet. Daarom heb ik het opengeknipt. Dat is niet alleen dat ik spreek. Het is nodig, ik moet dat doen.

Bezoeker: ik had 3,5 jaar ww gehad, dat krijg je echt niet als je nooit gewerkt had. Ik kwam in de bijstand, zen wilden mijn rekeningen betalen en mij een soort zakgeld geven. Ik zei: jen moet de boekhouder rekenen leren? Kom maar terug als ik schulden heb.

Jan: je moet het uitvinden, je moet het weten. Dat is ook kunst, hoen ga je daarmee om. Jen moet dit nog zelf oplossen. En dat is ook een soort eenzaamheid die je ervaart of je bent echt alleen. Je weet ik heb recht, in het wetboek staat: ik heb recht.

Bezoeker: zo heb ik het nooit gevoeld.

Jan: nee? mooi. Dan ben je gelukkig.

Bezoeker: ik denk het wel. Ik ben iemand die altijd voor een ander opkomt, en als het nodig is eindelijk voor mezelf.

Jan: uiteindelijk doe ik dit ook voor mezelf. Maar als ik weet dat ik hulp kan ontvangen, maar ik krijg het niet. Dat vind ik niet eerlijk. Dat doet pijn. Een gezonde persoon wordt sneller en beter geholpen dan iemand die minder kan. Je wordt aan jen lot overgelaten.

Bezoeker: ik vind het omgekeerde discriminatie.

Jan: dat is het goede woord.

Bezoeker: als ik zeg dat ik blank ben, ben ik een racist. Maar ik ben niet wit. De vertaling van white is blank, de huidkleur.

Jan: dat klopt. Je moet in het leven staan.

Bezoeker: ik moet hele maal niets. Het woordje moeten staat niet in mijn woordenboek.

Jan: dat is een ook een goeie.

Bezoeker: mensen snappen dat niet, als je niet netjes de regels volgt is het niet goed. Maar ik heb er maling aan.

Jan: ik moet blijven liplezen, ik moet blijven klagen. Dat ik die kou keuze niet heb.

Bezoeker: moor jou is het nog moeilijker. Het is ook zo'n stomme uitdrukking, je moet ermee leren leven. Ik heb altijd tegen artsen gezegd: je kan niet mee leren leven, je moet er mee leren omgaan. Maar zen zien het verschil niet. Leren leven doe je nooit, accepteren doe je ook nooit. Weet je wat mijn longarts zei: als je niet accepteert, blijf je tenminste knokken.

Jan: Ja ie ja.

Bezoeker: hij had wel gelijk.

Jan: dat is ook precies, den weg zoeken, hoe sta je daarin, hoe ga jen voor jezelf dat bouwen, dat het binnenkern in balans blijft.

Bezoeker: vroeger was ik heel verlegen. En Jan zei een keer: ik begrijp niet dat je heel verlegen was. Hij was dat ook. Ik zei: Jan, ik heb een goede leermeester gehad. Ik mis het hem zo.

Jan: ik ook. Ik heb hem niet echt goed leren kennen. Maar het gemis voel ik ook.

Bezoeker: echt dierbare vriend. Huis speciaal voor ons, een groep van zes mensen, naar DenHaag gekomen. Hij heeft ons uitgenodigd in het

Novotel. Maar ik vond het moeilijk. Wat mooi dat die wens ambulance bestaat he?

Jan: Ja precies.

Bezoeker: ik had die foto toestel expres niet meegenomen maar ik moest van hem foto's maken dus met de telefoon wel gemaakt.

Marcin: ja precies.

Bezoeker: en ik maakte een foto dat die naar huis ging in de ambulance naar verkleed feest te blijft foto's maken ik zeg ik ben fan van de woord voerder .

Jan: ja klopt.

Bezoeker: het is wat bijzonders ik hoef geen camera mee de nemen dat voelde als inbreuk op zijn privacy had wilde het. Dan doe je dat gewoon. Want ik was 22 april natuurlijk op die feest avond in plaats van de crematie en ik was vrijdag aan het eind ik had een interview gehad. En ik zag zij gezicht ik zei je bent moe en hij zei ik bel je wel en hij kwam nog naar Den Haag dat wist die toen nog niet. Zijn dochter had dat georganiseerd. Ook een wereld mens. Dat die anderhalf jaar in bed heeft geleden met een gebroken rug en toch haar diploma heet gehaald . Zo knap.

Jan: die kracht heie je in je a ja.

Bezoeker: ik moet met de vwo stoppen van de sociale dient. Wat maakt het jullie uit of ik op de bank lig of naar school ga. Hebben ze in de doofpot gestopt. Best verschrikkelijk dat je niet naar schol mag. Ik het ze dat kwalijk genomen. Ik wilde rechten studeren en toen dat niet mocht wilde ik maatschappelijk werk doen.

Jan: je mocht geen rechten studeren, ik ken mensen die hoor problemen hebben hun word de mogelijkheid ontnomen om te kunne studeren omdat ze doof of autistisch zijn.

Bezoeker: ...en je mag nog steeds niet verder dan de vwo hoor in de sociale dienst.

Jan: ja dat bedoel ik hoe staan we in gelijk waardigheid in de maatschappij.

Bezoeker: ook discriminatie ik was pis nijdig. Ik was op de ... ingeschreven daar zijn ze achter gekomen en ik moest toestemming van de sociale dienst hebben en dat kreeg ik niet.

Jan: we hebben gelijke rechten staat in artikel 1 maar dat betekent niets. Dat hadden wij al maar nog steeds kunnen we geen dingen doen zoals we die op onze gezondheidsvermogen willen en kunnen.

Bezoeker: irritant he?

Jan: dat is de kwetsbaarheid die ik zie van jezelf zijn.

Bezoeker: ik ben nu aow er ik kan doen wat ik wil.

Marcin: je hebt wel de ruimte ik probeer de ruimte nu al te creëren.

Bezoeker: doe je ook al 13 jaar.

Jan: en hard op zeggen dat klopt niet, moet anders en de omgeving, dat doe je in kunst omgeving niet dat sort gesprekken. Niet van werk maken wat vind je ervan maar in gesprek gaan. Dat is kunst de gesprekken die we voeren zijn vluchtig. Kun je boeken over schrijven maar dat gaat niet doorgeven hoe de sfeer was. De teksten van schrijftolken die bewaren het gevoel hoe het was. Die typen hoe het word en dan lees je de emoties terug dus besloten ik bewaar het dat je het kan terug lezen. Waar je wil. De dialogen terug lezen ik kis de naam Jan. Ik ben Jan

anoniem. Jij bent bezoeker. En daardoor komt het geheel neutraal binnen en ik kan terug lezen hoe zin mensen dat? Er staat niet bij of je man of vrouw bent staat.

Bezoeker: ik ben er in gerold omdat i hier in Den Haag woon en ik was de enige in de gelegenheid om dat te doen en Jan vroeg mij kun je dat doen. Hij zat bij En hij mocht niet meer twitteren. Ik zei Jan wil ik wel doen maar ik heb geen telefoon. En hij heeft gedeeltelijk de telefoon meebetaald en zo is het gekomen. Ik had niet verwacht dat it het leuk zou vinden maar niks leuker dan als luis in de pels van het kabinet springen.

Jan: echt waar? oké zou ik willen maar het goed zo snel tolken kunnen dat ook niet typen. Ik mag niet meedoen. Ze passen zich niet aan . toevallig had ik over zou ik in politiek stappen. Er is subsidie je kan politiek kiezen maar niemand zou spreken aanpassen voor mij. Ook al staat t het in de wet ik heb er recht op maar het gebeurt niet. Het is een gebied drie niet bekend is

Bezoeker: heb je dat weleens aangekaart?

Jan: dat hoeft ik niet eens te doen. Als ik weet hoe de debatten lopen is geen ruimte om aan te geven doe maar langzaam dat kan niet. Ze hebben een tijds limiet he?

Jan: dat bedoel ik ze willen zoveel bedoelen. Ze houden geen rekening. Genoeg gesprekken gehad met de overheid ze geven aan wat ik zeg klop maar ze gaan niet aanpassen.

Bezoeker: ook met ov ze zijn al een paar keer gevallen ze kijken niet of je zit. Toen ik naar Jans crematie party ging ik kon niet op stappen iedereen drong voor ik ben als laatste ingestapt en gevallen en 4 maanden uit de running ik had niet in de gaten alles stond ach onder het bloed en het was zo geworden en een hele snee ik zag het pas toen ik in Nijmegen was. M... heeft voorzichtig mijn kleding gemaakt om te kijken en foto's gemaakt ik was toen zo kwaad! Ik had niet door hoe erg het was.

Jan: ja dat ervaar ik als verdriet. Dat sort gevallen.

Bezoeker: ik was pijnlijk op de chauffeur.

Jan: je bent niet gerespecteerd als mens.

Bezoeker: ik ben bezig dat te veranderen.

Jan: ik ook we kunnen handjes schudden.

Bezoeker: ze zwaaide mij waarom doe je dat ik zeg heel druk iemand moet dat doen is.

Jan: ze vragen mij waar heb je de drijfveer vandaan? Het moet gebeuren hier gebruik je wel moet.

bezoeker: als niemand het doet of zegt dan gebeurt het niet . ja ik heb een hoop van Jan geleerd.

Jan: maken we mooi kunstje van.

Bezoeker: ik mis hem en Jeroen ook. Zo'n chat van een man. Die moet je met een lampje zoeken.

Jan: ja. Ja. We hebben zoveel geflikt samen. En het was een soort een drieheid Jan, broeder Tuck en ik.

Jan: ja dat klopt.

Bezoeker: we voel vulden elkaar goed aan en dat was het leuke.

Jan: moi ja dat was precies de drie, ja. Mooi.

Bezoeker: gek is dat dat je een klik hebt met sommige mensen.

Jan: je herkent elkaar op bepaalde gebieden en versterkt elkaar je hoeft het niet uit te leggen hoe dat zit je weet het dat is de binding als je niet

hoeft uit te leggen en vertellen kijk me aan ik kan je niet verstaan. Je merkt dat de ander dat voor je doet. Normaalste insteek.

Bezoeker: ik sta er nooit bij stil.

Jan: ik wel ik ben er bewust van ik gebruik dat om te benoemen. En bij jou, dove mensen die ik ken ik zeg altijd voor dove mensen en collega's waarom spreek je je bent doof. Ja dat moet toch zeggen ze.

Bezoeker: waarom zou je niet spreken.

Jan: ze zijn doof geboren. Ze horen dat niet. Iemand die vanaf geboorte doof is als die moet spreken is een marteling ze horen zichzelf niet.

Bezoeker: je hoort jezelf in feite niet praten.

Jan: je hoort niks als je volledig doof bent geboren dan hoor je jezelf niet. Je moet even raden, hoe praat je en als ik tegen dove person zeg waarom spreek je, want ze kunnen mij niet verstaan van gebarentaal. Dat is niet jouw probleem zeg ik dan dan moeten ze heel hard lachen ze beseffen dat ze zich moeten aanpassen voor de tussen haakjes: gezonde mensen. Dove mensen in mijn optiek moeten stoppen met praten en leren afdwingen dat de omgeving gebarentaal moet leren.

Bezoeker: sorry ik kan het niet.

Jan: ik heb het over, mensen die dagelijks met je omgaan. Moeder en vader krijgen een doof geboren kind en ze leren geen gebaren taal dat kind is al volwassen en ouders gebruiken steeds geen gebarentaal zeggen tegen kind je bent doof en je moet praten. Heb ik ook met mijn ouders, ik heb gehoortoestellen en mijn ouders zeggen je hebt de toestellen, zeg niet dat je het niet verstaat. Het wordt niet hardop genoemd. Daarom noem ik dat. En het komt in de vorm van tekst en dan kun je het terug lezen, het wordt bewaard.

Bezoeker: ik moet naar beneden.

Jan: zondag waren hier mensen die doof geboren was die herkennen dat.

Bezoeker: je doet goed werk.

Jan: omdat, ze konden het niet uitspreken en geen erkenning krijgen en door de tekst te bewaren hoop ik dat het voor erkenning zorgt bezoekers super. Leuk jou te zien.

Bezoeker: Dank je wel. Jij ook fijne middag.

Gesprek 51

Jan: even goed opslaan. Wat zou jij antwoord kunnen geven. Ben jij kunst?

Bezoeker: ik heb erover nagedacht.

Jan: je hebt wel wat tijd.

Bezoeker: ik ben geen kunst, want ik besta, ik doe.. Maar wat ik wel kunst vind, is mensen in elkaar zit, en dat we alle maal genen hebben, en de genen bepalen grotendeels hoe wij doen, wat voor ziektes we krijgen. En ik vind dat een kunstwerk op zich, hoe het dna in elkaar zit, en hoe dat bepaalt wat wij zouden kunnen doen.

Jan: oké. Maar als kunst toch voor jou, dna voor jou kunst is.

Bezoeker: ben ik dan geen kunst? Nee, want ik weet wel. Ik kan mijn dna niet beïnvloeden. Dus het dna beïnvloedt mij. Ik kan. Dna bepaalt grotendeels wie ik ben, en hoe ik eruit zie.

Jan: dus kunst bepaalt dat je kunst bent. Ga ik dit overdrijven?

Bezoeker: kunst was toch iets.

Jan: en wat betekent kunst voor jou als term?

Bezoeker: wel iets wat je kan zien, een object of een muziekstuk, of een tekst, dat wel mooi moet zijn, maar dat hoeft niet. Want wat is mooi in ieder geval, iemand vindt het mooi. Kun je naar kijken. Iemand heeft het gemaakt met een bepaald gevoel, en het is jou of je kunst erin zit. En daar kun je heel lang over discussiëren.

Jan: en wat is er lelijke kunst? Die bestaat ook.

Bezoeker: ja alleen wat ik lelijk vind, vinden anderen weer mooi.

Jan: precies. En bij jouw kunst relateer je aan iets moois?

Bezoeker: in eerste instantie wel. Ik teken ook wel eens. Als ik wat maak, laat ik alleen wat zien wat mooi is. Ook als anderen het niets vinden. Ik blijf er trots op. Ik heb het gemaakt. Wat ik heb gemaakt, vind ik niet perse kunst echt. Ik vind het wel. Het is gewoon iets persoonlijks van mij. En wat dan dan, ja, ik heb liever dat iemand het mooi vindt. Maar als het niet zo is. Als ik het maar mooi vind.

Jan: ja, je hebt ook gezegd, wat ik mooi vind, dat hoeft een ander niet mooi ten vinden. De betekenis van kunst is heel persoonlijk.

Bezoeker: muziek bijvoorbeeld. Niet ieder een vindt dezelfde muziek mooi. Maar als je nagaat hoeveel moeite mensen doen om die muziek te maken, kan ik daar waardering voor opbrengen. Ik vind bijvoorbeeld Web niet mooi. Maar ik heb geprobeerd een keer zelf mee te zingen. En dat was heel erg moeilijk. En toen dacht ik: ik vind het niet mooi, maar het is wel kunst, om dat te kunnen. Dus ik had mijn mening erover veranderd. Ik vind het niet mooi, maar ik vind het wel, ja, ik heb er wel waardering voor dat mensen dat kunnen. Want ik kan het niet. Of je moet heel veel oefenen. Nou ja.

Jan: en heeft het jou geholpen dat je tijd had om na te denken over die vraag? Of juist niet?

Bezoeker: ja, want ik kwam er niet uit. Ben je nou kunst? Nee, ik ben een product van iets dat ik wel kunst vind. Maar zelf kunst zijn, nee.

Jan: oke.

Bezoeker: kunst vind ik ook iets dat statisch is, schilderen, of tekst. Maar een mens leeft. De ene dag doet hij leuke dingen, de andere dag is agressief, en boos zijn. Weet niet.

Jan: dank je wel.

Bezoeker: alsjeblieft. Ik hoop dat je er iets mee kunt.

Jan: ik hoef niets te doen. Dit ligt al vast. Nu ruilen?

Gesprek 52

Jan: nou vraag aan jou ben jij kunst?

Bezoeker: nee ik denk niet dat ik kunst ben.

Jan: de 2e die nee zegt. Kan je onderbouwen. Kan je het onderbouwen? Waarom geen kunst. Ja kan jij dat onderbouwen?

Bezoeker: Ik denk, kunst is, iets wat, kunst is heel bewust gemaakt door, kunstenaar. En mensen zijn het toevallige product van een eikel en zaadcel en, nee dat natuur er omheen de opvoeding. Niet alles ligt vast in het dna.

Jan: en stel nou dat je gelovig zou zijn en je word geschept. Ben je dan kunst of niet?

Bezoeker: Ha ha ha.

Jan: volgens geloof mag je geen kunst zijn dat is te egoïstisch volgens de schepper.

Bezoeker: als je geschapen bent door de schepper zou je wel kunst kunnen zijn dan zou ik ik wel punt van maken dat je kunst bent als ik kijk

naar het verhaal in genesis 1 is god ook nog tevreden over zijn werk. Volgens mij maakt die daar een kunst werk.

Jan: van de schepper wij niet meten of het volgeling is. Als je het geloof streng hebt en je schendt het dan het ego is groter dan die van god zelf.

Bezoeker: je bent geschapen naar het evenbeeld van de schepper. We begeven ons binnen het christelijk geloof.

Jan: bijvoorbeeld als ik Krishnamurti volg die zegt je bestaat niet. Je bent niet wie je bent de kunst kan niet bestaan. Dat je iets of iemand zorgt dat je hier bent en heeft het gecreëerd maar die zegt ook je bent niet wie je denkt die je bent.

Bezoeker: dat vind ik, dat vind ik een hele dat klinkt soliptistisch. Solipsisme is, de opvatting dat, er is geen werkelijkheid alles is een illusie. Maar, dat je ook, zelfs zou, dat, als je solipsist bent dan ondergraaf je ook wetenschap. Ik vind paradoxen in alle richting we bestaan niet we zijn niet wie we zijn om dat uit te leggen en onderbouwen gebruiken we eten drinken spreken wat een bestaansvorm heeft. Als je soliptist bent denk je dit die dingen ook illusies zijn. Maar... Ja is het is niet, het is niet productief! Om solipsistisch zijn.

Jan: zo kun je zien, wat mij intrigeert ik heb in een van de boeken van Osho gelezen dat er meer ruimte tussen atomen is dan atomen zelf. Er is lege ruimte is niks in vergelijking met materie. Hoe houdt zicht dit in verhouding, ik ben hier niet. Ik ben niet ik denk wie ik ben.

Bezoeker: dat vind ik 2 heel verschillende dingen ik bedoel ik ben wie ik ben. Maar dat zegt niks over hoeveel ruimte ik, in het heelal in beslag neem.

Jan: ja precies, dat is hoe wij creatief zijn en ons vermogen om van alle mogelijke kanten te omschrijven. Maar ook als we van de kant zijn, we bestaan niet zoals we denken, we gebruiken toch voorwerpen. En ook als ze niet bestaan, onze gedachte bestaat toch we noemen dat. We zijn

ergens bewust van. Zouden we niet kunnen bestaan dan zou dit niet moeten gebeuren.

Bezoeker: en als je zegt we bestaan niet zoals we denken dat we bestaan...

Jan: ja..

Bezoeker: ja... Dan zeg je dat je zelf niet kenbaar bent. En, ja dat betekent dat je ook kunt ophouden met psychologie en met geneeskunde en...

Jan: alles wat we doen, dikke onzin is. Wat ik hier nu ook doe, is dikke onzin! Toch? Grote lagen maar toch het kan het is mogelijk.

Bezoeker: zo mistroostig. Niet alleen mistroostig. Dan zeg je we kunnen die dingen beter niet doen en beter in een regenton liggen.

Jan: als voorbeeld. Ik hou van extreme vergelijkingen ook al lig ik daar ik besta toch ergens want ik ben daar. Dat vind ik een vorm van kunst. Dat we over kunnen hebben dwalen in alle mogelijke scenario's er zijn en dat de ruimte ontstaat om dit te doen. Dank je wel voor jouw verhaal. Dank je wel voor de gesprek. Mooie verrassing. Voor beide mag ik de tekst bewaren?

Bezoeker: ja tuurlijk.

Jan: Formeel. Dank je.

17 augustus

Gesprek 53

Jan: neem plaats! We zijn net begonnen! Ben je hier met iemand?

Bezoeker: ja met twee.

Jan: ja ik ben Jan! Neem plaats, willen jullie een glaasje water?

Bezoeker 2: ik wil graag een glaasje water. Wat is je voornaam?

Jan: ik ben Marcin. Net als cin cin.

Bezoeker 2: Marcin, we zijn al heel de ochtend op stap. Dus we hebben niet zoveel energie. Om eh.. Om heel veel te investeren.

Jan: daar ga ik rekening mee houden! Ik ga jullie niet moe maken!

Bezoeker 2: het is heel indrukwekkend.

Jan: wat jullie hier zien zijn uitspraken van Krishnamurti!

Bezoeker: ah, Krishnamurti!

Jan: ik heb ooit zo'n kalender gevonden. Voor elke dag één of andere uitspraak. Ik heb een aantal gekozen die ik het meest aansprekend vind: controversieel of aansprekend. Om een klein beetje te inspireren. Wat hoog is opgehangen om het gevoel te geven: hoe de wereld eruit ziet vanuit de rolstoel. Als je in de rolstoel zit. Ook als kind. Toen moest ik constant naar boven kijken, niet naar beneden. Dat gaat over toegankelijkheid en afhankelijkheid. Als ik ouder word, kan ik niet meer lezen. Ik heb iemand nodig. Een klein stukje: hoe wij aan elkaar verbonden zijn. Deze grote foto is mijn zelfportret van 15 jaar geleden.

Bezoeker 2: zo! Wat heb je gedaan!

Bezoeker: hoezo dan?

Jan: ehm, dit is op een moment genomen wanneer ik heel kwetsbaar was. Het vertelt mijn kwetsbare moment. De laagjes van de handschoenen illustreren: hoe moeten wij ons aanpassen aan de omgeving. We moeten als kind bepaalde regels volgen. Als volwassene: opleiding volgen. Elke van de laagjes illustreert de aanpassing. De binnenste kant is de meest kwetsbare kind. Ook tot aan het einde van het leven. Dat is het meest kwetsbaar.

Bezoeker 3: de kern.

Jan: precies. Af en toe laten wij het open. Dan wordt je heel snel geraakt. Ook als mensen dat niet bedoelen. Het doet snel pijn. Dat was mijn moment toen. En dat gebruik ik om over kwetsbaarheid te vertellen. daarom ben ik hier elke dag om in gesprek te gaan. het gesprekstitel: ieder mens is kunst.

Mijn vraag aan jullie: ben jij kunst?

Bezoeker 3: ik maak geen kunst. Ik denk ieder mens heeft iets eigens.. In allerlei opzichten. Ik ben anatoom. En ook de anatomie van ieder mens is anders.

Jan: snap ik maar ben jij zelf kunst?

Bezoeker 3: jazeker. Ik heb een tweelingzus, we zijn identiek. Maar ieder is een kunst op zich.

Jan: daarom vraag ik door. Omdat het altijd over andere dingen gaat. Niet over jezelf. Daarom blijf ik doorvragen.

Bezoeker: wat bedoel je met kunst?

Jan: wat begrijp je daaronder 9

Bezoeker: hoe je naar jezelf kijkt hè. Wat je dan met je wil gaan doen, gaat het eigenlijk om.

Jan: ja. Ja. Wat roept het op bij jou als ik de vraag stel? Of je kunst bent?

Bezoeker: ik dacht van: wat bedoel je ermee? Haha.

Jan: ik heb geen betekenis, het is een vraag.

Bezoeker: ik weet het antwoord eigenlijk niet.

Jan: maar het gevoel heb je.

Bezoeker: ieder mens heeft zijn eigen iets. Dat bij de andere unieke, wat de ander niet heeft.

Bezoeker 2: uniek, ja. Mooi. Daar sluit ik mij bij aan.

Jan: kunst is uniek. Ben jij kunst?

Bezoeker 2: nee, ik ben zelf bezig met schilderen. Dat is ook geen kunst. Het zou kunst genoemd kunnen worden in de toekomst. Maar nee, ik ben mezelf.

Jan: dus dat je kunst maakt, dat kan.

Bezoeker 2: dat geluk heb.

Jan: oke. Mooi. Dank jullie wel dat jullie dat delen. Mijn kern van mijn kwetsbaarheid is dat ik doof ben. Ik hoor nog iets, maar versta niet zonder liplezen.

Bezoeker 2: fantastisch!

Jans: nee! Wat jij zegt is een compliment!

Bezoeker 2: natuurlijk!

Jan: mij raakt het enorm. Het doet zoveel pijn.

Bezoeker 2: nog steeds?

Jan: nu pas kan ik dat zeggen. Ik moet mij aanpassen.

Bezoeker 2: ieder mens moet zich aanpassen. Laten we zeggen dat je geluk hebt dat je kunt communiceren met iedereen die je wilt.

Jan: als ik moet kiezen: blijven praten en liplezen, en gebarentaal wil ik gebarentaal.

Bezoeker 2: je kunt horen als je zou willen.

Jan: als ik gebarentaal wil gebruiken, met wie ga ik communiceren. Jij kent een beetje gebarentaal, maar jullie niet. Mijn keuze is: niet blijven bij de kern.

Maar zo'n handschoentje. Daarom is het geen compliment voor mij. Ik laat je mijn kern zien. Maar je weet niet wat daarachter meespeelt dat ik zo goed spreek en kan liplezen. Dat is confronteren. Ik zie het als enorme vrijheid: je bent jezelf. Ik ben niet bij de kern. Ik heb de handschoen dicht gemaakt.

Bezoeker 2: het is echt een andere taal. Hij kan wel iets heel aardigs of onaardigs zeggen.

Jan: weet je wat gebeurt? je communiceert niet mee met mij. Zodra ik gebaren heb gedaan, stopt de communicatie met mij.

Bezoeker 2: het is mijn taal niet.

Jan: maar je gaat met de ander spreken, niet met mij.

Bezoeker 2: je hoort mij, je ziet mij.

Jan: ik zie liplezen. Wat je deed: (hoofd omdraaien). Je gaat gelijk met de ander praten.

Bezoeker 2: goed voorbeeld!

Jan: dat is mijn pijn!

Bezoeker 2: ja nou..

Jan: (gebarentaal)

Bezoeker 2: nou praat je in je eigen taal met mij. Je kunt Nederlands spreken, dat is toch ook niet goed. Op school is er gevraagd: je moet eh.. Zorgen dat je Nederlands spreekt. En jij spreekt Nederlands. En je spreekt een andere taal, noem ik dat hè.

Jan: Nederlandse gebarentaal.

Bezoeker 2: dat is niet mijn taal.

Jan: dat is jouw vrijheid. Dit is niet mijn ding. Die keuze heb ik niet. Dat is precies waarom ik het niet ervaar als compliment. Door de buitenwereld enorm beperkt, want ze kennen geen gebarentaal.

Bezoeker 2: ik kwam in contact met vrienden uit India. Onderling spraken ze Hindi geloof ik, zoiets dergelijks. vijf jaar later, het hele gezin sprak Nederlands. Dat is een compliment! Wat ik tegen jou zei: dat je je leven zo hebt kunnen vormen dat je Nederlands spreekt.. Dat, zonder.. Andere klank.. Die jij niet hoort.. Is.. Ik heb nooit met iemand gesproken die niet kan horen. Het is ongelooflijk. Dat is een compliment.

Jan: Nederlands leren, die compliment waardeer ik. Maar vanuit liplezen. Dat is het onderste laagje. Er zijn meerdere laagjes, dat ik dit kan. Nederlands leren, geen probleem. Daar kan ik goed mee omgaan. Maar moeten lip blijven lezen. Dat is het onderste laagje. Het is niet altijd zin, maar om zo'n compliment raakt het mij wel. Het is ruimte die ik heb

gecreëerd om er over te kunnen hebben. Waar is kunst? Waar is mens. Op deze manier zoeken, echt open staan, kwetsbaar opstellen. Maar ook kunnen vertellen. De kern van deze hele project is gesprekken die tolken ondertitelen bewaren. Ik wil vragen of ik de tekst mag bewaren.

Bezoeker 2: mooi.

Jan: ik verzamel alle dialogen. Ik ben nu 10 dagen bezig, we zitten al 150 pagina's aan dialogen. Je kunt teruglezen wat de ander heeft verteld. Er zin ook doven geweest en wat hun verhaal is. Het idee is geen kunst object maar we vormen dat.

Bezoeker: dan zijn we kunstenaar allemaal.

Jan: ja kunstenaar maar ook kunst object zelf en hoe je daarnaar kijkt en dat we op een lijn kunnen spreken omdat ik de kwetsbare vlak heb. Iedereen is ergens kwetsbaar ook.

Bezoeker: ik voelde ook weerstand en iets wat ik wilde over brengen en waar jij mee bezig bent waar ik het wel of niet mee eens ben, dat zijn factoren die voor jou ook meespelen en voor mij ook.

Jan: we hoeven niet eens te zijn maar we raken de kwetsbare kern zonder kwetsbaar opgesteld zijn. Je hoeft niet alles gedetailleerd te vertellen maar de kern en dat is de inhoud van de positie. Bedankt voor jullie verhalen.

Bezoeker: mooie ontwikkeling.

Bezoeker 2: succes.

Bezoeker: toen ik binnenkwam was ik verbaasd wat moet dit voorstellen dat begrijp ik niet. Daarom heb ik dat van jou gelezen en ik dacht he Marcijn?

Jan: daarom ben ik ook hier zonder het verhaal wee je mijn achtergrond niet. Een mening en je loop weg maar niet iedereen komt op gesprek.

Bezoeker: ik dacht he Marcin?! Ik vroeg het aan hem. Hij zei Marcin die zit hier en hij riep mij die zit hier of fijn om jou weer te zien.

Jan: mooi dank jullie wel ik hoop dat jullie niet te moe raken.

Bezoeker: bedankt.

Gesprek 54

Jan: nou. Ehm ik ga je vertellen wat het idee er achter is. De tekst op de wand is van de kalender van Krishnamurti. Heb ik ooit gevonden en je hebt elke dag een uitspraak en een paar heb je al gelezen en sommigen heb ik hoog gehangen om een gevoel te geven hoe is het om uit de rolstoel kunst te bekijken. Hier is het pand rolstoel toegankelijk maar de kunst niet.

Bezoeker: net als met de kralen.

Jan: en ook hoe kijk je als kind. Alles is groter en hoger. Daar j begint de afhankelijkheid en dat je moet vragen. En als je ouder word en niet omhoog kunt kijken. Dan ook weer vragen. De levens lijn je begint en eindigt heel kwetsbaar en dan is de foto dat is mijn zelf portret van 15 jaar geleden toen ik hier was. Een zwaar moment, kwetsbare positie toen. En het demonstreert hoe we lapjes opbouwen om ons aan te passen aan regels, door opvoeding van ouders, opleiding, en steeds laagjes bouwen en je hebt de kern wat het meest kwetsbare jij bent. Het kind in je leven. Op het moment dat je je kwetsbaarheid laat zien en mensen die nare bedoelingen hebben kunnen je pijn doen. En ook het gesprek is, waarom het pijn doet en het ook uit te leggen met de illustratie en het helpt mijn proces te illustreren hoe ik me voel en niet alleen vertellen. Die kwetsbaarheid die heet iedereen, ergens in je leven ben je kwetsbaar en het is een vorm van kunst. En de titel is: iedereen is kunst. Mijn vraag aan jou is ben jij kunst??

Bezoeker: moeilijke vraag.

Jan: geen makkelijk. Moeilijke vraag voor een introvert ik moet nadenken over vragen. Dan heb je tijd over 2 weken kom je terug.

Bezoeker: kan je het niet mailen.

Jan: daarom heb ik het verteld zonder de kern maar het gevoel wat voor gevoel roep het op als ik de vraag stel ben je kunst.

Bezoeker: ik denk ja omdat niet ieder wezen kunst is want het is vernieuwend. Ja dat heet met mijn introverte insteek te maken als ik nee zeg wil ik niet met je over in gesprek gaan .

Jan: mensen die hier nee zeggen, is het nee punt en dan stop het gewoon.

Bezoeker: het is makkelijk om nee te zeggen omdat het dan stopt.

Jan: moeilijk je kan niet ja zeggen want het gaat om de kern maar je hebt toch een soort van ja gezegd. De ene dag, iedereen hier, gaan niet over hun zelf. Maar als het niet uniek is ik kan ook.

Bezoeker: het is het meest comfortabele. Uniek dat hebben meer mensen maar ik vind het niet makkelijk om direct naar mezelf te gaan. Met jou is het makkelijk want we kennen elkaar. En de ruimte ik ben niet alleen met jou. Als we met zijn tweeën waren geweest had ik eerder ja gezegd zo

Jan: wat ik ook zeg, of voel, meer, we krijgen waar dan ook tijdens opvoeding, moeten minder zijn dan we zijn. Mag niet schreeuwen je mag niet lopen. Je mag niet dit. Je mag niet dat. En ik denk als ik de vraag stel kom je bij dat gebied. Dat kindje die wil zoveel maar mocht niet mocht niet.

Bezoeker: ja dat klopt.

Jan: daarom is het herkenbaar. En dans kies je ja met alle verhalen. Vergelijken met kunst en uniek. Wat u ik nu zie in de gesprekken en iemand nee zegt is het nee punt en niet meer.

Bezoeker: is comfortabel dan kun je de discussie sluiten en hoef je niet dieper te gaan. Ik scheef heel veel en ook graag mijn naam en mijn moeder zei: gekken en dwazen c schrijven hun naam op deuren en glazen.

Jan: dat is iets van niet kunst vinden.

Bezoeker: zo ben ik opgevoed. Niet je naam overal opschrijven je moet bescheiden zijn.

Jan: of anoniem is hetzelfde, dat is een voorzorg. Hoe verder ik in het gesprek ben.. Het gaat niet om jou. Maar dat was het uitgangspunt. En wat ik hier doe in de gesprekken die ik hier heb dat is mijn eigen zoektocht. Zo was ik kwetsbaar 15 jaar geleden ik ben niet meer zo kwetsbaar. Waar gaat het me naartoe brengen. Je kent mijn verhaal ik ben doof ik kan geluiden niet verstaan en moet liplezen. Mensen die hier komen en mij niet kennen moeten meestal eerst is het schrik en dan compliment. Wat goed dat je zo spreekt. Maar ik heb niks aan het compliment. Je snapt het je kent me. Maar het is een opening voor die persoon dat haar of zijn compliment is voor mij kwetsend. En dat ik kan de illustratie gebruiken. Mijn handschoen is open. Uit goede intentie en uit liefde maar sorry het doet pijn. En net in gesprek met mij gemerkt werd gezegd| wat goed dat je Nederlands zo goed spreekt. Een taal aanleren is een ding iedereen kan dat aanleren. Maar de onderste laag doet pijn dat begrijp je beter met de foto omdat die groot is. En het help mij dieper in gaan. Met mensen die ik ken en niet ken. Jij bent mij en ik voel grotere ongemak. Om er over te hebben. En tegen een onbekende durf ik het te zeggen dat is voor mij ook een vraag teken. waar ligt het aan.

Bezoeker: heb ik ook als je mij de vraag stelt ik zeg nee..

Jan: ik herken het van opvoeding. Dat de meest dierbare meer pijn doen. En dan reageer je van doe maar handschoentje dicht maar nu leer ik dat hoeft niet. Die ongemak kan ik hebben. Het is nu in een vreemde omgeving, galerie, schrijftolken die alles schrijven. Daar leer ik ander gedrag om mee om te gaan. Ik schrik er wel van ik noem het hard op maar het is wel vrede. Ik wil niet, strijden heet is niet je hoeft in mijn schoenen te staan en anders om. Je kan de kern niet voorspellen. Op deze manier dat het zou ontstaan nee dat wist ik niet. Het is wel intiem. Maar het roept toch een gevoel op, ik spreek er ook open over. Nu weet je de, de hele kern bezoeker: gaaf! Heb je het gevoel, verschilt het hoe vaker je het zit, verandert het gevoel?

Jan: ja vrijwel elke dag is het toch iets anders. Op een dag is dat soms echt kots misselijk, ik word vegetarisch. En de andere dag denk ik prachtig die drama.

Bezoeker: ik vind hem niet shocking.

Jan: ik vind het niet meer shockerend.

Bezoeker: je had erover verteld voordat ik hem zag.

Jan: dat maakt natuurlijk verschil, als je het van te voren een beetje weet. Bij mij, doe mate doet verschil. Omdat ik heel, oprissend vind: als ik daarbij sta, een foto, die schaal. En op foto zie ik het super vrolijk. Als ik daar ben, en kleiner ben dan die hand. Die schaal helpt, om vrolijk te voelen. Ik kan niet uitleggen waarom. Het is gewoon grappig. Door dit zo te vergroten, lijkt alles makkelijk.

Bezoeker: had jij het idee om deze foto te maken. of ben je net als dit concept.

Jan: toen was ik bij een clubje van Poolse fotografen, de opdracht was: zelfportret. Ik wilde niet mijn gezicht op een portret zetten, maar op die manier.

Maar die foto, ik wilde betere kwaliteit doen, dus ik wilde hem namaken dit jaar. Handschoenen gekocht. Stukje vlees. Het lukte geen centimeter.

Bezoeker: dat was hem.

Jan: en toen was ik met 10 minuten klaar! Knippen, knippen, tzz en klaar! Het is een antwoord van mijzelf, wat wil ik en wat ben ik. Ook hier, zeg ik altijd: hier is geen kunstobject: de teksten wil ik bewaren en 9 september tentoonstellen. Dan kun je alle dialogen teruglezen. Je ziet ook, hier ben ik als Jan en jij zelf Bezoeker. Het blijft echt anoniem. Je ziet dat mijn verhaal blijft veranderen. ik vertel het anders. En hoe reageren mensen die doof of slechthorend zijn op mensen die horen zijn. 9 september zie je mij terug. Mag ik dit bewaren?

Bezoeker: ja.

Jan: super dankjewel.

Gesprek 55

Bezoeker: mooi. Ik heb hier ooit gewerkt, als huismeester. Heel bekend. Jaren. Maar toen was er een kunstenaar, die had staaldraden opgehangen, daarachter aardappelen. En die waren blauw geverfd. De bedoeling: als hij niet, dan wordt hij kleiner. Dan valt de draad uit het spul. En lag de boel hier helemaal onder. Dat is prima, het is kunst.

T..., de schoonmaakster: elke ochtend weggooien! Was niet de bedoeling! Het moest blijven liggen!

Jan: een mooi voorbeeld van kunst: weggeveegd worden. nDan moet je weten dat het kunst is.

Bezoeker: er hing hier een makreel achter glas met spelden. Het was hier hartstikke warm, het ging lekken en stinken. Niet zomaar weghalen.

Jan: 55 vierkante meter. Dit gaat over kwetsbaarheid.

Bezoeker: van de mens.

Jan: dat we de binnenste kant het kind wil zich beschermen tegen de buitenwereld. Wat gebeurt als we open gaan. Ik ben doof dat is mijn kwetsbare kant. Kan zonder liplezen niet verstaan en daarom heb ik schrijftolken. Ondertitelaars.

Bezoeker: hartstikke mooi. Dan hoor je er bij.

Jan: niet van even laten staan en weg ik ben hier elke dag voor gesprekken .

Bezoeker: leuk is dat.

Jan: ze worden getypt en elke dialoog komt terug op op 9 september en dan kun je het nalezen en we zitten nu op 155 pagina's.

Bezoeker: ik heb een boek geschreven: huismeester en Haagsche kringen en dat boek, dat waren korte verhalen. Leuke typische Haagse verhalen. Dit is Haagsch elitair dat begrijp je wel en alle belevenissen in beschreven. Korte verhalen. 2 keer per jaar kwam ik bij Simom Carmiggelt in Amsterdam. In die tijd heb ik korte verhalen verteld over Haagsche, en hij, had op tv, had hij de aardse verhalen.

Jan: dit word bewaard als tekst ik kan er niet een verhaal van maken of dialoog maar je kan dan lezen, het klimaat hoe het gesprek word gevoerd.

Bezoeker: leuke tijd gehad ik heb bill gates mogen begroeten . die, hij presenteerde een programma, en hij, kwam er aan en, het stond niet op de tekening. En ik zei ik ben alleen dat geeft niks en wij met de stoelen opstaan en door het gebouw lopen. Met de rijkste man in de wereld stapels stoelen lopen sjuwen in dit gebouw.

Jan: mooie verhalen.

Bezoeker:, die had last van het publiek als er een auto van de a stond kwam publiek naar beneden vond ze niet leuk en ik zei tegen haar kom maar in de avond en ze zei ze noemde mij meneer Pulchri, van dat vind ik heel fijn, ik ga het doorgeven. En dan werd ik gebeld. Meneer Pulchri nee die leeft niet meer. Oh ze nee het zal de huis meester wel zijn en zodoende heb ik.

Jan: je bent de legendarische meneer Pulchri! (lachje) Mooi!

Bezoeker: en ze kwam met de kinderen en ik heb 2 meisjes, zo groot die nam ik u's avonds wel eens mee tegen een uur of zeven en aan bureau wat tekenen voor en dat ging naar haar. Ik heb een leuke tijd hier gehad! En maar in dat boek kom ik, en ik heb een grote ontdekking gedaan. Ja... Waardoor het gebouw hier maximaals gerestaureerd. In de 2e wereld oorlog was dit gebouw bezet, door de Duitsers en werd het bestuur ge dwongen dit af te staan. En de vrouw die hier woonde was advocate. En die had als enige telefoon en die had verhalen verteld wat hier was gebeurd. Het bestuur moest zich over geven en ze zeiden kunstenaars die hier meedoen, mogen hun sociëteit behouden blijven doen en mogen ook exposeren maar het moet zijn dat ze wel in de cultuur kamer bleven. Je kon dus zo zien wie er mager was en wie niet. Ze gingen elkaar tekenen op een biljart die figuren zag je terug. Maar de Haagse schilderijen hadden ze verstop op de zolder en die heb ik later ontdekt dat bracht 2 miljoen gulden op. En ik, toen was 2 miljoen euro toen en toen werd het geveild. En dat was het verhaal. De meeste mensen kennen me wel.

Jan: mag ik dit bewaren. Geweldig dank je.

Bezoeker: Dames bedankt voor het opnemen jullie hebben het goed gedaan ik heb gekeken.
Dank je wel.

Gesprek 56

Jan: kan ik uitleggen wat het is. Het is een combinatie zie ik. Dat is ondertitelen door schrijftolk. schrijftolk.

Bezoeker: dat is ondertitelen, oh is dat met chat gpt?

Jan: dat is de chat. Live chat. Zij typt dat dat zijn schrijftolken en ze ondertitelen alles.

Bezoeker: wat we nu zeggen?

Jan: ja.

Bezoeker: aha.

Jan: dat is de kern van de expo ik kan wat meer vertellen als je wil. Glasje water er bij?

Bezoeker: ja lekker of moeten we door? Kan wel even.

Jan: ook water er bij?

Bezoeker: alsjeblieft. Dank je wel.

Jan: nou ik heb hier een expositie gemaakt over kwetsbaarheid. Die teksten die jullie doen is inspiratie teksten van Krishnamurti. Die teksten zijn om te inspireren en kijken hoe kunnen we andere denk beelden creëren. En wat hoog is opgehangen is om gevoel te geven hoe kijk je naar kunst vanuit een rolstoel. Alles is te hoog opgehangen. Ook als kinderen. Als kind kijk je constant op hoog alles is groter. Dan is alles op oog hoogte naarmate je ouder word ga je meer naar beneden kijken. En gat over levensweg en over afhankelijkheid. Kinderen, je bent afhankelijk iemand moet voor je lezen en uit leggen en als je ouder word en kan je niet meer zien dan moet je ook iemand vragen om te helpen. Ik kan een beetje, deze foto vertelt over kwetsbaarheid is mijn zelf portret, 15 jaar geleden. Een clubje van fotografen, opdracht was zelf portret ik heb dit

gemaakt. Ik zie dat als mensen zich aanpassen voor de omgeving, de maatschappij binnen is de meest kwetsbare ik.

Bezoeker: je hart?

Jan: meest kwetsbare ik als bestaansvorm en je leert je aanpassen met normen en waarden en opvoeding en opleiding dat zijn de hand schoenen, en we leren zingen lopen, aspecten en handschoenen die ons vormen. Je blijft bij de echte kern en het innerlijke kind komt steeds naar voren en dat is de meest kwetsbare kern die we hebben zo zie ik dat . en als je je kwetsbaar opstelt men hoeft niet eens kwade bedoeling te hebben. Maar kan wel kwetsen. Ik ben doof kan niet zonder liplezen ik hoor wel iets ik kan niks verstaan met liplezen kan ik vrij goed omgaan. Daarom heb ik schrijftolken die ondertitelen alles ook wat ik zeg. Ook om dit stukje kwetsbaarheid over te kunnen vertellen. Daarnaast staat een machine om te braileren voor blinde mensen en je kan de tekst daar voelen dat is ook kwetsbaarheid. hoe we in het leven staan. De expositie, de kern is kunst. En de vraag is: ben jij kunst? Kun je daar antwoord op geven? Ben jij kunst.

Bezoeker: mijn idee is dat elk mens wel een kunst object ja object een ander, hoe zeg ik dat nou precies? We zijn allemaal uniek dat het ook een kunst is om daarmee om te gaan. Dat is het antwoord en daar moet ik nog verder in duiken.

Jan: je bent kunst en je hebt het over mensen en kunst object maar ben jij kunst.

Bezoeker: ik ben een kunst object net zoals ik haar en jou en iedereen hier kunst object vindt. Als je kijkt van ver dan is het bij elkaar gezet, kunst lijkt het maar kom je dichterbij dan gaat die klomp zicht ver houden en de individuele dingen komen dan los.

Bezoeker 2: maar ben jij kunst?

Bezoeker 1: maar ik geef er antwoord op.

Bezoeker 2: nee maar kunst, ik ben een mens ik creëer ik loop, kijk, en schrijf. Alle zintuigen gebruiken wat we net zeiden. Hij is eigenlijk een auto. Zei je net. Dat is van alle zintuigen he?

Bezoeker 1: ik denk een.. Auto, is kunst want je kan het zien ruiken voelen en alle zintuigen en...

Bezoeker 2: dat kun je als mens ook.

Jan: hoe zou het klinken als ik zeg ik luister met mijn ogen want ik luister niet met mijn oren die helpen mij niet meer ik luister met mijn ogen.

Bezoeker 2: je kijkt.

Jan: ik kan geluiden betekenis geven.

Bezoeker 2: als ik je mag onderbreken 75% is lichaamstaal.

Jan: 80% is niet lichaamstaal maar non verbale taal. Maar met ogen luisteren ik kan dit afspelen, dit is een klankschaal.

Bezoeker 2: mag ik een filmpje maken.

Jan: jullie kunnen zeggen wanneer hoor je dit? Ik weet beter wanneer je dit hoort. ik heb het sneller gehoord. (gelach)

Bezoeker: oke.

Jan: mijn ogen: als hij trilt moet hij geluid maken. Daarom luister ik met ogen, niet met oren meer.

Bezoeker 2: mag hij wat harder?

Bezoeker: ja, maar dat komt..

Jan: ik heb je aan het denken gezet.

Bezoeker: het extra element. Als je het gaat bewegen, dat de trillingen ontstaan.

Jan: dat kun je zelf voelen, als je dit op je hand voelt. Met het stokje erbij. Op je handpalm, open hand. Aan de buiten kant.. Aan de buiten kant..

Bezoeker: zo?

Jan: op deze manier, en dan heel langzaam, het gaat niet op tempo. Het is zoeken. Probeer zonder te kijken. Wat gebeurt er: je zoekt naar geluid. Als je niet hoort, je ogen gaan geluid zoeken.

Bezoeker 2: laat mij het eens proberen.

Jan: aan de buiten kant. Ja. En niet met vingers, vasthouden, maar op handpalm open. Zonder aanraken. Dan komt het geluid.

Bezoeker: buiten kant! Ja. (klankschalen)

Bezoeker: kun je het horen?

Bezoeker 2: ik kan het vooral voelen. Ik heb mijn ogen dicht, ik voel het vooral.

Jan: dat bedoel ik. Probeer het nu met ogen open. Als het gevoel komt, kun je zeker weten geluid daarvoor geven. Ook zonder kijken daarop. Als je het voelt, dan hoor je het geluid. Dat zijn onze zintuigen. Ik kan het omschrijven: hoe verrast kijk jij nu. Als je kijkt, komt er geen geluid. Als je wegstijgt en je voelt de trilling, dan heb geluid.

Bezoeker: is het zo dat de omstanders het geluid horen? Als zij dat pas gewaar wordt? is dat gelijktijdig met anderen?

Bezoeker 2: ik hoor het nu beter.

Jan: je ervaart het ruimer met meer zintuigen. Het is en voelen, de eigen draai. Dat zijn de zintuigen. Zo werken zintuigen. Ik hoor het sneller dan jullie. Maar wie is doof?

Bezoeker: wat ik bijzonder vind is dat het gesprek, wat door mevrouw..

Jan: getypt..

Bezoeker: ik zie haar niet bezig. oh wacht even, nu zie ik beneden, is het een soort steno?

Jan: als tolken typen, je stelt een vraag. De tolk kan alleen antwoord typen, niet praten. Dat is heel typisch bij schrijftolk werk. Dat is met lettergrepen.

Bezoeker 2: oh dat doe je zo?

Jan: niet letter voor letter.

Bezoeker: maar dat moet je ook.. Leren.

Jan: dit is een braille machine. Eén ding is: je moet het kunnen lezen maar ook typen. (getypt op braille machine)

Bezoeker 2: ik heb ooit zo'n machine gehad. Ik heb ooit zo'n project gedaan.

Bezoeker: diegene die braille leest.

Jan: die kan het lezen.

Bezoeker: dat is ook apart.

Bezoeker 2: toen ik afstudeerde heb ik veel gedaan met braille. Ik heb nog steeds zo'n.. Ik ben al 30 jaar geleden afgestudeerd op het oog. Met je oog.. Wat het doet, en hoe dat dat allemaal in je brein werkt. Hoe dat

in lagen vertaald wordt. Je ziet iets en het wordt omgezet, op zijn kop in je oog.

Jan: ik wil een laatste dingetje vertellen. Hier is nog geen kunstobject in de zaal. Maar de verhalen die jullie vertellen, de dialogen word kunst. Mag ik de tekst bewaren.

Bezoeker 2: natuurlijk.

Jan: ik verzamel alle dialogen. En op 9 september wordt het gepresenteerd op de najaarssalon. Je kunt het teruglezen. Niet als boek. Maar letterlijk: Jan, Bezoeker, Bezoeker 2.

En dan is het ook: hoe is het om een tekst van een schrijftolk te lezen. als wij te snel praten, dan zijn sommige woorden weggevallen. Wat wij met handen hebben gemaakt komt niet terug.

Bezoeker: op 9 september komt het op de laptop?

Jan: dan worden het voorgelezen. Het voorleesprogramma gaat het lezen. Ik maak één exemplaar. Een geprinte versie. Op de site, deze site, kun je dat opvragen. Dan ga ik jullie het sturen en dan kun je het thuis zelf lezen.

Bezoeker 2: ben jij Jan?

Jan: dat is mijn echte naam. Daar zag ik ook al Jan. Jan Anoniem is de bedachte naam.

Bezoeker: deze overpeinzingen noem ik het maar. Die zijn uitgeprint.

Jan: die blijven hier hangen.

Bezoeker: is het.. Is het elke dag?

Jan: niet elke dag. Maar daarom staat hier die kalender, dan kun je je eigen dag zoeken.

Bezoeker: ja.

Jan: zoals geboortedatum. Mijn favorieten hangen daar.

Bezoeker: dat is ook wel interessant. Even kijken, als je dit zo ziet. Zijn er elke keer handschoenen aangetrokken. Hoe langer hoe meer geharnast voor de kwetsbaarheden.

Jan: aan de ene kant is het bescherming, maar als kind: dit mag je niet doen, dit en dit niet. Je leert ook.

Bezoeker: zit je als kind.. Waar zit je als kind?

Jan: de kind is het echte vlees. Ik zou zeggen. Dit is de meest kwetsbare ik. Dat is deze.

Bezoeker: die. En dan..

Jan: dan zou ik uit kunnen komen. Miljoenen laagjes eronder. Maar één niet doordringt, kom je niet meer naar binnen. Op die laag.. En dit laagje.. Dat is zoals wij zijn. Met alle plus- en minpunten. Mooie en vieze dingen, dit zijn wij.

Bezoeker: met het hebben van al die lagen, dat je sensitiviteit afneemt?

Jan: je kunt terug. We zijn flexibel. net als zintuigen: je ziet met ogen. Je hoort met ogen. Daarom de dialogen. Daardoor de filosofische vraag: ben je kunst. Ik heb geen antwoord. Door de vraag te stellen, kun je naar binnen. Naar het meest kwetsbare. Maar we stellen elkaar niet kwetsbaar op. We zoeken. Het is een zoek tocht. Daarom ben ik hier. Dat is een ander idee. Niet ophangen en weggaan. Maar hier zijn. En jullie verhalen gebruiken als deel van het kunstobject. En als geheel: wat levert het op. Het is een nieuwe kunstvorm.

Bezoeker: ik ga even naar de teksten. Dagelijkse overdenkingen. Deze neem ik mee, als dat mag.

Jan: natuurlijk. dank jullie wel.

Bezoeker: en succes hè.

Jan: tot 3 september.

Bezoeker: nog een eind te gaan. Zitten jullie hier elke dag? Dat doet mij denken aan de Roemeense kunstenares, die alleen maar zat. En toen kwam haar ex man ook.

Ze zat en ze keek alleen maar. Er kwamen mensen tegenover haar zitten. En toen kwamen de emoties.

Bezoeker 2: Anna Abramovic.

Bezoeker: moet je maar eens Googelen. Het is nogal wat tot 3 september.

Jan: ik heb nog iets gekozen. De gesprekken die we voeren. Ik bewaar het dialoog. Wat ik bij jou oproept, dat is zo vluchtig. De andere performance: zitten en voelen. Maar waar is het gebeven? Maar 3 september en dan dag aan dag uit.. Dat is ook een vorm van kunst.

Jan: precies dank je wel Fijne middag.

Bezoeker: veel succes. Dag...

18 augustus

Gesprek 57

Jan: glaasje water erbij? Neem plaats, geef ik je water. Deze kalender, is bewust wat foutjes. Meeste mensen negeren het. Daarom vind ik het fijn. Mag ik tutoyeren?

Bezoeker: ja

Jan: deze teksten zijn ter inspiratie. En ook om in gesprek te gaan. Ik heb gekozen hier te zijn om te vertellen wat is het idee erachter, de expositie. De tekst en die jij hier ziet.

Bezoeker: zitten nog meer foutjes in?

Jan: ja, soms moeten we lachen. Andere context krijg je er van. Dan zie je het iets anders. Filosofie is anders bekijken. Dus dat past er beetje bij. Sommige teksten heb ik hoog op gehangen, om te laten ervaren hoe is dat kunst, vanuit een rolstoel te bekijken.

Bezoeker: een rolstoel?

Jan: ja het gebouw is toegankelijk maar de kunst niet. Het is op ooghoogte van gemiddelde lengte. Voor een rolstoelgebruiker niet. Dat is hoe wij als kinderen op de wereld kijken.

Bezoeker: ook.

Jan: die van Mes dag is gigantisch. Later kom je terug, wie heeft het kleiner gemaakt? Perspectief hoe afhankelijk we zijn van elkaar. Een kind, iemand in de rolstoel, iemand die ouder is. Moet je iemand vragen. Gaat over toegankelijkheid. Die gaat over kwetsbaarheid. Hier vertel ik over kwetsbaarheid.

Bezoeker: ik vind die niet prettig om naar te kijken.

Jan: daarom ben ik hier om te vertellen, dit is mijn zelf portret van 15 jaar geleden, toen heb ik die foto genomen. We hadden een groepje met fotografen, toen heb ik die foto gemaakt. Dit jaar heb ik die gebruikt om mijn verhaal te vertellen, kwetsbaar die handschoenen illustreren alle laagjes die we leren opbouw en via opleiding, opvoeding, normen en

waardes. De meest kwetsbare kern. Zo vertel ik over kwetsbaar hebt. Ik ben namelijk doof.

Bezoeker: oké..

Jan: ik hoor nog iets maar versta niet zonder liplezen. Daarom heb ik Schrijftolken.

Bezoeker: ik heb gehoor apparaten!

Jan: herkenbare kwetsbaarheid op één of andere manier.

Bezoeker: waarom heb je die kleuren gebruikt? Beige of zo!? Rood en zwart..!?

Jan: ehm, ik wilde vooral dit onvermijdelijk maken. Je kan dit niet vermijden. Formaat. De achtergrond die neutraal is, daar leid die niks af. De kleuren zijn ook niet prettig. Ging niet om prettig en schoonheid.

Bezoeker: hm-hm.

Jan: je hebt veel kunst en die niet mooi zijn om te kijken. Dat is ook vorm van kunst.

Bezoeker: ja.

Jan: die niet prettig is om te bekijken. Daarom wil ik het daar over hebben, dat stukje spreken. De titel is van de expositie, iedereen is kunst.

Bezoeker: even kijken. Is dat hands?

Jan: in gebarentaal. Die bolletjes is u in braille.

Bezoeker: ieder mens, hands, hand. Ik denk,..

Jan: de i, op die manier in gebarentaal. Tussenin staat er wel een i, streepje.

Bezoeker: zie ik niet hoor.. (loopt er naar toe)

Jan: zo'n kleine stukje, kwetsbaarheid maar de kernvraag van deze expositie is: ben jij kunst?

Bezoeker: ken jij kunst?

Jan: kijk hier komen mensen op gesprek ik stel de vraag en daarna vertel ik je wat andere hebben gezegd maar ben nieuwsgier, ben je kunst?

Bezoeker: ik ben misschien, mijn ouders hebben mij gemaakt als kunstwerk misschien?

Jan: hm-hm. Je noemt kunst.. Werk. Object. Mijn vraag is ben je kunst? Wat houdt het in als ik de vraag stel? Wat roept het bij jou op?

Bezoeker: een vreemde vraag. Hele vreemde vraag. Je vraagt niet ben je kunst je kan zeggen hou je van kunst maar niet ben je kunst. Nee.

Jan: heel bewuste vraag, heb ik gekozen om iedereen te vertellen van deze verhaal, die vraag te stellen om samen te zoeken wat is ons als mens kunst. Wat houdt het in.

Niet wat wij leuk vinden of niet leuk vinden. Ben jijzelf kunst?

Bezoeker: ja... Nou, heb er altijd veel moeite mee om met.. Met sommige mensen, kunst vinden, denk ik dat is een toevalligheid. Je smeert het op het doek en is het toevallig.

Jan: dat is mening, gevoel, kan ook veranderen. Iets wat je nu kunst vindt kan na afloop niet meer kunst zijn. Voorbeeld, van Gogh, werd niet als kunstenaar gezien. Nu is het de beste kunst van Nederland.

Bezoeker: ja maar hij was..

Jan: ik stel die vraag naar de persoon. Moeilijke vraag denk ik?

Bezoeker: ja! Ik ben niet voor abstracte kunst. Heb ik ook moeite mee. Hoewel, Mondriaan vind ik wel goed. Die wel. Maar, ja..

Jan: als we het omdraai en welke stijl van kunst zou jij zijn? Ben je Mondriaan?

Bezoeker: in het begin maakte die ook mooie dingen hij kan van alles. Maar je hebt moderne abstracte kunst, die kunnen niks anders dan alleen blokken maken verder. Iets anders kunnen ze dan niet. En ik vind wel, je moet iets,.. Ehm... Moeite voor doen.

Jan: ja. Dat is ook kern van mijn verhaal. Hoe zijn wij geleerd en gevormd door de omgeving. Ouders. Alle mensen om ons heen. En doordat soort simpele vraag te stellen, kan je geen antwoord geven. We zoeken naar wat we leuk of niet leuk vinden. Welke kunst past bij ons. Moeilijk om te zeggen ik ben kunst. Dat is deel van mijn zoektocht juist die gesprekken voeren, over hebben. De meest kwetsbare kern die wij hebben. Die vraag brengt jou daarnaar toe. Deze schrijftolk is hier meerdere keren gevreesd maar de vraag blijft steeds onbeantwoord.

Bezoeker: één man die dit allemaal heeft..?

Jan: Krishnamurti. Meer als inspiratie. Door deze inspiratie heb ik dit kunnen bedenken. Sommige uitspraken vond ik heel passend.

Bezoeker: het is vertaald dus? Vertaalde tekst?

Jan: nee.

Bezoeker: dit is in het Nederlands vertaald? Krishnamurti schrijft geen Nederlands?

Jan: heeft iemand vertaald, ik niet.

Bezoeker: nee goed, iemand. Als je iets vertaalt, vertaal je het in je eigen kleur of je kan soms dingen niet goed vertalen. Cultureel klopt het niet.

Jan: klopt.

Bezoeker: dus, dat is ook weer anders.

Jan: zeker. Dit neem ik mee, dat vertaling andere betekenis kan geven. Daar zijn paar kaartjes, dat zijn teksten van eh, Friedrich Nietzsche. Ik heb drie Nederlanders vertalingen gevolgd en vond het niet passend. Ik ben Pools, de Poolse vertaling vind ik zo rijker! Die stukjes heb ik zelf vertaald dat is mijn eigen vertaling. Van zinnen van Nietzsche. Wat je zegt, vertaling is ook vorm van kunst. Kan enorme invloed hebben op.

Bezoeker: je geeft het eigen kleur.

Jan: precies, ook gebarentaal.

Bezoeker: ik weet niks van gebarentaal.

Jan: (gebaart)

Bezoeker: zegt me niks haha!

Jan: ik doe dit ook steeds vaker.

Bezoeker: hm-hm

Jan: je weet dat ik spreek. als ik gebarentaal ga gebruiken verbreek je contact. Omdat je het niet weet je kan blijven praten maar je kijkt weg dat is ook voorbeeld hoe leren wij laagjes opbouwen, iets wat we niet kennen laten we niet toe. Dat is ook de vraag over kunst.

Bezoeker: werkt verwarrend als je zo gaat zatten

Jan: voor mij niet.

Bezoeker: nu dat je gebarentaal gaat doen, en dan wil ik rust in m'n logen ik snap het niet dus ik denk, laat maar!

Jan: precies. Dat is ook vrijheid.

Bezoeker: als je geen uitleg krijgt; laat maar.

Jan: dat is tussen haakjes kwetsbaarheid in de maatschappij. Ik zou liever met gebarentaal communiceren. Dan heb ik met niemand iets.

Bezoeker: heleboel mensen toch?

Jan: alleen mensen die gebarentaal kennen. Ik heb al 60 gesprekken gehad, niemand kent gebarentaal. Dus ik mag ook in die verhaal, niet zelf zijn. Binnenste kant, meest kwetsbare, mag ik niet zijn anders ben ik eenzaam. Niemand communiceert met mij. Dan mist ik weer een stukje. Dat is mijn verhaal over kwetsbaarheid, kunst zijn. Ieder mens is kunst, dat wil ik naar voren brengen. Zeggen ik ben kunst, ik ben geen kunst, dat we ruimer kijken in kunstvormen. Hier is geen kunstobject. De gesprekken die ik voer wil ik bewaren. En 9 september komt de Najaarssalon, wil ik ze presenteren. Ik wil vragen mag ik het bewaren, ze zijn anoniem. Vanaf 9 september kan je het teruglezen. Alles wat je hebt verteld. Dat kun je op de site opvragen op jananoniemexposeert.nl. Ik kan het bestand naar je sturen.

Bezoeker: is kunst..

Jan: hier is makkelijk er geschreven.

Bezoeker: ja ja ja

Jan: dat is kunstobject die je vormt met jouw verhaal en jouw woorden, wordt het kunstobject gevormd.

Bezoeker: ik heb moeite met het woordje is. Ieder mens kan kunst, begrijpt kunst, maakt kunst.

Jan: nee niet iedereen.

Bezoeker: niet iedereen is kunst.

Jan: zodra je anders iets formuleert, kan je andere deurtjes openmaken. Vandaar hangt hier Krishnamurti. Filosoof. Filosofische weg lopen naar andere vraagstelling, creëren. Dat is niet logisch, niemand heeft die vraag ge steld maar grammatisch is het correct. Geen probleem. Maar omdat wij die vraag niet stellen dan roept één of andere emotie, dat blijft hangen. Daarom bezig om dat met elkaar te bereiken.

Bezoeker: ik ga verder lezen.

Jan: tuurlijk, bedankt voor jouw gesprek.

Bezoeker: bedankt voor de informatie. Mag ik dit meenemen?

Jan: ja. Als je wilt ervaren hoe braille is voor blinden, kan je voelen. Die blauwe papiertjes is voelbare tekst. Dat is machine om te braileren. Tekst omzetten voor blinden die braille kunnen lezen met de handen.

Bezoeker: ja, dat is een mooie uitvinding! Voor al die mensen. Ja. Trouwens, dat ook, gebarentaal. Wanneer is het uit gevonden? Welk jaar?

Jan: dat is, braille is op bepaalde moment uit ge vonden maar gebarentaal,

Bezoeker: deze?

Jan: 1900.

Bezoeker: en gebarentaal?

Jan: vanaf begin van mensheid. Non-verbaal communiceren. Vanaf geboorte doet een kind bepaalde beweging en weet je wat je bedoelt. De gebarentaal is 2 jaar geleden erkend als taal.

Bezoeker: zoveel jaar geleden waren er al dovenscholen.

Jan: je mocht gebarentaal leren maar openbaar was het verboden gebarentaal te gebruiken. Stond in de wet nog, 10 jaar geleden. Moest je zo zitten, alleen praten ook als je vanaf geboorte doof bent.

Bezoeker: die school in Voorburg, zal wel weg zijn?
Ik weet het verder niet. Ik praat over 50 jaar geleden.

Jan: hebben ze gebarentaal bij jou gebruikt?

Bezoeker: dat weet ik niet. Het kind van een vriendin is het dat is nou ook 55.

Jan: dat is de aanname die gezonde mensen hebben. Dat is ook, wat wil ik helpen beter begrijpen.

Bezoeker: ik ga het googelen!

Jan: mooi! Gebarencentrum. Al je dit googelt kom je op boekjes en filmpjes. Kan je wat gebaren leren.

Bezoeker: heel verbazingwekkend!

Jan: mooi! Goed!

Bezoeker: dus tien jaar. Nou, ieder geval bedankt!

Jan: dank je wel.

Gesprek 58

Bezoeker: Fouten in het Nederlands ik zou het veranderen.

Jan: dat is de bedoeling !

Bezoeker: o?

Jan: Want niet veel mensen durven te zeggen dat er fouten staan.

Bezoeker 2: daar snap ik niet, waar om niet? ...en dan in de ik vorm. Wat is dit voor onzin? Moet je kijken! 17 januari. Nou... Hier blijf ik mij over verbazen! Je kunt de waarheid niet veranderen...

Bezoeker 3: moi hoor maar ik heb nu geen tijd om de teksten te lezen maar kom wel terug wel bijzon der! Nee ik moet weer weg! Ja!

Jan: ik ben hier nog tot 3 september

Bezoeker 3: ik hoop dat het lukt ik heb even een maandje vrij maar wel interessant dag! Blij dat ik even gekomen ben!

Jan: beetje drukke dag, gaafs je water er bij dan word het makkelijker te communiceren.

Bezoeker 4: Ik lees het net

Jan : wat kan ik vertellen?

Bezoeker 4: wat ik lees.. dat raakt mij en verward mij en dat heeft onder andere te maken dat ik eh probeer te vertel aan veel mensen. Dat mensen met leen beperkingen, autisme talenten hebben die waar ze vaak niks mee kunnen ik heb zelf een dochter... Ik ben orthopedagoog al heel oud en heb een dochter met autisme ze woont niet in de buurt maar als ze buiten loopt gaat ze in gesprek met alles wat er staat... Ik was met haar in Parijs met bij het eh museum van Picasso ze loopt naar beneden en daar is een schilderij eh met een stoel en daar ze kent geen Frans en kan geen lezen maar zegt meteen de titel! Nog iets anders: ik lees nu een boek: bitterzoet heet dat en gaat over de krach van... pijn.. Eh kan aansporen om pijn verdriet en te over winnen door kwetsbaarheid zien...

Jan: Joke Hermsen, Melancholie van onrust? Dat boek, dat een mooi boek, melancholie van onrust dat zou jou wat kunnen toevoegen maar ik wil graag vertellen waarom heb ik dit gemaakt op deze manier. Deze teksten zijn van Krishnamurti en ik heb een aantal gekozen die ik het meest fijn vindt ook met taal fouten, bewust gekozen om even anders te denken over dezelfde dingen, filosofie, soms staan er andere dingen in en men kan toch anders denken en teksten is om te kijken hoe bekijk de kunst vanuit rolstoel want deze pand is rolstoeltoegankelijk maar niet de kunst. Ook als kind moet je naar boven kijken afhankelijkheid dus...

Bezoeker 4: ook als kind kijk je naar boven.

Jan: dat wil ik meemen in de kunstbeleving en niet perse leuk of niet leuk zo begin ik altijd, dan die foto is van 15 jaar geleden die heb ik in mezelf gemaakt. Ik probeerde dit jaar die na de maken mooi er maar dat lukte niet meer maar die oude heb ik gebruikt heel groot en j dat vertelt hoe wij zich o leren aan passen aan de omgeving en dat ken je ook goed, hoe moeten wij zijn en wat kunnen we wel en niet doen? Die normen en waarden, en de kern de echte binnenste kind dat blijft onveranderd. Tijdens de kindertijd

Bezoeker 5: mag ik even storen? De is bezet en de balie moet ik even op letten wil jij e ven in de gaten houden?

Jan: doe ik. Dat gaat over die innerste kind dat altijd blijft dat gaat nooit weg en die psychologie van het kind dat wil ik delen want ik ben doof. Ik hoor wel maar versta niet zonder liplezen en dus is her een schrijftolk bij en die typen wat ik niet verstaan dan kan ik lezen en zo kijk ik naar wat is mens en wat is kunst en dat is ook de titel... Ben jij kunst? Dat is der kernvraag van deze expositie, j kan je dat beantwoorden?

Bezoeker 4: ja, in het ontsnappen en aan de pijn!

Jan: ja een kunstwerkje van gemaakt!

Bezoeker 4: zeker

Jan: dank je wel want die vraag heb ik be dacht waarom vragen wij dat niet aan e kaar, wat je noemt van de strijd von je dochter, jezelf kunnen zijn in "gezien de omgeving". Die weet het niet toe te laten is beperkt...

Bezoeker 4: sinds mijn pensi o nering was j ik in één zwart gat en heb een object gemaakt van porselein heel dun met een heel dunnen lijn als een snee. En het heet ook: hoe schoon pijn kan zijn. Dat is voor veel mensen is dat dubbel. Ik as je niet laat ik zeggen dat we kunst zien, willen zien, wordt het snel het ook lastig andere dingen te zien.

Jan: hoe ik dat ervaar met nare ervaringen mensen kwetsen mij, de meest dier bare mensen zeggen je moet verstaan want je hebt hoor hoortoestellen! Die uitspraken dan weet je hoe pijnlijk dat is en dan zoek ik hoe verder vertellen met gebarentaal doe ik dat wat doet het met de spreker? Om het over de meest kwetsbare stukje kunnen hebben en vraag dus helpt mij op de zoek tocht wat is kunst? Ontsnap pen van pijn dat je daar bewust van ment bent en mensen beginnen over kunst objecten maar je gaat terug naar je zelf, diep... weet niet hoe wee dat gesprek voeren maar die vrijheid is niet meer strijden ik ben wie ik ben maar we kun en samen het padje lopen en niet per se helpen maar ervaringen delen, emotie en meningen. Want dat wil ik ook helpen, dat wil ik ondersteunen, autisme en doofheid dat kan je vergelijken want de communicatie ver loopt anders, geef andere manier nodig. Soms meer soms minder prikkels en dat staat niet vast, elk moment is het wisselend en dat is zo prachtig! Maar moet je die laagjes dicht maken dan ben je zo ongelukkig!

Bezoeker 4: ja dat eh op Facebook staan veel foto's, van ochtend een stukje heb ik er over geschreven dan gaat het erom dat eh w zowel de man en vrouw gekleed en ongekleeed die laten in geweldige kwetsbaarheid zien totaal. Het is een uitnodiging aan de kijken om die ook laat we zeggen te ontkleden e je in verbinding gaan met anderen, in al hun kwetsbaarheid en dan kan er iets moois ontstaan.

Jan: ik begin as vrouw te spelen in een toneel stuk en een andere acteur die is professional en begint als man ik ben links!

Bezoeker 4: prachtig!

Jan: je noemde over naaktheid en we eindigen hee maal uitgekleeed en wat heb ik ontdekt? Het was niet even omkleden voor mij geen queer zijn want ik heb net zoveel mannelijk als vrouwelijke aspecten en zij is non - binair en dat hebben we omgedraaid. Ik had alles met bh en dan doe ik het uit maar had de handen nog op de borsten toen die uitging en kan niet meer de man zin. Zij net zo ze was een jongetje en ging naar vrouw maar voelde zich niet fijn dat was niet gespeeld! Net als wat ik doet kwetsbaarheid laten zien en dan een doel erachter helpt het betekenis te geven hoe ga je dat vertellen? Vaak krijg ik een compliment wat spreek jij goed! ik doe het voor jou want ik wil gebarentaal gebruiken! Je moet zoveel voor de omgeving doen maar die zegt moei lijk om aan te passen maar ik doe het levens lang

Bezoeker 4: voor mensen met autisme hetzelfde.

Jan: ook als je oud bent en net pensioen gaat je bent jezelf maar beseft ook hoe slecht dat is en hoe ga je dat praten en hoe ga je met die gevoeligheid om?

Bezoeker 4: ik word dit jaar 79 en dan is heel heftig en ik ben van vlak bij in Den Haag. En ja gaat je het proces van tentoonstelling op deze leeftijd. En wat ik dan merk is dat het dit proces dat maakt veroorzaakt ok dat je tegelijkertijd veel mensen verliest!

Jan: ik herken het die willen niet mee en blijven in eigen cocon zitten. Herken dat door de handicap van uit de kindertijd, ik noem het handicap want mensen vonden het moeilijk aan te passen aan mij maar had geluk nog mijn 2 overgrootmoeders en één overgrootvader te kennen die herken ik nog wat je noemt, ze waren al 30 jaar later en ik was tien, ik kreeg levenslessen, als je 60 wordt komt dit en dat. Ik weet nu van kennis oké rond die leeftijd kan dit en dat mij te wachten staan, staan te wachten. Maar ik moet het nog zelf beleven en wat je noemt herken ik ook juist vanaf kindertijd, bouwen en verliezen, steeds weer. Daarom vind

ik het zo fijn dat ik die foto heb terug gevonden die helpt mij nu beter te begrijpen toen was die in 3 minuten klaar en nu na maken dat lukte mij niet! Het hoeft niet meer zo maar die manier van... voor jezelf maken voor de toekomst is mijn nieuwe manier van omgaan met die kwetsbaarheid. Het kern idee van deze concept is ik wil deze teksten bewaren die zijn anoniem. Ik zit hier elke dag tot 3 september voor deze gesprekken en wil deze teksten bewaren, niet wie zijn wij maar onze kern en dat komt in een boek. 9 september bij de salon. Als je op de site kijkt, dan kom de link dan kan je dat opvragen en stuur ik het naar jou en kan je alles terug lezen met inleiding o ga ik uitleggen waarom de teksten wel en niet gecorrigeerd zijn, dan kan je je eigen verhalen en van aan de reën terug lezen. Dan is het pas kunst object voor mij die wij maken en wat voor kunst komt dat weet ik niet ik weet niet wie de laatste spreker is, wat het laatste woord komt. Die vorm heb ik gegeven om vrij te gaan van iets willen bereiken om vrij te laten en laat het toe. Ale mooi e gesprekken en mensen zeggen soms: nee ik ben geen kunst en vertel niet waar om. Die hele zoektocht, die ervaring, helpt mij zelf beter hoe kan ik beter vertellen? Die foto, is geen kunst maar jat gesprek is een enorm prachtig stuk en wordt als dialoog be waard.

Bezoeker 4: merk waardige coëxistentie tussen dit en dat en ik heb hier een lijn lopen ik had een geschreven en heb dat net laten opereren.

Jan: welke soort pijn voel je als je op die foto kijkt? Fysieke pijn, snij - of brand?

Bezoeker 4: brand

Jan: ik voel het als op de fiets vallen op steen of beton. Bij mij is het daar aan gerelateerd.

Bezoeker 4: nu wat kwetsbaarder!

Jan: dan komt het weer te rug al 79 jaar lang en toch komt die herinnering naar boven, dat is hoe onze zintuigen werken, ik gebruik oren niet meer om de luisteren maar de ogen.

Bezoeker 4: een vriend van mij is chef kok en die is naar Engeland vertrokken woorden er al en heeft keukens op gezet horen mensen die op straat leven kinderen en vluchtelingen. En ik had het met hem erover laatst ik kook heel veel. Ik zeg: ik kook ook met m'n oren, want ik heb een afzuigkap maar die zet ik nooit aan want wat er in de pan gebeurt dat is voor mij nooit zakelijk, meer alert dan als die kap niet aan is.

Jan: ook kracht die wij hebben in de zintuigen.

Bezoeker 4: die zijn zo belangrijk! Ik heb een Javaanse moeder en zo iets van dit en dan van dat... Het is het voelen is zo essentieel! Alleen ja.

Jan : eenvoudig ook van mens zijn en elkaar respecteren en niet dwingen, het zou zo mooi zijn als het zo komt. Ik zie kleine lichtjes wel, in een gewone klas zijn ook kinderen nu in de klas die gewoon meedoen die slecht horen of zien en leren aan de re kinderen dat is normaal, in de rolstoel? Even helpen

Bezoeker: 4 in Italië waren scholen voor speciaal onderwijs

Jan: dat verandert nu maar ik wil een klein steentje bijdragen nu op zo'n omgeving waar zoveel verschillende mensen komen, kunstenaars maar ook mensen die minder horen of zien en mensen die niets man keren staan soms verbaasd en schrikken ervan en zo blijft het handen... Die vraag: ben jij kunst? Is niet weg te krijgen som mogen komen steeds terug en steeds blijft die vraag hangen en zo hoop ik dat het gaat leiden dat we er voor elkaar zijn op de meest makkelijke manier niet compenseren voor mij maar vragen hoe j ik het wil en dan vertel ik het. Die last van je schouders nemen over mensen die bang zijn, hoe dan? Als ik gebaren taal spreek dan begint met ge lijk met iemand anders de spreken, die negeert mij gelijk en dan kan ik niet meer met jou communiceren? Halo, ik ben hier!

Jan: dat is automatisch, mensen niet kennen van handicaps. Ik woonde in Polen en mijn grootouders zeiden: kijk je naar die man in de rolstoel dan kom je zelf ene rolstoel! Ik ben niet verbaasd dat ze schrikken maar

ik wil het juist goed doen ga maar even de andere kant op kijken, dat zie ik wie. Mooi ook jou verhaal dat je hier komt en op mij wacht

Bezoeker 4: taal intrigeert mij, ik heb jaren Nederlands gegeven, ik kom zeker terug voor het eind!

Jan : be dankt voor jouw verhaal

Bezoeker 4: we zien elkaar, fijne middag! Dag!

Gesprek 59

Jan: Ik wil jou een vraag stellen. Je mag tussentijds ook eten. Ben jij kunst?

Bezoeker: eerst eten..!!

Jan: moeilijk hè? Met volle mond mag je niet praten! Ooit geleerd! Gewoon goed opeten en dan antwoord geven. Ik wil liever dat je antwoord geeft, dan ga ik vertellen welke gebaren jij doet dan is het nog moeilijker. Als mensen het teruglezen wil ik dat ze jouw antwoord kunnen lezen. Niet lachen ik weet dat je het o probeert te vermijden! Wat roept het bij jou op? Die vraag?

Bezoeker: eh, vraagteken.

Jan: leuke of niet-leuke? Welke emotie staat erbij?

Bezoeker: eh... Dat ik daar nooit zo over nagedacht heb.

Jan: welkom in de clubje! lachje. Tot nu toe heeft niemand daar over nagedacht.

Bezoeker: ik vind het een beetje, eh,.. één grote brij om te zeggen ik ben kunst. Egotripperij.

Jan: is wel bekend, best veel mensen, dat komt gelijk op echo. Wil je je kunst noemen. Dat is net als die handschoentjes die op gelegd zijn. Je bent de beste van de wereld je kan alles doen, maar.. Dan komt het.

Bezoeker: het is werk in ontwikkeling maar om het kunst te noemen?

Jan: wat betekent het woord kunst voor jou? Dus niet jij als kunst maar het woord kunst. Waar re later je het aan?

Bezoeker: eeh.. Visuele prikkels. Ehm... waar door iemand over is nagedacht. Soms zie ik iets heel moois maar dan is het natuur. Of.. Eh.. Lichtval.. Of zo. Dat noem ik dan geen kunst.

Jan: ja maar als je kind was? Misschien heb je dat ooit ook gedaan? Wolken kijken? Welke mooier is dan de andere?

Bezoeker: ja

Jan: los van dat er schepper is of geen schepper is. Is dat ook kunst? Vinden van de wolk?

Bezoeker: zo zie ik dat niet.

Jan: er zijn kunstenaars die wolkjes maken super hip superduur. Zelfs de koningin is daar geweest. Ik stel de strikvraag om te zeggen wat is dat. Ik denk dat dat bij iedereen, kunst is totaal iets anders. En ook verandert met leeftijd, gevoel, heb je honger of geen honger (lachen). Alles beïnvloedt de betekenis van dit woord.

Bezoeker: ik vind het leuk dat je me aan het denken zet. Wel een uitdaging.

Jan: moeilijk, jezelf kunst vinden. Alles omvattend.

Bezoeker: uitdaging om erover na te denken.

Jan: zeker. Tolken blijven echt eh, nadenken!

Bezoeker: ik heb er nu geen concreet antwoord op.

Jan: is het een goed volgende keer als je terugkomt misschien kan je drie woorden zeggen? Het is aan jou hè.

Bezoeker: ik beloof niks.

Jan: goed! Dat hoeft ook niet.

Bezoeker: ik vind het wel een uitdaging.

Jan: oké dan laten wij zo. Oké dank je wel!

Gesprek 60

Bezoeker: ik had hier over gelezen, daarom ben ik hier maar ik had een heel ander beeld. Gemaakt. Dat er allemaal draadjes naar boven zouden hangen en al die tekst en, dat je echt zo.. Maar dit is ook leuk! Maar grappig dat je zoiets dan eh, nou ja, zo gezien, dus ik kwam, hoo.

Jan: kan ik iets meer vertellen over het idee erachter? Glaasje water erbij?

Bezoeker: ja! Ik heb ooit zangles gehad zij heeft mij de boeken gegeven van Krishnamurti. Dat is mijn verhaal waardoor ik heel erg geïnteresseerd ben. U heeft dit bedacht?

Jan: nou ja, dat is kleine lokkertje wat ik heb met Krishnamurti gedaan.

Bezoeker: fijn. Ja.

Jan: de teksten die hier hangen zijn een soort kalender. Elke dag.

Bezoeker: ooh mooi. Dat is leuk. Ja.

Jan: uitspraken van hem. Aantal gekozen die mij meeste aanspreken en opgehangen.

Bezoeker: wat mooi.

Jan: er hangen ook foutjes in.

Bezoeker: oh ja hoe komt dat?

Jan: dat is heel bewust. Sommige merken die fouten op, anderen niet.

Bezoeker: ik vind het ongemakkelijk, klopt het wel, zoiets. Bewust fouten aan zoeken.

Jan: dat is begin van mijn verhaal met deze expositie. Gaat om dat die teksten die extra hoog zijn opgehangen zijn om gevoel te geven, hoe kijk je naar kunst en wereld vanuit rolstoel. Pand is rolstoel toegankelijk maar de kunst niet. Hangt altijd te hoog op ooghoogte van staande persoon.

Bezoeker: staat ook een laddertje bij dat je naar boven kan klimmen.

Jan: als kind moet je ook naar boven kijken. Dat perspectief, dat is ook afhankelijkheid. Dat vertelt die filosofische tekst aan kind dat's niet te doen. Als je ouder wordt en je kan niet goed zien, moet je iemand vragen lees eens voor jij.

Bezoeker: ik word 83 volgende week. Ik kreeg een leesbril toen ik 40 was of zo maar bij christian science of zo, dat alles goed is, gezond. Kan ik ook zinder en nu heb ik nog steeds geen bril. Ik kan je laten zien dat ik dat nog kan lezen zonder bril. Gedachtekracht is heel sterk als je het zelf gelooft.

Jan: precies. Dat is kleine introductie naar hele verhaal die ik erachter heb. Die foto..

Bezoeker: hoort ook bij dit? Heel confronterend, ik snap het ook niet, wat heb je hiermee willen zeggen?

Jan: waarom confronterend?

Bezoeker: vind het zo'n biefstuk. Erg biefstuk.

Jan: oké dat hebben we nog niet gehad.

Bezoeker: nog niet die opmerking gehad?

Jan: het is letterlijk biefstuk. Het is een zelfportret, 15 jaar geleden gemaakt in een kwetsbare positie, die vertelt dat, hoe wij vanaf kindertijd leren laagjes bouw en van alle normen en waardes. Als kind hoorde ik constant dat mag niet dat mag niet, dat past niet. Die handschoen illustreert he leren wij lagen beschermen.

Bezoeker: de rauwheid.

Jan: de term van kind die hele leven blijft.

Bezoeker: Picasso heeft gezegd de je moet oud worden om als kind te kunnen schilderen. Dat is ook zo. Ik heb toneelgespeeld dat is mijn beroep geweest. Ik heb gedacht waar werd ik gelukkig van? Van verhalen vertellen. Story telling. 50 Verhalen ken ik uit m'n hoofd. Dat heb ik echt ook zo zitten ontwikkelen hè.

Jan: prachtig! Die stukje kwetsbaarheid is ook wat jij noemt. Als je ouder wordt komt kind naar voren. Ik heb geluk gehad als kind opgroeit en in omgeving van mijn 3 overgroot ouders.

Bezoeker: oh ja? Hele oude!

Jan: echt andere perspectief. Van hun weet ik dit ook. Pas in bepaalde leeftijd besef je hoe kwetsbaar ben je. Die hele ontwikkeling, moment van het leven, lijkt mooi. Je bent net zo kwetsbaar. En de kern van mijn kwetsbaarheid is dat ik doof ben. Ik hoor nog iets maar versta niet zonder lippen.

Bezoeker: ik ben aardig doof aan het worden, probeer duidelijk te spreken. Maar, hoop ik dat een ander ook duidelijk spreekt. Maar dat doe jij wel!

Jan: ik doe het met liplezen aflezen maar ik moest leren, goed praten. Dat is één van de handschoentjes.

Bezoeker: mooi dank je wel je spreekt goed ik heb met stem wel wat ik kan niet horen aan jou dat je doof bent. Soms kan je dat goed horen als mensen doof zijn.

Jan: wat ik van jou heel mooi vond, je hebt eerst dank je wel gezegd. En dan pas, dat ik goed spreek.

Bezoeker: oh ja?

Jan: meeste mensen zeggen oh wat goed spreek je, ben ik heel boos over.

Bezoeker: ja. Ja.

Jan: dat is wat ik voor de buitenwereld doe ik wil liever gebarentaal gebruiken niemand kent dat. Wat je zei, laat me voelen dat je ergens op dezelfde momenten is het van je snapt het wel. Lile zen, constant oogcontact hebben. Daarom heb ik Schrijftolken bij me. Alles wat we zeggen.

Bezoeker: ga je dit nu opschrijven?

Jan: die 2 dames die typen live wat wij zeggen.

Bezoeker: wat leuk ik heb ook hier gezongen ik heb verteld dat ik zangles heb gehad van een wijze vrouw met hele goede oren die zangles, dat ik heel goed horen kon ik heb jaren opgetreden daarmee. Wat is je voornaam? Dat moet ik weten.

Jan: (...)

Bezoeker: die achternaam betekent dat uit Rusland komt?

Jan: Polen.

Bezoeker: ik ga voor jou zingen.

Jan: dank je wel Prachtig.

Bezoeker: voor jou. Dat is jouw ziel. Heb je het ook opgeschreven?

Jan: prachtig.

Bezoeker: vind je het mooi schat? Oké!

Jan: ik voel het meer dan...

Bezoeker: het is om het voelen hè. Ja. Ik heb dit vaak gedaan in combinatie met verhalen vertellen. Doe ik even zo,...

Jan: dat komt van jou.

Bezoeker: dat m'n hoofd, dat ik contact heb met m'n ziel heb en dan laat ik het gebeuren. Weet ik niet welke kant het uitgaat.

Jan: je bent mij voor! Omgedraaid. Ben ik heel erg verrast van.

Bezoeker: dank je wel. Je zegt, als kinderen dat onbezoedelde dat heb ik teruggekregen als kind. Echt waar ik loop op straat en zie, ik kijk. Ik zie het hè.

Jan: ik voel het jij je het is het kind die nu echt komt.

Bezoeker: gister in het bos een vrouw uit Kiev tegen die verkocht bloemenkransen voor 5 euro. Ik ging met haar praten. Wat wil ik zeggen..? Oh nou ja, lijkt het weer dat ik zo goed ben. Ik wist dat ik 50 euro m'n zak had. Dus, ik vond het zo'n flinke vrouw dat zij ook niets meer had. Ik heb even met haar gepraat. Mag ik het geven vraag ik dan. Want, als alle mensen de ogen open doen en zien. Veel mensen zijn veel

te rijk. Ja. En waarom dan niet delen? Hè. Dus dat is makkelijk eigenlijk om te don.

Jan: zo makkelijk! Die eenvoud is gewoon.. Toevallig hebben we het over eenvoud in de zaal naast maar dit is andere eenvoud.

Bezoeker: ook prachtig. Dit, ben heel blij...

Jan: ik heb één vraag voor jou.

Bezoeker: tuurlijk schat.

Jan: ik denk je hebt al geantwoord. De kern van mijn verhaal is, de vraag die ik je wil stellen ben kij kunst?

Bezoeker: ben ik kunst? Eh.. Ben ik kunst??? Elk mens is kunst, nou, kunst, eh, de natuur, die is hè, een paardenbloem of een blad is.. Maar ga ik nou proberen paardenbloem na te maken, ben ik met kunst bezig.

Jan: oké kunst bezig. Maar jij zoals je bent? Ben jij kunst?

Bezoeker: ben ik..

Jan: nog niemand heeft die vraag gehoord daarom komt die vraag als kern. Alles wit we hier hebben wat tussen ons gebeurt, leidt naar die vraag. Daar zit ook iets in waar ik zo nieuwsgier ig naar ben!

Bezoeker: ben ik kunst? Kunst van de schepper? Kunstje van de schepper? Van het universum? Ik weet het niet.

Jan: ben jij zelf kunst?

Bezoeker: ben ik kunst?

Jan: daarom deze expositie, ieder mens is kunst maar ben jij kunst?

Bezoeker: ja, ik kan niet zeggen dat ik kunst ben.

Jan: ik glim, je straalt enorm. Die vraag brengt iets mee. Beetje filosofie, kunst, kwetsbaarheid. Alles is zijn. Echt zijn. Daarom die vraag. Mooi!

Bezoeker: zal ik veranderen als ik begrijp dat ik kunst ben en wegloop als andere. (naam)

Jan: wat is de term van kunst.

Bezoeker: ik probeerde het uit te leggen met die paardenbloem. De natuur heeft kunst gemaakt hè.

Jan: je bent deel van natuur.

Bezoeker: ik ook. Ja.

Jan: dat is wat ik her ken nu ik ben al 2 weken hiermee bezig. Die laagjes van de handschoenen. We durven het niet te zeggen! Dat is mijn vraag die heb ik bedacht. Ik durf het ook niet hardop met 100% zekerheid zeggen. Ergens, staat, ja maar er is schepper of hij is of niet. Of die kan zo denken en voelen. Dat is precies die kwetsbaarheid, maar ik denk met die vraag komen wij echt gelijk naar de kern van kwetsbaarheid.

Bezoeker: ja, ik... Ik ben in 1940 geboren met een vader die de hele tijd goed tegen mij riep. Zo'n vader heb ik gehad! Ik was altijd alleen maar lief, braaf, deed de afwas voor de familie, alles. En de vader die dat deed dus ik had een wrok naar m'n vader. Ik heb slechte mannen aan getrokken daardoor. Allemaal niet lief voor mij en nu ben ik 20 jaar alleen. Gaat altijd goed als ik alleen ben! Ik heb mezelf gevonden in m'n persoonlijkheid. Ben genoeg alleen. Maar nu heb ik juist een leuke man ontmoet? Heb een lieve partner op het moment hij is knap en is leuk en heeft een mooi aparte ment aan de zee. Hij draagt me op handen. Hij is heel lief. Ja. Elke avond, voordat ik ga slapen lees ik een appje, staat dan: je bent het allerliefste wat me ooit is overkomen. Hij vindt me geweldig in één woord geweldig.

Jan: één dingetje nog, omdat de tekst en zijn getypt ik wil ze graag bewaren.

Bezoeker: ja.

Jan: ja, van eerdere sprekers heb ik toestemming gekregen om de teksten te bewaren ik bewaar het als dialoog tussen Jan en bezoeker. Ik ben Jan. Jan Anoniem en jij bent bezoeker. Alles wat wij hebben verteld wil ik met anderen delen.

Bezoeker: het mag allemaal van mij want ik heb niks te verbergen en.

Jan: er zijn 50 mensen voor je we zitten op bijna 200 pagina's. Ik ga nog 2 weken door!

Bezoeker: dat is nog al wat.

Jan: met alle verhalen en dialogen. Dat is het kunstobject.

Bezoeker: ik ben straks echt kunst!

Jan: wil ik vormgeven, normaal doen. Zo is het. Even ruimte, even tafel, één stoel. Meest vluchtig wat we hebben net gedaan. Wordt niets verbeterd het is zoals het is. Dan blijft die echtheid erin. Kwetsbare positie kun je gebruiken van maken. Die foto dat verhaal van mij ik hoop dat deze object die wij samen vormen gaat ook mij iets vertellen in nabije toekomst.

Bezoeker: je bent heel origineel. Ik ben nooit ergens binnengelopen waar zo'n mooihaal verteld wordt. Dat is ook heel eh, probeer ik, ja, dat je echt bent. Daar gaat het om hè. Er is al prachtige kunst gemaakt maar dit is wel origineel.

Jan: dank je wel je verhaal maakt dit! Mijn talent zit in omgeving creëren je kan in kwetsbaarheid gaan. Dat mis ik bij heel veel kunstexposities. Waar is die kwetsbaarheid? Daar gaat het toch om!?

Bezoeker: precies.

Jan: die vertaalt het naar iets anders maar ik wil het zien die onzekerheid of wat dan ook. Daarom draai ik het om. Daarom ben ik hier. Het is niet echt kunst, die foto. De teksten zijn niet echt kunst maar de gesprekken die wij doen zijn kunst voor mij. Prachtig. Op deze site, vanaf 9 september kan je het be stand opvragen. Kan ik jou mailen.

Bezoeker: oh ja? Wil je het erop schrijven?

Jan: op deze website.

Bezoeker: dat kan ik dan zien.

Jan: klik je op ieder mens is kunst, komt een link staan, kun je het bestand opvragen. Kan je teruglezen. 9 September is hier Najaarssalon. Dan wordt het voorgelezen. De hele dag zet ik computer aan die gaat alles voorlezen.

Bezoeker: hoor je mij dan ook? Wordt voorgelezen hè? Oké.

Jan: dan kan je thuis ook laten rustig zelf kijken. Hoe mijn verhaal verandert. Staat op deze site vanaf 9 september.

Bezoeker: ga je naar een andere expositie verder in een ander land? Oh volgend jaar hier weer. Ga je ook nog naar andere landen?

Jan: nee ik heb me beperkt tot Pulchri. Ik werk met glas. Op de site kun je meer linkjes vinden naar eerdere exposities en andere verhalen. Ik vind het fijn hier te zijn. Ik voel me thuis. Vertrouwde omgeving. Ik vind het, dit is mijn plek. Dit is ziel en geest die hier zit. Spreekt me aan. En de vrijheid die ik hier heb ik doe wat ik wil. Dat is ook tóch goed ontvangen, valt het op juiste plekje.

Bezoeker: mooi.

Jan: bedankt voor de ontmoeting.

Bezoeker: ik ben blij dat naar binnen gen gelopen. Proost.

Jan: dank je wel fijne middag.

Bezoeker: heel veel succes!

Jan: dank je wel. Nog een knuffel geven? Alvast beste wensen met je verjaardag! Dank je wel

19 augustus

Gesprek 61

...

Jan: ben jij kunst?

Paul: zeker, ja!

...

21 augustus

Gesprek 62

Bezoeker: zat nog rond te kijken. leuk.

Jan: kom maar. Kom maar die hebt vraag nog niet goed beantwoord.

Bezoeker 2: ben nog aan het denken.

Jan: kom maar niet te makkelijk hou den, kom maar.

Bezoeker 2: dochter

Bezoeker: spreekt gen Nederlands, ook geen pools.

Jan: nee en welke? Welke taal? Gebarentaal?

Bezoeker 2: Ivriet.

Bezoeker: Hebreeuws. Israël.

Jan: jeetje!

Bezoeker: haha.

Jan: je kan vertalen eventueel, kan je vertalen. Oké Engels ook?

Bezoeker: Engels ja.

Jan: wil je water (Engels)

Bezoeker 3: sure.

Jan: blijf ik toch Nederlands houden. Stukje makkelijker. Wacht ik even totdat je.. Want hij spreekt pools, Nederlands ook natuurlijk. Dus dat is even international geworden Eh, nou leuk dat jullie er zijn. Ehm.. Wat ik wil jullie vertellen over de expositie... Het gaat over, afhankelijkheid. Dat is een voorbeeld ervan. Teksten die hier hangen. Zijn van Krishnamurti. En... Eh gaat niet per se om inhoud, wat is inhoudelijk maar hoe zijn ze opgehangen? Want deze teksten die hoog hangen zijn om goed te geven hoe dat is, kunst bekijken vanuit rolstoel. (Bezoeker 1 vertaalt naar Bezoeker 3)

Jan: zodat alles hoog is opgehangen want gebouw is rolstoel toegankelijk maar kunst niet dus op deze manier stukje toegankelijkheid. En afhankelijkheid ja. Maar dat is ook hoe we keken als kind. Dus altijd omhoog kijken, altijd afhankelijk van iemand zijn. Hulp moeten vragen. En dat leidt meer die richting op naar kwetsbaarheid (wijst naar grote foto).

Dat is foto van 15 jaar geleden, toen gemaakt bij groep van Poolse fotografen, wij samen en is zelfportret, toch?

Bezoeker 4: ja ja.

Bezoeker: is jouw vlees?

Jan: nee, ik leg nu uit waarom zo. Wat je ziet, de kern is meest kwetsbare kant van ons. De meest kwetsbare ik de handschoenen zijn alle stapjes die we nemen. Om eh, te leren, eh, bij opvoeding, bij opleiding, dus we passen ons aan de omgeving aan. Dus alle normen en waarden, toch blijven de meeste binnen maar met leeftijd, ga je steeds dicht maken. En dat is ook mijn eigen kwetsbaarheid want ik ben doof, hoor nog iets maar versta niet zonder lippenlezen.

Daarom heb ik schrijftolken en ze typen alles wat we zeggen, en op deze manier ook goed te kunnen communiceren. Ehm.... Dus dat op deze manier doordat ik bezoekers hier ruimte geef om over eigen kwetsbaarheid te vertellen, want ben van mening dat ieder mens kunst is en is titel van expositie. Maar de kern van deze expositie is, kent het natuurlijk (Bezoeker 2)

Bezoeker 2: nog niet verteld.

Jan: mooi. Ben je kunst? Haha.

Bezoeker: ik?

Jan: kan je antwoorden?

Bezoeker: ik probeer mijn leven te leiden vanuit, levenskunst, ik probeer... Af en toe reflectie te doen. Te kijken... Wat voor richting mijn leven neemt en welke normen en waarden van mij zijn en in hoeverre... is het authentiek van mij. Of is het nu.. Opgelegd? En wanneer ik merk, ben er toch niet blij mee... Dan probeer ik met veel kracht te dingen te veranderen, dat herken ik. Dus in die zin... Ik probeer eh, mooie verhoudingen te zoeken in mijn leven... Ehm... Algehele sfeer, waar vanuit

ik beweeg met normen en waarden en ook vanbinnen uit proberen.. Te zoeken wat mijn normen en waarden zijn.

Jan: ja.

Bezoeker: dat herken ik wel in deze vraag.

Jan: wat je ook noemt.

Bezoeker: ben zelf ook kunstenaar.

Jan: wat je noemt valt ook in het beeld, je hebt de kern met aangeleerde normen en waarden. Op bepaalde leeftijd zoek je naar eigen normen en waarden.

Bezoeker: ja.

Jan: dat is een soort illustratie.

Bezoeker: lastig om te zien wat van jou is en wat opgelegd is.

Jan: precies zo ervaar ik het ook, ik pas me zo goed aan omgeving aan dat ik niks meer merk van dit ik doof ben en wie ben ik dan? Die dove of slechthorende?

Bezoeker: ik denk dat je... Ik denk.. Dat je... Maar je mag zelf.. Weten... Ik denk dat je je zelf niet hoeft te plaatsen in... " ik ben doof " is niet wie je bent, je bent veel meer dan dat.

Jan: (gebaart)

Bezoeker: ja, nu.. begrijp ik dat je een taal spreekt die ik niet begrijp.

Jan: precies dan ben ik echt mezelf maar niemand in mijn omgeving doet mee

Bezoeker: is een besluit inderdaad.

Jan: precies dus dat is ook de keuze de ik constant blijf doen: wat zoek ik? Wat kies ik? Blijf ik voor hele omgeving compenseren of kies ik dat niet te doen? Doe ik het voor omgeving? Is fijn, heb gesprek met jou, en met iedereen, maar ben ik niet mijzelf.

Bezoeker: is keus tussen alleen zijn..

Jan: in beide ben ik alleen. Ja want is mijn kwetsbaarheid. Op deze manier, door kunst object te maken, creëer ik ruimte om in gesprek te gaan want is belangrijk voor mij. Kun je vertalen?

Bezoeker: eh.. (gelach).

Jan: een ding, teksten worden bewaard. Dus misschien later kan je aan je dochter alles vertalen wat besproken was, is dat idee?

Bezoeker: is goed. Oké, dus... (Engels) misschien kan je nu praten met ander? Is dat vervelend

Bezoeker 2: is niet te tolken.

Jan: als je goed vindt praten we Nederlands verder maar als je dochter vertelt nu dat later de teksten zijn.. Dat je in Engels kan doen. (Bezoeker 1 vertaalt naar Bezoeker 3)

Bezoeker: je gebruikt de tekst om..

Jan: ik wil graag de teksten bewaren en delen, want dat is pas het kunst object, dus jullie verhalen wil ik juist bewaren zodat je later kunt terug lezen. Dat kunstwerk maak ik met jou, dat we het delen. Het is nog niet klaar, maar na 2 weken zitten we op 200 pagina's. Heel veel. Zij heeft het ook gedaan. Wat zou jij zeggen? Ben jij kunst? (Bezoeker 4)

Bezoeker 4: nee haha. Ik heb nagedacht erover.. Over dagelijks ik stel vragen, als fotograaf: maak ik kunst? Is dat kunst?

Jan: ik vraag iets anders

Bezoeker 4: klopt, maar dit is de vraag, als persoon ben je kunst.. Deze vraag gekomen is nooit. Eigen lijk toen heb ik gezien de titel van expositie, ik ben gaan denken over meer, over jezelf.. En ook denken over deze foto (grote foto) die ik heb onthouden van 15 jaar geleden ongeveer. Weet je dat is.. Ik stel de laatste tijd, voor mij meer vragen wat eigenlijk is kunst. Vanaf welke moment is kunst en vanaf wanneer niet, dat is genoeg moeilijk. Om de grenzen te stellen, wanneer.. Kan je niet definiëren. Dat is zoveel afhankelijkheden. Dat is eigenlijk heel moeilijk om over te stappen naar zichzelf. Ik improviseer. Ik zeg wat ik denk nu. Het is 1, 2.. Ik ken mezelf, en als iemand wil drukken op mij, uit mij iets trekken, hoe meer druk ik krijg, en ik gepusht, waarom ben je.. Hoe meer ik ben tegen. Ik zeg eerlijk..

Jan: daarom stel ik ook die vraag, want alle gesprekken hier, niemand heeft deze vraag gehad.

Bezoeker: niemand heeft de vraag gehad?

Jan: nee over kunst, de vraag: ben je kunst, heeft niemand nog gehoord. Dat vind ik juist mooi, dat is kern van mijn project hier, alle gesprekken, ongemak of juist gemak bij jou. Dat wil ik bewaren. Schrijftolken typen letterlijk, het is echt dialoog. Geen boekje, of verhaaltje. Maar letterlijk dialoog. En op deze manier, net als die foto van toen, kan het voor mij iets zijn voor de toekomst om antwoord voor mezelf te geven.

Bezoeker 4: ik probeer antwoorden, wanneer voel ik als kunst, er zijn momenten, voor mij de kunst is kunst, object of geluid, muziek.. 2 dimensionaal, het is kunst als het veroorzaakt emotie, je hebt contact met dit..

Jan: als je kan veentjes storen. Je hebt geluid, dimensie..

Bezoeker 4: ja daar kom ik. Wanneer ik ben kunst, dan gebeuren zo momenten, ik zeg dit nu op voorbeeld van vanaf 1 jaar ik speel nieuwe instrument, ik begon spelen hand pan.

Jan: zo'n metalen pan

Bezoeker 4: die instrument is bekend als meditatief, achtergrond. Maar omdat ik ben tijd geleden ik beginner, ik veroorzaak meer lawaai en onrust in huis, en voor buurman ook, dan relax meditatie. Maar nu ik ben beter. Dat komen momenten dat ik neem op mijn oefeningen en ik presenteer ook. En dat was bijzonder moment voor mij toen mijn vrouw, Iris, wij zijn samen 20 jaar. Vertelde mij, zij is heel.. Hoe zeg je, concreet, niet gemakkelijk meditatief, geen Nederlands woord voor.. Protestant ja, zegt hoe het is, rechtstreeks. Dat was opvallend voor mij. En zij zegt: J..., dat is echt impressie. Ik merk dat ze licht en dat het werkt. Je zou niet zeggen.. Dus.. Ik bind wat ik doen dan, als ik muziek speel, ik ben eerlijk daar, dat ben ik. Kijk als ik zou staan hier in het midden (in de zaal) en jij zou onderstrepen: kunst. Jij bepaald dat is kunst, maar zo werkt niet kunst. Het veroorzaakt niet emoties.

Jan: wat jij noemt, zie ik.. Wat je noemt en omschrijft is kern van kunst zelf. Ieder mens is kunst.

Bezoeker: als je het plaats in kaders van je noemt het kunst, dan kijken mensen op een andere manier naar.

Jan: ja precies, wat jij kan kan ik als kunst zien, en andersom.

Bezoeker: dus moeilijk om aan mij te vragen..

Jan: dat is precies mijn zoektocht. Erachter komen wat is kunst? Dat is nog steeds.. Vrijwel bij iedereen andere term. We noemen eigenschappen van kunst: zichtbaar, voelbaar, emotie veroorzakend..

Bezoeker: kunst moet een bewuste actie zijn, die een onderbewuste reactie veroorzaakt.

Jan: dan is de schepper, hij heeft bewust dit gedaan.

Bezoeker: als je daarin gelooft..

Jan: of ouders hebben ons gemaakt.

Bezoeker: dus je kan zeggen: ik geloof dat je kunst bent. Omdat iemand jou heeft bewust gemaakt

Jan: bijvoorbeeld ja.

Bezoeker: als zomaar moleculen in de lucht werden gegooid..

Jan: ja maar ook waarom niet, dat zijn die normen en waarden met alle laagjes, die ons soms beperking. Wat is mijn eigen normen en waarden. Ik denk dat bij iedereen de kwetsbaarheid meer naar voren komt. Maar we komen er niet uit. Want wie bepaald het? gelovig of niet? Identiteit? Wie ben jij? Wie ben ik? Die vragen horen wij, maar " ben jij kunst? ". Dat is een andere gebied. En nu jouw beurt, een week later, ben jij kunst?

Bezoeker 2: ja.

Jan: vertel.

Bezoeker 2: uhm.. Maar nou weet ik niet meer hoe ik dat formuleerde.. Maar ik ben uniek. En ik maak mij tot mij. Dat vind ik kunst.

Jan: is ook prima hè, heeft geen groot antwoord te zijn.

Bezoeker 2: volgens mij is dat wat ik bedoel.

Jan: wat ik mooi vind ook, iedereen die ja zegt: ik ben kunst. Onzeker of zeker daarvan, er komt een moment van " er is nog iets achter ". Je geeft antwoord, maar er kan altijd meer komen.

Bezoeker: een laagje erachter.

Jan: blijven openhouden, niet alles dichthouden. Nog een stapje groter. Kan ook levenskunst zijn. Dus dat is mijn verhaal, ik wil jullie vragen of ik de teksten mag bewaren, ze worden anoniem. Dus gaat over herkenbaarheid. Vanaf 9 september op de site kun je het opvragen. Dan kun je zoeken waar je bent, het is per dag verdeeld.

Bezoeker 4: je hebt 200 pagina's..

Jan: ja nu, maar nog 2 weken te gaan. De meest luchtige stukjes die we hebben, dat wordt bewaard, dat vind ik juist ook mooi, we overtuigen elkaar niet, iedereen deelt meest kwetsbare houding, gevoelens, emoties, dat benoemt iedereen. Dat vind ik prachtig. Echt naar de kern gaan van.. Onze persoon.

Bezoeker 4: ja goede goede.

Jan: dank jullie wel.

Bezoeker: dank je wel.

Jan: en fijne dag.

Gesprek 63

Jan: je weet nu hoe mensen zich voelen hè. Bij mijn training. (ruis ventilator erdoorheen)

Bezoeker: 1, 3?

Jan: kan. Weet net welke papier je hebt.

Bezoeker: lag daar. Oh..

Jan: hier liggen nog 2.

Bezoeker: heb je deze?

Jan: zou jij de vraag kunnen beantwoorden ben je kunst?

Bezoeker: ja ik ben kunst.

Jan: vertel.

Bezoeker: wat ook zei denk ik.

Jan: ja?

Bezoeker: dat, iedereen is uniek en is. In die zin zichzelf. En dat is al kunst op zich.

Jan: ja je noemt iedereen maar ik vraag jou. Of jij kunst ben.

Bezoeker: ja klopt ik ben ook uniek, zeker wel en ik maak ook kunst en eh... Ja, ik vind mezelf wel kunst. Maar onderbouwen is lastig.

Jan: hoeft ook niet.

Bezoeker: hoeft ook niet. Nee.

Jan: is zo veel omvattend, soms alleen dit zeggen is ook prima.

Bezoeker: ja. Maar ik dacht wel als je mij het vraag zeg ik wel snel ja en niet nee en ook. Ja ik vind van wel.

Jan: dankje en kan je het nu overnemen?

Gesprek 64

Jan: nou andere beurt, ben jij kunst?? Oke. Anders in..

Bezoeker: ik vind mezelf wel kunst ja.. Ik vind mezelf kunst in de repeterende patronen..

Bezoeker 2: even glaasje water nemen heb helemaal geen stem meer.

Jan: zeker.

Bezoeker 2: even tegen jou, we vinden dit zo ongelooflijk mooi.

Jan: niet afgesproken maar toch.

Bezoeker 2: je treft het af en toe hè. Onze ogen krijgen rust. Eerst met video bezig geweest toch, maar dat was heel duur?

Jan: nee met glas bezig.

Bezoeker 2: dit is prachtig beeld, zo mooi en zo groot kunnen printen. Gelukkig dat het nog 2 weken duurt hè. Nu heb je er 4, eerst 3.

Jan: klopt ja. Zal ik er iets meer over vertellen.

Bezoeker 2: a uiteraard, ik heb al lekker gelezen hier.

Jan: ja maar er is nog een verhaal achter. Dit was de introductie, maar ik vertel over de kern. Die foto is mijn zelfportret van 15 jaar geleden. En zo omschrijf ik hoe we ons aanpassen aan omgeving, normen en waarden. De meest kwetsbare binnenkant is het kind, zoals je geboren bent. " dit mag je niet, dit niet ", met opvoeding en alle stappen in het leven. Maar met leeftijd haal je dat weg, en breng je in twijfel of het echt zo is of niet. En dat kind blijft altijd. De kern.

En deze keer gaat het over inhoud, dus niet wat doen we als kunstenaar, maar wie ben ik. Wat is mijn kwetsbare kant. Ik ben doof, ik versta niet, maar kan liplezen, en daarom heb ik ook schrijftolken. En daarom beschrijf ik waarom ik iedereen kunst vind. Maar de kern vraag is: ben jij kunst?

Bezoeker 2: wel leuk dat je het andersom zegt, mooie vraag..

Jan: maar wat zou jouw antwoord zijn.

Bezoeker: ik ben al zo'n 35 jaar met kunst bezig, maar het is maar hoe je het bekijkt hè, je hele lichaam is een en al kunst vind ik, hoe kan het werken, hoe zit het in elkaar, de technieken van tegenwoordig, ik heb met de arts die zag dat ik kunstenaar was, hebben we over ons vak gesproken, en hij was klaar met de operatie, en dat vind ik ook kunst. Ze kunnen ingrijpen in je lichaam, ook te veel soms hoor. Er worden straks heel veel op hè verkeerde been gezet. Vind ik wel ja. Griezelijk eigenlijk, als je dat alle maal leest, wat ze allemaal kunnen doen, is angstaanjagend eigenlijk. Voor mensen die nu geboren worden.

Jan: dat is ook de kwetsbaarheid die we als kind hebben. De teksten die hier hangen is ook voor hoe is kunst te bekijken vanuit rolstoel. Want kunst hangt op ooghoogte. Niet voor rolstoel en niet voor kind. Als kind was alles groot, en als je dan terug komt denk je: waarom is het zo'n klein dingetje. Dat is hoe we relativieren met leeftijd ook als kunst. Misschien heb je ook naar wolken gekeken wat je ziet.

Bezoeker 2: ja veel kinderen zijn ook heel spontaan, na de scholing is heel veel uit het kind weg hè. Niet meer zo spontaan. Ook ons kleinkind is zo fantastisch spontaan, tekenen schilderen dansen alles doet ze. En dat gaat maar door. Misschien hebben wij die invloed gehad, omdat ze het bij ons zien. Maar heel veel kinderen worden op een school zo erg in gestopt dat ze spontaniteit en creativiteit verliezen.

Jan: wij ook hè.

Bezoeker 2: ja wij ook, maar is maar hoe je ermee omgaat. Er gebeuren zoveel mooie dingen, ik heb toevalling zomergasten gekeken, dat was een dansgroep met allerlei culturen die staan daar te dansen, we draaien elke dag die laptop even open en laten het weer zien, want daar word ik gelukkig van! Maar goed, ik spring van de hap op de tak, zo ben ik gewoon.

Jan: maar dat is ook goed. want was is die kunst dan, ik ben ook opgeleid, ik doe nu niks met glas meer, die foto is niet eens kunst. Maar de gesprekken vind ik wel kunst, hoe we in contact worden. Want die

gesprekken zijn getypt, die wil ik graag bewaren als dat kan, ik verzamel alle dialogen, ze worden kunstobject, en je kunt alles teruglezen. Verhalen van andere bezoekers, zijn ze wel of geen kunst. Dus hoe we naar die vraag kijken. Dus mijn vraag: mag ik dit bewaren en gebruiken?

Bezoeker 2: natuurlijk.

Jan: het wordt in najaar gepresenteerd. Het zijn letterlijk dialogen..

Bezoeker 2: dat moet ook hè, als je gaat sluiten blijft er niks over..

Jan: precies, echt die puurheid bewaren.

Bezoeker 2: heel bijzonder, we leven in een tijd dat mensen toch dingen willen zien, en wat jij wilt is interessant.

Jan: dat is de vrijheid die ik mezelf gun, weg van regels en vooral open staan voor gesprek. En iedereen kan het delen, en ook verwarring creëren met de vraag "ben ik kunst?".

Bezoeker 2: bijzonder dat je zo'n opzet maakt.

Jan: dank je wel.

Bezoeker 2: graag gedaan, succes ermee.

Jan: dank je wel voor jou ook. Maar even terug (Bezoeker) naar jou, je begon wel.

Bezoeker: nee nog niet, ik verras mezelf ook met het antwoord, is toch anders als iemand anders de vraag stelt, maar ik denk dat ik kunst ben in de repeterende patronen, dat je.. En de manier waarop je eruit breekt, en jezelf ontwikkeld en dan toch weer in sommige opzichten hetzelfde herhaald.

Jan: maar wat ben jij in dit? Ik vroeg of jij kunst bent.

Bezoeker: ieder heeft zijn eigen patronen denk ik. Ik vind dat kunst..

Jan: maar ben jij kunst? Dat is mijn vraag, niet wat jij kunst vind.

Bezoeker: ik vind dat kunst in mezelf. Alleen.. jouw herhal ende patronen zijn anders dan de mijne, of de manier waarop je uit je patronen komt. En bij mij ik heb mijn eigen herhaling, zoals die klankschaal, dat is een bepaalde toon die bij jou past, en ik heb mijn eigen toon.

Jan: oke, dank je wel.

22 augustus

Gesprek 65

Jan: kan ik jou iets hierover vertellen? voel jij je voldaan?

Bezoeker: ja ik voel mij voldaan.

Gesprek 66

Mag ik even jou een hand geven? Hoe gaat het met je?

Jan: wil ee water erbij?

Bezoeker: nee ik ga zo werken in het film jhuis daar ben ik vrijwilliger. Tot wanneer. Ben jij hier?

Jan: tot 3 september.

Bezoeker: oke

Jan: maar 31 augustus is het gesloten.

Bezoeker: gaat het goed met je?

Jan: ja! Mooie dingen, mooie ontwikkeling en

Bezoeker: nu mooie dames om je heen om te discutenen.

Jan: nou, dat is anders. Als je terug komt,... Dan

Bezoeker: zorg ik dat ik Tijd heb.

Gesprek 67

(ze spreekt engels)

Bezoeker 2: af en toe doe ik aASL, dit is het gebaar voor water.

Tolk: dit is ASL, niet de Nederlandse gebarentaal, maar ik ga proberen het te vertalen.

Bezoeker: mijn international sign is een beetje weggezakt maar ik ga het proberen weer te gebruiken.

Jan: I will try to us english so that we can communiceren that way. Maybe this way we can make communication.

Bezoeker: ik kan geen Nederlandse gebarentaal. Ik kan wel praten in het Engels.

Jan: Please try English in that way we can make communicate as well. (aan tolk) Ik antwoord in het Engels. Als jij Engels kan spreken dan gaat de tolk jou naar Nederlands vertalen en dan geef ik antwoord in het Engels. Jij praat Engels. Zij typt voor mij in het Nederlands. En ik geef antwoord in het Engels. Ja?

Bezoeker: dus we praten in het Engels en dan vertaalt zij het naar Nederlands?

Bezoeker2: perfect, ja!! Dus het lijkt erop, ik ben Mary, wat is jouw naam?

Jan: mijn gebaren naam is Marcin. Kunstenaar. M met een schilderbeweging. Dat is mijn naamgebaar.

Bezoeker: ik ben Nathaniel. Mijn naamgebaar is dit.

Jan: waarom?

Bezoeker: waarom, dat ben ik, het is mijn naamgebaar omdat, dit is jouw naam gebaar. Dit is mijn naamgebaar.

Jan: kan je vertellen waarom die gebaar?

Bezoeker 2: ja eh... In de dovencultuur in ASL, is de doven gemeenschap, die geeft je een naam.

Jan: dat begrijp ik, mijn naam gebaar is Marcin, de letter M en dat is kunstenaar. In de Nederlandse gebarentaal. Ik ben een kunstenaar. En Marcin kunstenaar dus En jouw naamgebaar is dit. Waarom dit?

Bezoeker: oh waarom... Eh... Heel lang geleden, toen ik ben geboren... Als een baby, een doof persoon heeft me dit naamgebaar gegeven. En denk vanwege het knippen van mijn ogen.

Bezoeker 2: door je ogen.

Bezoeker: de Amerikaanse gebarentaal,

Bezoeker 2: dus de typische gebaren voor mannen en vrouwen, de mannen zijn hoog, hoog zoals Vader en moeder, dan is het vader gebaar hoog en het moeder gebaar laag, net als meisje en jongen. Dus als baby. De dove docent die keek naar de mooie ogen en die zette die hoog omdat het een jongen is. Maar hij was nog maar een baby. Ik wist niet dat hij... Weet je... Ik wist niet wat de geschiedenis was daarvan, dus dit is goed!! Ja! Dus jij bent een kunstenaar. Dus jouw naamgebaar, m... En het gebaar voor kunstenaar, dat is mooi!!

Jan: ja, dat is NGT, dat is kunstenaar, mijn naam en kunstenaar. Ja. Dat is een foto.

Bezoeker 2: nieuwsgierig wat voor een kunst je schildert.

Jan: dit is mijn portret. Van mijzelf. Die foto.

Bezoeker: een zelfportret.

Jan: ja, van 15 jaar geleden. In de Nederlandse gebarentaal is dat 15, zoveel jaar geleden, dat is mijn zelfportret. Ja.

Bezoeker: zelf portret.

Jan: dit is het verhaal over mijn eh.... Ik moet nu switchen van Nederlands, naar Engels, naar gebarentaal! Eh...

Bezoeker2: goed zo!

Jan: dit legt mijn verhaal uit. Over hoe ik mezelf heel maak voor andere mensen. Als voorbeeld. Dit ben ik, van binnen. Heel kleine baby van binnen. En ik ben fragiel.

Bezoeker: dus het is dat je jezelf open zet, en daarvan is die foto, dat is de pijn die je ziet op de foto.

Jan: ja!! Maar als mens, als persoon, leren we te bouwen met handschoenen, en de eerste handschoen is bijvoorbeeld : je hebt een kind gekregen en de vader of moeder zegt niet doen! Niet doen! Dus we leren niet onszelf te zijn, dus van open worden we steeds geslotener, we leren het innerlijk te sluiten. Maar ik zal uitleggen hoe ik heel word... en ik van gesloten naar open ben gegaan.
En ik leg uit, Polen.. Daar kom ik vandaan.

Bezoeker: oh, uit Polen?

Bezoeker2 ja, het land

Bezoeker: maar je bent geboren in Polen? Wat is het gebaar voor Polen?

Bezoeker2: wat is het gebaar voor Polen?

Jan: in NGT? (doet gebaar voor). En ik leg mijn verhaal uit. Maar ook dat ik doof ben. Ik hoor een klein beetje maar ik heb spraak afzien nodig. En veel mensen schrikken dan. En ik leg uit, ik gebruik gebaren....

Bezoeker 2: ja, de tolken, jullie zijn fantastisch tolken, heel belangrijk!

Jan: ja, belangrijk ja! En ik leg een verhaal uit over fragiliteit, kwetsbaarheid,

Bezoeker: wat van binnen zit. Oh ja, nu begrijp ik het ja. Dus deze foto, is van jou. Is jouw verhaal. Over de pijn en de fragiliteit van pijn. Je bent doof...

Jan: en ook voor de oude mensen. Als je jong bent, heb je ander e mensen nodig om te je helpen. Om te lopen, te kijken, te lezen, tekenen. maar laten als je ouder bent en je kan niet meer lopen, dan heb je ook hulp nodig, dat is de kwetsbaarheid.

Bezoeker: dus van jong naar oud, het verschil ertussen.

Jan: ja, maar als je doof bent dan heb je dat al tijd nodig.

Bezoeker: ja, altijd ja, van begin tot einde, ik begrijp je ja.

Jan: dat is mijn verhaal. Die kwetsbaarheid is overal hetzelfde. Voor jou, voor jou, voor jou, voor mij. Kwetsbaarheid van binnen is precies hetzelfde. En zo leg ik uit hoe wij, de mensen, kunnen verbinden. En soms zijn mensen heel boos.

Bezoeker: ja, heb ik ook ja, boos.

Jan: en soms, zo als jij, we gebruik en de gebarentaal! Maar... Het midden van het verhaal is mijn vraag voor jullie. Voor jou en jou. Are you art?

Bezoeker: ben je kunst? Ja! Je bedoelt ik?

Jan: waarom ben je kunst? min vraag is Mijn question, you, as a person, are you art?

Bezoeker: dat ik kunst maak?

Jan: nee, niet dat je het maakt, maar jij als persoon, ben jij kunst?

Bezoeker: ja.

Jan: waarom?

Bezoeker: dat weet ik niet.

Jan: ik weet het, het is een heel moeilijke vraag. Ben jij kunst?

Bezoeker 2: ja!! Kan ik gewoon in het engels praten? Ja, ik ben kunst want ever invol ving in many facets, zelf gecreëerd... Soms... Dus ik ben naar het museum gegaan. Naar museums, en eh... Die kunst die blijft. Maar ik denk dat er heel veel art is die is vergankelijk. En als mens... Als mensen, zijn we ook vergankelijk. Ja?

Jan: mijn vraag aan jou, ben jij kunst?

Bezoeker2: ja! Nee nee nee, sorry, ik zeg dus net zoals kunst, mijn gevoel is dat kunst heel tijde lijk kan zijn, heel vergankelijk, het blijft niet...

Bezoeker: ja, het verdwijnt.

Bezoeker2: en ik denk dat mensen ook vergankelijk kunnen zijn.

Jan: je omschrijft alles om je heen, maar mijn vraag is, ben jij kunst? Dat is een filosofisch e vraag.

Bezoeker2: ja, prachtige vraag!

Jan: ik weet het!

Bezoeker2: ik denk eh... Ik ben kunst. Omdat ik ben steeds in ontwikkeling. En eh... Ik ben door heel veel verschillen de invloeden gevormd. Ouders hebben me gevormd als een sculptuur, en ik kom wat meer bij de hart van je vraag nu.

Jan: ik heb geen antwoord. De vraag is om met elkaar te spreken en kijken wat het antwoord kan zijn. Dit verhaal, breng ons naar binnen. Binnen de kwetsbaarheid, de gevoeligheid. Dit is de lijn waar we gelijk zijn. Echt gelijk. Maar... Deze vraag niemand stelt je die vraag, ben je kunst? Ieder een die antwoord kunst is dit en dit en dit en dat, (wijst naar de kunst in het museum) maar jij? Is dat ook mogelijk? En dit is de ruimte die ik geef aan mensen die hier lopen om daar over na te denken. Het maak niet uit, het is niet goed of fout. Dit is de ruimte om open te zijn en er over na te denken. En ja of nee te zeggen. Het maakt niet uit. Omdat... De schrijftolken, die typen alles. En ik wil dat bewaren. Want na 2 weken dan is het klaar. Dit project, en alle tekst kan dan door andere mensen gelezen worden. ik heb nu 200 pagina's.

Bezoeker 2: 200 pagina's ah!

Jan: dus je kan teruglezen naar alle antwoordden mensen en waar we over hebben gepraat. En jullie verhaal wil ik ook graag behouden en in het Neder lands vertalen, kan dat?

Bezoeker 2: prima!

Bezoeker: publiceren?

Jan: ja, niet als boek. Nu heb ik al 200 pagina's. met nog 2 weken te gaan, dat worden de volgen de 200. dus ik wil de tekst bewaren en het publiceren.

Bezoeker: dat is prima.

Jan: je kan het hier vinden over 2 weken. En natuurlijk is het in het Nederlands met met de vertaler kun je het in het Engels zetten.

Bezoeker: dus het ge typte komt daar de staan?

Jan: ja, op deze website. En ik heb ook deze machine, deze, voor de blinde mensen.

Bezoeker 2: ja, ik keek al!

Jan: en dat is links en rechts. Je... Abcd... wil je je naam typen?

Bezoeker: oh mijn naam? Ja.

Jan: ik wil je nog even vragen of je het voelt als ik dit doe (de geluidsschaal)

Bezoeker: ja, ik voel het wel ja.

Jan: je moet langzamer draaien. Voel je dat?

Bezoeker: ja, ik voel het inderdaad in mijn lichaam.

Bezoeker 2: mag ik een foto maken? Prachtig! Het is een cadeautje om zo te connecten met elkaar Bedankt!

Jan: mag ik je een cadeau geven?

Bezoeker2: je hebt mij al een cadeau gegeven.

Jan: ik wil je deze geluidsschaal geven.

Bezoeker: dank je, wow!

Jan: dan kan je het thuis blijven doen. Of je denkt... Ze zijn alle maal gek en gaat erop slaan!! Deze is van een oude man. van heel lang geleden en die is heel speciaal voor mij. Dit project voel ook heel persoonlijk voor mij. Ik stel me elke keer heel kwetsbaar op. En ik had ook niet verwacht dat jullie hierin zouden zijn dus dat is heel persoonlijk. En dit kan je dan ook weer doorgeven, deze geluidsschaal die kan je doorgeven aan een ander. Ik heb het van iemand gekregen, geef het aan jou en jij kan het doorgeven en die ander kan het ook weer doorgeven.

Bezoeker2: wow! Oh ja eh... Ga jij nog terug naar Polen? Nee? Oké.

Jan: nee, ik woon hier al 17 jaar.

Bezoeker: dus je woont hier in Den Haag al 17 jaar.

Jan: ja. Dit is mijn verhaal, dat komt echt vanuit het innerlijk. Vandaag hebben jullie kunst gemaakt. Voor andere mensen om te lezen... Kunnen we contact houden, via email bij voorbeeld? Je kunt me een bericht sturen.

Bezoeker 2: wij gaan eh... Naar de States, de oostkust. Donderdag gaan we weg. En ja... We zullen je contacten! En ik geef les en ik werk met studenten die immigranten zijn. Om Engels te leren. Mijn beste leraar, is hij. En ik vertel mijn studenten ook over jou!

Bezoeker: ik heb van deze ervaring geleerd, dat er heel veel verschillen de talen zo bij elkaar komen. Maar dat je toch kan connecten met elkaar, ondanks de verschillen de talen. De ene gebaard, de ander praat. Maar dat kan ik hier.. Van binnen. Dus ik neem deze ervaring op deze manier mee. Het is niet van te voren te voorspellen.

Jan: bedankt!

Bezoeker 2: veel geluk!

Jan: hier kan je de braille meenemen.

Bezoeker: ik ga het proberen te vertalen.

Jan: nog een foto met zijn drieën??

Bezoeker 2: goedenavond, bedankt!

Omdat dit zo een bijzonder ontmoeting is geweest heb ik tolken gevraagd hun impressie hier ook te geven:

- Dat was inderdaad een bijzondere ontmoeting! Inderdaad dat er de ruimte was om te ontdekken wat het beste werkte in communicatie, en dat iedereen net dat stukje extra wilde geven om een mooi gesprek te kunnen voeren. Ik vind het ook heel mooi dat moeder aan het eind van het gesprek nog tegen me zei hoe bijzonder het voor haar als moeder is om deze onverwachte verbinding tegen te komen voor/met haar zoon. (Dat stukje is niet getolkt omdat jij toen even alleen met de jongen in gesprek was). Mooie ervaring!

- Nou dat was het zeker! En meer dan graag gedaan hoor. Dit zijn de momenten waarop ik beseft hoe mooi mijn werk is. Prachtig om te zien dat jij en de jongen beiden opbloeden op het moment dat jij naar hem gebaarde. Er ontstond direct een connectie. Ik vind het ook mooi dat er rust en ruimte was om te ontdekken hoe het beste te communiceren met elkaar. Ontdekken hoe iedereen elkaar toch kon begrijpen. Een ieder zijn best doen, meer moeite doen, tijd nemen om zo het te begrijpen / begrepen te worden. Een prachtige ervaring. Mooi dat dit soort momenten juist komen als je ze niet meer verwacht.

23 augustus

Gesprek 68

Bezoeker: Ik vind het opvallend dat er zo veel taalfouten zijn

Jan: Dat is bewust.

Bezoeker: Bewust? Aha! Het zijn vertalingen van teksten in een andere taal.

Jan: Ja maar bewust geplaatst.

Bezoeker: dan is het goed. Een idee achter. Waarom?

Jan: Het gaat om de filosofie. andere inzichten krijgen. Door het verkeerde woord te plaatsen. Ga je anders denken. Het is verkeerd.. Maar je gaat zoeken: hoe zout het anders kunnen?

Bezoeker: Wat woord er bedoeld?

Jan: ja. daarom.. je stelt die vraag

Bezoeker: Het triggert mij. Wat had er moeten staan? Dat was dus de bedoeling!?

Jan: ze hangen ook hoog omdat: hoe is het als iemand in een rolstoel zit. Kunst is te hoog vaak. Ook als kind. Toen je klein was was al les te hoog. Dat leidt naar afhankelijk zijn. Als je ouder word en niet meer kunt lezen heb je hulp nodig. Wat word er bedoeld? De eerste stappen. Deze expositie Gaat over kwetsbaarheid. Die foto hier. Is mijn zelfportret van 15 jaar geleden.

Bezoeker: Toen zag je hand er zo uit?

Jan: Water erbij? Neem plaats.

Bezoeker: Dan denk ik concreet natuurlijk. Maar je bedoelt iets anders.

Jan: Zelfportret 15 jaar geleden. Zo vertel ik over kwetsbaarheid. Hoe we leren.. Opbouwen. als kind: je mag dit en dat niet doen. de kern, kwetsbare kern blijft. Maar daarna is het dicht maken door opleiding.. en weer open als we ouder worden. En niet begrepen worden. Dat is het korte verhaal over kwetsbaarheid. Hoe we het kunnen ervaren. Illustreren. Mijn kwetsbare kan is dat ik doof ben.

Bezoeker: oke. Dus ik moet niet die kant op praten?

Jan: Ik heb ook schijf tolken. zo kunnen wij communiceren. Elk mens is kunst. Ben jij kunst?

Bezoeker: Ik ben een mens. Dus kunst.

Jan: Waarom?

Bezoeker: individueel persoon is anders. Genen zijn anders. Manier van spreken. Denkwijze. Achtergrond wat we hebben meegemaakt. Hoe je reageert. Iedereen is verschillend. Dat maakt het mooi.

Jan: zeker. Ik stel de vraag: antwoord altijd: omschrijf jij het: kunst.

Bezoeker: dan ben ik ook kunst. Opvoeding. Genetische kant en ...ehm.... Ik ben ook uniek zeg maar. Dat maakt mij ook weer een kunst.

Jan: precies. Vandaag kwetsbaarheid bespreekbaar maken.. We kennen elkaar niet. Ben je kunst? Zoektocht: wat is kunst? Één vind het moeilijk om de antwoorden. Andere vindt het makkelijk Kern is: verhalen die we hebben. Dialoog die we hebben getypt. Ik wel het bewaren. Later zouden anderen het terug kunnen lezen 3 weken zijn hier mensen geweest. Zitten. Ja gesprekken gehad. Begin op elke vriendelijke manier.

Toutjes of mensen vinden het net leuk. Dan gesprek over kwetsbaarheid. Dus: mag ik het bewaren?

Bezoeker: natuurlijk

Jan: vanaf 9 september kan je het teruglezen. Je kan het hier downloaden. Daar komt jet te staan. Alle verhalen kan je daar lezen. Introductie waarom dit bedoeling is. Gesprekken die we doen zijn vluchtig. Boek over schrijven. Maar ik bewaar dialogen. En dan maken we kunst... Iedereen die hier is bouwt het keb

Bezoeker: bouwstenen. Ja. Leuk?

Jan: dat is kern van het project. Ik kan laten zien. Gevoel van hoe mijn gehoor is. Doe bril is... Je ziet 5%

Bezoeker: ja

Jan: Donker of licht en beweging maar je weet niet wat het is. Zo hoor ik. Ik heb geen idee wat het betekent. Blijven zoeken. Ik heb geleerd. Ik ben doof van geboorte. Geleerd met ogen luisteren en niet met oren. Zintuigen werken zo. Hoeknen we anders functioneren. Gisteren had ik iemand uit Amerika. Gebruik Amerikaanse gebarentaal en ik alleen Nederlandse. En toch konden we communiceren. Gebaren anders maar toch wisten we een weg te vinden om elkaar te begrijpen.

Bezoeker: Ja. Ik was laatste week nog op het journaal dat gebarentaal. Dat er steeds nieuwe woorden en dus ook gebaren bijkomen. ontwikkeld moeten worden. De database voor gebaren. 1800 ofzo.. Geloof ik.

Jan: voor hebben en zijn is geen gebaar. Maar iedereen die het gebruikt heeft ook een gebaren naam. Dat is niet in het woordenboek te vinden. je moet één ep één in gesprek. Mijne is dit. Van kunstenaar. Om naar kunst te verwijzen. Mooi olm het verhaal wat er achter zit. Je weet Irma? van de persconferentie? maar niemand weet hier naam gebaar. Ja, i hamsteren. Maar dit is haar naam. 3 moedervlekjes. Dat moet je weten. Dat is ook

een klein stukje bekend maken. Stukjes voor stukje bespreekbaar. Hier zijn. De ruimte en het er over hebben. Die kwetsbaarheid. We zijn allemaal precies hetzelfde. Op elk moment van het leven ben je kwetsbaar ergens. Dat is de binding die ik zie en ervaar. Het idee, dat is het.

Bezoeker: Goed om te weten! Het is een bewuftse keuze. Om mensen aan het denken te zetten. 11 mei? Oh ja. Tot... ja!Hahaha! Die viel me ook op.

Jan: Veel mensen durven niet te zeggen dat het niet klopt. Omdat het filosofisch is. Mensen gaan: oh wat leuk... Je durf niet open te denken. Er is ruimte hier om..

Bezoeker: Dus wat ik deed wordt niet veel gedaan?

Jan: In 3 weken 3 keer.

Bezoeker: Grappig!

Jan: Voor veel mensen is die foto te confronterend.

Bezoeker: afpellen van laagjes. Ik heb daar geen moeite mee. Dat zie je vaak..

Jan: Voor iedereen is hier iets. Dit is cognitieve dissonantie. als je iets niet goed verstaat. Je hoort iets, maar wat is het? Daar ben ik sterk in. Ik maak dat hier. Bijvoorbeeld mensen kunnen dit niet lezen. Op de wand. Er staan geen letters. Hoe zo? Hiest toch duidelijk? Voor iedereen is er iets... Het trapje dat je er in trapt. ga er over praten en en zo niet? prima. maar je vergeet het niet.

Bezoeker: Leuk! Bedankt!

Jan: Ook bedankt!

Bezoeker: Succes nog!

Gesprek 69

Jan: even kijken. Zo.

Bezoeker: dank je

Jan: mooi dat jullie her zijn

Bezoeker 2: vertel. Is het makkelijk er als ik daar gaa zitten. Als jullie wisselen van stoel.

Jan: ik heb schrijftolken maar..Z Ja.

Bezoeker: wat knap.

Jan: deze expositie gaat over kwetsbaarheid. 'Ieder mens is kunst' Maar ik heb hier een aantal trucjes verstopt. cognitieve dissonantie zijn dat. Uitspraak van.. Krasna muti. In tekst zitten foutjes maar mensen durven het niet. Op 11 mei is hilarisch.

Bezoeker: [leest voor]. Toet toet...

Bezoeker 2: toet toet

Jan: filosofisch dus hersen gaat het mooi maken. Aanpassen Een beetje.

Tekst hangt extra hoog om gevoel te geven hoe het hier is met een roltoel kunst kijken. Alles hangt te hoog. alles is toegankelijk maar kunst niet als je een kind bent.. Ook Later ouder en kan je weer naar beneden kijken Introductie over toegankelijkheid. kind snapt er niet van. Volwassen kan lezen. Afhankelijk zijn wat we nodig hebben. Foutjes zijn bedoeld om: algemeen weg van filosofie is anders kijken Auto toet. Dat lijkt iets anders maar het moet filosofie blijven In 3 weken zeiden maar 3 mensen dat er foutjes zijn zo Net een man die het wel zei Doekzocht wat doet een

mens. Wat valt op en wat minder. Deze foto is mijn zelfportret van 15 jaar geleden. In een paar minuten tijd gemaakt Dit jaar heb ik foto nagemaakt Dit is niet origineel. Dit jaar lukte het echt niet Oké. Dit is mijn zelfportret nu niet zo kwetsbaar. Over kwetsbaarheid wat hele leven blijft. Binnenste kind. Laagjes opbouwen. Opvoeding opleiding. niet huilen doe maar dat niet Meest kze dichtmaken. Leeftijd. Kunnen we mee om gaan. Meest vuile handschoen. Mee omgaan en plekje geven Als je ouder wordt: [niet verstaan]. Als je ouder bent en je kan niet meer zien. Waarom luister je niet en wyaaarom loop je te langzaam Kwetsbaarheid blijft ontstaan. Z maar we praten er niet over. Ik ben bijvoorbeeld doof. ik hoor nog iets en doe liplezen. en de tolken. len zo kan ik goed communiceren. maar nu ben ik meer met ogen aan het luisteren. Niet met oren maar met ogen. Om jullie een gevoel te geven hoe het is... kijk eens. als je die opdoet...

Bezoeker: Hahaha!

Jan: Jij hebt 2% zicht en de andere 5% Je ziet nog iets. Donker of licht. Als je beweegt wet je dat. Je hersenen hebben we me gezien. Maar zo is het met gehoor ook. ik hoor iets maar ik weet niet wat. Je lichaam sluit zich uit. Ik kan geen beweging doen. Je durf het niet te doen.

Bezoeker: Nee!

Jan: Dat is wat zintuigen doen. Als je klein bent of ouder wordt dat gebeurt gewoon. Dat is kwetsbaarheid. Daar ben ik sterk in geworden. terug brengen naar: wat is kwoetsbaarheid. de kernvraag: ben jij kunst? Ben jij het?

Bezoeker 2: Ja.

Jan: waarom?

Bezoeker 2: Omdat mezelf heb gemaakt en altijd verander en aanpas..

Jan: Wat doet die vraag met je? Emotioneel?

Bezoeker 2: Erkenning. Ik vind het een mooie manier van kijken. Bij jou hoor ik misschien meer ongemakkelijk idee.. En ik denk: oh ja! Daar ben ik het wel me eens.

Jan: Wat leuk!

Bezoeker 2: Maar grappig.. Anders idee: ik zou meer kunst willen zijn. Ik kan me nog meer uitdrukken.

Jan: Mooi

Bezoeker 2: Dankje!

Jan: Die vraag heeft waarschijnlijk niemand gehoord vroeger. dat is de vraag die de sleutel is voor kwetsbaarheid. iedereen heeft er een andere kant voor. wat jij nu noemt.. Ja maar... De bewustwording. Je weet het. Dat zijn de laagjes van de maatschappij. Ze raken je als je kwetsbaar bent. ze kunnen je pijn doen. we blijven ergens met de handschoen bezig om je te beschermen. Hoe jij het verwoord vind ik superleuk. Dat is heel kwoetsbaar wat je denkt. Ben jij kunst?

Bezoeker: Nee.

Jan: waarom niet?

Bezoeker: Omdat ik niet voor mezelf durf te uiten.

Jan: Dat zegt niet dat je geen kuns bent

Bezoeker: Maar ik vind mezelf geen kunst

Jan: Jij bent één van de weinigen die nee zegt. iemand die onderbuwt het ook niet. als iemand zich kunst vind.. In alle wegen. En zo niet: punt. Klaar.

Bezoeker: Dat is c kwoetsbaarheid. Je wilt niet geraakt worden. in die handschoen blijven willen zitten.

Jan: Ik oordeel het niet. maar het is zo kwetsbaar. terwijl je ergens misschien in je achterhoofd drenkt: misschien wel! Dat is het. Dat we het er open over kunnen hebben: dat je ook niet onveilig voelt. Het is een openbare plek. Je komt hier. En dan ga je op het meest diepe van jezelf. De kern van het project: hier is nog een kunst object. De gesprekken hier wil ik bwaren. Anoniem. En a de expositie kun je alles terug lezen. Mag ik dit bewaren?

Bezoeker: Ja hoor.

Jan: Dan maak je deel uit van het kunst object. Dan ga ik het ook naar jullie toesturen. Kun je het terug lezen. Het zijn meer an 300 paginas i. Geen boek, maar dialoog. Verhaal, echt met woorden. Kun je kijken wat het voor jou betekent. Ook voor jou later in een veilige omgeving. Misschen kun je iets gebruiken. Iets wat anderen zeiden. Dat is de kern van de e. welke emotie roep het op

Bezoeker:: ...ehm.....

Jan: bijvoorbeeld die foto, wat doet die foto met je? Wat voor pijn voel je. Snij pijn. Andere?

Bezoeker: het doet mij denken aan het autoongeluk dat ik heb gehad. 2 ongeluk ken ge had . met motor en scooter dus ik herken het. Fysieke pijn denk ik

Jan: tijdje op fiets gehad. En op zand. Dan precies hier korrel dat blijft zitten. Au

Bezoeker 2: daar doet het mij aan denken. Als kind an voen fiets vallen Knieën En ook ik vind het mooi wat je uit hebt gebeeld. olle lagen en bescherming

Jan: voor mij was het auto matisch. Ik had 15 jaar nóód om te bregrij ken. Nodig Hier met gesprekken is een cadeau voor mij en din toekomst. Ik ga dat terug zien. Van mer. Dat is de kern.

Bezoeker 2: k herken het gevoel. Ik heb nu zelf 3 jaar alleen gewoond. Met vriendin. En je leert jezelf en elkaar op nen andere manier ken nen. Zij ziet het bij mij. Zij ziet mij nu op een andere manier. En ik ook bij haar.

Jan: kwetsbare kant... Dan niet beperken. Het hoort er bij. Open stellen meest diepe gevoelens en dat is zeker een uitdaging. Haha!

Jan: bevat het?

Bezoeker 2: ja. Zou niet meer anders willen

Jan: praschtig. En wat jij vertelt: ik heb een vridheid die ik niet heb gehad. einde van de wereld... willen terug keren naar hec goede pad. Dat vind ik hier mooi. Zonder introductie terug naar de kern. Dankjewel.

Bezoeker 2: Jij ook bedankt!

Jan: je weet gebaren!! Ik had gids gister iemand die asl deed. En toch konden we communiceren.

Bezoeker: Dat ois het mooie van gebarentaal. Er zijn verschillende vormen r maar de basis begrijp je wel.

Jan: Ja en het kwoetsbare stukje laten zien. iemand kan gebaren! Leuk! Ook gezonde mensen het vertellen. Die er open voor staan. een dame kwam en zei: waarom moet ik dit zien? dat bleef hangen.. Zo boos.. Dankjewel dat je dit deelt.. En daarna van het ene na het andere woord.. Konden we een weg vinden.. En mocht ik naar haar r r verjaardag. Je weet niet wat er hier gebeurd. Wat roept het op bij je? Hoe ga ik er zelf mee om? En door dat de tolken hier zijn blijf alles. Hilarisch! Leerzaam ook. dat is mijn eigen zoektocht. Eigen weg.

Bezoeker: plekkje ook Welke plek heb je eigenlijk hier?

Jan: ja. Ook een soort. Net als jij erkenning. Bij mij een 2e.. Met je zelf. Leeftijd hoort het ook bij maar vrede sfluiten. Ze moeten elkaar helpen

Bezoeker: soms verstaan ze je niet goed. Janns echo en meestal is het hier stil. Als ik in gesprek gedca dan anderen ook.

Bezoeker 2: ja.

Jan: bedankt dat jullie hier zijn

Bezoeker: jij ook bedankt, was zo enthousiast.

O Jan: da bedoel ik

Bezoeker: maar ze ging het niet verplap ken

Jan: woet ik Dat is mooi van die vraag. Raakt zo. Je wil het met anderen doen. Vraag stellen. Dat is mooi. Neem kwetsbaarheid mee en teken zelf. Geefz zelf tekensch. Dat is mijn hoop. Als iedereen hier van ons is geweest en verder vertellen Tsunami

Bezoeker: daarom wilde ik mee We hadden elkaar gespro en en toen dacht ik: ja

Jan: en dat is zo mooi! Maar hier lut het niet Tot hier... Geen keus punt. Dat hebben we ook nodig. gesprekken voeren over meest kwetsbare stukken. We kunnen het over alles hebben. Juist een andere setting Weg van muren. Om te helpen naar jezelf gaan.

Gesprek 70

Jan: Ou jij antwoorgd kunnen geven Ben jij kunst?

Bezoeker: ja. En nu vraag je waarom?

Jan: goed zo niet meer hoeft te vragen.

Bezoeker: ...ehm... ik denk omdat elk meens gewoon op zijn eigen manier gemaakt is dat is mooi op zich al. Qua ja, hoe iedereen ziet en DNA is al wonderlijk. En ja in zo'n geval zeg ik al: het persoon zeg maar is al kunst gemaakt. En ...ehm... en verder is het heel goed om over na te denken

Jan: weet ik ook jouw antwoord. Je geeft een antwoord over anderen en niet over jezelf. Elk gesprek hetzelfde. Maar je vraag is of jij kunst bent. Probleem had ik ook want dat klinkt zo moeilijk. Ja ik ben kunst. Kan arrogant zijn

Bezoeker: i ik neig snel naar meer bescheiden. Niet over mezelf willen zeggen. Dat heb ik snel

Jan: lagen en opleiding en opvoeding We zijn uniek maar en dan puntje puntje en bij die vraag: word je geconfronteerd. E was één bezoeker: duvede niet hard op te zeggen K heb geholpen: we doen het samen. Lichaamtaal was zo: het mag niet! Niet toegestaan om dit te zeggen Grote ego. Te grote ego. Dat herken ik bij kedt iedereen ik ben kunst maar... Altijd die twijzel. Bij ieder gesprek. Objecten en andere mensen. Weg van je zelf

Bezoeker: zou je dan ook bijvoorbeeld een talent van jezelf, waar je goed in bent is dat ook kunst?
Noem je dat ook zo?

Jan: dat is aan jou. Dat is andere strategie

Jan: n mijn optiek alles is kunst. Het wod gemaakt en gecreeerd. Alle eigenschappen van kunst. Ook hoe ik loop kan kunst zijn . opdracht van filosofie: één opdracht is: je moet je loop analyseren. Hoe loop je Welke is het meest efficiënt. En dan zie je studenten gek lopen Opdracktz

hebben ze dan Dat is ook kunst We kunnen ingaan andere manier van denken. Heb ik geen vast antwoord op Ergens heb ik talent. Wat jij noemt. Ergens ben ik sterk in. Ik ben onderdeel van kunst maar ik maak ook kunst Niet best antwoordd Ook ja of nee altijd nog die 3 punt jes. Dat is mooi van die vraag.

Bezoeker: ik vind het een vraag daarom denk ik ook, mensen geven hakkelend antwoord omdat ik denk, vind, dat ik er niet goed een antwoord op kan geven omdat het alles omvat. Vind ik. Dus er is niet echt een woordelijk antwoord voor.

Jan: dat voel ik ook maar ook kan je het er over hebben en dat is mooi. Onneindig over hebben. geen negativiteit. Houd het in. Is prima zo Mensen moeten dat uitpuzzelen niet wij. Dank je wel!

Bezoeker: graag gedaan Dank je wel. Zou je nu kunnen typen. Zekers. Nu ben jij je klos.

Gesprek 71

Jan: Ben jij kunst?

Bezoeker: Ja.

Jan: Waarom? Wat roept het op?

Bezoeker: Omdat ik mezelf ben. En doe en praat en beweeg zoals ik ben. Haha! En verder weet ik niet wat kunst is.

Jan: Hoe zou je het omschrijven? Kunst? niet het object, maar kunst. Abstracte term.

Bezoeker: Lastig!

Jan: Weet ik! Daarom vraagk het!

Bezoeker: Nooit over na gedacht. Kunst.... Ik denk aan mooi.

Jan: Voorbeeld. Als kind lig je ergens op het gras. Je bekijkt de wolken. Wat zie je in de wolken? ik zit, jij dat. Ook kunst!

Bezoeker: Ja klopt.. Oke...

Jan: Hoe een kind schildert of tekent. Ook kunst.

Bezoeker: Dan zou ik zeggen: kunst is iets wat bij jou een gevoel oproept waar je blij van word. of verdrietig.

Jan: Van gogh. Die zag men niet als kunstenaar. Pas later zei iemand: dit is kunst! Nu zeggen we wow!!! Daarom heb ik ook die teksten met fouten gebruikt. Dan is het: ooh dat is filosofie. Ze negeren de fouten. De kern van filosofie is anders denken. Vaste dingen. Toch durven mensen het niet te doen. Dat zijn de handschoenen die we hebben. We hebben he geleerd zo. Ook over kunst. Kunst moet emotie oproepen. klop o Ook lelijke kunst. Duchamp met zijn urinoir. Kunst! Miljoenen waad!

Bezoeker: smaken verschillen.

Jan: Ja. De term is anders.

Bezoeker: Nooit over nagedacht!

Jan: Je bent niet de eerste. Hoe mooi is het zo'n vraag te krijgen die je nooit hebt gehad! Je bent omsingeld geweest met kunst. En toch nooit over na gedacht. Die vraag blijf weken hangen! Geloof me.

Bezoeker: En bedankt!

Jan: De tolken van weken geleden denken er nog steeds aan. Het verandert iets. Hoeft geen antoord. Er is geen finale antwoord. en dat is mooi.

Bezoeker: Dat mag.

Jan: alles zit er in. rouwen. Blij zijn. dat is allemaal kunst. jezelf zijn. 20 jaar geleden jezelf zijn is niet hetzelfde. Waar is de kunst dan? Dat is de meest abstracte term die we hebben. Wat is het? wat houdt het in?

Bezoeker: Ja. Oke.

Jan: wat nog meer? Wat roept het op bij jou?

Bezoeker: Wat ik nu weet... Ik ben nu meer met kunst bezig dan 20 jaar geleden. Ik heb nu meer behoefte.. Ik ga vake naar ballet. Ik koop kunst. ik kijk anders naar schildrijen. Dat zegt niets over wat kunst is. Maar ik weet dat ik daarin zelf veranderd ben.

Jan: Dankjewel.

Bezoeker: Alsjeblieft! Lastig!

24 augustus

Gesprek 72

Bezoeker: Ik had geen vraag,, als ik dit zo zie mis ik Loesje! Zo slim ben ik nou ook weer niet! Nou de mens is wijs geweest, al heen lang. Maar, gedraagt zich er niet naar. Zijn heel veel wijze mensen geweest, dus.

Jan: maar ook veel mensen volgen, denken niet zelf. Blijven volgen.

Bezoeker: het is een zootje. Hoe meer mensen er komen hoe meer er misgaat!

Jan: meestal volgers. Wat ik bedoel hier, is inspireren. Niet om volgen maar inspireren. Deze teksten zijn niet foutloos dat is bewust, filosofie is

om anders te kijken. Veel mensen durven niet te zeggen dat er foutjes in zitten. Dat gaat meer over kwetsbaarheid.

Bezoeker: ja ja. Kent u Loesje?

Jan: ja!

Bezoeker: oké! Is ondertussen ook weer oud natuurlijk. Ooit was dat heel populair. Heel veel wijze dingen.

Jan: op stickers ook te zien.

Bezoeker: ja. Nou laten we hopen dat het wat oplevert! Voor de mensheid. Beetje nadenken!

Jan: dat zeker.

Bezoeker: dank je wel.

Jan: dank je

Gesprek 73

Jan: ik ga je niet hele verhaal vertellen, dat kun je teruglezen. De kernvraag is:ben jij kunst?

Bezoeker: oh wauw. Ehm..

Jan: dat is de vraag.

Bezoeker: als ik mezelf zou moeten vergelijkenf met kunst dan zou ik dat doen met een, ja gedicht zou ik het niet willen noemen. Meer nonfictie. Verhaallijn semi-autobiografisch over het leven van een chaoot! Haha!

Jan: je noemt vergelijken de vraag is of je zelf kunst bent? Niet vergelijken

Bezoeker: is daar het misverstand.

Jan: het is de kern of jij bepaalt of je kunst bent of niet dat is de kern van de vraag.

Bezoeker: oké, los van verge lijkings, ehm, zo zie ik mezelf niet. Maar.. Ik weet niet, zou je kunnen zeggen van wel? Een retorische vraag?

Jan: heel filosofische vraag ja. Er is geen één of andere antwoord voor. Want dat is wat ik hier doe is zoeken, naar wat bezoekers antwoord geven. Wat voor antwoord geven en wat betekent het voor iedereen, kunst. Wat voor jou kunst betekent, woord, wat is de betekenis van die woord bij jou?

Bezoeker: op die manier. Ja, dat is voor mij vooral, andere mensen inspireren. Inzicht geven. In, ja, over bepaalde onderwerpen, kan van alles zijn. En ja, als ik mensen kan inspireren, dan hoop ik kunst genoemd te worden misschien wel? Leuke beschrijving, maar.. ☺

Jan: wat houdt je tegen om jezelf kunst te noemen? is er iets wat je tegenhoudt om te zeggen?

Bezoeker: ik denk, ja,.. Ik vind het voor me zelf moeilijk om te zeggen dat ik mensen inspireer. Ik zou het moeilijk vinden om te beseffen als zoiets moois gezien kan worden laat ik het zo zeggen.

Jan: oké. Hm-hm. Dank je wel. Dank je

Gesprek 74

Jan: ik dacht dat je hett antwoord al gegeven had.

Bezoeker: nog niet. Ik zocht het op. Je wordt niet veel wijzer. Toen googled ik. Dat zijn honderdduizend antwoorden. Waar het op neerkomt is het, wat zij ook zei, dacht ik: het inspireert iemand. Dus een mens kan dat ook. Maar ik denk dat een kunstwerk kan iemand niet

negatief inspireren. Een mens wel. Die kan iemand inspireren iets slechts te doen. Niemand moord vanwege kunst.

Jan: jawel. Er is ook negatieve kunst. Barok, goia. Het is wel kunst. Het inspireert, maar ist niet positief. Het laat de slechste kanten van de mens zien. Dat kan.

Bezoeker: is er iemand die kijkt en denkt: ik vermoord iemand?

Jan: ik denk het wel.

Bezoeker: oké.

Jan: het is beroemd doordat het slechte dingen laat zien.

Bezoeker: dat is wat anders.

Jan: op het randje. Er zijn wel mensen die het prachtig vinden. Dat is niet per se negatief. Dat is het mooie, vind ik: het is niet zwart wit. Altijd vltoeiend. Er is niet één antwoord. Ook de termen in woordenboeken. Dat is nog niet alles. Kijk eens naar hoeveel energie je erin stak om het te zoeken. Het ging om kunst. Niet over jezelf.

Bezoeker: als ik denk aan het inspireren, dan ben ik het misschien soms wel en soms niet.

Jan: vanwaar de twijfel?

Bezoeker: ik inspireer niet 100%.

Jan: maar kan je het zeggen?

Bezoeker: het blijft lastig.

Jan: ja, maar leuk. Het is zoeken: waar is de grens? Zeggen en niet zeggen. De een is enthousiast, ander niet.

Bezoeker: maar ook niet alles is kunst. Dus dat.

Jan: dank je wel.

26 augustus

Gesprek 75

Bezoeker: want ...ehm...?

Jan: mijn neutraal is niet jouw neutaal. wat we daaronder vinden is niet te vergelijken. Wat is voor jou lastig aan die tiern?

Bezoeker: het kost mij tijd om de wennen, hoe ik, nee om te begrijpen lbtig plus. Dan denk ik van: iemand wordt geboren als vrouw, of als man. Hoe iemand zich dan voelt. Als hij opgroeit als hij groter wordt, en ik weet niet mer wat mijn vraag is.

Jan: je bedoelt denk ik: waar komt het vandaan? Dat mensen zich anders voelen of noemen.

Bezoeker: moet er altijd zijn geweest toch?

Jan: Stukje van vanzelfsprekendheid. Omdat het steeds niet kan dan groepjes. Homo's , lesbisch Gelovigen Vegetariers. Ha Ik weet namen niet meer Maar als je geen vis eet dan is er ook een term voor. Verbaasd, wist ik niet Valkuil van diversiteit Weer een nieuwe term die helpt ergens 9 Non binair. Wat is dat dan? Even zoeken Termen om specifieke betekenis te geven. Niet om te zijn Hokje
Wat is handicap erbij. Bij lbhti. Die migrant is? Hoe? Taboe? In homo wereld een handicap? taboe Bijna onbespreekbaar .

Bezoeker: hoe dan?

Jan: bijna niet te bespreken.

Bezoeker: meer mensen die homo zijn

Jan: vinden dat extra kwetsbaar om het daar over te hebben voelen zich sowieso niet tussen haakjes nor maal. Want homoen daarbij een handicap. Een laagje daarbij Nog minder mensen die dat kennen en dat weten. Je zegt niet meteen dat je doof bent met een date Voorzorg is het want je weet niet wie je tegen komt Andere kant: als je het wel doet: dank je dag? Opvallend. Kwetsbare omgeving word je meer gekwetst dan in andere omge ving Waar komt het vandaan Is helaas zo Vergelijken leeftijd Oudere homo of lesbisch? Is anders. Altijd groepjes..

Bezoeker: gaat dat ooit nog veranderen?

Jan: veranderen naar wat?

Bezoeker: inclusie? Naar dat we mensen nemen zoals ze zijn?

Jan: kan. Naar mijn mening. Als we beginnen op basisschool. In het algemeen. Iedereen is zoals hij is Speciaal traject Ieder mag zichzelf zijn en onderteunen

Bezoeker: misschien is het een begin dat overheid: scho len niet meer titel exlente chrool gebrnuien. Dat dat weg gaat. Is ook al een verschil.

Jan: ook op werkvloer Overal Kerk, club, vakantie. Overal Niet moeilijk je met het willen en toelaten Niet hoe we dat moeten doen, maar wanneer. Waar is ruimte om het mogelijk te maken. ervaringsdeskundige. Daar mag zijn zoals hij is en niet vechten

Bezoeker: wat bejoel je met mijn neutraal is anders jouw neutraal Zonder oordeel bedoel je dat?

Jan: mijn neutraal van mij nu is anders dan 10 jaar geleden Daarom vraag: ondertiteling Die foto's is zelfportret van 15 jaar geleden. En die

handschoenen: hoe leren wij de meest binnenste: ik Hoe leren wij normen en waarden Niet huilen i niet springen Dat niet Wat we in het begin hadden Handchoenen: verschillen de momenten maak je het open Mensen zonder kwade bedoeling kunnen pijn doen Dat is binnen van hand. Meest kwetsbaar. Als kind en als ouder persoon kan je het niet dichthouden Blijf bij jezelf Bij mensen die oud worden: trauma's van kind voor. Hele leven dicht en dan weer open. Kan je snoms niet snappen waarom. Dat heb ik vin mijn vooroudersch gekregen. Dat is mijn zelfportret Gaat over kwetsbaarheid Hele expositie gaat over mens die kunst is. Kernvraag is: ben jij kunst?

Bezoeker: Jij denkt dat ieder mens kunst is?

Jan: dat is mijn stelling. Daarom vraag: ben jij kunst?

Bezoeker: (2 minuten nadenken) nog nooit over nagedacht

Jan: ik kan helpen: niemand heeft hier over nagedacht Alle 70 gesprekken nooit over nagedacht Die vraag krijg je nooit Daarom vraag voor expositie

Bezoeker: in eerste instantie: nee ik zie mezelfniet als kunst. Maar ik zie wel, misschien is dat om dat ik ouder ben dat je leert om andere mensen te naemen zoals ze zijn. Ik weet niet of dat met kunst te maken heeft zo

Jan: wat houdt term kunst in?

Bezoeker: creativiteit? Wat jij kunt en ik niet

Jan: wat jij kan kan ik ook niet daser waarom kan jij geen kunst zijn

Bezoeker: ik heb 2 linker handen Als ik jouw kunst zie van glas Zo veel bewondering

Jan: i ik heb bewondering voor jouw typen. waarom kan jij niet kunst zijn. Titel: 'Ieder mens is kunst'. iedereen hier in gesprek. Wat is kunst. Waarom ben ik wel of juist geen kunst?

Bezoeker: maar ik begrijp je vraag niet helemaal. Hoe kan een mens kunst zijn? Bedoel je dan: is een mens creatief?

Jan: ik bedoel niets. Dat is mijn vraag aan jou

Bezoeker: zie i moet iets concreets hebben

Jan: terug naar handschoe nen. Zo gewend om te vol gen wat opgelgd ies en door die vraag kom je in ruimte die je niet kent Sommingen zijn enthousiast en vertellen anders. Maar nievand heeft de vraag gekregen. Zo mooi! Zou'n vraag bedenken die niemand heeft gehad.

Bezoeker: dat vind ik ook kunst

Jan: tolken van 3 weken geleden denken er nog over. Er is geen antwoord. Bijvoorbeeld er was iemand die zei: durf niet te zeggen dat het kunst is. Wil het wel zeggen maar durf het niet Lichaamstaal was kramp en zo. handjes vast Ik hiel haar. Zeg het maar. Zo e norme stap te doen. Gewoon zeggen: ik ben kunst. Hier komen alle dingen naar voren Angsten, trauma's en opleidingen en normen en op voeding. We wir in overtuiging op ge voed. Dat we niets zijn Niet speciaal zijn Goed zijn. En dan denk ik: waarom zeg je niet dat je kunst bent? Kunst ben..

Bezoeker: te ab t tstract misschien? Kan je niet vastpakken . Jan: die kunst is niet abstract. Die kan je wel aanra ken Is een filofosisch e vraag. Is mogelijk geen antwoord voor. We zijn gemaakt door onze ouders. Dat is ook een kunstje.

Bezoeker: Haha!

Jan: dat is ook perspectieft hoe we op kunst kijken Daarom: wat voor jou neutraal hoeft ver mij niet neutraal ze zijn Jouw kunst is niet mijn kunst.

En wat jij zei: wat jij kan kan kunst zien en wat ik kan of andersom Als je jezelf kan zien als kunst dan inclusie Vanzelfsprekend. Niet extra plusjes er bij We zijn 2 stukjes kunst. Prima

Bezoeker: maar daarmee zeg je toch dat ieder mens is zoals hij is?

Jan: punt!

Bezoeker: ja!Z

Jan: hoeft niet meer!

Bezoeker: ze zegt net dat een mens niet uniek is Ik ben zoals ik ben en jij bent zoals je bent

Jan: ja. Natuurlijk dat is prima maar de realiteit gaan we handschoenen dragen zoals we gewend zijn Of we willen of niet Dit is het systeem waar we in leven. Er is geen ander systeem en daarom lijkt het filosofisch. Niet uit te voeren Maar dichtbij Dat is kwetsbaarheid. Die ruimte die hier is veilig. Ik kan delen. We wisselen meningen.. B

Bezoeker: en wat was over het algemeen het antwoord van de meens hier? Als je die vraag stelde.

Jan: alle teksten wil ik bewaren. Wil jou vragen om het ook te mogen bewaren Dit is kunstobject. Alle gesprekken zijn vluchtig Ik maak er niet een boek van maar ik bewaar het als dialoog. Je kan het teruglezen. Mijn verhaal verandert ook Je kan lezen hoe ik anders bezoekers benader en je ziet alle reacties van anderen. Verbaasd. Iedereen reageert anders. Dat is bedoeling van het project. Bewaren Ik ga er kunst van maken. Ieder persoon die hier was is kunst Gesprek. Letters. Dat is kunst En daar maak ik een kunstobject. Daarom hoop ik: hoe verder Foto van 15 jaar geleden: vraag stellen: ben jij kunst. Ik hoop dat dialogen dat als ze je later leest: dan hoop ik antwoord te vinden: hoe verder. Dat is kern van deze expositie.

Bezoeker: dat vind ik wel kunst van jou

Jan: Haha! dat is we beetje kunst van jou

Jan: daar ben ik wel sterk in n maar dat zegt niet dat ik kunst ben. Wat ik doe is wel kunst. Dat ben ik met je eens. Je kunt mij kunst noemen maar ik kan mezelf niet kunst vinden Zo raken we alle lagen Er ontstaat ruimte om om te gaan metlkaar Respect voor elkaar. Haha! Je blijft denken, zie ik...

Bezoeker: dus je zegt: ik weet niet of ik mezelf kunst vind. ...ehm... wanneer weet je dat wel? Moet dat groeien?

Jan: met alle gesprekken: mijn gevoel is vraag die hoelang die ontbeantwoord blijft dan brengt dat van alles met zich mee Al zeg ik ja of nee. Altijd iets. Vandaag vind ik mezelf niet kunst want punt punt punt Maar morgen misschien wel. Waarom niet? Dat is mijn eigen zoektocht? Wat wil ik verder. Wat wil ik vertellen? Wat is volgende stap. Wat kan ik al veranderen en dan hoe verder. En door dit project help ik mezelf maar ik heb iedereen nodig die hier komt om uit te vinden: hoe dan Eerste expositie: imperfect. Wel perfect zijn en nu 'Ieder mens is kunst'!

Bezoeker: dat is toch knap! Ik vind dat heel knap! Hoevezin je het: imperfect hoe?

Jan: ik was verdrietig en ik wilthet vieren in plaats van verdrietig zijn.

Bezoeker: al zou je me in een kerk opsluiten.

Jan: en later zag ik het: 43 werd ik op

Bezoeker 2: en welk opzicht hooaurt u bij dit kunstwerk? Heeft u de hele zaal gemaakt? ik ben vlibbergasted! flabbergasted! Ken je dat woord?

Bezoeker: stomverbaasd

Bezoeker 2: ik lees veel: dat heb ik gister nog gelezen toevallig! Ik lees veel. Dat zou kunnen.

Wat betoog je nou. Ik kan het niet eens lezen. Waarom hang je het zo hoog op?

Jan: wilt u water. Dan kunt u het beter verstaan. wat is het idee om die teksten zo hoog op te hangen

Jan: bedoeld voor mensen die in rolstoel kunst gaan bekijken

Bezoeker 2: rolstoel?

Jan: het is toegankelijk deze zaal maar kunst niet Die zijn niet te bekijken als ze zo hoog.

Bezoeker 2: ik begrijp het niet Andere zaal?

Jan: daar hangen ze te hoog.

Bezoeker 2: als je in een rolstoel zit dan heb je beperkingen.. Je mag meedoen. Maar als er een beperking is. Ik spreek geen Italiaans. Dat verhintert mij om prachtige dingen te beleven

Jan: daarom hangen ze hoog. Om hulp te vragen. Afhankelijk zijn Als kind, als je klein bent kan je ook niet

Bezoeker 2: maar je wordt groot. Lost zich zelf op

Jan: dat is over 10 jaar voorbij

Bezoeker 2: Groeien.. Voorwerpen kan je niet zien

Jan: het gaat om het principe. Je komt hier binnen. Ik heb het bewust hier gedaan. Uitdagen. Het gaat hier over kwetsbaarheid.

Bezoeker 2: ja? Dat is een hele andere aggregatie.

Jan: dat is mijn verhaal over kwetsbaar zijn. Normen en waarden zijn gestopt Als kind mag je er niet rennen en niet huilen. Laagjes

Bezoeker 2: kind zijn dan mag je het zelf weten. collage van foto's. Ik zie een hand een hand. Een kledingstuk.

Jan: handschoenen.

Bezoeker 2: maar is dat dan een achterkant van een hand. Z

Jan: handschoen is open. Meest kwetsbare kante laten zien. Binnen kant

Bezoeker 2: binnenkant? Ja.. Pfff.

Jan: het gaat over eigen kwetsbaarheid ik ben namelijk doof.

Bezoeker 2: ik ben ook doof aan één kant

Jan: ik kan niets horen. Schrijftolken heb ik nu Die typen

Bezoeker 2: beperkingen oplossen. Er is iets aan te doen Ik kom er ook aan toe Mijn ogen gaan achteruit ik ben ook afhankelijk van hulpmiddelen Het woord kwetsbaar wordt inflator gebruikt. Ik heb afscheid genomen van het woord. Kan je mij verstaan? Het ging over jonge ren: 18 jarige jongeren. Verlaten het huis. Gaan studeren En vergeten zich te verzekeren. Ik haak af. Dat is onzin 18 jarigen jongeren die hoeven niet teholpen te worden. Die zich vergeten te verzekeren. Heb je begrip? 18 jarigen zijn kwetsbaar. De zijn flink Toekomst. Niet allemaal natuur lijk Sportief

Jan: dat bedoel ik. Iedereen is belangrijk in zijn kwetsbare positie.

Bezoeker 2: iedereen.. Wordt ouder.

Jan: je bent geboren en je bent kwetsbaar. Je kan niets als je ouder wordt dan kom er een moment dat je niets meer kan

Bezoeker 2: maar kwetsbaar en... Op reis Genieten.

Jan: ik wil stukje kwetsbaarheid bespreekbaar houden Kernvraag van deze expositie is: ben jij kunst?

Bezoeker 2: ben ik? Iedereen is een kunstenaar maar dat bedoel je niet? Kan ik niet zo maar antwoord opgeven Ja of nee?

Jan: van jou wil i het weten

Bezoeker 2: niet perse ja of nee Ik hou van kunst Zonder kunst ziu mijn bestaan mager zijn Zonder kunst Maar zelf? Ik maak deel uit van de kunst! Dat is zeker. Het is een deel van mijn bestaan. Persoon lijk

Jan: toch ben e een stukje kunst.

Bezoeker 2: ja. Kijk, syntactisch klopt het niet. Dat zijn 3 woorden Werkwoord, een persoonlijk woord. Je kan niet alle 3 de woorden in een zin zetten.. Regels van de taal....

Jan: toch zet het aan het denken. Dat heeft ludwichlichten stein. Als je woorden krijgt dan krijg je leven. Vergezichten. Zin: ben jij kunst? Of de vraag..

Jan: ja precies.

Bezoeker 2: mag ik het omkeeren. Jij bent kunst.

Jan: daar heb ik het niet over. Ik wil vragen. 'Ieder mens is kunst'. Ik heb dat bepaald. Dat wil ik niet zeggen

Bezoeker 2: het is wel zo.

Jan: ik wil het graag vragen het is aan jou. Om aan te geven: antwoord geven op een vraag die je nooit heb gehoord.

Bezoeker 2: ik zeg nu: al denkende: ja ja ja ja!

Jan: Haha!

Bezoeker 2: aarzelend ja. Ik leef voor de kunst. In de kunst. Literatuur. Dans kunst. Heel belangrijk. Muziek.

Jan: dat zijn vormen. Wat doen we zelf? Als we betaan: zelf kunst noemen?

Bezoeker 2: bij e de dood is he afgelopen?

Jan: dat is de vraag.

Bezoeker 2: ik krijg geen antwoorden. Vragen stellen kan e goed.

Jan: [door elkaar].

Bezoeker 2: een schilder cacavacia. Is heel heel lang dood. Maar nog steeds kunst. Kunst die onvergeeflijk is

Jan: is hij zelf kunst?

Bezoeker 2: dat is de vraag. Hij is dood

Jan: bij kunst denk je aan een kunstobject.

Bezoeker 2: vorm natuurlijk

Jan: levens kunst

Bezoeker 2: joie devivre. Zo ben je er op gekomen? Als jong mens al?

Jan: afgelopen 15 jaar

Bezoeker 2: opleiding? Academie?

Jan: glas.. Deze keer anders.

Bezoeker 2: dit is ook geen glas.

Jan: zelfportret van 15 jaar geleden. Zelfportret maken. Toen. Heeft mij nu geholpen. Geschaafd die hand? Kwetsbaar in je hand? Verbrand?

Jan: nee photoshop. Kwetsbare kant laten zien

Bezoeker 2: werkt wel hoor! Bloederig. Pijn! Pijn als ik het zie

Jan: welke soort pijn?

Bezoeker 2: # fysieke..

Jan: brand of snijden.

Bezoeker 2: kiespijn is het niet

Jan: bij mij met fiets vallen. Als je gaat fietsen.

Bezoeker 2: dat schaaf. doet me denken aan een soortgelijke.. Frederique z's tentoonstelling in Essen. Mooi museum. David Casper... benoemd door zijn landschappen. je ziet de achterkant. hij heeft ook landschappen gemaakt zonder mensen in Zwitserland in de keu. Ik zal nooit vergeten. Net als hier zag ik een schilderij en ik kreeg het koud! Van dat ijs van die man. Dat is wel kunst! Om mij te laten rillen

Jan: kunst maken dat emotie oproept. Bloed.

Bezoeker 2: ik val van de fiets. Ik fiets niet meer dus kan me niet meer gebeuren Het is geslaagd.

Jan: dank je wel!

Bezoeker 2: Is het te koop?

Jan: ja. Om mee te nemen Haha!

Bezoeker 2: ophangen thuis.

Jan: ahs je zo'n groot huis hebt En

Bezoeker 2: wat doe je met de teksten

Jan: is van Krishna Murti. Om te inspireren.

Bezoeker 2: blaadjes? In een map of zo?

Jan: wilt u ze hebben? Ik gooi ze niet weg ik bewaar ze.

Bezoeker 2: taal. Ik vraag aan jou: van wie zijn die blaadjes Wat doe je daarmee. jij zegt: die gooi ik weg Tekst is één ding maar het papier is iets anders. Daar hou jij je ook mee bezig Woorden, zinnen en het papier dat je ophing Goed over nagedacht wat waar moet hangen?

Jan: ongeveer. teksten met grote letters maar ook kleine letters om aan het denken te zetten

Bezoeker 2: over nage dracht welke waar hangen?

Jan: die daar wel De rest is meer groot en klein. Niet om de betekenis zelf Een paar hier op ooghoogte wel bebust gekozen. Mening. Geloof. wetenschap. Wel bewust ook ooghoogte

Bezoeker 2: i ik zag een tekst: mezelf heb ik gevraagd| z's is dat nou een mening of een feit?

Jan: precies.

Bezoeker 2: ik denk dat het allebei kan. Wat is jouw idee?

Jan: dat is mijn inspiratie. Niet mijn uitspraken maar fijne teksten om mij op hneg te zetten: anders te kijken.

Bezoeker 2: die teksten koven uit een ander brein?

Jan: ja, van deze kalender, Dat is oosters, voor elke dag is een andere tekst Dat vond ik inspirerend. Vandaag is hier.

Bezoeker 2: oh, ja. ((aan het lezen)). Economisch, maatschappelijk en religieus veilig. Ja, waar zijn we in hemelsnaam mee bezig, nou, hier zijn we mee bezig, nou hiermee, daar heb ik behoefte aan, aan veiligheid Economisch geen probleem, ik heb een gebruik vernnsbrek aan veiligheid, ik reisde de hehe om af, nu ben ik verlamd door corona . Nu zijn er sto ringen,

Jan: maak dat niet kwetsbaar? Bxs ik bliën nu veilig thuis. met een knipoog.

Bezoeker 2: dat kwetsbaar, ik vind jou toch wel, ik heb veel herinneringen, maar iegn, ik heb een zus in Amsterdam, die is 90, ik zei, ik ga alleen nog met de tran, dan ben ik kwetsbaar, als die trein het maar doet en als ik aankom, wat moet ik dan doen, door corona is veranderd ry die perrons zijn veranderd,. Dan is die kwetsbaar. Maar ik vermijd die situatie. Jan sch dat zijn onze keu zes, maar ik vind dat die kwetsbaarheid het leven aan wezij is Maar ik wil nog iets vragen Wat wij haddaen bessprokenheechte de schrijftolk getyptt ik wil die teksten bewa ren, dat is onderdeel van het kunstproject, gesprekken die eerder waren, heb ik bewaar, maar het is geen literaire vorm, maar dan kan je lezen wat voor anderen kwetsbaarheid is, op die manier wil ik dat bewa ren. Bxs ik vind het heel correct dat je dat vraagt. Ik zit te kletsen, maar je hebt me an de praat gekregen.

Jan: dat vind ik de kwetsbare klant laten zien, zonder bang te zijn We hebben het over me ningen. Bxs maar ik kan niets met kwetsbaarheid, ik ga zondag naar de kerk, maar kwetsbaarheid is een munt geworden.

Jan: ik vind het mooi dat we het het er over hebben, dat vind ik mooi, ik wil dat graag be waren.

Bezoeker 2: maar je zou een plezier doen, maar kom er in godsnaam niet mee aan Tot genoeg! Dag dames!

Jan: we hadden het over ...ehm... kunst. Wat kunst is. Voor onsn wat rom betekent. Ergens daar zijn we geble ven.

Bezoeker: even iets anders.

Jan: over handicap..

Bezoeker: iets anders wat je net vertelde aan die man over rolstoellen. teksten die hoog hangen. Dat is voor mij ook een eye opener. Ik ga me bijna schamen dat ik daar niet aan gedacht hebt

Jan: daarom zeg ik altijd: mensen met reen handicap zijn niet bepect. Panden van over heid. Rolstoeltoegankelijk met een rolstoel wc. Deur moet je naar voren trekken Niet schruiven. Niet een deurknop Dat is ab ssurd Hier ruimte gecreaeerd dat we het er over hebben. Die mmeneer van net dat hij er nog nooit over heeft nagedacht Dat is prachtig. Alles om manier van denken zorgt voor grote golf. Net als olie. Dat is mijn k kracht. Creëren. Maakt niet uit of we het antwoord hebben Kwetsbaar zijn we als het onzin vinden en toch loop je door: we zijn nog lang niet klaar. En dat is mooi. Het blijft. het is niet een lezing geweest. C kracht van blijven de verandering. En dat is ook de kern: hoe moet je ermee om gaan als je een handicap heb 24 uur per dag. Opnieuw jezelf uitvanden. Constant.

Bezoeker: dan moet he leren om positief in het leven te staan

Jan: het gaat niet om positiviteit

Bezoeker: stel ik word overre den door een auto en ik kan niet meer lopen

Jan: dan heb je vergelijk.

Bezoeker: moet een weg vinden om ermee om te gaan

Jan: als je zo geboren bent moet je ook niets maar je neemt het vanzelfsprekend mee. Iemand die iets niet kan is krachtiger dan iemand die alles kan Omdat hij oplossingen zoekt Neem het vanzelfstrekend omdat het moet.

Bezoeker:: ja. Jan: misschien ook daardoor maak je groepjes

Bescherming om kwetsbaar op te stellen

Ik vraag om hulp: maar zodra het komt zoals ik het wil: ik ben bijna zeker dat ik het afwijs.

Dat gaat mij kwetsbaar maken.

Bezoeker:: oh zo 9

Jan: toegeven dat hulp passend is? Dan gevoel: oh jee, ik ben nu afhankelijk Om dat ik hele leven onafhankelijk moest functioneren Niet meer zo kunnen zijn Maar hulp krijgen dan afhankelijk lijkt opstellen. Dat is helse dilemma. Hoe dan? Hoe los je dat op?

Bezoeker: mooi dit

Jan: nu weet je verhaal erachter.

Bezoeker: ja

Jan: ik spaar die verhalen. Ik vertel dit zo vaak Het dringt door in negatieve zin Oh jee ik heb nog zo veel nodig In dit verhaal ben ik eenzaam

Bezoeker: vind je het dan vervelend dat ik vragen stel?

Jan: nee omgaan: hoe kan ik anders de meest zware stuk van mijn verhaal toch kunnen vertellen dat het voor mij minder pijnlijk is. Dat is

mijn zoektocht En vandaag: kwetsbaarheid onzin? Tussen haakjes: vind ik heel mooi. Dat help mij: rot op met die kwetsbaarheid. Juist mooi! Sterke mening. En ook kleine glimlachje. Je hebt me aan het denken gezet

Bezoeker: dat zei hij

Jan: is prattig en kwetsbaar opstellen Toegeven en dat geeft energie terug Weer een stapje gedaan En ook: iemand anders ook een stapje gedaan. En niet oordelen. Natuurlijk kan je het beeld hebben: zo zo zo en dit en dat en dat Maar ja. Laat maar staan. Die hulp vragen. Dat ik antwoord ga geven Is ook opvallend. Vraag is: een fijn middel, dat heb gevonden en ik kan het jaren gebruiken.

Bezoeker: hij was geraakt door foto's. Mooi was dat. Hij voelde het ook zo als een schoeëfwond

Jan: opvallend van woorden. Geen sprake van kwetsbaarheid. en het beeld ging alleen over kwetsbaarheid. Pijn en zo. Dat is toch fijn ervaren. Wat wel mooi. Maar jouw verhaal ook iedereen geeft iets anders. Je kan het terug lezen

Bezoeker: mogen wij het lezen?

Jan: iedere tolk krijgt het bestand. Dat is bedoeling.

Jan: dank je wel

Bezoeker: dank jij wel!

Jan: volgede week een toevoeging geven.

Bezoeker: ja zo

27 augustus

Gesprek 76

Bezoeker: ik hoef geen water hoor.

Bezoeker 2: vertel?

Bezoeker: ja nieuwsgierig naar wat dat betekent.

Jan: die zijn van Krishnamurti een oosterse filosoof.

Bezoeker 2: dat heeft u gestudeerd?

Jan: nee, een kalender met een uitspraak elke dag. Dat is mijn inspiratie.

Bezoeker 2: u bent Duits? Oh Pools vind ik dat u knap Nederlands spreekt. Vanuit een rolstoel!?!?

Jan: ja kunst is ul te hoog opgehangen.

Bezoeker 2: u kunt de waarheid niet met hulp van bestaand ander, bestaan van..? Van de.. Anters vinden?

Jan: er zitten foutjes in, bewust. Om het gevoel te geven hoe moeilijk is om iets waar te nemen als het anders is opgehangen. Of een rolstoel, of hoe wij wereld bekijken als kind. Alles is te hoog, te groot, niet meer te lezen. Kunnen nog niet lezen. Dat is stukje afhankelijkheid. Hoe wij van elk afhankelijk zijn om iets te kunnen volgen, iets te kunnen verstaan. Dat er ook fouten in zitten. Letterlijke fouten dat is om te laten zien, hoe mensen soms echt letterlijk ideeën volgen. Krishnamurti, zó goed! Mensen durven niet te zeggen dat er foutjes in zitten. Afhankelijkheid, aanpassing hoe wij als mensen functioneren. Dat lijkt me de kwetsbaarheid. Dat is ook die foto.

Bezoeker 2: enorme uitvergrote foto toch?

Jan: ik heb heel de wand gebruikt. Deze foto, is mijn zelfportret van 15 jaar geleden.

Bezoeker 2: deze foto? Waar is z'n kop dan?

Jan: ha ha die is er niet.

Bezoeker 2: dat zijn voeten of zo?

Jan: het illustreert mijn kwetsbaarheid. Dat is 15 jaar geleden dat ik die heb gemaakt toen was ik in heel kwetsbare situatie, kwam net naar Nederland, alles opbouwen. Kwetsbaar nog. Dat illustreert, wij als mensen laagjes opbouwen met opvoeding, opleiding, aanpassen. Alles wat we leren, als kind. Soort handschoentjes gebruiken. Heel vaak willen we laten zien wie wij zijn wij hoe kwetsbaar wij zijn, dan kan iedereen pijn doen ook zonder intentie.

Bezoeker 2: je kunt al die mensen die, die hier hangen, die zijn op bepaald moment getrojecteerd op de muur? Wat bedoelt u?

Jan: ik bedoel hier meer, misschien ga ik gelijk naar de kern van mijn kwetsbaarheid. Ik ben doof.

Bezoeker 2: u bent doof? Hoe kan dat nou!?

Jan: ik hoor nog iets maar niet zonder liplezen en ik heb een Schrijftolk. Zij typt alles. Dat is mijn kwetsbaarheid. Ik heb zo goed geleerd, mij aan te passen voor de maatschappij, niemand deed dat. Ben ik veilig. Zodra ik zeg ik ben doof, dat is mijn kwetsbaarheid, dan doe ik die handschoentjes weg. (doet gebarentaal)

Bezoeker 2: u praat nu met uw handen. Wat zegt u?

Jan: ik gebruik gebarentaal. Dat wil ik liever. Dan ben ik heel kwetsbaar.

Bezoeker 2: de manier waarop u praat, ik wist dat u uit het buitenland kwam maar niet welk land. En dat hoor ik dus door uw spraak ik had niet gedacht dat u doof was!?

Jan: dat is mijn verhaal, kwetsbaar zijn, er over praten. Iedereen is ergens kwetsbaar. Als kind kan je veel dingen niet. Als je ouder wordt kan je steeds minder dingen.

Bezoeker 2: i know!

Jan: ik probeer het zachtjes te zeggen, sorry. Dat is de levenslijn die we hebben van kwetsbaar beginnen en eindigen.

Bezoeker 2: dat weet ik dat is zo.

Jan: zo ben ik geboren ik ben oud geboren. Ik heb gehoor van ongeveer 100-jarig persoon! Daardoor, heb ik inzichten. Ik zie meer. Ik weet meer hoe is dat als iets kwetsbaar is. Dat ik het sneller herken en kan ermee omgaan. Daarom heb ik deze expositie zó gemaakt om er over te kunnen praten. Heelt vaak hebben we een mening, kunst is leuk of niet leuk. Maar wat is de redenering? Waarom mooi? Maarn fijn? Ieder mens is kunst is mijn stel ling.

Bezoeker 2: ik hebt sjoortgenoten hier ontmoet en zeker nu als ik nu met u praat, dan dan dan, weet u, dat doet u al 15 jaar. Maar, u woont al heel lang Nederland?

Jan: 17 jaar.

Bezoeker 2: en u bent kunstenaar?

Jan: ja.

Bezoeker 2: maar ik begrijp niet helemaal, u hebt dingen uit artikelen overgenomen? Dat is uw handschrift eigenlijk? Wat hier op de muur hangt?

Jan: nee dat zijn niet mijn uitspraken die zijn van Krishnamurti, van de kalender, als inspiratie. Hoe ze zijn opgehangen is die verhaal van afhankelijkheid. dan gaan we naar kwetsbaarheid. Als je je kwetsbaar kan opstellen vind ik dat een vorm van kunst. De kern van deze expositie is: ben jij kunst?

Ben je zelf kunst?

Bezoeker 2: nou ik heb een jaar of 13, 1 toen ik zo oud was ben ik naar een kunstacademie gegaan en heb leren schilderen en beeldhouwen ook. Beeldhouwen, ik heb een kop van mijn moeder gemaakt, zo groot, die heb ik laten bakken. In dat gebouw waar die kunstenaars verbleven, een oude school. Dat staat en het lijkt sprekend.

Jan: maar dat is een kunstobject. En kunst maken. Maar jijzelf als persoon? Ben jij kunst?

Bezoeker 2: ik ben kunst omdat ik dat kán. Nee? Nou vertel jij maar eens?

Bezoeker: nee,.. Ik ben doodmoe.

Bezoeker 4: deze meneer zou ook willen aanschuiven is dat goed?

Jan: ja is goed kom maar zitten.

Bezoeker : hij mag mijn plaats innemen ik ben te moe. Nee ik ben geen kunst, ik ben mezelf!

Jan: ik denk dat jij ook de vraag anders begrijpt dan jouw man.

Bezoeker: hij heeft een hersenoperatie hij kan het ook niet goed volgen.

Bezoeker 2: ik kan het wel volgen maar weet niet ope ik kan repeteren.

Jan: anders, ik ben mens. Jij als mens kan je kunst zijn?

Bezoeker 2: ja! Moet wel! Moet je kijken naar Rembrandt, Vermeer, die grote Nederlandse schilders. Zijn allemaal kunstenaars.

Jan: precies! Dat is een klein stukje wat ik probeer die vraag te nuanceren. Niet kunstenaar zijn, maar kunst zijn. In jezelf. Dus heel filosofische vraag en veel mensen weten geen antwoord te geven. Dat is heel andere vraag die ik stel. Niet of jij kunstenaar bent. Maar of je zelf kunst bent? hoe je loopt, hoe eet, hoe je slaapt, kan ook kunst zijn.

Bezoeker: spijt me ik ben te moe hiervoor op het ogenblik.

Bezoeker 2: kun je op je andere buurmaam rich ten want ik ben met haar. Bedsankt ik vind het knap dat u dit doet!?

Bezoeker 3: viel mij ineens op die hand.
Zei ik tegen uw collega.

Bezoeker 2: heel goed succes. Fijne dag.

Jan: kan ik kort vertellen.

Dat gaat over kwetsbaarheid.

Die foto is mijn zelfportret van 15 jaar geleden. Die laagjes zijn meer een symbool hoe lerent wij ons aanpasser, met opvoeding, opleiding, alle normen en waardes en hoe wij ons meest kwetsbarye kant willen laten zien. Wat doet het als iemand ons bedoeld of onbedoeld kwetst.

Bezoeker 3: ja.

Jan: de expositie gaat over mens die je als kunst zie, de kernvraag is: ben jij zelf kunst?

Bezoeker 3: hm...

Jan: kans je antwoord geven op die vraag? Ben jij kunst?

Bezoeker 3: nou ja... Je kan het allemaal zo opvatten hè. Kunst zit toch in veel dingen. Zit wel kunst hè.

Jan: dat is de vrieg, wat is kunst.

Bezoeker 3: kunst, dan denk je vaak van, dat is cultuur hè. Kunst maken. Maar kan je ook misschien ruimer zien.

Jan: ja. Maar jijzelf als persoon, kan jij kunst zijn of niet?

Bezoeker 3: hm... Misschien?

Jan: heel filosofische vraag.

Bezoeker 3: ja ja..

Jan: dat is mijn zoektocht met gesprekken die we hier hebben. Wat is mens, en wat is kunst. Of dat mogelijk is of mens kunst is. Niet de kunstenaar, maar kunst.

Bezoeker 3: wordt ook kunst van gemaakt hè.

Jan: dat is mijn vraag.

Bezoeker 3: wordt geproduceerd. Kunst. Kijken hoe dat eh, kunst hè, zien hoe die is.

Jan: dat is kunst maken. Mensen zelf. Kan die kunst zijn? of niet?

Bezoeker 3: ja...

Jan: dat is de expositie. Daarover heb ik. Daarom heb ik dit zo groot gemaakt.

Bezoeker 3: ja.. Nou, weet ik wel van, van hem. Hij zegt, mijn handen. Dat die kwetsbaar zijn. Zegt die, ik heb kwetsbare handen. Ze zijn niet meer zo in orde. Zegt die, ik heb blauwe handen of zoi zegt die. Is kwetsbaar.

Jan: precies en ook afhankelijk.

Bezoeker 3: ja ook, zeker.

Jan: dat is in mijn optiek de kunst.

Bezoeker 3: ja, hoe je ermee omgaat.

Jan: precies. Dat handelen kan ook mens kunst maken, vind ik.

Bezoeker 3: (knikt)

Jan: kan ik vragen welke emotie dat oproept als je daar naar kijkt?

Bezoeker 3: ik word er helemaal van, inwendig. Dat is zichtbaar gemaakt.

Jan: precies.

Bezoeker 3: en handschoen, ja, dat is een handschoen, zit eromheen. Waar is dat allemaal voor. En waarom is die opengemaakt.

Jan: om de binnenkant te laten zien. Je zou gewone hand verwachten maar er is juist nog dieper op ingegaan.

Bezoeker 3: ja. Zeker.

Jan: en dat is mijn verhaal.

Bezoeker 3: ooh. Oké. Ja ja. Dat is jouw kunst geloof ik hè? Dat is jouw kunstwerk? Dat is ook kunst.

Jan: beetje wel ja.

Bezoeker 3: maakt u meer kunst ook?

Jan: ja, ik werk meestal met glas. Deze keer is het iets heel anders.

Bezoeker 3: oh ja.

Jan: ik ga een kaartje pakken. Op internet staat alles over mijn andere werken. En dit is inhoud van deze expositie.

Bezoeker 3: ja. Dank je wel

Jan: dank je wel!

Gesprek 77

Bezoeker: met deze teksten bezig? Z an jere vorm waar om niet? Maar ik moet e ven mijn man melden dat ik... Ik zie hem fnns hem nieft wreer. Dus...

Jan: wat kan i snns ik ver tel len?

Bezoeker: wast het i dee is hier achter.

Jan: de teksten zijn vijf Krishnamurti Deze dingen van de kalen der van eke dag van het kjaar Die heb ik gevon den en heb ben mij ge in sprireergd, ik hebde een antàn l geko zen en opge han gen maar te ma nier, sommigen zijn hoog van uit de rolstoe zie je dat zo Deze zaal is rolstoel toegan ke lijk maar kunst niet op oog hoog te is het altijd. stuk je afhanke lijk heid de omge ving wel maar de inhoud niet en ook zoals wij kijken as kinderen, je kan het niet le zen of begrij pen en naarma te je ou der word dan is de meest kwetsbare kant van jezenlf as kind Dat leidt naar deze foto, das van 15 jaar geleden mijn zelf por tret en daarmee vertèl ik meer o ver hoe wij met ons de meest bin nenste kwestbare kant met oplei ding en opvoe ding leren wij met normen en waar den Kinderen je mag dit en dat nyiet dat moet je le ren maar de binnenste blijft steeds In vertwsil. doe je dat open dan ben je meer kwetsbaar en dan det het meer pijn

Bezoeker: hoe lang geleden? 15 jaar?

Jan: ja Zenlf portret

Bezoeker: was een heftige periode?

Jan: ja ik probeer de deze foto nu na te maken maar lukte het niet en toen was het in 5 minuten klaar! Wat ik eerder deed helpt mij het proces te doorlopen en delev mijn eigen kwetsbaarheid ik ben name lijk doof ik hoor nog maar ik versta niks zonder lippen

Bezoeker: vandaar de handige cap heeft hoog hangen want je weet wat het is om de hand te coopt te zijn

Jan: meer afhankelijkheid dan de hand die captureert Dat helpt mij meer afhankelijk van een ander en een kind ook, als hier kinderen komen in deze zaal, dan kunnen ze alles doen! Willen ze de Babysjark horen dan kan dat ook We zijn goed met handchoenen bouwen en ik ben een voorbeeld ervan, ik ben zo goed dat mensen wel horen dat ik niet van hier kom maar niet dat ik doof ben maar waar hoor ik bij? Dat is mijn kwetsbaarheid en dat is de manier waarop ik er over vertel Zo kan ik het niet vertellen wie ben ik aan de binnenkant? Die kwetsbaarheid die tiel heb ik ook bedacht: de mens is kunst en dan is de vraag: ben jij kunst?

Bezoeker: ik vond het een mooie zin ik weet niet meer waar die hangt maar oja! O? Moet ik even over nadenken en dat is wel positief! Hee

Jan: mijn vraag aan jou nu is ben jij kunst?

Bezoeker: ik heb het verbonden met het creatieve in die zin dus wel, omdat ik u iniek ben en dat is ook de eigenschap van kunst en in die zin kóin ik mij vinden in: ik ben kunst maar het hargdop zeggen is even wennen maar ik vond het een leuke ingang ja

Jan: daar zoek ik naar hoe wij de meest kwetsbare kern hebben en die stap durven maken, in de kunst hoeft je dat bijna niet te zeggen en zo hoop ik dat mensen het beter begrijpen onder steunen

Bezoeker: wat mij raakt aan dit is dat het wat ik tot nu toe gelezen heb, positief is en... Ja één politiek probleem demensen bij elkaar brengen o.i.. Dat verrast mij nu Dat ik voel ook uw houding U treedt mij tegemoet en vraagt en dat voelt heel warm aan en glazen water is al verbinding en dat raakt mij wel!

Jan: mooi dat wat ook...

Bezoeker: meer dan de teksten alleen, juist snijns juist uw houding en uw vriendelijke manier ran uit leggen, begripvol en dat is op zicht een kunstwerk! Dat is zo belangrijk in deze tijd: zachtheid en warmte als je daaraan kan bijdragen

Jan: blij dat je dat zegt want mijn doel is altijd hier te zijn want wat als je kunst maakt moet je gevoel hebben maar daar heb ik niks aan maar in bespreking te gaan even tafelen op de meest kwetsbare kant en ook filosofisch benaderen want dat is die vraag blijkt dat die nooit gesteld is geweest, van jong naar oud, niemand heeft er over na bedacht, mooi dat we hier zo kwetsbaar zijn Dat verandert al iets, die rust, die hier zijn ook bezoekers die echt niet rustig waren, er zijn ook mensen die heet boos waren, prima

Bezoeker: ook boos naar jou toe dan?

Jan: ze uiten het naar mij maar het was niet persoonlijk gericht naar mij maar hield een uiting van emotie en dan helpt het mij van even het ombuigen met een woord ofzo, want alle gesprekken eindigen mooi, dat we elkaar verrijken en dan helpt het mij ook te leren hoe kan je vertellen zonder beschuldigen? Ik doe het als handschoentjes, maar wat doet de maatshappij voor mij? (gebaart)

Bezoeker: ik probeer het te begripen maar is niet mak ke lijk, zo be grap ik hoe moei lijk het kan zijn voor mensen, ik be grijp de doventaal niet maar men sen die niet gehan di capt hoe zeg je? Afhan ke lijk zijn Als je diel rol een keer omdraait en nog meer inleven in...

Jan: da is mijn manier van omdraai en, ik ben niet gehan di capt, ik ben pools, ik kan Nederlands en braille en ge biren taal en de ge mid del de persoon kan het dat niet dus wie is nu gethan capt?

Jan: zich plaats in een groepje dan sluipt je wat an dersch uit hoe kun nen we ervoor zorgen dat we die termen weghalen? Je hoeft niet te strijden maar neemt het zoals het is, een vraag stellend dat doe ik nyiet voor mij maar ik kan het ook uitda gen met mijn manier van communiceren en omgaan, ook zon der jou te pesten en dan is hiet een stap naar voren en dan niet wie heeft ge lijkt of niet? Dat is de kern van wat ik hier be spreekbaar wil maken Ik heb een klein voorbeeld, as je die op doet? (bril) onge veer 5% zicht en dat is om gevoel te hebben hoe ik hoor Jij ziet nu iets en weet dat het licht en don ker is dat heb je mij gezien, je blijft in mijn richting kijkenen weet dat ik mijn hand beweeg dat doen je her senen en kop pelen j dat naar beteke nis wat je nu nog ziet Mar in principe kan je je ogen dicht doen gaat het goet maar dat doe je nyiet want dre hersenen willen beteke nis geven, net als mijn horen, ik moet steeds beteke nis gevenaan wat ik hoor Het is progres sief maar ik leer steeds weer wat an ders, met die bri dat kostte mij jaren dan kan oik het in een odcenblik uit leggen

Bezoeker 2: hallo! Ik ga ervan door want ik heb je ge mist vrese lijk!

Bezoeker: deze meneer vertelt zo'n intercessant ver haalp

Jan: oik kan het de ren maar op een an dere manier, je bent net zo kwets baar as ik en dan helpt het als je niet polari serend bent Het gesprek is zo diep in het mens zijn en e tegelij kertijd spannend strijd dat is de kunst die ik herp

Bezoeker: het klinkt fan tasties en dat ambi eer ik ook maar er ook echt vorm aan te geven, in het gewone leven ben ik een heel vredig mens. Ik probeer vpiende lijk te zijn naar an te re men sen dat ifs heel belangrijk maar zodra het o ver politiek gaat gaan er vonken spelenen dan is die warmc te en liefde weg! En dat is iets wat ik heel grag wil leren, ik oefen al wel met ie dereen in z'n waarde te la ten maar er zit zoveel...

Jan: ik heb pre cies het zelfde maar wel ge leerd ge lijkt naar mens brengen want ook elke po li ti cus is ook mens en ben je dan in staat die weer mens te maken dan kan hij er niet omhee Met zo'n simpele bri il dat biefdz je aan en u durft hij het niet dan is dat confron te rend e zo kunnen we ekaar hepen

Bezoeker: dit is su per duide lijk maar hoe doe je dat in woorden?

Jan: ga oin ge sprek met mij met die bryil of geba rentaal gebrui'ken bij ie mand die het niet kent Zoek bij jezelf waar je het meest kwetsbaarheid bent en draai het om, 100% bij jezelf blijven Ik ga over drijven als je veel emo tie voelt dan zeg je dit is wat het met mij doet en kijk wat er gaat gebeuren, bewaust sturen naar de kern Niet kwestbaar opstel len dat iemand je pijn kan doen maar dan zeggen: dit doet het met mij want en dan kan die persoon er omheen ook...

Bezoeker: moi beeld, dact blijft echt hangen nu je dat zo zegt dat ik vanuit dat beeld dat zal mij helpen om af en toe het open te doen Ik heb op zicht ook geen moei te met kwetsbaar openstellen maar op pijnpunten daar is het j heel moei lijk

Jan: dat is één punt, kwetsbaar optstellen, be wust om een an der er ook heen te brengen Als je aleen je kwetsbaar opstelt zoals: i ik ben doof, o? Dat helpt niet Maar dan wodt je geconfron teerd met jezèlf e maar aks zeg hoe het met mij is dan zit je er ge lijk bij dat is wat an ders Je doet het open maar je pakt de kwets baar heid voor jezelf, niet alleen open doen Zoals bij de bakker, dit is de kwetsbaarheid maar ga weg met de vingers, ik laat het zien maar raak het niet aan! Je mag het bekijken maar kom er niet aan en ik dewk dat ie dereen dat kan dat ge beurd

vooral als wij kind zijn dan krijgen we ga maar niet dit of dat doen, en als we niet meer werken, waarom luistert je niet en loop je zo langzaam? Die dingen, dan ben je onmachtig Dan vraag ik jou hoe kan je bepalen dat een ander dat respecteert dat je de kwetsbaarheid laat zien Dat deel ik nu, er zijn wel gesprekken en geveest en iedereen doet het anders en geeft een ander woord op die vraag: ben jij kunst? En dat helpt Ook dat beeld moet je niet vergeten

Bezoeker: dit is heel indringend ja, ik zal er nog vaak aan denken dit gesprek is voor mij ook nodig alles te kunnen plaatsen en zonde zou het een hele andere ervaring geweest zijn Nu neem ik iets mee wat mijn verdere leven, dat weet ik zeker, dat dat in vloed zal hebben

Jan: je staat ook open om je kwetsbare kant te delen want er zijn ook mensen die weglopen, die kunnen het niet aan Eigen moment in het leven... Het vlinder effect, olievlek Zo noem ik dat Als vlinde je in Brazilië met de vleugels wapperen dan is het een tsunami En dat nu bespreken is het een ander proces in je denkproces Elke dag mee moet leren omgaan, uitvinden, zichzelf weer uitvinden. En nu moet je zonder maatschappij je plaatsen. De maatschappij die zegt, wij zijn er voor je. Dat het toegankelijk is om de rolstoel te gebruiken maar we hangen kunst zó hoog, kun je niet kijken. Dat is niet eerlijk. Als je afhankelijk bent, ben je niet jezelf. Je kan gefrustreerd nitier binnen gaan in de rolstoel. Sorry, moet je de kunstenaar vragen. Of blinde mensen. Nee nee dat mag niet dat is te kwetsbaar! Zo maken we kunst die niet voor iedereen te ervaren is. Kunst kan ook mensen uitsluiten. En zo heb ik dit omgedraaid. Kwetsbaar, die zich herkent, komt bij de tafel. Wie kwetsbaar is maar wil niet toegeven, die loopt weg. Dat is prima. Alle gesprekken die ik heb gehad is voor mij ook verrijking.

Bezoeker: er val heel veel te ontwikkelen. Heel veel openheid te geven over het onbewuste bewust te maken. Hè, je bent je niet bewust er van. Want je wil niet mensen wegzetten als eh, eh, gehandicapt. Maar door jouw inzicht, mij dat inzicht te geven, zal ik ook echt altijd anders gaan kijken. Naar eh, ..

Jan: dat is nu al gebeurd. Het is geen huiswerk het is al gebeurd!

Bezoeker: nee inderdaad! Je voelt dat gewoon. Ja.

Jan: zorg voor ervaring. En dat vind ik krachtiger. Je kan hier over hebben, maar ervaring is niet weg te hebben. Het is geen theorie.

Bezoeker: het komt direct binnen.

Jan: precies ik wil nog 2 dingen zeggen ik wil je vragen of ik de teksten mag bewaren? Die tekst van onze gesprek of ik die mag bewaren? De Schrijftolken zijn bezig alles te ondertitelen! Daarom, jouw verhaal maakt deel van kunstobject die nu pas wordt gevormd. Alle eerderlijke gesprekken hebben meegestemd ik heb alles bewaard en ze komen 9 september bij Najaars salon, in vorm van boek en kan je alles teruglezen. Mijn verhaal en alle bezoekers, kun je ook je eigen vinden. Dat is om die geheel van meest vluchtige en meest waardevolle inhoud, wordt bewaard. Die wordt als dialoog. Geen boek. Als boek geschreven maar écht dialoog. Letterlijk wat hebben wij gezegd staat erin. Dat kun je later gebruiken als inspiratie. Hoe kijken andere bezoekers, wat hebben zij voor antwoord gegeven. Dat is 9 september. Dat komt ook op deze site. Onder kopje ieder mens is kunst. Kun je bestand downloaden en alles teruglezen.

Bezoeker: wat bijzonder! dank je wel voor dit gesprek je hebt mee heel veel gegeven.

Jan: eensgelijks, ik heb veel gekregen.

Bezoeker: jullie ook succes met het uitwerken. Grappig dat je dat niet door hebt! Je denkt die mensen zitten hard te werken en kijken af en toe maar jullie werken ook hard. Gewel dig! Heel bijzondere ervaring!

Jan: dank je fijne dag verder. Zullen we foto maken misschien? Wil je geen foto? Op je telefoon?

Bezoeker: ik heb telefoon. Ja.

Jan: kan je zeggen. Kijk! Daar heb ik die oplossing gevonden. Zou jij foto maken voor ons?

Bezoeker: dank je wel En hoe heet jij? hoe lang woon je hier?

Jan: 17 jaar.

Bezoeker: je spreekt perfect Nederlands!

Jan: word ik zo boos over. Ik wil liever gebarentaal.

Bezoeker: liefst gebarentaal.

Jan: ja maar met wie?

Bezoeker: dat wil hoor ik vaker kun je me iets leren? 'hallo' of zo?

Jan: hoi! Ha ha ha Dat is goeie morgen. Zonnetje omhoog. Goede avond, ga je slapen. En hoe is goede middag?

Bezoeker: zo..??

Jan: goede middag, vraag me niet waarom.

Bezoeker: goede middag, goede avond

Jan: niet zo, maar zo. Goede avond. Goede morgen. Goede avond. Goeie middag.

Bezoeker: oh je moet je handen wel zo. Ja tuurlijk. Oh wat erg..! Goede morgen.

Jan: aan zonnetje denken

Bezoeker: goeie avond.. En... Goeie avond Gek is dat. Ziet er zo simpel uit! Ongelooflijk! Ja. Kunnen jullie gebarentaal?? Beetje.

Jan: ik stel altijd de vraag iedereen kent Irma van de persconferentie, van 'hamsteren'

Bezoeker: oh ja ja.

Jan: hoeveel gebaren heb je geleerd vraag ik, af gelopen 3 jaar?

Bezoeker: ik kan het me niet herinneren dat ik iets heb meegenomen. Ik vind het fascinerend. Ik kijk naar veel dingen, gezicht en hoe ze d'r mond doet. Maar je hebt gelijk.

Jan: vrijheid van tussen haakjes gezonde maatschappij, vrijheid om niet te don. Wel goed om te zeggen wat goed dat je zo spreekt of doe maar meer. Ik zeg stop met praten. Anders snappen ze me niet. Maar dat is niet jouw probleem. Tien jaar geleden was het in Nederland verboden gebarentaal in openbaar te gebruiken.

Bezoeker: ongelooflijk. Tien jaar geleden.

Jan: ze moesten praten. Dat stond in de wet. De wet en politiek is gestuurd door gezonden.

Ervaringsdeskundigen wo daarin niet toegelaten. Zolang dat niet gebeurt, kunnen we fluiten naar verandering. De wet, participatiewet zegt iedereen heeft gelijke rechten. Klopt geen centimeter. We worden wel vanuit de participatiewet ingehuurd door externe bureaus maar we worden niet op gelijke manier collegawerknemer met vaste contract bijvoorbeeld. Altijd tijdelijke contracten via arbeidsbureau.

Bezoeker: dus je bent eigenlijk een minder mens in de samenleving.

Jan: ja, terwijl je je moet aantal keer meer doen. Je moet leren omgaan met energieverlies die ik heb krijg minder betaald voor dezelfde werk die ik doe.

Bezoeker: en praten kost je meer energie dan gebaren

Jan: ik blijf constant bezig met luister en met ogen. Net als ik met die matte bril heel de dag moet lopen. Ben kapot. Maar moet elke dag zo doen! Dat is mijn verhaal. Ook hoe kan ik dat op vreedzame manier jou brengen in mijn wereld en die dialogen, zijn trucjes die ik heb verwerkt. Je komt dan in mijn wereld, hoe moe ben je als je die tekst en moet lezen. Dat is ook eh, de uitkomst hran alle gesprekken die gaat niet verloren maar is bewaard. Dat vind ik heel mooi.

Bezoeker: maar wat doe je dan met de frustratie die je hebt opgelopen heel je leven? Dit is een positieve manier om om,.. Nou ja, mensen zich bewust te maken van wat er speelt. Maar wat doe je zelf met je boosheid, frustratie? Op wat voor manier help je jezelf?

Jan: ik uit ze gewoon. Het interesseert me steeds minder wat mensen over mij denken ik uit het gewoon. Vooruil uit ik in de omge ving die mij kent, die het weet. Hoe dat anders voor mij nodig is. Als die omgeving dat niet doet, ik sta op en loop gewoon weg. Die omgeving weet waarom ik ben weggelopen. Oik laat zien en voelen ik ben boos en ben er klaar mee ik ga nu weg. Dag. Soms moet je shockeren.

Bezoeker: en durven ook.

Jan: ja het is een gigantische angst. Dat is die laagjes van die handschoenen. Wat anderen over je gaan denken je mag niet boos zijn van je handicap. Tuurlijk dat mag! En dat is voor mij zoeken hoe doe je dat. Maar ik zie ook, dat iedere gezonde tussen haakjes heeft precies dezelfde dilemma's. Precies dezelfde! Of ik iets heb of niet, en jij ook maakt niet zoveel uit. Ik merk dat wij elkaar niet als mensen voor elkaar zien maar soort nummers. In la van de..

Bezoeker: rangen.

Jan: in la van een grote kast en we blijven ze plaats hier of daar. We gaan niet met elkaar om als precies dezelfde persoon. Ik heb nu 75

gesprekken gehad. Van de meest extreme tot meest vreedzame toch komen we er altijd samen uit. Jouw mening mijn me ning, top, we kunnen door. We kunnen precies elkaar vinden, verkennen. Is niks mis mee we kunnen dezelfde deur samen uitlopen het is oké. Geen ruzie

Bezoeker: dat is heel mooi.

Jan: dat ik was ik hieruit haal voor mezelf hoe kan ik politicus bijvoorbeeld in 2 seconden iets doen zodat die gelijk snapt. Nou ja.

Bezoeker: dat je als mens tot mens tegenover elkaar hebt.

Jan: het is een buitenlander, met accent en dan komt de verrassing. gebarentaal. Oh oh. Dan is paniek. Dat is cognitieve dissonantie. Als je zintuigen niet meer goed werken. Daar ben ik sterk in geworden. Betekenis geven aan iets wat ik niet wat iets betekent. Horen, verstaan, en dan pas begrijpen. Fases van geluid ervaren tot betekenis geven aan die geluid. En omdat ik in dissonantie zo sterk ben heb ik het kunnen ontwikkelen. Ik dacht dit gaat groot. Mag niet zo'n klein fotootje zijn.

Bezoeker: het is een kleel krachtig beeld

Jan: wat soort pijn voelt je bij deze? Brandpijn? Snijpijn?

Bezoeker: wat ik voel? Meer zielepijn.

Jan: oké. Als je op beton valt, die schaaftwond.

Bezoeker: ja oké, letterlijk. Ik dacht eerst dat het een, ik keek heel goed, het is een hand? Arm? Lijkt wel een hart? Rood hart.

Jan: dat zien mensen ook.

Bezoeker: dat. Dit is, hoe het eruit ziet. Maar als ik daarna jouw verhaal hoor dan denk ik, het is ieder mens voelt, heeft pijn en frustratie. En dat beeld raakt de frusstratie heel duidelijk.

Jan: ik hoefde niet te bedenken, zelftrortret, dit. Pas 15 jaar later kan ik het verhaal vertellen.

Bezoeker: ongelooflijk je hebt een rijpingsproces doorgemaakt.

Jan: dialogen weet ik na aantal jaren, gaan ze mij ook antwoord geven. Hoe verder. Hoe kunnen we dat verder doen.

Bezoeker: mooi! Dank je wel! Voor je mooie verhaal. En heel vee succes. Ik ga het volgen! Leuk. Fijne dag.

Jan: daag.

Gesprek 78

Bezoeker: wat staat hier?

Goed...

Gesprek 79

De ze zaal, dat is de kunstenaar, dus misschien word je wel on derdeel van de instal latie?

Bezoeker: ja...

Nou

Hal lo!

Jul lie zit ten in af wach tingd van mensen die ko men?

Een beetje ja?

Dan is het be de doe ling dat ik wat weet?

Hoe we deze expo sitie?

Jan: is ik kan het uit leggen glaasje water er bij? Neem plaast

Bezoeker: Jullie noto ren dat?

Jan: dat zijn schrijftolken en zij typen alles,

Bezoeker: nu' ben ik in the pic ture?

Jan: het idee er achter kan ik wel vertel len Eh die teksten die hier han gen, die zijn van Krishnamurti Ja? Zó'n kalen der

Jan: die teksten zijn uitgekozen, van zijn uit spraken die vind ik inspi re ren en confronteren dat ik die in spi ra tie kan delen Zern zit ten ook veel fouten in Dat is heel be wust om te kijken of mensen er over gaan praten of niet en soms is ook vaak dat mensen denken filo soof dus ales is cor renct

Bezoeker: ja ja!

Jan: dat is meer een soort

Bezoeker: fout hoe bedoel je dat?

Jan: bijvoorbeeld daar is 11 mei? Zz is dat nog te lezen voor jou?

Bezoeker: ja zoals je bent zo is de wereld zoals jij van binnen bent komt naar buiten toe toe toet? Tot uit drukking in de wereld?

Jan: er staat toet toet!

Bezoeker: ja? Ha ha

Jan: en mensen reage ren daar niet op ook as er absurde woor den in staan Ze we ten dat te com pesen ren en dur ver het er niet over te heb ben dat is deerster stap in het uitno digen voor ge sprek

Ik ga niet uit leggen wat ik ermee wil vertel len maar ik wacht even totdat ie mand met mij in ge sprek gaat

Bezoeker: ik krijg het gevoel dat ik bij een oog arts zit en de letters moet lezen en soms denk ik dat ik het fout heb gelezen maar ik had het toch goed gelezen!

Jan: sommige hangen bewust zo hoog met kleine letters om gevoel te geven hoe is het kunst te bekijken vanuit een rolstoel want de kunst is niet rolstoel toegankelijk maar de zaal wel

Bezoeker: meestal is niet alleen rolstoel ook vaak voor gewone mensen vind ik het te hoog hangen Ik was ook in Volkenkunde in Leiden en daar speciaal voor kinderen waren er dingen heel laag maar voor mij is het dat moeilijk want ik kan niet bukken!

Jan: rolstoel pakken! Dat is mijn verhaal, afhankelijk lijkt zijn, kinderen kunnen het nog niet lezen en voor een kind lezen die snapt het nog niet en hier begint het met afhankelijk klinkt zijn met elkaar van je eigen vermoeden om dit te kunnen lezen en ook kunnen begrijpen wat erop staat Dat is de introductie, en deze foto vertelt over kwetsbaarheid dat is mijn zelfportret van 15 jaar geleden

Bezoeker: wow!

Jan: ook vertelt over de kwetsbare kern en met opleiding en opvoeding dingen leren we hier de laagjes te bouwen, met normen en waarden Bij een kind je mag niet afspringen, niet huilen je moet zachtjes doen in de galerie

Bezoeker: ik in de kerk ook!

Jan: dat zijn de laagjes Ik was 15 jaar geleden pas kort in Nederland en was in een kwetsbare positie en toen zag ik mijzelf zo Pas kunnen ook ik het betekenis geven

Bezoeker: we zijn allemaal kwetsbaar met opwarming van de aarde en oorlogen en van die er zijn En de uitdaging en overstromingen... En eh

Jan: wij blijven steeds kwetsbaar, we laten soms zien en meestal niet en zodra wij het laten zien zijn wij open en kunnen anderen je pijn doen, dat was ook mijn verhaal van toen want mijn meest kwetsbare is dat ik doof ben in beide oren maar ik hoor nog wel iets en ik versta het sniet zonder lippen dus heb ik schrijftolk en ik kan goed praten Die handschoentjes is dat niet mand het mergd, dat articuleren is dat moest ik doen (Cygebaarkt) Dat doe je ook heel mooi

Jan: maar niemand kent dit

Bezoeker: heel weinig mensen maar ik vind het heel wel heel mooi ik heb thuis een boek over gebarentaal Er is een choreografe, Pina Baussch, dan dansen in gebarentaal

Jan: ik noem het als pantomime want je doet geen stem maar maar gezigt in handen verbeelden alles, daarmee kan je het vergeleken Met toneel en theater maar dat is mijn meest kwetsbare kant

Bezoeker: dat je het niet hoort? De klanken wel maar je snapt het niet?

Jan: ook versta ze niet, er zijn 3 stappen: horen verstaan en begrijpen Ik hoor nog iets maar ik versta niet wat het betekent en daarom grijp ik het niet en daarvoor voel ik dat ik doof ben

Bezoeker: het heeft niet met de taal te maken? Het Nederlands?

Jan: nee mijn oren nemen niet alle geluiden op en kan ik niet verstaan Dat is via kunst het kunnen vertellen, de echte kwetsbaarheid laten zien. want ik kwam tot de conclusie dat iedereen mens kunst is maar wat betekent dat? wat is kunst, wat mens? De kernvraag van deze expositie is: ben jij kunst? Bzsfns

Bezoeker: tuurlijk, omdat ik uniek ben en ik ben mezelf en ik heb ervaring, en ik ben mooi en ik ben afschuwelijk! (gelach) Ja, en ik wil naar buiten komen Ja Zo een beetje...

Jan: prachtig, dank je wel Heb je die vraag ooit ge hoord?

Bezoeker: of ik kunst ben? Nee wel wat ik maak als kunst maar niet wat ik ben Vind ik een hele mooi e vraag! Dank je wel

Jan: dat is precies ik was heel erg aan het zoeken: hoe kan ik ervoor zorgen dat we pre cius net zo kwetsbaar zijn en met die vraag ben je dit, want je hebt geen vafts ant woord ervoor ook al zeg je ja of nee, de on derbouwning geeft bewaustwording Alle ge sprekkendie we hier hebben de schrijftolk typen dat en ik wil het graag bewaren

Bezoeker: o ja

Jan: ook het deel van jouw verhaal een kunst object maken, alledialogen, van eerdere sprekers ook, dat terug kunnen lezen tan kan je ook le zen wat anderen ervan vinden Vanaf 9 september komt het hier in ee vorm van een boek en op deze site kan je het terug vinden

Bezoeker: heel mooi projet en mooie performancen, heel a part! Heel bijzon der, dank je wael

Jan : be dankt voori het delen van jou Zou je nog misschien kunnen vertellen welke emo ties, ge voe lens heb jij als je naar de foto kijkt?

Bezoeker: eerst afschuw, het eerste, en eh ja bloedig, afschuw, vlees Eh pijn Ja

Jan: welke soort pijn?

Bezoeker: lichame lijke

Jan: maar snij- wond- brand...

Bezoeker: open gereten... Gebroken ge scheurd

Jan: dank je wel, bij mij komt het als een schaap... Nee als je van de fiets valt, een schaafwond

Bezoeker: is wel heftig om het zo groot te projecteren

Jan: is niet te ver mijdew het blijft!

Bezoeker: wow! Het één op ande re manier blijf ik ernaar kijken Het trekt ook aan

Jan: trekd ook

Bezoeker: ja

Jsan: in principe er is geen bloed maar het is we te ervaren ans bloede rig, een hart kan je erin zien, ie der een ziet er iets an ders in maar het j beeld blijft hangen In kwetsbaarheid blijven denken en ook die vraag van ben jij kunst die brlijft hangen want her is niet in één keer te be antwoorden

Bezoeker: maar wat is dan kunst?

Jan: je hebt al antwyoord ge geven maar later denk je toch: wachtz even wat is kunst dan? Die pijnlijke kwetsbaarheid is het niet maar die andere, fijne mooie waardevolle Dat l geeft mij inspiratie en dat is ook mijn intentie hier om heel posi tief, zo'n bloederige foto een posi tief effect eraan geven

Bezoeker: ja.. Ik ga nog even dit opdrinken en dan...

Jan: misschien als je wilt kan ik je een ervaring geven? As je deze bril op doet?

Bezoeker: oh dat is heel weinig

Jan: het is ongeveer 5% zicht. Zo hoor ik ook. Ik kan niet zien, wel donker of licht is, beetje bewe ging maar je weet niet wat dat is. Zo komt het binnen. Van die restant, moet ik nog betekenis kunnen geven. Dat is klein beetje met andere zintuig.

Bezoeker: met andere zintuigen ja.

Jan: ik luister met m'n ogen, niet met m'n oren. Kijken, liplezen. En vibraties, trillingen. Op die manier kan ik dat heel snel omzetten.

Bezoeker: transformatie ook. Van dingen. Van het horen naar het kijken.

Jan: de zintuigen nemen andere rol.

Bezoeker: ja

Jan: ik heb nu, als ik wandel, is een boom en zie de bladeren waaieen bij de wind. Ik hoor het. Maar als ik ogen dichtdoe, ik hoor het niet meer. Met kijken, m'n hersenen voegen soort van gevoel van geluid, het zou er moeten zijn. Zo krachtig zijn onze hersenen. Dat is die kwetsbaarheid, die krachtig kan zijn. Als je bewust kan richting geven, gebruikmaken, ontstaan mooie dingen. Dat is wat ik hier creëer. Zo voor me, dat, dat je zelf naar de kern gaat of het gesprek komt of niet, dat is niet te vermijden. Het gaat niet om leuk of niet leuk. Maar het raakt je wel. Je hebt een emotie erbij. Anders dan bij klassieke kunst.

Bezoeker: ja. Ik ga even hier zitten, kan misschien iemand anders hier zitten.

Jan: er is nog ruimte.

Bezoeker: ja?

Jan: ja! Deze machine is om te braileren.

Bezoeker: ja ik zie het.

Jan: zal het laten zien. Komen de teksten in braille

Bezoeker: oh mooi.

Jan: voel maar. Moet je ook kunnen lezen.

Bezoeker: ja Jan (typt) doe ik deze tekst.

Bezoeker: ja

Jan: (typt) zo komt het uit.

Bezoeker: ooh. Mooi.

Jan: dat moet je met handen kunnen lezen echt zonder kijken, met 2 handen tegelijk. Van die puntjes lezen.

Bezoeker: heel gevoelig.

Jan: ja. Maar is ook andere vergelijking, je voelt wel wat, maar wat is het?

Bezoeker: het is ook heel mooi.

Jan: ja. Dat lijkt ook mooi ja.

Bezoeker: kunstwerk!

Jan: daar hebben we een kunstwerkje van gemaakt met andere kunstenaar, met braille en die heeft er een vlinder bij gemaakt. Is dit ook een kunstwerkje van gemaakt, op die manier.

Bezoeker: mooi. Je ziet er heel goed uit!

Jan: dank e wel

Bezoeker: vrolijk en blij. Blij. Goeie uitstraling.

Jan: dank je wel. Van binnen ben ik héél erg moe ik ben hier al 3 weken. Het delen kost echt veel energie ook. Zelfde verhaal al 75 keer heb ik verteld.

Bezoeker: ja maar, dat is niet te merken. Je merkt het niet.

Jan: ben ik heel goed met handschoentjes ☺ Het geeft mij wel energie, maar omdat ik blijf liplezen, focus constant houden, dat kost heel veel energie. Enne, dat is ook die keuze maken tussen doorgaan, en wel laten zien hoe moe ben ik of niet laten zien. Dat is mijn zoektocht nu ook. Waar is die gouden midden? Die ik zou kunnen vinden om, en goed voelen en goed uitstralen. Dat ik goed uitstraal is al goed. Binnenste werk, op die manier. Vroeger was andersom. Binnen was ik supergoed. Buiten straalde ik echt niet goed, dat is tegenovergestelde. En dankzij die gesprekken, alles wat hier gebeurt, helpt mij. De weg vinden. Ja Niet huilen. Schrijftolken zijn meerdere keren geweest, ze weten mijn proces, ze doen mee. Ze weten waar ik tegenaan loop. Wat moeilijk is. Niet uitgesproken is. En dat is soms confronterend. Om te zien dat mij lukt het wel, maar dat ik zo eenzaam ben ook, in de weg. De weg vinden om te kunnen vertellen en te delen. Gaat niet alleen om mij, gaat om heel grote groep mensen die... Toch uitgesloten zijn. Of uitgesloten worden. Op de niveau van communicatie. Voorbeeld doven vanaf geboorte doof zijn, moeten praten. Niemand kent gebarentaal. Ben je bij opleiding gegevongen leren praten terwijl je doof bent, daar ben ik niet mee eens. Dat is eh, heeft 2 kanten. Dat is soms de balans vinden is soms moeilijk. Dat is ook de kwetsbaarheid, die vanaf kind heb jij. En die komt ook met leeftijd. Als je pensioen had, dan begint het weer. Heel kwetsbare periode van het leven. Afhankelijkheid. Ook kunnen vertellen hoe kwetsbaar ben je, dat het begrepen wordt. Ik groeide op in omgeving van mijn overgrootouders. En dat was heel mooi, dat ik zo klein kind, was precies op dezelfde niveau als m'n grootouders en overgrootouders. We snapten elkaar gewoon goed.

Bezoeker: en waar? Welk land?

Jan: in Polen. Ik kom uit Polen. Daar ben ik geboren. Ik woon hier 17 jaar. Ja, alles in Polen nog. Ja.

Bezoeker: er is veel te vertellen.

Jan: hm-hm

Bezoeker: over kwetsbaarheid.

Jan: ja. Heb je iets te vertellen?

Bezoeker: ... Ja... Ik ben danseres. Ik heb altijd gedanst en les gegeven. En nu, ben ik op een leeftijd dat dat lichaam, niet meer zo mee wil. In wat ik wil. En dat voelt kwetsbaar.

Jan: en frustrerend denk ik ook? Hoofd wil alles maar lichaam zegt:nee!

Bezoeker: ja!

Jan: herkenbaar. Ik herken dat ook. Mijn hoofd wil alles.

Bezoeker: ja

Jan: maar oren zeggen:nee! Dat i zoeken hoe.

Bezoeker: hoe daarmee omgaan ja.

Jan: alles opnieuw uitvinden.

Bezoeker: juist. Dat gaat door, tot aan je dood. Dat leren.

Jan: hm-hm Maar als je ook daarop anders begint te kijken, als je die... Liefde aan jezelf gaat gunnen, wil je die handschoentjes weghalen, en eigen normen en eigen waardes opnieuw stellen. Of die verloren of vergeten plekje geven.

Bezoeker: liefde voor jezelf. Koesteren en dat ontwikkelen. Dat kan je nog op je 90e leren.

Jan: precies!

Bezoeker: en als je die liefde hebt voor jezelf is het ook makkelijker om dat uit te tralen.

Jan: zeker! Zeker. Ik zit.. In die fase, om dit aan mij je gunnen vooral vrijheid. Niet per se liefde maar vrijheid. Want, in elke beroep die we hebben, geleerd, was dat wij moesten zo doen en niet anders. En zodra je stopt met carrière of wat dan ook, je hebt ineens vrijheid. Maar enoeg wat je kent zijn die aangeleerde sporen die heb je gelopen. Maar dat lichaam wil niet meer mee doen. En dan komt frustratie. Dan denken je zeg nou ja ik heb zo levenslang j gedaan, dat moet toch door? Als dat precies tegenover van vrijheid die je altijd wilde hebben, op dat gebied jezelf geleerd aan te passen.

Bezoeker: dat leer je al heel vroeg van je ouders. Die hebben het ook weer van de voorouders.

Jan: precies!

Bezoeker: het moet zuss en zo.

Jan: als kind mag je niet springen niet huilen.

Bezoeker: dat leer je dan dat het zo moet. Want het functioneert ook nog. Het werkt.

Jan: precies. Ja.

Bezoeker: het werkt tot op zekere hoogte

Jan: precies ik heb het zo gehad, ik moest praten en moest luisteren. En had ik enorm me hekel aan. Nu heb ik geleerd als je dit al kan, hoe kan ik het inzetten om toch vrijheid geven aan mijn kwetsbare kant. En daar betekenis aan geven. Dat is proces, daar loop je tijdje mee. En dat is

beetje in verleden kijken en ook naar toekomst kijken. Vooral hier en nu die vrijheid geven.

Bezoeker: hm-hm

Jan: dat heb ik wel geleerd, wat mij heeft geholpen. Niemand volgen. Ook Krishnamurti, er zijn mensen die hem volgen en zeggen tegen mij: je snapt hem niet. Zeg, ja, hij zei ooit: volg niemand. Word niemands volgeling.

Bezoeker: dat zei Boeddha ook.

Jan: volgt hem niet. Je hebt die vrijheid maar in de opvoeding krijgen we die kaders, zo moet het.

En ik vind mooi dat hier die ruimte vrijkomt om te zeggen nou ja ik, heb die vrijheid maar durf het niet te zeggen. Dat is met die vraag: ben je kunst? Dat is vrijheid. Ook te zeggen niet moeten onderbouwen daarom vraag waarom, en dan kan je ook zelf kijken, ga je het onderbouwen. En dan komen normen en waarden naar voren. Je gaat relativeren waarom ben je kunst maar weinig mensen zeggen ja ik ben kunst, punt. Mensen die zeggen dat ze geen kunst zijn. Onderbouwen dat meestal niet. Dus dat is wat heb ik hier kunnen zien precies die tactieken en ik hoop op de ze manier meer inzicht om mezelf te krijgen, hoe wil ik verder met mezelf zijn en wat is die vrijheid? Wat ik ook mooi vind, ik volg niemand en hoeft niemand te volgen, dat geeft energie en goed gevoel en tegelijkertijd wat jij met mij deelt dat is zo'n kwetsbare deel van jezelf en we kunnen er om spreken en even zitten en kijken zonder oordeel en waarde maar gewoon open kijken, dat vind ik heel waardevol, bedankt voor het delen!

Bezoeker: jij ook! Dank je wel. Tot een volgende keer Julie ook bedankt

Jan: precies, dank je! N ja maar... Het is niet makkelijk zo

Gesprek 80

Bezoeker: maar zit ten julle hier i las dat je iets doet met de leden? Dan doe je er ook iets mee...

Jan: dat ga ik doen want al le ge sprek ken komen in h een boek en dat wordt een kunst object

Bezoeker: heel mooi! Laat mij maar gewoon tra ditioneel knoeien, maar ik doe wel mee Ja ja met heel veel an dere maar bij jou valt het extra op...

Jan: su per dank je wel

Gesprek 81

Ik ben kunst

In katwijk zwom een nat konijn,
Te midden van een school tonijn
Tja sprak het beest dat tomt ervan
Als men de ta niet zeggen tan

Gesprek 82

Bezoeker: hoi Hee! Ik kom nog even kijken! Hhoe is het hier? wat doen jul lie allemaal?

Jan: dat zijon micro foons dat as gefsprek ken moei lijk verlopen dat ze het beter kun nen verstaan, dat zijn schrijftolken en dan kan ik je ales uit leggen het idee erachter

Bezoeker: o ja ik was wel benieuwd

Jan: leuk dat je terug bent!

Bezoeker: ik zie o ver al teksten en dat ga ik gaat allel maal over kwetsbaarheid?

Jan: niet perse

Bezoeker: vertel

Jan : die zijn van Krishnamurti van een kalen der heb ik ooit gevonden en elke dag is er één of an de re uitspraak Aantal geko zen en die confron terend zijn of controversieel die mij persoon lijk raken en daar om heb ik ze opgehangen, às in spri ratie en deze die hoog hangen zijn om jou het gevoel te ge ven hoe kan jre kunst bekijken vanuit de rolstoel?

Bezoeker: o o?

Jan: het pand is rolstoeltoe ganke lijk maar kunst niet, dat is der eerste stap die gaat over afhanke lijkheid Niet alleen ronstoel maar ook kinderen, je ver staat het niet

Bezoeker: er moet voor je ge zorgd worden sowieso

Jan: precies dat is het begin van de hele expositie, inspiratie maar ook bewust wordew ook als je ouder wordt dan kan je het niet meer lezen, niet meer om hoog kijken dats de levens cyclus simpel uitge legd Op oog hoogste staan de uitspra ken die tot gesprek ken kunne leiden, kleel veel van die kaartjes hebben ook foutjes maar men sen dur ven dat niet te zeggen wat hect is Krishnamurti en dan moet het dus goed zijn?

Bezoeker: jij hez foutjes er in gedaan? O leuk!

Jan: ja en dat laat zien hoe wij soms oppervlakkig denken

Bezoeker: en gewoon bang zijn iets te zeggen

Jan : precies, in 3 we ken tijd waren er maar 3 die het hardop zeiden, meesten blij ven maar knikken ja ja Dat heet cognitieve disso nantie, je ziet iets maar toch duirifs je er niet van te zeggen Dat is afhan kelijkheid en dat is kwetsbaarheid, die foto Dat is mijn zelf portret van 15 jaar geleden

Bezoeker: poel!

Jan: toen was ik in een club je fotografen, dat was in 5 minuten klaar

Bezoeker: heftig!

Jan: dit jaar wilde ik het namaken maar ik kon het nietk i was er weken mee be zig maar het luk te gewoon niet! Dat is een moment opname van toen en die foto vertelt de meest kwetsba re ik die is al tijd aanwezig en hoe wemet opvoe ding werk normen en waarden handschoentjes maken, kwetsbaarheid beschermen

Bezoeker: i k was net aan het denken aan handen, harde hand, zachte, je haalt naar je toe of reikt uit, o dat is best heel veel in een hand Je kan klap verkopen, ik kan een klap krijgen

Jan: ik denk naast hersenen is de hand het meest gebruikte on derdeel, en voeten

Bezoeker: en às mens als je een kruis door je heen trekd dant zou ook als je echt vanuit je hart iets doet loopt het zo naar je handen, as je uit ge lijnd bent en verbonden dan kan je iets vanuit jezelf doen misschien vanuit je waarden

Jan: jij ge bruikt nu je handen, uitbeelden wat je voelt en waar je met woorden niet uitkomt doen handen dat

Bezoeker: zetten het kracht bij Handen doen dat veel meer zeker!

Jan: dat is mijn verhaal over kwetsbaarheid en hoe wij dat beschermen en ook vnerstoppen, als kind mag je heel dingen niet doen maar op het roment dat je ouder wordt, dan wil je dat toelaten
Maar je hebt ge leergd dat het zulke normen waren dat je niet meer die handshoenen kunt open maken

Bezoeker: stukjes van jezelf di zijn afgesneden zeg maar?

Jan: in mijn optiek die kern blijf maar wordt ver stopt en heelaf en toe o maak je die open tot wij het weer verstoppen Die domi nante kern dat die weer zechtbaar is en vaak ook niet, dat mijn meest kwets bare kant is dat ik doof ben, ik hoor nog maar versta niks zonder liplezen niet goed kunnen praten en communiceren

Bezoeker: mag ik iets vragen?

Jan: zeker

Bezoeker: je komt uit Pholen en je taal ies niet Nederlands maar hoe leer je in Godsnaam Nederlands? Je kent de taal niet en hoe heb je dan Nederlands geleerd?

Jan: as ieder een, liplezen maakt niet uit welke taal maar talen leren dat is zoals ie dereem

Bezoeker: je zegt ik hoor nog een beetje maar je hoort we..L

Jan: ik kan je helpen, als je die opdoet?

Bezoeker: oe! Ha ha

Jan: dat is ongeveer 5% zicht je kan nog zien dat het lichts of donker is en bewe ging zien maar je weet niet wat

Bezoeker: dat is heel weinig maar ik ken wel e het verschil, ik ben alsn kind opgegroeid tussen dove mensen want mijn opa en oma waren doof en gingen eens oin de maand naar een club waar dove mensen samen kwamen dan merk de goed doof of slechthorend, crnijn oma was slechthorend en kan goed liplezen maar er zijn ook mnsen die weten niet hoe het linkt en kunnen alleen geluidyen maken Dat gebaren dat kan ik niet!

Jan: dat is de kern van doven die zijn zo kwestbaar, zij zijn gedwongren om te praten want tien jaar geleden was geba rentaal nog verboden!

Bezoeker: mijn opa en oma moesten leren liplezen ja, hebben geen gebaren geleerd

Jan: dat laat het zien...

Bezoeker: niemand deed het toen ik klein was maar nu heb ik één vriendinnetje die is doven tolk en doet alles met gebaren

Jan: dat is mijn verhaal als je doof bent hoe kan je communiceren met de rest? De maat schappij is beperkt want die kent geen gebaren Ik deed gebaren en dan is het onge makkelijk ook voor jou dat de communicatie wegvàlt dat is de kwetsbaarheid Ik neem dit stuk jege lijk mee naar de doven we reld, mensendie vanaf de geboorte doof zijn , je mag dan niet jezelf zijn dat vind ik onmenselijk aen zo wil ik het een plekje geven Bespreekbaar maken en niet beschuldigen bespreken hoe we het kunnen veranderen

Bezoeker: het is wel knap als je je plekje weet in te nemen dat je zo krachtig bent dat je het kunt, maar jij hebt er over ge dacht!

Jan: dat heb ik echt nodig ook

Bezoeker: dat is misschien ook wel weer weet je, op wat voor manier je ook kwetsbaar bent ik ken het zelf ook want ben sinds m'n 12 echt ziek maar de nood om echt mezelf te zijn is heel groot!

Jan: precies, als we dat hebben vanaf de kinder tijd niet los te koppelen onderdeel daar krijg ik kracht van maar doof of blind is heel anders Verba zend het wordt heel begrijpelijk voor de buiten wereld die is plots doof geworden maar doof geboren dan moet je je maar redden dat is niet eerlijk

Bezoeker: ook als je het niet ziet aan iemand dat vind ik ook lastig

Jan: onzeker dat probeer ik hier zichtbaar te maken, ook door de titel: ieder mens is kunst, hoe wel of niet kracht hebben om ons aan te passen en de kernvraag van deze expositie is: ben jij kunst?

Bezoeker: ja ha ha Levens kunst!

Jan: een heel verhaal erom heen maar de kern is | ben jij kunst? Ja of nee, dat is mijn vraag aan jou

Bezoeker: ik moet aan het woord creatie denken, creatie ik ben een creatieve vorm en dan is het kunst toch?

Jan: ik heb geen antwoord maar... Het is mooi van die vraag, nieuwrand heeft die gehoord, gekregen en ieder een heeft een andere tactiek

Bezoeker: ik moet ook denken aan er is ook een organisatie die heet art of living, van een Indiase leraar En ik moet ook aan levens kunst denken en, je wil gewoon leven weet je en als kind ja je...

Raakt jezelf kwijt, dat eerst en dan je wilt weer gewoon jezelf zijn en dan is het levens kunst toch?

Jan: zeker maar betekent dat ook dat je niet jezelf bent geweest?

Bezoeker: goede vraag

Jan: dan ben je toch geweest!

Bezoeker: dat ook o zo maar niet bewaust misschien?

Jan: dan zou je niet bestaan toch?

Bezoeker: poe! Eh ja... Buiten nou dat is wel interessant wat je zegt, buiten bewaust zijn als je daar buiten bent

Jan: bestaan je niet

Bezoeker: is een vervelen de toestand dan ligt er een lichaam op de grond...

Jan: das buiten be wust, dat is de valkuil van verbale communicatie want voor jou is kunst iets anders dan voor mij en zijn ook Maar die nonverbale stukje is heel krijch krach tig en daarin herkennen we ekaar Net as bij een kind je prijjet niet maar weeft precies wat het wil en je snapct het en dan ga je het overtuigen zo moet je praten en denken en dat bete kent dit en dat en dan komen die handschoentjes Maar hoe bevrijdt je je van dit meestal als je al ca rijrje hebt ge had en met pensi oen bent ge gaan dan kom je terug in te omge ving: wie ben i dan? dat is superconfronterend

Bezoeker: ik ginch er al jong over nadenken want toen ik 12 was aen ziek wergd die ik was ging al drood en tien jaar later ook weer wat heftigs en weer dcoodgaan en wie ben je dan echt?

Jan: je blijft bte staan, dezelfde ichaam en geest Dus wie is mens?

Bezoeker: ja.

Jan: zo'n simpele vraag ben je kunst, breng je naar de meest kwetsbare kern van jezelf dat idee had ik hierachter. Zonder oordelen, vergelijken, zonder geen vaste mening, dat hoeft niet. Op die manier, even tijd nemen. eventjes kunnen filosoferen, ook serieus daar over hebben. Want, Schrijftolken typen alles wat wij zeggen ook wat ik zeg.

Bezoeker: oh echt waar?

Jan: ik wil vragen of ik die dialoog mag bewaren? En die gesprekken die we doen, maken pas kunstobject. Alle mensen die voor waren en die nog komen vraag ik toestemming. Dat komt in boek. Kan je teruglezen. Mijn verhaal zie je ook veranderen in de loop van de tijd maar de reacties van alle andere bezoekers kan je teruglezen.

Bezoeker: oh wat mooi.

Jan: het wordt echt dialoog. Kan je zich verrijken hook

Bezoeker: zeker. Ja ik kom terug bij Krishnamurti die is wie die was tuurlijk. Tenminste, ga ik even van uit! Hihi! Of hoe zie je dat?

Jan: ik ben vooral geen volgeling.

Bezoeker: autonoom?

Jan: in die zin, ik volg niemand. Het inspireert mij en daar blijft het op. Hij zei zelf ook: volg niemand. Volg mij ook niet.

Bezoeker: nee Ja vroeger was ik volgeling van alle soort en idee en en zo. Nu heb ik vrijheid kunnen bereiken, ik ben zoals ik ben, maar morgen ben ik toch iemand anders. Dat is mooio ieder moment.

Jan: je blijft ergens dezelfde maar elke moment ben je och anders het cesprek die wij nu hebben verandert mij ook en jou ook.

Bezoeker: ja.

Jan: dit zie ik als enorme vrijheid. Om dit jezelf te gunnen. Proberen wij die normen, waardes wat anderen over ons denken. Ook niet negeren. Als het is, het is er wel. Dat is die oude handschoentjes. Dit heeft mij geholpen hier te zijn. Zoals ik ben. Maar bewust die ruimte creëren die, wat wij nu ook voelen. Dit is gewoon zo. Het is niet te noemen. Het is niet te verwoorden. Maar we ervaren dat. Dat is delen van, die energie die nodig is om die kwetsbaarheid plekje geven, fijn gevoel geven. Dat is mijn idee van dit project

Bezoeker: dat het er toch gewoon is. Het is er en het is oké.

Jan: dat wij dit bewaren maakt nog mooier. We kunnen laten teruglezen, inspireren. Bijna 250 pagina's.

Bezoeker: wauw! Wat mooi!

Jan: heel veel gesprekken geweest. De meest vluchtige stuk wordt bewaard. Dat is gewoon heel mooio

Bezoeker: ja! Ha ha! Ja. Ja, weet je, ik moet ook denken aan een moment. Ik ben natuurlijk ook altijd op zoek geweest. Of nou ja, natuurlijk, ik ben er ook niet mee opgegroeid. Ik heb niet die ideeën meegekregen van ga eens op zoek naar jezelf of wie ben ik nou eigenlijk. Maar toch gebeurde dat door die kwetsbaarheid eigenlijk. Niet meteen. Eerst wilde nog allemaal dingen doen! En zijn! Iemand zijn of weet ik veel wat. En toch, kwam die vraag al vrij jong bij mij, van ja, wat kom ik hier doen en wie ben ik nou en weet ik veel wat. En toch heb ik één hele sterke ervaring gehad, denk dat ik,... 45 Was. En ineens, ik kan het eigenlijk ook niet zo goed met woorden uitleggen want het was net alsof, ik kan het wel vertellen hoe het ongeveer gebeurde ik voelde duidelijk of de stilte in me neer ging dalen. Of de stilte helemaal, het was gewoon voelbaar. En,.. Eigenlijk pas later liep ik op straat, en was ik de oneindige ruimte en alles gebeurde daar, en alle mensen op straat. En ik had iets gek op moment. Ik zal al let lijden van die mensen. Vond ik ook heel gek. Maar het was wel zo. Ik zag hoe mensen probeer den gaten te vullen.

Jan: ja ja ja ja

Bezoeker: maar er was wel een,.. Ja, zoiets van, dit ben ik. Alles gebeurt in mij, alles kan in mij gebeuren en het ver andert heel de tijd. Ontzettende levendige gebeurtenis. Ik liep in Amsterdam. Vanaf Waterlooplein richting de Dam waar een kermis was ook! Was echt heel héél veel leven eigenlijk. En dat is ook wel, daar moet ik nu ook aan denken. Het is als kind een beetje alsof er heel veel leven gedempt wordt. Hè. En ja, mag die deksel er weer af. Mag het gewoon heer leven of zo.

Jan: precies.

Bezoeker: zonder oordeel. Zonder idee.

Jan: je ervaart het, is niet te temmen meer. Komt gegroon. Blijf je kijken wat neemt het met zich mee. Heb paar zo'n momenten in m'n leven gehad, kan ze niet meer herinneren maar denk je, zo simpel, gewoon toelaten en dan komt het.

Bezoeker: die eenvoud kan de mind niet begrijpen.

Jan:alles wat abtabel, tegenwerking, dat is een moment om te denken:niet rechtdoor lopen maar omdraai en en andere kant op lopen. Daar ligt de oplos sing. Zo komt het. Met deze, was ook zo. Ik wilde het als met beamer op deze wand doen maar was te duur enz enz. Nou ja, dan iets anders wat ik nog niet voor de ogen heb. Kwam dit gedee. Dit is beter, had ik niet kunnen bedenken. Ik laat het toe, lost het voor mijzelf op. Ook gesprekken. Wie hier komt, is iemand die wil iets mij vertellen.

Bezoeker: ja ja

Jan:soms zijn gesprekken die enorme emotie uiten maar opvallend, ik neem het niet te persoonlijk op. Wat leuk dat je die emotie deelt! Dat is nieuws voor mij om te leren. Als ik dit veroorzaak is het niet tegen mij gericht. Het is juist de ruimte.

Bezoeker: ik ben verbaasd met de wisselwerking met iedereen afzonderlijk. Ben ik soms verrast ook! Van oh! Oh ja!

Jan:dat is die vrijheid hè

Bezoeker: ik merkte die vrijdag dat we hier waren,k heb bijna alleen maar mensen gesproken die ik niet kende. Zó verschillend ook!

Jan: dat was mijn idee, dit was het, niet sturen. Dat vondk zó fijn. We hadden het nodig. Sinds vrijdag heb ik echt rust

Bezoeker: aah.

Jan: soort van. Omdat meerdere konden precies elkaar vinden. Was zo mooi om te ervaren

Bezoeker: ja vond het ook heel mooi. Echt fijn.

Jan: technisch gezien één ruimte, 3 tafels, dat was het! Beetje eten en drinken. Die verschil is zó subtiel maar zo krachtig ook. Mensen die kwetsbaarheid voelen, ik kan dit niet verwoor dennr maa je doet het. Handelen, kan je daar plekje voor geven. Groon heel mooi.

Bezoeker: ja. Was echt super.

Jan: dat is mijn verhaal. Dat is kunstobject de teksten die ik bewaar. En die gaan we delen. Worden geen wijze meer van één of andere, maar wij zijn dat als mensen

Bezoeker: ik ga er een paar lezen ik moet wel een bril opzetten ik ben 2 jaar geleden aan één oog blind geworden en die andere doet het ook al niet zo goed!

Jan: hier heb je die meer leesbaar is.

Bezoeker: dit is makkelijker. Kijken wat e op m'n verjaardag staat!

Jan: dat is meestal eigen ver jaardag! ☺

Bezoeker: wel leuk. Hoe zit het... Even terug... Wanneer ben jij jarig? je bent ook een rammetje!

Jan:lachen alles alleen rammen vrijdag wozer geweest.

Bezoeker: mijn buurvrouw is ook een ram en we hebben de laatste maanden met z'n vieren gegeten.

Ik ben Weegschaal, ik ben een half jaartje verder. Dat was goed evenwicht! Dat wil de Weegschaal dan weer hè, even wicht. Ja, is best waar! Is wel waar!

Jan: nee zijn onze hersenen. Onze verjaardag, dús het moet kloppen

Bezoeker: [leest op] Dat doet het denken natuurlijk.

Jan: dat is... Ik ken die gevoel ook, ik wil het niet te klein doen. Maar ik ben nu echt verder, als mens hebben wij nodig dat iets hoger dan wij staat. Maar ik denk met die vraag 'ben jijkunst?'. Staat boven alles wat we zijn. Is geen antwoord op. Of geef antwoord, morgen is het anders. De tolken kennen de vraag maar blijven steeds denken! Dat is fijn van de omgeving en proces hier. We doen iets, wat helemaal andere beweging gaat vormen.

Bezoeker: ja.

Jan: wat dit gaat opleveren? Dat wil ik graag wachten maar ben best ongeduldig!

Bezoeker: ha ha ha

Jan: veel mensen ken ik niet eens. Wat ik bewaar, ik hoop dat het mij bepaalde antwoord geeft of seintje. Wat is de volgende stap?

Bezoeker: maar, ben je altijd iets aan het maken? Zoals dit? Of?

Jan: nee is voor eerste keer zo'n performance. Hier kan je op de site zien wat ik eerder heb gedaan. Ik werk met glas. Op de site zie je mijn glaswerken van toen. Maar ik kon mijn verhaal niet kwijt. Deze keer is mijn vrijheid die ik heb ik hoef het niet te verkopen, ik hoef niet te kijken, hoef niet weten wat mensen hiervan vinden ik pen hier om zo'n gesprek te doen, die dialoog te maken. Die heb ik nodig. Niet blijven strijden, maar gewoon even vergelijken! Oh nou, we hebben zo.

Bezoeker: even uitwisselen.

Jan: precies!

Bezoeker: ja.

Jan: neem dit mee.

Bezoeker: kan ik thuis even kijken dat is leuk.

Jan: ze gaan de deuren sluiten.

Bezoeker: ja oké nou goed. Nou ik vond het superleuk om even jou te horen en even zo beetje met elkaar,.

Jan: precies! Paar gebaren leren hè?

Bezoeker: lijkt me niet makkelijk.

Jan: boeit me niet jij bent beperkt, niet ik! Zo'n stap die kunnen we maken met glimlach niet mijn probleem!

Bezoeker: jij kan liplezen dus ik kan met je traten.

Jan: nee zo makkelijk gaan we het niet doen. Dan zet je het op mij. Het is niet bewust bedoeld maar maatschappij doet zo.

Bezoeker: zijn als iedereen het kon.

Jan: beetje. Ten minste paar gebaren weet. Grootouders die geen barentaal kennen terwijl ze doof waren!

Bezoeker: heel mooi eigenlijk we hebben het veel gezien op tv de afgelopen jaren hè maar niemand kent het.

Jan: precies dat bedoel ik het is groen 'hip'. Zelfs boos ben ik daarover.

Bezoeker: kan ik me voor stellen.

Jan: op elke klas in basisschool als één doof slechthorend kindje zit met tolk erbij dat zou ik in het nieuws willen zien dan speciale school voor doven en slechthorenden waar kinderen geïsoleerd blijven, ook in het leven. En je grootouders zijn daar beste voorbeeld van. Iemand die doof is mag geen gebarentaal gebruiken en moet praten. Het onmenselijke.

Bezoeker: zou echt heel goed zijn als iedereen het deed ja.

Jan: wat ik hier doe, ik weet meer dan zeker dat alle mensen die heb ik gesproken dat iedereen ergens klein beetje, mij eh, mijn idee t mee gaatnemen en iets gaan doen. En die bewustwording gedeeds groter en groter wordt. Dat we sfamen iets kunnen betekenen zonder groot en gigantisch doen.

Bezoeker: hebt een steentje in het water gegooid zo! Toch?

Jan: klopt precies. Dank je wel

28 augustus

Gesprek 83

Bezoeker: hij is zo snel! Daar ziet ie wat, iets zwaars, en huppakee Sommige vrouwen zeggen nee, dan is dat Nee is nee hè? © Spannend! Hij houdt van stokjes, komt goed! Weet je het zeker? Pardon haha Ga maar kijken Fles mee oké, en die moet jij aan mij vragen? Oké.....

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker: Ik? Of dat de vraag is? Gesloten vraag is het Ja of nee

Bezoeker 2: Faal cglu baclu

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker: Tuurlijk Maar wel gesloten vraag Maar dat is geen antwoord? Ik ga even nadenken De vraag is wat is de definitie van kunst? we hebben een definitie bedacht Schatje Kijk eens We hebben een definitie bedacht, maar wie zegt dat die klopt, en of die toepasselijk is voor iedereen?

Bezoeker 2: clBRUBURAVKY

Bezoeker: Ja Ja nee Ik vind dat het niet klopt, en ik kan wel zeggen dat ik kunst ben, maar ja, wat is kunst? Is dat pijn? Mooi momenten? Wat is kunst? Ja

Jan: maar dat is ook waarom ik de vraag stel, ik zeg niet dat jij kunst bent, ik vraag je het wel. Dan is het zoeken, wat roept het op?

Bezoeker: ja, als we het hebben over definitie, wie bepaald Ik heb hem nog nooit zo gezien

Jan: geeft niet Goed ik vertelde het idee erachter al een beetje, en dat gaat om..... Gezamenlijk kijken, wat is kunst en wat is mens. Die vraag die ik stel hoort niemand. Ook mensen van 90 niet, zo'n vraag hoorden ze nog nooit. Dat is mooi, een deurtje, net als filosofie hè, anders kijken. Met die vraag ga je helemaal ergens anders in. En wat ik merkte tot nu toe is, niet beoordelen, niet vaststellen helpt. Discussie begint altijd, wat is kunst. Maar met tijd brengt het je naar andere gebieden. Dat is mooi. Dat mensen dat kunnen delen. Niet strijden, ja, je bent verliefd hè.... Dat op deze manier, niet meer om kunst object gaat, maar om ons als mense, ik voel dat dat nodig is om bespreekbaar te maken. Wat ik kan laten zien, is niet bang zijn, om te zeggen wat je denkt, maar ook niet het diepste laten zien

Bezoeker : bewustwording mag, daar gaat het om. Jezelf zijn, wordt te geaccepteerd, en zo ja, wat komt en dan uit. En zo niet ook, dat zijn allemaal angststen natuur lijk. Angststen, gedachten. Ja het is gewoon eng

Jan: normen, wat toen was, is niet meer, dat veranderd, en met kunst is dat hetzelfde. Van Gogh was in zijn tijd geen kunstenaar, nu is het miljoenen waard.

Bezoeker : doe!

Jan: dat is ook een voorbeeld van kunst. Zonder te praten, krijgen wat je wil.

Bezoeker: ik niet

Jan: jawel, hij wel, met hac lachje, ga je lezen? Jeetje! Wat mooi!

Bezoekre 2: da da

Jan: weet ik ja

Bezoeker: da da, bral

Jan: dat vind ik ook kunst, je bent kind, je mag alles

Bezoeker: dat een leven

Jan: daarna komt, mag niet, kan niet, niet springen niet huilen. Of we willen of niet, we handelen daarin, hoe lief de ouders zijn. Wiebelen in de stoel is ook kunst. Naarmate we ouder worden, moeten we daar ruimte voor vinden. Dat is zo relatief wat het woord betekent, het is voor iedereen wat anders. En dat is wat ik hier fijn vind, dat het lukt. Daarover te hebben, moment vinden, met alles wat er is, het erover heiben, stil bij staan. Dan merk je dat iedereen het nodig heeft.

Bezoeker: doet mij goed

Jan: hij is echt ver liefd op je

Bezoeker: pffff ieder mens is een kunst..... Hij kan net één week lopen, zonder hulp

Jan: en wat ik bij kinderen ook mooi vind, niks is vanzelfsprekend

Bezoeker: klopt!

Jan: zo, nog nooit gedaan? Bij kind is niks vanzelfsprekend, alles is opnieuw ontdekken Moet opleiding en opvoeding vergeten we dat

Bezoeker: ik ben moe!!!

Jan: oh mama is moe haha, je begint nu pas hè?

Bezoeker: zeg dat well!

Jan: prachtige kaars dankje, nee kun je niet drinken. Ja

Bezoeker: oei oei oei als je andere mama dit zou zien

Jan: zo ga je ook doen als je ouder bent, dan zeggen andere mensen ook, wat een mooi kaarsje hè. En dan een klein stukje er tussen, wat is kunst dan. Elk klein ding kunnen beleven zoals het is, of alles vaststellen. Kaars is kaars. Maar als je weer ouder wordt, heb je teveel tijd voor alles, en niemand begrijpt je weer, dan ga je terug naar je kind. Dat was nooit weg. Die laagjes, die vergeten we soms ook. Dat wilde ik je geven, die ruimte. Op die manier, wie dan ook komt, dit gewoon zien. Niet zeggen goed of slecht. Maar gewoon zien en ervaren.

Bezoeker: hij heeft ook zijn tong net uitgevonden Hij weet nu dat die bestaat. Hij is bewust van hé, er zit wat in mijn mond

Jan: ja ja, oké Jeej!!! Mama is nat!

Bezoeker: heet water? Dat is ook raar

Jan: nee, is van de regen Kaarsje? Voor jou? Dankjewel

Bezoeker: bo ink boink boink

Jan: goed, wat zie je nog? Daarbinnen is het leuk hè?

Bezoeker: nee nee

Bezoeker 2: huilt

Bezoeker: adem in adem uit

Jan: neem slokje koffie Goed, wat gaan we nu verkennen

Bezoeker: wat heb je gedaan? Dat zag ik nooit

Jan: heb je honger?

Bezoeker: bijna, over half uur pas Zie je, ik kan hem niet blij maken vandaag

Jan: net een magneet

Bezoeker: lief, mook

Bezoeker 2: ja

Bezoeker: ja, mooi hè. Ik wil wel terug komen, maar dan zonder, om wat meer, want dit is gewoon niet...

Jan: hoort er ook bij

Bezoeker: klopt

Jan: succes hahaha

Bezoeker: jij wilde oppassen toch? We gaan op de fiets, zijn we op tijd thuis voor het eten

Jan: wil je eerst eten geven?

Bezoeker: nee het is nog te vroeg

29 augustus

Gesprek 84

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker: poeh.. Ben ik kunst? Nou ja.. Zelf vind ik heel erg normaal, en ik vind.. Kunst iets waard om naar te kijken ofzo. En ja dat is voor iedereen anders.. Ja.. Ik ben zelf.. Normaal dus ja..

Jan: kan jij voor iemand kunst zijn? Kan iemand jou kunst vinden?

Bezoeker: dat zou kunnen, alleen ja kunst is echt iets unieks, of iets heel..

Jan: ben je niet uniek?

Bezoeker: ik ben denk ik.. Dat hoop ik wel, maar.. Ik vind kunst omdat het voor mij, het hangt in een museum, niet stoffig ofzo, maar het kan altijd hetzelfde blijven, en de mens verandert continu. Als je naar een kunst voorwerp kijkt, je gaat ergens naar toe en het blijft 1 ding waar je vanaf verschillende kanten naar kunt kijken.

Jan: oke dank je.

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker 2: of mensen mij als kunst kunnen zien?

Jan: nee ben jij kunst?

Bezoeker 2: uhm.. Nee, misschien dat mensen als ik bepaalde.. Of misschien als iets goed is gegaan in het verleden dat ze zagen dat mijn gedrag uit kunst was.

Jan: maar als je uit jezelf kijkt. Ben jij kunst? Het is vraag aan jezelf, niet aan ons.

Bezoeker 2: nee... Nee maar dat zou ik ook onprettig vinden om over mezelf te denken.

Jan: oke, dank je wel.

Bezoeker 2: maar ik kan de gedachtengang wel volgen. Als je zegt: we zijn uniek, met onze talenten en uitstraling en dat zou je als kunst kunnen zien. Dat volg ik wel, maar of ik zelf kunst ben, nee..

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker 3: ja, elk mens is uniek, ik ook en dat is kunst.

Jan: nog meer?

- nee..

Jan: dank je wel.

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker 4: ik denk dat iedereen iets van kunst heeft, maar ik zie mezelf niet zo, van andere mensen zie ik wel dat ze kunst zijn. Van mezelf.. Ik kan mezelf niet in de spiegel kijken en zeggen: dat is een kunstwerk.

Jan: en welke emotie roept de vraag op?

Bezoeker 4: ongemakkelijk misschien, het zet je aan het denken, misschien is het wel zo..

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker 5: uhm.. Nou ja, het is maar wat je onder kunst verstaat. En ik denk dat het menselijk lichaam al wel kunstwerk is.

Jan: jij bepaald.

Bezoeker 5: voor mij is kunst iets wat lastig te begrijpen is, heel veel kanten heeft, en veel verschillende manieren waarop je het kunt bekijken. En dat zie ik mezelf dus ook wel.. Dus ja dan denk ik dat ik toch ook een soort kunstwerk.. In de maak ben ofzo! Als ik het ooit snap.

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker 6: ik beschouw mijn kleindochter als kunst, elke keer als ik haar zie, word ik blij. Puur, onbevangen, kijkt met open blik naar iedereen. Kan niet wachten haar weer te zien.

Jan: maar jij zelf?

Bezoeker 6: ik vind het een prestatie dat ik haar mag vasthouden. Mijn bonus kleindochter eigen lijk, maar beschouw haar als mijn eigen. En ik vind het kunstig als ik iets met haar mag doen.

Ik heb nooit kinderen gekregen, leek me niks voor mij, ben ik veel te druk voor.. Veel te emotioneel voor. En als ik nu die kleine elke keer zie, en hoe ze op mij reageert, denk ik: kijk, op dat vlak mag ik er ook zijn.

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker 7: goede vraag, heb ik nog nooit bij stil gestaan. Maar als ik erover nadenk dan.. Kunst is inspiratie. Dat is kunst. Over het algemeen. En als je vertrekpunt inspiratie is, kun je jezelf als mens als kunst zien. Dus dat betekent ja. Als je het zo framed. Ik gebruik wel met overtuigen en mensen mee krijgen, zeg ik: dit is mijn werkelijkheid en mijn museum. Dus het klinkt een beetje gek, maar ik denk dat elk individu kunst is.

Jan: vrijwel niemand heeft de vraag ooit gehoord, dus daarom is het iets wat ik op deze manier wil openbreken, open maken, maakt niet uit wie we zijn en hoe we elkaar kennen. We kunnen hier over een kwetsbare kant spreken.

Bezoeker 7: want dit zijn de gesprekken die je voert?

Jan: ja klopt., maar nu jij, ben jij kunst?

Bezoeker 7: ik vind leven kunst

Jan: mar jezelf.

Bezoeker 7: ja, zo heb ik mezelf nooit be schouwd, ik vind jouw antwoord proeich tig, proberen inspirer end of in verbinding te zijn met ander en. Misschien is dat ook kunst. En ik ben ook we bewust hoe je naar buiten keed als mens, dat doen we allemaal wel op social media en ander eplekken, dat heeft misschien ook met het thema te maken. ik zou niet zeggen ik ben kunst, terwijl ik wel mijn vrouw, mijn kinderen zo kan bewonder en als kunst

Jan: interes sant, je bent niet de eerste en niet de laatste die alles wat buiten is kunst ziet, maar niet jezelf, maar je bent toch onder deel van alles. Dat is ook de vraag die ik hier stel, je komt op de kern hoe de maatschappij denkt over zichzelf, wie ben ik? Je bent uniek, en dan krijg je de vraag hoe uniek zijn wij? En dan is de vraag van: ja, maar ben ik wel kunst? Dat helpt ook heel veel gebieden te kijken, wie is mens, wie is kunst en en dat is de meest kwetsbare kant die ons verbind. Je gaat even naar het meest gevoelig e stukje en de binding is mooi hier om precies niet met termen te praten en niet met overtuiging, niet met aangeleerde schema 's maar vanuit jezelf uitleggen wat het bij je oproept. Jij nog... Vier nog, ja

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker 8: ja, ik zeg ja omdat ik de hele mensheid kunst vind, hoe we eruit zien, hoe we ons gedragen, dus ik zeg ja

Jan: maar je zegt het als de mensheid, alles er omheen, en over jezelf? Ben jij kunst zoals je bent?

Bezoeker 8: ja, ik ben onderdeel van de mensheid dus ik ben ook kunst.

Jan: oké, dank je wel. Wie nog?

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker 9: nee, ik zie mezelf niet als kunst maar ik vind wel dat ik onder kunst versta, dat is iets dat mensen zelf kunnen maken. Dus ik denk dat we heel veel kunnen maken, ook ik, met de dingen die ik doe. Ik denk dat dat heel breed is, niet alleen een schilderij of een film, ik denk dat je veel meer kan doen. Maar ik zie de kunstwerken niet als levende wezens op zichzelf, een levend wezen vind ik een kunstwerk maar die kan wel een kunstwerk creëren. Dus ik zie mezelf en anderen niet als kunstwerk maar de dingen die mensen kunnen doen, achterlaten, nalaten, dat kan ik wel als kunst zien.

Jan: al je het zo vergelijkt, onze ouders hebben ons ook gemaakt, ook kunst.

Bezoeker 9: ja, dat klopt, ook bewust, als je het zo zegt dan zou je inderdaad ook onszelf als kunst kunnen zien maar ik heb daar wel een schei ding in voor mezelf. Voor mij is kunst is dat op zichzelf niet, geen gevoelens heeft, niet leeft, maar gecreëerd is door de mens.

Bezoeker 7: je vraagt zorgt wel dat we plotseling gaan denken als artiesten.

Bezoeker 9: dat ben jij ook!

Jan: nou, niet perse, dan ga je meer filosofisch denken, nog 2 laatste.

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker 10: nee, vind ik niet.

Jan: kan je dat onderbouwen?

Bezoeker 10: wat gezegd, is is heel kunstig, hoe ik gemaakt ben, de mens gemaakt is, ontwikkel ben. Maar kunst vind ik ook een begrip dat niet gelijk is. Voor jou is kunst een heel ander begrip als voor mij. Ik liep laats met een vriendin door een musee om en die vond monet prachtig, ik ben meer van het abstractie en ik zoek iets in iets, met fantasie. En wat you see is wat you get by mij. Dus voor mij vind ik dat geen kunst.

Jan: en kinderen, die hoeven niet veel te hebben om kunst te maken, in de wolk vormen vinden, nee, wij moeten denken als ouder en dat is geen olifant, maar een kind heeft dat. Die heeft kunst vrij van kaders en normen. Wat achter kunst en ik als mens staat, dat belemmerd ook iedereen bedoelt het anders, er is niet één term voor kunst, wat van Gogh toen gechilderd heeft werd niet gezien als kunst. Dus ook het beeld veranderd

Jan: ben jij kunst?

Bezoeker 11: ja zeker! Je hebt de vraag eerder aan mij gesteld en ik dacht ja, en ik zei heel hard nee. Omdat ik het onbescheiden vond en dat gevoel krijg ik nu ook. Dat als de vraag ontstaat dat mensen het moeilijk vinden om iets te zeggen over kunst of over zichzelf, dat je kunst en uniek zijn. Jij bent eigen lijk de enige, jij bijna. Heel leuk hoe jij reageerde. Dat vond ik ook. Ik denk ja, ik ben in mijn eentje en dat is uniek ik heb heel veel te bieden en heel veel momenten enzo maar ik ben wel bijzonder. En dan denk ik ja, ik hou ook heel veel van kunst! Ik hou niet heel veel van mezelf maar ik vind mezelf wel eh... Ja, dan denk ik ja, dit is wie ik ben. En ik vind jullie ook kunst

Jan: dank je wel

Jan: Om de vraag van mij te beantwoorden, jullie hebben deel van het kunstobject bewaard. Ik wil jullie vragen alle teksten te bewaren, helemaal anoniem. Ik heb alle mensen die ik eerder heb gesproken, 83 gesprekken, die dialogen mocht ik bewaren. Ik zit nu op 300 pagina's en je kan terug lezen van anderen die kunst zijn of geen kunst zijn. Zo wil ik bewaren en wat het meest kwetsbaar en vluchtig is om met elkaar te delen.

En dat ook als in spiratie gebruiken, ik wi niet oordelen, goed of slecht, dat iedereen daar een heel ander beeld van heeft. Maar toch zijn wij, de mens, we kunnen met elkaar omgaan en we kunnen de meest kwetsbare kant laten zien zonder bedreigd of onveilig te voelen. Dat is het idee er achter. Na de afloop van de expositie kan je dit terug lezen. Julie hebben al een kunstproject gemaakt op die manier. Mag ik van iedereen dit bewaren?? Geen namen komen er in, het blijft anoniem. Ja? Na afloop krijg je dat van mij op een mailtje en kun je het terug lezen. Bedankt dat jullie hier zijn geweest.

Bezoeker 7: En jij, ben jij kunst?

Jan: ja, goede, af en toe krijg ik zo een vraag terug. Ja, en dat wisselt. Dat is per dag, wisselt dat. Als ik energie heb vind ik mij prima kunst, als ik geen energie heb ben ik helemaal geen kunst. Ik kan dan niet helder denken, het handelen niet naar dit brengen wat ik wil bereiken. Dus ja, dat is heel wisselend bij mij. Ook die vragen zovaak stellen, verhalen aanhoren, dat is ook confronterend, dan denk je: ben ik die kunst wel? Dat is voor mijzelf ook zoeken: wie ben ik dan? Ik ben mens, en kunst maar ook... Kwa waar we raakvlakken hebben. En wachten wie die vraag nog stelt.

Dat vind ik fijn, super! Dank je wel.

Jan: kom maar zitten dan kan ik even uitleggen.

Wat valt jou als eerste op? En waarom wil je toelichting?

- wat mij heel erg opvalt is.. Wat valt mij op.. Ik vind het heel strak.

En basaal. En.. Ik neem aan dat dit echt de essentie is.

En.. Het is eigenlijk heel bijzonder dat teksten geexposeerd worden. Het is een galery en dat zie je niet vaak.

Wat ik lees spreekt me ook aan.

Dus hoe zijn jullie hiertoe gekomen vraag ik mij af?

Als je wilt.

Jan: deze teksten zijn niet van mij, maar van Krishnamurti.

Van zo'n kalender. En voor elke dag van het jaar is een andere uitspraak van hem. En ik heb hier aantal gekozen die het meest.. Inspireren of confronteren. In die teksten zitten ook foutjes, bewust, om resonantie te creëren.

De manier van ophangen is ook bewust, de hoogte bijvoorbeeld, om kunst te kijken vanuit rolstoel.

Dat is stukje afhankelijkheid.

Hoe afhankelijk ben je van iemand anders. Om kunnen waarnemen zoals jij wilt.

En op ooghoogte die meeste controversieel kunnen zijn.

Paar mensen hebben gezegd: er zitten foutjes in, maar op inhoud zegt niemand iets.

- dat is bijzonder..

Jan: dat is mijn zoektocht over hoe wij naar kunst kijken. Dat is een stukje afhankelijkheid, want ook kinderen kijken naar echt beneden. En die afhankelijkheid leidt naar de kwetsbaarheid. Die foto gaat over kwetsbaarheid.

Mijn zelfportret van 15 jaar geleden. En verteld onze meest kwetsbare kant.

En dat je door opleiding en opvoeding leert jezelf verstoppen. Want " zo moet het ", en " zo hoort het " anders is niet goed. Wij leren die laagjes behouden. En de kern blijft altijd eronder.

En het komt soms naar voren. Maar ook als je ouder wordt kom je meer naar je kern.

- als het goed is wel ja.

Jan: vrijwel iedereen die ouder wordt gaat die laagjes..

- afpellen

Jan: precies, terug naar begin. En heeft andere mening over, maar de kern blijft. De meest actieve periode verstoppen we het.

- ja dat is waar..

Jan: ja want we leren het moet zo. Wachten tot pensioen en op pensioen is te laat.

- dan hadden we het allang gedaan moeten hebben.

Jan: ja dan gaan die laagjes open en.. Ja bijvoorbeeld.

Dat is over het stukje kwetsbaarheid. En de hele expositie heeft " ieder mens is kunst ".

Maar de kern vraag van deze expositie is mijn vraag aan jou: ben jij kunst??

- ik ben natuurlijk wel een creatie. Ben ik kunst?..

Jeetje joh, wat een vraag.. Ik ben een creatie, ik ben kunstenaar, ben ik ook. Maar ben ik kunst??

Ja ik denk het wel.

Ja dat ben ik, omdat wat ik aan kunst maak, dat ben ik zelf.

Dat kan niet anders.

Jan: je moet wel nadenken.

- jawel, maar " ben jij kunst " dan denk ik: daar moet ik even over nadenken.

Jan: deze vraag heb je mogelijk nooit gehoord.

- nee precies, wat wel is.. Mijn kunst ben ikzelf, dat is voor mij iets.. Maar " ben jij kunst.. " uhm ja, ben ik!

Jan: en wat.. Wele gevoelens roept de vraag bij je op?

- ik ben er ook echt mee bezig op dit moment. Het is iets wat.. Ik ben bezig inder daad om precies wat jij zegt dat te omarmen: wie ben ik nu, wat zou ik willen vertellen, welke behoefte heb ik. Maar het is zoveel. Vreselijk veel.

Jan: ook als je kunstenaar bent.

- ja je kunt alles wel vertellen, maar wil je dat ook? En is het zinvol? En wat is de samenhang met jezelf? Dus ik heb eigen lijk nu besloten om het filosofisch te benaderen, dus ik ga een aantal cursussen filosofie doen. Om te kijken of ik een nieuw, gedragen uitgangspunt kan vinden.

Want op een gegeven moment worden heel veel dingen een patroon. Net wat jij zegt je dekt alle lagen af en doet het ermee, en zegt: goed gedaan, fantastisch, dan ga je een tijdje die kant op.

En dingen die je in gang zet.. Net als ik 1 van mijn eerste tentoonstellingen in de Haagse kunst heb ik op kind hoogte gedaan. Maar dat blijft dan soms een dingetje. Terwijl het zou eigenlijk uit moeten maken.

En het is tijdelijk..

Jan: wat mij opvalt..

Je noemde herkenbaarheid, naar jezelf kijken. Maar tegelijkertijd wil je richtlijnen volgen die je helpen jezelf ontdekken. Klinkt niet logisch.

- je moet ergens beginnen.

Jan: als je begint met geloof, vertrouwen.

Vrije ruimte. Die heb ik maar ik laat het komen.

- ja maar als je dat.. Als je dat.. Dat ben ik met je eens, dat heb ik ook besloten.

Maar ik merk dat het.. Wachten bijna tot vervelends toe en dat het komt, dat slaat nu dood. Dus ik moet ergens. Dus je kunt ook denken: alles om me heen laat ik gaan. Ik zet iets in gang en zie wat er gebeurt. Maar ik merk dat dat niet opleverd, dat ik niet bereik wat er.. Ben je aan het opnemen?

Jan: ik ga zo uitleggen.

- vind ik niet erg hoor, maar wil ik even weten..

Ik merk dat het bij mij eerder ter ug slaat dan dat het met open maakt

Dus dat eh..

Jan: dat herken ik ook, jat precies de laag die we hebben geleerd te dragen en als we het open doen weten we niet hoe we moeten zonder en dan zoeken we weer een nieuw laag je

Bezoeker: nee nee, ik ben 69 en dan beseft je dat je een, je hebt een bepaald de tijd dat je nog dingen kunt doen, daar kun je heel druk mee zijn zonder dat het er werkelijk toe doet.

Jan: maar dat kan ook morgen stoppen.

Bezoeker: ja tuurlijk, maar het kan ook doorgaan, ik vind wel dat het stoppen van waar je mee bezig bent of wat je patronen zijn, logischer wijs, of waar je succesjes liggen, dat je iets moet aandienen of een idee waarop je vooruit kunt gaan, en op dat punt denk ik ik moet nieuwe input hebben bij dingen die ik misschien niet weet. Net als een nieuw kunstconcept, je zet iets in je brein en gaandeweg gaat dat iets worden. Dat wil ik, dus dat is mijn keuze voor filosofie.

Jan: ja, hier zie je dat ook aan de muren, filosofie, daar zitten fouten in en mensen zeggen het moet kloppen.

Bezoeker: ik denk dat het nauwe lijks op zou vallen, ik zou denken dan klopt het maar niet.

Jan: ik heb gekozen niks en niet mand te volgen, wat heb ik al geleerd? Al gekregen? Waar heb ik vrede mee kunnen sluiten. En nu heb ik gekozen het niet meer te volgen. Dus wel als in spiritie gebruiken, dat wel, me laten inspireren maar niet volgen

Bezoeker: niet volgen, oké.

Jan: en zo dat het niet lijkt op de inspiratiezelf, dat is ook met filosofie volgen, je leert manier van denken

Bezoeker: nee nee, je neemt kennis van manier van denken. Dat is wat anders.

Ik weet niet, ik kan me ook wel voorstellen dat het nieuwe dingen tot zich brengt dat dat eh... En filosofie is zo breed!! Ik bedoel...

Jan: één ding over de kwetsbaarheid heb ik nog niet verzeld, mijn eigen kwetsbaarheid is dat ik doof ben, ik hoor nog iets maar zonder lippen kan ik niet verstaan en ik heb een schrijftolk en die moet het in typen zodat ik het goed versta, op die manier.

En dat is ook mijn verhaal geweest, hoe vertel ik dat op een manier die voor ieder een goed valt en juist weer kunst. Vroeger deed ik dat met glas, afgelopen keer deed ik het met kunstwerken die voor iedereen waarnembaar zijn, voelen, structuren, geluiden. Die manier die hier is is pas het idee die mij helpt, ik maak geen kunstobject hier, jouw verhaal wordt een kunstobject, want ik wil je vragen mag ik deze teksten bewaren

Bezoeker: ja, natuurlijk mag dat.

Jan: en later bewaren en publiceren en me dialogen en van andere mensen, en nu zit ik op 85 gesprekken en bijna 300 pagina's, je zou het terug kunnen lezen wat anderen hebben gezegd.

Bezoeker: dat is heel mooi.

Jan: dat is mijn werk om te zoeken, hoe moet ik verder, ik heb gekozen om ieder een obstakel die ik zie voor een idee dat ik wil realiseren, betekent: draai 180 graden om en ga de andere kant op, daar ligt iets voor je klaar.

Bezoeker: mooi.

Jan: bijvoorbeeld, deze foto wilde ik met een beamer projecteren op deze wand, maar dat kon niet door het licht, en de prijs, maar ik dacht dat is mijn idee, zo moet het. Maar ik dacht oké, als dat het obstakel is dan anders, toen heb ik dit gevonden.

Bezoeker: heel mooi, mooi gedrukt hoor.

Jan: en het geeft me vrijheid in die zin, ik hoef geen kunst te maken die oen bepaalt de criteria voldoet.

Bezoeker: dat is wel leuk want ik ben ook met dit materiaal begonnen, heb je die expositie gezien in de tuin galerie met die groene achterwand, die fabriekstrappen, dat is de eerste keer dat ik met doek aan de gang ben gegaan.

Jan:: ja, even loslaten wat we hebben geleerd.

Bezoeker: ja, het is prachtig gedrukt.

Jan: het is soms ook confronterend, want ik heb dit gedaan in dacht ja, wat gaan anderen er over zeggen.

Bezoeker: ja maar dat is... Dat moet je niet...

Jan:: zo kort, mijn idee, de kernvraag, ben jij kunst?, dat liet mij hopen, dan kan ik mijn verhaal vertellen, vooral tafels hier regelen en hier zijn, dat is pas kunstwerken, die tafels, die schrijftolken hier. Want al die gesprekken die wij doen zijn vluchtig, die zijn meestal weg maar omdat de tolken hier zijn kunnen we iets vastleggen dat het meest vluchtig is en ook deel van de kunst is. Welke emotie roep het bij jou...

Bezoeker: ja, ik vind het heel, ik weet niet wat ik het vind, prettig.

Jan: en teksten op hangen die niet van mij zijn, zo een grote zaal huren om alleen teksten op te hangen

Bezoeker: maar het is een prachtige installatie.

Jan: de tafels de stoelen dat is de kunst, jij wil het eerste woord zeggen, net als mensen die naar binnen en naar buiten lopen, dat maakt niet uit

Bezoeker: dat is altijd zo, en wat heb je daar op het scherm?

Jan: dat is voor een evenement dat hier is geweest, dat stoort nu een beetje, maar dat is mijn verhaal, die kernvraag, ben jij kunst.

Bezoeker: ja, het is gek om te denken: wat ik maak is kunst, je legt het buiten jezelf, dank je wel, mooi kadootje! Ja, fijn, ik ga het even laten zakken.

Jan: mag ik de teksten bewaren?

Bezoeker: ja, natuurlijk,

Jan:: je kan het teruglezen.

Bezoeker: ja, en zet je deze teksten er ook bij.

Jan: nee, alleen de uitleg, hoe zijn we samengesteld, en dat doe ik ook voor mezelf, niet meer moeten uitleggen: hoe ben ik, wat ben ik, hoe functioneer ik. Want op die manier kan ik...

Bezoeker: ja, dat is een enorme struggle, als je daarmee loopt, hoezo wie ben ik? Wat kan ik doen? Dank je wel! Echt heel fijn, ja mooi!

Mooi. Ik ga het eh... Laten zakken, dank je wel, echt superlief.

Jan: knuffeltje?

Bezoeker: ja, tuurlijk, we zien elkaar weer he, dag, dank je wel!

Gesprek 85

Jan: neem plaats. Mooi. Dan doe ik in 1 keer in plaats van 2 keer. Oke, dan ga ik gelijk beginnen.

Bezoeker: ik had eigenlijk een vraag. Ik merk dat ik opgenomen word..

Jan: er wordt niet opgenomen, het zijn schrijftolken die alles typen zodat ik kan verstaan.

Bezoeker : mag ik de vraag stellen, er is een vredesbeurs in Den Haag binnenkort, en ik zie een aantal uitspraken hangen die daar goed zouden hangen. En ik zie ook dat je 3 septembier hier stopt, en die vredesbeurs is 23 september, en ik vroeg me af of ik een aantal citaten..

Jan: waar wordt dit gehouden?

Bezoeker: de paleiskerk, achter het noordeinde.

Jan: oke. Ja kom ik graag ja.. Als je voor mij je contact gegevens geeft, dan kunnen we het verder nog bespreken. Doek kun je ook meenemen, teksten ook, en ik kan ook iets vertellen. Maar misschien kan ik ook de inhoud van de expositie vertellen en sluit het misschien nog beter aan bij jouw idee ja? Dan begin ik met deze wand, die teksten die hier staan, zijn van Krishnamurti. Van deze kalender. Bij zo'n.. Minibieb op straat heb ik ooit gevonden. Bij elke dag van het jaar staat een uitspraak. En ik heb een aantal gekozen die mij aanspreken, of confronterend zijn. Dat vind ik fijn soms. Het zijn niet mijn woorden maar van iemand anders. Je kunt er iets van vinden zozer in sommigen zitten foutjes.

Bezoeker: dat zag ik.

Jan: sommigen zijn extreem en hilarisch. Maar toch hebben maar 3 mensen in 3 weken tijd dat gezegd. Veel mensen, ik zie, ze zien de fouten maar zeggen: ja ja, wijze woorden.

Bezoeker: gaat om te intensie

Jan: mensen doen zich te kort aan zichzelf, en twijfelen gelijk aan zichzelf: het woord zou moeten kloppen, maar ik ben te dom om te snappen. Zijn cocnitive disonantie die ik creeer om mensen telokken. Dus de hoge teksten zijn om te kijken hoe bekijk ik kunst vanuit rolstoel. Deze plek is rolstoeltoegankelijk, maar voor rolstoel niet. Iedereen kan daar foto's maken, maar vanuit rolstoel niet.

Bezoeker: mooi dat je daaraan denkt.

Jan: ook voor kind, de ruimte voor kind is groter van voor volwassensen. Panorama Mesdag als kind is groot.

Bezoeker 2: madurodam hetzelfde.

Jan: ja en ook afhankelijkheid, hoe vertaal je de tekst voor een kind. Kind weet het beter als wij, heeft die woorden niet nodig..

Bezoeker: puur.

Jan: ja echt puur, maar het verhaal erachter is dus afhankelijkheid, van en met elkaar omgaan. En die gaat over de kwetsbaarheid, die foto. Is mijn zelfportret van 15 jaar geleden.

Bezoeker : ik hoorde het, een vriendin heeft mij hierheen gestuurd.

Jan: die hele oude dame?

Bezoeker: ja! Van het weekend is ze ook geweest met haar dochter.

Jan: mooi. Dus die foto gaat over kwetsbaarheid, ik heb het in 5 minuten gemaakt, dit jaar probeerde ik na te maken voor betere kwaliteit, lukte niet. Was 1 week bezig, maar lukte niet, dus ik gebruik daarom de oude. En die verteld over de meest kwetsbare kind in te pakken. Je mag als kind niet springen, rennen, huilen. Je leert de meeste spontaniteit even af te dichten. Want het mag niet. Opvoeding, opleiding, werk, alle dingen. Maar als je op pensioen gaat, gezondheid achteruit, komt de kwetsbaarheid weer naar voren. Je bent weer afhankelijk. Dat is de levenscyclus, heel anders verteld.

Dat wilde ik bereiken, niet kunst maken die mooi of niet mooi is, maar die inhoud heeft, en meest kwetsbaar kan bereiken. Want ik ben doof, ik hoor nog iets maar versta niet zonder lippen, daarom heb ik schrijftolken, en ik vertel nu al 85 keer, ben ik zo klaar mee moet ik eerlijk zeggen. Is voor mij ook zoektocht: hoe wil ik vertellen, wat wil ik zeggen? Maar weer die laagjes, mijn laagje is, ik spreek zo goed, dat niemand merkt het. Maar ik zou liever in gebarentaal willen communiceren.

Bezoeker: want?

Jan: is mijn taal, maar niet moedertaal dus ik mag het niet doen.

Bezoeker 2: nou ben ik doof.. Haha.

Bezoeker: ik versta met je hart lippen.

Jan: wat hier belangrijk is.. Net hadden wij gesprek op gelijkwaardige manier, als ik doe mijn kant, jullie sluiten uit, gelijk gigantische afstand. Je gaat niet vragen: wat heb je verteld. Je voelt afstand. Dat is mijn kwetsbare kant, ik zou willen communiceren in gebarentaal, maar kan niet, met wie? Dus ik pak toch die handschoenen, duidelijk praten, articuleren. Maar wie ben ik dan? Ik wil jullie klein beetje gevoel geven. Hoe ik hoor, of hoe ik versta. Als je die bril op doet, die gewone is 5% zicht en die zwarte ongeveer 1%. Poetsen van de bril heeft geen nut.

Bezoeker: gewoonte.

Jan: dat is echt gewoonte hè. Ik ben altijd verbaasd: waarom poetsen mensen de matte bril.

Bezoeker: vanuit gewoonte denkt ik.

Jan: hoe je nu ziet zo hoor ik. Je ziet licht en donker, je weet waar je bent dus je kunt schatten: daar is tafel, daar is stoel. Maar zo hoor ik ook: er komt iets binnen maar ik weet niet wat. Kan geen betekenis voor geven. Omdat jullie hebben omgeving gezien, jullie hersenen voegen betekenis toe: dit is licht, dit is donker, dit is hand. Dat heb ik met horen ook, als ik in bos loop en de wind waait en blaadjes bewegen ik hoor het geluid, als ik ogen dicht doe hoor ik niks.

Bezoeker: en muziek?

Jan: dan weet ik dat mijn hersenen toe voeg en van geluid, naar beneging. En muziek is heel anders...

Bezoeker: nu benijp ik dat jullie zeggen ik ben tolk!

Jan: geluid, muziek, ik kan jullie bijna garanderen en dat ik dit sneller hoor dan jullie..... Ik hoor dit nu al... Nu jullie pas... Alles omdat ik voel dit, en ik weet welk geluid dat is want vroeger was ik heel dichtbij aan het luisteren, zodat ik een beeld kon maken, ik hoef het niet echt te horen. Nu nog niet....

Bezoeker: oh ja.

Jan: en ik hoor het heel hard, waarom hoor jij dat niet? Wie is nu beperkt?

Bezoeker: ja, ieder een heeft zijn eigen ding he.

Jan: je kan het proberen, op de handpalm, ja, nu komt het. en jij herkende dat want je keek weg, dus je bent geconcentreerd of trillen, niet kijken, dat is de truc.

Bezoeker: mooi! Is dat een speciale klankschaal? Kan dat met elke?

Jan: een klankschaal, ik heb en plastic omheen gedaan omdat met hout de trillingen te hard zijn voor mij, en met plastic is het een prettigere krilling voor mij

Bezoeker: ik heb ook klankchalen maar dit nog nooit gebruikt, het is heel gaaf, je voelt het helemaal door je... Wil jij ook?

Bezoeker 2: bizar!

Jan: hij komt af en toe... Dat is ook hoe ervaar ik muziek, ik heb ook progressief gehoorverlies dus ieder jaar hoor ik anders, moet ik weer opnieuw leren wat de geluiden betekenen, super vervelend, het zou beter zijn om doof te zijn zodat i niet ieder jaar weer, en weer... Nu ben ik op de fase dat ik geluiden hoor die horende mensen niet horen . en dan vraag, ik was is dat voor een geluid? Maar dan is het gewoon stil, ik heb ook tinnitus, oorsuizen, dus ik heb geen stilte.

Bezoeker 2: wat naar!

Jan: ja, bedankt. En al die belevenissen wil ik kwijt met kunst, vroeger deed ik dat met glas, mensen eiden, wat mooi, wat mooi, zeiden ze. Maar ik kon niet naar de kern, dus het ergerde mij. Ik heb nu een kunstob ject gemaakt, dat komt nog. De expositie heet iedereen is kunst, maar de kern van de expositie is een vraag die ik jullie beide ga stellen en ik wil graag of jullie daar antwoord op gaan geven, de vraag is. ben jij kunst?

Bezoeker 2: ben ik kunst? Ja!

Jan: vertel

Bezoeker 2: vertel, ik ben uniek in wie ik ben. Net zoals je zegt iedereen is kunst, is ieder mens uniek. In mijn uiterlijk ben ik kunst, hoe ik eruitzie, wat ik draag, wat ik aandoe. Maar ook innerlijk en in gedrag ben ik kunst.

Ieder mens reageert op een bepaalde manier op situaties, en ook op kunst, dus daarin ben je ook kunst. Kunst is ja... Ik vind het ongrijpbaar eigenlijk omdat het in de schoonheid zit en meer hier in je hart zit dan daar in je hoofd.

Jan: dank je! ben jij kunst?

Bezoeker: ja. Ja, ik zie ieder mens ook als kunst maar ik ervaar mezelf echt als zeg maar schepping vanuit het sterrenstof zeg maar. Vanuit... Ja... Een mix van natuur en natuurkrachten. En voor ouders en... Gewoon magisch dat je er bent. Zo bijzonder! Dat we hier allemaal zijn. En dat we dan ook nog met elkaar kunnen communiceren, of dat nu met woorden is of met gebaren, dat we elkaar, ik vind als we elkaar in de ogen kijken... Viw ik ook al communicatie, ik zie jou. En dat vind ik eh... Ja. iets magisch! Ik vind het leven helemaal... Magisch! Ja.

Jan: dank je wel! En wat jullie ook vertellen is, de kern van de kwetsbaarheid ben je zelf, dat is mijn geluk, in omgeving van kunst, hier heb je alle soorten kunst, een gebied creëren waar je veilig voelt, dat je echt zegt ik ben kunst. Het is het meest ultieme stukje van je, je wordt hier niet veroordeeld, niet vergeleken, en op die manier geef ik wat ik heb. Ik ben wie ik ben en hoe ik ben. Met die buitenkant. Wie ik ben daar onder, ik mag zo niet zijn van mijn omgeving. Elk moment van het leven mag ik zo niet zijn. Ik moet gewoon keuze maken, weer hand schoen aan, dat gaan we doen. En dat wilde ik kwijt, daarom heb ik op die manier gedacht om op deze wijze die lading van frustratie en boosheid omdraaien naar iets positiefs, en die vraag is dat geworden. Die vraag heeft niemand gesteld, niemand. Die vraag heb ik ook nergens gezien! Gewoon zelf, dat is de kern van de expositie. Ik wil vragen of ik de teksten mag bewaren, want van andere gesprekken heb ik die ook bewaard en ik heb nu 85 dialogen, die kan je terug lezen op 3 september in de vorm van een appje of een geprint boekje, ook om te lezen want anders en als antwoord hebben gegeven, om elkaar te begrijpen. Zo kan je ook zien wat mijn verhaal is, ik ben Jan:, in het verhaal. en jij bent bezoeker, dat is gewoon anoniem. Dit is mijn verhaal en ook het verhaal van alle mensen die de moeite hebben genomen hier te komen. In gesprek, en te vertellen wat

ze vinden, denken, voelen. En je denkt aan het zelfportret, het is een kadoo voor mezelf voor de komende jaren. Dat ik daar iets heb gemaakt, dat moet even wachten dan komt er een betekenis voor. Maar in de grote lijnen, ik hoef mijn verhaal niet zo vaak te vertellen. Ik kan het boek geven, ga maar! Één gesprekje, pak dat maar, dat maakt niet uit, dat is de kern. Dat is ergens dat heb kunnen waarborgen, en omdat het ook van jullie is, het is van iedereen

Bezoeker : van ons.

Jan: ook mensen die hebben gezegd dat ze geen kunst zijn, die zitten er ook in, dat antwoordt is er ook. Dus op die manier eh... Het is nu pas een kunstobject dat bestaat, dus ik moet vragen mag ik de teksten bewaren?

Bezoeker 2: ja.

Jan: en vanaf 9 september is het in maja sal on (?) Het komt ook op de site

Bezoeker: dus jouw naam is Marcin?

Jan: en dit is de website

Bezoeker: oh, maar jouw naam is Marcin?

Jan: ja, dat is mijn echtenaam.

Bezoeker: gaaf, dank je wel.

Jan: dat was mijn verhaal.

Bezoeker: dank je wel

Jan: graag gedaan, dank je wel dat jullie dit hebben gedeeld en zijn gekomen, dat is hee speciaal

Bezoeker 2: geloof ik, heel kwetsbaar.

Jan: ja... Maar niet meer zo pijnlijk als vroeger. Want eerst was het gelijkin tranen huilen, en nu is het van: oh jee, nog een keer vertellen, ik zit hier nu de 3e week en ik denk van oh, leuk pro ject maar het is een klein beetje genoeg, ook afronden, even volhouden om af te ronden, in het boek komt ook een introductie, hoe ga je het lezen? Ook om... Gevoel te geven: hoe moet ik teksten lezen als die live worden ondertiteld, die ervaring krijg je ook mee.

Bezoeker: m komt daar dan ook een tentoonstelling over.

Jan: vanaf 9 september is het in meiersalon, een gezamenlijke expositie, en dat boek is het kunstobject. Daar hebben jullie aan mee gedaan, op deze manier. En dit is een machine om te braileren voor blinden.

Bezoeker 2: ik dacht het is een oude typemachine... tolk dat maar eens!! (over braille machine geluid)

Jan: ook om voorbeeld te geven van toegankelijkheid, maar ook afhankelijkheid. Van middelen die je hebt. Je ziet en voelt alles, maar je weet niet wat er staat.

Bezoeker: wat heb je getypt?

Jan: dat weet ik niet meer, als je het goed wilt doen, moet je veel oefenen. Maar dit vraag je mij sneller dan gebarentaal, merk je? " wat staat daar? " is gelijk de vraag, en bij gebaren doe je dat niet. Je gaat raden of blijft stil. Het is zo moeilijk om uit te leggen en en door te geven hoe kwetsbaar je bent als je niet mij kunt verstaan. Dat is moeilijk uit te leggen. Maar ik kan signalen laten zien, wat doet je lichaam, als je iets ziet en begrijpt niet stel je vraag gelijk

Bezoeker: als je het hoort zit een drempel.

Jan: je sluit mij uit bij gebaren. Dat is barriere. Dat is het niet uitgesproken uit sluiting van auditieve beperking. Dat is de kern. Niet zo makkelijk om te verwoorden, daarom ben ik blij dat tolken typen, want komt eindelijk zwart op wit. Wat is de kern, hoe moet ik vertellen.

Bezoeker: weet je wat ik ook denk, heb je dit wel eens verteld in Den Haag bijvoorbeeld, op scholen voor auditieve.. Zou fijn zijn voor de leerkrachten, die voelen dan meer wat de leerlingen mee maken.

Jan: ik doe dit op die manier voor " gezonde " mensen bij zintuiglijke waarnemingsstoornissen.

En bij dove mensen, collega's, als iemand vanaf geboorte doof is, waarom praat je ze kunnen mij toch niet verstaan? Dat is probleem, 10 jaar geleden was in Nederland nog verboden om gebarentaal te gebruiken

Bezoeker 2: nee?!!

Bezoeker: verboden?!

Jan: ja je ging naar doven school voor leren praten en liplezen. Sommige mensen rond 60 en 70 die doof zijn, die kennen geen gebarentaal, want mocht niet eens.

Bezoeker 2: ik weet mijn moeder was linkshandig, en als ze recht schreef, pats.

Jan: ja, en hier wordt communicatie ontnomen. Je moet het anders doen, want ze hebben last van.

Bezoeker: wat goed dat je dit doet.

Jan: dus dat is ook de kern van mijn verhaal. Het komt steeds dichterbij, maar niet als schuldgevoel. De bewustwording die hier ontstaat neem je mee en ga je verder iets mee doen. Dat is mijn verhaal.

Bezoeker: dank je wel, mag ik je een knuffel geven?

Jan: tuurlijk. Graag gedaan.

31 augustus

Gesprek 86

Jan: dat zijn de Schrijftolken, die ervaring wil ik geven wat doet Schrijftolk. Ik heb kort verteld dat ik voor die verschrikkelijke ruimte heb gekozen, dat is bewuste keuze. Heb het verhaal niet gelijk verteld. Ging om wat heb jij niet kunnen verstaan. Ook hoe ik gehoor ervaar. Ik hoor nog iets maar versta niet daardoor kan ik niet begrijpen, dat is wat jullie kunnen ervaren. Hoe vind je dit, om te kunnen begrijpen en verstaan. Dat is ook onderdeel van de expositie. Trucjes verstopt! Maar jullie weten over kwetsbaarheid, die laagjes. Ik ben nieuwsgierig naar jullie antwoord op de vraag: ben jij kunst?

Bezoeker: ja, mag jij op antwoord den.

Bezoeker 2: al geweest!

Bezoeker: ik vind me zelf een werk in progress, werk in uitvoering. Kunst is, daar zit iets van verhevends in. Dat vind ik wel een groot woord. Ehm...

Ja, wat ik zeg, werk in uitvoering als dat kunst is en mag mooi worden en gezien worden. En dan, ja, ben ik dat. Heel gek om dat over jezelf te zeggen maar, wiskundige conclusie om daar te komen!

Bezoeker: 2 is het klaar of?

Jan: ik stel de vraag heb geen antwoord daarom ben ik nieuwsgierig hoe mensen daarop kijken.

Bezoeker: heb naar die quotes zitten kijken, zet je ratio of trots uit of zo? Mooi en oordeel, zet dat uit als je luistert.
En wat maakt kunst kunst. Dat je misschien een oordeel er aan geeft. Dat is mijn definitie.
En ja, zou je het juist niet moeten vinden maar als het in bewe ging mag zijn, een uniek object, dan wel.

Jan:drank je

Bezoeker: 2:ik vind kunst emotie. Bij de één ziet er dit in, de ander ziet er dat in.

Je kan ook, door mensen anders gelezen worden als mens.

Dus, in die zin, ja.

Jan:oké! Mooi!

De vraag is zó breed, maar ook, kom je tot conclusie wat is kunst dan?

Van Goh werd niet als kunstenaar gezien.

Nu suipduur de schilderijen!

Urinoir anders omgezet is kunst.

Wat is die kunst dan?

Op moment als we die vraag naar zichzelf stellen, wanneer je zo dichtbij je twetsbare kant, zet je aan het denken. Ik heb al 85 gesprekken gehad afgelopen weken.

En iedereen geeft andere antwoorden.

Meestal is omheen zoeken en zoeken, wat is kunst, wat is de mens. Alles wat er omheen is maar naar jezelf richten is uitdaging, moeilijk. Allerlei emoties neemt dat met zich mee. Daarom dacht ik dat dit mooie ruimte is om dit te delen. Openlijk laten zien, kijk, iedereen is zó anders! Hoe zorg je dat kwetsbare kant bindingsmiddel is.

Niet ter men noemen, niet wiskundigs noemen maar erkennen we zijn allenmaal kwetsbaar.

Bezoeker: dat is een kunst..

(gebaren)

Bezoeker2: ik weet niet wat je zei maar je gezicht erbij was lief..

Jan: ik heb jullie uitgesloten en jullie hebben mij uitgesloten, want jij was bijna... Je vroeg wat heb jij verteld, maar meestal vragen ze niet eens wat heb ik verteld, dat is uitsluiting, een simpele vorm van uitsluiting, nog geen 10 jaar geleden mocht je gebarentaal niet gebruiken en in het openbaar in Nederland, je moest je handen achter je rug op de dovenschool. Dat is mijn kwetsbare kant. Ik kreeg vaak de opmerking, wat nappig, wat goed, maar dat is het niet, ik doe het voor de maatschappij, als ik de gebarentaal doe verlies ik jullie gelijk.

Bezoeker 1 j: ja

Bezoeker2: ja.

Jan: dus welke keuze moet ik maken om de meest kwetsbare ik te zijn, die keuze moet uik steeds maken, waar is de ik? Waar is de mens? Waar is de functie. Wat komt daarbij. dat wilde ik meenemen.

Bezoeker2: wat ik moeilijk vind daarin is waar je me raakt is wat moet ik van jou weten om dat van... Bij wijze van spreken van gebarentaal om daar heft goede in te doen, om niet uit te sleuten.

Jan: dat kan je niet voorkomen, die reactie die je hebt, omdat je helle even weet je dat die groep besaat maar je komt nooit in contact. Nu begint het een beetje dat de basisschool, iedere klas heeft een kindje met iets, een rolstoel, blind of slechtziend, slechthorend of doof, dan leer je vanaf de kinder tijd dat is normaal

Want jouw vraag is ook hoe zou je voor mij compenseren? Dat is onmogelijk, dan denk je aan een handschoen die zo groot is, dat kan niet.

Jullie kennen de Irma van de persconferentie, maar wat is haar gebarentaal naam?

Bezoeker2: ik heb geen idee!

Jan: (laat gebarentaal naam zien) mijn gebarentaal naam is Marcin, de mens en dan van kunstenaar, die naam heb ik gekregen.

Bezoeker 1: van wie?

Jan: horende mensen hebben dat niet

Bezoeker2: nee, dat is een unieke...

Jan: pulchri heb ik zelf bedacht, dat is gewoon een gebarentaal naam dat heb ik bedacht dat wordt gebruikt. Dat is mijn gebarentaal voor pulchri, dat is mooi. Maar dat is ook een gemis dat we hebben op alle vlakken, dat we niet gelijkwaardig mee kunnen doen en niet het verhaal kwijt kunnen.

En dat is wat ik op deze manier wil, combineren van twee... Ander aspect van het leven en dan... Het ook betekenis geven.

het is een voorbeeld van hoe snel moet ik schakelen en doen, ik ben ook moe van de gal in de zaal
Hoe ga je mee? hoe helpt je dat, niet perse voor mij.
Maar vraag mee te denken.
Ja.

2 september

Gesprek 87

Nee, het is goed, zo.

Nee, joh!

Ha ha!

In de tram is dat niet tel doen, iedereen naar scheveningen, 2 groepen met bright to be, van 12 vrouwen.

Vertel!

Ja!

Ja.

Één of andere tekst.

Te zijn, ja.

Ja.

Het pand is toegankelijk, maar kijkeno hoe het is met een rolstoel

Bedoel je mij?

Niet perse,

Ook als kind

Een ander perspectief, zo begin het, een kleine inspiratie e hoe afhankelijk we zijn

En daar is dat stukje, dat vertelt over kezheid, dat is mijn (zie filmpje), hek ik 15 jaar geleden gemaakt

- ik vond het mooi, ik had het gezien op die foto. Ik vond het apart je zag je handchoen, maar ook het staukje dat tot in het diepste gaat

- ik oem hebt het meest kwetsbare kind, met opvoe dingen opleiding om te verstoppen, en met leeftijd, vooral met pensioen, dat gaat het noer voren

Je hebt geleerd om te verstoppen en dan komt het noer boven

- vaak om dat je het niet wil, maar het gebeurt.

Jan: dat is mijn verhaal o over kezheid, voeërp over liplezen, moet ik die pezheid, niet praten of wel brijven praten en niet bij mensen blijven zijn, dat is mijn dilemma.

Dat is in die tijd passend, wants iedereen is eigenlijk kwetsbaar, emoties dur ven te hebben.

Ik vind van wel, ja, ha ha,

Ze vindt mij wel kunstig, grappig qua uitspraken en een apart type, als ik van hier uit mag gaan, zelf vind ik dat niet.

Nee, ik, niet eigenlijk, zelf kunst '

Wat houdt je tekren?

De nuchterheid, de bescheidenheid misschien.

Misschien .. Nou ja, het mag wel, maar je doet het niet snel

Ik ben niet iemand die zich op de voorgrond neerzet, ik ben meestal achter in

Ik kom alse iets om twee up en gaat, dan kom ik, dan is het rustig, als het drukker wordt.

Heeft te maken met bescheiden achtergrond

O vroeger zou ik me zelf niet als kunst zien

Bijzonder.

wat ik hier doe is mijn zoektocht naar die betekenis van die 2 woerden, kunst en mens, daarom die vraag, heb gesprekken gehad en de kern is

die vraag. En dan heb ik alle soorten gehoord, zoveel verschillende verhalen

Die kan ik bewaren, ik wil dan ook vragen of ik dat van jou mag bewaren
Komt en boek met alle dialogen, dat is meer een zoektocht

- ik denk dat het verschillend is bij alle personen

zeker, zij moest er ook over denken
Een week lang, zij zei ook, nee...

bezoeker: ik zie me zelf niet als kunst.

Jan: maar er is ook weinig onderbouw.

Bx hoe moet dat, ik vind mezelf geen kunst, punt, daar heb ik geen onderbouwing voor nodig

Jan: zou je dat niet kunnen?

Bezoeker: ik za het niet weten.

Jan: noem je zelf kunst, en je loopt de hele dag met die gedachte.

Bezoeker: dat zou ik niet kunnen

Jan: te confronterend?

Bezoeker: dat ik het nut er niet van inzie, om mezelf een dag als kunst te zien, dat bedoel ik niet rot, maar..

Jan: ik bedoel niet.
Met die vraag heb ik de kwetsbaarheid van je zelf, ik respecteer dat.

Bezoeker: ik denk niet dat dat snel zal gebeuren.

Jan: zeker niet, ook als men zegt: ja.. puntje puntje.

Bezoeker: om dat dat voor iedere persoon anders is
Als je meer narcissisch bent, dat je je zelf een week als kunst kan zien, maar dat is..

Jan: ieder mens is kunst.
Ik durfde dat te noemen.
Tegen de uitspraak dat kunst te klein is, een mensen kunst noemen, dat kan ook

Bezoeker: dat kan, maar het is een kwestie van de een vindt een schilderij mooi en de ander vindt teksten mooi.

Jan: precies.
Die gesprekken dat is pas kit in de vorm van een boekje en ook digitaal,.
Zitten nu op 275 pagina's, leuk om terug te zien

Bezoeker: dat is aardig, ik had dit gezien op defotos, maar de zag niet wat het was.

Jan: daarom heb ik dit gecreëerd.

Bezoeker: het is niet o van leuk, niet leuk, maar het is breder, kunst is breder.

Jan: dat is ook de vraag.
Bezoeker: dat heb ik geleerd.
Andere inzichten, van de kunst zelf.
Ik zag er iets anders in dan haar bedoeling was en zij zeis naar kunst kijkend, oh, ja it dat kan ook
Ik denk dat kunst breder is.

Goedemiddag.

- anja komt zo.

Jan: dit is geen opname.

Bezoeker: wilt u ook een ventilator.

Jan: dit is geen opname, o kan de schrijftolk het beter verstaank
Maar wat is kunst dan?
Kunstenaars hebben em meningen over

Bezoeker: de gesprekken, iedereen kan een papier ophang en, zo hoog
niet ;-)

Jan: papieren wel.

Bezoeker: ik denk dat het gesprek confronterend is en ik denk dat een
hoop het willen ontwijken.

Jan: zo diep ga ik niet

Bezoeker: sommigen zullen het als inbreuk noeren, hebben toch een
meuertje.

Jan: die vraag gaat naar de kern.
Daarom is het kwetsbaar. Iedereen die het heelt, die ben ik dankbaar.
Kan het ook terug lezen

Bezoeker: mensen willen zich niet altijd kwetsbaar opstellen om niet
gekwet st te worden, in deze tijden, alles wat je zegt, wordt tegen je
gebruikt, met die social media, je krijgt een sneeuwbal effect.

Jan: ja, een groter ding.

Bezoeker: ik denk inderdaad de kwetsbaarheid van de mens.

Jan: dat het ook door anderen kan worden gelezen, een mening hebben,
natuurlijk, een risico, maar van de andere kant, hier ies iets nezegd wat
deze situatie.. De informatie kan je niet herleiden, wel pre kern van het

eigen bestaan, dat is die mooie, die kan de delen, dat is ook nodig op
deze manier kunnen praten.

Bezoeker: mensen praten gewoon.
Geen tijd, druk.
Dat eigenlijk ook wel, niet belangrijk.
In sommige geval en en te diepgaand.

Jan: dat denk ik ook
De tijden, we willen niet te diep ingaan.

Bezoeker: bijvoorbeeld, mensen vragen, goedemorgen, l alles goed?
Ze wachten het antwoord niet af, vroeger was dat niet, hoor.

Jan: hier moet je ja zeggen en dan kan je pas beginnen.

Bezoeker: als je nee zegt, dan schrikken de mensen, dat amptwoord
verkwachten ze niet, die confontatie willen ze niet, dat willen ze niet
weten.

Jan: als je vraagt, hoe gaat het. En je zegt, c goed.
Precies omgedraaid.
Dat is ook het automatisme.
Dat hebben we geleerd en dat is het, van diefstte voelen we, dat klopt
niet.

Bezoeker: individueel moeilijk.

Jan: dat is wat mij.. Het kan. Op deze n manier, even tijd geven en ruimte
geven.
Mooi!

Jan: Kom je dichterbij zitten? Kunnen we praten

Bezoeker 2: ik bin die niet begrnrijpen.
Ik ben bezig met bewust worden, vind ik dat voor mezelf hebt einde.

Bezoeker: ik maak even de ronde, ik ga lezen.

Bezoeker 2: nu zie ik het ineens, die begreep ik niet.

Ik was hier gisteren met een vriendin, is voorzitter van de kerkraad, spiritueel zitten we op één lijn, die van 6 januari kon ik niet goed begrijpen.

Ik zei tegen haar, koim een keer met me mee.

Jan: ((leest voor))

Dat is één van de fouten,

Er staat even, er staat " ego "

Die fouten zijn bewust gelaten want als het logisch is met die ego, gaan we niet nadenken

Maar " even " is ook niet verkeerd.

((leest voor)).

Als het even oplost, als je iets voor even oplost, dat kan ook

Waarom niet?

- gisteven kon ik het niet bea men, ik ging ontevreden naar huis, nu.. Anja belde, zij wil vanmiddag nog komen

En nu vat ik het.

Nu vat ik het!

Super, toch!

Jan: dat is ook de kern van de teksten, hier zitten fouten, i zijn niet dezelfde woorden als hij heeft gezegd, het is de bedoeling om anderen aan hebt denken te zetten.

hi!

Bezoeker: ik heb net mensen zaten op te stoep, buiten is veel lawaai, ik zei, je moet omhoog gaan, je moet naar binnen gaan.

Ik wil één ding vragen, niet tegelijk praten, de schrijftolk met het ondertitelen.

Maar dat klopt ook

Met die andere

Dat is een mooi stuk dat wij in staat zijn om eigen wijsheid. Dat was ook van Krishnamurti belangrijk.

Ik zie hier mensen die zeggen, dat klopt, maar ik denk, nee, er zitten fouten in

bx ik was hier gisteren met joke. En ik ging naar huis, ik snapte het niet, nu kom ik terug en nu zie ik het.

Jan: ook het woord dat niet klopt, het klopt wel, maar het eerste wat wij doen om dat het wijze woorden zijn, twijfelen we aan ons, dat is hoe we zijn op gevoed.

Weet je al?

Bezoeker 2: een beetje.

Jan: hnet is de boedeling dat we in gesprek blijven samen.

We hebben het over de teksten van Krishnamurti, dat is mijn inspiratie, daar zitten fouten in

Dat zeg ik op enlijk

In drie weken zijn waren 2 mensen die het zeiden, de rest zegt: khept zijn wijze moorden, fijn dat je het nu ook zegt, klopt niet en klopt niet en opeens klopt het.

Bezoeker: ik heb jou er bij nodig.

Jan: hier staat " ego "

En daar staat het worde " even "

Een andere betekenis, maar het kan toch

Bezoeker: ik kon het niet vatten.

Bezoeker 2 dat laat je niet los.

Jan: dat is de kern van de filosofie.

Een andere weg denken

Hoe moet je leven als je gehandicapt bent, je blijft constant puzzelen, dan vind je het wel, voor mij, hoe meer fouten, hoe beter, kan ik ontplooiën, als alles verspelbaar, dan is het klaar

Dat is mijn inspiratie die foto is mijn zelfportret van 15 jaar geleden.

Die vertelt over de kwetsbare van ons, de lagen die we bouwen en, opvoeding, opleiding, werk, meestal als we met pensioen gaan, dan kom ik anders naar voren

Bezoeker 2: het is leuk, daar, in die om, je wordt weer kind.

Jan: dat is mijn illustratie, van de meest kwetsbare kern.

Bezoeker 2: lijkt op een wond en een hart.

Jan: sommigen noemen het doof

Ik ben geboren, ik ben doof, ik moet die keuze maken, blijven praten zoals ik doe, dat zijn die handschoenen, die ik heb geleerd z

bezoeker 2: je kan het goed verstaan?

Jan: kijk wat net gebeurde?

Je hadden wij uitgesloten. Je gaat gelijk over iets anders, dat is mijn kwetsbare kant, zo wil ik zijn

bezoeker 2: ja.

waarschijnlijk angsten.

Bezoeker: angst bij ons

Jan: dank je wel dat je er was!

Ik ga nog elke dag om vragen, niet van mening veranderd?

Dank je wel!

bezoeker 2: wat zei je net?

Jan: even die gedachte.

Het is niet per se angst, het is onwetendheid, omdat je niet in contact komt met iemand die doof is, je hersenen sluit en zich

kan niet bevragen.

Bezoeker 2: dat is waar.

Jan: ander voorbeeld, dit is een tekst in braille.

Bezoeker: ik kan het niet voelen.

Bezoeker 2: mooi ook!

Bezoeker: wij kennen het niet, het is wel goed te voelen, lees je dit allebei?

Jan: zie je, nu stel je de vraag?

Je weet dat ik praat, en dat ik liplees, dat is mijn meest kwetsbare kant, ik kan ook zeggen, ik ben niet beperkt, jullie zijn beperkt.

Hoe wij als maatschappij in elkaar zitten als we aan het voldoen, anders moet je achteraan rennen

Waarom kunnen mensen die dat meer weten hebben, waarom kunnen wij niet gelijkwaardig meedoen als we op meerdere waarden mee moeten denken

Het was verboden om Gebarentaal te gebruiken in het openbaar, tien jaar geleden, wat verboden in de wet
Ik ben doof geboren, je moest leren praten en liplezen, dat is marte ling.

Bezoeker: er werden huizen op gerecht, waar kinderen naar toe ging en, van ouders weggehaald.

Jan: bij blinden ook en profileren naar ge onde mens.

Bezoeker: maar het is wel, het onbewustzijn.

Jan: dat is heel erg bewust.

Bezoeker: ik kan hnet het niet geloven.

Jan: iemand die gehandicapt is, die moet.

Bezoeker 2s van uit dat beperkte bewustzijn is dat bewust gedaan.

Bezoeker: maar men was zich e niet van bewust dat het een beperkt bewust zijn was.

Jan: doven hebben dat aangegeven, zie je nog opnames van leraren, pakken die hand en kijk me aan.
Ook betekenis aan geven

Bezoeker 2: je trekt ons in jouw gesprek, en dan krijg je een ander gesprek.

Jan: ik krijg pijn van complimenten hroen van hoe goed ik spreek, ik blijf jou compenseren.
Gebarentaal, hoeveel gebaren hebben jullie zelf geleerd sinds de pers conferentie, niet om te beschuldigen, die verknijjheid wil ik ook hebben

Bezoeker 2: het is een taal die je zou kunnen leren

Jan: maar je doet het niet,

Bezoeker 2: een nicht is geadopteerd goed in de familie en alles, is donker, ze is nog gedceeds in therapie, wil niet donker zijn, ze wil wit zijn, nu pas kan ze er over praten hoe ze het heeft gevoeld en nu ontstaat een nieuwe relatie met haar, dat is onbewustzijn van ons, we dachen er nog niet over na.

Jan: ik durf te zeggen, dat het bewust wast ergens wat het gevoel om dat je norm is, je waardes waaren zo aan geleerd, die liet je zo.

Bezoeker 2 en je denkt we discrimineren niet, maar dat is toch niet zo, woe houden van haar.

Jan: een kind is puur en echt, dat je altijd kwaad doen, ons is dat ook gedaan, profileren, niet springen, niet huilen.

Bezoeker 2: aanpassen!

Jan: in hebt volwassen leven komt het naar voren, hadden we het ook over met de tolk.
Ben dij kunst?

Bezoeker 2: ja, ik vind van wel, het leven is al een wonder en gecompliceerd miëns zijn en worden is al kunst, alle mensen creëren, wat we nu doen is ook kunst.

Jan: dat itst een nieuwe kunst vorm, ik wil vragen of we die teksten mogen bewa ren
Wij hebben al eerste gesproken, de worden later bechrikpaar en dan kan je later terug lezen, kan je lezen van anderen, kan je lezen hoe mijn verhaal is veranderd, dat is ook mijn zoektocht, mijn meest kwetsbare kant onder kwetsbaar zijn,

Bezoeker 2: mooi, hoor.

Jan: ik heb een dindetje voor jullie, kan je ervaren: hoe hoor ik.
Doe die bril op
Die zwarte bril is ongeveer 1% zicht en die ander is ongeveer 5%.
Jullie zien wel, je kan sommige bewegingen zien, jullie hersenen hebben mij al gezien
Maar ik hoor niets. Dat gaat niet oiler slecht zien, maar over hoe hoor je, ik luister met ogen, dat is het omzetten.

bezoeker 2: ja, dat als je één zintuig niet werkt dat je andere zintuigen sterker worden

Jan: waardoor ben ik gehandicapt?

Bezoeker 2: niet dus.

Bezoeker: je bent een profeet.

Jan: pionier is beter. Ik hoor niet bij religie.

Ik ben kunst!

Bezoeker 2: wat je wil!
Je bent kunst!

Bezoeker: ha ha ha ha ha?

Bezoeker 2: wat wil je zijn?
Dan ben je dat van af nu!

Bezoeker: ik vind zijn verdediging zo mooi.

Jan: dat is mijn strijd, ik ben er eenzaam in, ik laapt niemand daar in toe om er met mij voor te t strijdden, dat is zo kwetsbaar, die ik niet bescherm, dat ik besef, dat kan gewoon niet.

Om iemand daar toe te laten, ik zou weg moeten gaan van de wereld op een eiland woren en zelf eten en daar kan ik dat wel, niet in de setting met nor men en waar den, krijg je altijd een ander oordeel over mij, dat is niet kwoieid bldoeld, net als die handschoen, dan sluit ik me, geen vertrouwen n meer en geen hoop, dat is eenzaam in die zin
Dankzij die gesprekken, ik heb het gevoelt dat gaat mij ergens naar breng en
Ook die fotot als ik even iets vergeet, dat boek, dan zie ik dat anders, ik wil er tijd voor geven
het mooiste is alles wat ertussen in zit

Bezoeker 2: je bent eenzaam zegje, maar aan de andere kant ben je iemand die uietreekt naar de mensen je raakt ons

Jan: ik ben niet alleen, maar eenzaam wel.
Ik denk dat iedereen wel eenzaam is, meer of minder, maar ik heb dit bewust, en be lsloten om hebt diepste ik te laten zien ook tegen mijn angsten, dit delen, iedereen kan dit lezen, maar ik heb in zoveel angsten moeten leven, ik denk, doen maar gewoon.

Bezoeker 2, nothing to loose.

Jan: ik kan ook makkelijk met tegenzin om gaan, hier waren ook bezoekers die mij wilden overtuigen, ik was er dankbaar voor, dat is een andere omgeving, ik leer ook die mening mee te nemen, niet maar mij gericht.

Bezoeker 2: het is niet persoonlijk

Jan: ik neem alles met ogen op
Ook door dat het getypt is ik hoop anderen te helpen, de kern, luister, ga maar lezen en vertel me later.

Bezoeker 2s je praat hierover, maar dit ervaren anderen ook
Je maakt een soort opening, als ik je hoor, ik mijn hart bijvoorbeeld zou ik anders willen praten over de dingen die ik doe

Over de oorlog, één van de ergste dingen die bestaan, ik kan niet snappen dat we gewelddadig zijn
in mijn hart zou ik willen nadenken daarover, wat zit diep in je?
Maar dat doe je niet, je past je aan, je geeft een opening, ik vind het mooi wat je doet, op verschillende nivos, het maakt mij creatief, dank je wel daarvoor!

Jan: dank je wel! Graag gredaan!
Ik ervaar we gaan gelijk op het kwetsbare niveau.
We hebben het eigenlijk over niets, maar ook o over alles

Bezoeker: wij hebben dat ook

Bezoeker 2: we gaan snel naar het diepste niveau en dat is ook vriendschap.

Jan: dan kan inspireren, ik werk met vrin der effect, net als olie-effect, met een vlinder is wiskundig, vlinder in Brazilië, vlinder die met vleugels wappert.

Ook de tolk blijft denken over die vraag, het is mooi dat een korte vraag je helpt om te blijven denken.

Bezoeker 2: deze kosmos is er omdat een schepper is, wij zijn scheppersch van de schepping.

Jan: dank voor je verhaal.

Bezoeker 2: ik kijk even op de klok, een vriendin heeft een expositie. We hebben nog tijd.

Bezoeker: fijn om te horen.

Bezoeker 2: je kan altijd 'nee' zeggen.

Jan: ik houd ervan, haha, dan kom ik op hoge hakken en dan noem ik alle dingen, ik ben doof, Pool, homo.

Bezoeker 2: ik houd wel van jou, hoor.

Gesprek 88

Suppoost: hij is daar.
En al u dat wilt, kunt u in gesprek gaan.
Graag gedaan!

Jan: hallo!

Bezoeker: hoe heet hij?

Suppoost: Marcin.

Bezoeker: goedemiddag.

Jan: hallo!

mag ik dit meenemen?

Jan: zeker.

Bezoeker: het is moi geschreven, het veeft te maken met alles was hier is.

Jan: alles is mijn mij.

Wilt u even bij de tafel zitten?
Dan kan ik u beter verstaan.

Wilt u geen glas water erbij?
Bezoeker: ik hoepe geen water, hoor.

Jan: als u hier wil gaat zitten?

Bezoeker: moer moet ik gaan zitten?
Hier?

Jan: ja.

Ik kan niet alles lezen, want het is hoog.

Jan: dat is bewust, zal ik uitleggen waarom?

dat zijn uit spraken van Krishnamurti, van een kalender.

Bezoeker: oh, kijk eens!

Jan: voor elke dag is een uitspraak van hem, ik hem heb er gekozen die ik confronterend vind, dat is om gevoel te geven, hoe kijk je van uit je rolstel naar kunst?

Ook hoe wij als kind naar de wereld hebben gekeken?

Als klein kind, dat is ook afhankelijkheid.

Als kind uitgeled krijgen, wat je betekent het, dat is een intro van de expositie, dat is een stuk kwetsbaarheid dat is mijn zelfportret van 15 jaar geleden

- nee zeg!

Ik heb 2 zoons, de jongste was 5 jaar, hij was wel eens lastig en dan zei mijn vrouw, ga maar in de hoek staan en toen zei ze, na een paar minuten is het genoeg?

En hij zei ik ben wie ik ben en ik doe wat ik doe.

Hij is later gedaan, naar academi voor beeldende kunst, hij deed wat er uit hem kwam, kon m moeilijk doen wat een ander zegt dat hij moest doen, dat i deze heb jij ook volgens mij?

Jan: dat klopt, ik heb die vrijheid genomen, terug bij die foto, die laagjes opbouwen ik nag niet s spring en of huilen, ik mag een boel dingen niet,

zo heb ik dat geleerd, mijn meests kwetsbare kant is dat ik doof ben, ik hoor nog ets,

Bezoeker: u bent zo geboren?

Jan: ja, dat loopt steeds achter uit, dat is mijn verhaal over kwetsbaarheid.

Wat ik doe is net als bij horenden, een voorbeeld van jullie, ((Gebarentaal))

Bezoeker: snap je dat?
Doofstom?

Bezoeker 2: een eigen taal.
een mens is bijzonder.

Jan: jullie hebben mij uitgesloten.

Bezoeker: dat ontken ik, niet helemaal.

Jan: ik boeschuldig je niet, maar ik laat zien hoe kwetsbaar ben ik als je in Gebarentaal gaat communiceren, je gaat niet met mij in gesprek.

Bezoeker: min of meer o verwonnen.

Jan: nee, ik ben gedwongen, nog tien jaar geleden was het verboden om Gebarentaal te gebruiken.

Bezoeker : nee!
Dat is onmenselijk!

Jan: dat is mijn kwetsbare kant en die wil ik laten zien, daar om als je dat niet gewend bent en niet in contact bent geweest met een doof persoon.

Kijk, ik heb geen comn, ook al weet je dat ik praat, je gaat er over heen, dat bereurt met de maatschappij, dat wilde ik bespreekbaar maken en mijn kwetsbaarheid laten zien.

bezoeker: ik had een zus, we hadden een buurjongen, die was doof.
En zij leerde door de, van die jongen de taal, leerde ze van hem.

Jan: Gebarentaal.

Bezoeker: ja, en zij kon als enige van de buurt met hem praten en dat gind goed en ik had bewonde ring voor haar, dat zij die verbinding had met hem, dat is gelwedig

Jaw: hoe eenzaam was die jongen?

Bezoeker: ik denk erg.

Jan: alleen een persoon wie ging communiceren.

Bezoeker: dat gezin ging verhuizen, maar miein zus kon niet nee, ik vond dat vreselijk
Ik denk dat elk mens zijn beperking heeft, iedereen.
Dat o an eenzaam zijn, soms is dat moeilijk.

Jan: zeker, we zijn allemaal kwetsbaar, jat wilde ik vertellen, weet u de dialoog over de kwetsbaarheid.
de kern is een vraag die ik aan jullie stel: 'Ieder mens is kunst'?
Ben jij kunst?

Bezoeker 2 sch wat is daar de bedoeling van?

Jan: ben je kunst?

Bezoeker: nee.

Bezoeker: ik ben een uniek persoon en jij ook

Ik denk dat het een mysterie is, de schepping, wat kan ik er over zeggen?

Wat ik belangrijk vind is dat je je me demens ook hemoel kan ac cepteren in liefde, dat je hem dus, dat je dus.. Dat je hem kan accepteren o zoals die is, zoals je bent, jij bent zo, ik ben misschien anders.

Zo dat we samen mensen zijn
Je bent niet alleen, altijd samen met anderen.

Jan: klopt, als wij deaaz weg gaan.
deze weg, ik schakel naar Gebarentaal..

Bezoeker: dat hangt af van je gevoeligheid, van hoe je bent, ik ben een musicus, piano, dat geluid is trillingen.
Als ik speel, hier is geen piano, is er hier één?

Jan: ja, daar.

Bezoeker: ik omhul je dant met geluid, dat is abstract, dat ist muziek.

Jan: ik heb een paar jaar geleden een project gemaakt, voor blinden was het, daar had ik ritme gemaakt
Daar had ik muziek van gemaakt

Bezoeker 2 wat leuk!

Jan: ik dacht hoe kan ik dat vetalen voor een doof persoon?
Ik had een apparaat gelkocht, voor onder de stoel.
Haar kan ik laten zien dat ik niet doof ben, moer dat jullie dat zijn

Ik kan dit sneller dan jullie.
Nu hoor ik het en jullie nu pas!

Bezoeker 2: hee!

Bezoeker: dat is de communicatie.

Jan: omdat ik de trilling voel, mijn hersenen weten dat, ik luister met mijn ogen.

Bezoeker: dat kan dus.
Ik denk ook van.. Aan de.

Jan: probeer op de handpalm, vingers open, of tikken.

Bezoeker: er zijn ook mensen die aan de temperatuur kunnen voelen of we wind..

Jan: ik heb een doof blinde bezoeker gehad die met een lach weg liep.

Hier is bijvoorbeeld braille.

Bezoeker 2: ik voel het!

Bezoeker: je zit op een andere, wat hier gebeurt..

Jan: ik blijf compenseren voor de maatschappij.
Ik blijft liplezen en ik blijft praten, anders kunnen we niet een stapje maken
Het is een deel van een kunst vorm.
Je zei dat je geen kunst bent, kan je dat onderbouwen?

Bezoeker 2: ik word 84, e nooit over nagedacht.

Jan: dat is iets anders ;-)
Ik wil die teksten bewaren
Dat is de schrijftolk, zij typt wat wij zeggen.
Na de expositie, komt alles in een boek.

Bezoeker 2: zo, zo, leuk.

Bezoeker: wordt het uitgegeven?

Jan: nee, het wordt niet uipt gegeven
Hebt gaat er om, hoe zien we kunst, en hoe mensen antwoord geven?

bezoeker: ik speel eerst mijn muziek en dan jij!

bezoeker 2: leuk, he, interessant, he?

Bezoeker: kan hij dat dan horen als ik iets speel?

Jan: met priemgetallen maak je ritme en dat waren, ik laat het even zien

Dat waren kleuren.

Bezoeker: kan je het zien?

Bezoeker 2: ja, ik kan het zien, prachtig!

Jan: het ging stapsgewijs, het waren kolomeen en hier zijn groene kralen in het donker. Sterk van kleur en dat is het ritme en dan instrumenten, die had ik geschreven in kleur en op die manier had ik die muziek met de computer gemaakt en die illustreert mijn tinnitus.
Even kijken..

((muziek))

Bezoeker 2: bijzonder!

Jan: het is niets meer dan wiskunde, daarom noem ik dat 'kattenmuziek', maar dat is ook hoe mijn tinnitus muziek maakt.
Ik wil dan nu je pianomuziek horen.

Dat was een requiem dat ik gemaakt had. Bij een begrafenis.

Bezoeker: leuk dat je dat doet, een interessant gesprek.

Tot een volgende keer!
Ik kom uit ..., hij is mijn vriend uit de jeugd.
Van toen we klein waren.

3 september

Gesprek 89

Horen jullie bij.. Is het een installatie?
Ik heb niet met jullie aan de telefoon gesproken?

Jennen jullie ..., snap ik maar ik....
Ik loopt maar rond...

nee nee, ik moet een presentatie geven, dus ik ben even maar voor 1
minuut hier eigen lijk
Maar dit is jouw werk hè, zit er mooi uit! Ik bedoel, ik waardeer het, heftig
Ja, niet mooi, maar heftig. Mooi is verkeerd
Hahaha

- ik ben ze ook aan het zoeken

Gesprek 90

ooh! marcin, nu zie ik het pas jongen! Ik herkende je niet, oh je bent hier
ook

Serieus?
Heel anders dan wat ik bekend

Oké
Hahaha

Wat zei je
Nee, maar je bent ook veranderd, veel korter haar, dikker geworden.
Gunstig ook, positief.

Gaat, ik ga verhuizen. Ja, mijn huis staat te koop. En ik ga terug naar
brabant
L: gezel lig
Bezoeker oh wacht even kijk nu!
Wist ik niet

Aha
Ga ik opletten met wat ik zeg!
Jan: nee, is meer om ook.. Bekend te maken

- mag ik een stoel?
Jan: e tuurlijk

Meer om, dat hoort bij expositie ook, gaat over kwetbaarheid
Bezoeker: ik ontdek een spel fout

Moet het een t en niet met eend
Het is geen voltooid deelwoord
Heel slordig vind ik
Jan: er zitten heel veel fouten in
Bezoeker: expres?
Jan: ja bedoeld, ik kan wat meer vertellen
Bezoeker # over de fouten?
Jan: nee, over het idee van de expositie
Wilt u dat?

Bezoeker: graag

Bezoeker : ik zie er ook wel een paar

Jan: een heleboel zijn er
Bezoeker: oh het is expres gedaan ja ja
bezoeker # ik ga verder, we zien elkaar

Jan: leuk dat je de fouten noemt
Bezoeker: ik zag het meteen

zo zie je hoe slecht het onderwijs is geworden in nederland, gaat hard achteruit

Jan: ja, maar die fouten zijn hier bewust ge oplaatst, omdat die teksten zijn van multi, die teksten zijn als inspiratie gekozen, met die fouten is om te laten zien hoe mensen erop reageren, mensen nemen dan aan zo moet het zijn, ze snappen het niet denken ze dan. Dat is omdraaien. Maar ook die teksten zijn extra hoog op gehangen

Bezoeker: vanaf de stoel kun je het goed zien

Jan: bedoeling is, hoe ziet het er uit vanuit een rolstoel.

Bezoeker: oh ja ja

Jan: kunst is niet toegankelijk, hangt te hoog ook voor kind eren, te hoog, niet te lezen te begrijpen. Afhankelijk gaat het om.

Afhankelijk zijn

Elkaar te helpen en ondersteunen. En daar gaat het om kwetsbaarheid, zelfportret van 15 jaar geleden is het.

Bezoeker:... Oh

Jan: dit vertelt het verhaal over mijn kwetsbare ik als kind, en hoe wij met opvoeding en opleiding leren aan te passen aan de maatschappij, normen en waarden, leren wij onze kwetsbare kanten te verstoppen. Ik ben doof, ik hoor wel wat, maar verstaanbaarheid is slecht. Daarom heb ik schrijftolke en, die typen alles wat wij zeggen, zo communiceren wij. Dat is mijn stukje kwetsbaarheid. Via kunst wil ik het daar over hebben, mens zijn, kunst zijn. Kernvraag is: ben jij kunst?

Bezoeker: oh ja ja

Nee, ik ben zo creatief als een asbak!!

Ik hou van kunst, maar ik ben zelf niet artistiek of creatief.

Jan: dat vraag ik niet

Ben jij zelf kunst?

Bezoeker: kunst als?

Jan: als geheel

Bezoeker: ik als kunst werk?

Nee geen idee. Geen j flauw idee

Ik zou het echt niet weten nee.

Jan: wat is definitie van kunst dan?

Bezoeker: voor mij, musea, exposities, kunst, beelden, schilderijen, noem maar op, dat is kunst voor mij

Jan: hmhm, en kun je zelf dan geen kunst zijn, zoals je bent

Bezoeker: ik geloof het niet

Nee

Jan: nee?

Ik probeer te zoeken hè, of het toch misschien kan, want wat ik hier doe, is dioloog houden over kunst zijn en mens zijn. Laatste dag vandaag, na 4 weken, met gesprekken, uitleggen over kwethaardheid en ook de vraag, en antwoorden erop. Ik bewaar de teksten, ik vraag straks of ik jouw antwoorden ook mag bewaren, is later terug te lezen.

Bezoeker: oh ja ja ja

Jan: op deze site kun je het zien, kun je alles teruglezen, ook van mensen die zeggen dat ze wel kunst zijn, 90 gesprekken en 300 pagina

Met veel fouten, dat is om gevoel te geven, hoe moet ik communiceren als gesprekken te snel gaan. Tolken kunnen dat niet bijhouden. Dat is ook om mijn wereld te laten ervaren Ik kan ook een ervaring geven, hoe ik versta. Als je deze opdoet, dat is ongeveer 5% zicht. Je niet nog iets, licht en donker, en beweging herken je, maar je hebt geen details. Zo hoor ik ook, ik weet dat er wat is, maar betekenis heb ik niet.

Die ruimte is hier, om dat met elkaar te delen. Die foutjes is slechts een begin, dat iedereen ergens anders gaat reageren. Op de foutjes, op de foto, en zo beginnen gesprekken.

Bezoeker: heel interessant!

Dankjewel

Jan: dankje

Bezoeker # ik ga even verder kijken, u ook fijne dag

Gesprek 91

Jan: kom maar zitten. Glaasje water erbij?

Bezoeker: lekker.

Jan: kijk eens!

Bezoeker: dank je wel.

Bezoeker 2: dank je wel.

Jan: dat eh, kan ik nog vertellen. Een beetje vanuit een ander perspectief.

Ehm, ik heb die verhaal al meer dan 90 keer verteld.

Bezoeker: beetje moe.

Jan: vergeef mij als ik een houding heb van: ah! Nog een keer.

Het is veel, en dat is confronterend.

Bezoeker: lange dag ook.

Jan: wat jullie hier zien, de teksten zijn van Krishnamurti. Van een kalender.

Bezoeker 2: oké.

Jan: elke dag is een andere uitspraak van hem. Ik heb uitspraken gekozen die confronterend zijn. Om erover te hebben. Daar zitten ook een heleboel taalfouten in. Sommigen kunnen dat niet los, anderen richten naar zichzelf, dat ze dat niet snappen. Dat is een klein beeld van: hoe volgen wij wijze mensen?

We denken: dat moet kloppen want. ze richten aan zichzelf, dat zij het te kort hebben. Dat is een stukje afhankelijkheid. ook: hoe is het opgehangen?

Om het gevoel te geven: hoe kijk je naar kunst vanuit een rolstoel?

In elke museum is alles rolstoeltoegankelijk. Behalve kunst. Kunst is op hooggevoel. En het is pech als je lager bent.

Ook als kind, ook als kind..

Er is niks voor kinderen toegankelijk.

Bezoeker 2: allemaal te hoog.

Jan: hier zou je het ook niet kunnen verstaan als kind.

Dat is ook een stukje afhankelijkheid.

Als kind mag je niet rennen, zingen, niks doen. In deze ruimte mag dat wel. Er was een kindje die baby shark wilde luisteren. Dat mag wel.

Op die manier probeer ik een introductie te maken naar een verhaal over kwetsbaarheid.

Dat is mijn zelfportret van 15 jaar geleden.

Bezoeker: oké.

Bezoeker 2: oké.

Jan: die vertelt over de meest kwetsbare kind, kant, die wij allemaal hebben. En hoe lijdten wij met opvoeding en ouder wordem. Verstoppem wij dat.

Als we ouder worden, dat is zolang getemd.

Bezoeker: laagje op laagje.

Jan: je mag als kind niet springen, niet dit. We leren dat negeren. Mijn meest kwetsbare kant is dat ik doof ben. Ik hoor nog iets, maar versta niet zonder lippen.

Dan moet ik kiezen: ben ik die die doof is? Of die die zo goed doet dat de buitenwereld er niks van ziet.

(gebaart)

Bezoeker: wat zei je?

Bezoeker 2: dit is buitenwereld denk ik

Jan: uitsluiten. Omdat je in het thema zit. De meesten vragen niet eens wat ik heb verteld. Dat is een voorbeeld van uitsluiting. Je weet dat ik spreek, maar mensen gaan niet verder met mij in gesprek.

Bezoeker 2: wat bedoel je met: word genegeerd?

Jan: als ik in gebarentaal ga communiceren vragen ze niet wat ik heb verteld.

Bezoeker: komt ook door ons gesprek afgelopen week. Omdat jij mij eerder geconfronteerd hebt.

Bezoeker 2: ik probeerde te volgen wat je met je handen deed. Maar omdat ik de taal niet ken zit ik ernaast. Weet ik niet wat je zegt. Ik probeer in te vullen wat ik denk. Dat ik ook eigen lijk niet goed. Ik moet eigenlijk vragen wat je zeg.

Jan: dat doe ik. En wan weet ik wie er gelijkwaardig met mij omgaat en wie niet. Als de vraag komt: wat heb je verteld?

Dan ga ik verder.

In alle gevallen, 99%, gat over iets anders praten.

Hè hè wacht even, waarom sluit je mij uit?

Je vraagt mij niet eens wat ik heb verteld. Dat is heel snel weten wie heeft contact gehad. Wie weet een beetje over hoe gaat het in de dovenwereld.

Dus, wat heb ik verteld: als ik gebarentaal gebruik, snappen jullie het niet. En dan sluiten jullie mij uit.

Bezoeker 2: dat.

Ik zat een beetje verkeerd.

Bezoeker: nou buiten.

Bezoeker 2: buiten wel.

Jan: uitsluiten, buitensluiten. Hier heb ik jullie niet ingelokt (gelach)

Ik neem hier tijd om een gesprek te hebben. Om inzicht te geven over communicatie. Hoe schriftolken werken. alles wat jullie zeggen komt hier op het scherm. Ook wat ik zeg: dat moet je gelijk lezen. Dat is om een voorbeeld te geven: dit is de norm, zo gaat het. Zo moeten wij communiceren.

J Bezoeker 2: dat gaat wel snel.

Jan: ja, daar is ze bezig.

Bezoeker 2: oh!

Oké!

Jan: één van de bezoekers vroeg: is het chatGpt.

Ik zeg: ja die zit daar!

Dat is ook onwetentheid.

wat kan en hoe kan dat?

ik doe zo normaal mogelijk. Dat is confronteremd. 90 keer even peilen: wie kom ik tegen. Mensen die ik ken, daar zijn ook uitdagingen voor. Het is confronterend.

Het project is een zoektocht naar mijzelf: wat mens is en wat kunst is. Want de kernvraag van die expositie is: ben jij kunst?

Bezoeker: wat een vraag.

Jan: heel filosofisch.

Bezoeker: er ligt een vraag aan vooraf: wat is kunst.

Jan: ik heb geen antwoorden. Niemand heeft die vraag ooit gehoord.

Bezoeker: nee.

Jan: dus je hebt geen kant-en-klaarantwoord.

Bezoeker: dat is wel leuk, want je gaat wel nadenken.

Jan: dat heet cognifieve dissonantie.

Bezoeker: ja, iek denk het wel.

Jan: kun je dat onderbouwen?

Bezoeker: kunst is niet voor iedereen. Ik denk dat het ook in je intermenselijke contact is. Soms vind je mensen mooi. En met sommige mensen kun je niet zoveel. Sommige kunst vind je mooi. In sommige kunst moet je je eerst verdiepen. En sommige kunst zal nooit je ding worden. Als ik die metafoor zo kijk wel. Kunst is in ontwikkeling.

Jan: en als voorbeeld: het kind op het gras, die kijkt naar de hemel en naar de wolken. Die ziet een olifant, een giraf.

Is dat kunst?

Bezoeker: ik denk het wel. Het is je fantasie om dingen te bedenken.

dusham, urinior?

En dat is ook kunst, ineens.

door die vraag te stellen, naar je zelf richten, kunnen wij echt naar zoektocht en na al die gesprekken is nog geen vast antwoord ge weest. Andere deurtjes open.

Ik ben ook nieuwsgierig naar jou.

Bezoeker 2: of ik kunst ben. Ik zag dit al staan. Ieder mens is kunst. En eh, ja ik ben, ik kan mij ook wel vinden in de antwoorden van mijn dochter.

Kunst is inderdaad heel persoonlijk. Ik vind wel dat we kunstig zijn. Hoe wij van eh, zaadcel, eitje, tot zoiets uitgroeien. En als alles erop en eraan. Dat vind ik best kunstig.

Jan: je gebruikt het woord 'kunstig'.

Bezoeker 2: niet goed?

Jan: hier is niks goed of slecht. Maar ik blijf bij de kern: ben jij kunst?

Het is heel normaal, bij alle gesprekken gaat het eromheen.

Maar ik blijf bij de kern: ben jij kunst?

Bezoeker 2: dat is een gek idee.

ik ben niet wat ik versta onder kunst. Wat voor mij kunst is.

Normaal.

Maar.

Ja.

Jan: maar als je de definitie zou uitwiden. De kunst die je zelf heb. Als je dat zou weglaten, kan dat?

Bezoeker: dan zou ik kunst kunnen zijn?

Jan: wat houdt je nu tegen om niet kunst te zijn?

Bezoeker 2: wat kunst normaal ge.. In mijn ogen wordt het gecreëerd door een mens. Oké, we worden een soort van o gecreëerd door twee mensen, daar komt een mens uit. Maar.. Hmm. Normaal is kunst, doe je iets met je handen of..

Jan: je ouders hebben jou gecreëerd, ze hebben kunst gemaakt.

Bezoeker 2: zit wat in, dan ben ik kunst.

Jan: ik merk wel, zichzelf kunst noemen, dat vraagt naar onderbouwen. Heel weinig mensen durven te zeggen:tuurlijk, ik ben kunst, zonder onderbouwing.

Ik vermoed dat het komt door die kwetsbare kanst. Een beetje vergeten. Het wil naar voren, maar dat mag niet, het kan niet of het is ongepast om te zeggen. En dan wordt de vraag naar mij terug gericht. Dan vragen mensen: ben jij kunst? En denk ik: oh jeeh.

Bezoeker 2: ben jij kunst?

Jan: ik ben kunst die verandert. De eigenschap die ik heb om constant een kant van een andere kant te bekijken.

Toch heb ik moeite gehad om dat hardop te zeggen: een beetje reserve, let op dat het geen ego is of narcisme. Het is een zelfcorrigerende gedrag. Het onderbouwen dat het in de goede kaders blijft. En mijzelf ook: waarom? Waar komt dat vandaan?

Dat zijn de angsten die we in maatschappij hebben.

Uniek. Kunst is uniek, maar tegelijkertijd als de rest.

Wat ik hier in Nederland heel snel heb opgemerkt: lente, herfst en winter. Als je op straat kijkt, is alleen blauw grijs en zwart. Heel zeldzaam: rood geel en oranje.

Qua kleding.

Bezoeker 2: ohja?

Jan: is het boven de 20 graden, komen alle kleuren. Het is heel opvallen. Zodra het anders is, is iedereen ook anders.

Dat zie je heel vaak misschien niet. Let op, in de winter, zie je alleen blauw, zwart, grijs. Zelfs in de winkel geen kleuren. Of heel weinig. Dat is een stukje hoe wij als maatschappij zien en indentificeren. We zijn individueel.

Maar toch..

Bezoeker: een beetje als de rest.

Jan: dat is ook ons gedrag als groep.

ik geef jullie een klein ding, als je dit gebruikt, doe maar open

Bezoeker: ja...

Jan: beetje gevoel geven hoe ik versta en hoor

Bezoeker 2: oké, wacht even hoor

Jan: de ene is 1% en de ander 5% zicht. Licht en donker, wat vormen, want jullie hebben mij al gezien

Bezoeker # ik zie ook bewe ging

Jan: precies, je weet dat het handen zijn, je hersenen voegen dat terug. Dat heb ik dus ook met horen, vroeger hoorde ik beter, ik weet hoe bladeren op de wind geluid make, als ik dat nu zie, hoor ik dat.

Bezoeker: jouw brein vult dat in voor jou

Jan: ja, en als ik mijn ogen dicht hoe, hoor ik niks. Dus ik luister met mijn ogen. Dat wordt toegevoegd. En beweging, dan weten mijn hersenen, er moet ook geluid zijn. Dat koppeld dan.

Dat is ook de kracht van hersenen, compensatie. En als je kind bent, en als je oud wordt.

Bezoeker: mooi dat het brein dat zo kan het, dingen een andere functie geven

Jan: zeker, maar 24 uur per dag, dat beperkt je ook. Je kan dan dingen ook niet meer doen. Jullie kunnen weinig zijn, maar focussen nu wel echt op mij!

Die vrijheid gaat dus weg. Blijven liplezen, blijven contact houden, dat moet ik ook. Dat was een voorbeeld voor jullie

Bezoeker # bijzonder wel

Jan: jullie maken nu deel uit van een kunst object met jullie verhalen. Mag ik de teksten bewaren? Die komenn de vorm van een bundel uit. Daar kun je alles teruglezen. Mijn verhaal verandert ook an de tijd, en de antwoorden kun je telug lezen. 300 pagina's zitten we al

Bezoeker 2 # wow gaat hard!

Bezoeker: leuk om te zien hoe anjere mensen, mooi

Jan: precies, er waren ook dove bezoekers, ook iemand die doof was uit Amerika, ik kan geen ASL, dus we kwamen eruit met tolken.. Zo leuk en fijn, dat er geen grens is, juist de kracht is dat het niet beperkend, is, maar dat de maatschappij beperkt. Als ik gebaren doe, dan snapt niemand mij. Dat is het verhaal wat ik wil vertellen hier

Bezoeker: mooi, ben beniid.

Bezoeker 2 : jammer dat het op school ook niet gegeven wordt, NGT. Dat het niet normaal is.

Ik heb de vig opleiding gedaan. Één van mijn studenten, waar ik mee samen werkte, haar schoonmoeder is doof, die kan gebarentaal, dus we hadden een paar gebaren gebruikt tijdens de presentatie, met uitleg natuur lijk. We vonden het zo leuk!! Jammer dat we dat allemaal niet leren! Dan zou ik gesnapt hebben wat jij net zei.

Jan: zeker, het begint een beetje, op basis scholen, want er is in elke klas wel een kindje met iets. Dan leren kinderen dat het normaal is, en niet bijzon der. Dat begint een beetje nu. En 10 jaar geleden nog, mochten we geen gebarentaal gebruiken in het openbaar. Bij wet verboden

Bezoeker: waarom?

Jan: jij moet leren praten, want mensen hebben er last van

Bezoeker 2 # nou ja!!!

Bezoeker: bij wet nog vastgelegdook!

Bezoeker 2 # belachelijk

Jan: we moesten leren liplezen, ik heb progressief gehoorverlies, ik moest toch leren praten met hoortoestellen, want dan kun je verstaan. Met oudere mensen het zelfde hè, waarom luister je niet? Jaarm loop je langzaam, waarom kijk je niet.

In omgeving van overgrootou ders, had ik een bekende, had ik een mooie band mee, ik snapte haar en zij snapte mij. Zij was ook heel oud. Gang niet over overtuigingen en meninge, maar zintuigelijke waarneming. In Nederland schrok ik, speciale scholen, misshien intentie is goed, maar het is isolatie, het helpt niet in meedoen. Ik moet ook voor schrijftolken elke keer vechten, om de uren je krijgen. Terwijl het mijn voorziening is. Ik moet elk uurtje verantwoorden. Ik snap dat, maar het is raar, ik heb het nodig voor communicatie. Gebarentaal in Nederland is pas 2 jaar geleden erkend als taal. Net als Irma bij de persconferentie. Het is nieuw hè. Het is populistisch, er komt niks achter met verbete ring in de samenleving. Jullie kenken Irma, en het gebaar hamsteren hè. Maar heb je meer gejaan geleerd zelf? Heb je die moeite genomen? Even zoeken, even leren. Doet bijna niemand. Niemand weet wat haar gebarennaam is. Weet je dat?

Zo (gebaart) en ik ben zo, letter M, van schilderen en kwast en kunstenaar. Iemand gaf mij die naam. Je krijgt vaak een gebarenaam. Iemand zei, je bent dit.

Bezoeker: wat mooi

Jan: ja, mooi van een dove persoon krijgen, zelf bedenken kan ook, maar mooier is dat iemand bedenkt.

Mijn naam is (gebaart) en dan de uitleg

Wat is de jouwe?

Tolk: (gebaart)

Jan: en waarom

Tolk: begin letter, en vroeger was het zo, omdat ik een dromer ben

Bezoeker: aha!

Jan: dat is ook een gemis, dat we dat niet toelaten dat het normaal is, niet speciaal. Daarom missen we veel, ik wil dat laten zien. Ander benaderen, bespreekbaar houden. Dialogen laten delen ook. Als inspiratie gebruiken, verder doorgeven, kijk. Het wordt verdeeld in gesprekken, per dag. Dan kun je verhalen terugvinden. En een verhaal voor een doelgroep uit tezoeken. Dan hoef ik het niet te vertellen, lees het gewoon. Die kern is daarin terug te vinden. En dat is mijn missie geworden. Hoe dan? Hoe kan ik het vastleggen, die kwetsbare gesprekken. Ik heb het zo. Dat is in één keer niet meer een beperking, maar een toegevoegde waarde, dankzij tolken en jullie mag ik het bewaren. Een verrijking. Iets tastbaars, maar ook intentie kan helpen die stappen te doen.

Bezoeker # het is niet meer jouw verhaal, maar ons verhaal met zijn allen

Jan: precies, ik zeg altijd ' jullie '

Het gaat niet om mij. Het is Jan Anoniem. Ik wil afstand nemen van mezelf, om al die anonieme mensen, die zichzelf moeten redden, dat je niet door WM o wordt geholpen, vechten voor je tolk uren dat is oneerlijk. Vanaf geboorte dove mensen, onmenselijk, om te dwingen te blijven

praten. Collega's van dove mensen, ik zeg altijd: waarom praat je? Je bent doof.

Om dat ze me anders niet snappen. Dan zeg ik: niet jouw probleem.

Het is terug gaan naar oude pratronen.

Anders krijgen die gesprekken een plekje. Dat wil ik ook delen.

Op die manier, een betekenis geven.

Bezoeker: mooi

Dankje wel

Bezoeker 2 # dank je!

Bezoeker: toch één woordje

Jan: dus ik hoop dat jullie die vraag verder gaan verspreiden en kijken wat een ander zegt. Dat helpt jou ook anders kijken.

Bezoeker: ben benieuwd naar de bundel

Jan: vanaf 9 sept op de site en per mail, zorg ik ook voor.

Dank!

Bezoeker) ja, succes nog! Met 91 en 92

Jan: nog een uurtje!Z

bedankt!

Bezoeker 2: leuk!

Bezoeker: doe! doe!

Gesprek 92

Jan: wie zie ik?

hoi hoi!

Bezoekertje: kijk!

Bezoeker 2: we gaan zo weg hoor!

Bezoekertje: taart!

Jan: lekker! Nog gefeliciteerd hoor!

Bezoeker 2: we gaan niet storen, alleen even snel taart.

Bezoekertje: die is van Sonic, sha dow.

Bezoeker 2: het hoeft niet in de koelkast.

Bezoekertje: dit kun je eten!
We kunnen niet storen!
Jan: dank je!

Gesprek 93

Bezoeker: bedankt voor de mooie teksten!
Ik ben regel matig geweest. En elke weer een bepaalde gelezen.
Sommigen verder gegaan en toch weer teruggekeken. Jammer dat je
niet zoiets ter verkoop hebt.

Jan: het is niet meer te koop.
Bezoeker: begrijp ik. dit is heel erg mooi.
Super hartstikke bedankt.

Gesprek 94

Bezoeker: als er straks een horde komt eten..
Alweer klaar.

Dank u wel.

Gesprek 95

bezoeker # jij begrijpt dat
Jaha
Maar dat is wel een zwakte natuurlijk
Als het (vraag - ben jij kunst?) **niet verifiëerbaar is...** Maar goed
Ik hou je van je werk af

Mooi

